DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

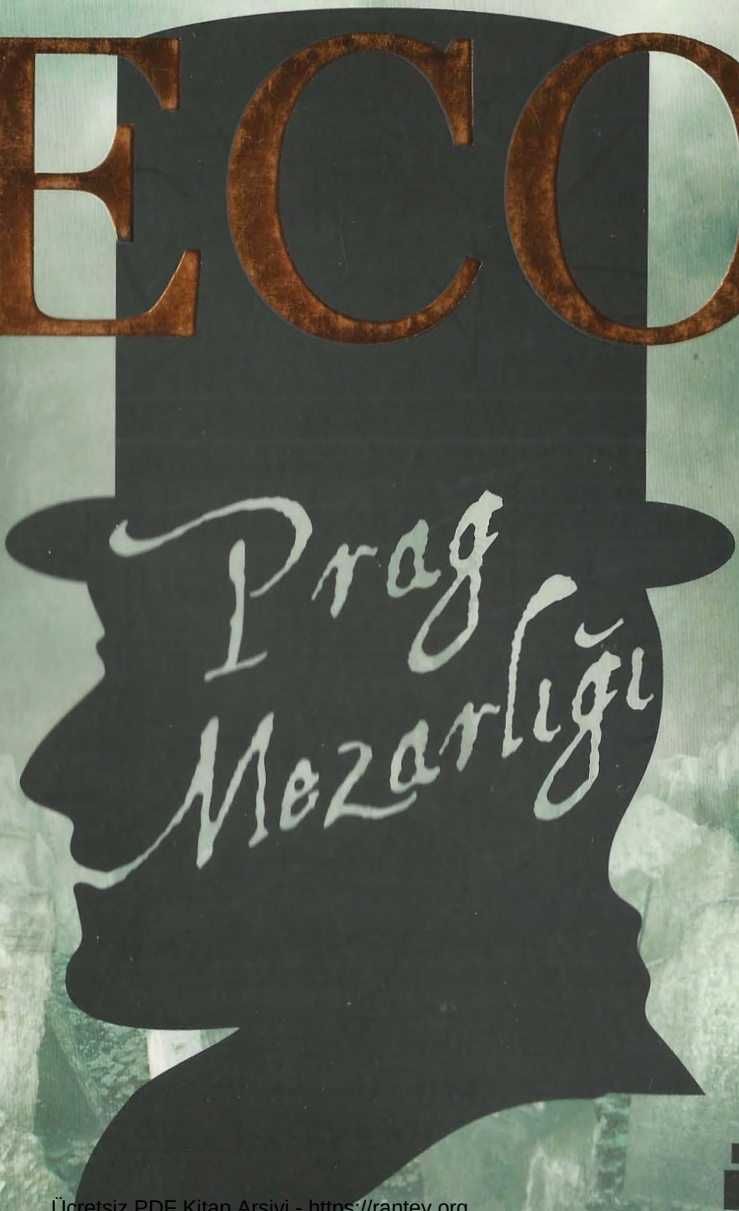
• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

UMBERTO ECO PRAG MEZARLIĞI

DK

UMBERTO ECO

Dünya Edebiyatı / Roman

DK

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Umberto Eco (1932), bilim adamı, yazar, edebiyatçı, eleştirmen ve düşünür kimliğiyle XX. yüzyılın önemli düşünce adamlarından biridir.

Dünya kamuoyunun gündemine 1980'de çıkan ilk romanı *Gülün Adı* ile giren Eco'nun romanlarının ve bilimsel kitaplarının pek çoğu Türkçede de yayımlandı. *Baudolino* (2003) ve *Kraliçe Loana'nın Gizemli Alevi* (2005) adlı romanları ile *Güzelliğin Tarihi* (2006) ve *Çirkinliğin Tarihi* (2009) adlı incelemeleri de yayınlarımız arasında çıktı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN UMBERTO ECO KİTAPLARI

Baudolino
Kraliçe Loana'nın Gizemli Alevi
Güzelliğin Tarihi
Çirkinliğin Tarihi

PRAG MEZARLIĞI

Orijinal adı: Il Cimitero di Praga
© 2010, RCS Libri S.p.A.
Yazan: Umberto Eco
İtalyanca aslından çeviren: Eren Yücesan Cendey

Türkçe yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

1. baskı / Ekim 2011 / ISBN 978-605-09-0367-6
Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Geray Gençer
Kapak fotoğrafı: Grant Faint / Photographer's Choice RF / Getty Images Turkey
Baskı: Mega Basım, Baha İş Merkezi. A Blok
Haramidere / Avcılar - İSTANBUL
Tel. (212) 422 44 45

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Prag Mezarlığı

Umberto Eco

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

DK
DOĞAN KİTAP

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İçindekiler

1 / O kurşuni sabah yoldan geçen biri 11
2 / Ben kimim? 15
3 / Chez Magny 43
4 / Dedemin zamanı 64
5 / Carbonaro Simonino 105
6 / Gizli Servis'in hizmetinde 120
7 / Binlerle birlikte 139
8 / Ercole 169
9 / Paris 189
10 / Kafası karışık Dalla Piccola 199
11 / Joly 200
12 / Prag'da bir gece 222
13 / Dalla Piccola, Dalla Piccola olmadığını söylüyor 245
14 / Biarritz 246
15 / Dalla Piccola canlanıyor 266
16 / Boullan 270
17 / Komün günleri 273
18 / Protokoller 299
19 / Osman Bey 311
20 / Ruslar mı? 317
21 / Taxil 323
22 / XIX. yüzyılda şeytan 342
23 / İyi harcanmış on iki yıl 371
24 / Bir gece ayinde 422
25 / Düşünceleri berraklaştırmak 443
26 / Nihai çözüm 453
27 / Yarım kalan günce 473

Gereksiz bilgilendirme açıklamaları 485
İkonografik referanslar 495

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tarihsel bir anlatının aslını olaylar oluşturur; bunlar okurun zihnini ana konudan farklı güzergâhlara sürükleme ayrıcalığına da sahiptirler; işte bunun için, halk meydanında asılan yüz kişiyi, diri diri yanan iki papazı, akıp giden kuyrukluyıldızı ve yüz şövalye turnuvasına bedel tasvirleri bu sayfalarda dillendirdik.

Carlo Tenca, *La ca' dei cani*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1

O kurşuni sabah yoldan geçen biri

1897 Martı'nın o kurşuni sabahında riskleri ve tehlikeleri göze alarak –Ortaçağda üniversite merkezi olan ve *Vicus Stramineus* veya Fouarre Sokağı'nda bulunan Güzel Sanatlar Fakültesi'ne devam eden öğrencileri ağırlayan ama daha sonra Etienne Dolet gibi özgür düşünce havarilerinin idam edildiği– Maubert Meydanı'ndan ya da berduşların verdiği adla Maub'dan geçen biri kendini Paris'in Baron Hausmann'ın yerle yeksan etmesinden kurtarmış ender yerlerinden birinde; şehirle sınırı oluşturan çizgiden doğan ve pek yakındaki Sen Nehri'ne dökülmek için coşkuyla, hırıltıyla, kıvrıla kıvrıla akan Bièvre Nehri tarafından ikiye bölünmüş pis kokulu dar sokaklar yumağında bulurdu. Şimdilerde Saint-Germain Bulvarı'nın sıyırdığı Maubert Meydanı'ndan, Maître Albert, Saint-Séverin, Galande, Bûcherie, Saint Julien le Pauvre gibi daracık sokaklardan oluşan bir başka örümcek ağına girerse, ilk gece için bir frank, sonrakiler için kırk santim (çarşaf isteyenlerden yirmilik daha) isteyen genellikle açgözlülükleri efsane olmuş hancıların işlettiği pis hanların dizildiği Huchette Sokağı'na kadar uzanırdı.

Henüz Amboise Sokağı adını taşıyan ama sonradan Sauton Sokağı adını alacak olan yola girerse, yolun ortalarında, birahane görünümündeki genelev ile berbat şarap eşliğinde iki paralık (o zaman da ucuz sayılırdı ama pek uzak olmayan Sorbonne öğrencilerinin gücü buna yeterdi) yemekler ve-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ren bir meyhanenin arasında bir çıkmaz sokakla karşılaşırdı; o dönemde adı Maubert Çıkmazı olan sokağın adı 1865 yılından önce Arnboise Çıkmazı idi ve daha da eski yıllarda burada bir *tapis-franc* (malum olduğu üzere bir sabıkalı tarafından işletilen, cezaevinden yeni çıkmış kürek mahkûmlarının doldurduğu, yeraltı dünyasının dilinde işretgâh diye bilinen sefil meyhaneler) bulunurdu; XVIII. yüzyılda ocaklarında damıttıkları ölümcül maddelerin yaydığı koku yüzünden boğularak ölen üç ünlü zehirleyicinin işliği burada olduğu için sokağın elim bir şöhreti vardı.

O daracık sokağın sonunda bir vitrin beliriyordu, kesinlikle dikkat çekmeyen ve soluk tabelasında Brocantage de Qualité yazan vitrin bir eskiciye aitti; camları örten kalın toz tabakasının matlaştırdığı vitrin, sergilenen ve içeride bulunan mallar hakkında pek az fikir veriyordu; zaten tahta çerçeveli vitrinin camları yirmişer santimlik karelerden oluşuyordu. Ziyaretçi bu vitrinin hemen yanı başında daima kapalı duran bir kapı görecekti; çıngırağın ipinin yanında dükkân sahibinin kısa bir süre için yerinde olmayacağını bildiren bir kâğıt asılıydı.

Ender olarak kapı açılırsa, içeriye giren kişi holü aydınlatan solgun ışıkta derme çatma raflar ve döküntü sehpalar üzerinde sergilenen, ilk başta iştah uyandıran ama daha keskin bir gözlemde bedavaya bile verilse onurlu bir alım-satıma asla uygun olmayan bir yığın mal görürdü. Söz gelişi sıradan bir şömineyi bile küçük düşürecek bir çift demir ızgara, mavi minesi soyulmuş sarkaçlı bir saat, bir zamanlar canlı renklerle işlenmiş olduğu tahmin edilen yastıklar, melek desenli seramik yüzeyi çatlamış yüksek saksılıklar, stili belirsiz dengesiz sehpalar, demiri paslanmış kart sepeti, pirografiyle desenlenmiş anlamsız kutular, Çin'e özgü resimlerle süslenmiş iğrenç sedef yelpazeler, amberi andıran bir kolye, bağcıkları İrlanda elmaslarıyla kaplanmış iki beyaz yün patik, ağzı kırılmış bir Napolyon büstü, çatlak cam altında ölü kelebek-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ler, bir zamanlar saydam olduğu anlaşılan çan altında renkli mermer meyveler, hindistancevizleri, basit suluboya çiçek resimleri içeren eski albümler, çerçevelenmiş birkaç dagerotip (ki o yıllarda antika bir şey gibi görünmüyordu): Durumu bozulmuş ailelerden toplanmış bu eski püskü ve yüz kızartıcı artıklardan biri tarafından akla sığmaz biçimde baştan çıkan biri, kendini kuşkucu mu kuşkucu dükkân sahibi karşısında bulduğunda ve fiyat sorduğunda, antikacılık teratolojisi koleksiyonerlerinin en sapığının bile heyecanını kıracak bir meblağla karşı karşıya kalırdı.

Ve sonunda bir izin sayesinde dükkânın içini binanın üst katlarından ayıran ikinci kapıyı aşabilen ziyaretçi, cephesi ancak giriş kapısı kadar geniş (hepsi yan yana dizili) Paris evlerine özgü sarmal merdivenin kırık dökük basamaklarını tırmanırsa geniş bir salona girer ve burada alt kattaki gibi döküntülerle değil bambaşka tarzda eşyalarla karşılaşırdı: İmparatorluk dönemine ait, üç ayağı kartal başlarıyla süslü bir sehpa; kanatlı bir sfenksin ayakta tuttuğu konsol; XVII. yüzyıl işi dolap, maroken ciltli yüzlerce kitabı barındıran maun kitaplık, sekreter gibi pek çok çekmecesi olan ama aynı zamanda rulo biçiminde kapağa sahip ve Amerikan denen yazı masası. Bitişik odaya geçerse son derece şık, baldaken tarzı bir yatak, Sèvres porselenleriyle dolu rustik bir *étagère*, bir Türk nargilesi, büyük bir kaymaktaşı kupa, kristal bir vazo görürdü: dipteki duvara asılı panolarda mitolojik sahneler resmedilmişti; iki büyük tuvalde ise tarih ve komedinin esin perileri görülüyordu; öteki duvarlara Arap abaları, farklı Doğu ülkelerine özgü kaşmir giysiler, antika bir hacı güğümü asılmıştı; ibrik ve leğenin üzerinde durduğu ve son derece değerli tuvalet malzemeleriyle dolu bir masa dikkat çekecekti – ilginç ve pahalı malzemelerin oluşturduğu tuhaf takım, belki uyumlu ve seçkin bir beğeni yansıtmayan ama kesinlikle gösterişçi bir bolluk nişanıydı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

14

Ziyaretçi, giriş salonuna döndüğünde, ortamı belli belirsiz aydınlatan tek pencerenin önündeki masaya oturmuş, robdöşambr giymiş yaşlı adamı seçebilirdi: Omuzlarının üzerinden şöyle bir göz attığında ise onun az sonra okumaya koyulacağımız, Okur'u fazla rahatsız etmemek için arada sırada Anlatıcı'nın özetleyeceği metni yazdığını görebilirdi.

Okur, Anlatıcı'nın (şu anda başlamakta olan anlatıda) daha önce anılmış bir ada dayanarak kahramanı tanıtmasını beklemesin, çünkü bu ana dek hiç ad geçmedi ve Anlatıcı'nın kendisi bile gizemli yazıcının kim olduğunu bilmiyor ve (okurla birlikte) öğrenmeye niyet ediyor: Bu nedenle her ikisi de gizliden gizliye gözledikleri kişinin kâğıtlar üzerinde gezinen kalemini izliyorlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

2

Ben kimim?

24 Mart 1897

Bir Alman (ya da Avusturya, hiç fark etmez) Yahudisinin emriyle –haşa! önerisiyle diyelim– yazmaya girişmekle sanki ruhumu bütün çıplaklığıyla ortaya koyuyormuşum gibi hissettiğim için utanıyorum. Ben kimim? Belki de kendimi hayatımın olayları değil de tutkularım konusunda sorguya çeksem daha yararlı olur. Kimi seviyorum? Aklıma sevilen yüzler gelmiyor. İyi yemeği sevdiğimi biliyorum: La Tour d'Argent lokantasının adını anarken bile bütün bedenimin titrediğini hissediyorum. Ya aşk?

Kimden nefret ediyorum? Yahudilerden, demek geliyor içimden ama o Avusturyalı (ya da Alman, hiç fark etmez) doktorun kışkırtmasına böylesine uysallıkla boyun eğiyor olmam, lanet olası Yahudilere karşı olmadığımı gösteriyor.

Yahudiler hakkında bildiğim tek şeyi bana dedem öğretti: "En üstün derecede tanrıtanımaz olan halk onlardır" derdi bana. "İyiliğin ahirette değil burada gerçekleştirilmesi gerektiğinden yola çıkarlar. Bu nedenle sadece bu dünyanın fethi için çalışırlar."

Çocukluk yıllarım onların hayaletleri yüzünden kötü geçti. Dedem onların insanı morartacak kadar sahte bakışlarla karşısındakini gözetleyen gözlerini, yılışık gülümsemelerini, dişlerinin üzerinde yükselen sırtlan dudaklarını, ağır, hastalıklı, hayvansı bakışlarını, burun ve dudak arasındaki daimi huzursuz, nefretle oyulmuş kıvrımlarını, güney kuşları-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

nın gagasını andıran burunlarını anlattı durdu... Ve göz, ah göz... Kızarmış ekmek rengindeki gözbebeğinin içinde ateşli biçimde dönüyor ve on sekiz yüzyıllık nefretin ürettiği salgı yüzünden bozulan karaciğerin hastalığını ele veriyor; yaşla artan binlerce küçük çizgiye doğru eğiliyor; Yahudi dediğin yirmi yaşında pörsür zaten. Gülümsediği zaman şiş göz kapakları belli belirsiz bir çizgi kalana dek kapanır; başkaları bunu kurnazlık işareti olarak yorumlar ama dedem abazanlık olarak nitelendirirdi... Anlayacak kadar büyüdüğümde bana Yahudi'nin İspanyol kadar kibirli olmanın yanında Hırvat gibi cahil, Levanten gibi açgözlü, Maltalı gibi nankör, Çingene gibi küstah, İngiliz gibi pis, Kalmuk gibi ikiyüzlü, Prusyalı gibi buyurgan, Astili gibi dedikoducu olmasının yanı sıra aşırı şehvet yüzünden dizginlenemeyen bir zâni olduğunu söylemişti: zinaya düşkünlüğün nedeni ereksiyonu kolaylaştıran sünnetti; Yahudi'nin cücemsi bedenine oranla yarı yarıya budanmış çıkıntının tonajı ağırdı!

Ben, uzun yıllar boyunca, her gece rüyamda Yahudileri gördüm.

Şans eseri, delikanlıyken –iki laftan fazlasını etmediğim– Torino gettosundaki fahişe ve Avusturyalı (ya da Alman, hiç fark etmez) doktor dışında hiçbir Yahudi'yle karşılaşmadım.

Almanları tanıdım ve hatta onlar için çalıştım: İnsanlığın akla hayale sığacak en basit düzeyindedirler. Bir Alman ortalama olarak bir Fransız'ın ürettiğinin tam iki katı dışkı üretir. Beyin üretiminin tersine aşırı bağırsak üretimine sahip olmaları onların fizyolojik geriliğini gösterir. Barbar işgalleri döneminde Germen halkı yollara inanılmaz dışkı yığardı. Zaten geçen yüzyıllarda bile Fransız seyyahlar Alzas sınırını geçtiklerini, yollara bırakılmış dışkıların anormal fazlalığından anlarlarmış. Bu da yetmez: Almanların çok tipik bir özelliği bromidroz yani terin kötü kokmasıdır; ayrıca bir Alma-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ben, uzun yıllar boyunca, her gece rüyamda Yahudileri gördüm. (s. 16)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

nın idrarı yüzde yirmi oranında azot içerir; oysa bu oran öteki ırklarda yüzde on beştir.

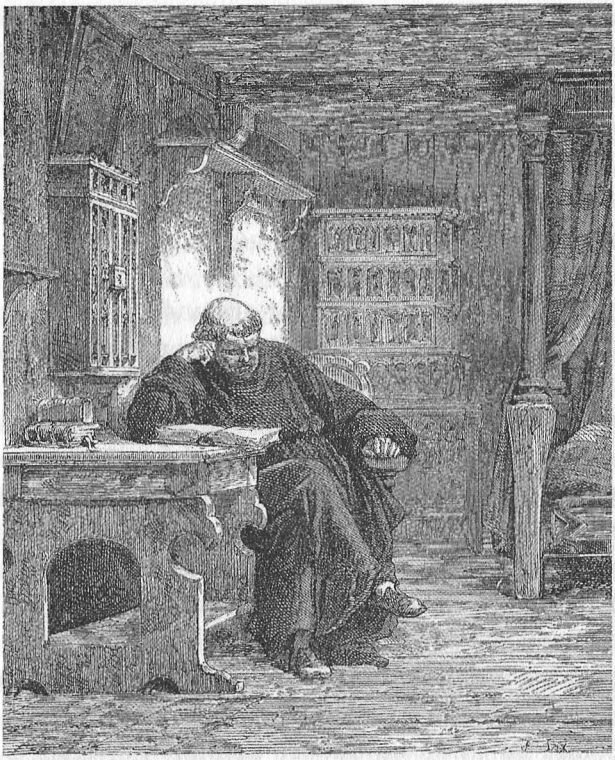
Alman, aşırı biçimde tükettiği bira ve oburca yuttuğu domuz sosisleri yüzünden sürekli bağırsak huzursuzluğu içinde yaşar. Monaco'ya yaptığım yegâne yolculuk sırasında bir akşam onları, o kutsallık taşımayan ama adeta katedral gibi taptıkları yerlerin birinde gördüm: Mekân bir İngiliz limanı gibi dumanlıydı, domuz yağı kokuyordu ve o ikisi, o kadın ve erkek, ellerinde sığır sürüsünü doyuracak bira bardaklarıyla, koklaşan iki köpek misali, burun buruna hayvani bir sevda diyaloğuna girmişlerdi; gürültülü ve sevimsiz kahkahalarıyla, boğuk gırtlak nağmeleriyle, cildine zeytinyağı sürmüş antik sirk sporcuları gibi yağdan parlayan yüzleri ve kollarıyla dikkatimi çektiler.

Ruh anlamına gelen *Geist*'larının ağzını dolduruyorlar ama bu, onları gençlikten itibaren sersemleten ve Ren'in ötesinde, iğrenç suratları yansıtan tablolar ve ölesiye can sıkıcı şiirler dışında sanat adına neden ilginç bir şey üretilmediğini açıklayan biranın ruhu. Müzik konusunu hiç açmayalım: Bugün Fransızları bile aptala çeviren gürültücü ve cenazelere layık Wagner'den söz etmiyorum ama işittiğim pek azını göz önüne alarak söyleyebilirim ki, Bach'ın besteleri bütünüyle armoniden yoksun, bir kış gecesi gibi soğuktur; Beethoven'in senfonileri ise kaba bir cümbüşten ibarettir.

Aşırı bira tüketimi yüzünden bayağılıklarının farkında değildirler ama bayağılığın daha da üstünde, Alman olmaktan utanç duymazlar. Luther gibi obur ve kösnül bir rahibi (bir rahibeyle evlenilebilir mi?) ciddiye almışlardır ve bunun da tek nedeni Luther'in Kitabı Mukaddes'i onların diline tercüme ederek malıvetmiş olmasıdır. Avrupa'nın en büyük iki uyuşturucusunu yani alkolü ve Hıristiyanlık'ı aşırı kullandıklarını söyleyen kimdi?

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Kendilerinin pek derin olduklarını sanırlar, çünkü dilleri

Luther gibi obur ve kösnül bir rahibi (bir rahibeyle evlenilebilir mi?) ciddiye almışlardır ve bunun da tek nedeni Luther'in Kitabı Mukaddes'i onların diline tercüme ederek mahvetmiş olmasıdır. (s. 18)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

pek bulanıktır, Fransız dilinin duruluğuna sahip değildir ve asla tam olarak amaçladığını ifade edemez; öyle ki hiçbir Alman tam olarak ne söylemek istediğini bilemez –ve bu belirsizliğini derinlikle karıştırır. Almanlarla da aynen kadınlarla yaşanan yaşanır: Asla konunun özüne varılamaz. Ne yazık ki dedem daha çocukken, okurken asla gerektiği yerde bulunmadıkları için gözlerinle telaşla araştırman gereken fiilleriyle bu anlamsız dili öğrenmeye mecbur etti beni– bunda şaşıracak bir şey yok, çünkü o bir Avusturya yanlısıydı. Ve ben bu dilden de, parmaklarıma sopayla vurarak öğretmeye çalışan Cizvit'ten de nefret ettim.

Gobineau denen o şahıs ırklar arasındaki eşitsizlik hakkında yazdığından beri bana öyle geliyor ki, eğer birisi bir başka halka ilişkin olumsuz sözler söylüyorsa, bunun nedeni kendi halkını üstün görmesindendir. Benim önyargılarım yoktur. Fransız olduğumdan beri (annemden dolayı zaten yarı yarıya öyleydim) yeni yurttaşlarımın ne kadar tembel, dalavereci, kindar, kıskanç, Fransız olmayan herkesin vahşi olduğunu sanacak kadar abartılı bir biçimde kendini beğenmiş ve azarlanmayı da asla kabullenemeyen insanlar olduklarını anladım. Ama bir şey daha anladım: Bir Fransız'ın türüne ilişkin bir hatayı kabullenmesini sağlamak için bir başka halk hakkında kötü sözler söylemek yeterlidir; örneğin, "Biz Lehler şu ya da bu kusura sahibiz" derseniz, bu berbat bir şey bile olsa hiç kimseden geride kalmak istemedikleri için hemen şöyle bir tepki verirler: "Ah hayır, biz burada, Fransa'da daha beteriz"; işte o zaman tuzağa düşürüldüklerinin farkına varmadan Fransızları yerin dibine batırırlar.

Bundan bir çıkarları olsa bile kendi benzerlerini sevmezler. Kimse bir Fransız meyhaneci kadar edepsiz olamaz, müşterilerinden nefret eder gibidir (belki de öyledir) ve sanki var olmalarından hiç hoşlanmaz (bu yalandır, çünkü Fransızlar

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

müthiş açgözlüdürler). *Ils grognent toujours.* Hele onlara bir şey sormayı deneyin: *Sais pas, moi* diyerek dudaklarını gaz çıkartır gibi öne uzatarak yanıtlarlar.

Kötü yüreklidirler. Can sıkıntısını gidermek için can alırlar. Uzun yıllar yurttaşlarını birbirlerinin kellesini kesmekle oyalayan tek ulus onlardır; neyse ki Napolyon öfkelerini başka ırklar üzerine yöneltmiş ve bütün Avrupa'yı yok etmek üzere ulusları sıraya dizmiştir.

Kudretli olduğunu söyledikleri bir devlete sahip olmakla övünürler ama bunu yerle bir etmek için de ellerinden geleni yaparlar: Her türlü neden ve her esen rüzgâr yüzünden devrim yapmak konusunda kimse Fransızların eline su dökemez; çoğu zaman nedenini bile bilmeden, sokaktaki sefil ayaktakımı güruhuna katılırlar. Fransız ne istediğini hiç bilemez; mükemmelen bildiği tek şey elindekini istemediğidir. Ve bunu dile getirmek için de şarkı söylemekten başka bir şey yapmaz.

Bütün dünyanın Fransızca konuştuğunu zannederler. On yıl önce Lucas ile, o dâhi adamla, öyle oldu – bu adam Bibliothèque Nationale'deki eski kitapların son sayfalarını kesip çalarak, farklı kaligrafileri taklit ederek otuz bin sahte imzalı belge yarattı: ben daha iyisini yapardım... Bunların büyük bir bölümünü, gayet yüksek bir fiyata Chasles denen o budalaya (büyük matematikçi ve Bilimler Akademisi üyesi olduğu söyleniyor ama gene de hödük) sattı. Sadece o değil, akademi dünyasındaki pek çok dostu, Caligula'nın, Kleopatra'nın ya da Sezar'ın mektuplarını Fransızca yazmış olmalarını hayra yordular; Pascal, Newton ve Galileo'nun birbirleriyle Fransızca yazıştığına inandılar, oysa o dönemin bilimadamlarının Latince yazıştığını çocuklar bile bilir. Fransız aydınları başka ulusların Fransızca dışında bir dil konuştuğu hakkında fikir sahibi değillerdi. Öte yandan bu sahte mektuplarda Pascal'in yerçekimini Newton'dan yirmi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

yıl önce bulduğu yazıyordu ki bu da ulusal övünce yenik düşen Sorbonne'luların gözlerini kamaştırmaya yetiyordu.

Cehaletleri belki de pintiliklerinin sonucudur – bu ulusal kusuru erdem olarak kabul ettikleri için ona tutumluluk adını verirler. Konunun bütünüyle bir cimrinin etrafında dolaştığı tek komedi bu ülkede yazılmıştır. Grandet Baba'yı saymıyorum bile.

Cimrilikleri tozlu evlerinden, asla yenilenmeyen döşemeliklerinden, atalarından kalmış hamam küvetlerinden, zaten az olan yeri daha da idareli kullanmak için yaptıkları eften püften sarmal merdivenlerinden de bellidir. Aynen ağaçlara yapıldığı gibi, bir Fransız'ı bir Yahudi'yle (hatta Alman kökenlisiyle) aşılarsanız şu anda sahip olduğumuz şeyi yani Üçüncü Cumhuriyet'i elde edersiniz...

Ben Fransız olmayı seçtiysem, bunu İtalyan olmaya katlanamadığımdan yaptım. Bir (doğuştan) Piemonteli olarak horoz karikatüründen başka bir şey olmadığıma inanıyordum ama görüşlerim bir horozunkinden daha dardı. Piemonteliler her türlü yenilik karşısında gerim gerim gerilirler, beklenmedik her şey onları dehşete düşürür; İki Sicilya Krallığı'na uzanmaları için (ama Garibaldi'nin askerleri arasında çok az Piemonteli vardı) iki Liguryalıya, Garibaldi gibi bir fanatik, Mazzini gibi bir düztaban gerekliydi. Palermo'ya gönderildiğimde keşfettiklerimi hiç anlatmayayım (bu ne zamandı? toparlamalıyım). Sadece Dumas denen o kasıntı severdi bu halkları; bunun nedeni belki de dalkavukluklarıydı, çünkü ona melez gözüyle bakan Fransızlardan pek yüz bulamazdı. Napolililer ve Sicilyalılar ondan hoşlanırlardı, çünkü kendileri de fahişe bir annenin hatası yüzünden değil, güvenilmez Levantenlerin, terli Arapların, sapık Ostrogotların tarih içindeki buluşmasından oluşmuş yarı beyaz yarı siyah bir halktı; üstelik kırma atalarının her birinin en berbat özelliklerini,

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

bedevilerin uyuşukluğunu, kuzeylilerin vahşiliğini, Yunanlıların yararsızlığını ve kılı kırk yararcasına yaptıkları çenebazlıklarını almışlardı. Spagettileri parmaklarıyla gırtlaklarına sokuşturarak, çürük domates sosunu üzerlerine bulaştırarak yabancıları kendilerine hayran bırakan Napoli'nin sokak çocuklarını görmek yeter. Sanırım ben görmedim onları, ama biliyorum.

İtalyan güvenilmez, yalancı, kalleş, haindir; kılıçtansa hançerle kendini daha rahat hisseder; ilaç yerine zehri seçer, pazarlıkta kaypaktır, ancak her esen rüzgâra göre bayrak değiştirme konusunda tutarlılık gösterir – Garibaldi'nin maceraperestleri ve Piemonteli generaller görünür görünmez Bourbon generallerinin başına ne geldiğini gözlerimle gördüm.

Hıristiyanlık kadim ırkın gururunu yerle yeksan ettiği için barbarlar tarafından cinsel sapıklığa maruz kalan son sapık Roma imparatorundan sonra, İtalyanlar yegâne gerçek hükümetlerini rahipleri model alarak kurdular.

Rahipler... Onları nasıl tanıdım? Sanırım dedemin evinden, o kaçamak bakışları, bozuk takma dişleri, ağır kokulu solukları, ensemi okşamaya çalışan terli elleri bulanık bir anı olarak hatırlıyorum. Ne iğrençti. Bu aylaklar, hırsızlar ve berduşlar gibi tehlikeli bir sınıfa aittirler. İnsan miskinlik etmek için papaz ya da rahip olur; miskinlik sayılarınca garantidir. Söz gelişi bin candan biri rahip olsa o kadar çok işleri olur ki, yan gelip yatmaya ve horoz tıkınmaya vakitleri kalmaz. Hükümet en yakışıksız rahipler içinden en sersemlerini seçer ve onları piskopos yapar.

Doğar doğmaz seni vaftiz ettiklerinde onlarla karşılaşırsın, anne ve baban seni onlara emanet edecek kadar sofuysa okula gittiğinde gene burun buruna gelirsin; sonra ilk komünyon, din eğitimi, vaftizin pekiştirilmesine gelir sıra; düğün gecesi odada ne yapman gerektiğini söyleyen bir rahiptir; ertesi gün günah çıkarma penceresinin arkasından, ke-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

yiflenebilmek için kaç kez yaptığını soran gene o. Cinsellikten dehşet içinde söz ederler ama her gün bir başka zina yatağından çıktıklarını görürsün; ellerini bile yıkamadan rablerinin etini yiyip kanını içmeye, daha sonra da bunu dışkılamaya ve işemeye giderler.

Krallıklarının bu dünya olmadığını yineleyip dururlar, gene de elleri araklayabilecekleri her şeye uzanır. Son kilisenin son taşı son rahip üzerine yıkılana kadar, uygarlık yetkinliğe ulaşamayacaktır; yeryüzü ancak o zaman bu soydan kurtulacaktır.

Komünistler, dinin halkların afyonu olduğu görüşünü yaymışlardır. Doğrudur, çünkü kulların heveslerini frenleyen odur; din olmasaydı barikatların üzerinde iki kat insan olurdu; oysa Komün günlerinde yeterli sayıda değillerdi ve fazla beklemeye gerek kalmadan onlardan sıyrılmak mümkün oldu. O Avusturyalı hekimin Kolombiya uyuşturucusunun yararları hakkında söylediklerini duyduktan sonra, dinin aynı zamanda halkların kokaini olduğunu söyleyebilirim, çünkü din savaşlara, kâfirlere kıyım uygulanmasına itmiştir ve itmeyi sürdürmektedir; bu Hıristiyanlar, Müslümanlar ve başka müminler için geçerlidir ve eğer Afrika zencileri kendi aralarında kıyım yapmakla yetiniyorlarsa, misyonerler onları Hıristiyan yapmıştır ve cephede ilk safta ölmeye, bir kente girildiğinde beyaz kadınlara tecavüz etmeye son derece uygun sömürge orduları şekline sokmuşlardır. İnsanoğlu dinsel inanç söz konusu olmadığında asla böyle büyük ve heyecanlı bir kötülük sergilemez.

Hepsinin en beteri kesinlikle Cizvitlerdir. Sanki onlara bir oyun oynamışım gibi bir his var içimde; belki de onlardır benim canımı yakmış olan; hâlâ tam olarak hatırlayamıyorum. Belki de onların tensel kardeşleri masonlardı beni hırpalayan. Masonlar da Cizvitler gibidir, yalnızca zihinleri da-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Cizvitler kadın gibi giyinen masonlardır. (s. 26)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ha bulanıktır. Cizvitlerin en azından kendi teolojileri vardır ve bunu nasıl idare edeceklerini bilirler; oysa ötekilerin birden fazla olduğundan kafaları karışır. Masonlardan bana söz eden dedemdi. Onlar Yahudilerle bir olup kralın kafasını kesmişler. Ve Carbonari'yi yaratmışlar; bunlar masonların biraz daha aptal olanlarıdır, çünkü bir keresinde üzerlerine ateş açılmasına izin verdiler ve sonra da bir bombayı hatalı imal ettikleri için kellelerinin uçurulmasına yol açtılar ya da sosyalist, komünist ve komüncü oldular. Hepsi kurşuna dizildi. Aferin Thiers.

Masonlar ve Cizvitler. Cizvitler kadın gibi giyinen masonlardır.

Bildiğim pek az şeye dayanarak kadınlardan nefret ederim. Her sınıftan mücrimin toplaştığı *brasseries à femmes* denen yerleri yıllarca takıntı haline getirdim. Bunlar genelevlerden daha kötüdür. Genelevler hiç olmazsa komşuların itirazları yüzünden öyle pek kolay kurulamaz; oysa dört bir yanda birahane açılabilir, çünkü onlara sadece içki içmek için gidilen yerler gözüyle bakılır. Oysa alt katta içilir ve üst katlarda aşiftelerle buluşulur. Her birahanenin bir teması vardır, kızların kostümleri de buna uygun olur: Burada Alman Keller kızları varken, Adalet Sarayı'nın karşısındaki birahanenin kızları avukat cüppesi giyer. Sorbonne'dan uzak olmayan yerlerdeki birahanelerin adları bile yeter: *Brasserie du Tire-cul*; *Brasserie des belles marocaines* ya da *Brasserie des quatorze fesses*. Hemen hepsi Almanlar tarafından işletilir; işte bu da Fransız ahlakına mayın döşemenin şekillerinden biridir. Beşinci ve Altıncı *Arrondisment*'lar arasında en az altmış birahane vardır ama bütün Paris'te sayıları iki yüz kadardır ve hepsi çok genç olanlara da açıktır. Delikanlılar önce meraktan, sonra erdemsizlikten girer ve sonunda da hoşlarına gitmeye başladığında belsoğukluğunu kaparlar. Birahane eğer bir okulun yakınındaysa, öğrenciler ders çıkışında kapıdan

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

kızları gözetlerler. Bense içmeye giderim. Ve içeride oturup, kapıdan içeriyi gözetleyen gençleri gözetlerim. Sadece öğrencileri değil. Yetişkinlerin alışkanlıkları ve hareketleri konusunda da çok şey öğrenilir ve bunlar da her zaman işe yarar.

Beni en çok eğlendiren, masalarda oturup bekleyen muhabbet tellallarının tabiatları hakkında fikir yürütmektir; bazıları karılarının kazancını yiyen kocalardır ve bunlar şık giyimleriyle sigara tüttürerek, iskambil oynayarak bir arada otururlar; meyhaneci ve kızlar onlardan boynuzlular diye söz ederler; oysa pek çoğu Latin Mahallesi'nde başarısızlığa uğramış öğrenci eskisidir; birileri kazançlarını ellerinden alacak diye gerginlik içindedirler ve sık sık bıçak çekerler. En sakinleri hırsızlar ve katillerdir; kafalarına göre gelip giderler; kendilerine ihanet etmeleri durumunda kızların cansız bedenlerini Bièvre'de yüzdürecekleri için kendilerine ihanet edilmeyeceğini bilmenin huzuru içindedirler.

En iğrenç ilişkiler için sapık kadın ya da erkek peşinde olan dönmeler de vardır. Müşterilerini Palais-Royal'de ya da Champs-Élysées'de bulurlar ve özel işaretlerle dikkatlerini çekerler. Sonra odada iş üstündeyken, genellikle polis kılığına girmiş yardakçıları sözde suçüstü yapar, yarı çıplak müşteriyi tutuklamakla tehdit eder, müşteri de merhamet için yakarır ve canını kurtarmak için çıkarıp bir avuç dolusu para verir.

Ben bu umumhanelerden birine girdiğimde temkinli davranırım, çünkü başıma neler gelebileceğini tahmin ederim. Müşteri kalantor görünüyorsa mekân sahibi bir işaret çakar; kızlardan biri ona yanaşır, yavaş yavaş bütün kızların masaya yanaşması için onu kandırır, içkilerin en pahalıları ısmarlanır (kızlar sarhoş olmamak için *anisette superfine* ya da *cassis fin* yani müşterinin tonla para ödeyeceği renkli su içerler). Sonra sıra kâğıt oynamaya gelir, kızlar elbette birbirleriyle işaretleşirler ve sen oyunu kaybeder, hem bütün kızla-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ra, hem de kerhaneciyle karısına yemek ısmarlamak zorunda kalırsın. Eğer oyundan sıyrılmaya kalkışırsan, parasına oynamamanı ama her kazandığın elde kızların yavaş yavaş soyunacaklarını söylerler... Yere düşen her dantel parçasıyla karşına o iğrenç beyaz etler, o koca memeler, seni sinir eden ekşi kokulu kol altları çıkar...

Ben üst kata hiç çıkmadım. Birisi bana kadınların yalnızlık denen illeti dindirmenin bir çaresi olduğunu söylemişti ama bunun için de hayal gücü gerekliydi. Ben de ne yapıyorum? Eve dönüyorum ve gece onları rüyamda görüyorum; ne de olsa demirden yapılmış değilim ve işte beni de baştan çıkartmış oluyorlar.

Doktor Tissot'yu okudum; onların insana uzaktan da fenalık edebildiğini biliyorum. Hayvani spiritler ile jenital likörün aynı şey olup olmadığını bilmiyoruz ama bu iki sıvının belli bir benzerliği olduğu kesin; uzun gece boşalmalarından sonra insan kuvvetini yitirmekle kalmıyor, beden zayıflıyor, çehre solgunlaşıyor, bellek bulanıyor, görüş yeteneği dumanlanıyor, ses çatlıyor, huzursuz rüyalar uykuları bozuyor, gözler acıyor, yüzde kırmızı lekeler beliriyor, kimisi kireçli madde tükürüyor, kalp çarpıntısı, bayılma, boğulma hissediyor, kimi kabızlıktan yakınıyor, ya da dışkısı pis kokuyor. Sonunda da körlük.

Bunlar belki abartıdır, çocukken suratım sivilceliydi ama bu herhalde yaşımın gereğiydi ya da belki bütün çocuklar bu zevkleri tadıyorlardı, belki bazıları gece gündüz kendine dokunarak işi abartıyordu. Ama şimdi dozunda tutabiliyorum, ancak birahaneden geldiğim geceler huzursuz uyuyorum ve pek çok başkası gibi sokakta etek görür görmez aletim kalkmıyor. İşim beni benzer gevşekliklerden koruyor.

İyi ama olup biteni toparlamam gerekirken felsefe yapmak da neyin nesi? Belki de sadece dünden önce yaptıklarını değil, içsel olarak nasıl olduğumu da bilmeye ihtiyacım var. Ta-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

bii eğer içselliğim varsa. Ruhun sadece yapılan şey olduğunu söylüyorlar ama eğer birinden nefret ediyorsam ve bu hıncı içimde besliyorsam, Tanrı'ya şükür bu bir içim olduğu anlamına geliyor. Nasıl diyordu düşünür? *Odi ergo sum.**

Az önce alt katta zil çaldı, bir şey almak isteyecek kadar budala birinin geldiğinden korktum ama gelen şahıs bana hemen Tissot tarafından gönderildiğini söyledi – neden bu parolayı seçmiştim acaba? Guillot (bu elbette kendiydi) lehine, Bonnefoy tarafından imzalanmış, holograf bir vasiyet yazmamı istiyordu. Bonnefoy denen şahsın kullandığı mektup kâğıtlarından ve el yazısı örneğinden getirmişti yanında. Guillot'yu çalışma odama çıkardım, uygun bir kalem ve mürekkep seçtim, deneme bile yapmadan belgeyi yazdım. Kusursuz oldu. Guillot, tarifeyi biliyormuş gibi, mirasa yakışır bir ücret ödedi.

Yani benim mesleğim bu mu? Ortada hiçbir şey yokken bir noter sözleşmesi oluşturmak, gerçek gibi görünen bir mektup yazmak, zor bir durum yaratan bir itiraf kaleme almak, birilerinin mahvına yol açacak bir belge yaratmak çok güzeldir. Sanatın gücü... Kendimi Café Anglais'de ödüllendirmeme yarar.

Sanki belleğim koku duyuma bağlı ama yüzyıllardan beri o mönünün mis kokusunu içime çekemiyorum: *souffles à la reine, filets de sole à la Vénitienne, escalopes de turbot au gratin, selle de mouton purée bretonne...* Ve *entrée* olarak: *poulet à la portugaise* veya *pâte chaud de cailles* veya *homard à la parisienne* ya da hepsi birlikte, mesela *plat de resistance,* ne bileyim *canetons à la rouennaise* ya da *ortolans sur canapés* ve sonra *entremet* olarak *aubergines à l'espagnole, asperges en branches, cassolettes princesse...* Şarap olarak ise seçim yapmak zor; belki bir Château-Margaux veya Château-Latour veya Château-Lafite; yılına bağlı. Tabii tatlı olarak da *bombe glacée.*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

* *Odi ergo sum*: (Latince) "Nefret ediyorum, o halde varım." (ç.n.)

Mutfak beni her zaman cinsellikten daha çok tatmin etmiştir – bu belki de rahiplerin üzerimde bıraktığı bir izdir.

Sanki zihnimde geriye bakmamı engelleyen bir bulut varmış gibi hissediyorum. Peder Bergamaschi'nin giysileriyle Bicerin'e kaçışım neden ansızın belleğimde beliriveriyor? Peder Bergamaschi'yi tamamen unutmuştum. Kimdi o? İçgüdümün bana buyurduğu noktada, bırakıyorum kalemim bildiğini yazsın. O Avusturyalı doktora göre, yazarken belleğim için hazin bir ana ulaşacağım ve bu da bunca anıyı neden sildiğimi açıklayacak.

Dün, 22 Mart Pazartesi olduğunu sandığım gün, kim olduğumu çok iyi bilirmişim gibi uyanmıştım. Yaşını iyi gösteren, dolu dolu yetmiş yedi yaşında (yakışıklı bir adam sıfatını hak edecek kadar şişman) Yüzbaşı Simonini: Adımın önündeki sıfatı dedemin anısına Fransa'da edinmiştim. Garibaldi'nin Binler Seferi diye tanınan harekâtına katılmış olmamla ilgili anılar uydurmuştum, çünkü Garibaldi bu ülkede İtalya'da olduğundan daha çok sevilir ve bu da bana belli bir seçkinlik sağlar. Ben, Torino'da, Torinolu baba ve Fransız (Savoialı, ama o doğduğu sırada Savoia artık Fransızların eline geçmişti) anneden doğma Simone Simonini.

Yataktan çıkmamış, hayal kuruyordum... Ruslarla (Ruslar mı?) aramdaki sorunlar yüzünden ortalıkta, gözde restoranlarımda görünmemeliydim. Evde kendime bir şeyler pişirebilirdim. Nefis yiyecekler hazırlamak için birkaç saat uğraşmak beni rahatlatır. Örneğin *côtes de veau Foyot*: En az dört santimlik kalın et, tabii bu iki kişilik porsiyon, iki orta boy soğan, elli gram ekmek içi, yetmiş beş gram rendelenmiş gravyer peyniri, elli gram tereyağı, ekmek içi gravyerle karıştırılacak kadar ufalanır, sonra soğanlar soyulup rendelenir, kırk gram tereyağı minik bir sahanda eritilirken bir baş-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ka sahanda geri kalan tereyağına konan soğanlar tatlı tatlı kavrulur, bir tabağın dibi soğanın yarısıyla kaplanır, et tuzlanır, biberlenir, tabağa yerleştirilir, bir yüzü soğanın kalanıyla süslenir, bütün hepsi ilk kat ekmek kırıntılı peynir rendesiyle örtülürken et dipteki soğana iyice yedirilir, eritilmiş tereyağı üzerine dökülür ve elle hafifçe ezilir, sonra bir kubbe oluşturacak şekilde geri kalan ekmek içi eklenir ve yine erimiş tereyağı eklenir; hepsinin üzerine beyaz şarap ve et suyu dökülür ama etin yüksekliğinin yarısı aşılmamalıdır. Yemek yarım saat kadar fırında pişirilirken arada yine şarap ve et suyuyla ıslatılır. En sonunda sotelenmiş karnabaharla servis edilir.

Biraz vakit alır ama, damak keyfi için önce mutfak keyfi yapmak gerekir ve pişirmek önden tatmak anlamına gelir; şu anda yatağımda uzanırken yaptığım da budur zaten. Budalalar kendilerini yalnız hissetmemek için yorganın altına bir kadın ya da bir oğlan atma gereksinmesi duyarlar. Bilmezler ki ağzın sulanması ereksiyondan yeğdir.

Evde gravyer peyniri ve et dışında öteki malzemeler vardı. Başka bir gün olsaydı et için Maubert Meydanı'ndaki kasaba giderdim ama nedense pazartesileri dükkânını açmıyor. İki yüz metre ötede, Saint-Germain Bulvarı üzerinde bildiğim bir başka kasap dükkânı daha vardı ve kısa bir yürüyüş iyi gelirdi. Giyindim ve çıkmadan önce ibrik ve leğenimin ardında duran aynaya bakarak her zamanki kara bıyığımı ve güzel sakalımı taktım. Sonra başıma peruğumu geçirdim ve tarağını hafifçe suda ıslatarak saçı ortadan ayırıp güzelce taradım. Redingotumu üzerime geçirdim, gümüş cep saatimi, zincirinin güzelce görünmesine itina ederek göbek cebime soktum. Emekli bir yüzbaşı gibi görünmek için, konuşurken içi meyankökü şekerleriyle dolu, kapağında çirkin ama iyi giyimli bir kadının, şüphesiz merhum bir sevgilinin resmi olan bağa kutucukla oynamaktan hoşlanırım. Ara-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

da sırada ağzıma bir şeker atar ve onu dilimin sağından soluna geçiririm ki bu daha yavaş konuşmamı sağlar – bu durumda dinleyici dudaklarınızın hareketini izler, söylediğinize pek dikkat etmez. Mesele, zekâsı ortalamanın altında olan biri gibi görünmektir.

Sokağa indim, köşeyi döndüm ve sabahın bu saatinde bile yollu kadınların sevimsiz seslerinin geldiği birahanenin önünde durmamaya çalışarak Sauton Sokağı'na saptım.

Maubert Meydanı otuz beş yıl önce buraya geldiğim zamanki mucizeler sarayı değil artık: O zamanlar kalını puro kalıntısından ve pipo dibinden, incesi ise sigara izmaritlerinden elde edilen dönüştürülmüş tütün satan tüccarlar vardı; kalın tütünün libresi bir frank yirmi santime, ince tütünün libresi bir frank elli ya da altmış santime satılırdı (aslında bu iş pek kazanç sağlamazdı: Dönüştürme ustaları kazançlarının bir bölümünü şarapçıda harcayıp akşam nerede yatacaklarını bilmezlerse nasıl kazançlı olur ki?); öğleden sonra saat ikiye kadar tembellik eden, günün geri kalanında iyi durumdaki emekliler gibi duvara dayanıp sigara tüttüren, sonra karanlık inince çoban köpeği gibi harekete geçen haramiler; kentsoylular bu meydandan geçmediği için (ben de askeri adımlarla yürümesem, bastonumu havada çevirmesem iyi bir av sayılırdım ama mekânın yankesicileri beni tanırlardı ve hatta Yüzbaşı! diyerek selamlarlardı; bir biçimde benim de onların karanlık dünyasına ait olduğumu düşünürlerdi ve elbette it iti ısırmazdı) ve buraya sadece köyden gelmiş aylakların yolu düştüğü için ancak birbirlerini soymak zorunda olan eski hırsızlar; eski albenileri olsaydı *brasseries à femmes*'da çalışabilecekken şimdi kendilerini eskicilere, çapulculara, tüttürülmüş ikinci el tütün satan tütüncülere sunan –ama şık giyinmiş, silindir şapkası fırçalanmış bir beyefendi gördüklerinde dokunmaya ve hatta kolundan yakala-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

maya cüret ederlerdi, terle karışmış üç kuruşluk parfümlerinin pis kokusunu duyuracak kadar yakına gelirlerdi ve bu çok sevimsiz bir deneyim olurdu (gece rüyama girmesini istemezdim) ve bu nedenle yaklaşan birini görürsem hemen bastonumu yel değirmeni gibi çevirmeye başlar, sanki çevremde girilmesi mümkün olmayan bir korunma alanı yaratırdım ve onlar da bunun manasını çakarlardı, çünkü hepsi buyruk almaya alışmış kadınlar olduklarından bastona saygı gösterirlerdi– pörsümüş fahişeler olurdu.

Ve bu kalabalık içinde boy gösterenlerin biri de vilayet polisinin casuslarıydı; işine yarayacak *mouchard* yani hafiye peşine düşer ya da planlanan vurgunlar hakkında değerli bilgiler yakalamaya çalışırlardı, çünkü çapulcu takımı bu genel gürültü içinde kendi seslerinin duyulmayacağını sanarak pek yüksek sesle fısıldaşırlardı! Ne var ki bu tipler abartılı kostümleri yüzünden ilk bakışta dikkat çekerlerdi. Gerçek hergele, hergeleye benzemez. Sadece onlar benzerler.

Şimdi meydandan tramvaylar bile geçiyor; ayırt edebilirsen, işine yarayacak tipler gene de buradalar –kimi bir köşede duvara dayanıyor, kimi Café Maître Albert'in eşiğinde dikiliyor, kimi yan sokaklarda turluyor– ama insan burada kendini evinde hissedemez oldu artık. Her neyse, her köşeden Eiffel Kulesi denen o kalemtıraş boy gösterir olalı beri Paris artık eski Paris değil.

Yeter, ben öyle duygusal bir tip değilim ve işime yarayanları elde edebileceğim başka yerler de var. Dün sabah et ve peynir almam gerekiyordu ve Maubert Meydanı bu iş için hâlâ uygundu.

Peyniri aldım, her zamanki kasabımın önünden geçerken açık olduğunu gördüm.

"Nasıl oldu da pazartesi günü açtınız?" diye sordum girerken.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

"Ama bugün günlerden salı Yüzbaşı!" dedi bana gülerek.

"Karıştırmışım" diye özür diledim, "insan yaşlandıkça belleği zayıflıyor" der demez bana hep genç olduğumu, erken uyanınca insanın aklının karıştığını söyledi. Etimi seçtim, pazarlığı ima bile etmeden paramı ödedim, çünkü satıcılardan saygı görmenin tek yolu budur.

Günlerden hangisi olduğunu düşünerek eve döndüm. Yalnız olduğumda yaptığım üzere bıyığımı ve sakalımı çıkarmayı düşünerek yatak odama girdim. Ve ancak o zaman sıradışı bir durum dikkatimi çekti: Şifonyerin yanındaki askıda bir giysi daha doğrusu kesin olarak bir rahip cüppesi asılıydı. Yaklaşınca, şifonyerin üstünde sarışına yakın kumrallıkta bir peruk durduğunu gördüm.

Geçtiğimiz günlerde hangi züğürdü konuk ettim diye düşünürken benim de başka bir kılıkta olduğumu, yüzümdeki takma bıyık ve sakalın bana ait olmadığını fark ettim. Yani ben kimi zaman varlıklı bir beyefendi, kimi zaman da bir din adamı gibi giyinen biri miydim? İyi ama nasıl olmuş da bu ikinci doğama ilişkin bütün anıları silmiştim? Yoksa herhangi bir nedenden ötürü (belki bir yakalama emrinden kurtulmak için) bıyık ve sakal takıyordum ama aynı zamanda da evimde rahip kılığına giren birini mi konuk ediyordum? Ve eğer bu düzmece rahip (çünkü gerçek rahipler asla peruk takmaz) benimle yaşıyorsa, nerede uyuyordu?, çünkü evde sadece tek bir yatak vardı. Ya da benimle yaşamıyordu da bir önceki gün herhangi bir nedenle bana sığınmış, sonra da Tanrı bilir ne yapmak için Tanrı bilir nereye giderken kostümünü bende mi bırakmıştı?

Zihnimin içinde bir boşluk hissediyordum; sanki hatırlamam gereken ama hatırlayamadığım bir şey görür gibiydim; sanki başkalarının anılarına aitti bunlar. Başkalarının anılarından söz etmek sanırım doğru bir ifade olmuştur. O anda öyle bir duyguya kapıldım ki sanki kendini dışarıdan sey-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

reden biriydim. Birisi, ansızın tam olarak kim olduğunu bilemediği hissine kapılmış olan Simonini'yi izliyordu.

Sakin ol, düşünelim bakalım, dedim kendime. Eskicilik yapma görüntüsü ardına sığınarak sahte belge düzenleyen ve Paris'in en tekinsiz mahallelerinden birinde yaşamayı seçen biri olarak, karanlık dolaplar çeviren birini evimde saklamış olmam son derece mümkündü. Ama sığınmacı olarak kimi aldığımı unutmuş olmam bana hiç normal görünmüyordu.

Arkama bakma gereksinmesi duyuyordum ve kendi evim bana ansızın sırlarla dolu yabancı bir yer gibi görünmeye başlamıştı. Sanki bir başkasının konutundaymışım gibi çevremi incelemeye başladım. Mutfaktan çıkınca sağda yatak odam vardı; solda ise her zamanki mobilyalarıyla salonum. Yazı masamın iş gereçlerimi yani kalemlerimi, değişik mürekkeplerimi, farklı dönemlere ait, farklı boylardaki beyaz ya da sarı kâğıtlarımı barındıran çekmecelerini açıp baktım; raflarda kitapların dışında belgelerimi sakladığım dosyaların ve bir de antika dua köşeciği vardı. Bunun ne olduğunu anımsamaya çalışırken aşağıdan kapının çalındığını işittim. Her kimse bu münasebetsizi kovmak üzere indim ve karşımda bana tanıdık gelen yaşlı bir kadın buldum. Camın ardından şöyle dedi bana: "Beni Tissot gönderdi", ben de onu içeri aldım ve kim bilir neden bu parolayı seçtiğimi düşündüm.

İçeri girdi ve göğsüne bastırdığı örtüyü açarak bana yirmi kadar kutsal mayasız ekmek gösterdi.

"Rahip Dalla Piccola bana ilgilendiğinizi söyledi."

"Elbette" dediğimi duyduğumda kendim de şaşırdım ve fiyatını sordum. "Tanesi on frank" dedi.

"Delisiniz siz" dedim tüccar içgüdüsüyle.

"Karanlık ayinler yapan siz delisiniz asıl. Üç gün boyunca yirmi kilise dolaşmak, komünyon aldıktan sonra ağzı kuru tutmaya çalışmak, elleri yüze kapayarak diz çökmek ve son-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ra nemlenmemesi için uğraştığım kutsal ekmeği ağızdan çıkarmak, bunları rahibe ve öteki kişilere göstermeden göğsüme soktuğum çantama saklamak kolay mı sanıyorsunuz? Tabii bunun günahı ve beni bekleyen cehennem de cabası. Yani işinize geliyorsa, hepsi iki yüz frank ediyor, yoksa rahip Boullan'a gideceğim."

"Rahip Boullan öldü; belli ki ona epeydir uğramadınız" dedim otomatik bir şekilde. Sonra kafamdaki karmaşa yüzünden fazla düşünmeden içgüdüme güvenmeye karar verdim.

"Neyse, boş verelim" dedim ve parayı ödedim. Kutsal ayin ekmeklerini meraklı müşterisinin gelmesini bekleyerek çalışma odamdaki dua köşeciğine koymam gerektiğini anladım. Bu da ötekiler gibi bir işti.

Sonunda her şey tanıdık, sıradan göründü gözüme. Gene de çevremde anlamını çözemediğim netameli bir koku hissediyordum.

Yeniden çalışma odama çıktım ve dipteki perdenin arkasına gizlenmiş bir kapı olduğunu fark ettim. Lambayla aşınam gerekecek kadar karanlık bir koridorla karşılaşacağımı bilerek açtım kapıyı. Koridor adeta bir tiyatronun aksesuvar deposu ya da Tapınak'ın eskicilerinden birinin dükkânı gibi görünüyordu. Duvarlarda birbiriyle hiç uyuşmayan giysiler asılıydı: Bir çiftçi kadın, bir Carbonaro, bir uşak, bir dilenci giysisi; bir asker ceketiyle pantolonu ve bütün bunlara uygun aksesuvarlar bulunuyordu. Ahşap raf üzerine düzgünce dizilmiş bir düzine başa takılmış farklı peruklar vardı. Dipte duran *coiffeuse*, tiyatro oyuncularının soyunma odalarını hatırlatıyordu: masanın üzeri pudra ve allık dolu şişecikler, siyah ve mavi kalemler, tavşanayakları, tüyler, fırçalar, taraklarla doluydu.

Belli bir noktadan sonra koridor dik açı yaparak kıvrılıyordu ve dipte bir kapı vardı, bu kapı, daracık Maubert Çıkmazı'na bakmadığı için benimkilerden daha aydınlık olan

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

bir odaya açılıyordu. Hatta pencerelerden birinden dışarı bakınca Maître Albert Sokağı'nı gördüm.

Bir merdivenle odadan sokağa iniliyordu, hepsi buydu. Burası çalışma odasıyla yatak odası arası, ağır ve koyu renk mobilyalarla döşenmiş, bir masa, bir yatak ve bir de dua etmek için dizlik bulunan tek göz bir yerdi. Çıkış kapısının yanında minicik bir mutfak vardı ve merdivende de lavabosuyla bir *chiotte* gördüm.

Burası belli ki bir din adamının *pied-à-terre*'iydi ve dairelerimiz birbirine açıldığına göre benimle bir yakınlığı vardı. Ama her şey bana bir şeyler hatırlatır gibi olsa da, aslında bu odayı ilk kez görüyordum.

Yazı masasına yaklaştım ve orada bir demet zarflanmış mektup gördüm; hepsi aynı kişiye yazılmıştı: Muhterem ya da Aziz Bay Rahip Dalla Piccola. Mektupların yanında duran çizgili kâğıtlarda, handiyse kadınsı, ince ve zarif, benimkinden çok farklı bir el yazısı dikkatimi çekti. Bunlar özel bir önem taşımayan, bir armağana teşekkür, bir randevunun mutabakatı gibi müsveddelerdi. Ama hepsinin en üstünde duran, sanki yazan kişi düşünmesi gereken bir konuyla ilgili notlar almışçasına düzensiz yazılmış bir kâğıttı. Zorlanarak da olsa okudum:

Her şey gerçeküstü görünüyor. Sanki ben kendimi izleyen bir başkasıyım. Bunun doğru olduğundan emin olabilmek için yazıyorum.

Bugün 22 Mart.

Rahip cüppem ve peruğum nerede?

Dün akşam ne yaptım? Sanki başımın içi sisli gibi.

Odanın dibindeki kapının nereye açıldığını bile hatırlamıyordum.

Giysilerle, peruklarla, aktörlerin kullandığı türden hamur ve killerle dolu ve (hiç görmediğim?) bir koridor keşfettim.

Askıda güzel bir rahip cüppesi asılıydı ve bir rafın üzerinde sadece güzel bir peruk değil aynı zamanda takma kaşlar da vardı. Yüzü-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

mü pudralayıp elmacık kemiklerimi şöyle bir pembeleştirince olduğumu sandığım kişi oldum yine; solgun ve biraz ateşli görünen bir beniz. Münzevi bir tip. Benim. Ben kim?

Rahip Dalla Piccola olduğumu biliyorum. Daha doğrusu dünyanın Dalla Piccola diye tanıdığı kişi. Ama belli ki ben o değilim, çünkü o olmak için tarzımı ve giyinişimi değiştirmem gerekiyor.

Bu koridor nereye açılıyor? Sonuna kadar gitmeye korkuyorum.

Buradaki notları okumalı. Eğer yazılı olanlar yazıldıysa, gerçekten başıma geldi demektir. Yazılı belgelere iman etmeli.

Yoksa biri bana iksir mi yutturdu? Boullan mı? O becerir bunları. Yoksa Cizvitler mi? Ya da masonlar? Benim onlarla ne ilgim var ki?

Yahudiler! İşte kim olabileceğini buldum.

Burada kendimi güvende hissetmiyorum. Biri gece vakti girmiş, giysilerimi çalmış ve daha da beteri evrakımı karıştırmış olabilir. Belki de biri kendini Rahip Dalla Piccola diye tanıtarak bütün Paris'i dolaşıyordur.

Auteuil'e sığınmalıyım. Belki Diana biliyordur. Diana kim?

Rahip Dalla Piccola'nın notları burada kesiliyordu ve bu kadar özel bir belgeyi yanına almamış olması ilginçti; demek ki yakalanma telaşı içindeydi. Onun hakkında öğrenebileceklerim bununla sınırlıydı.

Maubert Çıkınazı'na bakan daireme döndüm ve yazı masamın başına oturdum. Rahip Dalla Piccola'nın hayatı ile benim hayatım hangi noktada kesişiyordu?

Elbette en ayan beyan olan varsayımda bulunmadan edemezdim. Ben ve Rahip Dalla Piccola aynı kişiydik ve eğer böyle olsaydı her şey kolayca açıklanırdı: İki ev ortaktı; Dalla Piccola giysilerimle Simonini'nin dairesine girip cüppemle peruğumu oraya bırakmam ve sonra uyuyakalmam yanıtı oluştururdu. Amma velakin tek bir ayrıntı vardı: Eğer Simonini Dalla Piccola ise, ben neden Dalla Piccola hakkında hiçbir şey bilmiyordum ve Simonini hakkında hiçbir şey bilmeyen Dalla Piccola gibi hissetmiyordum kendimi? Ve hatta

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Dalla Piccola'nın düşünce ve duygularını öğrenmek için neden onun notlarını okumak zorunda kaldım? Hem ben Dalla Piccola olsaydım, şu anda Auteuil'de, rahibin hakkında her şeyi biliyor göründüğü o evde olmam gerekirdi, oysa ben (Simonini) bu konuda hiçbir şey bilmiyordum. Ya Diana kimdi?

Ben Dalla Piccola'yı unutan Simonini ve Simonini'yi unutan Dalla Piccola da olabilirdim tabii. Bu hiç de yeni bir şey sayılmazdı. Bana çift kişilikten söz eden kimdi? Diana'ya da böyle olmuyor mu? İyi ama Diana kim?

Metodik bir şekilde ilerlemeye karar vermiştim. İşlerimi not ettiğim bir defter tuttuğumu biliyordum ve orada bu notları buldum:

21 Mart, ayin
22 Mart, Taxil
23 Mart, Bonnefoy vasiyeti için Guillot
24 Mart, Drumont'a?

Nasıl olmuş da ayın 21'inde ayine gitmişim bilmiyorum, inançlı olduğumu sanmıyorum. İnsan inançlıysa bir şeye inanır. Ben bir şeye inanıyor muyum? Sanmıyorum. Demek ki inançsızım. Bu mantıklı. Ama bunu geçelim. Kimi zaman ayine başka nedenlerle de gidilir, bunun inançla ilgisi yoktur.

Benim pazartesi sandığım, oysa 23 Mart Salı olan günden daha eminim, çünkü o gün gerçekten Bonnefoy vasiyetini yazdırmak için Guillot gelmişti. Ayın 23'üydü ve ben 22'si sanmıştım. Peki, 22'sinde ne olmuştu? Taxil neydi ya da kimdi?

Çarşamba günü Drumont denen kişiyi görecek olmamı tartışmıyorum bile. Kendimin kim olduğunu bile bilemezken biriyle nasıl buluşabilirdim ki? Düşüncelerim aydınlanana, durulana kadar gizlenmeliydim. Drumont... Kim olduğunu çok iyi biliyorum gibi geliyordu ama onu düşündüğümde zihnim şaraptan bulanmış gibi oluveriyordu.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Bazı varsayımlarda bulunalım, dedim kendime. Bir: Dalla Piccola, gizemli nedenler yüzünden az çok gizli bir koridorla benimkine bağlanan evine ulaşmak için sık sık evimden geçen başka bir insan. 21 Mart akşamı benim Maubert Çıkmazı'na bakan evime girdi, rahip cüppesini çıkardı (neden?) ve sonra gidip kendi evinde uyudu; sabah belleğini yitirmiş bir şekilde uyandı. Ve ben de iki sabah sonra aynı şekilde belleğimi yitirmiş olarak uyanmıştım. Ama bu durumda, 23'ü sabahı belleğimi yitirmiş olarak uyandıysam, 22 Pazartesi günü ne yaptım? Dalla Piccola bende soyunmuş ve evine cüppesi olmadan dönmüş olmalı – peki, saat kaçta? Gecenin birinci bölümünü benim yatağımda geçirmiş olması olasılığı yüzünden dehşete düştüm... Tanrım, kadınların beni tiksindirdiği malum ama, bir rahip daha da korkunç. Ben iffetliyim ama sapık değilim...

Ya da ben ve Dalla Piccola aynı kişiyiz. Rahip cüppesini ayin gününden (21) sonra odamda bulduğuma göre, Dalla Piccola kılığımla (eğer bir ayine gitmek zorunda idiysem, bunu bir rahip olarak yapmış olmam daha inanılır bir durumdu) Maubert Çıkmazı'na dönmüş, cüppe ve peruktan sıyrılmış ve daha sonra (cüppeyi Simonini'de bıraktığımı unutarak) uyumak için rahibin dairesine gitmiş olabilirdim. Ertesi sabah, 22 Mart Pazartesi günü, Dalla Piccola olarak uyanarak yalnızca belleğimi yitirme durumuyla karşılaşmakla kalmamış, cüppemi de yatağımın ayakucunda bulamamıştım. Belleğini yitirmiş Dalla Piccola gibi koridorda yedek bir cüppe bulmuştum ve aynı gün Auteuil'e kaçacak bolca zamanım olmuştu ama akşama doğru fikrimi değiştirmiş, cesaretimi toplamış ve geç saatlerde Maubert Çıkmazı'ndaki eve dönmüştüm; cüppeyi yatak odasındaki askıya asmış, salı günü yeniden belleğimi yitirmiş olarak ama bu sefer Simonini kimliğimle uyandığımda da hâlâ pazartesi olduğunu sanmıştım. Demek ki, diye düşünüyordum, Dalla Piccola 22 Mart günü belleğini yitiriyor ve bir bütün günü bu halde geçiriyor;

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

sonra 23'ünde kendini, belleğini yitirmiş bir Simonini olarak buluyor. Vincennes kliniğindeki şu adını hatırlayamadığım doktora göre hiç de olağanüstü bir durum değil.

Ama tek bir küçük sorun var. Notlarımı yeniden okumuştum: Eğer olayların gidişatı böyle olmuş olsaydı, Simonini 23 sabahı yatak odasında bir değil tam iki cüppe bulmalıydı; biri 21'i gecesi bıraktığı, öteki de 22'si gece çıkarttığı. Oysa sadece bir tane vardı.

Yok yahu, ne aptalım. Dalla Piccola, Auteuil'den 22 akşamı Maître Albert Sokağı'na dönmüştü; cüppesini oraya bırakmış, sonra Maubert Çıkmazı'ndaki daireye geçmiş ve uyumuştu; ertesi sabah (23) Simonini olarak uyandığında askıda tek bir cüppe görmüştü. Olaylar böyle yaşandıysa 23 Mart sabahı Dalla Piccola'nın dairesine girdiğimde 22 Mart akşamı oraya bıraktığım cüppeyi bulmam gerekirdi; bu doğru. Ama Dalla Piccola onu bulduğu yere yani koridora asmış olabilirdi. Bir kontrol etmek yeterdi.

Yanan lambamla koridoru geçerken içimde bir ürkeklik vardı. Dalla Piccola ben değilsem, diye düşünüyordum, koridorun karşı ucundan, elinde lambayla onun da bana doğru yürüdüğünü görebilirdim. Neyse ki böyle bir şey olmadı. Ve koridorun dibinde asılı cüppeyi gördüm.

Ama, ama... Eğer Dalla Piccola Auteuil'den döndüyse, cüppesini çıkarıp bütün koridoru aşarak benim daireme geldiyse ve tereddüt etmeden benim yatağıma uzandıysa, bunun nedeni o anda beni anımsamış olmasıdır; benim yanımda sanki kendi yanındaymış gibi uyuyabileceğini, çünkü aynı kişi olduğumuzu hatırlamıştır. Bu yüzden Dalla Piccola Simonini olduğunu bilerek yatağa yatmıştır ama, ertesi sabah Simonini Dalla Piccola olduğunu bilmeden uyanmıştır. Yani şöyle söyleyebilirim: Dalla Piccola önce belleğini yitiriyor, sonra hatırlıyor, yatıp uyuyor ve belleksizliğini Simonini'ye geçiriyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

42

Belleksizlik... Anısız olma anlamına gelen bu sözcük, unuttuğum zamanın sisi içerisinde bir gedik açtı. On yıldan daha fazla bir süre önce Magny'de belleksizlerden söz ediyordum. Orada Bourru ve Burrot ile Du Maurier ve Avusturyalı doktorla bu konudan söz ediyordum.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

3

Chez Magny

25 Mart 1897, şafak vakti

Chez Magny... Kendimi leziz yemeklere düşkün biri olarak tanımlarım; hatırladığıma göre Contrescarpe-Dauphine Sokağı'ndaki o lokantada adam başı on franktan fazla ödenmiyor ve yemeğin kalitesi ederini karşılıyordu. Her gün Foyot'ya gitmek mümkün değildi. Geçmiş yıllarda pek çok kişi Magny'ye Gautier ya da Flaubert gibi ünlü yazarları uzaktan görebilmek için giderdi; pantolon giyerek dolaşan yoz bir kadının koruması altına aldığı o veremli Polonyalı piyanist daha ortalarda yoktu. Ben bir akşam içeri göz atmış ve hemen çıkmıştım. Sanatçılar uzaktan bile dayanılmaz tiplerdir, onları tanıyor muyuz diye çevrelerine bakınıp dururlar.

Sonra "büyükler" Magny'yi terk etmişlerdi ve Boulevard Poissonnière'de bulunan Brébant-Vachette'e göçmüşlerdi; burada daha iyi yeniyor, daha çok para ödeniyordu ama belli ki *carmina dant panem.** Ben de Magny seksenli yılların ortasından itibaren arındığı zaman, yeniden gitmeye başlamıştım.

Bilimadamlarının, mesela Berthelot gibi ünlü kimyagerlerin ve Salpêtrière'in doktorlarının oraya gittiğini fark etmiştim. Hastane iki adım ötede değildi ama belli ki hekimler, hasta yakınlarının gittiği pis *gargote*'larda yemek yerine Latin Mahallesi'nde iki adım atmayı yeğliyorlardı. Hekimle-

* *Carmina dant panem*: (Latince) "Edebiyat ve felsefe karın doyurur." Burada Latince bir deyiş tersine söyleniyor. Aslında "Carmina non dant panem" denir ve "Edebiyat ve felsefe karın doyurmaz" anlamında kullanılır. (ç.n.)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

"Geçmişte rahmin işleyişindeki bazı bozukluklara dayandırılarak sadece kadınlara özgü bir hastalık sanılıyordu..." (s. 46)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

rin konuşmaları ilginç oluyordu, çünkü başkalarının zayıflıkları konu ediliyordu; Magny'de gürültüyü bastırmak için herkes yüksek sesle konuştuğundan, eğitimli bir kulak her zaman ilginç sohbetler yakalayabilirdi. Etrafı gözetlemek belirli bir şeyi öğrenmeye çalışmak değildir. Önemsiz gibi görünen bir şey de, gün gelir işe yarar. Önemli olan, başkalarının senin bildiğini bilmediklerini bilmektir.

Edipler ve sanatçılar ortak masaların çevrelerini doldururlarken, bilimadamları bencileyin yalnız başlarına yemek yiyorlardı. Ama birkaç kez masa komşusu olunca aşinalık başlıyordu. İlk tanışıklığımı Doktor Du Maurier ile kurdum; son derece sevimsiz bu tipe bakınca böyle bir psikiyatrın (öyleydi) bu iğrenç suratını gösterdiği hastalarında nasıl güven uyandırdığını merak ettim. Kıskanç ve mor yüzüyle, kendini ebediyen ikincilik kürsüsünde hissedecek bir tipti. Vincennes'de sinir hastaları için küçük bir klinik işletiyordu ve tedavi kurumunun meşhur Doktor Blanche'ın şöhretini ve kazancını asla yakalayamayacağını biliyordu – Du Maurier ise otuz yıl önce Neval adındaki (ona göre liyakatli bir şairdi) şahsın ünlü Blanche kliniğindeki tedavi sonucunda intihar ettiğini alaycı bir dille fısıldardı.

İyi ilişkiler kurduğum öteki iki müşteri ise Doktor Bourru ve Burot idi; ikiz gibi görünen bu iki ilginç tip hep aynı kesimde siyah takım elbiseler giyerlerdi; kara bıyıkları, köse çeneleriyle tıpatıp aynıydılar; ikisinin de yakalığı her zaman biraz kirliydi, çünkü Paris'te seyyah durumundaydılar, aslında Rochefort Tıp Fakültesi'nde çalışıyorlardı ama ayın birkaç günü başkente geliyor ve Charcot'nun deneylerini izliyorlardı.

"Ne, bugün pırasa yok mu?" diye sormuştu Bourru bir gün huzursuzca. Burot ise dehşet içinde eklemişti: "Pırasa yok mu?"

Garson özür dilerken ben yan masadan müdahale etmiştim: "Ama enfes çayır tekesakalı var. Ben bunu pırasaya yeğ-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

lerim." Sonra da gülümseyerek mırıldanmıştım: *"Tous le légumes – au claire de lune – étaient en train de s'amuser – et le passants les regardaient. – Les cornichons – dansaient en rond, – les salsifis – dansaient sant bruit..."*

Bunun üzerine iki müşteri *salsifis* yani tekesakalı seçtiler. İşte böylece her ayın iki günü boyunca sürecek zarif bir gelenek başlamış oldu.

"Bakın Mösyö Simonini" diye anlatıyordu Bourru, "Doktor Charcot histeri konusunu derinlemesine inceliyor; bu psikomotor, duyumsal ve vejetatif alanda farklı tepkilerle kendini gösteren bir nevroz türü. Geçmişte rahmin işleyişindeki bazı bozukluklara dayandırılarak sadece kadınlara özgü bir hastalık sanılıyordu ama Charcot histeri belirtilerinin her iki cinste de eşit derecede ortaya çıktığını ve felç, sara, körlük, sağırlık, solunumda, konuşmada, yutmada zorluk yarattığını saptadı."

"Meslektaşım" diye araya giriyordu Burot, "Charcot'nun belirtileri yok edecek bir tedavi geliştirdiği iddiasında olduğunu söylemedi."

"Ben de oraya geliyordum" diyordu Bourru gücenik bir şekilde. "Charcot düne kadar Mesmer gibi şarlatanların elinde oyuncak olan hipnotizma yolunu seçti. Hastaların hipnoz altında histerinin kaynağını oluşturan travmatik olayları hatırlamasını, bilinçleri yerine gelince de iyileşmesini bekliyor."

"İyileşiyorlar mı peki?

"İşte asıl önemli nokta bu Mösyö Simonini" diyordu Bourru. "Salpêtrière'de olup bitenler bize bir psikiyatri kliniği değil de tiyatro sahnesi gibi geliyor. Yanlış anlamayın, Ustamızın şaşmaz teşhislerinin niteliği konusunda kuşkumuz yok..."

"Tabii ki bu konuda hiç kuşkumuz yok" diye onaylıyordu Burot. "Ve hipnotizma tekniği kendi..."

Bourru ve Burot bana hipnotizma için kullanılan farklı sistemleri anlattılar; Faria (bana Dumas'yı hatırlatan bu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

adı duyunca kulaklarımı diktim ama, belli ki Dumas gerçek olaylardan yola çıkıyordu) adındaki rahibin daha şarlatanca kullandığı hipnozdan, gerçek bir öncü olan Doktor Braid'in bilimsel hipnozlarına kadar geniş bir açıklama yaptılar.

"Artık" diyordu Burot, "iyi manyetizmacılar daha basit yöntemler izliyorlar."

"Ve daha etkili" diye vurguluyordu Bourru. "Hastanın gözü önünde bir madalyon ya da anahtar sallanıyor, gözlerini ona dikmesi söyleniyor: İki ya da üç dakika içinde kişinin gözbebekleri sarkaçvari bir harekete giriyor, nabzı yavaşlıyor, gözleri kapanıyor, yüzünde huzurlu bir ifade beliriyor ve bu uyku hali yirmi dakika kadar sürebiliyor."

"Tabii şunu da belirtmeliyim" diye düzeltiyordu Burot, "bu hastaya bağlı bir durum oluyor, çünkü manyetizma –Mesmer sahtekârının istediği gibi– gizemli sıvıların aktarılmasından değil kendi kendine telkin fenomeninden kaynaklanıyor. Hintli büyücüler aynı sonucu dikkatle burunlarının ucuna, Athos Dağı'nın keşişleri de göbek deliğine bakarak elde ediyorlar."

"Biz bu kendi kendine telkin şekillerine pek inanmıyoruz" diye eklemişti Burot, "yine de kendisi hipnotizmaya cidden inanmaya başlamadan önce Charcot tarafından geliştirilen sezgileri uygulamaya koymaktan başka bir şey de yapmıyoruz. Kişilik dönüşümleriyle, mesela kendini bir gün şu, bir başka gün bu kişi sanan ama bu iki kişiliği birbirinden habersiz olan hastalarla ilgileniyoruz. Geçen sene hastanemize böyle bir hasta olan Louis yatmıştı."

"İlginç bir vaka" diye ekledi Bourru, "felçler, uyuşmalar, kasılmalar, kas spazmları, deride aşırı duyarlılık, dilsizlik, ciltte kızarıklıklar, kanamalar, öksürükler, kusmalar, sara krizleri, katatoni, uyurgezerlik, romatizmal kore, dilde bozulmalar gibi şeyler hissediyordu."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

"Hatta kimi zaman kendini bir köpek hatta buharlı tren

sandığı bile oluyordu" diye ekledi Burot. "Ve ayrıca peşini bırakmayan sanrılar, görme alanında daralmalar, tatsal, kokusal, görsel sanrılar, pseudotüberkolik tıkanmalar, baş ağrıları, mide bulantıları, kabızlık, anoreksi, bulimia, letarji, kleptomani..."

"Sözün özü" diye özetledi Bourru, "sıradan bir tablo. Şimdi biz hipnoza başvurmak yerine hastanın sağ kolu üzerine çelik bir çubuk taktık ve sanki bir mucize olmuşçasına hastamız yepyeni bir kişiliğe büründü. Felç ve duyarlılık sağ tarafta yok olup, bu sefer sol tarafa geçti."

"Başka bir kişi karşısındaydık" diye ekliyor Burot, "bu kişi bir an öncesine ait tek bir şey bile hatırlamıyordu. Louis kişiliklerin birinde ayıkken bir başkasında sarhoşluğa meyilli görünüyordu."

"Dikkatinizi çekerim ki" diyordu Bourru, "bir maddenin manyetik gücü uzaktan da etki ediyor. Örneğin hastanın haberi olmadan sandalyesinin altına alkollü madde içeren bir şişe konuyor. Bu uyurgezerlik halinde hasta sarhoşluğa ilişkin bütün belirtileri gösterecektir."

"Uygulamalarımızın hastanın ruhsal bütünlüğüne saygı gösterdiğini anlamışsınızdır" diye sözü bitirdi Burot. "Hipnotizma, hastanın bilincini yitirmesine yol açarken, manyetizma bir organ üzerinde şiddetli bir sarsıntı değil, sinir ağında aşamalı bir yükleme oluşturuyor."

Bu konuşmanın sonunda vardığım karar, Bourru ile Burot'nun, dalayan, kaşındıran maddelerle zavallı hastalarına eziyet eden iki sersem olduğu şeklindeydi ve yan masadan konuşmayı izleyen Doktor Du Maurier de başını birkaç kez sallayarak bu düşüncemi onaylamıştı.

"Sevgili dostum" diye anlatınıştı bana birkaç gün sonra baş başa kaldığımızda, "hem Charcot hem de bizim Rochefort'lu ikili, hastalarının geçmişlerini ve iki ayrı bilinç halinin ne anlama geldiğini inceleyecekleri yerde onlara hipnotizma ya

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

da metal çubuklarla müdahale etmeye uğraşıyorlar. Problem, pek çok vakada bir kişilikten ötekine geçişin kendiliğinden, hiç beklenmedik zaman ve şekillerde oluşmasıdır. Kendi kendini hipnotize etmekten söz edebiliriz. Bana kalırsa Charcot ve asistanları, Doktor Azam'ın Félida vakasındaki deneyimi üzerinde yeterince durmuyorlar. Bu olgular konusunda hâlâ pek az bilgi sahibiyiz, bellek rahatsızlıkları beynin henüz bilmediğimiz bir noktasına az kan gitmesiyle ilgili olabilir, damarların anlık sıkışmaları histeri krizlerine yol açabilir. Bellek yitimlerinde kan akışı nerede eksik kalır?"

"Nerede?"

"İşte önemli olan nokta budur. Biliyorsunuz, beynimizin iki yarıküresi var. Belki de bazı kişiler bazen bütün yarıküreyle düşünüyorlar, bazen de yarıkürenin tümünü kullanmıyorlar ve bellek yeteneği devre dışı kalıyor. Benim de klinikte Félida'ya çok benzeyen bir hastam var. Yirmi yaşını henüz geçmiş bir genç kız; adı Diana."

Du Maurier bu noktada bir an duralamıştı, sanki gizli bir şeyi itiraf etmekten korkar gibiydi.

"Bir akrabası iki yıl önce onu bana emanet etti ve sonra da öldü; tabii artık para da ödenmiyor ama ne yapayım, hastayı sokağa mı atayım? Geçmişi hakkında pek az bilgiye sahibim. Anlattıklarından çıkardığıma göre, erişkinliğe adım attığından beri her beş ya da altı gün boyunca, bir heyecanın ardından şakaklarında ağrı hissediyormuş ve sonra sanki uykuya benzer bir hale geçiyormuş. Onun uyku diye nitelendirdiği durum aslında histeri krizi: Uyandığında ya da sakinleştiğinde, önceki halinden çok farklı oluyor; Doktor Azam'ın *ikincil durum* adını verdiği hale giriyor. Normal diye nitelendirebileceğimiz haldeyken Diana bir masonik örgütün müridi gibi davranıyor... Beni yanlış anlamayın, ben de Büyük Doğu'ya, düzgün insanların mason örgütüne üyeyim ama, belki bilirsiniz, tapınak geleneğinden farklı büyük lo-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

calar vardır ve bunların bazılarında okült bilimlere eğilimler olur ve bunlardan bazılarında (elbette ben bunlardan birinde değilim) satanik ayinlere heves edilir. Maalesef *normal* olarak tanımlayacağım hallerinde Diana kendini Lusifer'in müridi ya da benzeri bir şey sanıyor; ahlaksız konuşmalar yapıyor, açık saçık öyküler anlatıyor, hastabakıcıları hatta beni baştan çıkartmaya çalışıyor; böyle utanç verici bir şeyi söylemekten edep ederim, çünkü Diana güzel olarak nitelendirilecek bir kadın. Sanıyorum bu halde ergenlik sırasında yaşadığı sarsıntıları yeniden hissediyor ve ikincil durumuna geçerek bu anılardan kaçmaya çalışıyor. Bu haldeyken, Diana uysal ve masum bir kız, iyi bir Hıristiyan olarak görünüyor, sürekli dua kitapları istiyor, ayine gitmek için dışarı çıkmayı arzu ediyor. Ama Félida'nın da yaşadığı o özel halde olduğu üzere, Diana'nın ikincil durumunda yani erdemli Diana normal durumunu hatırladığında son derece üzülüyor, nasıl böyle şeytani davranabildiğine şaşıyor, kaba bir bezle kendini cezalandırmaya uğraşıyor; öyle ki bu hali onun ikincil durumunu *neden oluşturan durum* olarak adlandırıyor ve normal durumunu sanrıların pençesine düştüğü durum sanıyor. Oysa normal durumundayken Diana ikincil durumunda neler yaptığını hiç hatırlamıyor. Bu iki durum beklenmedik döngülerle ortaya çıkıyor ve bu ya da öteki durumunda günlerce kalabiliyor. Doktor Azam'ın *mükemmel uyurgezerlik* tanımına aynen katılıyorum. Hatta sadece uyurgezerler değil, uyuşturucu, haşhaş, güzelavratotu, afyon kullananlar, alkol tüketimini abartanlar da kendilerine geldiklerinde hatırlamayacakları şeyler yaparlar."

Diana'nın hastalığının anlatımı beni neden ilgilendirdi bilmiyorum ama, Du Maurier'ye şöyle dediğimi anımsıyorum: "Böyle acınası durumdaki insanlarla ilgilenen bir tanıdığıma ondan söz edeceğim; belki öksüz bir kızı konuk edecek bir yer biliyordur. Dinsel kurumlarla ilgili çevrelerde son dere-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

"Charcot düne kadar Mesmer gibi şarlatanların elinde oyuncak olan hipnotizma yolunu seçti." (s. 46)

ce kudretli bir din adamını, rahip Dalla Piccola'yı yollayacağım size."

Yani ben Du Maurier ile konuşurken, Dalla Piccola'nın en azından adını biliyordum. İyi ama bu Diana için neden bu kadar üzülmüştüm?

Saatlerden beri aralıksız yazıyorum, başparmağım acıyor ve yemeğimi bile yazı masamda yedim; ekmeğe *pâté* ve tereyağı sürdüm, belleğimi canlandırmak için de birkaç kadeh Château Latour içtim.

Kendimi ödüllendirmek isterdim; ne bileyim Brébant-Vachette'e bir ziyarette bulunabilirdim ama kim olduğumu anlayana kadar ortalıkta görünmemeliyim. Gene de eninde sonunda yiyecek bir şeyler satın almak için Maubert Meydanı'na çıkmak zorundayım.

Şimdilik bunlara kafa yormayalım ve yeniden yazmaya koyulalım.

O yıllarda (sanırım Seksen Beş ya da Seksen Altı idi) Magny'de Avusturyalı (ya da Alman) doktor diye hatırladığım o kişiyle tanışmıştım. Şimdi adı da geldi aklıma, evet, adı Froïde idi (sanırım böyle yazılıyor). Otuzlu yaşlarındaki bu doktor daha iyisine gücü yetmeyeceği için yemeğe Magny'ye geliyordu; o dönemde Charcot'nun yanında asistandı. Genellikle yanımdaki masaya otururdu; başlangıçta birbirimizi nazik bir baş hareketiyle selamlıyorduk. Melankolik ve biraz tedirgin bir tip olduğu kararına varmıştım; kaygılarını boşaltmak için birilerinin onun iç döküşlerini dinlemesini ürkekçe ister gibi bir hali vardı. İki ya da üç sefer birkaç kelime konuşabilmek için bahane yaratmıştı ama ben pek yüz vermemiştim.

Froïde ismi Steiner ya da Rosenberg gibi görünmese de Paris'te yaşayan ve zenginleşen bütün Yahudilerin Alman adı taşıdıklarını biliyordum ve karga burnundan kuşkula-

narak günün birinde Du Maurier'ye bunu sormuştum ama o şöyle bir el işareti yaparak "Ben pek bilmiyorum ama her halükârda uzak duruyorum, çünkü Yahudi ve Alman olunca hiç hoşlanmadığım bir karışım çıkar ortaya" demişti.

"Avusturyalı değil mi?" diye sormuştum.

"Ne fark eder ki? Aynı dil, aynı düşünce tarzı. Champs-Élysées boyunca yürüyen Prusyalıları unutmadım."

"Hekimlik mesleğinin Yahudiler arasında pek gözde olduğu söyleniyor, aynen tefecilik gibi. Tabii ki paraya gereksinme duymayalım ve hasta olmayalım."

"Ama Hıristiyan hekimler de var" diye buz gibi gülmüştü Du Maurier.

Pot kırmıştım.

Parisli entelektüellerin bazıları Yahudilere karşı duydukları tiksintiyi dile getirmeden önce en iyi arkadaşlarından bazılarının Yahudi olduğunu söyler. İkiyüzlülük. Benim hiç Yahudi arkadaşım yok (Tanrı beni korusun); hayatım boyunca Yahudilerden uzak durdum. Belki de onları sezgisel bir şekilde görmezden geldim, çünkü Yahudi (ne tesadüf ki, aynen Alman gibi) kokusundan anlaşılır (bunu Victor Hugo da söyler: *fetor judaica);* kulamparalar gibi onların da ayırt edici özellikleri vardır. Dedem bana onların kokusunun fazlasıyla sarmısak ve soğan tüketmelerinden kaynaklandığını hatırlatırdı; belki ağdalı şekerle ağırlaştırılmış kaz ve koyun eti de etken olabilir. Ama bence ırk, hastalıklı kan, yağlı yiyecekler yüzünden böyle. Bunların hepsi de komünisttir, bakınız Marx ve Lasalle, işte bu konuda benim Cizvitler kırk yılda bir haklı çıktılar.

Yahudilerden uzak durabildim, çünkü adlarına dikkat ederim. Avusturyalı Yahudiler zenginleşince kendilerine çiçekleri, değerli taşları ya da soylu metalleri andıran şirin soyadları satın alıyorlardı; Silbermann ve Goldstein bunların en iyi

örnekleridir. Daha yoksullar ise Grünspan (bakır yeşili) gibi adlar satın alıyorlardı. İtalya'da olduğu gibi Fransa'da da Ravenna, Modena, Picard, Flamand gibi kent ya da yer adlarının arkasına gizlendiler; kimi zaman da devrimci takvimden esinlendiler (Froment, Avoine, Laurier) ve bunda kendilerince haklıydılar, çünkü kralın kellesinin gitmesi babalarının gizli çalışmaları sonucu gerçekleşti. Ama Yahudilerin ardına gizlendikleri adlara da dikkat etmeli; örneğin Maurice Musa'dan, İsidore İshak'tan, Eduard Harun'dan, Jacques Yakub'dan, Alphonse ise Âdem'den gelir...

Sigmund Yahudi adı mıdır? Sezgisel bir biçimde o hekim parçasına yüz vermeme kararı almıştım ama bir gün, tuzluğuna uzanan Froïde onu devirmişti. Masa komşuları arasında var olan nezaket kurallarına uymak gerektiğinden benimkini uzattım ve o sırada tuz dökmenin bazı ülkelerde uğursuzluk kabul edildiğini söyledim; o ise gülerek batıl inançları olmadığı yanıtını verdi. O günden sonra birkaç kelime etmeye başladık. O zorlandığını söylediği Fransızcası için özür diliyordu ama kendini gayet güzel ifade ediyordu. Yahudiler ezelden göçebe olduklarından bütün dillere uyum sağlamak zorundadırlar. Kibar bir şekilde şöyle dedim: "Sadece kulağınızı biraz daha alıştırmalısınız." O da minnetle gülümsedi bana. Yılışık.

Froïde Yahudi olduğu gibi yalancıydı da. Onun ırkından olanların sadece özel hazırlanmış ve özel biçimde pişirilmiş yemekler yemeleri gerektiğini duymuştum ve bu nedenle gettolarda yaşarlardı; oysa Froïde Magny'de önüne ne getirilirse afiyetle yutuyordu; yemekte bir bardak bira içmekten de kaçınmıyordu.

Ama bir akşam sanki ipin ucunu bırakmaya karar verdi. Zaten iki bira içmişti ve yemekten sonra sinirli bir biçimde sigarasını tüttürürken üçüncü birayı istedi. Ellerini sallayarak konuşurken, bir noktada tuzluğu ikinci kez devirdi.

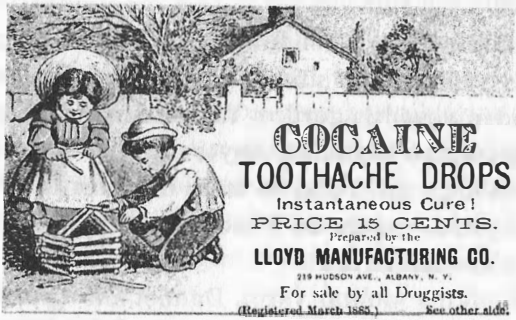
"Sakar değilimdir" diye özür diledi, "ama gerginim. Üç gündür nişanlımdan mektup alamıyorum. Benim yaptığım gibi her gün yazmasını beklemiyorum zaten ama bu sessizlik beni huzursuz ediyor. Sağlık durumu hassastır ve yanında olamadığım için çok mutsuzum. Ayrıca yaptığım her şeyde onun onayını almak istiyorum. Charcot'da yediğim akşam yemeği hakkında ne düşündüğünü yazsın diye bekliyordum, çünkü biliyor musunuz Mösyö Simonini, geçenlerde bir akşam bu yüce insanın evine akşam yemeğine davet edildim. Bu her genç vizite hekiminin, hele hele bir yabancının alabileceği bir davet değil."

İşte demiştim, kendi kendime, küçük sonradan görme Sami, kariyer yapmak için sinsice iyi ailelere sokuluyor. Nişanlısı yüzünden yaşadığı gerilim Yahudi'nin cinselliğe yönelik kösnül doğasından kaynaklanmıyor muydu? Onu geceleri düşünüyorsun değil mi? Belki de onun hayalini kurarak kendine dokunuyorsun; senin de Tissot okuman iyi olur. Ama, bırakmıştım ki içini döksün.

"Pek nitelikli konuklar vardı; Daudet'nin oğlu, Pasteur'ün asistanı Doktor Strauss, Enstitü'den Profesör Beck ve büyük İtalyan ressam Emilio Toffano. Akşam bana on dört franga mal oldu: Hamburg'dan güzel, siyah bir kravat, beyaz eldivenler, yeni bir gömlek ve hayatımda ilk kez frak aldım. Ve hayatımda ilk kez sakalımı Fransız usulü kısalttırdım. Çekingenliğim konusunda da, dilimi çözebilmek için biraz kokain çektim."

"Kokain mi? O bir zehir değil mi?"

"Abartılı miktarlarda kullanılırsa her şey zehirdir, şarap bile. Ama ben iki yıldan beri bu mucizevi maddeyi inceliyorum. Bakın, kokain Amerikan Kızılderililerinin And Dağları'nın yüksekliğine dayanabilmek için çiğnedikleri bir bitkiden elde edilen bir alkaloiddir. Afyon ve alkolden farklı olarak heyecan veren zihin durumları yaratır ama bunun ya-

"Akut diş çürüklerinde, dişe yüzde dört oranında hazırlanmış solüsyonla ıslatılmış pamuk bastırılırsa ağrı hemen geçer." (s. 57)

nında olumsuz bir etki yapmaz. Analjezik olarak özellikle oftalmoloji ve astım tedavisinde mükemmel; alkolizm ve uyuşturucu bağımlılığı tedavisinde kullanılır, deniz tutmasına iyi gelir, şeker hastalığının tedavisinde işe yarar, ayrıca açlığı, uykuyu, yorgunluğu gidermekte mucizeler yaratır; tütünün yerini tutar, sindirim bozukluğunu, gazı, bağırsak sancısını, mide ağrısını, hastalık hastalığını, omurga sorunlarını, saman nezlesini iyileştirir, veremlileri güçlendirir, migreni tedavi eder, akut diş çürüklerinde, dişe yüzde dört oranında hazırlanmış solüsyonla ıslatılmış pamuk bastırılırsa ağrı hemen geçer. Ama en harikulade sonuçları depresyon hastalarına güven vermekte alıyoruz; onları neşelendiriyor, etkin ve iyimser kılıyor."

Doktor artık dördüncü bardağa geçmişti ve olasılıkla hüzünlü bir esrime içindeydi. Sanki itiraflarda bulunmak istercesine bana doğru uzanıyordu.

"Kokain, sevgili Martha'ma hep söylediğim üzere benim gibi biri için mükemmel bir madde; hani ben pek çekici sayılmam, gençliğimde hiç genç olamadım, şimdi otuz yaşıma geldim ama olgunlaşamıyorum. Baştan sona hırs ve öğrenme delisi olduğum bir dönemim oldu ama günden güne, tabiat ananın bazılarına bahşettiği o deha mührünü sevecen bir anında bana vurmamış olmasından ötürü kendimi mutsuz hissetmeye başladım."

Ruhunu bütün çıplaklığıyla ortaya koyduğunu fark eden biri gibi ansızın duruvermişti. Seni gidi minik, şikâyetçi Yahudi seni, demiştim içimden. Ve onu utandırmaya karar vermiştim.

"Kokainden bir afrodizyak olarak söz edilmiyor mu?" diye sormuştum.

Froïde kızarmıştı: "Böyle bir erdemi de var, en azından bana öyle geliyor ama... elimde ciddi bir deneme sonucu yok. Erkek olarak bu tür konulara duyarlı değilimdir. Hekim olarak da cinsellik beni çok çeken bir konu değil. Oysa Salpêtrière

Hastanesi'nde de cinsellikten fazla söz edilir oldu. Charcot, hastalarının birinin, Augustine adındaki bir kadının, histeri krizlerinin ileri bir aşamasında bunun başlangıç travmasının çocukken yaşadığı cinsel tacizden kaynaklandığını fark etmiş. Histeriyi alevlendiren travmaların cinsellikten kaynaklanabileceğini yadsımıyorum; asla böyle bir şey söylemem. Sadece her şeyi cinselliğe bağlamak bana abartılı bir tutum gibi geliyor. Ama belki benim küçük kentsoyluluğumun *pruderie*'si beni bu sorunlardan uzak tutuyor."

Hayır, diye geçiriyordum içimden, bu senin *pruderie*'n değil, ırkının bütün sünnetlileri gibi kafayı cinselliğe takmışsın ama bunu unutmaya çalışıyorsun. O pis ellerini Martha'cığına değdirip ona küçük Yahudilere özgü işler yaptığını ve onun yorgunluktan canını çıkartıp verem ettiğini görmeyi çok isterdim.

Bu arada Froïde anlatmayı sürdürüyordu: "Sorunum şu ki, kokainim kalmadı ve yeniden melankolinin kuyularına yuvarlanıyorum; eski zaman doktorları olsa bana kara safra birikimi tanısı koyarlardı. Bir ara Merck ve Gehe'nin preparatlarını buluyordum ama onlar artık ana maddenin kalitelisini bulamadıkları için üretime son verdiler. Taze kokain yaprakları yalnızca Amerika'da işlenebiliyor ve en iyi üretim Detroitli Parke ve Davis'e ait; onlarınki daha çözünebilir, saf beyaz renkte ve aromatik bir kokuya sahip. Yeterince birikimim vardı ama şimdi tükendi ve ben burada, Paris'te kime başvuracağımı bilemiyorum."

Maubert Meydanı'nın ve çevresinin bütün sırlarını bilen biri için bu dert değildi. Sadece kokain değil, bir elmas, içi saman doldurulmuş bir aslan, bir damacana dolusu zaçyağı bile arıyor olsam kime başvuracağımı bilirdim; ertesi gün nereden aldıklarını sormama gerek bile bırakmadan getirirlerdi. "Benim için kokain bir zehirdir" diye düşünüyordum ve bir Yahudi'yi zehirlemek hoşuma giderdi. Bunun üzerine Doktor

Froïde'a birkaç gün içinde istediği alkaloidden bol miktarda temin edebileceğimi söyledim. Froïde yöntemlerimin kusursuz olacağından kuşku duymamıştı. "Bilirsiniz ya" demiştim ona, "biz antikacılar her türlü insan tanırız."

Bütün bunların benim sorunumla ilgisi yoktu ama sonunda onunla yakınlık kurduk, şundan bundan söz ettik. Froïde konuşkan ve komikti; belki de yanılıyordum ve o bir Yahudi değildi. Onunla sohbet etmek, Bourru ve Burot ile konuşmaktan daha zevkliydi; sonunda söz bu ikilinin yaptıkları deneylere gelince Du Maurier'nin hastasını anlatmadan edemedim.

"Siz" diye sordum, "böyle bir hastanın Bourru ve Burot'nun mıknatıslarıyla iyileştirilebileceğine inanıyor musunuz?"

"Sevgili dostum" diye yanıtlamıştı beni Froïde, "incelediğimiz vakaların pek çoğunda fiziksel görüntüye fazlasıyla önem veriliyor; eğer bir hastalık boy gösteriyorsa bunun büyük olasılıkla ruhsal kökenlerden kaynaklandığını unutuyoruz. Ve eğer köken ruhsalsa, tedavi edilmesi gereken de ruhtur, beden değil. Travmatik bir nevrozda hastalığın gerçek nedeni genellikle basit olan bir hasar değil, tam tersine dipteki ruhsal sarsıntıdır. İnsan güçlü bir heyecan yaşadığında bayılmaz mı? O zaman sinir hastalıklarıyla uğraşan kişi için sorun duyuların nasıl yitirildiği değil, bunların yitirilmesine yol açan heyecanın hangisi olduğunu bulmaktır."

"İyi ama bu heyecanın hangisi olduğu nasıl bulunur ki?"

"Bakın sevgili dostum, Du Maurier'nin hastasında olduğu üzere, alenen histerik belirtiler varsa, o zaman hipnoz, yapay olarak aynı belirtileri ortaya çıkartabilir ve bununla gerçekten kökendeki travmaya ulaşılabilir. Ama bazı hastalar öyle dayanılmaz bir deneyim yaşamışlardır ki, bunu silmek istemişlerdir; sonuç olarak bu olayı ruhlarının ulaşılması mümkün olmayan bir köşesine, hipnozla bile inilemeyecek bir derinliğe saklamışlardır. Öte yandan, hipnoz altındayken ne-

den uyanık olduğumuzdan daha canlı zihinsel yeteneklere sahip olalım ki?"

"O halde hiç bilemeyeceğimiz..."

"Benden açık ve kesin bir yanıt beklemeyin, çünkü henüz tam biçim kazanmamış düşüncelerimi itiraf ediyorum size. Bazen o derin bölgeye yalnızca rüya görülürken varılır diye düşünmeye meylediyorum. Rüyaların açıklayıcı olabileceğini eskiler de söylüyorlardı. Bir hasta günler ve günler boyunca dinlemeyi bilen bir insanla konuşsa, ve hatta ona rüyalarını anlatsa, kökendeki sarsıntı ansızın su yüzüne çıkabilir ve kendini açabilir. İngilizcede *talking cure* diye bir kavram var. Siz de yaşamışsınızdır; çok geçmişte kalmış bir olayı birine anlatırken, unuttuğunuz ya da unuttuğunuzu sandığınız ayrıntıları hatırlamaya başlarsınız; oysa bunlar beyninizin gizli bir kıvrımının içinde saklanmıştır. Bu yeniden oluşturma olgusu ne kadar minik olursa olsun, içinden bir öykü çıkabilir; ne diyorum yahu ben; daha doğrusu, anlamsız bir olayın, bir nüansın öylesine rahatsızlık verecek bir etkisi olur ki bu... nasıl desem, bir *Behebung*, bir *Beseitigung*, tam doğru terimi bulamıyorum, İngilizcede *removal* diyebiliriz, Fransızcada insanın bir organı kesildiğinde nasıl denir... *une ablation?* Sanırım en doğrusunu Almanca söyleyebilirim: *Entfernung.*"

İşte su yüzüne çıkan Yahudilik diye düşünüyordum. Sanırım o dönemde Yahudilerin farklı komplolarıyla ve Hıristiyanların zihnini ve bedenini kontrol edebilmek için çocuklarını okutup hekim ve eczacı yapma tasarılarıyla ilgileniyor olmalıydım. Hastalandığımda kendimi senin ellerine teslim edeyim; sana bilmediklerim dahil, hakkımda her şeyi anlatayım ve sen benim ruhumun efendisi ol, ister miydin? Bu Cizvit rahibe konuşmaktan da beter bir durumdu, çünkü onunla hem bir ızgaranın arkasından konuşurdum hem de her şeyi anlatmaz, başkalarının yaptığı gibi ve herkes için eşit olan terimleri kullanarak dökerdim içimi: Çaldım, zina ettim, ba-

bamı ve annemi onurlandırmadım. Dilin bile sana ihanet ediyor, bir organın çıkartılmasından söz ederken sanki beynimi sünnet etmek ister gibisin.

Ama bu arada Froïde gülmeye başlamış ve bir bira daha ısmarlamıştı.

"Gene de size söylediğim her şeye kulak asmayın. Bunlar tutarsız birinin hayalleri. Avusturya'ya dönünce evleneceğim ve ailemi geçindirebilmek için bir muayenehane açacağım. İşte o zaman Charcot'nun öğrettiği üzere, hipnozu bilgece kullanacağım ve burnumu hastalarımın rüyalarına sokmayacağım. Ben falcı değilim. Du Maurier'nin hastasına biraz kokain vermek iyi gelir mi acaba diye düşünüyorum."

Bu konuşma böyle sona ermiş ve belleğimde pek az iz bırakmıştı. Ama şimdi Diana'nın değilse bile hafızasının bir kısmını yitirmiş normal bir insanın durumuna düşmüş olabileceğim için yeniden her şeyi hatırlamaya başladım. Froïde'un nerede olduğunu bilmiyordum ama zaten gidip de bütün hayatımı değil bir Yahudi'ye iyi bir Hıristiyan'a bile asla anlatmazdım. Mesleğim yüzünden (hangisi?) başkalarının başına gelenleri para karşılığı aktarmalı ama kendi yaşadıklarımı dile getirmekten kaçınmalıyım. Gene de kendi olaylarımı kendime anlatabilirim. Bourru'nun (ya da Burot) bana bazı büyücülerin göbek deliklerine bakarak kendi kendilerini hipnotize ettiklerini anlatışını hatırladım.

İşte bu nedenle, gerisin geriye aksa da bu günlüğü tutmaya karar verdim. Anlamsız görünen ayrıntılar dahil, adım adım ve hatırlayabildikçe kendi geçmişimi kendime anlatmaya karar verdim: Travmayı yaratan unsur (ne deniyordu ona?) ortaya çıkana kadar bunu sürdüreceğim. Tek başıma. Kendimi deli doktorlarının ellerine bırakmadan, tek başıma iyileşmek istiyorum.

Başlamadan önce (ama zaten dün başladım bile) bu ken-

di kendine hipnoza gerekli ruh haline girebilmek amacıyla Montorgueil Sokağı'na, *chez Philippe*'e gidebilsem iyi olurdu. Sakin sakin oturur, akşamüstü altıdan gece yarısına kadar sunulan mönüyü uzun uzun inceler, sonra *potage à la Crécy*, kapari soslu kalkan balığı, dana eti ve *langue de veau au jus* ve bitirmek için de acı kiraz likörlü bir sorbe ve minik pastacıklar ısmarlardım; bütün bunları da iki şişe eski Burgonya şarabıyla ıslatırdım.

O arada saat gece yarısını geçerdi ve gece mönüsünü dikkate alırdım: Kendime minik bir kaplumbağa etinden konsome (Dumas'nın yaptığı leziz bir tane geldi aklıma – yani ben Dumas'yı tanıdım mı?); taze soğanlı ve Cava biberi ekilmiş enginarlı bir tabak somon ikram eder, bunu da romlu sorbe ve baharlı İngiliz pastacıklarıyla sonlandırırdım. Gecenin iyice ilerleyen saatlerinde kendime sabah mönüsünden bir armağan verirdim; bu da Halles hamallarıyla aynı anda yudumlayacağım ve onlarla paylaştığımı düşüneceğim bir *soupe aux oignons* olurdu. Ve sonra etkin bir sabah yaratabilmek için koyu bir kahve ve konyak ve *kirsch* karışımı olan *pousse-café* yudumlardım.

Evet, kendimi biraz ağır hissedebilirdim ama ruhum yatışmış olurdu.

Ah, ne yazık ki kendime bu izni vermem mümkün değildi. Belleğim yerinde değil, diye düşündüm; olur da lokantada beni tanıyan biriyle karşılaşırsam onu tanıyamayabilirdim. O zaman nasıl davranırdım?

Bu arada dükkâna beni görmeye gelen biri olursa onun karşısında nasıl bir tavır takınmam gerektiğini de sorguladım. Bonnefoy vasiyetnamesini yazdırmaya gelen şahısla ve kutsal ekmek getiren kadınla işim rast gitti ama gitmeyebilirdi de. Kapının dışına "Dükkân sahibi bir ay için burada olmayacaktır" yazılı bir karton astım; ayın ne zaman başlayıp ne zaman biteceği belli değildi. Daha fazlasını çözene ka-

dar eve kapanmalıydım ve sadece yiyecek bir şeyler almak için çıkmalıydım. Belki de biraz aç kalmam iyi olacaktı, belki de başıma gelenler bu abartılı şölen sofralarının sonucuydu, kim bilir? Ne zaman? Meşhur 21'i akşamı mı?

Ve eğer geçmişimi yeniden gözden geçirmeye başlamak zorundaysam, Burot'nun (yoksa Bourru mu?) dediği üzere göbek deliğime mi konsantre olmalıydım; yaşım icabı iyice obez biri olarak bu koca göbeğim yüzünden önce aynaya bakmayı hatırlamam gerekiyordu.

Oysa dün bu yazı masasının başına oturdum ve hiç ara vermeden, hiç dikkatimi dağıtmadan, sadece arada sırada ağzıma birkaç lokma atarak ve evet, kendimi sınırlamadan içerek yazmaya başladım. Bu evin en iyi yanı iyi bir mahzeni olması.

4

Dedemin zamanı

26 Mart 1897

Çocukluğum. Torino... Po'nun ötesinde bir tepe, ben annemle balkondayım. Sonra annem yok, babam gün batarken tepeye bakan balkona oturmuş ağlıyor, dedem Tanrı'nın onu yanına istediğini söylüyor.

Annemle bütün iyi Piemonteliler gibi Fransızca konuşurdum (burada konuştuğumda dili en arı Fransızcanın konuşulduğu Grenoble'da öğrenmişim gibi oluyor; oysa Paris Babil'e benziyor). Çocukluğumdan itibaren bütün Piemonteliler gibi kendimi İtalyan'dan çok Fransız hissetmişimdir. Bu nedenle Fransızları katlanılmaz bulurum.

* * *

Çocukluğum, anne ve babam değil dedemdi. Beni uyarmadan çekip giden annemden, onu engellemek için hiçbir şey yapamayan babamdan, bunu isteyen Tanrı'dan ve Tanrı'nın bu arzusunu normal karşılayan dedemden nefret ettim. Babam hep başka yerlerdeydi – İtalya yapıyorum derdi, sonra İtalya onu yaptı.

Dedem. Giovanni Battista Simonini, Savoia hanedanının ordusunda subaylık yapmıştı; Napolyon işgali döneminde ordudan ayrıldığını hatırlıyorum; Floransa Bourbonlarına katılan dedem, Toscana da bir Bonapart'ın denetimi altına geçince Torino'ya dönmüş ve hüzünlü anılarına dalan

emekli bir komutan olmuştu. Burnunun üzerinde kabarcıklar olduğu için, beni yanında tuttuğunda burnundan başka şey görmezdim. Ve yüzümde tükürüklerinden sıçrayan zerreleri hissederdim. O, Fransızların *ci-devant* diye adlandırdığı biriydi; Ancien Régime'e hasret duyardı ve Devrim'in hatalarına asla razı gelmezdi. *Culottes* giymekten vazgeçmemişti, hâlâ güzel baldırları vardı; diz altından altın bağcıkla bağlardı onları; rugan ayakkabılarının bağcıkları da altındı. Koca göbekliydi; kara giysisi ve kravatı ona papaz havası verirdi. Geçmiş zamanın şıklık kuralları pudralı bir peruk takılmasını öngörse de dedem bundan vazgeçmişti, çünkü Robespierre gibi Hıristiyan yamyamları bile bundan takar olmuşlardı.

Varlıklı olup olmadığını hiç anlayamadım ama iyi yemek yemekten geri durmazdı. Dedeme ve çocukluğuma ilişkin olarak özellikle *bagna caöda*'yı hatırlarım: Korların kızgınlığını koruduğu ocak üzerinde sıcak tutulan güveç içinde ançuez, sarmısak ve tereyağı kızartılırdı; (daha önce soğuk su ve limon suyunda –başkaları için öyle ama dedem için sütte– bekletilmiş olan) kengerler, çiğ ya da kızartılmış biberler, lahananın beyaz yaprakları, yerelmaları, yumuşacık karnabaharlar ya da (dedem bunların yoksullara özgü olduğunu söylerdi) haşlanmış sebzeler, soğanlar, pancarlar, patatesler veya havuçlar batırılırdı. Yemeyi severdim ve dedem de (bunu sevimlilikle söylerdi) minik bir domuz yavrusu gibi şişmanladığımı görmekten hoşnut olurdu.

Beni tükürük seli altında bırakarak hayat görüşlerini anlatırdı: "Devrim, çocuğum, bizi ateist bir devletin köleleri haline getirdi; eşitsizlik eskisinden daha fazla, kardeşler birbirine düşman oldu, herkes ötekinin Kabil'i. Fazla özgür olmak ve hatta bütün gereksinimlere sahip olmak bile iyi değil. Bizim babalarımız daha yoksul ve daha mutluydular, çünkü doğayla temas halindeydiler. Modern dünya bize tarlalarımı-

zı bozan buharı, pek çok yoksulun elindeki işi alan ama bir zamanlar sahip olduğumuz dokumaları yapamayan dokuma tezgâhlarını verdi. Kendi başına terk edilen insan, özgür olmayacak kadar kötüdür. İşine yarayan o birazcık özgürlük ona bir hükümdar tarafından verilmelidir."

Ama en sevdiği konu Rahip Barruel idi. Çocukluğumu düşündüğüm her an Rahip Barruel'i görür gibi oluyorum; bir süredir ölmüş olması gerekse bile sanki evde oturur gibiydi.

"Bak çocuğum" diyen sesini duyuyorum dedemin, "Devrim çılgınlığı bütün Avrupa ülkelerini sarstıktan sonra, Devrim'in aslında Tapınak Şövalyeleri'nin tahta ve kiliseye karşı daha doğrusu krala ve özellikle de Fransa krallarına ve kutsal kilisemize karşı yürüttükleri evrensel komplo olduğu söylentisi yayıldı... Bu söylentiyi yayan ses geçen yüzyılın sonunda anılarını *Mémoires pour servir à l'histoire du jacobinisme* adı altında yayımlamış olan Rahip Barruel'e aitti..."

"Ama dede efendim" diye soruyordum, "Tapınak Şövalyeleri'nin ne ilgisi vardı?" Aslında anlatacağı öyküyü artık ezbere biliyordum ama en sevdiği konudan söz edebilsin diye böyle yapıyordum.

"Çocuğum, Tapınak Şövalyeleri son derece kudretli şövalyelerin oluşturduğu bir örgüttü ve Fransa kralı mallarına el koyabilmek için onları yok etti ve büyük kısmını da yaktı. Ama canlarını kurtaranlar Fransa kralından intikam alabilmek için yeniden gizlice örgütlendiler. Ve gerçekten de Kral Louis'nin giyotinle idam edildiğinde tanınmayan biri kürsüye fırladı, o zavallı başı aldı ve havaya kaldırarak şöyle bağırdı: 'Jacques de Molay, öcün alındı!' Molay kralın Paris'te Île de la Cité'nin ucundaki noktada yaktırdığı Tapınak Şövalyeleri'nin büyük üstadıydı."

"İyi de ne zaman yakılmıştı bu Molay?"

"1314 yılında."

"Hesap yapınama izin verin dede efendim, ama bu Dev-

...Rahip Barruel'i görür gibi oluyorum; bir süredir ölmüş olması gerekse bile sanki evde oturur gibiydi. (s. 66)

rim'den beş yüz yıl önce oluyor. Tapınak Şövalyeleri o beş yüz yıl boyunca gizli kalabilmek için ne yaptılar?"

"Katedrallerde çalışan eski duvar ustalarının örgütüne sızdılar, bu örgütlerden de İngiliz masonluğu doğdu; örgütün adının böyle olmasının nedeni üyelerine, özgür duvarcılar anlamına gelen *free masons* denmesiydi."

"Peki duvarcılar neden devrim yapmak zorundaydılar?"

"Barruel asıl Tapınak Şövalyeleri'nin ve özgür duvarcıların Bavyera İlluminatoları tarafından ele geçirilip yozlaştırıldıklarını keşfetmişti. Ve bu, Weishaupt adında bir adam tarafından kurulmuş korkunç bir gizli topluluktu; her üye sadece kendinden bir üst konumdaki kişiyi tanıyordu; daha yukarıdakileri ve amaçlarını bilmiyordu, oysa amaç sadece kiliseyi ve tahtı yok etmek değil, yasası ve ahlakı olmayan, kadınlar dahil bütün nimetlerin ortak kullanıldığı bir toplum kurmaktı; bütün bunları bir çocuğa anlattığım için Tanrı beni bağışlasın ama, İblis'in izlerini tanımak gereklidir. Ve Bavyera İlluminati tarikatına çift dikişle bağlı olanlar da rezil *Encyclopédie*'ye can veren ve her türlü inancı reddeden kişiler yani Voltaire, d'Alembert, Diderot ve İlluminati'ye öykünerek Fransa'da Işıklar Asrı'ndan; Almanya'da Açıklanma ya da Açıklama'dan söz edenler ve de sonunda da kralı düşürmek amacıyla gizlice bir araya gelerek bizzat Jacques de Molay'in adından kaynaklanan ve Jakobenler denen kulübe yol açan sürüydü. İşte Fransa'da Devrim'i patlatmak için kimlerin tezgâh kurduğunu öğrendin!"

"Şu Barruel her şeyi anlamıştı..."

"Hıristiyan şövalyelerinin oluşturduğu bir nüveden İsa düşmanı bir tarikatın doğabileceğini anlayamadı ama. Hamurun içindeki maya nasıldır bilirsin; eksik kalırsa hamur kabarmaz, şişmez ve ekmek olmaz. Tapınak Şövalyeleri'nin ve özgür duvarcıların gizli toplantılarının sağlıklı bedenlerine onları tüm zamanların en şeytani örgütü haline getirecek

mayayı kader mi, şeytan mı bilmiyorum kim koydu ve neydi bu maya?"

Dedem burada sözlerine ara verir, sanki daha iyi konsantre olmak istercesine ellerini kavuşturur, kurnazca gülümser ve hesaplanmış ama muzaffer bir tevazuyla şöyle derdi: "Bunu söyleme cesaretini ilk bulan kişi senin deden oldu sevgili çocuğum. Barruel'in kitabını okuyabildiğim zaman, ona bir mektup yazmakta tereddüt etmedim. Şu odanın dibine git de, oradaki mücevher kutusunu alıver oğlum."

Dediğini yapıyordum, dedem mücevher kutusunu boynuna astığı altın yaldızlı bir anahtarla açıyordu ve içinden kırk yıldır sararmış bir kâğıt çıkartıyordu. "Bu Barruel'e yazdığım ve daha sonra temize çektiğim mektubun orijinalidir."

Dramatik molalarla mektubu okuyan dedem gözümün önünde:

"Efendim, elinizde tuttuğunuz bu mektup cahil bir asker olan bendeniz tarafından son yüzyılın en muazzam yapıtı olarak nitelendirmekten övünç duyduğum eserinizi en içten duygularımla kutlamak amacıyla yazılmıştır. Ah! Deccal'a yol hazırlayan ve sadece Hıristiyan dininin değil bütün dinlerin, bütün toplumların, bütün düzenlerin acımasız düşmanları olan bu ahlaksız tarikatların maskesini düşürmekle ne iyi yaptınız. Ama hafifçe olsun değinmediğiniz bir şey daha var. Belki de bunu özellikle yaptınız, çünkü o hem en az tanınmış olanı hem de buna bağlı olarak en az korkutanı. Ama bana kalırsa, büyük zenginlikleri ve Avrupa'nın neredeyse bütün devletlerinde sahip olduğu himaye göz önünde bulundurulursa en ürkütücü gücü. Yahudi tarikatından söz ettiğimi çok iyi anladınız efendim. Bu, öteki tarikatlardan kesinlikle ayrı ve düşman olarak görünüyor ama aslında öyle değil. Hatta bunlardan birinin kendini Hıristiyanlık'ın düşmanı gibi göstermesi Yahudilerin onu kayırması, kollaması, koruması için yeterlidir. Onun modern sofistleri, masonları, Ja-

kobenleri, İlluminati'yi desteklemek ve yönlendirmek için bütün altın ve gümüşünü savurduğunu görmedik mi? Demek ki Yahudiler, bütün öteki tarikatçılarla birlikte Hıristiyanlık'ı mümkünse yok etmek için tek bir hizip oluşturuyorlar. Ve Efendim, bütün bunları abarttığımı sanmayınız. Bizzat Yahudilerin bendenize söylediklerinden başka bir şey aktarmıyorum size..."

"Peki, nasıl öğrendiniz bunları Yahudilerden?"

"Yirmi yaşını henüz geçmiştim; Savoia ordusunun genç bir subayı olduğum dönemde Napolyon Sardinya devletlerini işgal etti; biz Millesimo'da yenildik ve Piemonte Fransa'ya bağlandı. Bu, kralın subayları olan bizleri yakalayıp asmak isteyen tanrısız Bonapart yanlılarının zaferi oldu. Artık ortalıkta üniformayla dolaşmanın hatta görünmenin tehlikeli olduğu söylenmeye başlanmıştı. Babam ticaret adamıydı ve tefecilik yapan bir Yahudi'yle ilişkisi olmuştu; adamın nedenini bilmediğim bir şekilde babama gönül borcu vardı ve onun yardımları sayesinde havanın düzelmesini beklerken birkaç haftalığına şehir dışına çıkarak tefecinin Floransa'daki bazı akrabalarının yanına gittim; elbette bana hiç de ucuza mal olmayan bir ödeme karşılığında o zamanlar bu bizim konağımızın arkasında, San Filippo ve Rosine sokakları arasında bulunan gettoda küçük bir odaya sığındım. O insanlara karışmaktan pek hoşlanmıyordum ama kimsenin beni aramayacağı tek yer burasıydı; Yahudiler buradan çıkamazlardı ve efendi insanlar onlardan uzak duruyorlardı."

Dedem o zaman dayanamadığı bir görüntüyü kovmak istercesine elleriyle gözlerini kapatıyordu: "İşte, fırtınanın geçmesini beklerken bu pis labirentin içinde yaşadım; mutfağın, yatağın, oturağın bir arada bulunduğu tek göz odada sekiz kişinin yaşadığı oluyordu; hepsi kansızlıktan, solgunluktan Sèvres porseleni gibi belli belirsiz mavi benizliydiler; sürekli tek bir mum ışığıyla aydınlanan kuytu ve karanlık köşe-

leri kolluyorlardı. Tek bir damla kandan yoksun, sarımsı beniz, balık jölesi renginde saçlar, tanımlanması olanaksız bir kırmızılıkta sakal, bir zamanlar siyah olan buruşuk bir redingot... Kaldığım odanın pis kokusuna dayanamıyordum ve beş avlu arasında turlayıp duruyordum; hepsini çok iyi hatırlıyorum: Büyük Avlu, Rahipler Avlusu, Bağ Avlusu, Meyhane Avlusu, Teras Avlusu; bütün bu avlular Karanlık Revaklar denen üzeri örtülü korkunç koridorlarla birbirlerine bağlanıyordu. Şimdi Carlina Meydanı'nda daha doğrusu her yerde Yahudilere rastlayabilirsin, çünkü Savoia'nın ödü patlıyor; oysa o zamanlar o güneş almayan koridorlarda birbirlerini eziyorlardı, (Bonapart yanlılarından korkmasam) o tiksinti verici pis kalabalık arasında yaşamaya dayanmam mümkün değildi."

Dedem, ona rahatsızlık veren dayanılmaz bir tadı silebilmek istercesine bir mendille dudaklarını ıslatarak konuşmasına ara verirdi: "Ama kurtuluşumu onlara borçluydum; ne kadar gurur kırıcı bir durumdu bu. Evet, biz Hıristiyanlar onları hakir görüyorduk ama onlar da bize karşı iyi duygular beslemiyor hatta bizden nefret ediyorlardı; zaten bugün hâlâ bu nefretleri sürüyor. Onlara Livorno'da Yahudi bir ailede doğduğumu; maalesef beni vaftiz ettirmiş olan akrabaların yanında büyüdüğümü ama kalben Yahudiliğimi koruduğumu anlatıyordum. Bu itiraflarım onları pek etkilemiş gibi görünmüyordu, çünkü –söylediklerine göre– benim durumumda olan çok kişi vardı ve artık buna aldırmıyorlardı. Yine de sözlerim Teras Avlusu'nda, mayasız ekmek pişirilen fırının yanında yaşayan bir ihtiyarın güvenini kazanmıştı."

Dedem bu karşılaşmayı hatırlayınca canlanıyor, ihtiyarı gözlerini ve ellerini onun gibi hareket ettirerek anlatıyordu. Anlaşıldığına göre Mordechai adındaki kişi, Suriye asıllıydı ve Şam'da hazin bir olaya karışmıştı. Şehirde bir Arap çocuk ortadan kaybolmuştu; önce Yahudiler akla gelmemişti, çünkü

onların ayinlerinde yalnızca Hıristiyan çocukları öldürdükleri sanılırdı. Ama sonra bir kuyu dibinde minik bir cesedin kalıntıları bulunmuştu: Çocuk önce bin parçaya bölünmüş, sonra havanda ezilmiş gibiydi. Suç tarzı, genellikle Yahudilerin itham edildiği suçlara öylesine benziyordu ki jandarma, yaklaşan Pesah için mayasız ekmek yoğurmak isteyen ama Hıristiyan bir çocuk yakalayamayan Yahudilerin Arap çocuğu vaftiz ettikten sonra un ufak ettiklerine karar vermişti.

"Vaftiz" diyordu dedem, "kim tarafından yapılırsa yapılsın geçerli sayılır; yeter ki vaftiz eden kişi bunu Kutsal Roma Kilisesi niyetiyle yapsın; o kalleş Yahudiler de bunu çok iyi bilirlerdi ve şu sözleri dile getirmekten hiç utanç duymazlardı: 'Kendim bu inançta olmasam bile seni inançlı bir Hıristiyan'ın yapmış olacağı şekilde vaftiz ediyorum.' İşte o minik şehit, şeytanın niyeti sonucu olsa da en azından cennete gitme şansını kazanmıştı."

Mordechai'dan kuşkulanmışlardı. Onu konuşturabilmek için ellerini arkasından bağlamışlar, ayaklarına ağırlıklar asmışlar, onlarca kez bir makarayla aşağı yukarı indirip çıkarmışlar ve sonunda yere düşürmüşlerdi. Sonra itirafta bulunana kadar, burnunun altına kükürt koymuşlar, buz gibi suya sokmuşlar ve çıkarmaya çalıştığı başını suya batırmışlardı. Söylendiğine göre, sonunda bu işkenceden kurtulabilmek için olayla hiçbir ilgisi olmayan beş din kardeşinin adını vermişti. Bu beş kişi idam edilirken, kendisi artık hiçbiri yerinde olmayan uzuvlarıyla serbest bırakılmıştı ama aklını kaybetmişti; iyi yürekli birileri onu Cenova'ya giden bir şilebe bindirmişlerdi, yoksa Yahudiler onu taşlayarak öldüreceklerdi. Hatta gemide Barnabit bir rahip tarafından vaftize ikna edildiği, onun da Sardinya Krallığı'na ait topraklara çıktığında yardım elde edebilmek amacıyla bunu kabul ettiği ama atalarına ait inancı yüreğinde koruduğu da söylenirdi. Torino'ya ayak bastığında Hıristiyanların deyimiyle Marrano yani bir

dönek olacak ve gettodan sığınma isteyecekti; dinini değiştirdiğini her zaman yadsımıştı ve pek çok kişi onun yeni İsevi inancını yüreğinde saklayan düzmece bir Yahudi olduğunu düşünüyordu – yani iki kez dönekti. Ama hiç kimse denizler ötesinden gelen bu söylentileri kanıtlayamadığı ve aklını kaçırmasına acıdıkları için başkalarının merhametiyle hayatta kalabildi; son derece azla yetinen zavallıyı gettoda kimsenin oturmaya cesaret edemeyeceği in gibi bir yere tıktılar.

Dedem, Şam'da ne yapmış olursa olsun, ihtiyarın aslında delirmediğini düşünüyordu. Sadece Hıristiyanlara karşı dinmesi olanaksız bir nefret besliyordu ve penceresi bile olmayan o mezbelede, dedemi bileğinden tutuyor, karanlıkta parlayan gözleriyle bakıyor ve hayatını intikama adadığını söylüyordu. Ona kitapları Talmud'un Hıristiyan ırkına nefret duymayı buyurduğunu, onların yani Yahudilerin, Hıristiyanları bozmak için masonları icat ettiklerini, kendinin de üst düzeyde ama kimliği gizli bir mason olduğunu, Napoli'den Londra'daki locaları idare ettiğini, ama onu dört bir yanda arayan Cizvitler tarafından hançerlenmemek için gizli, gizemli ve sırda kalması gerektiğini anlatıyordu.

Konuşurken sanki her karanlık köşeden elinde hançeriyle bir Cizvit çıkacakmış gibi çevresine bakınıyor, sonra gürültüyle sümkürüyor, biraz hazin koşullarına ağlıyor, biraz kurnazca ve intikam duygusuyla ama asıl bütün dünyanın onun korkunç kudretinden bihaber olması nedeniyle gülümsüyor, pis elleriyle Simonini'nin ellerine vuruyor ve hayal kurmayı sürdürüyordu. Ve ona diyordu ki, Simonini isterse örgüt onu da sevinçle kabul edebilirdi ve kendisi onu mason localarının en gizlisine sokabilirdi.

Dedeme, hem Maniheizm dininin peygamberi Mani'nin hem de Haşhaşin adını verdiği müritlerini afyona alıştıran ve onları sonra Hıristiyan prenslerini öldürmeye gönderen Dağın Şeyhi'nin Yahudi ırkından geldikleri gizli bilgisini de vermiş-

ti. Farmasonlar ve İlluminati örgütü üyeleri iki Yahudi tarafından eğitilmişlerdi; Hıristiyanlık karşıtı bütün tarikler Yahudilerden kaynaklanıyordu, bu tarikler şimdi yeryüzünde o kadar artmışlardı ki, her cinsiyetten, her devletten, her sınıftan ve her koşuldan bir milyon kişiyi aşmışlardı; pek çok yüksek dereceli din adamı ve hatta kardinal de bunlar arasındaydı; bir papanın da kendi yollarına katılmasını umut ediyorlardı (dedem, sonraki yıllarda Vatikan'da Aziz Paulus'un tahtına oturan IX. Pius'un varlığında bir muğlaklık olduğunu söylemişti; bu da pek gerçekdışı görünmüyordu gerçekten); bunlar Hıristiyanları güzelce kandırmak için kendileri de Hıristiyan gibi görünüyorlar, ellerinde düzenbaz papaz yardımcılarından satın aldıkları sahte vaftiz belgeleriyle köy köy dolaşarak seyahat ediyorlar; para ve hile zoruyla bütün hükümetlerden bir medeni durum elde etmeyi; ötekiler gibi vatandaşlık elde edince de mülk ve arazi satın almayı; tefecilik sayesinde Hıristiyanların ellerindeki nakit paraya ve değerli mücevherlere konmayı; bir yüzyıl geçmeden dünyanın efendisi haline gelmeyi, bütün öteki mezhepleri yerle bir ederek herkese hükmetmeyi, Hıristiyanların kiliselerini havraya çevirmeyi, milletin geri kalanını da köle yapmayı umut ediyorlardı.

"İşte" diye sonlandırıyordu dedem sözlerini, "Barruel'e açıkladığım buydu. Belki biraz abartmış olabilirim ama ihtiyarın bana gerçeği söylediğine inanmıştım ve hâlâ da inanırım. Ve okumama izin verirsen, mektuba şöyle yazdım."

Ve dedem okumayı sürdürüyordu:

"İşte Efendim, Yahudi milletinin kendi kulaklarımla duyduğum hain planları bunlardı... Bu nedenle, sizinki gibi enerjik ve üstün bir kalemin yukarıda adı geçen hükümetlerin gözünü açması ve bu halkı layık olduğu ve daha siyasi, daha arif babalarımızın onları tutmaya özen gösterdikleri düzeye döndürmek için yol göstermesi konusunda yazması son derece arzu edilen bir durumdur. İşte Efendim, bu nedenle sizi özel-

likle kendi adıma davet ediyorum; bu mektupta bulacağınız her türlü hata yüzünden bu İtalyan'ı, bu askeri bağışlamanızı diliyorum. Kilisesini zenginleştirdiğiniz o ışıklı yazılarınız karşılığında Tanrı'nın elinin sizi en bereketli biçimde ödüllendirmesini diliyorum; Tanrı sizi okuyanlara en yüksek itibarı ve en derin hürmeti ilham etsin; size karşı derin bir saygı beslemekten onur duyan, bendeniz ve sadık hizmetkârınız Giovanni Battista Simonini."

Tam bu noktada dedem mektubu yazı masasına bırakırdı ve ben de şu soruyu sorardım: "Peki ne dedi Rahip Barruel?"

"Bana yanıt verme lütfunda bulunmadı. Ama ben Vatikan'da tanıdıklarım olduğu için o ödleğin bu gerçekleri yayarsa Yahudilerin bir kıyıma girmelerinden korktuğunu ve aralarında masumlar olduğunu da düşündüğü için onları kışkırtma yürekliliğini gösteremediğini öğrendim. Dönemin Fransız Yahudilerinin çevirdiği dolapların da bunda etkisi olmuş olabilir; Napolyon ihtirası konusunda onların desteğini alabilmek için Büyük Sanhedrin temsilcileriyle görüşme kararı aldığında birileri rahibe suları bulandırmaması gerektiğini fısıldamış olmalı. Ne var ki Barruel susmayı da içine sindiremiyordu ve bu nedenle mektubumun orijinalini Papa VII. Pius'a gönderdi – başka kopyalarını da piskoposlara iletti. Olay burada da bitmedi, çünkü mektubu Napolyon'a tanıtsın diye o zamanlar Gallikan Kilisesi'nin başpiskoposu olan Kardinal Fesch'e de iletti. Aynı şeyi Paris polisinin şefine de yaptı. Ve bana söylediklerine göre Paris polisi benim ciddi bir tanık olup olmadığımı öğrenmek için Roma Kilisesi nezdinde bir araştırma yürütmüş – şeytanın gözünde öyleydim ve kardinaller de bunu yadsıyamazlardı. Her neyse, Barruel taşı atıyor ama elini saklıyordu; kitabının yarattığından daha büyük bir fırtına yaratmak istemiyordu ama susarmış gibi yapıp benim açıklamalarımı dünyanın yarısına yayıyordu. Barruel'in, XV. Louis Cizvitleri Fransa'dan kovana ka-

... beni alıp o cehennem evine sürüklemek ve bebek şehitlerin kanıyla yoğrulmuş hamursuzlarından yedirmek için gelecek olan korkunç ihtiyarın ayak seslerini ahşap merdivenlerde handiyse duyarak uyumaya çalışıyorum. (s. 78)

dar, Cizvitler tarafından eğitilmiş olduğunu bilmelisin; sonra görevini laik rahip olarak yürütmüş, VII. Pius mezhebe yasallık tanıyınca yeniden Cizvit rahip kisvesine bürünebilmiştir. Şimdi benim tutkulu bir Katolik olduğumu, rahip cüppesi giyen herkese karşı derin bir saygı beslediğimi öğrendin ama bir Cizvit her zaman bir Cizvittir; sağ gösterip sol vurur, şunu söyler bunu yapar ve de Barruel de aynen böyle davrandı."

Ve dedem ağzındaki tek tük dişlerin arasından tükürükler saçarak gülüyor ve küstahlığıyla eğleniyordu. "İşte benim minik Simonino'm" diye bitiriyordu sözlerini, "ben ihtiyarım, çölde bağıran adam olmak hevesim geçti, onlar bana kulak vermek istemedilerse bunun yanıtını Yüce Rabbimize verecekler ama şu lanet olası Yahudilerin gittikçe güçlendikleri ve korkak kralımız Carlo Alberto'nun onlara karşı gayet hoşgörülü davrandığı şu günlerde tanıklık meşalemi siz gençlere emanet ediyorum. Ne var ki kendi de onların dalavereleriyle tepetaklak olacak..."

"Burada Torino'da da işbirliği yapıyorlar mı?" diye soruyordum.

Dedem sözlerine kulak veren biri olabilir gibi çevresine bakınırken, günbatımının gölgeleri odayı karartmaya başlıyordu: "Burada ve her yerde. Lanet olası bir ırktırlar ve okumayı bilenlerin ileri sürdüğü üzere Talmud kitaplarında, Yahudilerin günde üç kez Hıristiyanlara lanet okumaları, Tanrı'ya onların soylarının kökünün kuruması için niyaz etmeleri, içlerinden biri bir uçurum kenarında bir Hıristiyan'a rastlarsa, onu aşağı itmesi gerektiği yazar. Senin adın neden Simonino, biliyor musun? Anne ve babanın seni, 1400'lü yıllarda Trento'da onu kaçıran ve kanını ayinlerinde kullanmak isteyen Yahudiler tarafından öldürülen minik şehidin yani Aziz Simonino'nun anısına vaftiz etmelerini istedim."

* * *

"Uslu durmazsan ve hemen gidip uyumazsan bu gece korkunç Mordechai seni görmeye gelir." Dedem beni böyle tehdit ediyor. Ben de çatının altındaki odamda, bu köhne evin her köşesinden gelen çıtırtılara kulak kabartarak, beni alıp o cehennem evine sürüklemek ve bebek şehitlerin kanıyla yoğrulmuş hamursuzlarından yedirmek için gelecek olan korkunç ihtiyarın ayak seslerini ahşap merdivenlerde handiyse duyarak uyumaya çalışıyorum. Babama meme vermiş, halen evimizde terliklerini sürükleyerek gezen Dadı Teresa'dan duyduğum öteki masallar yüzünden Mordechai'ın "Hum hum, Hıristiyan kokusu alıyor burnum!" diye geveleyerek yaklaştığını sanıyorum.

* * *

Artık neredeyse on dört yaşındayım ve defalarca gettoya girme hevesine kapıldım; Piemonte bölgesinde pek çok kısıtlama kaldırılmak üzere olduğundan, getto artık eski sınırlarının dışına taştı. Bu yasak dünyanın sınırlarında dolaşırken belki de Yahudilere rastlamışımdır ama pek çoğunun kadim tarzlarından uzaklaştıklarını duymuştum. Dedeme bakılacak olursa artık kılık kıyafet değişimine girmişlerdi, başka türlü giyinip kuşandıkları için yanımızdan geçseler bile onları tanıyamazdık. Gene gettonun sınırlarında dolaşırken siyah saçlı, yakınlardaki bir dükkâna üzeri bezle örtülü kim bilir nasıl bir sepet taşıyarak her sabah Carlina Meydanı'ndan geçen bir kıza rastladım. Ateşli bakışları, kadife gözleri, esmer teni vardı. Yahudi olması mümkün değildi, çünkü dedemin bana tanımladığı o yırtıcı kuş suratlı, zehirli bakışlı erkeklerden böyle bir kız çıkmazdı. Ama gettodan geldiği kesindi.

İlk kez Dadı Teresa dışında bir kadına bakıyordum. Bütün sabahlar yeniden, bir kez daha oradan geçiyorum ve onu uzaktan görmemle yüreğim deli gibi atmaya başlıyor. Onu

göremediğim sabahlarda ise bir çıkış yolu arar ama tümünü reddedercesine dönüp duruyorum; dedem sofra başında öfkeyle ekmek içlerini ufalayarak beni beklerken, ben hâlâ alanda oluyorum.

Bir sabah kızı durdurmaya cesaret ediyorum, gözlerim yere inik, sepeti taşımasına yardım etmek için izin istiyorum. Kız şivesi bozuk diliyle ve de kibirli bir edayla tek başına taşıyabildiğini bildiriyor. Ama bana *monssü* değil küçük çocuk anlamına gelen *gagnu* diye hitap ediyor. Onu bir daha hiç aramadım, hiç görmedim. Bir Siyon kızı tarafından küçük düşürüldüm. Yoksa şişman olduğum için mi? İşte Havva'nın kızlarına o anda, orada savaş açtım.

* * *

Çocukluğum boyunca dedem beni Kraliyet okullarına göndermek istemedi, çünkü orada sadece Carbonaroların ve Cumhuriyetçilerin öğretmenlik yaptığını ileri sürüyordu. Bütün o yıllarımı evde, bana ait bir şeyin elimden alındığını hissedercesine nehir kıyısında oynayan çocukları hınç duygusuyla seyrederek tek başıma geçirdim. Onun dışındaki zamanlarda daima dedemin yaşıma uygun olarak seçtiği bir Cizvit papazla ve onu çevreleyen karakargalarla odaya kapanıp ders çalışırdım. Öğretmenlerin her birinden nefret ederdim ve bunun nedeni sadece parmaklarıma vurmaları değildi; asıl neden –nadiren ve dalgınca da olsa hayatıma müdahale eden– babamın rahiplere duyduğu nefreti bana aşılamasıydı.

"Ama benim öğretmenlerim rahip değil, Cizvit papazı" diyordum.

"Daha da fena" diye yanıtlıyordu babam. "Cizvitlere asla güven olmaz. Kutsal bir peder ne yazmıştı biliyor musun? (Bak, bir peder diyorum, mason, Carbonaro, Illuminato ya da beni suçladıkları gibi İblis değil; kutsal bir peder olan Rahip

Gioberti). Gözden düşüren, tedirgin eden, sıkıntı veren, yalan söyleyen, musallat olan, özgür ruhlu insanları mahveden Cizvitliktir; kamu görevlerinden iyileri ve hünerlileri kovup yerine mutsuz ve ödlekleri koyan Cizvitliktir; yavaşlatan, köstekleyen, kargaşa yaratan, sersem eden, güçsüzleştiren, özel ve kamu eğitimini bin bir biçimde yozlaştıran, öç duygusu, güvensizlik, hınç, nefret, kavga eken; bireyler, aileler, sınıflar, devletler, hükümetler, halklar arasında gizli ve aşikâr anlaşmazlık yaratan Cizvitliktir; zihinleri zayıflatan, yüreklere egemen olan; arzulara miskinlik veren, gevşek bir disiplinle gençleri yoldan çıkartan, olgun insanları riyakâr bir ahlakla yozlaştıran, dostlukla, aile içi huzurla, evlat sevgisiyle, vatandaşların vatan aşkıyla savaşan, onu gevşeten ve söndüren Cizvitliktir. Dünyada bu kadar kof (dedi), çıkarları söz konusu olduğunda bu kadar sert ve acımasız olan tek topluluk İsa Derneği'dir. O yumuşak ve sevimli yüzün altında, o tatlı ve ballı sözlerin, o sevgi ve güven dolu el uzatışın arkasında, Düzen'in disiplinine ve üstlerinin işaretlerine uygun biçimde yanıt veren Cizvit'in demir gibi, en kutsal duygulara, en soylu sevgilere kapalı bir ruhu vardır. Machiavelli'nin, vatanın sağlığı söz konusu olduğunda, ahlaklı ya da ahlaksız, merhametli ya da acımasız gibi unsurların göz önüne alınmaması gerektiği ilkesine ciddi biçimde uyar. İşte Cizvitlerin çocukluktan itibaren yatılı okullarda okumalarının arkasında bu neden yatar: onlar ailevi duyguları tanıyamazlar, arkadaşları olmaz, en sevdikleri okul arkadaşlarının bile kabahatlerini yöneticilere iletmekte tereddüt etmezler, yüreklerinin her hareketini disipline sokarlar, mutlak itaate hazırdırlar: *perinde ad cadaver.* * Gioberti, Hindistan'da tanrı adına insanları boğazlayan, ipe geçirerek ya da bıçaklayarak düşmanlarının bedenlerini ortadan kaldıran insanlar olduğunu söylerken, İtalya'daki Cizvitlerin de insan ruhunu sürüngen-

* *perinde ad cadaver:* (Latince) "cesetten farksızdırlar" (ç.n.)

ler gibi dille ya da kalemle öldürdüklerini belirtir."

"Beni hep gülümsetmiş olsa da" diye bitiriyordu babam sözlerini, "Gioberti bu düşüncelerinin bazılarını bir önceki yıl yayımlanmış olan, Eugène Sue'nün *L'ebreo Errante* (*Serseri Yahudi*) adlı kitabından almıştı."

* * *

Babam. Ailenin kara koyunu. Dedeme kulak verilecek olursa Carbonari örgütüne katılmıştı. Dedemin görüşleri söz konusu olduğunda, alçak sesle onun saçmalıklarına kulak asmamamı söylüyordu ama utancından mı, babasının düşüncelerine olan saygısından mı yoksa beni umursamazlığından mı bilmem, kendi ideallerinden bana hiç söz etmiyordu. Dedemin kendi Cizvit rahipleriyle konuşmalarına kulak kabartarak ya da Dadı Teresa'nın kapıcıyla yaptığı gevezelikleri dinleyerek, babamın sadece Devrim'e ve Napolyon'a inananlardan değil aynı zamanda İtalya'nın, Avusturya İmparatorluğu'nu, Bourbonları ve Papa'yı üzerinden silkeleyip, (dedemin huzurunda asla telaffuz edilmemesi gereken bir sözcük) bir Ulus haline gelmesini arzu edenlerden yana olduğunu anlamıştım.

* * *

Temel eğitimimi ağaç sansarına benzeyen Peder Pertuso'dan aldım. Günümüz tarihini bana öğreten Peder Pertuso oldu (dedem beni geçmiş tarih konusunda eğitiyordu).

Daha sonra Carbonari hareketlerine ilişkin ilk söylentiler yayılmaya başladı –bunları babamın adına gelen ve dedem yok etmeden önce göz atma fırsatı bulduğum gazetelerden okuyordum–; Latince ve Almanca derslerimi Peder Bergamaschi veriyordu; dedeme son derece yakın olan bu rahip için konakta benimkine yakın bir oda ayrılmıştı. Peder Ber-

Gözlerimi fal taşı gibi açık tutmaya, kulak vermemeye çalışıyordum ama Babette d'Interlaken geceleri rüyama giriyordu. (s. 84)

gamaschi... Peder Pertuso'nun aksine genç, yakışıklı, dalgalı saçlı, güzel yüzlü, hitabeti büyüleyici bir kişiydi ve en azından evdeyken son derece temiz ve şık cüppesini onurla taşırdı. Parmakları incecik beyaz ellerini, bir kilise adamından bekleneceğinden daha uzun tırnaklarını hatırlıyorum.

Derslerime eğilmiş çalıştığını görünce genellikle arkama oturur, başımı okşar, acemi bir genci bekleyen tehlikeler konusunda beni uyarır, Carbonari örgütünün komünizm denen en büyük musibetin kılık değiştirmiş hali olduğunu söylerdi.

"Komünistler" derdi, "düne kadar korkutucu değillerdi ama Marsh'ın (böyle telaffuz ederdi) yayımladığı manifestodan sonra bağlantıları görmezden gelemeyiz. Sen Babette d'Interlaken hakkında hiçbir şey bilmiyorsun. Weishaupt'un kendine yaraşır torun çocuğu, İsviçre Komünizminin Büyük Bakiresi diye anılan kişisidir."

Peder Bergamaschi'nin o günlerde sıkça sözü edilen Milano ya da Viyana ayaklanmalarından ziyade, aklını neden İsviçre'de Katolikler ve Protestanlar arasında yaşanan dinsel çatışmalara taktığını bilmiyordum.

"Babette yasadışı doğmuştu, hırsızlıklar, soygunlar ve dökülen kanlar arasında büyümüştü; sürekli işittiği küfürlerin dışında Tanrı'yı tanımıyordu. Luzern çatışmalarında, radikaller ilk kantonlardaki birkaç katoliği öldürdüklerinde kalbini ve gözlerini Babette'e söktürüyorlardı. Babil'in Fahişesi'ni hatırlatan sarı saçlarını rüzgârda savurarak gizli örgütlerin ulağı kimliğini, o gizemli çetelerin bütün kurnazlıklarını ve dalaverelerini kulağına fısıldayan iblis kimliğini albenisi ardına gizliyordu; bir anda beliriveriyor, cin gibi göz açıp kapayana dek yok oluveriyordu, çok derin sırlardan haberdardı, mühürlerini değiştirmeden diplomatik mektupları kaçırıyor, Viyana'nın, Berlin'in ve hatta Petersburg'un en özel kabinelerinde engerek yılanı gibi sürünüyor, sahte senetler düzenliyor, pasaport numaralarını değiştiriyor, çocukluğun-

dan beri zehir sanatını çok iyi tanıyor ve de bunları örgütün emrettiği biçimde yutturuyordu. Sanki Şeytan'ın emrindeydi, ateşli gücü, bakışlarının büyüsü akla bunu getiriyordu."

Gözlerimi fal taşı gibi açık tutmaya, kulak vermemeye çalışıyordum ama Babette d'Interlaken geceleri rüyama giriyordu. Yarı uyur halimde, sarı saçları omuzlarına dökülen o iblisin görünümünü zihnimden silmeye uğraşıyordum; o şeytani ve mis kokulu cinin omuzları elbette çıplaktı, göğsü inançsız ve günahkâr bir yırtıcı hayvanın kösnüllüğüyle inip kalkıyorken, bir ilham modeli olarak onu arzuluyordum – daha doğrusu, ona parmaklarımla dokunma hissi bile bende onun gibi olma arzusu uyandırıyordu: Pasaport numaralarını değiştiren, karşı cinsten kurbanlarını yok eden her şeye muktedir bir ajan olmalıydım.

* * *

Öğretmenlerim iyi yemekten hoşlanıyorlardı, bu keyif benim yetişkin yaşımı da etkiledi. Şen değilse bile en azından pişmanlık yüklü sofralar hatırlıyorum; pederler dedemin pişirttiği karışık haşlamanın olağanüstülüğü konusunda tartışırlardı.

Bunun için sığırın kaslı etinden yarım kilo, bir kuyruk, sığırın gerisi, sosis, dana dili, kelle, domuz sucuğu, bir tavuk, bir soğan, iki havuç, iki sap kereviz ve bir tutam maydanoz gereklidir. Bütün bu malzemeler etin cinsine bağlı olarak birkaç saat pişirilir. Ama dedemin hatırlattığı ve peder Bergamaschi'nin de baş işaretleriyle onayladığı üzere, haşlama servis tabağına alındığı an, tadının sinmesi için, etin üzerine bir avuç iri tuz serpilmeli, kaynar durumdaki haşlama suyundan birkaç kepçe dökülmeliydi. Yanına fazla garnitür konmazdı, birkaç patates yeterdi; önemli olan üzüm hardalı, bayırturpu sosu, meyveli hardal sosu ama hepsinden de önemlisi (dedem buna katılmıyordu) yeşil sos idi: Bir avuç

maydanoz, dört ayıklanmış ançuez, ekmek içi, bir kaşık kapari, bir diş sarmısak, bir katı yumurtanın sarısı; bütün bu malzeme ince ince doğranıp zeytinyağı ve sirke ile ezilecekti.

Çocukluğumun ve ergenliğimin en büyük hazlarının bu olduğunu hatırlıyorum. Daha ne isterdim ki?

* * *

Çok sıcak bir öğleden sonra. Ders çalışıyorum. Peder Bergamaschi sessizce arkamda oturuyor, eli ensemi sıkıyor, bana böyle inançlı, böyle iyi niyetli, düşman cinsin baştan çıkartmalarından uzak durmaya çalışan bir oğlana sadece baba dostluğu değil olgun bir erkeğin verebileceği sevgi ve sıcaklığı da tattırabileceğini söylüyor.

O andan sonra hiçbir rahibin bana el sürmesine izin vermiyorum. Yoksa ben başkalarını elleyebileyim diye mi Rahip Dalla Piccola kılığına bürünüyorum?

* * *

Avukat (Piemonte bölgesinde hukuk okuyan herkese avukat diye hitap edilirdi) olmamı isteyen dedem on sekiz yaşıma doğru evden çıkınama ve üniversite okumaya gitmeme razı oldu. Hayatımda ilk kez yaşıtlarımla ilişki kurmayı deniyordum ama artık çok geçti ve bunu büyük bir güvensizlik ile yapıyordum. Kızlardan söz ederken boğulurcasına gülmelerini, imalı bakışmalarını anlayamıyordum; aralarında iğrenç çizimli Fransız kitapları değiş tokuş ediyorlardı. Ben yalnız başıma durmayı ve okumayı yeğliyordum. Babam, Paris'ten gelen ve Sue adlı yazarın *Serseri Yahudi* romanının tefrika edildiği *Le Constitutionnel* adlı dergiye aboneydi ve ben de elbette bu fasiküllerı hatmediyordum. Açgözlü İsa Derneği'nin bir mirasa konabilmek için yoksul ve iyi insanların hakları-

nı yiyerek, en ürkütücü suçları nasıl tezgâhladığını bu dergilerden öğrenmiştim. Bu okumalarım Cizvitlere karşı güvensizlik duymamın yanı sıra beni *feuilleton* keyfiyle de tanıştırmıştı: Tavan arasında babamın dedemin kontrolünden kaçırabildiği kitapları koyduğu bir sandık keşfetmiştim (ben de yalnızlığımı paylaştığım bu keyfimi dedemden gizli tutmaya çalışıyordum) ve uzun öğleden sonralarımı, gözlerimi yorana kadar *Paris Gizemi, Üç Silahşörler, Monte Kristo Kontu* gibi kitapları okumakla geçiriyordum.

Olağanüstü 1848 yılına girilmişti. Kardinal Mastai Ferretti'nin papa seçilmesi bütün öğrencileri sevinçten deli etmişti, çünkü iki yıl önce IX. Pius adıyla tahta oturduğunda, siyasi suçlulara af ilan etmişti. Yıl, Milano'da Avusturya karşıtı hareketlerle başlamıştı; Milanolular İmparatorluk Reji İdaresi'nin maliyesini krize sokmak için tütün içmeyi kesmişlerdi (yüzlerine doğru mis gibi kokan puroları üfleyen asker ve polise karşı dirençle duran Milanolu arkadaşlar, benim Torinolu arkadaşlarımın gözünde bir kahraman haline gelmişlerdi). Aynı ay, İki Sicilya Krallığı'nda devrim hareketleri başlamış ve II. Ferdinando bir anayasa vaadinde bulunmuştu. Ama şubat ayında Paris'te halk ayaklanması Louis-Philippe'i tahttan indirince ve (yeniden ve nihayet) Cumhuriyet ilan edilince –siyasi suçluların idam kararları iptal edildi, kölelik kaldırıldı, oy hakkı tanındı– mart ayında Papa sadece anayasaya değil aynı zamanda basın özgürlüğüne de izin verdi ve getto Yahudilerini pek çok ve aşağılayıcı alışkanlık ve esaretten kurtardı. Aynı dönemde Toscana Grandükü de anayasaya izin verdi ve Carlo Alberto Sardinya Krallığı'nda *Statuto Albertino* adıyla anayasa yayımladı. Sonunda devrim hareketleri Viyana'ya, Bohemya'ya ve Macaristan'a yayıldı ve Milano'nun o beş günlük başkaldırısıyla Avusturyalı avına çıkıldı, Piemonte ordusu özgür Milano'yu Piemonte'ye bağlamak üzere savaşa girdi. Arkadaşlarım komünistlerin bir Ma-

nifesto'sunun ortaya çıktığını fısıldaşıyorlardı; bunun coşkusunu sadece öğrenciler değil, aynı zamanda işçiler ve kötü koşullarda yaşayan insanlar da paylaşıyordu; herkes çok kısa bir süre sonra son kralın, son rahibin bağırsaklarıyla asılacağını umut ediyordu.

Bütün haberler iç açıcı değildi, çünkü Carlo Alberto yenilgiye uğruyordu ve Milanolular ve genel olarak bütün yurtseverler tarafından hain olarak damgalanıyordu; bir bakanının öldürülmesiyle paniğe kapılan Papa IX. Pius Gaeta'ya, İki Sicilya Krallığı'na sığınmıştı ve taşı attıktan sonra elini saklıyor, sanıldığı kadar liberal olmadığı anlaşılıyordu; izin verilen bütün anayasalar geri çekiliyordu... Ama bu arada Roma'ya Garibaldi ve Mazzini'nin yurtseverleri gelmişti ve gelecek yılın başında Roma Cumhuriyeti ilan edilecekti.

Mart ayında babam evden temelli yok olmuştu ve Dadı Teresa onun Milanolu asilere katıldığına ikna olmuştu; aralık ayına doğru evdeki Cizvitlerden biri babamın Roma Cumhuriyeti'ni kurmak için koşan Mazzini yanlılarına katıldığı haberini getirdi. Bu nedenle yıkılan dedem *annus mirabilis*'i *(olağanüstü yıl) annus horribilis*'e *(korkunç yıl)* dönüştüren dehşet verici kehanetleriyle beni altüst ediyordu. Gerçekten de o aylarda Piemonte hükümeti Cizvit teşkilatını feshedip mal varlığına el koyuyordu ve kaçış noktalarını kesmek için San Carlo ve Maria Santissima gibi resmiyet kazanmamış Cizvit yanlısı birlikleri de iptal ediyordu.

"Deccal'in yılındayız" diye yakınıyordu dedem, tabii ki Mordechai'ın en hazin kehanetlerinin gerçekleştiğini düşünerek, bütün olayları Yahudilerin entrikalarına bağlıyordu.

* * *

Dedem, halkın öfkesinden kurtulmak isteyen ve bir şekilde laik rahipler arasına katılmayı bekleyen Cizvitlere sığın-

ma veriyordu ve 1849 yılının ilk günlerinde gizlice Roma'dan kaçıp gelen pek çok rahip orada olup bitene ilişkin dehşet verici haberler getiriyordu.

Peder Pacchi. Sue'nün *Serseri Yahudi*'sini okuduktan sonra onu Dernek'in zafer kazanması için her türlü ahlaki ilkeyi kurban ederek karanlıkta hareket eden Peder Rodin'in bedenlenmiş hali gibi görmeye başlamıştım; bunun nedeni belki de onun gibi sivil giyinerek örgüte bağlılığını gizlemesiydi; Peder Pacchi'nin daima üzerinde olan yıpranmış paltosunun yakası birikmiş terden kabarmıştı ve kepek doluydu; kravat yerine bir mendil takardı, siyah kumaştan dikilmiş yeleği artık kabak tadı vermişti ve evimizin güzelim halılarını çiğnediği koca ayakkabıları daimi olarak çamurluydu. İnce, zayıf ve solgun bir yüzü, şakaklarına yapışmış kır ve yağlı saçları, kaplumbağa gözleri, ince ve morumsu dudakları vardı.

Sadece sofraya oturmakla bile midemizi bulandırmakla yetinmez, bir de hepimizin iştahını kaçıracak buz gibi öyküleri, vaaz veren bir papaz sesi ve tonlamasıyla anlatırdı: "Dostlarım, sesim titriyor ama gene de söylemek zorundayım. Cüzam hastalığı Paris'ten yayıldı, çünkü Louis-Philippe sütten çıkmış ak kaşık değildi ama gene de anarşiye karşı bir baraj oluşturuyordu. Bu günler içinde Roma halkını gördüm ben. Ama o gerçekten Roma halkı mıydı? Giysileri hırpani, saçları başları darmadağın bu figürler, bir bardak şarap için cennetten vazgeçmeye hazır kürek mahkûmları gibiydiler. Roma'da İtalyan ve yabancı şehirlerin en kalleş süprüntüleri, Garibaldi ve Mazzini yanlıları, her türlü şerre alet olan insanlar bir halk değil pleb görüntüsü veriyorlardı. Cumhuriyet yanlılarının sergiledikleri tiksintinin ne kadar alçakça olduğunu bilemezsiniz. Kiliselere giriyorlar, din şehitlerinin küllerinin kaplarını kırıyorlar, küllerini rüzgâra savuruyorlar, hatta bu kapları lazımlık olarak kullanıyorlar. Sunak masalarının kutsal taşlarını söküyorlar, buraları insan dışkı-

sıyla kaplıyorlar, hançerleriyle Meryem Ana heykellerini çiziyorlar, aziz heykellerinin gözlerini oyuyorlar, kömürle üzerlerine kerhane lafları yazıyorlar. Cumhuriyet karşıtı konuşma yapan bir rahibi bir avluya sürüklediler, acımasızca yumrukladılar, gözlerini çıkardılar, dilini kopardılar ve karnını deştikten sonra bağırsaklarını boynuna dolayıp boğdular. Roma kurtarılsa bile (Şimdiden Fransa'dan yardım geleceği söylentileri yayıldı), Mazzini yanlıları yenilir diye umutlanmayın. İtalya'nın bütün bölgelerinden fışkırdı bunlar, işlerini bilen kurnazlar, sahtekâr ve riyakârlar, gözü pek ve atılganlar, sabırlı ve sebatlılar. Kentin en gizli inlerinde toplanmayı sürdüreceklerdir; sahtekârlıkları ve yalancılıkları sayesinde kurulların en gizlilerine; polisin, ordunun, donanmanın, kalelerin içine sızmayı başaracaklardır."

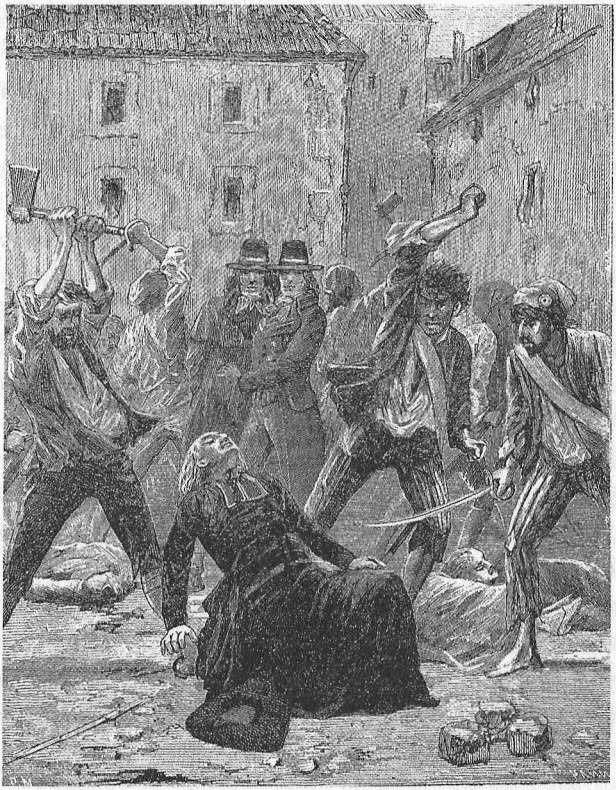
"Ve benim oğlum da bunların arasında" diye ağlıyordu ruhen ve bedenen mahvolan dedem.

Sonra sofraya Barolo şarabıyla tatlandırılmış rosto gelirdi.

"Oğlum" diyordu, "soğan, havuç, kereviz, adaçayı, kekik, defne, karanfil, tarçın, ardıç, tuz, biber, tereyağı, zeytinyağı ve elbette bir şişe Barolo şarabıyla pişmiş bu rostonun ve yanında servis edilen mısır ya da patates püresinin nefasetini asla bilemeyecek. Siz devrim yapın bakalım... Hayatın tadını ıskalıyorlar. Garibaldi denen o balıkçının bizi mecbur edeceği balık çorbasını içmek için Papa'yı kovmak istiyorsunuz... Artık din de kalmadı."

* * *

Peder Bergamaschi sık sık sivil giyinir ve birkaç gün orada olmayacağını söyleyerek giderdi; gidişinin nedenini açıklamazdı. O zaman odasına girer, cüppesini alır, giyer, gidip kendimi aynada seyreder ve dans ederdim. Tanrı bağışlasın, kendimin ya da taklidini yaptığım onun kadın olduğunu hayal ederdim.

"Cumhuriyet karşıtı konuşma yapan bir rahibi bir avluya sürüklediler, acımasızca yumrukladılar, gözlerini çıkardılar, dilini kopardılar..." (s. 89)

Eğer Rahip Dalla Piccola'nın ben olduğumu anlarsam, bu teatral zevkimin uzak kökenine bir anlam verebileceğim.

Cüppesinin ceplerinde para bulmuştum (belli ki peder unutmuştu) ve bununla bazı lezzet günahları işlemeye ve şehrin sık sık övüldüğünü işittiğim yerlerinde keşif yapmaya karar vermiştim.

Bu kıyafetimle –ki bu o zamanlar başlı başına bir cesaretti– Balôn'un ara sokaklarına giriyor, Torino halkının en boktan sınıfının yaşadığı ve bütün kenti haraca kesen haydutlarının en berbatlarından ordu kurulan Porta Palazzo mahallesine gidiyordum. Ama bayram nedeniyle Porta Palazzo pazarında olağanüstü bir canlılık vardı, insanlar çarpışıyor, tezgâhların önünde birbirini eziyor, hizmetçiler akın akın kasaplara giriyorlar, çocuklar kozhelva imalatçısının önünde büyüleniyorlar, oburlar tavuk, av hayvanları ve salam alışverişi yapıyorlar, lokantalarda tek bir boş masa bulunmuyordu ve ben cüppemle kadınların uçuşan eteklerine değerek geziyordum; papazlar gibi birleştirdiğim ellerime indirdiğim bakışlarımın gözucuyla kadınların şapkalı, başlıklı, peçeli, eşarplı başlarına bakıyor ve hamarat kadınların, arabaların hızlı geçişlerinden, bağırışlardan, haykırışlardan, gürültülerden serseme döndüğümü hissediyordum.

Karşıt nedenlerle de olsa babamın ve dedemin beni uzak tuttukları bu hareketli ortamın heyecanıyla dönemin Torino'sunun efsanevi noktalarından birine kadar uzanmıştım. Üzerimdeki Cizvit giysisinin yarattığı şaşkınlığın tadını fesatça çıkartarak Consolata Kilisesi'nin yanındaki Caffè al Bicerin'e gittim ve metal saplı ve zarflı fincanda süt, kakao, kahve ve başka aromaların birbirine karıştığı *bicerin*'imi yudumladım. Kahramanlarından biri olan Alexander Dumas'nın birkaç yıl sonra *bicerin* hakkında yazacağını henüz bilmiyordum; o büyülü mekâna yaptığım iki ya da üç sefer sonucunda bu ilahi içecek hakkındaki her şeyi öğrenmiştim. *Bavareisa*'dan türe-

mişti ama *bavareisa*'da sütlü kahve ile çikolata birbirine karışırken, *bicerin*'de üç malzeme sıcak tutulan üç katman halinde bekliyordu ve şöyle farklı siparişler vermek mümkün oluyordu: *bicerin pur e fiur* yani kahve ve süt; *pur e barba* yani kahve ve çikolata, *'n poc 'd tut* yani hepsinden biraz.

Dış pervazları demirden olan, tanıtım tabelaları yanlarda bulunan, sütun ve sütun başları dökme demirden, iç *boiseries*'i ayna ve mermer masacıklarla süslenmiş ahşaptan bu cennet mekânın tezgâhının ardında dizili badem kokulu kavanozlarda kırk değişik şekerleme bulunurdu... Özellikle pazar günü burayı seyre doyamazdım, çünkü yudumlanan içecek, komünyona hazır olmak için Consolata Kilisesi'nden aç karnına gelenlere tanrıların içeceği nektar tadı veriyordu; ayrıca Büyük Perhiz orucunda da *bicerin*'in yeri ayrı olurdu – çünkü sıcak çikolata yiyecek sayılmazdı. Riyakârlar.

Ama, kahve ve çikolata bir yana bırakılacak olursa, bana asıl keyif veren başka bir şeydi: insanların aslında kim olduğumu bilmemeleri bana üstünlük duygusu yaşatıyordu. Bir sırrım vardı.

* * *

Sonradan bu serüvenimi sınırlandırmak ve sonunda da ara vermek zorunda kaldım, çünkü okul arkadaşlarımdan birine rastlamaktan çekiniyordum; onlar elbette yobaz biri olmadığımı biliyorlar ve hatta kendileri gibi ateşli bir Carbonaro yandaşı olduğumu düşünüyorlardı.

Vatanı kurtarma heveslisi bu gençlerle genellikle Altın Istakoz Meyhanesi'nde buluşuluyordu. Dar ve karanlık bir sokağın daha da karanlık girişinin üstündeki tabelada altın bir ıstakoz şöyle diyordu: "Şarabın ve yemeğin iyisi için, Altın Istakoz Meyhanesi'ne gelin". İçeriye doğru mutfak ve kav olarak kullanılan bir uzantısı vardı. Salam ve soğan kokuları

arasında içilir, kimi zaman parmakla sayı bilmece oyunu oynanır, örgütlenememiş örgütçüler olarak pek yakında yaşanacak ayaklanmanın hayali kurularak gece tüketilirdi. Dedemin mutfağı sayesinde damak tadım gelişmişti, oysa Altın Istakoz'da kolay memnun edilenler olsa olsa açlık bastırıyordu. Ama insanlara karışmak, evdeki Cizvitlerden kaçmak gerekiyordu ve bu nedenle evdeki şaşaalı yemeklerdense neşeli arkadaşlarla Istakoz'un yağlı yemeklerini yeğliyordum.

Şafak vaktine doğru sarmısak kokan nefesimiz ve yurtseverlik coşkusuyla kabarmış yüreğimizle oradan çıkıyor, çevreyi kollayan polisin gözlerinden koruyan sis perdesine bürünerek oradan uzaklaşıyorduk. Kimi zaman Po'nun ardındaki tepeye çıkar, ovanın üzerinde süzülen buhar bulutunun arasından çatıları ve çan kulelerini seyrederdik; güneşin çoktan aydınlattığı Superga Bazilikası denizin ortasındaki bir ışık feneri gibi görünürdü.

Ama biz gençler sadece kurulacak Ulustan söz etmezdik. O yaşta hep olduğu üzere kadınlardan da konuşurduk. Bir balkona bakarken yakalanan gülücük, bir merdivenden inerken değen el, dua kitabının arasından düşen ve üzerinde hâlâ onu o kutsal sayfaların arasına bırakan elin kokusunu taşıyan (diyordu palavracı) solgun bir çiçek sırayla bütün delikanlıların gözlerinde kıvılcımlar çaktırıyordu. Ben tedirgin bir biçimde geri duruyordum ve namuslu ve katı bir Mazzini yanlısı namını kazanıyordum.

Ne var ki bir akşam, arkadaşlarımızın en edepsizi, utanmak bilmeyen ve de obur babasının tavan arasının en kuytu köşesine sakladığı sandıktan, o dönemde Torino'da Fransızca adıyla yani *cochons* olarak bilinen ciltlerden bazılarını yanında getirdi ve Altın Istakoz'un yağlı masasında sergilemeye cesaret edemediğinden sırayla her birimize ödünç verdi ve sıra bana geldiğinde reddetme yürekliliğini gösteremedim.

Gecenin ilerleyen saatlerinde, maroken derisiyle, nervür-

Ama, kahve ve çikolata bir yana bırakılacak olursa, bana asıl keyif veren başka bir şeydi... (s. 92)

lü sırtıyla, altın rengi ve kırmızı köşebentleriyle, kimi yassı kimi kabartma çiçek desenleriyle çok pahalı ve değerli olduğu belli olan bu ciltleri karıştırmaya başladım. *Une veillée de jeune fille* veya *Ah! Monseigneur, si Thomas nous voyait!* gibi adları vardı ve ben bu sayfaları çevirip saçlarımdan boynuma ter damlalarının akmasına neden olan gravürleri gördükçe tir tir titriyordum: göz kamaştırıcı beyazlıktaki popoları göstermek için eteklerini kaldıran ve onurlarını şehvetli erkeklere sunan genç kızlar vardı – beni sarsan bu edepsiz yuvarlaklar mıydı, yoksa kızın kendini lekeleyen kişiye doğru başını yüzsüzce çevirerek, fesat bakışlarla, iki yandan sallanan lülelerle süslenen kuzguni kara saçların çevrelediği yüzü ışığa boğan iffetli ve handiyse bakire gülümsemesi miydi? Daha korkuncu, bir divana uzanmış üç kadının bacaklarını açarak bekâret bölgesinin doğal korunağı olması gereken yerlerini göstermesiydi; bir tanesi bu bölgesini, yanındaki yüzsüzü öpmekte ve onun içine girmekte olan kıvırcık saçlı erkeğin eline teslim etmişti; üçüncüsü ise edep yerinin açıkta olmasını umursamadan, korsesini buruşturarak sol eliyle yakasını açmaya çalışıyordu. İlginç bir karikatürde ise yüzü siğilli bir papaz vardı; iyice yakından bakıldığında bu siğillerin sarmaş dolaş olmuş, olağanüstü büyüklükte erkek organları içlerine giren ve hatta enselere yayılan testislerinin iri bukleler oluşturmuş gür saç gibi göründüğü çıplak kadın ve erkek figürlerinden oluştuğu anlaşılıyordu.

Cinselliğin bana kendini en dehşet verici çehreleriyle sunduğu o mahşer gecesi nasıl sonlandı, hatırlamıyorum (mahşer sözcüğünü kutsal anlamıyla kullandım, gök gürültüsünün sesinin ilahi olanın duygusunun yanı sıra şeytani ve günahkâr olanı da uyandırması gibi). Beni allak bullak eden o deneyimden, Peder Pertuso'nun yıllar önce ezberlettiği ve kim bilir hangi yazarın kutsal şeylere ilişkin sözlerini alçak sesle bir zikir gibi yineleyerek çıktığını anımsıyorum bir tek: "Bedenin

güzelliği bütünüyle tendedir. Erkekler o tenin altında ne olduğunu bir görseler, kadına şöyle bir bakınakla bile mideleri altüst olurdu: Bu dişi cazibe, pislikten, kandan, salgıdan, safradan başka bir şey değildir. Burun deliklerinin, boğazın, karnın içinde gizlenenleri düşünün hele... Parmağımızın ucuyla bile kusmuğa ya da pisliğe dokunamayız, peki nasıl olur da kollarımızın arasında bir dışkı çuvalını sarmayı arzulayabiliriz?"

Belki de o yaşta hâlâ ilahi adalete inanıyordum ve ertesi gün yaşananları, bu mahşer gecesinin intikamı olarak yorumlamıştım. Dedemi parmakları arasında buruşturduğu bir kâğıt ile sırtüstü koltuğa yığılmış, hırıldarken bulmuştum. Doktoru çağırmıştık, ben bu arada elindeki mektubu almış ve babamın, Louis Napolyon hesabına çalışan General Oudinot'nun o 1849 Haziranı'nda, Kutsal Taht'ı Garibaldi ve Mazzini yanlılarının elinden kurtarmak için geldiği Roma Cumhuriyeti savunmasında bir Fransız topu ile ölümcül yara aldığını öğrenmiştim.

Dedem seksen yaşını geçmişti ama ölmedi, günler boyunca öfkeli bir sessizliğe büründü; oğlunu öldüren Fransızlardan ya da Papalık yanlılarından mı, sorumsuzca onlara meydan okuyan oğlundan mı yoksa onun aklını çelen bütün yurtseverlerden mi nefret ediyordu bilmiyorduk. Arada sırada şikâyet dolu bir iniltiyle, elli yıl önce Fransa'yı, şimdi de İtalya'yı altüst eden olayların sorumluluğunu Yahudilere yükleyen imalarda bulunuyordu.

* * *

Belki de babamı anmak için, uzun saatlerimi tavan arasında geçiriyorum ve onun bıraktığı, ya da artık okumasının olanaksız olmasından sonra postayla geldiğinde el koy-

duğum romanları örneğin Dumas'nın *Joseph Balsamo*'sunu okuyordum.

Herkesin bildiği gibi bu olağanüstü kitapta Cagliostro'nun serüvenleri, onun Kraliçenin Gerdanlığı komplosunu tezgâhlayışı, Kardinal Rohan'ı hem mali hem moral bakımından tek darbede mahvedişi, kraliçeyi zor durumda bırakışı, bütün saray halkını gülünç duruma düşürüşü anlatılır; öyle ki pek çok kişi Cagliostro dalaveresinin monarşik düzenin saygınlığını yitirmesine yol açtığını ve Seksen Dokuz Devrimi'ne zemin hazırladığını söyler.

Ama Dumas daha fazlasını yapar ve Cagliostro yani Joseph Balsamo'nun bilinçli bir dolandırıcılıktan öte evrensel masonluğun gölgesinde siyasi bir komplo düzenlediğini vurgular.

Ouverture'e bayılmıştım. Sahne: Mont Tonnerre yani Tuono Dağı. Ren Nehri'nin sol kıyısında, Worms'dan az ileride bir dizi kasvetli dağ sırası vardır: Kralın Tahtı, Şahinler Kayası, Yılan Tepesi ve hepsinin en yükseği olan Tuono (Gök Gürültüsü) Dağı. 6 Mayıs 1770 (kaçınılmaz Devrim'den neredeyse yirmi yıl önce). Güneş kendisini adeta iki ateş küresine bölen Strazburg Katedrali'nin kulesi ardında batarken bir Yabancı Mainz'den gelir ve o dağın yamacına tırmanır; atını da yolun bir noktasında terk etmiştir. Beklemediği bir anda karşısına çıkan maskeli varlıklar, gözlerini bağladıktan sonra onu ormanda ağaçların seyreldiği bir noktaya götürür; orada bekleyen kefene sarınmış ve kılıç taşıyan üç yüz hayalet onu sıkı sıkı sorgulamaya başlarlar.

Ne istiyorsun sen? Nura kavuşmak. Yemin etmeye hazır mısın? Ve henüz öldürülmüş bir hainin kanını içmekten, itaati ölçmek için tabancayla kendi başına kurşun sıkmaya kadar uzanan benzeri bir sürü zırvadan oluşan sınava tabi tutarlar. Bunlar Dumas'nın sıradan okurlarının bile bildiği türden, en düşük derece masonik ritüelleri hatırlatıyordu; sonunda gezgin bu işe bir son vermek için bütün bu ritüelleri ve numara-

larını iyi bildiğini, tiyatro çevirmekten vazgeçmelerini, çünkü kendisinin onlardan olduğunu ve hatta ilahi hakla evrensel mason teşkilatının başı olduğunu gururla söyler.

Sonra Stockholm, Londra, New York, Zürih, Madrid, Varşova ve farklı Asya ülkelerinin mason localarının Tuono Dağı'na çoktan gelmiş üyelerini huzuruna çağırır...

Neden toplanmıştı bütün dünyanın masonları? Yabancı şimdi açıklıyordu bunu: Saf Olmayanı yeryüzünden kovmak daha doğrusu insanlığın iki büyük düşmanı olan taht ve sunak masasını zayıflatmak ve yok etmek için demir eli, ateş kılıcı ve elmas teraziyi istiyordu (dedem aşağılık Voltaire'in mottosunun *écrasez l'infame* olduğunu söylemişti bana). Yabancı, ölüler dünyasından haberler taşıyan bütün kâhinler gibi binlerce kuşaktan, Musa'dan ve belki Asurbanipal'den beri yaşadığını ve zamanın geldiğini bildirmek için Doğu'ya geldiğini hatırlatıyordu. Halklar nura doğru aralıksız yürüyen bir alay oluşturuyorlardı ve Fransa bu alayın öncüsüydü. Eline yürüyüşün gerçek meşalesi verilmeliydi ve bu meşale dünyayı yeni ışıkla tutuşturmalıydı. Fransa'da yaşlı ve ahlaksız bir kral vardı, geri kalan ömrü pek kısaydı. Katılımcılardan biri –yüce fizyonomist Lavater– kralın iki genç halefinin (gelecekteki kral XVI. Louis ve karısı Marie Antoinette) yüzünde iyi ve merhametli bir ifade olduğunu bildirmeyi denedi; Yabancı (okurlar Dumas'nın kitabında Joseph Balsamo'nun adının henüz anılmadığını fark etmişlerdir) ise ilericilik meşalesinin daha da ileriyi aydınlatması söz konusu olduğunda, önemsenecek noktanın insanın merhameti olmadığını söyledi. Fransız monarşisi yirmi yıl içinde yeryüzünden silinmeliydi.

Bu noktada her ülkenin her locasının her temsilcisi bir adım öne çıktı ve *lilia pedibus destrue* yani Fransa'nın zambaklarını ez ve yok et diyerek Cumhuriyet ve mason davasının zaferi için insan ya da para teklif etti.

Fransa'nın anayasal düzenini değiştirmek için beş kıtanın birden komplo kurmasının fazla olup olmadığını sormamıştım kendime. Dönemin bir Piemontelisi, Papalık bir tarafa, dünyada dikkat vermeye değecek ülkelerin sadece Fransa, kesinlikle Avusturya ve belki bir de çok çok uzaktaki Koşinşin olduğunu ileri sürüyordu. Dumas'nın anlattığı sahne karşısında (bu büyük yazara hayranlık duyarak) yazarın tek bir komployu anlatırken aslında olası bütün komploların Evrensel Biçimini anlattığını fark etmiş midir diye düşünüyordum.

Tıono Dağı'nı, Ren nehrinin sol kıyısını, dönemi bir kenara bırakalım – diyordum kendi kendime. Ellerini bütün ülkelere uzatmış olan bu cemiyetin dünyanın dört bir yanından gelen entrikacılarını düşünelim, bunları açık bir alana, bir mağaraya, bir şatoya, bir mezarlığa, kilise bodrumuna ama yeterince karanlık bir ortama toplayalım ve her birinden dünyayı fethetme arzusunu ve izlerini açığa çıkaran bir konuşma yapmasını isteyelim... Tanıdığım herkes hep gizli bir düşmanın komplosundan korkardı: bu düşman dedem için Yahudiler, Cizvitler için masonlar, Garibaldi yanlısı babam için Cizvitler, Avrupa krallarının yarısı için Carbonari örgütü, arkadaşlarım için rahiplerin kışkırttığı kral, dünyanın polislerinin yarısı için Bavyera İlluminatoları idi ve eminim dünyanın her yanında böyle bir komplo korkusuyla yaşayan çok insan vardı. Buyurun size keyfinizce dolduracak bir form: Herkes kendi komplosunu yazabilir.

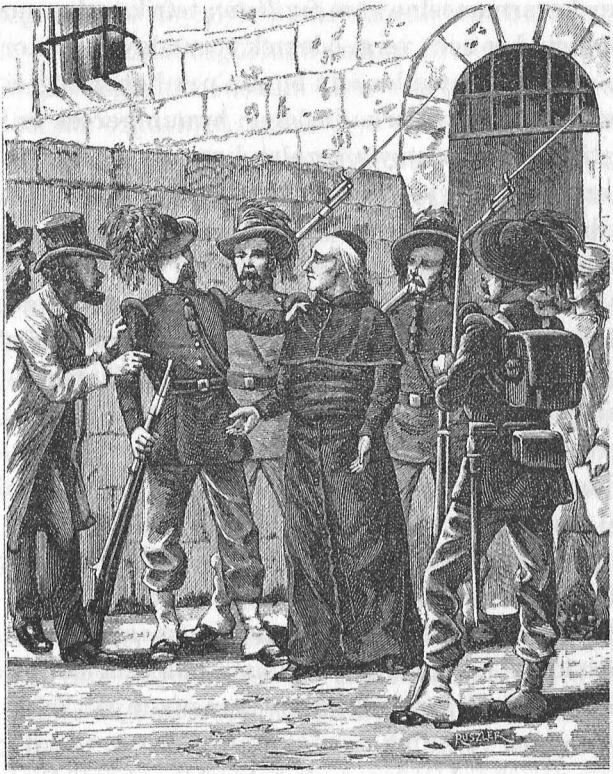
Dumas insan ruhunu gerçekten derinlemesine tanıyordu. Her biri neye heves ediyor, talih hangisinden yana değil? Paraya ve bunun zahmetsizce kazanılışına mı? Güce (bir benzerine hükmetme ve onu aşağılama) ve yaşanan (küçük de olsa) her türlü haksızlığın intikamının alınmasına mı? İşte Dumas, *Monte Kristo* romanında, insanüstü bir kudret sağlayan engin bir zenginliğe sahip olmanın ve düşmanlarına bütün borçlarını ödetebilmenin yollarını anlatıyor. Ama herkes ben neden ta-

lihsizim (ya da arzuladığım kadar talihli değilim) ya da benden daha az layık olanlar daha fazla lütuf sahibi olurken bu benden neden esirgeniyor, diye sorar. Hiç kimse talihsizliğinin kendisindeki bir noksanlığa bağlı olduğunu düşünmediği için bir suçlu bulmaya çalışır. Dumas herkesin ezikliğine (hem bireylerin, hem halkların) başarısızlığın açıklamasını getirir. Senin mahvını tasarlayan Tuono Dağı'nda toplanan birileriydi...

Aslında Dumas hiçbir şeyi uydurmuyordu: Dedeme bakılacak olursa o, Rahip Barruel'in açıkladığı bilgileri anlatım diline sokmuştu. Bu da bana şöyle bir fikir veriyordu: Bir komployu ifşa etmek istersem, alıcıya orijinal bir malzeme vermeme gerek yoktu, çünkü sadece ve özellikle ya öğrenmiş olduğunu ya da başka yollardan kolayca öğrenebileceği bilgileri verirnem onu memnun edecekti. İnsanlar sadece zaten bildiklerine inanırlar ve Komplonun Evrensel Formu'nun güzelliği de işte buydu.

* * *

1855 yılıydı, artık yirmi beş yaşıma gelmiştim, hukuk fakültesinden diplomamı almıştım ama hâlâ hayatımda ne yapacağıma karar verememiştim. Onların devrimci hezeyanlarıyla pek heyecanlanmasam da eski arkadaşlarımla buluşuyordum, inançsızlığımla onların hayal kırıklıklarını ben hep önceden yaşıyordum: işte Roma yeniden Papa tarafından ele geçirilmişti, reformların papası değil, haleflerinden daha tutucu bir hal sergileyen IX. Pius tahta oturmuştu; işte –talihsizlik ya da ödleklik nedeniyle– Carlo Alberto'nun umutları yeniden suya düşmüştü; işte bütün ruhları tutuşturan müthiş sosyalist hareketlerden sonra İmparator Fransa'ya iyice yerleşmişti, işte yeni Piemonte hükümeti İtalya'yı özgürlüğüne kavuşturacak yerde Kırım'daki gereksiz bir savaşa asker gönderiyordu.

"Bizim başpiskoposumuz Fransoni, Torino Kilisesi'ni bu önlemlere karşı çıkmaya davet edince bir mücrim gibi tutuklandı ve bir ay hapse mahkûm oldu." (s. 102)

Beni şekillendiren –bu işi benim Cizvitlerden çok daha iyi yapmışlardı– o romanları da okuyamaz olmuştum, çünkü Fransa'da üniversitenin kim bilir neden üç başpiskopos ve bir piskopostan oluşan üst kurulunun yürürlüğe koyduğu Riancey kararnamesine göre *feuilleton* tefrika eden gazeteler her sayı için beş sent vergi ödemek zorundaydı. Editoryel işlerden pek anlamayanlar için bunun pek haber değeri olmayabilirdi ama ben ve arkadaşlarım bunun gerçek anlamını sezmiştik: vergi fazlasıyla cezalandırıcıydı ve Fransız gazeteleri artık roman yayımlamaktan vazgeçmek zorunda kalacaklardı; toplumdaki yaraları ihbar eden Sue ve Dumas gibi yazarların sesleri ebediyen kesilecekti.

Ara ara bulanıklaşsa da dedemin zihni çevresinde olup bitenleri kaydetmek konusunda yine de çok parlaktı ve d'Azeglio ve Cavour gibi masonlar yüzünden Piemonte hükümetinin Şeytan'ın havrasına dönmesinden yakınıyordu.

"Farkında mısın oğlum" diyordu, "Siccardi'nin yasaları din adamlarının ayrıcalık denen haklarını ortadan kaldırdı. Kutsal yerlere sığınma hakkını neden yasakladılar? Yoksa kilise jandarma karakolundan daha az hakka mı sahip? Kamusal suç işlediği iddia edilen din adamlarının kilise mahkemelerinde yargılanmalarını neden yasaklıyorlar? Yoksa kilise kendi adamlarını yargılama hakkına sahip olamaz mı? Yayınlarda dinsel engelleyici sansür niye? Yoksa artık herkes inanca ve ahlaka saygı duymaksızın, itidal göstermeksizin canını sıkan her şeyi söyleyebilecek mi? Bizim başpiskoposumuz Fransoni, Torino Kilisesi'ni bu önlemlere karşı çıkmaya davet edince bir mücrim gibi tutuklandı ve bir ay hapse mahkûm oldu. Ve işte şimdi sadakacı ve gizemci kurumların feshedilmesine geldi sıra: bu da altı bin din adamı anlamına gelir. Devlet bunların mallarına el koyuyor ve bunu mahalle papazlarının maaşlarını onlara layık biçimde ödemek için yapacağını söylüyor ama bu kurumların mal

varlıklarını bir araya koyarsan kraliyetin verdiği çeklerin on hatta yüz katı eder ve hükümet bu paraları sıradan insanların işine yaramayacak halk okullarına ya da gettolara kaldırım taşı döşemeye kullanacak! Ve bütün bunlar 'özgür devlette özgür kilise' deyişiyle pazarlanacak ama burada görevini kötüye kullanma özgürlüğü sadece devlete tanınmış olacak. Gerçek özgürlük, insanın Tanrı'nın yasasına göre hareket edebilme özgürlüğü, cenneti ya da cehennemi hak edebilme özgürlüğüdür. Oysa şimdi özgürlük deyince en çok hoşuna giden inanç ve görüşü seçebilme özgürlüğü anlaşılıyor; zaten bunların birbirlerinden farkları yok – devlet için senin mason, Hıristiyan, Yahudi ya da Osmanlı Sultanı hayranı olmanın hiç önemi yok. Bu durumda insan Gerçek'i umursamaz oluyor."

Zihnindeki bulanıklık yüzünden beni artık babamla karıştıran ve bir yandan ağlayarak, bir yandan inleyerek konuşan dedem "İşte oğlum" diye sızlanmıştı bir akşam, "Lateranensi, Aziz Egididio, Yalınayak Karmelitler, Certosino, Benedikten, Cassinese, Cistercense, Olivetano, Minimi, Minori Conventuali, Minori dell'Osservanza, Minori Riformati, Minori Capppuccini, Oblati di Santa Maria, Passionisti, Domeniken, Mercedari, Servi di Maria, Padri dell'Oratorio tarikatlarının hepsi ve ayrıca rahibeler, haçlar, Celestine ve Turchine ve Battistine rahibelerinin tarikatları ortadan kalkacaklar."

Ve bu listeyi her isimde daha da heyecanlanarak ve adeta soluk almayı unutarak tesbih çeker gibi sayarken sofraya domuz yağı, tereyağı, un, maydanoz, yarım litre kara üzüm şarabı, yumurta büyüklüğünde doğranmış tavşan eti, tavşanın yüreği ve karaciğeri, soğan, tuz, biber, baharat ve şekerden oluşan yahniyi getirtti.

Neredeyse avunmuş gibi görünüyordu ama bir anda gözlerini fal taşı gibi açtı ve hafif bir geğirtiyle can verdi.

104

Sarkaçlı saat gece yarısını vurdu ve bana hiç mola vermeden saatlerdir yazdığımı hatırlattı. Şu anda kendimi ne kadar zorlarsam zorlayayım, dedemin ölümünü izleyen yıllara ilişkin hiçbir şey hatırlayamıyorum.

Başım dönüyor.

5

Carbonaro Simonino

27 Mart 1897 gecesi

Kendimi okumaktan alıkoyamadığım günlüğünüze müdahale ediyorum; beni bağışlayın Yüzbaşı Simonini. Ama bu sabah sizin yatağınızda uyanmış olmam kesinlikle kendi arzumun sonucu değildi. Benim Rahip Dalla Piccola olduğumu (ya da en azından kendimi öyle sandığımı) anlamışsınızdır.

Bana ait olmayan bir yatakta, hiç tanımadığım bir evde, rahip cüppemin ve peruğumun izinin bile bulunmadığı bir yerde uyandım. Yatağın başucunda yalnızca sahte bir sakal vardı. Sahte bir sakal mı?

Günler önce de uyanıp kim olduğumu anlayamama durumu yaşamıştım ama o zaman kendi evimdeydim; oysa bu sabah bu hal bir başka evde ortaya çıktı. Sanki gözlerim çapaklı gibi hissediyordum kendimi. Isırmışım gibi dilim acıyordu.

Pencereden bakınca evin Maubert Çıkmazı'na, benim oturduğum Maître Albert Sokağı'nın tam ters yönüne baktığını gördüm. Laik bir kişinin yaşadığını anladığım evin ötesini berisini karıştırdım; ev sahibinin takma bir sakalı olduğunu anladım ve bu da –beni bağışlayın lütfen– onun ikiyüzlü bir ahlaka sahip olabileceğini düşündürttü. Gösterişli bir biçimde döşenmiş çalışma odasına geçtim; dipte bir perdenin arkasında bulunan küçük bir kapıdan koridora girdim. Burası sanki bir tiyatro sahnesinin arkası gibiydi; çok farklı tarzlarda giysi ve perukla doluydu; günler önce bir cüppe bulmuş olduğum bu koridoru şimdi ters yönde kat ediyor ve kendi odama doğru yürüyordum.

Masamın üzerinde bir dizi not buldum ve bunları genişçe yaydım; sizin yazdıklarınızdan anladığıma göre 22 Mart sabahı da aynen bu sa-

bah olduğu gibi belleğimi yitirmiş olarak uyanmışım. O gün aldığım son notta yazdığım Auteuil ve Diana konusunu merak ettim. Diana kim acaba?

İlginç. Siz ikimizin aynı kişi olduğundan kuşkulanıyorsunuz. Ama siz hayatınıza ilişkin pek çok şey hatırlarken, ben benimkini pek hatırlamıyorum. Ayrıca güncenizin ortaya koyduğu üzere, siz benim hakkımda hiçbir şey bilmiyorsunuz, oysa ben sizin başınıza gelenlere ilişkin hiç de azımsanmayacak şeyler hatırladığımı fark ediyorum –ve ne rastlantıdır ki– bunlar sizin hatırlayamadığınız şeyler. Yani diyeceğim şu ki, eğer size ait pek çok şey anımsıyorsam, ben siz olamaz mıyım?

Belki de böyle değildir, biz iki ayrı kişiyizdir ve gizemli bir neden yüzünden ortak bir hayatın içinde bulmuşuzdur kendimizi; ben bir kilise mensubuyum ve sizin bana itiraf mührü altında anlattıklarınızı biliyorumdur. Ya da Doktor Froïde'un yerini alan kişiyimdir ve siz hatırlamasanız bile karnınızın derinliklerinden, gömülü tutmaya çalıştığınız anıları bulup çıkartmışımdır.

Her neyse, rahiplik görevim sizi dedeniz efendinin –Tanrı ruhundan merhametini esirgemesin– ölümünden sonra olanlara döndürmektir. Tabii, siz şimdi şu anda can verseniz, Tanrımız sizi o merhametli huzura kabul etmeyecektir, çünkü sanırım kendiniz gibi olanlara karşı iyi davranmadınız ve belki de bu nedenle belleğiniz sizi onurlandırmayacak bu anıları su yüzüne çıkartmayı reddediyordur.

* * *

Aslında Dalla Piccola, Simonini'ye olayların gayet önemsiz bir bölümünü aktarıyordu ve bunlar onunkinden çok farklı ve minik bir el yazısıyla yazılmıştı; gene de bu cimrice yansıtılmış notlar Simonini'nin ansızın zihnine üşüşen sözcükler ve imgeler yığınını asacak bir askı görevini görüyordu. Anlatıcı bunun özetini daha doğrusu gerektiğince genişletilmiş halini aktarmayı deniyor; bunu da bu uyarılar ve yanıtları daha tutarlı kılmak ve okuru rahibin alter ego'sunun küçük hatala-

rını sansürlerken kullandığı sahte erdemli tondan kurtarmak için yapıyor.

Öyle görüyor ki, sadece Yalınayak Karmelitlerin feshedilmesi değil, dedenin vefat etmiş olması bile Simone'yi özellikle sarsmamıştı. Belki dedesine bağlıydı ama sanki özellikle onu baskı altında tutmak için düzenlenmiş gibi görünen bir eve kapalı olarak geçirdiği ve hem dedesinin hem kara cüppeli eğitimcilerinin hep güvensizlik, kin ve içerleme duygusu uyandırdığı çocukluk ve ilk gençlikten sonra Simonino kendine duyduğu gölgeli bir sevginin dışında farklı duygular beslemekten aciz kalmıştı ve felsefi bir görüşün huzurunu yavaş yavaş kazanabilmişti.

Şöhretli din adamlarının ve Ancien Régime'e bağlı Piemonte soylularından en seçkin kişilerin katıldığı cenaze işleriyle ilgilendikten sonra ona dedesinin bütün mal varlığını bıraktığını açıkladığı vasiyetini okuyacak olan yaşlı aile noteri Rebaudengo ile buluşmuştu. Ne var ki noterin –sanki bundan hoşnutluk duyarcasına– açıkladığı bilgiye göre dedesinin bildirdiği ipotekler ve farklı kötü yatırımlar yüzünden bu mal varlığından geriye hiçbir şey kalmıyordu; içindeki mobilyalarıyla birlikte ev de alacaklılara gidecekti – muhterem kişiye duydukları hürmet yüzünden şimdiye dek ortaya çıkmayan alacaklılar toruna acımayacaklardı.

"Bakın sevgili avukat bey" demişti noter ona, "eskisine hiç benzemeyen yeni dönem eğilimleri daha iyi olabilir ama artık iyi aile çocukları da işe koyulmak zorundalar. Eğer pek mütevazı olan bu seçime gönül indirirseniz, size kendi yazıhanemde bir görev verebilirim; hukuk bilgisine sahip genç bir insan beni de rahatlatacaktır; sizi üstün yeteneklerinizin hak ettiği biçimde ücretlendiremem ama gene de kalacak bir yer ve onurlu bir yaşam sürecek kadar ödeme yapabilirim."

Simone ilk anda dedesinin ihtiyatsızca attığı imzalar yüzünden yitirdiği pek çok mal varlığına bu noterin konduğu

"Yanlış anlaşılmasın Sevgili Simone" diyordu artık yardımcısına sen diye hitap eden noter, "ben sahte belge düzenlemiyorum, sadece saçma bir kaza sonucu kaybolmuş, hazırlanabilecekken hazırlanamamış ya da hazırlanmış olması gereken bir özgün belgenin yeni bir kopyasını düzenliyorum." (s. 109)

duygusuna kapılmıştı ama buna ilişkin bir kanıtı yoktu ve bir şekilde hayatını kazanmak zorundaydı. Noterle temas halinde çalışırsa, günün birinde onunla ödeşebileceğini ve noterin el koyduğu mal varlığını geri alabileceğini düşündü. Böylece Barbaroux Sokağı'nda iki odalı bir evde yaşamaya ve arkadaşlarının devam ettiği meyhane ziyaretlerini aza indirgemeye alışarak pinti, otoriter ve kuşkucu Rebaudengo ile çalışmaya başladı; önceki konuşmasında kullandığı saygı ifadelerini ve Avukat Bey sözlerini bir kenara bırakan yaşlı noter ona patronun kim olduğunu belli etmek istercesine sadece Simonini diye hitap ediyordu. Birkaç yıl noter olarak çalışan Simone hukuki bilgileri edinmenin yanı sıra, yavaş yavaş patronun güvenini kazanmaya başlayınca onun asıl işinin her noterin yaptığından yani vasiyet, bağış, alım-satım ve başka sözleşmeleri onaylamaktan farklı olduğunu sezdi; yaşlı noter asla var olmamış bağışları, alım-satımları, vasiyetleri ve sözleşmeleri de onaylıyordu. Daha açık söylemek gerekirse, Noter Rebaudengo, makul fiyatlar karşılığında başkalarının el yazılarını taklit ederek sahte belgeler düzenliyordu ve tanıkları da çevredeki meyhanelerden sağlıyordu.

"Yanlış anlaşılmasın Sevgili Simone" diyordu artık yardımcısına sen diye hitap eden noter, "ben sahte belge düzenlemiyorum, sadece saçma bir kaza sonucu kaybolmuş, hazırlanabilecekken hazırlanamamış ya da hazırlanmış olması gereken bir özgün belgenin yeni bir kopyasını düzenliyorum. Örneğimi bağışla, söz gelişi ben senin Odalengo Piccolo köyünden bir fahişenin oğlu olarak doğduğunu ortaya koyan bir vaftiz belgesi düzenleseydim, bu sahte belge olurdu (Bunu söyledikten sonra örneğin küçük düşürücü özelliğinden ötürü kıkırdıyordu). Böyle bir suç işlemeye asla cesaret edemezdim, çünkü ben onurlu bir insanım. Ama sözün gelişi söylüyorum, bir düşmanın senin mirasına göz dikse ve sen onun ne babandan, ne anandan doğmadığını ama Odalengo Picco-

lo köyünden bir odalığın evladı olduğunu ve senin mal varlığına konmak için doğum belgesini ortadan kaldırmış olduğunu bilsen, ve bu sahtekâra şans tanımamak için bana kaybolmuş bu belgeyi yeniden yaz desen, ben gerçek namına sana yardım ederim; hakikat adına elimden geleni yapar ve hiç de pişmanlık duymam."

"İyi ama siz o şahsı kimin doğurduğunu nereden bilebilirsiniz ki?"

"Sen söyleyeceksin bana! Sen onu iyi tanıyor olacaksın çünkü."

"Peki, siz bana güvenecek misiniz?"

"Ben müşterilerime daima güvenirim, çünkü sadece dürüst insanlara hizmet veririm."

"Peki, ya müşteri tesadüfen yalan söylediyse?"

"O zaman günahı ona aittir, bana değil. Eğer ben müşterinin bana yalan söyleyip söylemediğini düşünmeye başlarsam, o zaman güvene dayalı mesleğimi icra edemem."

Simone, Rebaudengo'nun sürdürdüğü mesleğin başkalarınca dürüst olarak tanımlanamayacağına inanıyordu ama yazıhanenin sırlarına ortak olmaya başladığından beri o da düzmece belgeler hazırlamaya girişmiş ve kaligrafi konusunda ustasını geçmiş, bu konuda olağanüstü yetenekli olduğunu keşfetmişti.

Bunun yanı sıra noter ya söylediklerini bağışlatmak için ya da yardımcısının zayıf yanını keşfettiğinden Simonino'yu (Cavour'un bile gittiği) Cambio gibi lüks lokantalara davet ediyordu ve onu bölgenin ünlü yemeği *finanziera*'nın gizemlerine alıştırıyordu: horoz ibiği, uykuluk, dana beyni ve testisi, sığır bonfilesi, mantar, yarım bardak Marsala şarabı, un, tuz, zeytinyağı ve tereyağı ve bütün buna hafif ekşilik verecek simyasal dozda sirke ile pişen bu yemek adının da çağrıştırdığı üzere redingot ile tadılmalıydı.

Simonino babasının yüreklendirmesine karşın kahraman-

lık ve fedakârlık amaçlı bir eğitim almamıştı ama bu akşam yemeklerinin hatırına ölene –tabii ki noter ölene– kadar Rebaudengo'ya hizmet etmeye hazırdı.

Maaşı, az da olsa artış göstermişti; noter hızla yaşlandığı ve buna bağlı olarak da gözleri daha az gördüğü, elleri daha çok titrediği için Simonino onun vazgeçilmezi olmuştu. Ama şimdi keyfe biraz daha fazla zaman ayırabildiğinden ve Torino'nun şöhretli restoranlarından (ah o Piemonte usulü kuzunun kızarmış beyaz et dolmasındaki nefaseti, kırmızı et kızartması, haşlanmış sığır, kemikleri ayıklanıp haşlanmış horoz, kızartmaların yanına haşlanan yeşil karnabahar, dört bütün yumurta, Parmigiano Reggiano peyniri, muskat cevizi, tuz ve biberden oluşan ve kızartmaların dibine sos olarak hazırlanırken içine bir diş sarmısak, tereyağı ve bir dal biberiye eklenen o sos) uzak duramadığından bu en derin ve candan tutkusunu doyuma ulaştırmak için genç Simonini bu gibi mekânlara yıpranmış giysilerle gidemeyeceğinin farkındaydı; sonuç olarak olanakları arttıkça gereksinmeleri de artıyordu.

Noterle çalıştıkça Simone onun özel müşterilere örtülü hizmetler vermekle kalmadığını –belki de bu hiç de yasal olmayan işinin yetkililerce öğrenilmesi durumunda kendini sağlama almak amacıyla– kamu güvenliğiyle ilgilenen kişilere de hizmet verdiğini öğrendi; kendinin de dile getirdiği üzere bir şüphelinin adil olarak mahkûm edilmesi için yargıçların, polisin gerekçelerinin boşa gitmediği konusunda ikna olmaları gerekirdi ve bunun için de bazı belgesel kanıtlar olmalıydı. Bunun sonucu olarak arada sırada yazıhaneye uğrayan ve noterin dilinde "Bürodan gelen beyler" olarak nitelendirilen bazı kimliği belirsiz kişilerle de temas kuruyordu. Bu Büro'nun ne olduğunu ve neyi temsil ettiğini anlamak için kâhin olmaya gerek yoktu: Hükümet yetkililerine özel işler söz konusuydu.

Bu beylerden biri olan Cavalier Bianco, bir gün Simone'nin çürütülmesi olanaksız bir belge düzenlemesi üzerine son de-

rece memnun kaldığını dile getirmişti. Bu bey temas kuracağı kişiler hakkında önceden araştırma yapan biri olmalıydı, çünkü bir gün genç noteri köşeye çekerek ona hâlâ Caffè al Bicerin'e gidip gitmediğini sormuş ve özel bir görüşme için onu kafeye davet etmişti. Ve ona şöyle demişti:

"Sevgili Avukat Bey, sizin Majestelerinin sadık kullarından birinin torunu olduğunuzu ve sağlıklı bir eğitim aldığınızı çok iyi biliyoruz. Aynı zamanda babanızın da bizim de doğru bulduğumuz meseleler için can verdiğini ama bunu vaktinden çok önce harekete geçerek yaptığını düşünüyoruz. Bu nedenle dürüstlüğünüze ve işbirliği arzunuza güvenerek ve sizinle ilgili olarak çok hoşgörülü davrandığımızı da düşünerek, hem sizin hem de noter Rebaudengo'nun pek de övgüye layık işler yapmadığınızı bildiğimizi dile getirmek istedik. Sizin arkadaşlarınızla, yoldaşlarınızla, ruh dostlarınızla yani Mazzini, Garibaldi ve Carbonari yanlısı kişilerle görüştüğünüzün farkındayız. Genç kuşakların eğilimi bu yönde olduğundan çok normal elbette. Ama sorunumuz şudur: Bu gençlerin ani kararlar almalarını ya da en azından bunu yararlı ve mantıklı zamanlama dışında yapmalarını istemiyoruz. Birkaç ay önce yirmi dört isyancıyla birlikte gemiye doluşup üç renkli bayrak sallayarak Ponza Adası'na inen, oradaki üç yüz tutukluyu gemiye bindirip yerel halkın destek vermek üzere silahlarıyla onları beklediğini umarak Sapri'ye yelken açan Pisacane'nin bu çılgın eylemi hükümetimizi çok rahatsız etti. Hoşgörülü kişiler Pisacane'yi cömert buluyor, daha septik olanlar budala olduğunu düşünüyorlar ama aslında o bir hayalperestti. Özgürlüğe kavuşturmak istediği hödükler onu arkadaşlarıyla birlikte katlettiler; görüyorsunuz ki olaylar iyi hesaplanmadığı zaman iyi niyet, hüsranla sonuçlanabiliyor."

"Anlıyorum" demişti Simone, "ama benden ne istiyorsunuz?"

"Şöyle söyleyeyim. O gençleri hata yapmaktan alıkoymak

istiyorsak bunun en iyi yolu kurumlara saldırı suçlamasıyla onları bir süre cezaevine koymak olabilir; cesur yüreklere gereksinme duyduğumuzda onları özgürlüklerine kavuştururuz. Bu nedenle onları komplo hazırlığında suçüstü yakalamalıyız. Onların hangi liderler için çalıştıklarını siz kesinlikle biliyor olmalısınız. Bu liderlerden birinden onlara bir mesaj gelmesi ve gençleri ellerinde silahlarıyla, rozetleriyle, bayraklarıyla ve silahlı Carbonari olduklarını belli eden başka zamazingolarıyla belli bir yere çağırması yeterlidir. Polis gelir, onları tutuklar ve her şey biter."

"Ama eğer o anda ben de onlarlaysam ben de tutuklanırım, değilsem de ihanet edenin ben olduğumu anlarlar."

"Ah hayır bayım, bunu düşünemeyecek kadar acemi değiliz biz."

Göreceğimiz üzere Bianco iyi bir plan yapmıştı. Ama bizim Simone'nin de üstün bir düşünme yeteneği vardı, öyle ki kendine önerilen planı dinledikten sonra olağanüstü bir karşılık biçimi tasarlamıştı ve Bianco'ya cömert idareden ne beklediğini bildirdi:

"Bakın Cavaliere, Noter Rebaudengo onunla birlikte çalışmaya başlamamdan önce pek çok yasadışı iş yapmıştı. Yeterince belge olduğundan ben bu olaylardan birkaç tanesini ortaya çıkartabilirim; bunu kimsenin canını yakmadan yapabilir, mesela medfun bir kişinin belgelerini ifşa edebilirim; sizin nazik yardımınız sayesinde de bu işi benim yaptığımı kimse öğrenmez ama savcılık gerekli belgelere sahip olabilir. Noteri kamusal belgelerde defalarca sahtekârlık yapmak suçundan mantıklı bir süre için güvene alırsınız; doğanın sürecini tamamlaması için mantıklı bir süre yeterli olacaktır, çünkü ihtiyarın içinde bulunduğu koşullar yüzünden fazla bir zamanı kalmadığı ortadadır."

"Sonra?"

"Noter hapse girdikten sonra, ben tutuklanmasından bir-

kaç gün öncenin tarihini taşıyan bir sözleşme çıkartırım ortaya; bu sözleşmeye göre bir dizi taksit ödemeyi bitirmiş olan ben onun yazıhanesini satın almış ve artık sahibi olmuş olurum. Ona ödediğim varsayılan paraya gelince herkes dedemden yeterince miras yediğimi düşünüyordur ve bu konudaki gerçeği bilen tek kişi Rebaudengo."

"İlginç" demişti Bianco. "Ama yargıç ona ödediğiniz paranın nerede bulunduğunu soracaktır."

"Rebaudengo bankalara güvenmez ve bütün parasını yazıhanede bulunan ve nasıl açılacağını elbette bildiğim bir kasada tutar; o bana arkasını döndüğünde, beni görmediği için onun ne yaptığını bilmediğimi sanır. Şimdi yasa mensupları bir şekilde kasayı açacak ve boş olduğunu göreceklerdir. Ben Rebaudengo'nun önerisinin beklenmedik bir anda geldiğini, istediği ücretin düşüklüğü karşısında şaşırdığımı, öyle ki işini bırakmak için özel bir nedeni olduğunu tahmin ettiğimi söyleyeceğim. Ve onlar kasanın boş olduğunu görmenin yanı sıra şöminede kim bilir hangi belgenin külünü, yazı masasının çekmecesinde ise Napoli'deki bir otelden gelen ve ona bir oda ayrıldığını onaylayan yazıyı da görecekler. O noktada, Rebaudengo'nun yasalar tarafından izlendiğini hissederek kirişi kırma gereği duyduğu ve olasılıkla parasını da yollamış olduğu Burbonların yanında keyif yapmaya gittiği anlaşılacak."

"Ama yargıç karşısına çıktığında, sizin bu sözleşmenizden haber almışsa, bunu inkâr edecektir..."

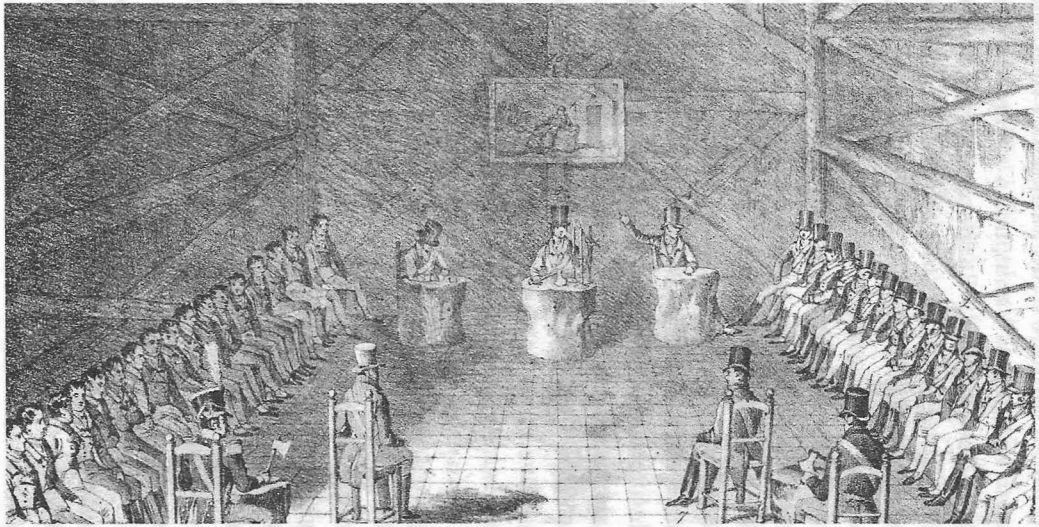
"Kim bilir daha başka neleri inkâr edeceği için sorgu yargıcı ona inanmayacaktır."

"Zekice bir plan yapmışsınız. Hoşuma gidiyorsunuz Avukat. Rebaudengo'dan daha hızlı, daha istekli daha kararlı ve, nasıl desem, daha çok yönlü olduğunuzu söylemeliyim. Siz bize Carbonari yandaşları konusunda yardımcı olursanız, biz de Rebaudengo ile ilgileniriz."

Carbonari yandaşı gençlerin tutuklanmaları son derece kolay oldu, çünkü onlar aslında sadece ateşli hayallerinde Carbonaro idiler. Simone uzun zamandan beri, her türlü açıklamasının kahraman babasından aldığı bilgilere dayandırılacağını bildiğinden, Carbonari örgütüne Peder Bergamaschi'nin kulağına fısıldamış olduğu yalanları sıralayıp duruyordu. Cizvit papaz onu sürekli Carbonari izi taşıyan masonlar, Mazzini ve Cumhuriyet yanlıları, yurtsever kisvesine bürünmüş Yahudiler konusunda uyarıyordu; Carbonari örgütü aslında bütün dünya polisinin nazarından gizlenmek için kömürcü gibi davranan ve ticari anlaşmalar yapma bahanesiyle gizli yerlerde toplanan bir örgüttü.*

"Bütün Carbonari üyeleri Alta Vendita locasına bağlıdır, bu loca kırk üyeden oluşur ve *büyük* bir kısmı (söylemesi bile korkunç) Roma soylularının en seçkinleridir ve de elbette bazıları Yahudidir. Başkanları Nubius adındaki önemli bir beyefendidir ama müebbet hapsi hak edecek kadar ahlaksızdır; gene de kendine Roma'da bütün kuşkulardan uzak kalabileceği emin bir pozisyon yaratmıştır. Paris'ten Buonarroti, General Lafayette ya da Saint-Simon adeta Delphi kâhinine danışır gibi ona danışırlardı. Monaco'dan olduğu kadar Dresden'den; Berlin'den olduğu gibi Viyana ya da Petersburg'dan, başlıca locaların başkanları, Tscharner, Heymann, Jacobi, Chodzko, Lieven, Mouravieff, Strauss, Pallavicini, Driesten, Bem, Bathyani, Oppenheim, Klauss ve Carolus izleyecekleri yol konusunda ona görüş sorarlardı. Vendita'nın dümenini 1844'e kadar Nubius yüce elinde tuttu, birileri ona *acqua tofana* diye bilinen zehri içirene dek. Bunu biz Cizvitlerin yaptığını sanma. Cinayetin, Yahudilerin yardımıyla bütün Carbonari örgütünün başına geçme ihtirasıyla yanıp tutuşan Mazzini tarafından işlendiğinden kuşkulanılıyor. Nubius'un halefi şimdi Yahudi Piccolo Tigre'dir ve o da Nubius gibi Gol-

* Carbonari (tekili: *carbonaro*), İtalyanca "Kömürcüler" anlamına gelir (ç.n.)

"Bütün Carbonari üyeleri Alta Vendita locasına bağlıdır, bu loca kırk üyeden oluşur ve büyük *bir kısmı (söylemesi bile korkunç) Roma soylularının en seçkinleridir ve de elbette bazıları Yahudidir." (s. 115)*

gota düşmanları yaratabilmek için dört bir yana koşmaktadır. Ama Alta Vendita locasının oluşumu ve yeri gizlidir. Yönerge ve emirleri ondan alan bütün localardan gizli tutulmalıdır bu bilgi. Alta Vendita'nın kırk üyesi de yayılacak ya da uygulanacak emirlerin nereden geldiğini asla bilmediler. Hem sonra Cizvitlerin onların üstlerinin köleleri olduğunu söylerler. Aslında onların gözlerinden kaçan, bir efendinin kölesi olanlar Carbonarolardır; yeraltı Avrupasını yöneten belki de bir Yaşlı Şeyh'tir."

Simone Nubius'u kendi kahramanına dönüştürmüştü; onu adeta Babette d'Interlaken'in erkek yansıması gibi görmüştü. Ve Peder Bergamaschi'nin ona gotik bir öykü gibi anlattıklarını şimdi kahramanlık destanına dönüştürerek yoldaşlarını büyülüyordu. Nubius'un ölmüş olduğu gibi önemli bir ayrıntıyı onlardan gizliyordu.

Derken günlerden bir gün, pek kolay ürettiği bir mektup çıkardı ortaya; Nubius bu mektupla pek yakında bütün Piemonte bölgesinde, şehir şehir yaşanacak büyük bir ayaklanmayı ilan ediyordu. Simone'nin önderlik ettiği gruba tehlikeli ama heyecanlı bir görev düşüyordu. Belirlenen bir sabah, Altın Istakoz Meyhanesi'nin avlusunda buluştuklarında onları bekleyen kılıçlar ve tüfekler; eski mobilya ve şiltelerle dolu dört araba bulacaklardı; bu eşyaları Barbaroux Sokağı'nın girişine yığıp bir barikat oluşturacaklar ve Castello Alanı'na girişi engelleyeceklerdi. Ve orada durup emirleri bekleyeceklerdi.

Yirmi kadar öğrencinin ruhunu alevlendirmek için bu kadarı yetmişti; o kaçınılmaz sabah şaraphanenin avlusunda buluşmuşlar ve vaat edilen silahlarla karşılaşmışlardı. Eşyalarla yüklü olacak arabaları görebilmek için çevrelerine bakınırlarken ve daha tüfeklerini doldurmayı bile düşünmemişlerken elli kadar jandarma ellerinde silahlarla çevrelerini sarmıştı. Direnç göstermeleri olanaksız gençler dışarı çıkar-

tılmışlar ve yüzleri büyük giriş kapısının yanındaki duvarlara dönük olarak dizilmişlerdi. Sivil giyimli ve çatık kaşlı bir görevli "Haydi bakalım it sürüsü, eller yukarı, kesin sesinizi!" diye bağırıp duruyordu.

İsyancılar sözde rastlantısal bir biçimde sıralanırlarken iki jandarma Simone'yi sıranın en sonuna, daracık sokağın köşesine koymuştu ve bir süre sonra bir çavuş onları çağırmış ve avlunun girişine doğru uzaklaşmışlardı. Bu an o andı. Simone en yakındaki arkadaşına dönmüş ve kulağına bir şey fısıldamıştı. Yeterince uzaktaki jandarmalara şöyle bir bakış fırlatmışlar, sonra da köşeyi dönüp koşmaya başlamışlardı.

Birileri "Dikkat kaçıyorlar!" diye bağırmıştı. İkili kaçarlarken köşeyi dönen jandarmanın ayak seslerini ve haykırışlarını duymuşlardı. Simone biraz sonra iki el ateş edildiğini fark etti: Bir kurşun arkadaşını vurmuştu; Simone bunun ölümcül olup olmadığını merak etmedi. İkinci kurşunun havaya sıkılmış olması konusunda önceden anlaşmaya varmışlardı.

Ve işte önce bir sokağa, sonra bir başkasına sapmıştı ve önceden alınan emirler uyarınca başka sokaklara sapan jandarmanın haykırışları hâlâ kulağına geliyordu. Kısa bir süre sonra Castello Meydanı'nı aşmış ve sıradan bir vatandaş gibi evine dönmüştü. Bu arada sürüklenerek götürülen yoldaşlarının gözünde o kaçmıştı; askerler de topluca tutuklayıp, hemen arkalarını döndürdükleri gençlerden hangisinin kaçtığını bilemez ve onun yüzünü asla hatırlayamazlardı. Bu nedenle Torino'yu terk etmesine gerek yoktu; işinin başına dönebilir ve hatta tutuklanmış arkadaşlarının ailelerine yardımcı olabilirdi.

Şimdi sıra önceden varılan anlaşma uyarınca Noter Rebaudengo'nun piyasadan kaldırılmasına gelmişti. Simonini bir yıl sonra yaşlı noterin cezaevinde kalpten öldüğünü duydu, ama hiçbir sorumluluk hissetmedi: Ödeşmişlerdi; noter ona

bir meslek kazandırmış, kendisi birkaç yıl ona kölelik etmişti; noter onun dedesini mahvetmiş, Simone de onu mahvetmişti.

İşte Rahip Dalla Piccola'nın Simonini'ye açıkladığı buydu. Eskileri uzun uzun yâd ettikten sonra onun da kendini yorgun hissetmesi, günceye katkısının ansızın kesilmesinden belliydi; sanki tam yazarken farklı bir ruh haline bürünmüş gibiydi.

6

Gizli Servis'in hizmetinde

28 Mart 1897

Rahip Bey,

Sadece yazan kişi tarafından okunması beklenen bir güncenin mesaj alışveriş panosuna dönüşmesi ilginç. Ama işte şimdi bir gün buradan geçerken okuyacağınızdan neredeyse emin olarak ben de size bir mektup yazıyorum.

Hakkımda çok fazla şey biliyorsunuz. Dün geceyi, sol elimde kandille, sağ elimde sizinle karşılaşmayı ve –izninizle– sizi vurmayı umut ettiğim tabancayla ikimizin evini köşe bucak araştırarak geçirdim. Çok nahoş bir tanıksınız. Ve aşırı derecede katısınız.

Evet, Carbonaro olma heveslisi yoldaşlarıma ve Rebaudengo'ya karşı sizin vaazlarınızda yer alamayacak bir ahlaksızlık sergiledim, kabul ediyorum. Ama gerçeği söyleyelim: Rebaudengo alçağın tekiydi ve sonradan yaptıklarımı düşündüğümde benim de sadece alçaklara karşı alçakça davrandığımı sanıyorum. O çocuklara gelince; onlar coşkulu insanlardı ve coşkulu insanlar bu dünyanın dışkısıdır, çünkü savaşlara ve devrimlere yol açan onların müphem ilkelerinin yarattığı coşkudur. Ve artık bu dünyada coşkulu bağnazların sayısı azaltılamayacağına göre onların bu heyecanından çıkar sağlamanın daha iyi olacağını anladım.

İzin verirseniz *kendi* anılarıma dönüyorum. Rebaudengo'nun noterlik bürosunun başındayım ve Rebaudengo'nun yardımcısı

olarak sahte noterlik belgeleri düzenlediğim için, şimdi, burada Paris'te de aynı işi yapıyor olmam beni şaşırtmıyor.

Şimdi Cavalier Bianco'yu da iyi hatırlıyorum. Bir gün bana şöyle demişti: "Bakın Avukat Bey, Cizvitler Sardinya Krallığı'ndan sürüldüler ama herkes onların eylem yapmayı ve değişik kisveler altında müritliklerini sürdürdüklerini biliyor. Kovuldukları bütün memleketlerde yaşanıyor bu; bana yabancı bir gazetede yayımlanan komik bir karikatür gösterdiler: buradaki Cizvitler her yıl öz memleketlerine giriş yapmak istiyorlar (ama elbette sınırda durduruluyorlar); sonunda anlaşılıyor ki, o memleketteki kardeşleri başka bir tarikatın adı altında çoktan işe koyulmuşlar bile. Anlayacağınız hâlâ her yerdeler ve biz onların nerede olduklarını bilmeliyiz. Şimdi farkındayız ki, Roma Cumhuriyeti döneminden beri bazıları dedenizin evine girip çıkardı. Onlardan bazılarıyla ilişki kurmadığınızı düşünemeyiz ve şimdi sizden onların gidişatı ve amaçları hakkında araştırma yapmanızı rica ediyoruz, çünkü izlenimlere göre tarikat Fransa'da yeniden güçlendi ve Fransa'da olanlar sanki Torino'da da oluyor gibi görünüyor."

Cizvit papazlarla hâlâ ilişkim olduğu doğru değildi ama onlar hakkında ve hem de emin bir kaynaktan pek çok haber almayı sürdürüyordum. Eugène Sue o yıllarda son başyapıtı *Halkın Gizemi*'ni yayımlamıştı ve bu kitabını da ölmeden önce sürgünde, Savoia'daki Annecy'de tamamlamıştı; uzun süredir sosyalistlere bağlanmıştı ve Louis Napolyon'un iktidara gelişine ve imparatorluğu ilan edişine yiğitçe direnmişti. Riancey kararnamesi yüzünden artık *feuilletons* yayımlanmadığı için Sue'nün bu son yapıtı küçük ciltler halinde çıkmıştı ve her biri Piemonte dahil pek çok farklı yerde sansüre uğramıştı; bu nedenle bütün kitaplara birden sahip olmak güçleşmişti. Galyalı ve Frank iki ailenin tarihöncesinden III. Napolyon dönemine uzanan balçıklı öyküsünü oku-

maktan ölesiye sıkılmıştım; kitapta Franklar kötü egemenlerdi ve Galyalılar sanki Vercingetorix zamanından beri sosyalisttiler, ama Sue artık bütün idealistler gibi takıntılı bir saplantı içindeydi.

Yapıtının son satırlarını Napolyon'un yavaş yavaş iktidara el koyduğu ve imparator olduğu dönemde, sürgünde yazdığı belliydi. Sue projelerini sevimsiz kılmak için dâhice bir yöntem bulmuştu: Devrim döneminden itibaren Cumhuriyet Fransasının öteki büyük düşmanı Cizvitler olduğu için Louis Napolyon'un iktidarı ele geçirişinin Cizvitler tarafından ilham edilip yönetildiğini koymuştu ortaya. 1830 Temmuz devriminden beri Cizvitlerin Fransa'dan da kovuldukları doğruydu ama aslında gizlenerek varlıklarını sürdürmüşlerdi ve Louis Napolyon iktidara yükselişine başladığında Papa ile iyi ilişkiler içinde olabilmek uğruna onlara hoşgörü göstermişti.

Böylece kitabın içinde –*Serseri Yahudi* kitabında da boy göstermiş olan– Peder Rodin'in Cizvitlerin başı Peder Roothaan'a yazdığı çok uzun mektupta bu komplo iğneden ipliğe gözler önüne serilmişti. Romanda en yakın tarihli olaylar devlet darbesine karşı sosyalist ve Cumhuriyetçi direniş sırasında yaşanıyor ve Napolyon'un sonradan gerçekten yapacakları, mektupta sanki bir proje gibi gösteriliyor. Okurlar romanı okurlarken her şeyin çoktan gerçekleşmiş olması, kehaneti daha da sarsıcı kılıyordu.

Aklıma elbette Dumas'nın *Joseph Balsamo* kitabı gelmişti: Tuono Dağı'nı daha dinsel bir mekânla, mesela eski bir manastırın yeraltı mezarlığıyla değiştirmek, masonları değil de bütün dünyadan gelen Loyola'nın evlatlarını burada toplamak; Balsamo yerine Rodin'i konuşturmak, kadim evrensel komplo şemasını bugüne uyarlamak için yeterli olurdu.

Buradan kaynaklanan bir fikirle Bianco'ya sadece şurada burada kulağıma çalınan dedikoduları değil, Cizvitlerin elinden alınmış tam bir belgeyi verebileceğimi düşündüm. Tabii ki

bir şeyleri değiştirmeliydim, birilerinin roman kahramanı olarak hatırlayabileceği Peder Rodin'i çıkartmalı ve oyuna şimdi kim bilir nerede olan ama Torino'da bazı kişilerin duymuş olduğu Peder Bergamaschi'yi sokmalıydım. Ayrıca Sue yazdığı sırada Cizvitlerin başında Peder Roothaan vardı; oysa artık onun yerine Peder Beckx diye birinin geçtiği söyleniyordu.

Belge güvenilir bir muhbirin aktardıklarının edebi bir uyarlaması gibi görünecekti; muhbir, bir casus değil (çünkü Cizvitlerin Dernek'e asla ihanet etmedikleri bilinirdi); tarikatının yenilmezliğini ve yüceliğini göstermek amacıyla açıklamalar yapan dedemin bir dostu olacaktı.

Dedemin anısına bir armağan olarak tarihe Yahudileri de yazmak isterdim ama Sue onlardan hiç söz etmezdi ve ben de Cizvitlerle onları yan yana getiremiyordum – hem o yıllarda Piemonte'de kimsenin Yahudileri umursadığı yoktu. Hükümet ajanlarının kafasını fazla bilgiyle doldurmak gereksizdi, onlar sadece beyaz ve siyah, iyi ve kötü gibi açık seçik ve yalın fikirler isterlerdi ve kötü yalnızca bir tane olmalıydı.

Ama gene de Yahudilerden vazgeçemiyordum ve onları ortamı şekillendirmekte kullanmıştım. Bianco'yu Yahudiler konusunda bir nebze de olsa uyarmalıydım.

Paris'te hatta daha kötüsü Torino'da geçecek bir olay gözden geçirilebilirdi. Cizvitlerimi Piemonteli gizli servislerin de ulaşamayacakları, onların da sadece efsane olarak duyduklarını bir yerde toplamalıydım. Aslında Cizvitler dört bir yandaydılar, Efendimizin bu ahtapotları, kıvrımlı kollarını Protestan ülkelere bile uzatmışlardı.

Sahte belge düzenlemek zorunda olan kişi bilgi sahibi olmalıdır, işte ben de bu nedenle kütüphaneleri ziyaret ediyordum. Kütüphaneler büyüleyici yerlerdir: kimi zaman bir demiryolu peronunda gibisindir; egzotik ülkeler hakkında araştırma yaparken uzak kıyılara yolculuk ediyormuşsun duygusu yaşarsın. İşte böyle bir keresinde incelediğim bir kitapta

Prag Yahudi Mezarlığı'nın çok güzel gravürlerini gördüm. Artık terk edilmiş olan bu pek sıkışık mekânda neredeyse on iki bin mezar taşı vardı ama aslında mezar sayısı daha fazla olmalıydı, çünkü yüzyıllar boyunca toprak katmanı yükselmişti. Mezarlık terk edildikten sonra birileri gömülmüş mezarları taşlarıyla birlikte yükseltmişti; öyle ki bir düzen içinde sıralanmayan başucu taşlarının hepsi başka yöne bakıyordu (belki de güzellik ve düzen duygusundan yoksun oldukları için Yahudiler baştan böyle özensizce dizmişlerdi onları).

Artık terk edilmiş bu yer, tutarsızlığıyla da ilgimi çekiyordu: Cizvitler hangi kurnazca düşünce nedeniyle Yahudiler için kutsal olan bir yerde toplanmaya karar vermişlerdi? Herkesin unuttuğu ve belki de girilmesi mümkün olmayan bu yer üzerinde nasıl bir kontrole sahiptiler? Bunların tümü anlatıya inanılırlık katacak yanıtsız sorulardı; bütün olaylar açıklanabilir ve olası göründüğünde Bianco'nun öykünün sahte olduğunu düşündüğüne inanıyordum.

İyi bir Dumas okuru olarak, cılız bir hilalin zar zor aydınlattığı mezar alanıyla, kara ve geniş kenarlı şapkaları yüzünden yukarıdan bakıldığında karafatmaları andıran ve yarım daire şeklinde dizilmiş Yahudilerle o geceyi ve toplantıyı karanlık ve ürkütücü kılmaktan kaçınmıyordum – ayrıca insanlık düşmanlarının karanlık amaçlarını dile getiren Peder Beckx'in şeytani sırıtışını söze döküyordum (babamın göklerdeki –hayır, ne diyorum, Tanrı'nın Mazzini ve Cumhuriyet yanlılarını attığı cehennemin dibindeki– ruhunun buna çok sevindiğini düşünüyordum) ve dünyanın fethi için yapılan yeni ve şeytani planı dört bir yana saçılmış evlerine bildirmek, bu mahşer gecesini sonlandırmak için yükselen alıcı kuşlar gibi havalanan aşağılık ulakları gösteriyordum.

Ama gizli bir rapora yakışır biçimde dolambaçsız ve özlü yazmalıydım, çünkü polis ajanlarının edebiyatçı olmadıkları ve iki ya da üç sayfadan fazlasını kaleme alamadıkları bilinir.

...ayrıca insanlık düşmanlarının karanlık amaçlarını dile getiren Peder Beckx'in şeytani sırıtışını söze döküyordum (babamın göklerdeki –hayır, ne diyorum, Tanrı'nın Mazzini ve Cumhuriyet yanlılarını attığı cehennemin dibindeki– ruhunun buna çok sevindiğini düşünüyordum)... (s. 124)

Sözün özü, benim sözde muhbirim o gece farklı ülkelere ait Dernek temsilcilerinin Beckx'i dinlemek için Prag'da toplandıklarını bildiriyordu; Beckx orada bulunanlara bir dizi yerinde olay sonucu Louis Napolyon'un danışmanı olan Peder Bergamaschi'yi tanıtacaktı.

Peder Bergamaschi, Louis Napolyon Bonapart'ın denenmekte olduğu Dernek'in buyruklarına boyun eğme konusunda konuşmuştu.

"Doktrinlerini kabul eder gibi yaparak devrimcileri kandıran Bonapart'ın kurnazlığını övmeliyiz" demişti, "Louis-Philippe'e karşı başarılı bir komplo hazırladı, ateist hükümetin düşmesini ve öğütlerimize sadakati sağladı; 1848 yılında seçmenlerin karşısına samimi bir Cumhuriyetçi olarak çıkınca cumhurbaşkanı olarak seçilmesi kolaylaştı. Mazzini'nin Roma Cumhuriyeti'nin yıkılması ve Papa'nın yeniden tahta oturması konusunda nasıl işbirliği yaptığını da unutmamak gerekir."

Napolyon (diye devam etmişti Bergamaschi) sosyalistleri, devrimcileri, filozofları, ateistleri ve ulusun egemenliğini savunan bütün kalleş usçuları kesin olarak yok etmek için yasal meclisi dağıtmayı, halk temsilcilerini düzeni yıkmaya teşebbüs bahanesiyle tutuklamayı, Paris'te olağanüstü durum ilan etmeyi, barikatlarda ellerinde silahla yakalanan insanları yargılamadan öldürmeyi, en tehlikeli tipleri Cayenne'e sürmeyi, basın ve dernekleşme özgürlüğüne kısıtlama getirmeyi, orduyu kalelere çekmeyi ve oradan başkenti bombalamayı, yakıp kül etmeyi, taş üstünde taş bırakmamayı ve böylece modern Babil'in yıkıntıları üzerinde Katolik, Apostolik, Roma Kilisesi'ni muzaffer kılmayı önermişti. Sonra başkanlık gücünü on yıl uzatmak ve cumhuriyeti yenilenmiş bir imparatorluğa dönüştürmek için halkı genel seçime çağıracaktı: Genel seçim demokrasi karşısında tek çare idi, çünkü hâlâ papazlarının sözünü dinleyen köylüleri de kapsıyordu.

Bergamaschi en ilginç sözleri konuşmasının sonunda dile getirdi ve Piemonte ilişkilerinde izlenecek politikayı açıkladı. Dernek'in gelecekteki amaçlarını ben Bergamaschi'nin ağzından yazarken, olay ciddi anlamda gerçekleşmişti bile.

"Vittorio Emanuele adındaki o hımbıl kral İtalya Krallığı hayalleri kuruyor; bakanı Cavour bu anlamsız isteği körüklüyor ve her ikisi de sadece Avusturya'yı yarımadadan kovmayı değil aynı zamanda Papa'nın siyasal kudretini yok etmeyi istiyorlar. Bunlar Fransa'dan destek isteyecekler ve böyle olunca da onları Avusturya'ya yardım etmekle suçlayarak önce Rusya ile savaşa sürükleyecekler ama karşılığında da Savoia ve Nis'i isteyecekler. Sonra İmparator Piemonte halkı ile ilgileniyormuş gibi yapacak ama –birkaç anlamsız yerel zaferden sonra– onlara danışmadan Avusturya ile barış anlaşması imzalayacak ve başında Papa'nın oturduğu İtalyan konfederasyonunu destekleyecek; Avusturya da bu konfederasyona girerken İtalya'da kalan mülklerinin geri kalanına sahip çıkabilecek. Böylece yarımadanın tek özgür hükümeti olan Piemonte hem Fransa'ya hem Roma'ya bağlı olacak ve Roma'yı işgal eden Fransız birliklerince ve Savoia'da konuşlanan askerlerce kontrol altında tutulacak."

İşte belge buydu. Piemonte Hükümeti, III. Napolyon'un Sardinya Krallıklarının düşmanı olarak gösterilmesinden ne kadar hoşlanırdı bilmiyordum ama deneyimimin sonradan doğrulayacağı üzere gizli servis görevlileri, hemen ortaya çıkarmasalar da hükümet üyelerine şantaj yapabilecekleri, şaşkınlık yaratabilecekleri ya da gidişatı altüst edebilecekleri belgelere bayılırlardı.

Gerçekten de Bianco raporu dikkatle okumuştu; gözlerini kâğıtlardan kaldırmış, yüzüme dikkatle bakmış ve bunun son derece önemli bir belge olduğunu söylemişti. Bana bir kez daha, bir casusun yayımlanmamış bir belge satarken her

sahafta bulunabilecek bir şeyler anlatmaktan başka bir şey yapmaması gerektiğini söylemişti.

Gene de, Bianco, edebiyat konusunda pek bilgili olmasa da benim hakkımda çok bilgi sahibi olduğundan sinsi bir edayla şöyle söylemişti: "Tabii ki bunun hepsi sizin tarafından uyduruldu."

Telaş içinde "Rica ederim!" demiştim. Ama o elini kaldırarak beni susturmuştu: "Boş verin Avukat Bey. Bu belge sizin çuvalın unuyla yoğrulmuş olsa da bunu hükümete özgün bir belge olarak sunmak hem benim hem üstlerimin işine gelecektir. Bakanımız Cavour'un III. Napolyon'u avcuna aldığını sanması neden *urbi et orbi* meşhur bir olay oldu, güzel bir kadın olan Kontes Castiglione'yi neden onun peşine saldı, bunları siz de biliyorsunuzdur; Fransız'ın onun sevimliliğini tatmak için nazlanmadığını kimse söyleyemez. Ama sonra Napolyon'un Cavour'un her istediğini yapmadığı ve Kontes Castiglione'nin Tanrı'nın ona bahşettiği güzelliği bir hiç uğruna tükettiği anlaşıldı; tabii yaşananlar bu hafif denebilecek hanımın hoşuna gitmiş olabilir ama devlet işlerini onun bu özel duygularına bağlayamayız. Majesteleri Hükümdarımızın Bonapart'a güvenmesi çok önemli. Tahminlere göre kısa bir süre sonra, Garibaldi veya Mazzini ya da her ikisi birden Napoli Krallığı'na doğru bir sefer düzenleyecekler. Bu girişim başarı kazanırsa Piemonte, o toprakları aklını yitirmiş Cumhuriyetçilere bırakmamak için müdahale edecek ama bunu yapabilmek için de Papalık devletlerinin içinden geçerek bütün çizmeyi kat etmesi gerekecek. Bu nedenle hükümdarımızın Papa'ya karşı güvensizlik ve intikam duyguları beslemesini ve III. Napolyon'un uyarılarına fazla kulak asmamasını sağlamak, bu amaca ulaşmak için gerekli bir koşul olacak. Anlamış olduğunuz üzere sevgili avukat, siyaset konusunda karar verenler çoğunlukla biz devletin alçakgönüllü hizmetkârlarıyızdır, halkın sandığı gibi hükümettekiler değil..."

Bu rapor benim ilk ciddi çalışmam olmuştu; sıradan bir kullanım için karaladığım bir vasiyetten çok farklıydı; burada oluşturduğum siyasi bakımdan çok ciddi bir metinle belki de Sardinya Krallığı'nın politikasına katkıda bulunuyordum. Geriye baktığımda, bununla pek gururlandığımı anımsıyorum.

Bu arada o can alıcı 1860 yılına varılmıştı. Henüz benim için değil ama ülke için son derece önemli bir yıldı; ben olayları şimdilik uzaktan izlemekle yetiniyor, kahvelerde aylakların konuşmalarına kulak veriyordum. Siyasi işlerle daha çok ilgilenmem gerektiğini sezdiğimden, üretilebilecek en iştah açıcı haberlerin, aylakların ciddiye aldıkları olduğunu düşünüyordum ve gazetecilerin ciddi diye nitelendirdiklerine güven duymuyordum.

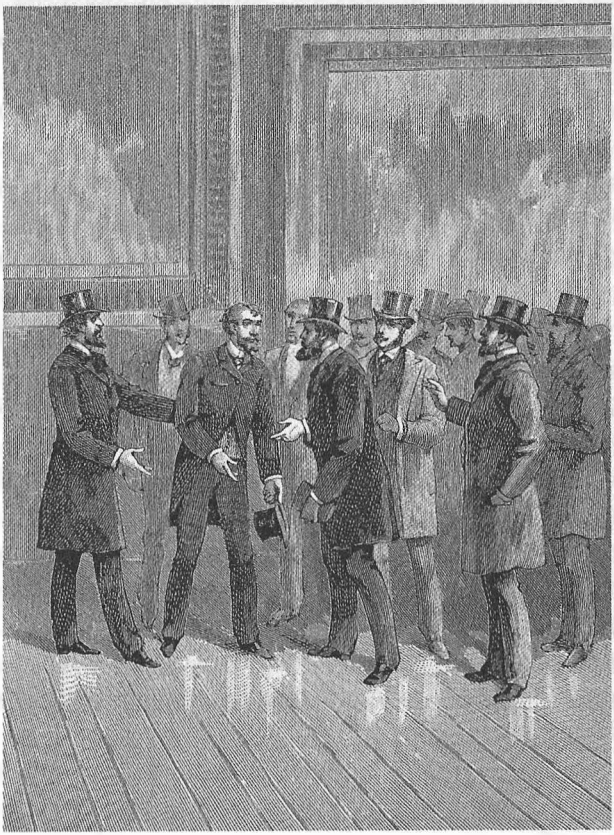
Bu yolla öğrendiğime göre Toscana Grandüklüğü ile Modena ve Parma düklüklerinin halkları hükümdarlarını taht-tan indiriyordu; Papalık Legasyonu olarak bilinen Emilia ve Romagna artık Papa'nın kontrolünden sıyrılıyorlardı; 1860 Nisanı'nda Palermo'da ayaklanma hareketleri patlıyordu; Mazzini isyancıların önderine Garibaldi'nin onların yardımına koşacağını yazıyordu; Garibaldi'nin sefere çıkmak için insan, para ve silah aradığı ve Bourbon Krallığı donanmasının herhangi bir düşman saldırıyı durdurmak için Sicilya sularına açıldığı konuşuluyordu.

"Cavour'un Garibaldi'yi denetimi altında tutabilmek için güvenilir bir adamı olan La Farina'yı kullandığını biliyor muydunuz?"

"Ne diyorsunuz? Bakan, Garibaldi yanlılarına on iki bin tüfek satın alınması için toplanan imzayı onayladı."

"Ne var ki dağıtım durduruldu, hem de kim tarafından? Hakiki jandarma tarafından!"

"Sevindirin siz beni, sevindirin. Cavour, durduracağı yerde dağıtımı kolaylaştırdı."

"Mısır locası da neymiş? Masonluk Cizvitlerin icadıdır!"
"Bari siz konuşmayın, mason olduğunuzu herkes biliyor." (s. 131)

"Aynen öyle; yalnız bunlar Garibaldi'nin beklediği güzel Enfield tüfekler değil; kahramanların ancak tarlakuşu avına gidebilecekleri karabinalar!"

"Kim olduklarını sorma bana ama Kraliyet Sarayı'ndakilerden La Farina'nın Garibaldi'ye sekiz bin lira ve bin tüfek verdiğini duymuştum."

"Evet, ama üç bin olmalı bu, iki bin lirasına Cenova valisi el koydu."

"Neden Cenova?"

"Garibaldi'nin Sicilya'ya katır sırtında gitmesini istemezsiniz herhalde. Cenova ya da yakınlarından hareket edecek iki geminin satın alınması için bir sözleşme imzaladı. Ve borca karşılık kim garanti verdi biliyor musunuz? Masonlar, kesin olarak söylemem gerekirse Cenova'dan bir mason locası."

"Mısır locası da neymiş? Masonluk Cizvitlerin icadıdır!"

"Bari siz konuşmayın, mason olduğunuzu herkes biliyor."

"*Glissons.* Güvenilir bir kaynaktan öğrendiğime göre sözleşmenin imzalanmasına (sözün burasında konuşan sesini iyice kısıyordu) Avukat Riccardi ve General Negri di Saint Front tanıklık etmişti..."

"Peki, kimmiş bu Gianduja'lar?"

"Bilmiyor musunuz? (sesini iyice alçaltmıştı) Özel İşler Bürosu'nun, daha doğrusu Yüksek Siyasi Denetim Bürosu'nun başındaki kişiler; bu büro aynı zamanda meclis başkanına bilgi sağlar... Ciddi bir güçtür, Başbakandan daha fazla ağırlığa sahiptirler, ne masonluğu? İşte bunlar böyle insanlardır."

"Bunu siz mi söylüyorsunuz? Hem Özel İşler Bürosu'nun bir parçası olup hem de mason olunabilir hatta bu işi daha da kolaylaştırır."

Beş Mayıs günü herkes bir ağızdan Garibaldi'nin bin gönüllüyü peşine takarak denize açıldığını ve Sicilya'ya doğru

yol aldığını konuşuyordu. Gönüllüler arasında on kadar Piemonteli, bazı yabancılar, çok sayıda avukat, hekim, eczacı, mühendis ve arazi sahibi vardı. Halktan insanların katılımı azdı.

On bir Mayıs günü Garibaldi'nin gemileri Marsala'ya yanaştı. Bourbon donanması ne tarafa bakıyordu acaba? Galiba limanda duran ve sözde değerli şarap ticaretine giriştiği için Marsala'ya yanaşmış İngiliz gemilerini korumak için buraya demirlemiş olan iki Britanya gemisinden korkmuşlardı. Yoksa İngilizler Garibaldi'ye yardım mı ediyorlardı? Her neyse, Garibaldi'nin Binleri (artık halk onlardan bu adla söz ediyordu) Calatafimi'de Bourbonları bozguna uğrattılar; yerel gönüllüler sayesinde sayıları arttı ve Garibaldi, II. Vittorio Emanuele adına kendini Sicilya diktatörü ilan etti ve ay sonunda Palermo ele geçirildi.

Ya Fransa, Fransa ne diyordu buna? Fransa durumu temkinli bir biçimde izliyor görünüyordu ama artık Garibaldi'den daha ünlü bir Fransız, Alexandre Dumas özel gemisi *Emma* ile kurtarıcılara katılmak için süratle yol alıyor, onlara para ve silah da götürüyordu.

İki Sicilya Krallığı'nın zavallı kralı II. Francesco, generalleri ona ihanet ettiği için pek çok yerde zafer kazanan Garibaldi yanlılarından korkmaya başlıyor ve bu telaşla siyasi tutuklulara af ilan ediyor; yürürlükten kaldırmış olduğu 1848 yasasını yeniden yürürlüğe koyuyordu ama artık çok geçti ve kendi başkentinde de halk kargaşa yaratmaya başlamıştı.

Ve ben haziranın ilk günlerinde Cavaliere Bianco'dan bir pusula alıyordum: Şu günün gece yarısında beni yazıhanemin kapısından alacak olan arabayı beklememi söylüyordu. Tuhaf bir randevu verme şekliydi ama burnum ilginç kokular aldığından, o günlerde Torino'yu da etkisi altına almış olan dehşetli sıcaklar yüzünden terleyerek yazıhanemin kapısına

çıkıp beklemeye başlamıştım. Gelen araba kapalıydı; pencereleri perdeyle örtülüydü; tanımadığım bir bey beni merkezden çok uzak olmadığını tahmin ettiğim bir yere götürmek için sanırım aynı sokaklardan birkaç kez geçirdi.

Araba yoksul evler arasındaki döküntü avluda, birbirine bağlı olmayan bir korkuluklar ağının arasında durdu. Beni küçük bir kapıdan, sonra da uzun bir koridordan geçirdiler; bunun sonunda açılan kapıdan geçtiğimde bambaşka görünümlü bir malikânenin girişine vardım ve karşıma geniş bir merdiven çıktı. Ama biz ondan değil, giriş holünün sonundaki dar merdivenden çıktık; sonunda ipek kâğıtla kaplı duvarında kralın büyük bir portresi asılı bulunan bir odaya girdik; yeşil çuha kaplı masanın çevresinde dört kişi oturuyordu ve bunlardan biri beni ötekilere takdim eden Cavaliere Bianco idi.

"Buyurun Avukat Bey. Sağınızdaki beyefendi General Negri di Saint Front, solunuzdaki beyefendi Avukat Riccardi ve karşınızdaki beyefendi ise Profesör Boggio, Valenza Po okulunun mensubudur."

Barlarda kulağıma çalınan bilgilerden, ilk iki kişinin Yüksek Siyasi Denetim Bürosu'nun yöneticileri olduğunu anlamıştım, (*vox populi*'nin dediğine göre) Garibaldi'nin o iki gemiyi almasında bu iki kişi yardımcı olmuştu. Üçüncü kişinin ise adını biliyordum: Gazeteciydi, daha otuz yaşındayken hukuk profesörü olmuştu, milletvekiliydi ve daima Cavour'a yakın durmuştu. İnce bıyıklarıyla sevimli görünen kızılımsı yüzüne şişe dibi gibi duran bir monokl oturtmuştu; dünyanın en zararsız adamı gibi bir havası vardı. Ama öteki üçünün ona gösterdikleri derin saygı, hükümet nezdindeki kudretinin kanıtıydı.

Negri di Saint Front şöyle bir giriş yapmıştı: "Sevgili Avukat, sizin bilgi toplama konusundaki becerinizin ve daha da önemlisi bilgiyi korumaktaki temkin ve ciddiyetinizin farkın-

da olduğumuzdan size General Garibaldi'nin henüz fethetmiş olduğu topraklarda, son derece hassas bir görev vermeye karar verdik. Böyle tedirgin davranmayın, size kırmızı gömleklilere saldırı yürüyüşünü başlatmayı emretmiyoruz. Bize haber sağlamanız söz konusu. Hükümetin ne tür haberlerle ilgilendiğini bilmeniz için size devlet sırrı diye nitelemekten kaçınmayacağım bazı bilgileri vermek zorundayım ve siz de bu akşamdan başlayarak, görevinizin bitimine dek ne kadar sakınımlı davranmanız gerektiğini anlayacaksınız. Çok önemsediğimiz kişisel güvenliğiniz nedeniyle de bu durum ayrıca gereklidir."

Bundan daha diplomatik davranamazlardı. Saint Front sağlığımla pek ilgileniyordu ve bu nedenle bana az sonra söylenecekler hakkında sağda solda konuşmam halinde sağlığını ciddi biçimde tehlikeye atardım. Konuşmanın girizgâhından görevin önemi kadar bu görevi üstlenme ciddiyetimin de ne kadar önemli olduğunu anlıyordum. Ben de saygılı bir baş işaretiyle Saint Front'un sözlerini sürdürmesini rica etmiştim.

"Durumu size en iyi anlatacak kişi Milletvekili Boggio'dur, çünkü bilgilerin yüksek kaynağına en yakın yerde bulunan bizzat kendisidir. Buyurun Profesör..."

"Bakın Avukat" diye başlamıştı Boggio, "namuslu ve cömert kahraman General Garibaldi'ye bütün Piemonte'de benim kadar hayran olan bir başka kişi daha yoktur. Bir avuç yiğit ile Avrupa'nın en iyi silahlanmış ordularından birine karşı gelişi bir mucizedir."

Bu başlangıç sözleri Boggio'nun Garibaldi'nin en beter düşmanı olduğunu düşünmem için yeterliydi ama onu sessizce dinlemeye karar vermiştim.

"Gene de" diye sürdürmüştü sözlerini Boggio, "Garibaldi'nin fethettiği topraklarda kralımız II. Vittorio Emanuele adına diktatörlük ilan ettiği doğruysa arkasında olanlar

onun bu kararını asla desteklemiyorlar. Mazzini, Güney'in ayaklanmasının bir Cumhuriyet oluşumuna dönüşmesi için onu bir adım gerisinden izleyerek gözdağı veriyor. Mazzini'nin ikna gücünü çok iyi biliyoruz; yabancı ülkelerde sakin sakin otururken bile pek çok kararsızı ölüme gitme konusunda kandırdı. Generalin en yakın çalışma arkadaşları arasında bulunan Crispi ve Nicotera has Mazzini yanlısıdırlar ve başkalarından kaynaklanacak tehlikeyi fark etmek konusunda yetersiz bir insan olan Generali ciddi biçimde etkilemektedirler. Tamam, açık konuşalım: Garibaldi'nin Messina Boğazı'na varması ve Calabria'ya geçmesi yakındır. General önsezisi güçlü bir strateji ustasıdır; gönüllüleri son derece heyecanlılar, ada halkından pek çok kişi –vatan aşkıyla ya da çıkarcılık nedeniyle– onlara katılmış durumda ve pek çok Bourbon generali kumandanlıkta ne kadar yetersiz olduklarını kanıtladılar ve bu nedenle aldıkları bağışların onların askeri erdemlerini zayıflattığını düşünmemize yol açtılar. Bağışı yapan kesinlikle bizim hükümetimiz değil. Şimdi artık Sicilya Garibaldi'nin elinde ve Calabria ve Napoli bölgesi de eline geçerse Mazzini yanlısı Cumhuriyetçiler tarafından desteklenen General, dokuz milyon nüfusu olan bir krallığın kaynaklarından yararlanabilir ve karşı konulmaz bir halk sevgisiyle harelenmiş olduğundan hükümdarımızdan daha güçlü bir hal alır. Bu uğursuzluğu engellemek için kralımızın tek bir olanağı var: Ordumuzla güneye inmek, elbette sarsıcı olacak bir biçimde Papalık devletlerini aşmak ve Garibaldi oraya varmadan Napoli'ye girmek. Yeterince açık mı?"

"Elbette. Ama anlamadığım benim buna..."

"Durun. Garibaldi'nin bu harekâtı vatan aşkından kaynaklanmıştır ama bunu disipline etmek ya da yansızlaştırmak konusunda müdahale etmeli ve iyice yaygınlaşmış söylentiler ve gazete makaleleri aracılığıyla bu girişimin kaypak

ve ahlaksız kişilerce kirletildiğini, bu nedenle Piemonte katılımının gerekli olduğunu kanıtlamayı başarmalıyız."

"Anlayacağınız" demişti o ana dek konuşmayan Avukat Riccardi, "Garibaldi'nin seferine duyulan güveni sarsmak değil, ardından gelen devrimin yönetimi konusundaki güvene müdahale etmeliyiz. Cavour Kontu Sicilya'nın sürgünü tatmak zorunda kalmış olan en büyük vatanseveri La Farina'yı Sicilya'ya yolluyor; Garibaldi'nin güvenine layıktır ama bir yandan da yıllardan beri bizim hükümetimizde ciddi bir rol üstlenmiş olan ve İki Sicilya Krallığı'nı bir Birleşik İtalya'ya katmak için çalışan Ulusal İtalyan Topluluğu'nu kuran kişidir. Farina, ciddi kaygılar yaratan ve şimdiden iyice yayılan bazı söylentileri açıklığa kavuşturmak zorundadır. Öyle görünüyor ki, Garibaldi iyi niyeti ve bilgisizliği yüzünden güneyde her hükümetin inkârı olan bir hükümet kuruyor. General elbette her şeyi denetleyemez, dürüstlüğünü tartışamam bile, ama halkla ilgili işleri kimin eline bırakıyor? Cavour, La Farina'dan olası zimmet durumları konusunda tam bir rapor bekliyor ama Mazzini yanlıları onu halktan uzak tutmak için ellerinden geleni yapacaklardır; halk derken skandalların canlı haberlerinin en kolaylıkla toparlanabildiği o halk katmanından söz ediyorum."

"Ve her ne olursa olsun bizim Büro La Farina'ya bir noktaya kadar güveniyor" diye araya girmişti Boggio. "Yanlış anlaşılmasın, onu eleştirmek için söylemiyorum ama o da Sicilyalıdır; Sicilyalılar iyi insanlar olabilirler ama bizden farklıdırlar; sizce de öyle değil mi? Size La Farina'ya sunacağınız bir tanıtım mektubu vereceğiz; ondan destek alabilirsiniz ama daha büyük bir özgürlükle hareket edebilirsiniz: Sadece belgelenmiş verileri toplamayacaksınız ama (başka seferler yaptığınız gibi) gerektiğinde siz de belge yaratacaksınız."

"Hangi sıfatla ineceğim güneye?"

"Her zaman olduğu gibi her şeyi düşündük" diye gülümsemişti Bianco. "Ünlü bir romancı olarak adını duyduğunuzu tahmin ettiğimiz Bay Dumas kendine ait gemisi *Emma* ile Palermo'ya gidip Garibaldi'yle buluşacak. Güneye ne için gittiğini anlayamadık, belki de sadece Garibaldi'nin bu askeri seferini romanlaştırmak için malzeme toplayacaktır ya da kahramanla dostluğunu gözler önüne sermek isteyen kibirlinin tekidir. Her neyse, iki gün içinde Sardinya adasında Arzachena koyuna yani bizim evimize uğrayacağını biliyoruz. Siz yarından sonraki günün şafağında Cenova'ya hareket edeceksiniz ve sizi Sardinya'ya götürecek gemilerimizden birine binecek, orada Dumas ile buluşacaksınız; elinizde Dumas'nın çok şey borçlu olduğu ve çok güvendiği birinin yazdığı bir güven mektubu olacak. Siz Profesör Boggio'nun yönettiği gazetenin bir muhabiri kimliği altında hem Dumas'nın hem Garibaldi'nin girişimini kutlamaya gideceksiniz. Böylece yazarın *entourage*'ına dahil olacak ve onunla birlikte Palermo'ya gideceksiniz. Dumas ile birlikte Palermo limanına inmek size bir seçkinlik kazandıracak ve yalnız gidişin tersine, kimse sizden kuşkulanmayacak. Orada gönüllülerin arasına karışabilir ve aynı zamanda yerel halkla temas kurabilirsiniz. Tanınmış ve güvenilir bir başka kişinin mektubu Garibaldi'nin genç bir subayı nezdinde size önem kazandıracak; Yüzbaşı Nievo Garibaldi'nin maliyeden sorumlu vekili olarak atayacağı isimdir. Düşünün, *Lombardo* ve *Piemonte* yani Garibaldi'yi Marsala'ya götüren iki geminin hareketinde seferin kasasını oluşturan 14 bin liret ve 90 bin liret bu yüzbaşıya emanet edilmişti. Aslında edebi bir kişilik olduğu bilinen Nievo'ya neden yönetsel bir görev yüklendiğini tam olarak bilmiyoruz ama son derece namuslu bir kişi olarak ün saldığı ortada. Gazeteler için yazan ve kendini ünlü Dumas'nın arkadaşı olarak tanıtan biriyle sohbet etmekten hoşlanacaktır."

138

Akşamın geri kalanı görevimin teknik nitelikleri ve bedeli konusunda yaptığımız görüşmelerle geçti. Ertesi gün büromu belirsiz bir süre için kapatmış, çok gerekli birkaç ıvır zıvırı toparlamıştım; bazı önseziler nedeniyle Peder Bergamaschi'nin dedemin evinde bıraktığı ve alacaklılar her şeye el koymadan önce kurtardığım cüppesini de yanıma almaya karar vermiştim.

7

Binlerle birlikte

29 Mart 1897

Dün gece dükkândaki bir komodin çekmecesinin dibindeki buruşuk kâğıtları karıştırırken, olasılıkla Torinolu işverenlerime ayrıntılı bir rapor hazırlayabilmek için karaladığım müsvedde ile karşılaşmasaydım 1860 Haziranı ile 1861 Martı arasında yaptığım Sicilya seyahatimin olaylarını ve özellikle de duygularımı hatırlayabilir miydim bilmem. Bunlar yetersiz notlardı, belli ki sadece önemli bulduğum ya da önemli görünmesini *istediğim* şeyleri kaleme almıştım. Hangi konuda suskun kaldığımı hiç bilmiyorum.

* * *

6 Haziran'dan beri *Emma* gemisindeyim. Dumas beni büyük bir nezaketle karşıladı. İnce dokunmuş soluk kahverengi ceketiyle görünümü melezliğini ortaya koyuyordu. Zeytuni teni, belirgin, kalın, şehvet uyandıran dudakları, Afrika yerlisi gibi kıvırcık saçları vardı. Canlı ve alaycı bakışları, kibar gülümsemesi ve *bon vivant* olduğunu ortaya koyan tombulluğu dikkat çekiyordu... Hakkındaki pek çok efsaneden biri geldi aklıma: Paris'te münasebetsizin biri, onun olduğu bir ortamda alaycı bir dille ilkel insanla daha alttürler arasında bir bağlantı kuran kurama değinmişti. Yazar da adama şu yanıtı vermişti: "Evet beyefendi, ben maymundan geliyorum. Ama siz ona doğru ilerliyorsunuz!"

"Generalle pek yakında karşılaşacaksınız" demişti Dumas ve bunu söylerken bile yüzünde bir hayranlık ışıltısı belirmişti. "Sarışın sakalı ve mavi gözleriyle Leonardo'nun **Son Yemek** *tablosundaki İsa'yı andırıyor." (s. 141)*

Dumas beni kaptanı Beaugrand, ikinci kaptanı Bremond, dümenci (yaban domuzu gibi kıllı, sakalı ve saçı yüzünün her noktasında birbirine karışmış, gözlerinin beyazından başka bir yerini tıraş etmiyormuş gibi görünen) Podimatas ve aşçısı Jean Boyer ile tanıştırdı. Dumas'ın tavrından aşçının geminin en önemli kişisi olduğu anlaşılıyordu. Yazar bir zamanların soyluları gibi büyük bir ekiple seyahat ediyordu.

Podimatas beni kamarama götürürken Boyer'nin en özel yemeğinin *asperges aux petits pois* olduğunu ve içinde bezelye bulunmadığı için bunun çok ilginç bir tarif sayılabileceğini söylüyordu.

Garibaldi'nin savaşmadığı zamanlarda gizlendiği Caprera Adası'nı geçtik.

"Generalle pek yakında karşılaşacaksınız" demişti Dumas ve bunu söylerken bile yüzünde bir hayranlık ışıltısı belirmişti. "Sarışın sakalı ve mavi gözleriyle Leonardo'nun *Son Yemek* tablosundaki İsa'yı andırıyor. Hareketleri son derece zarif, sesinde inanılmaz bir tatlılık var. Sakin bir insana benziyor ama karşısında *İtalya* ve *bağımsızlık* sözcüklerini andığınız anda onun bir yanardağ gibi uyandığını, ateş ve lav püskürtmeye başladığını görürsünüz. Savaşmak için asla silahlanmaz; eyleme geçeceği an karşısına çıkan ilk kılıcı kınından çeker ve düşmanın üzerine atlar. Tek bir zaafı vardır: *Bocce* oyununda bir numara olduğunu sanır."

Az sonra gemide büyük bir telaş yaşandı. Denizciler Korsika'nın güneyindekilere benzer kocaman bir deniz kaplumbağası yakalıyorlardı. Dumas pek heyecanlanmıştı.

"İşimiz çok şimdi. Onu önce sırtüstü devirmek gerekir ki boynunu dışarı çıkartsın. O zaman bu hatasından yararlanıp başını kesivereceğiz ve sonra on iki saat boyunca kuyruğundan asıp kanının akmasını bekleyeceğiz. Sonra yeniden sır-

tüstü yatıracağız, sağlam bir bıçakla karnını ve sırtını deşeceğiz ve bunu yaparken safrasını delmemeye dikkat edeceğiz, çünkü o zaman yenmez olur. Ardından iç organları çıkartılacak ve sadece karaciğeri saklanacak; karaciğerin çevresini saran zar bir işe yaramaz ama dana etini andıran iki et parçası hem beyazlığı hem lezzetiyle mükemmeldir. En son olarak da zarını, boynunu ve yüzgeçlerini ayırır, etini ceviz büyüklüğünde keser, kanını temizler ve karabiber, karanfil, havuç, kekik ve defneyle birlikte suya koyarız ve üç ya da dört saat kısık ateşte pişiririz. Bu arada maydanoz, taze soğan ve hamsiyle tatlandırılmış tavuk etini şerit şerit keseriz ve kaynayan sebze suyuna atarız. Pişince süzer ve bu arada içine üç dört bardak sek Madera şarabı eklediğimiz kaplumbağa çorbasına katarız. Madera yoksa bir kadeh rom kattığımız Marsala şarabı da olur. Ama bu pek yakışmaz. Çorbamızı yarın akşam tadacağız."

Leziz yemekleri seven bu adamdan melez de olsa hoşlanıyordum.

* * *

(13 Haziran) *Emma* bir önceki gün Palermo'ya vardı. Garibaldi'nin kırmızı gömleklilerinin hareketlendirdiği şehir gelincik tarlasını andırıyor. Ne var ki pek çok Garibaldi gönüllüsü akıllarına estiği gibi giyinmiş ve silahlanmışlar; bazıları da sivil giysilerinin üzerine uyduruk bir şapka takıp ona bir tüy kondurmuşlar. Artık kırmızı kumaş zor bulunur olmuş ve bu renkteki bir gömleğin fiyatı servet halini almış; ilk ve en kanlı savaşlardan sonra Garibaldi'nin yanında yer alan yerel soyluların oğulları bu konuda Cenova'dan gelen gönüllülerden daha şanslılar elbette.

Cavalier Bianco Sicilya'da yaşayabilmem için yeterince para vermişti ve oraya yeni düşmüş bir andavallı gibi görünme-

mek için yeterince yıpranmış bir üniforma ediniverdim; gömleğim yıkanmaktan pembeye dönüşmeye başlamıştı, pantolonum dökülüyordu. Gene de gömleğe on beş frank verdim; oysa bu paraya Torino'da dört gömlek alabilirdim.

Burada her şeyin mantık dışı bir ederi var: bir yumurta dört para, bir libre ekmek altı para, bir libre et otuz para. Bunun nedeni adanın yoksulluğu ve işgalcilerin az olan kaynaklara üşüşmesi mi yoksa Palermo halkının şu gökten inmiş Garibaldi yanlılarını söğüşleme niyeti mi bilmem.

İki büyüğün Senato Sarayı'nda karşılaşması (Dumas heyecanla "1830'un Paris Belediyesi gibi!" diyordu) çok teatral olmuş. İkisinden hangisi daha fazla maskaralık etti bilmem.

"Sevgili Dumas, sizin yokluğunuzu hissediyordum" diye bağırmış General kendisini kutlayan yazara. "Beni değil, beni değil, bu adamları kutlayın. Hepsi birer devdi!" Sonra kendi adamlarına dönerek şöyle demiş: "Bay Dumas'ya hemen sarayın en güzel dairesini verin. İki bin beş yüz asker, iki bin tüfek ve iki geminin gelmekte olduğunu müjdeleyen mektubu ileten bir insana borcumu kolay ödeyemem..."

Ben, babamın ölümünden sonra kahramanlara karşı beslediğim duygular yüzünden bu kahramana da güvensizlikle bakıyordum. Dumas bana onu bir Apollon gibi tanıtmıştı, oysa kısa boylu, sarışın değil açık kumral, kısa ve çarpık bacaklı ve yürüyüşüne bakılacak olursa romatizmalı bir adam vardı karşımda. Atına bin bir zahmetle ve ancak iki adamının yardımıyla binebilmişti.

Öğleden sonranın ilerleyen saatlerinde Kraliyet Sarayı'nın önünde toplanan kalabalık "Yaşasın Dumas, yaşasın İtalya!" diye haykırmaya başladı. Yazarın bundan pek hoşnut olduğu belliydi ama bu bana arkadaşının kendini beğenmişliğini bilen ve vaat edilen tüfeklere gereksinmesi olan Garibaldi ta-

rafından düzenlenmiş bir hareket gibi geldi. Ben de kalabalığa karıştım ve Afrikalılar gibi konuşan Sicilyalıların o acayip lehçeleriyle neler konuştuklarını anlamaya çalıştım; arada şöyle kısa bir diyalog yakalayıverdim: Biri ötekine adını haykırdıkları Dumas'nın kim olduğunu soruyordu ve öteki de onun altın içinde yüzen ve parasını Garibaldi'ye sunmak üzere gelen bir Çerkez prensi olduğunu söylüyordu.

Dumas beni generalin bazı adamlarıyla tanıştırdı; Garibaldi'nin vekili korkunç Nino Bixio'nun ürkütücü bakışlarından çok etkilendim ve öyle korktum ki yanından uzaklaştım. Kimsenin beni fark etmeyeceği, rahatça gidip gelebileceğim bir pansiyon aramalıydım.

Şimdi Sicilyalıların gözünde bir Garibaldi yanlısı, sefer ekibinin gözünde serbest muhabirdim.

* * *

Nino Bixio'yu atıyla kentin içinden geçerken yeniden gördüm. Söylentilere göre bu harekâtın gerçek askeri önderi oymuş. Garibaldi'nin dikkati dağılıyor, sürekli yarın ne yapacağını düşünüyor ama Bixio şimdiki anı düşünüyor ve birliklerini düzene sokuyor. Geçerken, yanımdaki bir Garibaldi yanlısının yoldaşına şöyle dediğini işittim: "Gözlerine bak; yıldırımlar yağdırıyor. Profili kılıç gibi kesiyor. Bixio! Adı bile insanın zihninde şimşek çaktırıyor."

Garibaldi ve temsilcilerinin bu gönüllüleri hipnotize ettiği açık. Fena. Cazibesi fazla olan önderlerin kafaları, krallıkların huzuru ve iyiliği için çabuk kesilir. Torino'daki patronlarım haklılar: Bu Garibaldi efsanesi kuzeyde de yayılmamalı, yoksa yukarıdaki kullar da birer kırmızı gömlek giyerler ve cumhuriyet gelir.

* * *

(15 Haziran) Yerel halkla konuşmak zor. Açık seçik olan tek şey, onların ifadesiyle Piemonteli gibi görünen herkesi sömürmeye çalışmaları; oysa gönüllüler arasında Piemonte'den gelen çok az kişi var. Ucuza karın doyurabileceğim bir lokanta buldum; adını telaffuz edemediğim yemekler yiyorum. Dalak eti doldurulmuş ekmekleri tıkınıyorum; buranın iyi şarapları insana birden fazlasını yutturuyor. Yemekte iki gönüllüyle ahbap oldum; biri yirmili yaşlarındaki Liguryalı Abba, öteki de benim yaşlarımdaki Livornolu gazeteci Bandi. Onların anlattıklarından Garibaldi yanlılarının buraya gelişini ve ilk çarpışmalarını gözümün önünde canlandırabildim.

"Ah, bilseydiniz sevgili Simonini" diyordu Abba. "Marsala'ya yanaşmamız bir sirk gösterisini andırıyordu. Bourbon gemileri *Stromboli* ve *Capri* karşımızda belirince bizim gemi *Lombardo* bir kayalığa çarptı: Nino Bixio teknemize el koyacaklarsa bunun sağlam değil karnı deşik bir şekilde olmasını yeğleyeceğini ve hatta *Piemonte*'yi de batırmamız gerektiğini söyledi. Müthiş bir savurganlık diye düşündüm ben ama Bixio haklıydı; Bourbonlara iki gemi birden hediye edemezdik; büyük komutanlar böyle yaparlar: kıyıya yanaşınca gemileri yakarlar ki geri dönüş olmasın. *Piemonte*'de bulunan askerler inmeye başlarken *Stromboli* top ateşine başladı ama top tutukluk yaptı. Limandaki bir İngiliz gemisinin kumandanı *Stromboli*'ye çıktı ve kaptana karada İngiliz tebaası bulunduğunu ve uluslararası bir kaza durumunda onu sorumlu tutacağını bildirdi. Biliyorsun, Marsala'daki İngilizlerin şarap konusunda büyük çıkarları var. Bourbon kumandan uluslararası kazaların umurunda bile olmadığını söyledi ve bir kez daha ateşlettiyse de top gene ateş almadı. Bourbon gemileri nihayet birkaç atışı isabet ettirdiklerinde bir köpeği ikiye bölmekten başka kimseye zarar vermediler."

"Yani İngilizler size yardım etmiş oldu, öyle mi?"

"Bourbonları utandıracak biçimde araya girdiler diyelim."

"İyi ama General'in İngilizlerle ne ilgisi var?"

Abba, onun gibi erlerin emirlere boyun eğdiğini ve fazla soru sormadığını ima eden bir işaret yaptı. "Sen asıl şunu dinle, bayılacaksın. General şehre gelince telgrafa el konmasını ve tellerin kopartılmasını emreder. Bir teğmenin yanına asker katıp yollarlar ve onların geldiğini gören telgraf memuru kaçar. Teğmen büroya girer ve Trapani askeri komutanlığına henüz gönderilmiş bir telgraf mesajını bulur. Şöyle yazılmıştır: 'Sardinya bandıralı iki gemi az önce limana girdi ve adam indiriyor.' Tam o anda yanıt gelir. Cenova'da telgraf memuru olan bir gönüllü şifreyi çözer ve metni okur: 'Kaç kişi ve neden iniyorlar?' Bunun üzerine teğmen şöyle bir telgraf yollatır: 'Özür dilerim, yanılmışım; bunlar Girgenti'den gelen kükürt yüklü iki ticaret gemisiymiş.' Trapani'nin tepkisi şu olur: 'Siz aptalın tekisiniz.' Teğmen bunun üzerine telleri kestirir ve çekip gider."

"Gerçeği söyleyelim" diye araya giriyordu Bandi, "gemiden inişimiz Abba'nın söylediği gibi sirki andırmıyordu; karaya ayak bastığımızda Bourbon gemilerinden ilk havan topları ve tüfek atışları başladı. Yalan değil, bayağı eğlenceliydi. Patlamaların ortasında yaşlı ve şişman bir papaz karşımıza çıktı ve elindeki şapkayla bize hoş geldiniz işaretleri yapmaya başladı. Birileri şöyle bağırdı: 'Ne işin var senin burada ihtiyar, taşaklarını deldirmeye mi geldin!' Ama Garibaldi elini kaldırdı ve şöyle dedi: 'Papaz efendi, ne arıyorsunuz? Toplar ne biçim gümbürdüyor, duymuyor musunuz?' Ve papaz yanıtladı: 'Toplar beni korkutmaz; ben Yoksul Aziz Francesco'nun kölesi, İtalya'nın evladıyım!' 'Yani halkla mı berabersiniz?' 'Halkla beraberim, halkla.' O zaman Marsala'nın bizim olduğunu anladık. General, Crispi'yi İtalya Kralı II. Vittorio Emanuele adına vergi tahsildarına göndererek denetimden sorumlu Acerbi'ye emanet edilmiş bütün hasılatın fatura karşılığında teslimini istedi. Henüz İtalya Krallığı diye bir

kurum yoktu ama Crispi'nin vergileri toplayan kişiye imzaladığı belge Vittorio Emanuele'nin İtalya Kralı olarak anıldığı ilk belge oldu."

Bu fırsattan yararlanarak hemen şunu sordum: "İyi ama maliyeden sorumlu kişi Yüzbaşı Nievo değil miydi?

"Nievo, Acerbi'nin vekilidir" diye düzeltti Abba. "Çok genç olmasına karşın şimdiden ünlü bir yazardır. Gerçek bir şairdir. Zekâsının parlaklığı alnında parlar gibidir. Hep yalnız dolaşır, sanki bakışlarıyla ufku genişletmek istercesine uzaklara bakar. Sanırım Garibaldi onu albaylığa terfi ettirmek üzere."

Bandi de işin dozunu kaçırdı: "Calatafimi'deyken ekmek dağıtmak için biraz geride kalınca Bozzetti onu savaşa çağırdı; o da koca kara bir kuş gibi pelerinini iki yana açarak düşmanın üzerine uçarken az daha taşaklarından birini deldiriyordu..."

Duyduklarım Nievo'ya antipati beslememe yetip artmıştı bile. Yaşıtım olduğunu düşündüğüm bu kişi şimdiden bir şöhret olduğunu düşünüyordu. Savaşçı şair. Pelerininin önünü açarsan tabii ki delerler seni; iyi ki göğsüne açılmamış o delik!

Bu noktada Abba ve Bandi Calatafimi Muharebesi'ni anlatmaya başladılar: Bin gönüllü iyi silahlanmış yirmi beş bin Bourbon askerine karşı mucizevi bir zafer kazanmıştı.

"Garibaldi, sultanlara layık doru bir atın üstündedir; delik işli kumaşlarla süslenmiş eyerine oturmuştur; kırmızı gömleğini giymiş, Macar tarzı şapkasını başına kondurmuştur. Salemi'de yerel gönüllüler bize katılırlar. Dört bir yandan gelmektedirler, kimi yaya kimi atlı yüzlerce kişi, müthiş bir görüntüdür bu; dağlılar dişlerine kadar silahlanmışlardır, korkunç yüzlerinde gözleri tabanca ağzı gibi görünür. Ne var ki aralarında bu yörelerin toprak sahipleri, saygın beyler de vardır. Lağımı andıran sokaklarıyla Salemi pis bir yerdir ama rahiplerin güzel manastırları vardır ve biz orada konakladık. O günlerde düşman hakkında farklı bilgiler alıyor-

duk: Dört bin kişi, hayır on bin kişi, yirmi bin, atlı ve toplu, yukarıda mevzileniyorlar, yok aşağıdalar, ilerliyorlar, geriliyorlar... Ve derken düşman ansızın karşımızda belirir. Tahmini beş bin kişidirler; yok canım der bizden biri, on bin kişi varlar. Aramızda ekilmemiş bir ova uzanır. Napolili avcılar inerler tepelerden. Son derece sakindirler, kendilerinden emindirler, iyi eğitimli oldukları bellidir, bizim gibi çulsuz değillerdir. Ve borazan sesleri ne kasvetlidir! İlk silah sesi öğleden sonra saat bir buçukta işitilir. Ateşi, hintincirlerinin oradan inmeye başlayan Napolili avcılar başlatmıştır. Bizim yüzbaşılar 'Cevap vermeyin, ateşe cevap vermeyin!' diye bağırırlar ama avcıların kurşunları tepemizde öyle vızıldar ki, durmamız olanaksızdır. Derken bir patlama duyulur, sonra bir ikincisi, derken generalin borazancıbaşısı işareti verince ateş başlar. Toplar dolu gibi yağar, tepe üzerimize ateş eden topların dumanıyla tüter; ovayı aştık, ilk düşman hattını yardık, arkamı dönmemle Garibaldi'nin tepede ayakta durduğunu, kınından çektiği kılıcını sağ omzuna dayadığını, çarpışmayı gözlemleyerek yavaş yavaş ilerlediğini gördüm. Bixio ona kalkan olmak için atıyla seğirtti ve şöyle bağırdı: 'Generalim, can vermek mi istiyorsunuz?' Dolu gibi yağan toplara aldırmadan ilerlemeyi sürdüren kumandan 'Ülkemde can vermekten daha güzel ne olabilir?' dedi. O anda generalin kazanmayı olanaksız gördüğünden ölmek istediğini düşündüm. Ama tam o anda bizim toplardan biri sokaktan patladı. Sanki bin koldan yardım alıyorduk. İleri, ileri, ileri! Şimdi ileri emrini çalan ve susmak bilmeyen borazan sesinden başka bir ses duyulmaz olmuştu. Süngü kuvvetiyle birinci, ikinci, üçüncü engeli aşarak tepeye tırmandık, Bourbon birlikleri daha yükseklere çekiliyorlar, toparlanıyor ve sanki güçlerini artırıyorlardı. Onlara yeniden meydan okumak olanaksız görünüyordu, onlar zirvede beklerken bizler yorgun, bitkin, perişandık. Onlar tepede, bizler burada yerdeyken bir

anlık mola oldu. Şurada burada bir iki patlama duyuldu; Bourbonlar kayalar yuvarlamaya, taşlar atmaya başladılar ve bunlardan birinin generali yaraladığı söylentisi çıktı. Hintincirleri arasında yakışıklı bir ölümcül yara almış bir gencin iki arkadaşının desteğiyle ayakta tutulmaya çalışıldığını gördüm. Napolililere karşı merhametli olmaları için yalvarıyordu, çünkü onlar da İtalyandı. Bütün bayır şehit doluydu ama tek bir inilti duyulmuyordu. Napolililer zirveden haykırıyorlardı: 'Yaşasın Kral!' Bu arada yardımcı güçler geliyordu. O anda senin geldiğini hatırlıyorum Bandi; baştan aşağı yaralarla kaplıydın, bir kurşun sol memenin üzerine saplanmıştı ve yarım saat içinde öleceğini düşünmüştüm. Oysa son saldırı olduğunda herkesin önünde ilerliyordun; kaç canın vardı senin?"

"Saçmalama" diyordu Bandi; "onlar sadece basit yaralardı."

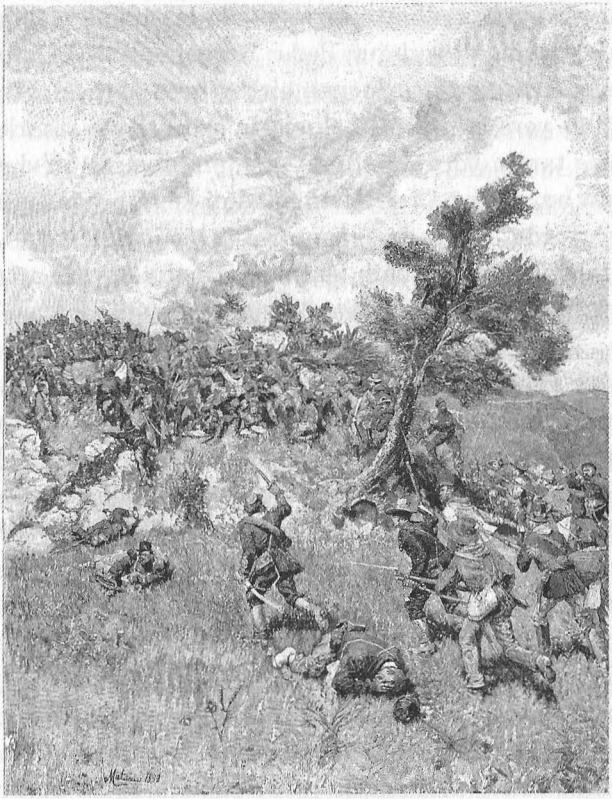
"Ya bizim için çarpışan Fransiskenler? Hele sıska ve pis biri vardı; alaybozan tüfeğini avuç avuç taşla mermiyle dolduruyor, sonra tepeye tırmanıp ateş ediyordu. Bir tanesi de uyluğundan yaralanmıştı, etinden mermileri çıkartıp yeniden savaşmaya dönüyordu."

Sonra Abba Ammiraglio Köprüsü Muharebesi'ni anımsıyordu: "Tanrı aşkına Simonini, Homeros destanlarını andıran bir gündü! Palermo kapılarındayız ve yerel isyancılardan oluşmuş bir birlik bize yardıma koşuyor. İçlerinden biri 'Tanrım!' diye haykırıyor ve kendi çevresinde dönüyor, bir sarhoş gibi yanlamasına üç dört adım atıyor ve Napolili bir avcının cansız uzandığı iki kavağın dibindeki çukura yuvarlanıyor; avcı olasılıkla bizimkilerin karşısına çıkan ilk nöbetçiydi. Ve sonra gene yağan kurşunlar arasında kendi lehçesiyle seslenen Cenovalıyı işitiyorum: 'Belandi, buradan nasıl geçilir?' Ansızın bir mermi alnına saplanıyor ve kafatasını çatlatarak onu yere seriyor. Ammiraglio Köprüsü'nde, yolda, kemerlerin üstünde, köprünün altında, bostanlarda sün-

gülerle bir kıyım yaşanıyor. Şafak sökerken köprüyü ele geçiriyoruz ama duvarın arkasına gizlenmiş piyade birliğinin açtığı korkunç bir ateşle durduruluyoruz; solumuzdaki süvariler bize destek vermeye çalışırlarken kırlara doğru kovuluyorlar. Köprüyü geçiyoruz, Porta Termini kavşağında toplaşıyoruz ama limandan ateş açan bir geminin ve karşımızda barikat kuran bir birliğin kurşun yağmuruna yakalanıyoruz. Umurumuzda değil. Bir çan aralıksız çalıyor. Ara sokaklara dalıyoruz ve ansızın, Tanrım, o ne görüntü! Zambağı andıran elleriyle demir parmaklıklara tutunmuş, bembeyaz giyinmiş güzeller güzeli üç kız sessizce bize bakıyorlar. Kilise freskleri rindeki meleklere benziyorlar. Siz de kimsiniz diye soruyorlar bize, biz de İtalyan olduğumuzu söylüyoruz ve onların kim olduklarını soruyoruz ve onlar rahibe olduklarını söylüyorlar. Ah zavallılar, diyoruz, onları o hapishaneden kurtarıp neşelendirmek hoşumuza giderdi diye düşünürken kızlar 'Yaşasın Azize Rosalia!' diye bağırıyorlar. Biz de 'Yaşasın İtalya!' diye yanıt veriyoruz. Bu sefer onlar da ilahi söylemekten yumuşamış sesleriyle 'Yaşasın İtalya!' diye haykırarak bize zafer diliyorlar. Ateşkes olmadan önce Palermo'da beş gün daha çarpıştık ama rahibeleri bir daha görmedik; fahişelerle yetinmek zorunda kaldık!"

Bu iki heyecanlı tipe ne kadar güvenmeliyim? Daha genç ler, silahla bu ilk tanışmaları, generallerine ilk andan itibaren koşulsuz hayran olmuşlar, Dumas gibi romancı olduklarını düşünüyorlar, anılarını öyle bir süsleyerek anlatıyorlar ki, tavuk kartal oluyor! O çarpışmalarda yiğitçe davrandıkları kuşkusuz ama Garibaldi'nin hedef olmadan ateşin ortasında sakince dolaşıyor olması bir rastlantı olmalı; düşmanlar da mı görmedi onu? Yoksa düşmanlar, yukarıdan gelen bir emirle rastgele mi ateş ediyorlardı?

Bu tip düşüncelerin zihnimde dolaşmaya başlamasının nedeni biraz da yarımadanın başka bölgelerini dolaşmış olan ve

"Ammiraglio Köprüsü'nde, yolda, kemerlerin üstünde, köprünün altında, bostanlarda süngülerle bir kıyım yaşanıyor." (s. 149-50)

benim pek anlamadığım bir dil konuşan lokantacının homurtularıydı. Zaten her şeyi bildiği anlaşılan ve farklı ortamlarda yeni gelenlere karşı güvensizlik sergilemiş olan noter Don Fortunato Musumeci ile konuşmamı öğütleyen de o oldu.

Noterin yanına elbette kırmızı gömlekle gidemezdim; bu nedenle yanımda taşıdığım Peder Bergamaschi'nin cüppesini giymeye karar verdim. Saçıma birkaç fırça darbesi, biraz yağ desteği ve yere indirilmiş bakışlarla lokantadan çıkarken beni kimse tanımıyordu. Aslında pek temkinsizce bir davranış olmuştu bu, çünkü Cizvitlerin adadan kovulacağı söylentileri dolaşıyordu. Neyse ki şansım yaver gitti. Hem ufukta beliren adaletsizliğin kurbanı olarak Garibaldi karşıtı ortamlarda bu kılıkla daha fazla güven uyandırırdım.

Sabah ayininden sonra bir şarapçıda ağır ağır kahvesini yudumlayan Don Fortunato ile konuşmaya başladım. Dükkân merkezi bir yerdeydi, neredeyse şık denebilecek bir mekândı, Don Fortunato kıstığı gözleriyle yüzünü güneşe vermiş huzur içinde oturuyordu; birkaç günlük sakalı, boğucu sıcaklara karşın kara giysisi ve kravatı vardı ve nikotin sarısı parmakları arasında yarı sönmüş bir puro tutuyordu. Bu yörede kahveye bir dilim limon attıklarını fark ettim. Umarım sütlü kahveye de koymuyorlardır.

Yanındaki masaya oturunca sıcaktan yakınmam yetti; hemen bir sohbet tutturduk. Kendimi Vatikan tarafından buralarda olup biteni anlamakla görevlendirilmiş bir görevli olarak tanıttım ve bu Musumeci'nin rahatça konuşmasına olanak verdi.

"Saygıdeğer Peder, gelişigüzel toplanmış ve elden geldiğince silahlandırılmış bin kişinin Marsala'ya gelmeleri ve tek bir adam bile yitirmeden karaya ayak basmaları size mümkün görünüyor mu? İngilizlerden sonra Avrupa'nın en iyi ikinci donanması olan Bourbon gemileri neden rastgele ateş

ettiler ve kimseyi vuramadılar? Ve daha sonra Calatafimi'de bin beceriksiz ve işgalcilere hoş görünmek isteyen arazi sahiplerinin kıçlarına bir tekme atarak ortaya attığı birkaç yüz çocuk, dünyanın en iyi eğitimli ordularından birinin karşısına dikildi (Bourbon askeri akademisi ne demektir, bilir misiniz bilmem). Bin ve birkaç şapşal –diyorum– yirmi beş bin adamı kaçırttılar: Zaten ortalıkta Bourbonların sadece birkaç bin tanesi göründü, çünkü geri kalanı henüz kışladaydı. Para devreye girdi efendim, Marsala'daki gemilerin subaylarına ve Calatafimi'de kuşkulu bir başarı gününden sonra henüz dinç olan birlikleri şu gönüllü beyleri defedebilecekken Palermo'ya çekilmeyi yeğleyen Landi'ye kürekle para ödendi. Landi'ye on dört bin *ducato* verildiği konuşuluyor, biliyor muydunuz? Ya üstlerine? On iki yıl önce Piemonteliler çok daha azına General Ramorino'yu vurmuşlardı; Piemontelilerden hoşlandığımı söyleyemem ama askerlikten anlarlar. Oysa Landi'nin yerine Lanza getirildi ve bence o da para yemişti. Palermo'nun böyle şenlikle fethedilmesine bir bakın... Garibaldi çetesini Sicilyalı suçluların arasından topladığı üç bin beş yüz haydutla güçlendirdi ama Lanza'nın tahminen on altı bin adamı vardı; on altı bin diyorum, dikkat edin. Ve Lanza topluca kullanmak yerine onları küçük gruplar halinde yolladı isyancıların üzerine ve doğal olarak alaşağı edildiler; bu arada bazı para yemiş Palermolu hainler çatılardan ateş etmişlerdi. Limanda, Bourbon gemilerinin gözleri önünde Piemonte gemilerinden isyancılara verilecek silahlar boşaltıldı; Garibaldi'nin karaya ayak basınca Vicaria Hapishanesi'ne gitmesine, kürek mahkûmlarından bin suçluyu serbest bırakıp çetesine katmasına göz yumuldu. Şimdi Napoli'de neler olduğunu hiç anlatmayayım size; zavallı kralımız ücretlerini almış sefiller tarafından çevrilmiş ve toprağın ayağının altından kayıp gitmesini seyrediyor..."

"Peki, nereden geliyor bütün bu para?"

"Saygıdeğer Rahip! Roma'da bu kadar az şey biliyor olmanıza şaşırdım! Tabii ki İngiliz Mason Cemiyeti! Aradaki ilişkiyi görebiliyor musunuz? Garibaldi mason, Mazzini mason; Mazzini Londra'da sürgündeyken İngiliz masonlarıyla bağlantı kuruyor, mason olan Cavour İngiliz localarından emir alıyor, Garibaldi'nin çevresindeki bütün adamlar mason. Bu, sadece İki Sicilya Krallığı'nı yıkmak için değil aynı zamanda Papa Hazretlerine ölümcül bir darbe vurmak üzere de hazırlanmış bir plan, çünkü Vittorio Emanuele İki Sicilya'dan sonra Roma'yı da isteyecektir. Siz gönüllülerin kasalarında doksan bin lirayla yola çıktıkları masalına inanıyor musunuz? Bu para o obur ve ayyaşlara yol boyunca yetmezdi; Palermo'da kalan son erzakı nasıl tüketiyorlar, çevredeki köyleri nasıl soyuyorlar, görmüyor musunuz? İngiliz masonlar Türk işi altın tabakalar içinde Garibaldi'ye üç milyon Fransız frangı yollamışlardı; bu para bütün Akdeniz'e yeter!"

"Kimde peki bu altınlar?"

"General'in en güvendiği mason olan Yüzbaşı Nievo; daha otuz yaşında bile olmayan bu süt kuzusu, kasayı elinde tutuyor. Bu şeytanlar generallere, amirallere para ödüyorlar ama çiftçiyi açlıktan öldürüyorlar. Oysa onlar Garibaldi'nin ağaların topraklarını paylaştıracağını umuyorlardı: General elbette toprağı ve parası olanla işbirliği yapmak zorunda. Calatafimi'de can vermeye giden o çocukların burada hiçbir şey değişmediğini gördükleri zaman ölülerden çaldıkları tüfeklerle gönüllülere ateş açmaya başlayacağına siz de tanık olacaksınız."

Rahip cüppemi çıkartıp kırmızı gömleğimle şehirde dolaşırken kilise merdivenlerinde Peder Carmelo adında bir rahiple çene çaldım. Yirmi yedi yaşında olduğunu söyledi ama kırkında gösteriyordu. Bize katılmak istediğini ama onu engelleyen bazı şeyler olduğunu itiraf etti. Calatafimi'de papazların da bulunduğunu hatırlatarak bunun ne olduğunu sordum.

"Gerçekten yüce bir şey yapacağınızı bilsem sizinle gelirdim. Bana söyleyebildiğiniz tek şey, İtalya'yı tek bir halk olarak birleştirmek oluyor. Ama birleşmiş veya bölünmüş olsun, halk acı çekiyorsa acı çekiyordur: Onların acı çekmesini engelleyebilecek misiniz bundan emin değilim."

"Ama halkın özgürlüğü ve okulları olacak" dedim ona.

"Özgürlük de okul da karın doyurmaz. Bunlar siz Piemontelilere yetebilir ama bize yetmez."

"Siz ne istiyorsunuz?

"Yoksulların Bourbonlara değil, onları aç bırakanlara karşı savaşmalarını istiyoruz. Aç bırakanlar ise sadece sarayda bulunmuyorlar, her yerdeler."

"O halde dört bir yanda toprakları ve manastırları olan siz papazlara karşı da savaşılmalı."

"Bize karşı da, evet, hatta bütün ötekilerden önce bize karşı! Ama bir elde İncil, bir elde haçla. O zaman size katılırdım. Böylesi yetmiyor bana."

Komünistlerin ünlü manifestosunun üniversitesinde öğrendiğime göre bu rahip onlardan biriydi. Sicilya'yı anlamak gerçekten zordu.

* * *

Belki dedemle yaşadığım yıllardan kalma bir takıntı sonucudur ama ansızın Garibaldi'yi destekleme komplosunda Yahudilerin de payı olup olmadığını merak etmeye başladım. Genellikle her şeyle ilgileri vardır. Bir kez daha Musumeci'ye danıştım.

"Olmaz olur mu?" dedi bana. "Hatta bütün masonlar Yahudi değilse bile bütün Yahudiler masondur. Peki, Garibaldi yanlıları arasında kimler var? 'Kahramanların Onuruna' adıyla yayımlanan Marsala gönüllülerinin listesini didik didik ettim. Ve orada Eugenio Ravà, Giuseppe Uziel, Isacco

D'Ancona, Samuele Marchesi, Abramo Isacco Alpron, Moisè Maldacea ve aslında Abramo olan bir Colombo Donato adlarını buldum. Bu adları taşıyanların iyi birer Hıristiyan olup olmadıklarını siz söyleyin bana."

* * *

(16 Haziran) Tanıtma mektubumla Yüzbaşı Nievo'ya yaklaştım. Bakımlı bıyıkları, dudağının altına sinek konmuş gibi duran sakalıyla züppenin tekiydi ve hayalperest bir tavrı vardı. Konuşmamız sırasında bir ara verınek zorunda kaldık, çünkü içeriye giren bir gönüllü alınması gereken birtakım battaniyelerden söz etti ve o da tutumlu bir muhasebeci gibi ona bir önceki hafta on battaniye aldığını hatırlattı. "Yiyor musunuz siz bu battaniyeleri?" diye sordu. Ve ekledi: "Başka yemek istiyorsan, yolların, hücrede yersin." Bunu duyan gönüllü anında selam vererek yok oldu.

"Nelerle uğraşmak zorundayım, görüyor musunuz? Size edip olduğumu söylemişlerdir. Oysa burada askerlerin para ve giyim gereksinmelerini karşılamak, Cenova, La Spezia ve Livorno'dan her gün gelen yeni gönüllüler için yirmi bin yeni üniforma sipariş etmekle ilgileniyorum. Bir de ricalar var, örneğin maaş olarak ayda iki yüz *ducato* isteyen kontlar ve düşesler, ve bunlar Garibaldi'nin Tanrı'nın bir meleği olduğunu sanıyorlar. Burada herkes her şeyin tepeden inmesini bekliyor; bizim oralarda kim ne istiyorsa elini taşın altına sokar. Kasayı bana emanet etmelerinin nedeni Padova'da aynı zamanda hukuk eğitimi de almış olmam olmalı ya da prens ile dolandırıcının bir olduğu ve çalınamanın bir erdem sayıldığı bu adada hırsızlık etmediğimden eminler."

Belli ki dalgın şair pozlarında. Ona albay olup olmadığını sorduğumda bana bunu bilmediğini söyledi: "Biliyor musunuz" dedi bana, "burada durum biraz karışık. Bixio sanki

Pinerolo'daymışız gibi Piemonte tarzı bir askeri disiplin kurmak istiyor ama biz bir başıbozuklar çetesiyiz. Torino'da bir makale yazacak olursanız bu sefillikten söz etmeyin. Herkesi sarmış olan gerçek heyecanı anlatın. Burada inandığı bir şey uğruna hayatını tehlikeye atan insanlar var. Gerisini sömürge topraklarında bir serüven olarak görün. Palermo yaşamak için eğlenceli bir yer; dedikodular Venedik'i aratmıyor. Bizlere kahramanlar gibi hayranlık duyuluyor ve iki karış kırmızı gömlek ve yetmiş santimlik kılıç bizi erdemleri sadece görünürde kalan güzel kadınların gözünde arzulanır kılıyor. Tiyatroda locamızın olmadığı bir akşam yok ve likörler çok leziz."

"Pek çok harcamanız olduğunu söylediniz. Cenova'dan gelirken yanında getirdiğiniz o azıcık parayla nasıl idare ediyorsunuz? Marsala'da el koyduğunuz parayı mı harcıyorsunuz?"

"Onlar bozukluk sayılır. Aslında Palermo'ya gelir gelmez General, Crispi'yi gönderdi ve İki Sicilya Bankası'ndan para çektirdi."

"Evet kulağıma çalındı; beş milyon *ducato*'dan söz ediliyor."

Şair o anda yeniden generalin güvenilir adamı pozuna geçti. Gözlerini göğe dikti: "Ah, neler söyleniyor, bir bilseniz. Gene de İtalya'nın daha doğrusu Avrupa'nın her tarafındaki yurtseverlerin bağışlarını dikkate almalı ve bunu Torino'daki gazetenize yazmalısınız ki yanılanlar gerçeği öğrensin. Her neyse, en zoru defterleri düzenli olarak tutabilmek, çünkü İtalya Krallığı resmen kurulunca, her şeyi kusursuz biçimde Majestelerinin hükümetine teslim edeceğim; ne girdide ne çıktıda bir kuruş bile hata olmamalı."

İngiliz masonlarının milyonlarıyla nasıl başa çıkacaksın peki? diye geçiriyordum içimden. Yoksa sen, Garibaldi ve Cavour hepiniz anlaştınız mı aranızda: Paralar geldi ama bunlardan söz etmek yok! Ya da para geldi ama senin haberin yok, bir şey bilmiyorsun, çünkü kimileri (kim?) seni bir korkuluk gibi, küçük erdemli adam gibi vitrin olarak kullanı-

yor ve sen savaşların sadece Tanrı'nın inayetiyle kazanıldığını sanıyorsun. Bu adam benim gözümde hâlâ şeffaf değildi. Sözlerinin içtenlikli olduğunu düşündüğüm tek yanı, gönüllüler o hafta doğu kıyısına doğru ilerler, zaferden zafere koşarak boğazı geçer ve Calabria'ya, sonra Napoli'ye girerlerken kendinin ekonomik hesapları tutmak ve frene basmak için Palermo'da kalmasının yarattığı derin esefti. İşte böyle insanlar da vardır; yazgı ona güzel likörler ve şık hanımlar sunarken, o mermiler pelerinini delsin ister...

Duyduğuma göre yeryüzünde bir milyardan fazla insan yaşıyormuş. Bunu nasıl saydıklarını bilmem ama Palermo'da şöyle bir dolaşmak bile sayımızın çok fazla olduğunu, birbirimizin ayağına bastığımızı anlamak için yeterli. Ve bunların büyük bölümü pis kokuyor. Şimdiden yiyecek yetmemeye başladı, sayımız daha da artarsa ne olur acaba? Demek ki nüfusu azaltmak gerekiyor. Tabii veba salgınları, intiharlar, idam cezaları var; kimi düelloda birbirine meydan okuyor, kimi ormanlarda, kırlarda at biniyor ve düşüp boynunu kırıyor ve hatta duyduğuma göre İngiliz beyleri denize girip yüzüyorlarmış; tabii sonunda boğuluyorlar da... Ama bu da yetmiyor. İnsanoğlunun sayısının artmasını engellemenin arzulanabilecek en doğal ve etkili yolu savaş. Eskiden savaşa gidenler bunun Tanrı'nın arzusu olduğunu söylemezler miydi? Ama savaşacak insan bulmak gerekiyor. Herkes askerden kaçsa savaşta kimse ölmez. O zaman niye savaşılır ki? Bu nedenle Nievo, Abba, Bandi gibi ateş altına atılmaya hevesliler gereklidir. Ancak o zaman benim gibi çevresindeki insan kalabalığının üzerine üflemesine takanlar daha rahat yaşarlar.

Her neyse, benim hoşuma gitmeseler de, güzel ruhlara gereksinmemiz var.

* * *

Güven mektubumla La Farina'nın huzuruna çıktım.

"Eğer benden Torino'ya iletecek iyi haberler bekliyorsanız, bunu silin kafanızdan. Burada bir hükümet yok. Garibaldi ve Bixio benim gibi Sicilyalıları değil kendileri gibi Cenovalıları yönettiklerini sanıyorlar. Silah altına almanın zorunlu olmadığı bir ülkede otuz bin kişiyi askere çağırma konusu ciddi ciddi düşünüldü. Pek çok köyde hakiki ayaklanmalar yaşandı. Okuma ve yazma bilen yegâne kişiler olan eski krallık memurlarının sivil kurullardan hariç tutulması konusunda emir geldi. Bir önceki gün bazı papaz düşmanları Cizvitler tarafından kurulduğu gerekçesiyle halk kütüphanesini yakmayı önerdiler. Kimselerin tanımadığı Marcilepreli bir genç Palermo'ya vali atandı. Adanın içinde her türden suç birbirini izliyor ve katiller genellikle düzeni sağlamakla yükümlü kişiler oluyor, çünkü gerçek haydutları da kendi aralarına kattılar. Garibaldi namuslu bir adam ama gözlerinin önünde olup biteni fark etmekten aciz: Palermo'nun köylerinden topladığımız bir parti atın iki yüz tanesi kayboldu! Başvuran herkese bölük kurma görevi veriliyor ve sonunda en fazla kırk ya da elli askeri olan ama bandosu, subayı tam olan bölükler çıkıyor ortaya. Aynı görev üç ya da dört kişiye birden veriliyor. Bütün Sicilya'da ne sulh hukuk, ne ağır ceza ne ticaret mahkemesi kaldı, çünkü bütün adalet mekanizması toptan işten çıkartıldı ve herkesi ve her şeyi yargılamak için askeri komisyonlar kuruldu; aynen Unni'nin zamanında olduğu gibi! Crispi ve çetesi, Garibaldi'nin sivil mahkeme istemediğini, çünkü yargıç ve avukatların dolandırıcı olduğuna inandığını söylüyorlar; meclis istemiyormuş, çünkü milletvekilleri kılıç değil kalem erbabıymış; hiçbir kamu güvenlik gücüne izin vermiyormuş, çünkü vatandaşların hepsi silahlanmalı ve kendilerini korumalıymışlar. Doğru mu bilmem ama artık bunu generale onaylatamıyorum bile."

7 Temmuz günü La Farina'nın tutuklandığını ve yeniden Torino'ya gönderildiğini öğrendim. Olasılıkla Crispi'nin aklını çeldiği Garibaldi'nin emriyle oldu bu. Cavour'un artık bir habercisi yok. O zaman her şey benim raporuma bağlı.

Dedikodu toplamak için rahip kılığına girmeme gerek kalmadı: Meyhanelerde her türlü şey konuşuluyor ve çoğu zaman genel gidişattan yakınanlar gönüllülerin ta kendileri oluyor. Garibaldi yanlılarıyla birlikte askere yazılan Sicilyalıların yarısının Palermo'ya girdikten sonra silahları da çalıp geri gittiklerini duyuyorum. Abba mazeret uydurarak "Bunlar saman alevi gibi tutuşan köylüler olduğundan pek çabuk sıkıldılar" diyor. Savaş meclisi onları ölüme mahkûm ediyor ama sonra bırakıyor, canları nereye çekerse oraya gitsin; yeter ki uzak olsun. Bu insanların gerçek duygularının ne olduğunu anlamaya çalışıyorum. Sicilya'yı sarmış olan bütün heyecanın nedeni, burasının aslında Tanrı'nın unuttuğu, güneşin yaktığı, denizden başka yerde suyu olmayan, dikenli meyveden başka şey yetişmeyen bir toprak olması. Yüzyıllardan beri bu topraklarda hiçbir şey olduğu yokken ansızın peşine erlerini takmış olan Garibaldi çıkageldi. Buranın halkı ne Garibaldi'yi tutuyor ne de onun tahtından etmeye çalıştığı kralı. Sadece farklı bir şeyler yaşanması onları sarhoş etmiş gibi. Ve bu farklılığı her biri kendine göre yorumluyor. Belki de bu hızlı yenilik rüzgârı tümünü yeniden uyutacak bir keşişlemeden başka bir şey değildir.

* * *

(30 Temmuz) Belli bir yakınlık kurduğum Nievo bana Garibaldi'nin Vittorio Emanuele'den resmi bir mektup aldığını ve kralın ona boğazı aşmamasını emrettiği sırrını veriyor. Ama buyruğun yanında bizzat kral tarafından yazılmış bir özel not daha var ve burada şunu söylüyor: Size az önce bir kral olarak yazdım, şimdi sizin bana, benim buyruğuma uymayı istediğini-

zi ama İtalya'ya karşı görevlerinizin sizden kendilerini kurtarmalarını isteyen Napoli halkına yardıma koşmayı gerektirdiğini söyleyebileceğinizi fısıldıyorum. Kral ikili oynuyordu ama kime karşı? Cavour'a karşı mı? Yoksa önce anakaraya çıkmasını yasakladığı, sonra bunu yapması için yüreklendirdiği ve boğazı aştığı zaman bu itaatsizliği cezalandırmak için Piemonte birlikleriyle Napoli'ye müdahale edeceği Garibaldi'ye karşı mı?

"General çok saf ve bir tuzağa düşecek" diyor Nievo. "Onun yanında olabilmek isterdim ama görevim burada kalmamı gerektiriyor."

Kuşkusuz kültürlü bir kişi olan bu adamın da Garibaldi'ye derin bir hayranlık duygusu içinde yaşadığını keşfettim. Bir zaaf anında eline henüz geçen küçük bir kitabı gösterdi bana, *Garibaldi Sevdaları* müsveddesini son bir kez daha düzeltemediği, kuzeyde basılmış eseriydi.

"Umarım beni okuyanlar, kahramanlık niteliğimin yanı sıra biraz hayvani niteliklerim olduğumu da düşünürler, çünkü yayınevim bunu göstermek istercesine berbat basım hataları yapmış."

Garibaldi'ye adadığı satırlarının üzerinden geçince Nievo'nun biraz hayvan olması gerektiğini düşündüm ben de.

Ne bileyim, var gözünde bir şey
hem de zihninde ışıldayan
ve diz çöktüğünde sanki
insanlık eğiliyor.
Kalabalık meydanlarda
gördüm zarifçe dolaşmasını
ve elini uzatmasını
genç kızlara.

Bu çarpık bacaklı ufaklık için burada herkes deli oluyor.

* * *

(12 Ağustos) Dolaşan söylentiyi doğrulatmak için Nievo'ya gidiyorum: Garibaldi yanlıları Calabria kıyılarında karaya çıkmışlar. Ama onu son derece keyifsiz buluyorum, neredeyse ağlamak üzere. Aldığı bir habere göre Torino'da yönetimine ilişkin olumsuz söylentiler dolaşıyor.

"Ama ben burada her şeyin kaydını tutuyorum" diyerek elini kırmızı kurdelelerle bağlı defterlere vuruyor. "Ne kadar aldım, ne kadar harcadım. Ve eğer çalmış olan biri varsa, bu da benim hesaplarımla çıkacaktır ortaya. Bu defterleri ilgili kişiye teslim ettiğimde birkaç kelle uçacak. Ama o benimki olmayacak."

* * *

(26 Ağustos) Bir strateji uzmanı olmasam da aldığım haberlerden neler olduğunu anlayabiliyorum. Nedeni ister mason altını olsun ister Savoia davasına dönüş, bazı Napolili bakanlar Kral Francesco'ya karşı bir komplo hazırlığı içindeler. Napoli'de bir ayaklanma patlayacak, isyancılar Piemonte hükümetinden yardım isteyecekler, Vittorio Emanuele güneye inecek. Garibaldi bir şeyin farkında değilmiş gibi görünüyor ya da her şeyin farkında ve adımlarını hızlandırıyor. Napoli'ye Vittorio Emanuele'den önce varmak istiyor.

* * *

Elindeki mektubu sallayan Nievo'yu öfkeden delirmiş durumda buluyorum: "Arkadaşınız Dumas bana Krezüs imiş gibi davrandığını söylüyor, sonra da Krezüs'ün ben olduğumu söylüyor! Neler yazıyor bir bakın ve yüzsüzce bunu general adına yaptığını söylüyor... Napoli çevresinde İsviçre'nin ve Bavyera'nın paralı askerleri Bourbon parasıyla yenilgiyi tadıyorlar ve adam başı dört *ducato*'ya kirişi kırmanın peşindeler.

Ne bileyim, var gözünde bir şey / hem de zihninde ışıldayan / ve diz çöktüğünde sanki / insanlık eğiliyor. (s. 161)

Beş bin kişi olduklarından, bu yirmi bin *ducato* eder yani doksan bin frank. Monte Kristo Kontu'nu andıran Dumas'da böyle bir para yok ve soylu bir bey olarak bin frank gibi bir bozukluk atıyor ortaya. Üç binini de Napolili yurtseverlerin toplayacağını söylüyor. Gerisini de ben koyabilir miyim diye soruyor. İyi ama benim parayı nereden aldığımı sanıyor acaba?"

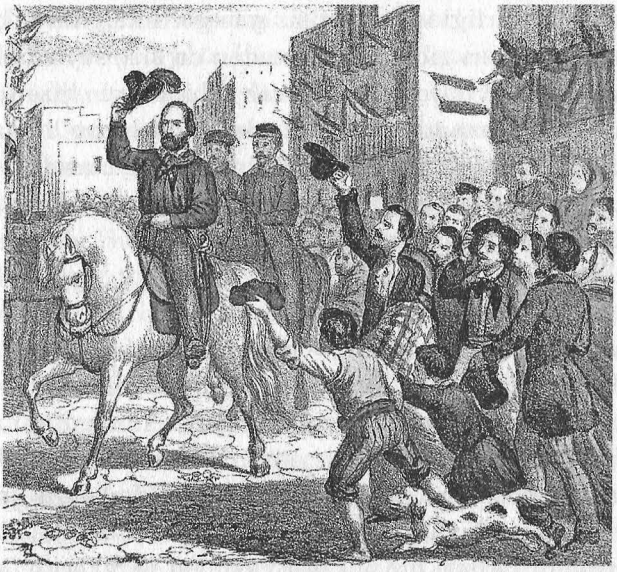
Beni bir şeyler içmeye davet ediyor. "Bak Simonini, şimdi herkes anakaraya çıkmanın heyecanıyla tutuşmuş durumda ve hiç kimse bu seferimizin tarihi üzerine bir utanç lekesi olacak olan trajediyi fark etmedi. Bu, Catania yakınlarındaki Bronte'de yaşandı. Büyük çoğunluğu çiftçilerden ve çobanlardan oluşan on bin köylü hâlâ Ortaçağ derebeylik dönemini hatırlatan bir yönetime mahkûmdu. Bütün bölge Bronte Dükü unvanıyla Lord Nelson'a verilmişti ve hep zenginlerin elinde kaldı. Halk sömürülüyor, hayvan muamelesi görüyordu, yiyecek ot toplamak için bile efendilerinin ormanlarına giremiyorlar, tarlalara girebilmek için geçiş ücreti ödüyorlardı. Garibaldi geldiği zaman bu insanlar adaletin yerini bulacağını, topraklarının kendilerine iade edileceğini düşünerek liberaller denen komiteler kuruyorlar ve Lombardo adındaki bir avukat da bunların başını çekiyordu. Ama Bronte İngiliz mülkü sayılıyor, İngilizler Marsala'da Garibaldi'ye yardım ettiler, bu durumda hangi tarafı tutacaklar? Bu noktada halk Avukat Lombardo ve öteki liberallere kulak vermekten de vazgeçiyor ve hiçbir şey anlamaz olunca bir halk hareketi patlıyor, kıyım başlıyor ve zenginler katlediliyor. Elbette hata ettiler, isyancıların arasına hapishane kaçkınları da karıştı; malum ya, adada yaşanan kargaşa sonucunda içeride kalması gereken pek çok suçlu ortalığa saçılmıştı... Ama bütün bunlar biz geldiğimiz için oldu. İngilizlerin baskısıyla Garibaldi, Bixio'yu Bronte'ye yolladı ama o da incelikten yoksun bir adamdır: Hemen olağanüstü durum ilan etti, halk üzerinde ciddi şiddet uygulamaya başladı, zenginlerin bildirimleri-

ni dikkate aldı ve Avukat Lombardo'yu isyanın elebaşsısı olarak belirledi; bu doğru değildi ama önemi yoktu, bir ders vermek gerekiyordu ve bu nedenle Lombardo dört kişiyle birlikte kurşuna dizildi. Bu dört kişiden biri daha kıyımlar başlamadan sokaklarda zenginlere lanet okuyarak dolaşan ama kimseyi korkutmayan zavallı delinin tekiydi. Bu vahşetin yarattığı hüzün bir tarafa, olay beni kişisel olarak çok yaraladı. Anlıyor musunuz Simonini? Torino'ya bir yandan bizim eski zenginlerle işbirliği içindeymişiz gibi göründüğümüz bu eylemlerin haberleri gidiyor, bir yandan da size söylediğim gibi paraların kötü harcandığı, toprak sahiplerinin bize yoksulları kurşuna dizmemiz için para ödediği ve bizim bu paraları keyfimiz için yediğimiz haberleri. Oysa siz burada can verildiğini hem de bedavaya can verildiğini görüyorsunuz. Çok kaygılandırıcı bir durum."

* * *

(8 Eylül) Garibaldi direnişle karşılaşmadan Napoli'ye girdi. Olasılıkla kendini pek mağrur hissediyor, çünkü Nievo'nun anlattıklarına göre, Vittorio Emanuele'den Cavour'u kovmasını istemiş. Şimdi Torino'da benim raporuma gereksinme duyacaklar ve anlıyorum ki bunu olabildiğince Garibaldi karşıtı bir bakışla yazınam gerekecek. Mason altınlarını iyice parlatmalıyım, Garibaldi'yi düşüncesiz biri olarak betimlemeliyim, Bronte kıyımını vurgulamalıyım, öteki suçlardan, hırsızlıklardan, yolsuzluklardan, rüşvetlerden, genel israflardan söz etmeliyim. Gönüllülerin davranışlarını Musumeci'nin anlatımına göre aktarmalıyım; manastırlarda oburca yiyorlar, kızları (ve hatta belki genç rahibeleri, renklerin tonu değişebilir) iğfal ediyorlar demeliyim.

Özel mülklere el koyma emri düzenlemeliyim. Adsız muhbir ağzından bir mektup yazarak Garibaldi ve Mazzini'nin

Garibaldi direnişle karşılaşmadan Napoli'ye girdi. (s. 165)

Crispi aracılığıyla sık sık haberleştiklerini, Piemonte bölgesinde de cumhuriyet kurmak için planlar yaptıklarını anlatmalıyım. Sözün özü Garibaldi'nin ellerini bağlayacak etkili bir rapor oluşturmalıyım. Zaten Musumeci bana güzel bir konu daha açtı: Garibaldi yanlıları yabancı paralı askerler çetesinden başka bir şey değiller. Bu bin adam arasında Fransız, Amerikalı, İngiliz, Macar ve hatta Afrikalı maceraperestler var; pek çok ulusun döküntü tabakasının yanı sıra Garibaldi ile Güney Amerika ülkelerinde korsanlık yapanlar da şimdi bu serüvende yer alıyorlar. Teğmenlerinin adlarına bakmak bunu anlamak için yeterli: Turr, Eber, Tuccori, Telocchi, Maghiarodi, Czudaffi, Frigyessi (Musumeci bu adları tükürür gibi telaffuz ediyordu; ben de Turr ve Eber dışındaki adları hiç duymamıştım). Lehler, Türkler, Bavyeralıların yanı sıra Bourbon ordusundan kaçan Alman ve İsviçrelilere kumanda eden Wolff adında bir de Alman var. İngiliz hükümeti Garibaldi'nin emrine Cezayir ve Hindistan askerlerinden oluşan birlikler de vermiş. Tabii bir de İtalyan yurtseverleri saymalıyız. Gene de bin gönüllünün ancak yarısı İtalyan'dır. Musumeci abartıyor olmalı, çünkü ben çevremde sadece Venedik, Lombardiya, Emilya, Toscana bölgelerinin lehçelerini duyuyorum ve Hintli filan görmedim ama raporumda bu ırk çeşitliliğinden söz etmem fena da olmaz hani.

Elbette masonlara çifte iplikle bağlı olan Yahudilerden söz etmeden geçemem.

Raporumun olabildiğince çabuk bir şekilde Torino'ya ulaşması ve uygun olmayan ellere düşmemesi gerektiğini düşünüyorum. Acilen Sardinya Krallığı'na dönen Piemonteli bir askeri gemi buldum ve kaptanın beni Cenova'ya götürmesini emreden resmi bir belge düzenlemek benim için çocuk oyuncağı. Sicilya konaklamam burada sona eriyor; Napoli ve ötesinde neler olacağını göremeyeceğim için biraz üzülüyorum ama buraya ne eğlenmek ne de bir destan yazmak için gel-

miştim zaten. Bu yolculuğumdan bana anı olarak kalacak hazlar *pisci d'ovu, babbaluci a picchipachhi* olacak; yani bir tür salyangoz yemeği ile şahane hamur tatlıları... Nievo *a' sammurigghu* dediği bir kılıç balığını tattırmaya söz vermişti ama buna zaman kalmadı; adının yaydığı rayiha ile yetinmek zorundayım.

8

Ercole

30-31 Mart ve 1 Nisan 1897 güncelerinden

Simonini ve meraklı rahibin karşılıklı atışma şeklinde ilerleyen yazışmalarını kaydetmek Anlatıcı'yı biraz huzursuz ediyor ama anlaşıldığı üzere 30 Mart günü Simonini Sicilya'da yaşananları bütünüyle dile getiremeden yazısını tamamlıyor; metinde pek çok satırın silindiği görülüyor; bazıları bir X işaretiyle iptal edilmiş olsa da hâlâ okunabiliyor ama bütününde tedirgin edici bir hava var. 31 Mart'ta günceye Rahip Dalla Piccola dahil oluyor ve Simonini'nin belleğinin sımsıkı kapalı kapılarını aralarcasına onun umutsuzca hatırlamayı reddettiği bilgileri ifşa ediyor. Ve 1 Nisan günü Simonini kusmaya çalıştığını hatırladığı huzursuz bir gecenin sabahında öfkeyle kalemi eline alıyor ve rahibin abartılı ve alılaken küçümsediği notlarını düzeltircesine metne yeniden müdahalede bulunuyor. Anlatıcı nihai olarak kime hak vereceğini bilemediğinden bu olayları oluşum süreçleri içinde anlatmayı yeğliyor ve elbette kendi oluşturduğu metnin sorumluluğunu üstleniyor.

Simonini, Torino'ya gelir gelmez raporunu Cavalier Bianco'ya iletmiş ve bir gün sonra kendisine gönderilen mesajla akşam saatlerinde bir arabanın onu alacağı ve ilk sefer olduğu gibi Bianco, Riccardi ve Negri di Saint Front'un onu bekleyeceği yere götürüleceği bilgisini almıştı.

"Avukat Simonini" diye söze girmişti Bianco, "artık ara-

mızda kurulmuş olan yakınlığa güvenerek, izninizle duygularımı gizlemeyeceğim ve size ahmağın teki olduğunuzu söyleyeceğim."

"Cavaliere, nasıl söylersiniz bunu?"

"Söyler, söyler tabii" diyerek araya giren Riccardi hepsinin bu şekilde düşündüğünü bildirmişti. "Ben de tehlikeli bir ahmak olduğunuzu düşünüyorum ve zihninizde oluşan bu düşüncelerle Torino'da serbestçe dolaşmanızın tekinsiz bir hareket olup olmadığına karar veremiyorum."

"Özür dilerim, bazı şeylerde yanılmış olabilirim ama anlamıyorum..."

"Yanıldınız, her şeyde yanıldınız... Farkında mısınız bilmem ama (bunu artık ev kadınları bile biliyor) General Cialdini birkaç gün içinde birliklerimizle kiliseye ait devletlere girecek. Olasılıkla bir ay içinde ordumuz Napoli kapılarına dayanacak. O noktada zaten bir halk oylamasını gündeme getireceğiz ve İki Sicilya Krallığı toprakları resmen İtalya Krallığı'na bağlanacak. Eğer Garibaldi göründüğü gibi soylu ve gerçekçi bir önderse Mazzini denen ateşli adama kendini kabul ettirecek ve *bon gré mal gré* durumu kabul edecek, fethedilmiş toprakları yeniden kralın eline teslim edecek ve bizim gözümüzde şahane bir yurtsever kimliği kazanacaktır. İşte o zaman altmış bin kişiye ulaşan ve dizginleri serbest bırakılmaması gereken Garibaldi ordusunu dağıtmak zorunda kalacağız; gönüllüleri Savoia ordusuna alacağız, ötekiler de tazminatlarını alıp evlerine dönecekler. Hepsi başarılı çocuklar, hepsi birer kahraman. Ve siz bu talihsiz raporunuzu basına ve kamuoyuna sunarak, yakında bizim askerimiz ve subaylarımız olacak olan Garibaldi yanlılarının Sicilya'yı yağmalayan –çoğu yabancı– bir çapulcu çetesi olduğunu söylememizi mi istiyorsunuz? Garibaldi bütün İtalya'nın minnet duyacağı gerçek bir kahraman değil de palavradan bir düşmanı satın alarak yenmiş olan bir maceraperest mi? Ve söz-

de son ana dek İtalya'yı bir cumhuriyet yapmak için Mazzini ile komplo hazırlayan biri mi? Nino Bixio liberallere ateş ederek, çobanlarla köylüleri katlederek mi adada dolaştı yani? Deli misiniz siz?"

"Ama sizler bana verdiğiniz görevle..."

"Biz size Garibaldi'yi ve onunla savaşan yiğit İtalyanları lekeleme görevi vermedik ki; bir Piemonte müdahalesini haklı kılmak için, kahramanımızın Cumhuriyetçi *entourage*'ının işgal edilen toprakları nasıl kötü yönettiğini gösteren belgeler bulmanızı bekliyorduk."

"Ama efendim, sizler biliyorsunuz ki La Farina..."

"La Farina Kont Cavour'a özel mektuplar yazıyordu ve bunları elbette etrafa yaymadı. Hem sonra La Farina La Farina'dır; özellikle Crispi'ye karşı özel bir hınç besler. Hem sonra bu İngiliz masonlarının dağıttığı altınlar konusundaki saçmalamalarınız ne anlama geliyor?"

"Herkes bundan söz ediyor."

"Herkes mi? Biz etmiyoruz. Hem sonra bu masonlar da neyin nesi? Siz mason musunuz?"

"Ben değilim ama..."

"O halde sizi ilgilendirmeyen konulara burnunuzu sokmayın. Bırakın masonlar ne halleri varsa görsünler."

Simonini olasılıkla Savoia hükümetinde (belki Cavour dışında) herkesin mason olduğunu anlamamıştı; oysa çocukluğundan beri etrafını saran Cizvitler yüzünden öğrenmiş olması gerekirdi. Ama Riccardi şimdi konuyu Yahudilere getirmişti ve hangi zihinsel deformasyon yüzünden onları rapora dahil ettiğini sorguluyordu.

Simonini kekelemeye başlamıştı: "Yahudiler dört bir yandalar, inanmayacaksınız ama..."

"Bizim inanıp inanmadığımızın bir önemi yok" diye sözünü kesmişti Saint Front, "Birleşik İtalya'da Yahudi cemaatlerinin de desteğine gereksinme duyacağız, öte yandan iyi İtal-

yan Katoliklere, gerçek Garibaldi kahramanları arasında Yahudilerin de olduğunu hatırlatmaya gerek yok. Sözün kısası, bütün *gaffe*'larınız yüzünden sizi Alp Dağları'ndaki konforlu kalelerimizden birine yollasak ve birkaç on yıl temiz hava almanızı sağlasak yeridir. Ama ne yazık ki gene size ihtiyacımız var. Anlaşıldığı üzere, yüzbaşı ya da albay, her neyse bu Nievo bütün kayıt defterleriyle hâlâ güneyde bulunuyor: *In primis* bu defterleri dürüstçe mi tuttu ve *in secundis* hesaplarının açığa vurulması siyasi olarak yararlı mı değil mi, bilmiyoruz. Siz, Nievo'nun bu kayıt defterlerini bize teslim etmeye niyet ettiğini söylüyorsunuz ve bu iyi olur ama bize iletmeden önce onları başkasına gösterirse bu kötü olur. Şimdi siz gene milletvekili Boggio'nun muhabiri olarak Sicilya'ya dönün ve sülük gibi yapışın Nievo'ya; ne yapın edin ve bu kayıt defterlerinin ortadan yok olmasını sağlayın, buharlaşıp uçsunlar havaya ve bir daha kimse onların adını sanını duymasın. Bunun nasıl gerçekleştirileceği size kalmış, yasallık sınırları içinde her türlü yola başvurabilirsiniz; bu arada bizden gelecek ikinci bir buyruğu bekleyin. Cavalier Bianco gerekli parayı elde edebilmeniz için Banco di Sicilia'da bir hesap açacak."

Burada, Dalla Piccola'nın açıkladıkları da eksik ve kopuk; sanki o da karşısındaki oyuncunun unutmaya çalıştığı şeyleri hatırlamakta zorlanır gibi.

Anlaşıldığı üzere Simonini eylül sonunda Sicilya'ya döndü ve bir sonraki yılın mart sonuna kadar orada kaldı; Nievo'nun defterlerine el koymak için daimi olarak uğraş verdi ama başarısız oldu; on beş günde bir Cavalier Bianco'dan hangi noktada olduğunu soran bir mektup aldı.

Fesat söylentiler yüzünden hem bedeniyle hem ruhuyla kendini defterlerine adayan Nievo kaydettiği her şeyden emin olabilmek için eline geçen binlerce faturayı daha da dikkatle araştırıyor, kontrol ediyor, inceliyordu, çünkü Garibaldi bir

skandalın, iftiranın ortaya çıkmasından kaygılanıyordu; bu nedenle Nievo'ya güzel bir büro tahsis etmiş, yanına dört yardımcı vermiş, kapıya ve merdivenlere iki bekçi dikmişti; öyle ki değil gündüz, gece bile içeriye sızmak, defterleri aramak olanaksız bir hal almıştı.

Nievo da hesap dökümünün birilerinin hoşuna gitmeyeceğini anladığını belli ediyordu; defterlerin çalınması ya da kurcalanması olasılığına karşı onları en bulunmayacak yerlere gizliyordu. Simonini şairle dostluğunu güçlendirmekten başka çare bulamamıştı; zaten artık bir yoldaş muhabbetine girmişlerdi, Simonini bu lanet olası defterlerin önemini anlamaya çalışıyordu.

Denizden esen rüzgârlar başlamadan, renkleri solgun güz Palermosu'nda pek çok akşamı birlikte geçirir olmuşlardı; anasondan yapılan içkinin suya katıldığında bir duman bulutuna dönüşmesini seyrediyor, sonra bunu yavaş yavaş yudumluyorlardı. Ya Simonini'den hoşlandığından ya da artık bu kente tutsak olduğunu hissettiğinden biriyle karşılıklı hayaller kurmak gereksinmesinde olan Nievo yavaş yavaş askeri tutumundan sıyrılıyor ve içini döküyordu. Milano'da bıraktığı bir sevdayı anlatıyordu; bu imkânsız bir sevdaydı, çünkü kadın sadece kuzeni değil aynı zamanda en yakın dostu olan kişinin karısıydı. Ama elden gelen bir şey yoktu, çünkü öteki sevdalar da onu hastalık hastası yapmışlardı.

"Böyleyim ve böyle olmaya mahkûmum. Hep hayalperest, karanlık, kasvetli, hırçın olacağım. Artık otuz yaşındayım, sevmediğim bir dünyadan kopabilmek için şimdiye dek hep savaşlara girdim. Bu nedenle henüz müsvedde halinde olan romanımı evimde bıraktım. Onun basıldığını görebilmek isterim ama tutmam gereken bu pis hesaplar yüzünden onunla ilgilenemiyorum. Hırslı olsaydım, hazlara düşkün olsaydım... En azından kötü yürekli olsaydım... En azından Bixio gibi. Yok işte. Hâlâ çocuk ruhluyum, sadece günü yaşıyorum,

kımıldamak için hareket etmeyi, soluk almak için havayı seviyorum. Ölmek için öleceğim... Ve her şey bitecek."

Simonini onu avutmaya uğraşmıyordu. İyileşmesinin olanaksız olduğunu düşünüyordu.

Ekim başında Volturno Muharebesi oldu ve Garibaldi Bourbon ordusunun son saldırısını da püskürttü. Ama aynı günlerde General Cialdini Papalık ordusunu Castelfidardo'da yenmiş ve daha önce Bourbon Krallığı olan Abruzzo ile Molise'yi işgal etmişti. Nievo, Palermo'da frene basıyordu. Piemonte'de onu suçlayanlar arasında La Farina yanlılarının olduğunu öğrenmişti ve bu da La Farina'nın artık kırmızı gömlek kokan her şeye zehir kustuğunun işaretiydi.

"İçimden her şeyi terk edip gitmek geliyor" diyordu mutsuz Nievo, "ama bunlar tam da dümenin bırakılmaması gereken günler."

26 Ekim günü büyük olay gerçekleşti. Garibaldi, Teano'da Vittorio Emanuele ile buluştu. İtalya'nın güneyini uygulamada ona teslim etmişti. Onu en azından krallığın senatörü olarak atayacak, diyordu Nievo; oysa kasım başında Garibaldi on dört bin adamını ve üç yüz atını Caserta'ya dizmiş ve kralın onların önünde tören geçidi yapmasını beklemişti ama kral görünmemişti bile.

7 Kasım günü Kral zaferle Napoli'ye giriyordu ve Garibaldi, modern bir Cincinnato gibi Caprera adasına çekiliyordu. "Ne adam" diyordu Nievo ve ağlıyordu bütün şairler gibi (bu durum Simonini'yi sinir ediyordu).

Birkaç gün sonra Garibaldi ordusu çözülüyordu, yirmi bin gönüllü Savoia ordusuna alınıyordu ama üç bin Bourbon subayı da onlara katılıyordu.

"Doğru olabilir" diyordu Nievo, "nihayet onlar da İtalyan ama bu bizim destanımız için üzücü bir son. Ben dahil olmu-

yorum, altı aylık paramı alıyorum ve elveda. Görevimi bitirmek için altı ay yeter diye düşünüyorum, umarım başarırım."

Lanetli bir iş olmalıydı, çünkü kasım sonunda ancak temmuzun hesaplarını tamamlayabilmişti. Tahminen üç ay, belki biraz daha fazlası gerekliydi.

Aralık ayında Vittorio Emanuele Palermo'ya geldiğinde Nievo, Simonini'ye şöyle diyordu: "Güneyde kalan son kırmızı gömlekli benim ve bir vahşiye bakar gibi bakıyorlar bana. Üstelik La Farina yanlısı hayvanların iftiralarına yanıt vermek zorundayım. Tanrım, böyle biteceğini bilseydim, Cenova'dan bu hapishaneye gelmek için gemiye bineceğime denize atlar boğulurdum, daha iyiydi."

Simonini o zamana kadar kayıt defterlerine el sürme fırsatı bulamamıştı. Nievo aralık ortasında ansızın kısa süreliğine Milano'ya gideceğini söylemişti. Defterleri Palermo'da bırakıp mı gidecekti? Yanında mı götürecekti? Bilmeye olanak yoktu.

Nievo neredeyse iki ay dönmemişti ve Simonini bu hüzünlü dönemi (duygusal bir insan değilim diye düşünüyordu ama kar olmayan ve hintinciri dolu bir çölde Noel geçirmek çok anlamsızdı) Palermo çevresini ziyaret ederek geçirmişti. Bir dişi katır satın almış, Peder Bergamaschi'nin cüppesini üzerine geçirmiş, köy köy dolaşmıştı; bir yandan rahiplerden ve köylülerden dedikodu topluyordu ama asıl amacı Sicilya mutfağının sırlarını keşfetmekti.

Köylerin dışında yer alan tenha lokantalarda son derece yabani ve ucuz (ama müthiş leziz) yemekler buluyordu; bunlardan biri pişmiş suydu: Ekmek dilimleri büyük çorba kâsesine konuyor, üzerlerine bol bol zeytinyağı ve taze çekilmiş karabiber dökülüyordu; ayrıca üç çeyrek litre tuzlu suda dilimlenmiş soğan, domates dilimleri ve nane kaynatılıyordu; yirmi dakika sonra bu su ekmeğin üzerine dökülüyor, bir-

kaç dakika bekletildikten sonra sıcak sıcak ikram ediliyordu.

Simonini Bagheria kapılarında karanlık dehlizi andıran, birkaç masalık bir lokanta keşfetmişti; bu keyifli loşlukta kış aylarında bile görünürde (ve belki gerçekte de) son derece pis olan lokantada yürek dolması, domuz jölesi, uykuluk ve her türlü işkembe yemeği gibi inanılmaz sakatat yemekleri pişiyordu.

Orada birbirlerinden çok farklı iki kişiyle tanışmıştı ve dehası bu ikisini tek bir planın içinde bir araya getirebilmeyi ancak daha sonra başarabilmişti. Ama fazla hızlı gitmeyelim.

İlki zavallı bir deliye benziyordu. Lokantacı acıdığı için ona yemek ve barınak verdiğini söylüyorduysa da aslında pek çok ve pek yararlı hizmetlerde bulunabilecek bir tipti. Ona herkes Bronte diyordu ve gerçekten de Bronte katliamlarından kurtulmuş gibi bir hali vardı. Ayaklanma anıları onu sürekli huzursuz ediyordu ve birkaç kadeh şaraptan sonra yumruğunu masaya vurup şöyle haykırıyordu: *"Cappelli guaddativi, l'ura du giudizziu s'avvicina, populu non mancari all'appellu"*. Bu sözlerin anlamı şuydu: "Ağalar, dikkatli olun, çünkü yargı günü yaklaşıyor, halkım, çağrıyı kaçırmayın!" Bu sonradan Bixio tarafından kurşuna dizilen beş kişiden biri olan arkadaşı Nunzio Ciraldo Fraiunco'nun ayaklanmadan önce haykırdığı cümleydi.

Entelektüel hayatı pek yoğun sayılmazdı ama en azından bir fikri vardı ve sabit bir fikirdi: Nino Bixio'yu öldürmek istiyordu.

Simonini'nin gözünde Bronte sıkıcı kış akşamlarını geçirmek için ilginç bir tipten başka bir şey değildi. Bir başka tipi görür görmez daha ilginç bulmuştu; bu kıllı ve başlangıçta huysuz adamın aşçıya yemeklerin tariflerini sorduğunu görünce kendini Simonini adında bir sofra düşkünü olarak tanıtarak dostluk kurmaya çalışmıştı. Piemonte usulü kuzu tarifini verince huysuz tip ona Sicilya usulü kaparili patlıcanın sırlarını veriyordu; Simonini iştahını kabartmak için Alba

Ona herkes Bronte diyordu ve gerçekten de Bronte katliamlarından kurtulmuş gibi bir hali vardı. (s. 176)

usulü çiğ etten söz ediyor, güneyli ise badem ezmesinin simyasına dalıyordu.

Ninuzzo adındaki bu usta bayağı İtalyanca konuşuyordu; yabancı ülkelere seyahatler yaptığı da anlaşılıyordu. Çevredeki tapınaklarda bulunan Meryem Ana heykellerine tapınan bu şahıs Simonini'nin dinsel kisvesine duyduğu saygıdan ötürü ona ilginç durumunu itiraf etmişti: Bourbon ordusunda cephaneciydi ama askeri bir konumu yoktu; çok uzakta olmayan bir cephaneliğin işletmecisi ve bekçisi olarak çalışan bir zanaatkârdı. Garibaldi yanlıları Bourbon askerlerini kovmuşlar ve cephaneye ve mühimmata el koymuşlardı; kaleyi bütünüyle terk etmemek için Ninuzzo'yu mekânın bekçisi olarak görevlendirmişlerdi ve askeriyeden maaş bağlamışlardı. Ve o orada, emir bekleyerek, canı sıkılarak duruyordu; Kuzeyi işgal edenlere kin besliyordu, kralını özlüyordu, ayaklanma ve isyan hayalleri kuruyordu.

Onun da Piemontelilerden yana olmadığını sezdiği bir sefer "İstesem Palermo'nun yarısını havaya uçurabilirim" diye fısıldamıştı Simonini'ye. Ve onun şaşkınlığı karşısında deposunu gasp edenlerin farkına varmadıkları bir gerçeği açıklamıştı: Cephaneliğin altındaki bodrumda küçük fıçılar fişek tozuyla, el bombasıyla ve başka savaş araçlarıyla doluydu. Pek yakında gerçekleşecek ayaklanma için de saklanıyordu bunlar, çünkü direniş çeteleri Piemonteli işgalcilere dünyayı dar etmek amacıyla dağlarda hazırlanmaktaydılar.

Patlayıcılardan söz ettikçe yüzü aydınlanıyor ve yassı profili, çukur gözleri neredeyse güzelleşiyordu. Sonunda bir gün Simonini'yi kendi kalesine götürmüştü ve gizli bodrumda keşif yaptıktan sonra ona elinin ayasında duran siyahımsı taneleri gösteriyordu.

"Ah, saygıdeğer peder" diyordu, "iyi kalite bir baruttan güzel bir şey yoktur. Rengine bir bakın, kurşuni gri, barutlar parmaklarımın baskısıyla dağılmıyorlar. Bunu bir kâğıt

üzerine koysanız ve kibriti çaksanız, kâğıda değmeden yanar inanın. Bunu eskiden yetmiş ölçü güherçile, on iki ölçü kömür ve on iki ölçü kükürtle yaparlardı, sonra bizim İngiliz ölçüsü dediğimiz şeye geçtiler ve on beş ölçü kömür, on ölçü kükürt koymaya başladılar: işte savaşlar da böyle kaybedildi, çünkü barutlar patlamadılar. Bugün meslekten olan bizler (ama ne yazık ki ya da Tanrı'ya şükürler olsun ki pek azız) güherçile yerine Şili güherçilesi kullanıyoruz ve bu da bambaşka bir şey."

"Daha mı iyi?"

"Daha iyi. Bakın peder, her gün yeni bir patlayıcı yapıyorlar ve hepsi birbirinden beter oluyor. Kralın bir subayı vardı (yasal kralın yani) ve çokbilmiş havalarıyla dolaşarak bana yepyeni buluşunu övüyordu; bu pirogliserin idi. Ama bunun basınçla patladığını bilmiyordu; bir çekiçle baruta vuran kişi, ilk olarak havaya uçan kişi olacaktı. Bana kulak verin, eğer bir başkasını havaya uçurmak istiyorsanız, eski baruttan iyisi yoktur. İşte o gerçek bir gösteridir."

Ninuzzo Usta sanki dünyada daha güzel bir şey yokmuş gibi iyice keyiflenmişti. Simonini o anda onun bu anlatımlarına fazla önem vermemişti ama daha sonra, ocak ayında konuyu ciddiye alacaktı.

Askeri harekâtın finansal defterlerine el koymak için birkaç yöntem üzerinde kafa yoran Simonini sonunda şuna karar vermişti: Hesaplar ya burada, Palermo'da bulunuyorlar ya da Nievo Kuzey'den döndüğünde yeniden burada olacaklar. Nievo nihayetinde bunları Torino'ya gemiyle götürecek. Ana fikir olarak şimdi gün be gün onu izlemeye gerek yok, çünkü zaten gizli kasaya ulaşamıyorum ve onu açmama olanak yok. Zaten gidip açabilsem bir rezalet kopar. Nievo defterlerin kaybolduğu ihbarında bulunur, belki de benim Torinolu işverenlerim suçlanırlar. Nievo'ya elinde defterler varken suçüstü yapsam ve sırtına bir hançer saplasam va-

veyla kopar. Nievo gibi bir ceset ne olursa olsun utanç yaratır. Torino'dakiler bana defterlerin havaya uçması gerekiyor demişlerdi. Ama onlarla birlikte Nievo da havaya uçmalı ki (bu da doğal ve kaza sonucu görünmeli) defterler ikinci planda kalsın. Acaba denetim binasını ateşe mi vermeli ya da havaya mı uçurmalı? Fazla göze batar. Geriye kalan tek çözüm, Nievo'yu, defterleri, onun yanında olan her şeyi Palermo'dan Torino'ya deniz yoluyla giderken yok etmek. Bir deniz trajedisinde elli ya da altmış kişi suyun altını boylarsa kimse bütün bu felaketin üç beş müsveddeyi yok etmek uğruna yaratıldığını aklına bile getirmez. Bu biraz hayali, biraz tehlikeli bir düşünceydi ama görünene göre Simonini yaş ve bilgi olarak büyümekteydi; artık üç arkadaşıyla küçük oyunlar peşinde koşan üniversitedeki genç adamdan farklıydı. Savaşı görmüş, ölüme –neyse ki başkalarının ölümlerine– alışmıştı; Negri di Saint Front'un söz ettiği kalelere müthiş bir merak beslemeye başlamıştı.

Simonini doğal olarak bu proje üzerinde uzun uzadıya kafa yormak zorunda kaldı, çünkü tek çaresi buydu. Bu nedenle ağız sulandırıcı yemekler ikram ettiği Ninuzzo Usta'dan görüşler alıyordu.

"Ninuzzo Usta, siz neden burada bulunduğumu merak ediyor olmalısınız; Papa Hazretleri'nin emriyle burada bulunuyorum ve İki Sicilya Krallığı'nı yeniden canlandırmakla yükümlüyüm."

"Peder, emrinizdeyim, söyleyin ne yapayım sizin için."

"Bakın, henüz bilmediğim bir tarihte Palermo'dan ana kıtaya gidecek bir gemi kalkacak. Bu gemide Papa Hazretleri'nin yetkisini ebediyen sona erdirmeye, Kralımızı lekelemeye yönelik planların ve emirlerin bulunduğu bir kasa olacak. Bu gemi Torino'ya varmadan batmalı ve ne insanlar ne eşyalar kurtulmalı."

"Bundan kolay ne var peder? Şimdi Amerikalıların geliştir-

dikleri çok yeni bir buluş var. Buna torpido deniyor. Sanki bir kömür kütlesi gibi yapılan bir bomba. Bu kütleyi geminin katı yakıtının arasına saklıyorsun ve kazana atıldığında ısınan torpil patlama yaratıyor."

"Fena değilmiş. Ama bu kömür kütlesi doğru anda atılmalı kazana. Gemi ne erken ne geç patlamalı, yola yeni çıktığında da ya da yaklaşmak üzere patlarsa kuşku uyandırabilir. Tam yolun ortasında, meraklı bakışlardan uzakta gerçekleşmeli."

"İşte en zoru bu. İlk kurban kendi olacağı için bir ateşçiyi satın almak mümkün olmayacağından o torpidolu kömür miktarının kazana atılacağı anı hesaplamak gerekecektir. Ama bunu Benevento Cadıları bile beceremez."

"O halde?"

"O halde sevgili peder, her zaman işe yarayan yöntem uygulanacak yani minik bir fıçı barut ile güzel bir fitil."

"İyi ama patlamada havaya uçacağını bile bile fitili ateşlemeyi kim kabul eder ki?"

"Maalesef ya da Tanrı'ya şükür pek az sayıda kalan bizlerden biri dışında hiç kimse. Uzman fitilin uzunluğunu ayarlamayı bilir. Eskiden fitiller kara barut doldurulmuş saman kamışlardan, kükürtlü fitilden ya da güherçileye batırılmış ve katrana bulanmış iplerden yapılırdı. O zaman patlama anına ne kadar kaldığını bir türlü bilemezdin. Ama Tanrı'ya şükür otuz yıldır yavaş yanan bir fitil var ve mütevazı bir şekilde bodrumumda bundan birkaç metreye sahip olduğumu açıklayabilirim."

"Ve bununla?"

"Ve bununla fitili ateşlediğin anla alevin baruta ulaşması arasındaki zamanı ve yani fitilin uzunluğunu ayarlayabilirsin. Fişekçi fitili ateşledikten sonra geminin öteki ucundan indirilmiş bir filikanın kendini beklediğini ve gemi patladığında yeterince uzaklaşmış olacağını bilirse her şey mükemmel hatta bir başyapıt olur!"

"Ninuzzo Usta, bir sorum daha var. Ya o gece fırtına varsa, kimse filika indiremezse ne olur? Sizin gibi bir fişekçi böyle bir riski göze alır mı?"

"Doğruyu söylemek gerekirse hayır peder."

Ninuzzo Usta'dan neredeyse kesin görünen bir ölüme gitmesi istenemezdi. Ama belki onun kadar uyanık olmayan biri bulunurdu.

Nievo ocak sonunda Milano'dan Napoli'ye geliyor, muhtemelen bazı belgeleri alabilmek için on beş gün orada oyalanıyordu. Palermo'ya dönme emrini aldıktan sonra bütün defterlerini toparlama (belli ki defterler Napoli'de kalmıştı) ve Torino'ya götürme emrini alıyordu.

Simonini ile buluşması sevgi dolu ve kardeşçe olmuştu. Nievo kuzeye yaptığı yolculukla ilgili duygusal birkaç izlenimini aktararak içini dökmüştü ve ona bir bakıma şanslı bir bakıma şanssız bir şekilde ilişkilerinin o kısacık buluşma sırasında canlandığını anlatmıştı... Simonini, arkadaşının içli öyküsünü adeta yaşlanan gözlerle dinlerken aslında defterlerin Torino'ya hangi araçla taşınacağını öğrenmenin telaşı içindeydi.

Nievo nihayet konuşmuştu. Mart başında Palermo'dan ayrılacak ve *Ercole* gemisiyle Napoli'ye gidecek, oradan da Cenova'ya devam edecekti. *Ercole* İngiliz yapımı buharlı, haysiyetli bir gemiydi; iki yan çarkı, on beş mürettebatı ve onlarca kişi taşıyabilecek kapasitesi vardı. Uzun bir geçmişe sahipti ama köhne değildi ve işini gayet iyi görüyordu. Simonini o andan başlayarak, olabildiğince istihbarat toplamaya girişmiş ve Kaptan Michele Mancino'nun hangi handa konakladığını öğrenmişti. Tayfalarla konuşarak geminin içine ilişkin bilgi de edinmişti.

Rahip cüppesini kuşanarak ve üzgün ifadesiyle yeniden Bagheria'ya dönmüş ve Bronte'yi bir kenara çekerek şunları söylemişti:

"Bronte, Palermo'dan kalkan bir gemi Nino Bixio'yu Napoli'ye götürecek. Tahtın son bekçileri olan bizlerin, bu adamın senin memleketine yaptıklarının intikamını alma vakti geldi. Onun kellesini alanlar arasına katılma onurunu veriyorum sana."

"Ne yapmam gerektiğini söyleyin bana, yeter."

"Bu bir fitildir ve yanma süresi bunu senden ve benden daha iyi bilen bir kişi tarafından belirlenmiştir. Beline bağla. Adamlarımızdan biri, Garibaldi'nin yüzbaşısı olan ama gizliden gizliye kralımıza sadık olan Yüzbaşı Simonini gemiye askeri sırla kapatılmış bir sandık yükletecek; güvendiği biri ambarda bu sandığın bekçiliğini yapacak ve bu da sen olacaksın. Kasa elbette barut dolu olacak. Simonini de seninle gemiye binecek ve Stromboli uzaktan göründüğünde sana belindeki fitili çıkartıp tutuşturma emri verilmesini sağlayacak. Bu arada denize bir filika indirtecek. Fitilin uzunluğu ve dayanıklılığı senin ambardan çıkıp geminin kıçına gitmeni ve Simonini'nin yanına ulaşmanı sağlayacak. Gemi patlamadan uzaklaşmaya vaktiniz olacak; Bixio ise gemiyle birlikte havaya uçacak. Ama sen Simonini denen bu adamı görmemelisin, görecek kadar yaklaşmamalısın bile. Ninuzzo seni arabayla geminin yanına götürdüğünde adı Almalo olan bir denizciyle tanışacaksın. O seni ambara indirecek ve sen Almalo gelip bildiğin şeyi yapmanı emredene kadar uslu uslu bekleyeceksin."

Bronte'nin gözleri ışıldıyordu ama o kadar da aptal değildi: "Ya deniz dalgalıysa?" diye sormuştu.

"Eğer ambarda geminin sallandığını hissedersen kaygılanmamalısın; filika geniş ve sağlamdır; üstelik direği ve yelkeni de vardır; zaten karaya yakın olacaksınız. Hem Yüzbaşı Simonini dalgaların çok yüksek olduğunu düşünürse kendi hayatını da riske atmak istemeyecektir. O zaman sen emir almayacaksın, Bixio bir başka sefer öldürülecek. Ama eğer emir geldiyse bunun nedeni, senden daha deneyimli olan de-

nizcilerin sağ salim Stromboli'ye ulaşacağınıza karar vermiş olmasındandır."

Bronte'nin heyecanı ve kabulü. Cehennem aletini ayarlamak için Ninuzzo Usta ile uzun ve gizli toplantılar. Zamanı gelince, casuslara ve gizli ajanlara yakıştırılan türden, neredeyse cenaze giysilerine bürünen Simonini mühür ve damga dolu izin belgesiyle Kaptan Mancino'nun karşısına çıktı; izin belgesine göre Majesteleri II. Vittorio Emanuele'nin emriyle çok gizli evrak dolu bir sandık Napoli'ye taşınmalıydı. Öteki yüklerin arasına karışması ve göze batmaması için ambara indirilecek ama gece gündüz başında Simonini'nin güvendiği bir adam bekleyecekti. Sandığı, orduya daha önce de güvenle hizmet etmiş Almalo adında bir şahıs teslim alacaktı; kaptanın başka bir şeyle ilgilenmesine gerek yoktu. Napoli'de bir subay kasanın sorumluluğunu üstlenecekti.

Plan son derece yalındı ve operasyon kimsenin dikkatini çekmeyecekti; Nievo içi kayıt defterleri dolu kasasının başından ayrılmazsa göze batmayacaktı.

Ercole gemisinin öğleden sonra saat bir gibi denize açılması, Napoli'ye doğru yolculuğun on beş on altı saat sürmesi bekleniyordu; gemiyi Stromboli Adası açıklarında patlatmak iyi olacaktı, çünkü sürekli sakin sakin lav akıtan yanardağın geceleri püskürttüğü ateş yüzünden patlama şafakta bile olsa dikkat çekmeyecekti.

Simonini elbette daha önceden Almalo ile iletişim kurmuştu; mürettebatın en paragözü gibi görünen genci cömertçe satın almış ve ona önemli bilgileri vermişti: Rıhtımda Bronte'yi bekleyecek ve onu kasasıyla ambara indirecekti. "Bunun dışında yapman gereken şey, ufukta Stromboli'nin alevleri göründüğünde uyanık ol, denizin durumu ne olursa olsun hiç meraklanma. İşte o anda ambara in, o adamın yanına git ve şöyle söyle: 'Sana vaktin geldiğini haber veriyorlar.'

Onun yaptığı ya da yapacağı ile ilgilenme ama merakını yenmen için söyleyeyim ki kasada içinde mesaj olan bir şişe arayacak ve bunu lombozdan denize atmaya çalışacak; yakında olacak bir teknenin içindeki kişi bu şişeyi alıp Stromboli'ye götürecek. Sen sadece işinin başına dön ve her şeyi unut. Haydi, şimdi söylemen gerekeni tekrar et bakayım."

"Sana vaktin geldiğini haber veriyorlar."

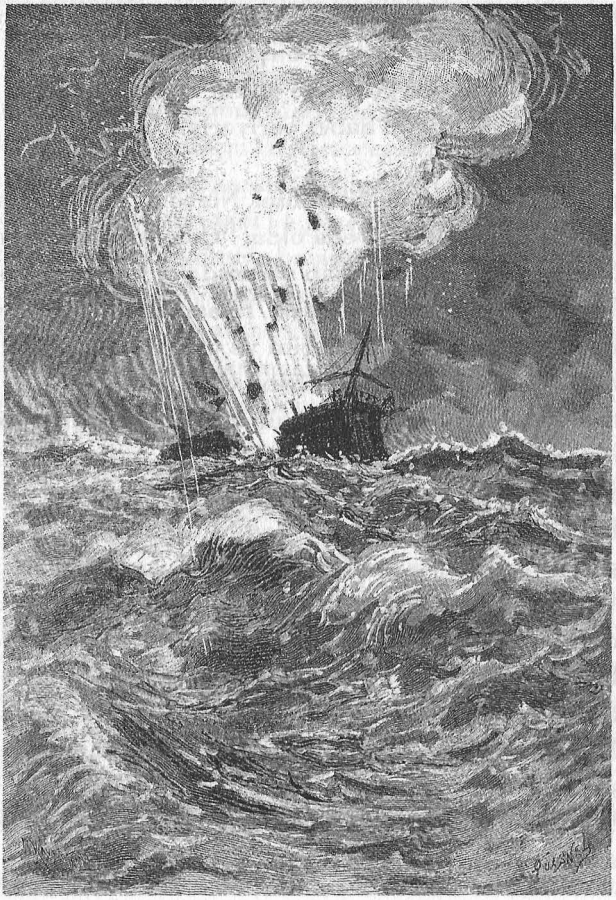
"Aferin."

Denize açılma saatinde Simonini, Nievo ile vedalaşmak için rıhtımdaydı. Hüzünlü bir veda oldu. "Çok sevgili dostum" diyordu Nievo, "çok uzun zaman yanımda oldun, sana ruhumu açtım. Bir daha görüşemeyebiliriz. Hesaplarımı Torino'ya teslim edince Milano'ya döneceğim ve orada... Bakalım. Kitabımla ilgilenirim. Elveda, sarıl bana ve yaşasın İtalya."

"Elveda sevgili Ippolito, seni hiç unutmayacağım" diyordu Simonini ve bunu yaparken kendini rolüne kaptırarak gözünden birkaç damla yaş bile akıtabiliyordu.

Nievo arabasından koca bir sandık indirtiyor, onu gemiye taşıyan yardımcılarından gözünü bir an bile ayırmıyordu. Kendi de geminin merdivenlerini çıkmadan bir an önce Simonini'nin tanımadığı iki arkadaşı geldiler ve onu pek güvenli bulmadıkları *Ercole'*ye binmemesi, ertesi sabah yola çıkacak olan ve daha iyi durumda bulunan *Elettrico* ile yola çıkması konusunda ikna etmeye çalıştılar. Simonini bir an telaşlandıysa da Nievo omuzlarını silkti ve belgelerin zaman yitirmeden yerlerine varmalarının daha önemli olduğunu söyledi. *Ercole* az sonra limanın sularını terk ediyordu.

Simonini'nin sonraki saatleri neşe içinde geçirdiğini söylemek, soğukkanlılığına fazla kredi vermek anlamına gelir. Aslında bütün günü ve akşamı göremeyeceği olayın beklentisiyle yaşadı; Palermo dışında yükselen Punta Raisi tepesine çıksa bile patlamayı göremezdi. Zamanı hesaplayarak, ge-

Zamanı hesaplayarak, gecenin dokuzunda artık her şeyin bitmiş olduğunu düşündü. (s. 185-7)

cenin dokuzunda artık her şeyin bitmiş olduğunu düşündü. Bronte'nin emirleri layıkıyla yerine getirip getirmediğinden emin değildi ama tayfasının, Stromboli açıklarında ona gidip emri hatırlattığını, zavallının fitili kasaya soktuğunu ve ateşlediğini sonra hızla kıça koştuğunu ama kimseleri bulamadığını hayal etti. Belki de aldatıldığını anlamıştı, bir deli gibi (zaten neydi ki?) ambara koşmuş ve fitili zamanında söndürmeyi istemişti ama artık çok geç olacak ve patlama onu dönüş yolunda yakalayacaktı.

Simonini başarıyla tamamladığı görevi nedeniyle kendini öyle mutlu hissediyordu ki papaz cüppesini kuşanarak yeniden Bagheria meyhanesine gitti ve kendine sardalyeli makarna ve ızgara morina (kurutulmuş morina balığı iki gün soğuk suda bekletilir, ince ince dilimlenir, soğan, sap kereviz, havuç, bir bardak zeytinyağı, domates, siyah zeytin, çamfıstığı, kuşüzümü, armut, tuzsuz kapari, tuz ve karabiber ile pişirilir) ziyafeti çekti.

Sonra Ninuzzo Usta'yı düşündü. Böyle tehlikeli bir tanığı serbest bırakmamalıydı. Katırına bindi ve onun cephaneliğine gitti. Ninuzzo Usta kapısının önüne oturmuş piposunu tüttürüyordu; onu gülümseyerek karşıladı: "Sizce başarılı olmuş mudur Peder?"

"Sanırım olmuştur, kendinizle gurur duyuyor olmalısınız Usta" diyen Simonini "Yaşasın Kral!" cümlesiyle onu kucaklamıştı. Ve kucaklarken hançerini karnına iki kez saplamıştı.

Oralardan kimse geçmediğinden ceset kim bilir ne zaman bulunacaktı. Son derece düşük bir olasılıkla jandarma ya da onların adına Bagheria lokantasına kadar ulaşan kişi Ninuzzo'nun son aylarda pek çok akşamını pek obur bir papazla birlikte geçirdiğini öğrenecekti. Ama bu din adamı da artık ele geçirilemeyecekti, çünkü Simonini anakaraya doğru yola çıkmaktaydı. Bronte'nin yokluğu ise kimseleri endişelendirmeyecekti.

Simonini, Torino'ya mart ortalarında dönmüştü ve hesapları kapamak için işverenlerini görmeyi bekliyordu. Bir öğleden sonra, yazıhanesine giren Bianco karşısına oturmuş ve şöyle demişti:

"Simonini, doğru bir iş beceremiyorsunuz."

"Bu da ne demek oluyor" diye karşı çıkmıştı Simonini, "defterlerin ortadan kaybolmasını istemiştiniz; sıkıysa bulun bir tanesini!"

"İyi ama Albay Nievo da ortadan kayboldu ve biz bu kadarını beklemiyorduk. Şimdi batan gemi hakkında çok fazla konuşuluyor; bu söylentileri susturabilecek misiniz bakalım. Bakanlığı da bu işten uzak tutmak zor olacak. Eninde sonunda başarırız ama zincirin tek zayıf halkası sizsiniz. Eninde sonunda sizin Palermo'da Nievo ile sıkı fıkı olduğunuzu hatırlayan biri çıkacaktır ve büyük rastlantı sonucu Boggio'nun emriyle güneye gönderilmiş olduğunuz da keşfedilecektir. Boggio, Cavour, hükümet... Tanrım, ardından gelecek dedikoduları düşünmek bile istemiyorum. Bu nedenle ortadan kaybolmanız gerekiyor."

"Kale?" diye sormuştu Simonini.

"Kaleye gönderilmiş bir insan hakkında bile söylentiler dolaşabilir. Demir Maske komedisini yinelemek istemiyoruz. O kadar teatral olmayan bir çözüm düşünüyoruz. Şimdi siz burada her şeyi bırakıyor ve yurtdışına çıkıyorsunuz. Paris'e gidin. İlk harcamalarınız için anlaştığımız ücretin yarısı yetecektir. Zaten olayı abartan sizsiniz; bu iş yarı parasına da olurdu. Paris'te de başınıza bir iş çıkartmadan uslu durup duramayacağınızdan emin değiliz. Bu nedenle sizi oradaki meslektaşlarımızla irtibata sokacağız; onlar da size bazı gizli görevler verebilirler. Başka bir yönetimin ödeneğine geçeceksiniz diyelim..."

9

Paris

2 Nisan 1897, akşamın geç saatleri

Bu günceyi tutmaya başladığımdan beri bir restorana gitmedim. Bu akşam gideceğim yerde keyfimin bozulmaması için karşılaşacağım herkes öyle sarhoş olmalı ki ne ben onları ne onlar beni tanımalı. Yakınımdaki Anglais Sokağı'nda bulunan ve kim bilir ne zamandan beri ve neden girişin üzerine asılı olan devasa *pince-nez* gözlükler yüzünden Père Lunette adını taşıyan kabareye gitmeye karar verdim.

Burada yemek yenmez; birkaç parça peynir kemirilir; sahipleri peynirleri neredeyse bedavaya verirler, çünkü bunlar insanı susatır. Sonra sadece içilir ve şarkı söylenir, daha doğrusu mekânın Fifi l'Absinthe, Armand le Gueulard, Gaston Trois-Pattes gibi "sanatçılar"ı söylerler şarkıları. İlk salon bir koridordur ve yarısı uzunlamasına çinko bir banko ile kaplıdır; ardında ise patron, patroniçe, bir de müşterilerin küfür ve kahkahaları arasında uyuyan bir çocuk durur. İçki kadehlerini almış olan müşteriler bankonun önünde ve duvar boyunca uzanan pis masaya dayanabilirler. Bankonun ardındaki rafta Paris'te bulunabilecek en şahane karındeşen içkiler seçkisi sergilenir. Ama gerçek müşteriler dipteki salona geçerler; buradaki iki masanın çevresini saran müşteriler birbirlerinin omuzlarına dayanıp uyurlar. Bütün duvarlar müşterilerin karaladığı eski resimlerle doludur ve bunların neredeyse hepsi açık saçık şeylerdir.

Bu akşam kim bilir kaçıncı absentini yudumlamaya niyetli

bir kadının yanına oturdum. Siması tanıdıktı, resimli dergiler için çizim yapan biriydi ama sonra yavaş yavaş işten elini çekmişti, çünkü verem olduğunu ve fazla ömrü kalmadığını biliyordu; şimdi bir kadeh içki karşılığında müşterilerin portrelerini yapıyor ama artık eli de titriyor. Şanslı olursa canını alan verem olmayacak ve o daha önce bir gece karanlığında Bièvre Nehri'ne düşerek kurtulacak bu hayattan.

Onunla üç beş laf ettim (on günden beri öylesine kapandım ki eve, bir kadınla sohbet etmek bile rahatlattı beni) ve ona ikram ettiğim her absent kadehinde bir tane de kendim yuvarladım.

Ve işte şimdi hem zihnim hem görüşüm bulanık ve yazıyorum: Az ve kötü hatırlamak için ideal koşullardayım.

Tek bildiğim Paris'e geldiğimde endişeli olduğum (ne olsa sürgüne yollanmıştım) ama şehir benim kalbimi fethetti ve hayatımın geri kalanını burada yaşamaya karar verdim.

Elimdeki paranın ne kadar dayanacağını bilemediğimden Bièvre bölgesindeki bir otelde oda kiraladım. Şansım yaver gitti de tek başıma bir oda alabildim, çünkü bu tür odalarda genellikle yere on beş döşek serili olur ve bazen penceresi bile yoktur. Eşyalar taşınan birinin evinden arta kalanlardı, çarşaflar kurtluydu, çinko leğen yıkanmaya, kova çiş yapmaya yarıyordu; tek bir iskemle bile yoktu, nerede kalmış sabun ve havlu. Duvardaki bir yazıda anahtarın dıştan kilide takılı bırakılması öneriliyordu; bu da burayı sık sık basan polislere vakit kaybettirmemek için olsa gerekti; polisler odaya dalıyor, uyuyan kişiyi saçından tutup fener ışığında yüzüne bakıyor, tanımadıklarını gerisin geri atıyor, aradıkları kişiyi merdivenlerden aşağı sürüklüyor, direnenleri pataklıyorlardı.

Karın doyurmaya gelince: Petit Pont Sokağı'nda üç kuruşa yemek yenen bir yer keşfetmiştim: Halles'deki kasapların çöpe attığı bozuk etler –yağlı kısımları yeşil, yağsız kısımla-

rı kararmış olanlar– şafakta toplanıyor, temizleniyor, üzerine bol tuz ve biber ekiliyor, sirkeye yatırılıyor, kırk sekiz saat avlunun dibinde esintiye karşı asılıyor, sonra da müşteriye sunmaya hazır hale geliyordu. Dizanteri garanti, fiyat yaklaşılabilirdi.

Torino'da edindiğim alışkanlıktan ve Palermo'da yediğim bol yemeklerden sonra, Cavalier Bianco'nun bana yönlendirdiği kişilerden birkaç kuruş kazanmasaydım, kesinlikle birkaç haftada mortu çekerdim. Artık Huchette Sokağı'ndaki Noblot lokantasına takılabiliyordum. Burada eski bir avluya açılan geniş bir salona giriliyordu ve giderken yanında ekmeğini götürmen gerekiyordu. Girişin yanında patroniçe ve üç kızının başında oturduğu bir kasa vardı. Rozbif, peynir, marmelat gibi yiyecekleri hesaplıyorlar, yanında iki ceviz olan pişmiş armut dağıtıyorlardı. En az yarım litre şarap ısmarlayan zanaatkârlar, meteliksiz sanatçılar kasanın arkasına alınıyordu.

Kasayı geçince, üzerinde soslu koyun, tavşan, sığır, bezelye püresi ya da mercimek pişen koca bir fırına varılıyordu. Servis diye bir şey beklenmemeliydi: tabak çatal bulup aşçının önünde sıraya giriliyordu. Birbirlerine çarparak hareket eden konuklar tabaklarını sıkı sıkı tutup koca *table d'hôte*'a oturuyorlardı. Et suyuna çorba iki, sığır eti dört paraydı, on kuruşa da dışarıdan ekmek alıyordum; böylece kırk kuruşa karnımı doyuruyordum. Bana her şey pek leziz geliyordu ve ayaktakımına karışmak isteyen düzgün insanlar da görüyordum burada.

Öte yandan, Noblot'ya gidebilme şansını elde etmemden önceki günlerde yaşadığım cehennem günlerinden de asla pişman olmadım: Yararlı dostluklar kurdum, sonradan suda balık gibi rahatça dolaşabileceğim ortamlara aşinalık kazandım. Ve bu daracık çıkmaz sokaklarda konuşulanları dinleyerek Paris'in farklı bölgelerinde de Lappe gibi başka so-

Yanımdan geçen her tabakadan bin bir türlü insanın yarattığı gösteriye bayılıyordum... (s. 193)

kaklar keşfettim; demirle ilgili her şeyin bulunduğu bu sokak hem esnafa ve ailelere hitap ediyordu hem de maymuncuk, sahte anahtar ve hatta ceketin yenine gizlenebilen ve içe çekilebilen kama gibi ifşa etmesi daha zor konularda hizmet veriyordu.

Odamda mümkün olduğunca az kalmaya gayret ediyor, cebi delik Parislilere özgü keyiflerin tadını çıkartıyor ve bulvarlar boyunca geziniyordum. O zamana dek Paris'in Torino'dan ne kadar büyük olduğunu anlamamıştım. Yanımdan geçen her tabakadan bin bir türlü insanın yarattığı gösteriye bayılıyordum; pek azı alışveriş peşindeydi, çoğunluk birbirini seyrediyordu. Parisli kadınların varlıklı olanları son derece zevkli giyiniyorlardı; giyimleri değilse bile saç şekilleri dikkatimi çekiyordu. Ne yazık ki bu kaldırımlarda bizim cinsimizin dikkatini çekmek için giyim tarzları yaratmakta fesat niyetleri olan Parisli kadınlar da geziniyordu.

Bunlar, benim *brasseries à femmes* çatısı altında tanıyabileceklerim kadar bayağı olmasalar da, ekonomik koşulları iyi olan beylere hizmet veren fahişelerdi ve kurbanlarını baştan çıkartmak için uyguladıkları şeytani yöntemlerden anlaşılıyordu bu. Daha sonraları beni bilgilendiren bir dostum bir zamanlar bulvarlarda sadece *grisette* kızların görüldüğünü anlattı; bunlar para peşinde olmayan, düşük sınıflara ait kızlardı; sevgililerinden giysi ya da mücevher istemezlerdi, çünkü sevgilileri kendilerinden daha yoksuldu. Gün geldi Pug ırkından köpekler gibi bunların da soyları tükendi. Sonra *lorette* veya *biche* veya *cocotte* diye bilinen ve *grisette*'ten daha neşeli ve bilgili kızlar türedi ama bunlar kaşmir ve fırfır peşindeydiler. Benim Paris'e geldiğim dönemde *lorette*'lerin yerini *courtisane* kızlar almıştı: Bunlar son derece varlıklı sevgililer, elmaslar, arabalar severlerdi. Bu kızların bulvarlarda gezindiği görülmezdi. Bu *kamelyalı kadınlar* yürek, duyarlılık ve minnet gibi duygulara yüz vermemeyi ve onla-

ra Opera'da bir loca tutabilen zavallıları mümkün olduğunca sömürmeyi ahlaki ilke edinmişlerdi. Ne iğrenç bir cinsiyet.

Bu arada Clément Fabre de Lagrange ile temas kurmuştum. Torinolular beni mütevazı bir binada bulunan bir büroya yönlendirmişlerdi; binanın bulunduğu sokak mesleğim sayesinde edindiğim sakınganlık yüzünden kimsenin okumayacağını bildiğim bir kâğıt üzerine bile kaydetmeyeceğim türden bir yerdi. Sanırım Lagrange Direction Générale de Sûreté Publique'te Siyasi Masa ile ilgileniyordu ama bu piramidin tepesinde mi yoksa dibinde mi yer aldığını asla anlayamadım. Sanki başka kimseye bilgi vermek durumunda değil gibi görünüyordu ve bana işkence bile yapsalar bütün siyasi bilgi tezgâhı hakkında tek laf bile edemezdim. Aslında Lagrange'ın o binada bir bürosu olup olmadığını bile bilmiyordum: Cavalier Bianco tarafından kendisine iletmek istediğim bir tanıtım mektubum olduğunu bildirmek için ona yazdığımda, beni iki gün sonra Notre Dame Kilisesi'nin avlusuna davet etti. Yakasındaki kırmızı karanfilden tanıyacaktım onu. Ve o günden sonra Lagrange benimle hep bir kabare, bir kilise, bir park gibi en akla gelmez yerlerde buluştu ve asla aynı yere iki kez çağırmadı.

Lagrange, o günlerde belli bir belgeye gereksinme duyuyordu ve ben bunu ona mükemmel biçimde hazırlamıştım; böylelikle beni onaylayarak değerlendirmişti. O günden sonra, buralardaki gayriresmi söylenişle onun *indicateur*'ü olmuştum ve her ay üç yüz frank artı masraflar için yüz otuz frank alıyordum. Olağandışı durumlarda ve belgelerde bahşiş de kazanıyordum. İmparatorluk muhbirlerine çok para harcar, elbette Sardinya Krallığı'ndan daha fazlasını öder ve duyduğuma göre polisin yıllık yedi milyon franklık bütçesinin iki milyonu siyasi haberler için ayrılıyormuş. Ama bir başka söylentiye göre bütçe on dört milyonmuş ama bununla

imparatorun resmigeçitlerindeki şakşakçıların, Mazzini yanlılarına nezaret etmek için yapılan koşuşturmanın, provokatörlerin ve gerçek casusların parası da ödeniyormuş.

Lagrange ile yılda en az beş bin frank kazanıyordum ama onun sayesinde özel bir müşteri kitlesi kazanmıştım ve bunun sayesinde kısa sürede şu anda kullanmakta olduğum stüdyomu (*brocantage kisvesi altında)* açtım. Sahte vasiyetler ve kutsal ekmek ticaretiyle stüdyom bana beş bin frank daha getiriyordu ve yılda on bin frank kazananlara Paris'te varlıklı burjuva diyorlardı.

Elbette güvenli bir kazanç değildi ve benim hayalim on bin frank kazanç daha doğrusu kâr elde etmek değildi ve –en güvenlisi olan– hazine bonolarının yüzde üçüyle üç yüz bin franklık bir sermaye biriktirmeliydim. Bu o dönemde henüz pek tanınmamış bir noterin değil, *courtisane* denen kibar fahişelerin kazancıydı.

Bir vurgun beklentisi sürüp giderken artık Paris keyiflerini seyretmekten yaşamaya geçebilirdim. Tiyatroya, aleksandrin vezniyle yazılan o feci trajedilere hiç ilgi duymamışımdır, müze duvarları beni hüzne boğar. Ama Paris'in bana sunduğu daha güzel bir şey vardı: restoranlar.

Kendime –son derece pahalı da olsa– izin verdiğim ilk restoranın adını daha Torino'dayken duymuştum. Bu, Kraliyet Sarayı'nın karşısında yer alan Grand Véfour idi; sanırım Victor Hugo da kuru fasulyeli koyun göğsü yemek için gelirmiş buraya. Beni baştan çıkartan bir başka lokanta da Gramont Sokağı ile Boulevard des Italiens'in köşesinde yer alan Café Anglais oldu. Bir zamanlar arabacıların ve uşakların karın doyurduğu bu lokanta şimdi sofralarında *tout Paris*'yi ağırlıyordu. Burada *pommes Anna, écrevisses bordelaises, mousses de volaille, mauviettes en cerises, petites timbales à la Pompadour, cimier de chevreuil, fonds d'artichauts à la jardinière* lezzetlerini ve Champagne şarabıyla yapılan sorbeleri keşfet-

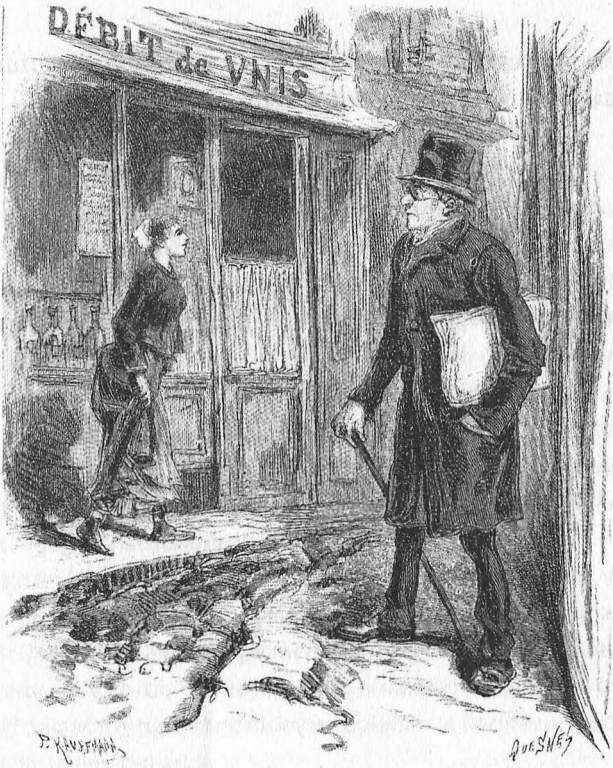
tim. Bu yemeklerin adlarını anarken bile hayatın yaşamaya değer olduğunu hissediyorum.

Restoranların yanı sıra *passage*'lar da büyülüyordu beni. Örneğin Jouffroy Pasajı'na bayılıyordum; belki bunun bir nedeni de Dîner de Paris, Dîner du Rocher ve Dîner Jouffroy gibi Paris'in en iyi üç restoranını barındırmasıydı. Bugün hâlâ ve özellikle cumartesi günleri bütün Paris bu billur galeride buluşmak için sözleşir ve sıkkın beylerle benim beğenime göre fazla parfümlü bayanlar birbirlerine çarpıp dururlar.

Belki de en çok ilgimi çekeni Passage de Panoramas idi. Burada daha avam bir fauna görülebiliyordu; kentsoylularla, asla satın alamayacakları antikaları gözleriyle yiyen taşralılar, fabrikadan henüz çıkmış genç işçi kızlar bir arada dolaşırlardı. İnsan illa eteklik seyretmek istiyorsa Jouffroy Pasajı'na gidebilirdi ama işçi kızları takip eden yeşil füme camlı gözlükler takan orta yaşlı beyler yani *suiveurs,* bu galeride bir aşağı bir yukarı turlarlardı. Bütün o işçi kızların gerçekten öyle olduklarından da kuşkulanıyordum: Sade giyimleri, dantel başlıkları, önlükleri olması mutlaka öyle olmaları anlamına gelmeyebilirdi. Parmaklarının ucuna bakmak gerekirdi; iğne deliği, çizik, küçük yanıklar yoksa bu kızların daha rahat bir hayat sürdükleri anlaşılırdı ve bu da peşlerinde dolaşan *suiveurs* sayesindeydi.

O pasajda ben işçi kızları değil *suiveurs*'ü süzüyorum (öte yandan, filozof *café chantant*'da sahneye değil seyirciye bakandır diyen kimdi?). Günün birinde benim müşterim ya da enstrümanım olabilirler. Bazılarını şişman karılarını ve yarım düzine bebelerini kucaklamak için eve dönerlerken de izliyorum. Adresi not ediyorum. Hiç belli olmaz. İmzasız bir mektupla hayatlarını karartabilirim. Günün birinde, diyorum, gerek olursa.

Lagrange'ın bana başlangıçta verdiği farklı görevlerin ne-

O pasajda ben işçi kızları değil **suiveurs'ü** *süzüyorum...*
(s. 196)

redeyse hiçbirini hatırlayamıyorum. Aklıma tek gelen ad Rahip Boullan, ama bu daha sonraki döneme hatta savaştan az öncesine ya da savaş sonrasına denk düşen günlerde olmalı, çünkü zihnimde savaşla altüst olmuş bir Paris görüntüsü var.

Absent görevini yerine getiriyor ve şu anda bir muma üflesem fitilden koca bir alev tutuşabilir.

10

Kafası karışık Dalla Piccola

3 Nisan 1897

Sevgili Yüzbaşı Simonini,

bu sabah başımda bir ağrı, ağzımda tuhaf bir tatla uyandım. Tanrı affetsin, bu absent tadıydı! Sizi temin ederim ki henüz dün geceyle ilgili gözlemlerinizi okumamıştım. Ben de aynısından içmiş olmasaydım sizin ne içtiğinizi nereden bilecektim? Hem zaten bir din adamı yasak ve tanımadığı bir içkinin tadını nasıl tanıyabilir? Ya da hayır, kafam pek karışık, uyandığımda ağzımdaki tattan söz ediyorum ama bunu sizi okuduktan sonra yazıyorum ve sizin yazdıklarınız beni etkiledi. Hem zaten hiç absent içmemiş olsaydım, ağzımdaki tadın absent olduğunu nereden bilecektim? Bu başka bir şey tadı ama günceniz bana bunun absent olduğunu düşündürdü.

Ah güzel İsa, sözün özü şu ki yatağımda uyandım ve her şey normal görünüyordu, sanki geçen ay boyunca başka bir şey yapmamıştım. Tek bildiğim sizin dairenize gelmem gerektiğiydi. Orada, daha doğrusu burada, güncenizin henüz haberdar olmadığım sayfalarını okudum. Boullan'dan söz ettiğinizi gördüm ve bulanık ve karmaşık da olsa zihnimde bir şeyler canlandı.

Bu adı yüksek sesle kendi kendime yineledim, birkaç kez telaffuz ettim ve beynimde bir sarsıntı oluştu; hani sanki sizin doktorlar Bourru ve Burrot bedenimin bir yanına manyetik bir metal koymuşlardı ya da Doktor Charcot örneğin parmağını, anahtarını, açık elini gözümün önünde sallamıştı ve beni berrak bir ayakta uyur durumuna sokmuştu.

Gözümün önüne gelen görüntüde içine şeytan girmiş birinin ağzına tüküren bir rahip var.

11

Joly

3 Nisan 1897 güncesi, gecenin ilerleyen saatleri

Dalla Piccola'nın günceye yazdığı yazı ansızın sona eriyor. Belki bir gürültü, alt katta açılan kapı gıcırtısı işitti ve sıvıştı. Kabul edersiniz ki Anlatıcı da pek bir şey anlamış değil. Sanki Rahip Dalla Piccola, boş konuşmalar yüzünden Simonini'nin vicdanı rahatsız olduğunda ortaya çıkıyor ve onu olayların gerçeğine davet ediyor; bunun dışında pek de bir şey hatırlamıyor görünüyor. Bu sayfalar kesinlikle doğru olan şeyler aktarmasalar, sanki bu unutkanlık mutluluğunu ve hatırlama mutsuzluğunu sanatıyla Anlatıcı ortaya koymuş gibi görünecek.

Lagrange 1865 ilkbaharının bir sabahında Simonini'yi Lüksemburg Bahçesi'ndeki bir banka davet etmiş ve ona sarımsı kapağı buruşmuş bir kitap göstermişti; 1864 Ekimi'nde Brüksel'de basılmış görünen bu kitabın yazarı yoktu ve adı *Dialogue aux enfers entre Machiavel et Montesquieu ou la politique de Machiavel au XIXe siècle, par un contemporain*'di.

"İşte" demişti, "şu Maurice Joly'nin kitabı. Şimdi kim olduğunu biliyoruz ama o yurtdışında bastırdığı kitapları burada gizlice dağıtırken biz onun kimliğini ortaya çıkarmakla uğraşıyorduk. Evet, çaba sarf ettik ama zor olduğunu söyleyemem, çünkü siyasi materyal kaçakçılarının büyük bölümü bizim ajanlarımızdır. Böyle yıkıcı bir gizli örgütü kontrol etmenin yolu, kumandasını ele almaktan ya da elebaşları-

nı maaş bordrosuna eklemekten geçer. Devlet düşmanlarının planları ilahi bir aydınlanmayla keşfedilmiyor. Belki abartarak da olsa, birileri gizli bir örgütün on üyesinden üçünün *mouchard* olduğunu söyledi; ifademi mazur görün ama halk onları böyle adlandırıyor; altısı imanlı ahmak, biri de tehlikeli bir adamdır. Ama konuyu dağıtmayalım. Joly şimdi Sainte-Pélagie'de hapishanede ve onu mümkün olduğunca tutacağız orada. Ama bizi ilgilendiren, bilgiyi nereden aldığı."

"Peki ama kitap neden söz ediyor?"

"İtiraf ederim ki kitabı okumadım, beş yüz sayfadan fazla – yanlış bir seçim bu, çünkü hakaret dilekçesi dediğin yarım saatte okunup bitirilmeli. Bu konularda uzman olan ajanlarımızdan Lacroix bize bir özetini çıkarttı. Ama canını kurtarmış tek kopyayı size armağan ediyorum. Bu sayfalarda Machiavelli ve Montesquieu'nün sözde ölüler dünyasında sohbet ettiklerini göreceksiniz; Machiavelli iktidarı umursamaz bir bakış açısının kuramcısı gibi görünüyor ve basın ve ifade özgürlüğünü kısıtlama, Cumhuriyetçilerin ilan ettiği türden yasal toplantıları yasaklama gibi eylemlerin meşruluğunu destekliyor. Ve bunu öyle ayrıntılı bir şekilde, günümüze göndermelerle yapıyor ki, en hazırlıksız okur bile bu hakaret sözlerinin imparatorumuzu lekelemek, onu meclisin gücünü azaltma niyetiyle suçlamak ve halkı başkanın iktidarını on yıl uzatmaya, cumhuriyeti imparatorluğa dönüştürmek konusunda çaba göstermeye davet ettiğini anlıyor.

"Beni bağışlayın Bay Lagrange, ama aramızda konuşuyoruz ve benim hükümete olan bağlılığımı iyi biliyorsunuz... Bana söylediklerinizden anladığıma göre bu Joly imparatorun gerçekten yaptığı şeyleri ima ediyor ve bu bilgileri nereden sızdırdığını sormadan edemiyorum..."

"Ama Joly kitabında hükümetin fiiliyata döktüğü eylemlerin yanı sıra niyet ettiği eylemleri de ima ederken sanki bazı şeyleri dışarıdan değil, içeriden görüyormuş gibi davranıyor.

Bakın, her bakanlıkta, her hükümet konağında daima bilgi sızdıran bir köstebek, bir *sous-marin* bulunur. Genellikle bakanlığın yararına olarak yanlış haber sızdırmak için bunların varlığına göz yumulur ama kimi zaman da tehlikeli olabilirler. Şimdi Joly'ye haberleri taşıyanın, daha da beteri onu eğitenin kim olduğunu öğrenmemiz gerekiyor."

Simonini bütün zorba hükümetlerin aynı mantıkla hareket ettiklerini ve Napolyon'un ne yapacağını anlamak için gerçek Machiavelli'yi okumak gerektiğini düşünüyordu; ne var ki bu düşüncesi Lagrange'ın özeti sırasında ona eşlik etmiş bir duyguyu çağrıştırdı: Joly denen bu adamın Machiavelli-Napolyon'una söylettiği sözler, kendinin Piemonte gizli servisleri için hazırladığı belgede Cizvitlere söylettiği sözleri fazlasıyla andırıyordu. Demek ki Joly de onun esinlendiği kaynaktan yani Sue'nün *Halkın Gizemi* eserinde Peder Rodin'in Peder Roothaan'a yazdığı mektuptan esinlenmişti.

"Bu arada" diye sürdürüyordu sözlerini Lagrange, "Sainte-Pélagie'de sizi Fransız Cumhuriyetçi ortamlarla ilişki kurmuş Mazzini yanlısı bir kaçak olarak tanıtacağız. Orada Orsini suikastıyla ilgili olarak yatan Gaviali adında İtalyan bir tutuklu var. Garibaldi yanlısı bir *Carbonaro* olarak onunla temas kurmaya çalışmanız gayet doğal karşılanır. Gaviali aracılığıyla Joly ile tanışacaksınız. Her türlü haydudun arasına sıkışmış durumdaki siyasi tutuklularla kalacaksınız. Konuşturun onu, hapishanedeki insanlar can sıkıntısından patlarlar."

"Peki ne kadar kalacağım içeride?" Simonini bunu sorarken aslında yemekler için kaygılanıyordu.

"Size bağlı. Haberleri ne kadar çabuk toplarsanız, o kadar erken çıkarsınız. Avukatınızın becerisi sayesinde sorgu yargıcının sizi temize çıkardığı bilgisi duyurulacak."

Simonini henüz cezaevi deneyimini tatmamıştı. Ter ve idrar kokuları, yutması olanaksız çorbaları yüzünden berbat

bir yerdi. Tanrıya şükür, mali durumu iyi olan öteki tutuklular gibi Simonini de her gün ağza atılabilecek yiyeceklerle dolu bir sepet getirtiyordu dışarıdan.

Avludan girilen büyük salonun ortasında bir soba duruyordu; duvarlar boyunca da banklar dizilmişti. Dışarıdan yemek getirtenler genellikle burada doyuruyorlardı karınlarını. Kimi yiyişini ötekilerin bakışlarından sakınmak için elleriyle koruduğu sepetine eğiliyor, kimi arkadaşlarına ve yanına düşenlere cömert davranıyordu. Simonini en cömert olanların, benzerleriyle dayanışma terbiyesi almış sıradan suçlular ve siyasi tutuklular olduğunu fark etmişti.

Torino'da yaşadığı yıllar, Sicilya'da kazandığı deneyimler, Paris'in iğrenç dar sokaklarında geçirdiği ilk günler sonucunda Simonini, kimin doğuştan suçlu olduğunu anlayabilecek bir yetenek geliştirmişti. O dönemde yaygın olan bir görüşe yani suçluların hepsinin raşitik, kambur, tavşan dudaklı, sıracalı, ya da ünlü Vidocq'un dediği gibi –tabii kendi de onlardan biriydi– çarpık bacaklı olması gerekmiyordu; gene de renkli ırklara ait özelliklerin pek çoğunu paylaşıyorlardı: Az kıllıydılar, kafatasları küçüktü, alınları çıkıktı, ön sinüsleri çok gelişmişti, çene kemikleri ve şakakları abartılı büyüklükteydi, çıkık çeneliydiler, göz çukurları eğikti, tenleri esmerdi, saçları gür ve kıvırcıktı, kulakları büyüktü, dişleri orantısızdı; ayrıca duygu konusunda donuklardı, cinselliğe ve şaraba fazlasıyla düşkündüler, acıya dayanıklıydılar, ahlak anlayışları düşüktü, tembeldiler, düşüncesizce hareket ediyorlardı, önceden düşünemiyorlardı, kibirliydiler, kumara düşkündüler, batıl inançlara sahiptiler.

Bir de her gün ona tebelleş olan ve sepetten yiyecek bir şeyler kapmaya çalışan tipler vardı. Bunların yüzleri boydan boya mor ve derin yara izleriyle kaplıydı, dudakları zaçyağının aşındırıcı etkisi yüzünden şişti; burun kıkırdakları kesikti, burun deliklerinin yerinde iki biçimsiz delik vardı; kolları

uzun, elleri kısa, iri ve parmaklarına kadar kıllıydı. Simonini suçluyu ele veren işaretler konusundaki görüşlerini değiştirmek zorunda kaldı, çünkü Oreste adındaki şahıs son derece uysal bir adamdı ve Simonini sonunda yiyeceğinin bir kısmını ikram edebildiğinde adam ona bağlandı ve adeta bir köpeğin sevgisini sergilemeye başladı.

Karışık bir öyküsü yoktu: Onun aşk teklifini beğenmeyen bir kızı boğmuştu sadece ve şimdi yargının kararını bekliyordu. "Neden böyle kötü davrandı anlamadım" diyordu, "ona yalnızca evlenme teklif etmiştim. Bana güldü. Sanki bir canavarmışım gibi. Artık var olmamasına üzülüyorum ama saygı görmeyen bir erkek o noktada başka ne yapabilirdi ki? Hem sonra eğer giyotinden kurtulursam cezaevi hiç de fena bir yer değil. Yiyecek bolmuş diyorlar."

Sonra bir gün parmağıyla bir adamı işaret ederek şöyle demişti: "Örneğin şu çok berbat bir adam. İmparatoru öldürmeye kalkışmış."

Simonini böylece Gaviali'yi teşhis etmiş ve ona yaklaşmıştı. "Bizim fedakârlıklarımız sayesinde fethettiniz Sicilya'yı" demişti Gaviali ona. Sonra da açıklamıştı: "Benim değil. Orsini ile ufak tefek ilişkim olması dışında hiçbir şey kanıtlayamadılar. Orsini ve Pieri bu nedenle giyotine gönderildiler, Di Rudio Cayenne'e yollandı ama eğer her şey iyi giderse ben yakında çıkarım."

Orsini'nin öyküsünü herkes biliyordu. Bu İtalyan yurtsever İngiltere'ye gitmiş ve fulminat dö merkür dolu altı bomba yaptırmıştı. 14 Ocak 1858 akşamı, III. Napolyon tiyatroya giderken, Orsini ve iki arkadaşı üç bombayı imparatorun arabasına fırlatmışlar ama amaçladıkları başarıya ulaşamamışlardı: Yüz elli yedi kişi yaralanmış, bunların sekizi sonradan can vermiş ama hükümdar ve yanındakilere hiçbir şey olmamıştı. İdam sehpasına çıkmadan önce Orsini, imparatora yürek paralayıcı bir mektup yazmış ve onu İtalya birliği-

Simonini böylece Gaviali'yi teşhis etmiş ve ona yaklaşmıştı. (s. 204)

ni korumaya davet etmişti; pek çok kişiye göre bu mektup III. Napolyon'un sonraki kararlarında etkili olmuştu.

"Başlangıçta bombaları ben ve patlayıcı konusunda sihirbaz olan bir grup arkadaşım yapacaktık" diyordu Gaviali. "Ama sonradan Orsini bize güvenmedi. Yabancıların bizden her zaman daha iyi oldukları bilinir ya, o da bir İngiliz'e taktı kafayı; bu İngiliz de fulminat dö merküre takmıştı kafasını. Fulminat dö merkür Londra'da eczanede satılır, çünkü dagerotip için kullanılır; burada Fransa'da ise Çin karamelalarının kâğıtlarını buna batırıyorlar, paketi açınca bum diye patlıyor ve insanlar eğleniyor! Bomba hedefe temas etmeden patlarsa etkili olmaz. Kara barut on metrelik alanda hedefi vuran kocaman ve madeni kıymıklar yaratır; oysa fulminatlı bir bomba hemen unufak olur ve sadece düştüğü yerdeysen öldürür seni. Bu nedenle hepsinden iyisi attığın yeri vuran kurşundur."

"Daima yeniden denenebilir" demişti Simonini. Sonra da eklemişti: "Cephane konusunda iyi olan ve hizmet vermeye yarayan insanlar tanıyorum."

Anlatıcı, Simonini'nin bu oltayı neden attığını bilmiyor. Önceden düşündüğü bir şey mi vardı yoksa içinden geldiğinden, fesatlığından, tedbirsizliğinden mi atmıştı oltayı bilinmez. Her neyse, Gaviali iyi tepki vermişti. "Konuşuruz" demişti. "Yakında çıkacağınızı söylüyorsunuz; sanırım ben de pek fazla kalmayacağım burada. Huchette Sokağı'ndaki Père Laurette'te bulabilirsiniz beni. Arkadaşlarla her akşam orada toplanırız, jandarmaların gelmeyi reddettikleri bir yerdir; birincisi bütün müşterileri her sefer hapse atmak zorundadırlar ama buna üşenirler, ikincisi jandarmanın buraya gireceği kesin olsa da çıkabileceği kesin değildir."

"Güzel bir yermiş" demişti Simonini gülerek, "geleceğim. Ama söyler misiniz, imparator hakkında kötü şeyler yazmış

olan Joly adında bir adamın da burada olduğunu öğrendim; öyle mi?"

"O bir idealisttir" demişti Gaviali, "sözcükler öldürmezler. Ama iyi bir insan olmalı. Tanıştırayım sizi."

Joly'nin üzerinde hâlâ temiz giysiler vardı, olasılıkla sakal tıraşı olma fırsatı da buluyordu ve genellikle yalnız başına oturduğu sobalı salona yiyecek sepetli ayrıcalıklı kişiler geldiğinde onların talihini görerek mutsuz olmamak için dışarı çıkıyordu. Aşağı yukarı Simonini ile aynı yaştaydı; hayalperestlere özgü parlak ama gene de hüzünlü bakışları vardı ve pek çok çelişkiyi yansıtan bir adama benziyordu.

"Oturun benimle" demişti Simonini ona, "şu sepetten bir şeyler buyurun, zaten benim için çok fazla. Bu ayaktakımından olmadığınızı hemen anlamıştım."

Joly suskun bir gülümseyişle teşekkür etmiş, bir dilim et ile bir dilim peyniri memnuniyetle kabul etmiş ama havadan sudan söz etmeyi yeğlemişti. Simonini ona şöyle demişti: "Kız kardeşim beni unutmadığı için çok şanslıyım. Varlıklı değildir ama hali vakti yerindedir."

"Ne mutlu size" demişti Joly, "benim kimsem yok..."

Buzlar erimişti. Garibaldi'nin yarattığı ve Fransızların tutkuyla izlediği destandan söz etmişlerdi. Simonini önce Piemonte sonra Fransız hükümetleriyle yaşadığı sıkıntılara değinmişti; devlete karşı yıkıcılık suçundan yargılanmayı bekleyen Joly ise yıkıcılık suçundan değil basit bir dedikodu yüzünden içeride olduğunu söylemişti.

"Bizim gibi okumuş yazmış insanların kendilerini evrenin düzeninde gerekli bir unsur olarak görmesi, cahillerin batıl inançlarına eşit. Dünya düşüncelerle değiştirilemiyormuş. Az düşünce üreten kişiler daha az hataya maruz kalıyorlar, onlar herkesin yaptığını izliyorlar, kimseyi rahatsız etmiyorlar, başarıyorlar, zenginleşiyorlar, iyi pozisyonlara ulaşıyorlar, mil-

letvekilleri, şöhretli edipler, akademisyenler, gazeteciler oluyorlar, ödüllere, nişanlara boğuluyorlar. İşlerini böyle iyi yürütene aptal denir mi? Aptal benim, yel değirmenleriyle savaşmaya kalkan ben."

Üçüncü öğünde Joly hâlâ sadede gelemeyince Simonini hangi tehlikeli kitabı yazdığını sorarak onu biraz sıkıştırmıştı. Joly sözü cehennem diyaloguna getirdi; kitabı yavaş yavaş özetlerken satırlarında adını andığı alçaklıklara öfkesini kusuyordu ve yergi yazısında dile getirdiğinden çok daha fazlasını irdeliyor, yorumlar yapıyordu.

"Anlıyor musunuz? Genel seçim hakkı sayesinde despotizm yaratmayı başardı! Alçak, bu öküz millete başvurarak bir devlet darbesi yaptı. Şimdi bizi yarının demokrasisinin nasıl olacağı konusunda uyarıyor."

Tabii, diye düşünüyordu Simonini, bu Napolyon tam günümüzün adamı, yetmiş yıl önce bir kralın kellesinin uçurulabileceği düşüncesiyle heyecanlanan halkı nasıl dizginleyebileceğini anladı. Lagrange, Joly'nin bazı kişilerden esinlendiğini düşünebilir ama onun herkesin gözü önünde olup bitenleri incelediği ve diktatörün adımlarını daha önceden hesaplayabildiği aşikâr. Benim asıl merak ettiğim gerçek anlamda kimi model aldığı.

Simonini bunun üzerine Sue ve Peder Rodin'in mektubuna üzeri örtülü bir şekilde değinmiş ve Joly neredeyse kızararak gülümseyip evet demişti; Napolyon'un şom tasarılarının rengini değiştirme fikri Sue'nün tanımlamalarından doğmuştu; fark olarak da Cizvitler yerine klasik Machiavelli düşüncesini kullanmıştı.

"Sue'nün o satırlarını okuduğumda ülkeyi sarsacak kitabı yazmak için bir çıkar yol bulduğumu düşündüm. Ne çılgınlıkmış, kitaplar toplatılıyor, yakılıyor ve sen hiçbir şey yazmamış gibi oluyorsun. Sue'nün çok daha azını söylediği halde sürgüne yollandığını da aklıma bile getirmedim."

Simonini huzursuzluk hissediyordu. Kendisi de Cizvitlerle ilgili metni Sue'den kopyalamıştı ama bunu bilen yoktu ve komplo tasarısını başka amaçlar için kullanma hakkını kendinde saklı tutuyordu. Ve işte Joly bunu ondan alarak halkın emrine sunmuştu.

Sonra sakinleşmişti. Joly'nin kitabına el konmuştu ama kendisi piyasada kalan birkaç nüshadan birine sahipti. Joly birkaç yıl cezaevinde kalacaktı, Simonini bu sırada Cavour suikastına ya da Prusya kançılaryasına atfederek kitabı kopyalayabilir ve bunu Lagrange dahil kimse fark etmezdi; Lagrange olsa olsa yeni metinde inanılır bir şeyler olduğunu düşünebilirdi, o kadar. Bütün ülkelerin gizli servisleri sadece başka yerlerden duyduklarına inanırlardı ve yayımlanmamış haberlere güvenilmez gözüyle bakarlardı. Demek ki Simonini huzurlu olabilirdi; Joly'nin ona söylediklerini bilmek gibi bir üstünlüğü vardı ve bunları bilen başka hiç kimse yoktu. Bir tek Lagrange'ın sözünü ettiği, *Diyalog* adlı yapıtı baştan sona okuma yürekliliğini gösteren Lacroix anlayabilirdi durumu. Lacroix ortadan kaldırılırsa hiçbir sorun kalmazdı.

Artık Sainte-Pélagie'den çıkma zamanı gelmişti. Kardeşçe bir saygıyla Joly'ye veda edince o pek duygulanmış ve şöyle demişti: "Belki bana bir yardımınız dokunabilir. Guédon adında bir arkadaşım var, olasılıkla nerede olduğumu bile bilmiyordur ama arada sırada bana insani yiyeceklerle dolu bir sepet gönderebilir. Bu berbat çorbalar midemi yakıyor ve beni dizanteri yapıyor."

Sonra Guédon denen kişiyi Beaune Sokağı'ndaki Matmazel Beuque'ün kitabevinde bulabileceğini, Fourier yanlılarının hep orada toplandığını söyledi. Simonini, Fourier yanlılarının insanlık için genel bir reform hevesinde olan ama devrimden söz etmedikleri için hem komünistler hem muhafazakârlar tarafından küçümsenen bir tür sosyalist grup olduğunu biliyordu. Anlaşıldığı üzere Matmazel Beuque'ün kitapçı dükkânı

imparatorluğa direnen Cumhuriyetçiler için açık liman haline gelmişti ve polis bir Fourier yanlısının sinek bile incitemeyeceğini düşündüğünden orada rahatça buluşabiliyorlardı.

Simonini hapishaneden çıkar çıkmaz ilk iş olarak rapor vermek için Lagrange'ın yanına gitmişti. Joly konusunda bir öfke seli yaratmak istemiyordu, çünkü o Don Kişot'a handiyse merhamet duyuyordu. Şöyle demişti:

"Bay Lagrange, öznemiz şöhret kazandığı bir anda umuda kapılan ama başaramayan biri. Aldığım izlenime göre sizin çevrenizden birinin kışkırtması olmasa bu hakaret dolu satırları yazmayı aklına bile getirmezdi. Bunu söylemek içimi yakıyor ama onun kaynağı aslında sizin kitabı özetlemek için okumuş olduğunu düşündüğünüz Lacroix'dan başkası değil. Olasılıkla kitabı Brüksel'de bastırmakla ilgilenen de odur. Ama neden diye sormayın bana."

"Yabancı bir gizli servisin, belki de Prusya gizli servisinin Fransa'da kargaşa yaratmak için verdiği bir emir neden olabilir. Bu beni şaşırtmaz."

"Sizinki gibi bir ofiste Prusyalı bir ajan mı? Bu bana inanılmaz geliyor."

"Prusya ajanlarının başı olan Stieber dokuz milyon *taller* ödeyerek Fransa yönetimindeki bütün topraklara casus doldurdu. Söylentilere göre Fransa'ya beş bin Prusyalı çiftçi ile dokuz bin hizmetçi gönderdi ve kahvelere, lokantalara, varlıklı ailelerin yanına casuslar soktu. Bu yalan. Casusların çok azı Prusyalı ve aksanlarından belli olabilecek Alzaslılar bile bunu para için yapan iyi Fransızlardır."

"Peki bu hainlerin kimliklerini tespit edip tutuklatamıyor musunuz?"

"İşimize gelmiyor, çünkü o zaman onlar da bizimkileri tutuklarlar. Casuslar öldürerek değil yalan haber yayarak etkisiz hale getirilirler. Bunu yapmak için de ikili oynayanları bulmamız gerekir. Şimdi, Lacroix hakkında verdiğiniz haber

bana tuhaf geldi. Tanrım, nasıl bir dünyada yaşıyoruz, kimseye güven olmuyor... Ondan hemen kurtulmalıyız."

"İyi ama onu yargıya yollarsanız ne o ne de Joly hiçbir suçlamayı kabul etmeyecektir."

"Bizim için çalışan biri asla bir duruşma salonunda boy göstermemelidir ve –genel bir ilkemizi açıklıyorsam da kusura bakmayın– bu sizin için geçerlidir ve geçerli olacaktır. Lacroix bir kazaya kurban gidecektir. Dul eşine de adil bir emekli maaşı bağlanacaktır."

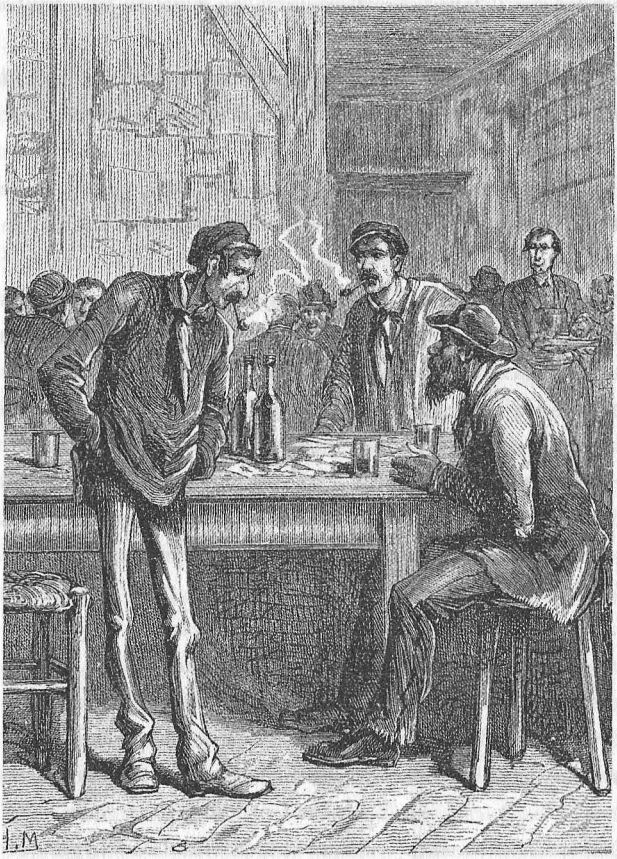
Simonini ona Guédon'dan ve Beaune Sokağı'ndaki kitapçıdan söz etmemişti. Oraya takılanlardan nasıl bir kazanç elde edebileceğini kendi kendine görmek istiyordu. Hem zaten Sainte-Pélagie'de geçirdiği birkaç gün onu perişan etmişti.

Hemen Quai des Grands-Augustins'te bulunan Laperouse'a gitti, lokantanın alt katında eski usul istiridye ve *entrecôtes* yeniyordu ama birinci katta, *cabinets particuliers* denen odalarda *barbue sauce hollandaise*, *casserole de riz à la Toulouse*, *aspics de filets de laperaux en chaud-froid*, *truffes au champagne*, *pudding d'abricots à la Venitienne*, *corbeille de fruits frais* ve *compotes de pêches et d'ananas* sunuluyordu.

Kürek mahkûmlarının da, idealistlerin de, canilerin de, çorbalarının da canları cehenneme idi. Hapishaneler kibar beylerin risk almadan restorana gidebilmelerine de yarıyordu.

Simonini'nin anıları, benzer durumlarda olduğu üzere, sözün burasında karışıyor, günce kopuk kopuk metinlerle doluyordu. Anlatıcı'nın burada Dalla Piccola'nın müdahalesinden medet ummaktan başka çaresi yoktur. İkili artık birlikte ve tam uyum halinde çalışmaktadırlar...

Sonuç olarak Simonini imparatorluk gizli servisine kendini kabul ettirmek için Lagrange'a biraz daha fazlasını vermek zorunda olduğunu sezinliyordu. Poliste ajanı güvenilir kılan

... hükümdarı öldürmek konusunda onunla aynı görüşleri paylaşan, neredeyse tümü sürgündeki İtalyanlardan, neredeyse tümü patlayıcılar konusunda uzman olanlardan ya da bu konuya merak duyanlardan oluşan arkadaş grubuyla bir masadaydı. (s. 213-4)

ne olabilir? Bir komplonun ortaya çıkarılması. Demek ki ihbar edebilmek için kendisinin bir komplo düzenlemesi gerekiyordu.

Bu fikri ona veren Gaviali idi. Sainte-Pélagie'de soruşturmuş ve onun ne zaman çıkacağını öğrenmişti. Onu Huchette Sokağı'nda, Père Laurette kabaresinde bulabileceğini hatırlıyordu.

Sokağın bitimine doğru yer alan bir evin girişi bir çatlağı andırıyordu, böyle olsa da gene Huchette Sokağı'na da açılan Chat qui Pêche Sokağı'ndaki giriş kadar dar değildi, çünkü neden açıldığı belli olmayan bu girişe insan ancak yan dönerek sığabiliyordu. Merdiven basamaklarından sonra yağ damlaları döken taşlarla örülü koridorlar aşılıyordu; kapılar öyle alçaktı ki odalara nasıl girileceği anlaşılamıyordu. İkinci katta biraz daha pratik bir kapı vardı ve buradan geniş bir mekâna giriliyordu; burası bir olasılıkla eskinin üç dairesi yıkılarak elde edilmişti ve işte burası Père Laurette denen salon ya da oda ya da kabareydi; muhtemelen yıllar önce ölen ve bu adı taşıyan şahsın kim olduğunu bilen yoktu.

Çevreye yayılmış masalar pipo içen ve kumar oynayan adamlarla, yoksul kızların oynadığı oyuncak bebekler misali soluk pudralarla yüzleri buruşmuş kızlarla doluydu ve bunlar kadehlerinin dibini getirmeyen erkeklerden içki dileniyorlardı.

Simonini'nin oraya adım attığı akşam, mahallede biri bir başkasını bıçaklamıştı ve öyle görünüyordu ki kan kokusu herkesi öfkeli hale getirmişti. Belli bir noktada çılgının teki falçatayla kızlardan birini yaralamış, işe karışan patroniçeyi yere yıkmış, onu durdurmaya çalışanları manyakça dövmeye girişmiş, sonunda ensesinde bir sürahi kıran garson tarafından yere devrilmişti. Bundan sonra herkes sanki bir şey olmamışçasına ne yapıyorduysa ona geri dönmüştü.

Simonini, Gaviali'yi orada bulmuştu; hükümdarı öldürmek konusunda onunla aynı görüşleri paylaşan, neredey-

se tümü sürgündeki İtalyanlardan, neredeyse tümü patlayıcılar konusunda uzman olanlardan ya da bu konuya merak duyanlardan oluşan arkadaş grubuyla bir masadaydı. Masadakilerin alkol oranı belli bir düzeye ulaşınca geçmişin ünlü suikastçılarının hataları üzerine tartışmaya başlıyorlardı: Cadoudal o zamanlar birinci konsül olan Napolyon'u *cehennem makinesiyle* öldürmek istemişti, güherçile ve şarapnel karışımıyla yapılan cehennem makinesi belki eski başkentin dar sokaklarında işe yarayabilirdi ama günümüzde kesinlikle etkisiz olurdu (ve işin doğrusu öyle de olmuştu). Fieschi de Louis-Philippe'i öldürmek için aynı anda on sekiz namludan ateş eden bir makine icat etmişti ve Kral dışında on sekiz kişiyi öldürmüştü.

"Sorun patlayıcının bileşiminde" diyordu Gaviali. "Barut elde etmek için potasyum klorat, kükürt ve kömürle karıştırıldı ama patlama sadece imalatın yapıldığı atölyeyi havaya uçurdu. Bu karışımı hiç olmazsa kibritte kullanmayı düşündüler ama her bir klorat ve kükürtlü kibrit ucunu sülfürik aside batırmak gerekiyordu. Bu da kolay iş değildi tabii. Sonunda Almanlar otuz yıl önce fosforlu kibritleri icat ettiler, bu sürtünmeyle alev alıyor."

"Bir de pikrik asit var" diyordu bir başkası. "Potasyum kloratın varlığında ısıtılırsa patladığını fark etmişlerdi ve hepsi birbirinden patlayıcı çeşitli barutlar yapmışlardı. Deneyenlerin bazıları hayatını yitirince bu fikir de terk edildi. Nitroselüloz ile uyum sağlayabilir..."

"Öyle mi diyorsun?"

"Kadim simyacılara kulak vermek gerekir. Nitrik asit ve terebentin karışımının bir süre sonra kendiliğinden tutuştuğunu keşfetmişlerdi. Nitrik aside, su emici sülfürik asit eklenirse, her zaman yanma söz konusu olur."

"Ben sadece ksiloidi ciddiye alırım. Nitrik asit nişastayla ya da tahta lifiyle karıştırılır..."

"Sanırım Jules Verne'in romanını yeni okudun sen; o da aya gönderdiği aracı fırlatmak için ksiloidden yararlanıyordu. Oysa bugün nitrobenzol ve nitronaftalinden söz ediliyor. Ya da kâğıt ve kartonu nitrik asitle işlersen ksiloidin benzeri olan nitramidin elde edersin."

"Bunların hiçbiri mükemmel değildir. Söz gelişi bugünlerde *tutuşan kâğıt* diye de tanınan nitroselüloz çok ciddiye alınıyor; ağırlığına göre patlama gücü barutun altı kat fazlası."

"Ama sabit bir randımanı yok."

Ve bu minval üzere tartışan adamlar dönüp dolaşıp kara barutun erdemine dönüyorlardı ve Simonini kendini Ninuzzo ile sohbet ediyormuş gibi hissediyordu.

Birkaç karaf şarap ikram ettikten sonra grubun III. Napolyon'a duyduğu nefreti körüklemek kolay olmuştu; bu insanlar olasılıkla pek yakın görünen Savoia'nın Roma'yı işgaline de karşı çıkacaklardı. İtalyan Birliği davası diktatörün ölümünü istiyordu. Simonini gene de bu ayyaşların İtalyan Birliği'ni bir noktaya kadar önemsediğini; onların asıl derdinin güzel bombalar patlatmak olduğunu düşünüyordu. Her şey bir yana onun aradığı "içine şeytan kaçmış" adamlar bunlardı.

"Orsini suikastı o beceremediği için başarısızlığa uğramış değildir" diyordu Simonini, "sadece bombalar kötü imal edilmişti. Bizim adamlarımız bombayı doğru zamanlamayla atmak için giyotini göze alıyorlar ama hangi tip patlayıcının kullanılacağı konusunda kesin bir fikre varamadılar; arkadaşım Gaviali ile yaptığım sohbetler sonucunda sizin grubun bize yararlı olacağına ikna oldum."

"'Bize' derken kimden söz ediyorsunuz?" diye sormuştu yurtseverlerden biri.

Simonini tereddüt edermiş gibi bir izlenim yarattıktan sonra Torinolu öğrencilerin güvenini kazanmak için elindeki bütün kozları oynamıştı: Kendisi Alta Vendita'yı temsil

ediyordu, uydurma Nubius'un vekillerinden biriydi, ona daha fazlası sorulmamalıydı, çünkü Carbonari örgütünün yapısı gereği herkes sadece bir üstündeki kişinin kimliğinden haberdardı. Sorun şuydu ki, tartışılmaz etkisi olan yeni bombalar öyle hemen imal edilemezdi; deney üstüne deney yapmak gerekirdi ve neredeyse simyacı gibi doğru maddeler birbirleriyle karıştırılmalı, denemeler açık alanda yapılmalıydı. Kendisi Huchette Sokağı'nda sakin bir mekânı emre sunabilirdi ve harcamalar için ortaya para da koyabilirdi. Bombalar hazır olduğunda, gruptakiler suikast konusunda kafa yormak zorunda değildiler ama atölyede imparatorun ölümünü haber veren ve suikastçıların amaçlarını anlatan küçük el ilanlarını misafir edeceklerdi. Napolyon öldürülünce grup üyeleri bu el ilanlarını şehrin değişik noktalarında dağıtacaklar ve büyük gazetelerin kapılarına bırakacaklardı.

"Siz rahatsız edilmeyeceksiniz, çünkü suikast yüksek düzeyden birileri tarafından ayan beyan görülecek. Emniyette Lacroix adında bir adamımız var. Tek emin olamadığım ona ne kadar güvenebileceğimiz, bu nedenle onunla temas kurmaya çalışmayın, kim olduğunuzu bilirse terfi alma uğruna sizi ihbar edebilir."

Anlaşma heyecan içinde kabul edilmişti ve Gaviali'nin gözleri parlıyordu. Simonini mekânın anahtarlarını ve ilk alışverişler için yetecek miktarda para vermişti ona. Birkaç gün sonra işbirlikçileri ziyarete gittiğinde denemelerin iyi bir noktada olduğunu görmüştü; iyiliksever bir matbaacının bastığı el ilanlarının yanı sıra harcamalar için biraz daha para bırakmış, ayrılırken de şöyle demişti: "Yaşasın Birleşik İtalya! Ya Roma ya ölüm!"

Ama o akşam, o saatlerde ıssızlaşan Saint-Séverin Sokağı'ndan geçerken, peşinden gelen birinin adım seslerini işittiğini hissetti; öyle ki kendisi durduğunda arkasındakinin ayak

sesleri de kesiliyordu. Yürüyüşünü hızlandırmıştı ama gürültü gittikçe yaklaştı ve sonunda birinin gizlice değil açıktan açığa onu izlediğini anladı. Ve ansızın arkasında beliren hızlı solumanın ardından bir el onu şiddetle yakaladı ve –Chat-qui-Pêche Sokağı'ndan bile dar olan– oracıkta açılan Salembrière Çıkmazı'na fırlattı; belli ki takipçisi oraları iyi tanıyordu ve doğru anı ve mekânı seçmişti. Duvara çarparak ezilen Simonini yüzüne değmek üzere olan bıçağın parıltısından başka bir şey görmüyordu. Karanlık yüzünden saldırganın yüzünü seçemiyordu ama Sicilya aksanıyla hırlayan sesi işitince kim olduğunu anladı: "İzinizi bulmak için altı yıl uğraştım sevgili pederim, ama başardım!"

Bu, Bagheria cephaneliğinde karnına sapladığı iki hançerle bıraktığından emin olduğu Ninuzzo Usta'nın sesiydi.

"Ölmedim, yaşıyorum, çünkü sizden sonra oradan merhametli bir can geçti de yardımıma koştu. Üç ay boyunca hayatla ölüm arasında gidip geldim ve hâlâ belim boyunca uzanan bir yara izim var... Yataktan kalkar kalkmaz araştırmaya başladım. Şöyle şöyle bir papaz gören var mı diye soruşturdum. Sonunda Palermo'da onu Noter Musumeci ile gördüğünü söyleyen biri çıktı ve bu kişinin Albay Nievo'nun dostu olan Piemonteli bir Garibaldi yanlısına da çok benzediğini ekledi. Nievo'nun, gemisi buharlaşmışçasına deniz kazasında can verdiğini de öğrendim; tabii ben neden buharlaştığını çok iyi biliyordum ve bunu kimin yaptığını da anlamıştım. Nievo'dan Piemonte ordusuna, oradan da Torino'ya ulaşmak işten bile değildi; o soğuk şehirde bir yıl kaldım ve herkesi sorguya çektim. Sonunda Garibaldi yanlısı o adamın adının Simonini olduğunu, bir noterlik bürosu varken orayı terk ettiğini ve Paris'e kaçtığını öğrendim. Nasıl becerdiğimi sormayın, gene beş parasız olarak Paris'e geldim ama bu şehrin bu kadar büyük olduğunu bilmiyordum. İzinizi bulabilmek için çok dolaştım. Bunun gibi caddeleri arşınlayarak ve yolu-

nu şaşırmış zengin beylerin boğazına bıçak dayayarak karnımı doyurdum. Hayatta kalabilmem için günde bir kişi yetiyordu. Hep bu mahalledeydim. Sizin gibi birinin şık evlerden çok, buralarda *tapissi franchi* dedikleri mekânlarda dolaştığını tahmin ediyordum. Kolayca tanınmak istemiyor idiyseniz, uzun, kara bir sakal bırakmalıydınız..."

İşte Simonini sakallı burjuva tipini o anda benimserken, izlerini kaybettirmek için fazla çaba sarf etmediğini de fark etti.

"Yani" diye bitirdi sözlerini Ninuzzo, "size bütün hikâyemi anlatacak değilim; sizin bende açtığınız yaranın aynını karnınıza açmak bana yetecek ama ben daha bilinçli çalışacağım. Bagheria cephaneliğinde olduğu gibi buradan da geceleri kimse geçmez."

Ay biraz yükselmişti ve Simonini şimdi Ninuzzo'nun yassı burnunu, hınçla parlayan gözlerini görüyordu.

Simonini konuşacak takati olunca şöyle dedi: "Ninuzzo, bilmelisiniz ki bunu yaptıysam emirlere uymak için yaptım; bu emirler çok yükseklerden geliyordu ve öyle kutsal bir yetkiydi ki kişisel duygularımı göz önünde bulundurmam olanaksızdı. Ve gene bu emirler uyarınca burada bulunuyorum ve hem kralın hem papanın tahtına destek vermek için başka işler peşinde koşuyorum."

Simonini soluk soluğa konuşuyordu ama bıçağın ucunun belli belirsiz de olsa yüzünden uzaklaşmakta olduğunu hissediyordu. "Siz hayatınızı kralınıza adadınız" diye devam etmişti, "bazı görevleri anlayabilirsiniz... Kutsal görevlerdir bunlar... Sırf bu kutsallık adına korkunç eylemlere imza atmak zorunda kalırsınız. Anlıyor musunuz?"

Ninuzzo Usta hâlâ pek bir şey anlamıyordu ama tek amacının intikam olduğunu belli etmişti: "Bu yıllarda çok açlık çektim ve sizi ölü görmek de beni doyurmayacak. Karanlıkta yaşamaktan bıktım. İzlerinizi bulduğumdan beri beylere

yakışır restoranlara girip çıktığınızı görüyorum. Her ay sizin gibi doyabileceğim, sizin gibi yatabileceğim parayı hatta daha fazlasını bana vermeyi vaat ederseniz sizi bırakırım."

"Ninuzzo Usta, size her ay küçük bir bütçenin çok daha fazlasını vaat ediyorum. Bu günlerde Fransız imparatoruna karşı bir suikast hazırlığı içindeyim ve unutmayın ki sizin kralınız, Napolyon el altından Garibaldi'ye yardım ettiği için tahtını yitirdi. Cephane işinden anlayan siz, şu anda gerçek anlamıyla cehennem makinesi adını vereceğimiz bir patlayıcıyı hazırlayabilmek için Huchette Sokağı'nda toplanmış olan bir grup yiğitle tanışmalısınız. Eğer onlara katılırsanız sadece tarihe geçecek bir eylemde yer almakla ve cephane konusundaki olağanüstü bilginizi ortaya koymakla kalmayacak –bu suikastın çok yüksek bir makam tarafından ısmarlandığını göz önünde bulundurursak– bütün hayatınız boyunca size yetebilecek büyük miktarda para da kazanabileceksiniz."

Cephane lafını duyduğu anda Ninuzzo Usta'nın Bagheria'daki o geceden beri köpüren öfkesi yatışıverdi ve "Ne yapmam gerekiyor öyleyse?" diye sorduğu anda Simonini bıçağı kendi avcunun içinde hissetti.

"Çok basit, iki gün sonra saat altıya doğru bu adrese gidin, kapıyı çalın; bir atölyeye gireceksiniz ve sizi Lacroix'nın yolladığını söyleyin. Arkadaşlarınız zaten daha önceden uyarılacaklardır. Ama sizi tanıyabilmeleri için bu ceketinizin yakasına kırmızı bir karanfil iliştirin. Saat yediye doğru ben de orada olacağım. Elimde parayla."

"Gideceğim" demişti Ninuzzo, "ama bunda bir numara varsa, artık nerede oturduğunuzu bildiğimi unutmayın."

Simonini ertesi sabah Gaviali'ye gitmiş ve zamanın daralmakta olduğu konusunda onu uyarmıştı. Herkesin ertesi gün saat altıda buluşmaları gerektiğini bildirmişti. Önce kendi yollayacağı Sicilyalı bir cephane ustası gelecekti ve işlerin gi-

dişatını gözden geçirecekti, sonra kendisi gelecek ve en son da her konuda teminat vermek için Bay Lacroix orada olacaktı.

Bundan sonra Lagrange'a gitmiş ve ona imparatoru öldürmek üzere bir suikast hazırlandığından haberdar olduğunu anlatmıştı. Komploculuların ertesi gün saat altıda Huchette Sokağı'nda buluşacaklarını ve patlayıcıyı siparişi veren kişiye teslim edeceklerini bildirmişti.

"Ama dikkatli olun" demişti. "Siz bir keresinde bana verdiğiniz sırda, bir gizli örgütün on üyesinin üçünün casus, altısının ahmak ve birinin tehlikeli bir adam olduğunu söylemiştiniz. İşte, orada tek bir casus olarak ben bulunacağım, geri kalan sekizi ahmak olacak ve gerçekten tehlikeli olan kişi de yakasına kırmızı bir karanfil takacak. O adam benim için de tehlikeli sayıldığından küçük bir pandomima kopmasını ve şahsın tutuklanmamasını, hemen oracıkta öldürülmesini istiyorum. İnanın bana, olayın fazla yankı uyandırmaması için bu en iyi yol olacaktır. O şahıs sizinkilerden tekiyle bile konuşursa büyük bir felaket olur."

"Sizi temin ediyorum Simonini" demişti Bay Lagrange. "Adam ortadan kaldırılacaktır."

Ninuzzo saat tam altıda, yakasında karanfiliyle Huchette Sokağı'na gelmişti. Gaviali ve ötekiler gururla araçlarını ona göstermişlerdi. Simonini yarım saat sonra orada olmuş, Lacroix'nın gelişini müjdelemişti ve saat tam altı kırk beşte güvenlik güçleri atölyeyi basmıştı. Simonini ihanet var diyerek bağırmaya başlamış ve tabancasını jandarmalara çevirmiş olsa da bir el havaya ateş etmişti. Jandarmalar da ona yanıt verircesine Ninuzzo'yu göğsünden vurmuşlardı; işi kılıfına uydurmak için, komploculardan birini daha temizlemişlerdi. Ninuzzo Sicilya lehçesiyle küfürler sayıklayarak yerde yuvarlanmayı sürdürürken, Simonini jandarmalara ateş edermiş gibi yapmayı sürdürerek ona ölümcül darbeyi vurmuştu.

Lagrange'ın adamları, Gaviali ve ötekileri suçüstü yaka-

lamışlardı; daha doğrusu yarım yapılmış bombaların ilk örnekleriyle bunları neden imal ettiklerini açıklayan el ilanları ortadaydı. Ağır sorgulama sonucunda Gaviali ve arkadaşları onlara ihanet eden –öyle sanıyorlardı– gizemli Lacroix'nın adını vermişlerdi. Lagrange'ın onu ortadan kaldırması için fazladan bir nedendi bu. Polis tutanaklarında onun suikastçıların tutuklanmasına katıldığı ve sefillerden birinin kurşunuyla can verdiği yazılıydı. Övgü sözleriyle hatırası anıldı.

Eylemcilere gelince, sessizce yargılanmaları yeğlendi. "O yıllarda" diye anlatıyordu Lagrange Simonini'ye, "imparatora yapılacak suikast söylentileri pek yaygındı ve bu söylentilerin çoğu söylence değildi; Cumhuriyetçilerin ajanları, fanatikleri heveslendirmek için kalleşçe yayıyorlardı bu haberleri." III. Napolyon'un hayatına kastetmenin revaçta olduğu düşüncesini yaymak yararsızdı. Böylece suikast hazırlığında yakalanan bu eylemciler sıtma ateşleriyle can verecekleri Cayenne'e gönderildiler.

İmparatorun hayatını kurtarmanın semeresi iyiydi. Joly konusundaki iş on bin frank, suikastın ortaya çıkartılması otuz bin frank kazandırmıştı Simonini'ye. Atölye kirası ve bomba imali için alınan malzeme giderleri beş bin frank tuttuğundan cebine net otuz beş bin frank kalıyordu ki hayalini kurduğu üç yüz bin franklık sermayenin onda birinden biraz fazlaydı bu.

Ninuzzo'nun uğradığı sona sevinmiş, kendisine güvenen ama aslında şeytanın teki olan Gaviali için biraz üzülmüştü. Tabii ki suikast düzenlemeye kalkışan tehlikeleri göze almalı, kimseye de güvenmemeliydi.

Aslında ona asla kötülüğü dokunmamış olan Lacroix'ya yazık olmuştu. Ama dul karısına iyi bir maaş bağlanacaktı.

12

Prag'da bir gece

4 Nisan 1897

Joly'nin sözünü ettiği Guédon'a yanaşmaktan başka çarem kalmamıştı. Beaune Sokağı'ndaki kitapçı kırışık tenli, daima siyah yünlü, bol bir etek giyen, başına –neyse ki– yüzünün yarısını örten Kırmızı Başlıklı Kız modeli bir şapka takan ihtiyar bir evde kalmış kız tarafından yönetiliyordu.

Kendisini çevreleyen dünyaya alaycı gözlerle bakan kuşkucu Guédon'u orada hemen bulmuştum. İnançsız insanlardan hoşlanırım. Joly'nin çağrısına hemen kulak vermiş ve ona yiyecek ile biraz para göndereceğini söylemişti. Sonra uğruna para harcamaya hazırlandığı arkadaşıyla dalga geçmişti. Kitabı okuyanlar zaten doğaları gereği Cumhuriyetçiyken ve diktatörü destekleyenler Tanrı'nın lütfu sayesinde genel seçim hakkı kazanan ama okuma yazması olmayan köylüler iken insan neden bir kitap yazar ve hapsi göze alırdı ki?

Fourier yanlıları mı? İyi insanlardı ama Varşova'da portakal yetişeceği, okyanusların limonataya dönüşeceği, insanların kuyruğunun çıkacağı, ensest ve eşcinselliğin insanoğlunun en doğal dürtüleri olarak kabul edileceği bir dünyayı müjdeleyen bir peygamberi nasıl ciddiye alabiliyorlardı ki?

"Peki o halde neden onlarla birlikte oluyorsunuz?" diye sormuştum Guédon'a.

"Çünkü" demişti bana, "alçak Bonapart diktasına direnen tek dürüst insanlar onlar. Şu güzel hanımı görüyor musunuz? Adı Juliette Lamessine'dir, Kontes d'Agoult'nun salonu-

nun en etkin kadınlarından biridir ve kocasının paralarıyla Rivoli Sokağı'nda kendine ait bir salon kurmaya çalışmaktadır. Büyüleyicidir, zekidir, yetenekli bir yazardır, onun evine davet edilmek önemli olacaktır."

Guédon bana uzun boylu, yakışıklı, etkileyici bir kişiyi daha göstermişti. "Bu da *L'Esprit des bêtes*'in ünlü yazarı Toussenel. Sosyalist, inatçı bir Cumhuriyetçidir; kendisine en ufak bir nazar bile etmeyen Juliette'e çılgınlar gibi âşıktır. Ama burada bulunan en aydınlık zihin onunkidir."

Toussenel bana modern toplumu zehirlemekte olan kapitalizmden söz ediyordu.

"Kim bu kapitalistler? Zamanımızın hükümdarları olan Yahudiler. Geçen yüzyılın devrimi Capeto'nun kellesini uçurdu, bizim yüzyılımızınki de Musa'nınkini uçurmalı. Bu konuda bir kitap yazacağım. Yahudiler kimdir? Savunmasız insanların, halkın kanını emen kişiler. Protestanlar, masonlar. Ve tabii ki Yahudiler."

"İyi ama Protestanlar Yahudi değildir ki" diye çıkış yaptım.

"Yahudi diyen Protestan demiş olur; İngiliz Metodistler, Alman Pietistler, İsviçreliler, Hollandalılar Tanrı'nın iradesini Yahudilerin kitabından yani Kitabı Mukaddes'ten okuyorlar; bu kitaptaki öykülerde ensest, vahşi savaş katliamları, sadece ihanet ve dalavere ile kazanılan zaferler, kadınlara el koymak için erkeklerini idam ettiren krallar, kendilerini azize diye tanıtan ama kafalarını kesmek için düşman generallerin yatağına giren kadınlar var. Cromwell Kitabı Mukaddes'i okuyarak kralının başını kesti, yoksulların evlatlarına hayat hakkı tanımayan Malthus Kitabı Mukaddes'i ezberine almıştı. Yahudiler vaktini esaretini hatırlayarak geçiren ve ilahi gazabın işaretlerine karşın altın buzağı kültüne bende olmaya hazır olan bir ırktır. Yahudilere karşı girişilecek savaş bu ada layık olmak isteyen her sosyalistin ana hedefi olmalıdır. Komünistlerden söz etmiyorum, çünkü on-

ların kurucusu da Yahudidir ama asıl sorun paranın yarattığı yolsuzluğu ihbar etmektir. Elma neden bir Paris lokantasında Normandiya'daki bir lokantanın yüz katı fiyata satılmakta? Başkalarının etiyle yaşayan avcı, tacir halklar var; bir zamanlar Fenikeliler ve Kartacalılar böyleyken, bugün bu rolleri İngilizler ve Yahudiler üstlenmiş durumdalar."

"Sizin için İngiliz ve Yahudi aynı anlama mı geliyor?"

"Neredeyse öyle. Hıristiyanlık'a dönmüş bir Sefarad Yahudisi olan Disraeli adındaki önemli İngiliz siyaset adamının *Coningsby* romanında neler yazdığını okumanız gerekir. Yahudilerin dünyayı egemenlikleri altına alma niyetinde oldukları yüzsüzlüğünü göstermiş."

Ertesi gün bana uzun metinlerin altını çizdiği Disraeli'nin bir kitabını getirmişti. "Yahudilerin yer almadığı ve hatta büyük rol oynamadığı önemli bir olay gördünüz mü Avrupa'da? İlk Cizvitler Yahudi'ydiler! Bütün Batı Avrupa'nın betini benzini attıran şu gizemli Rus diplomasisini kim yönetiyor? Yahudiler! Almanya'da neredeyse bütün profesörlük kürsülerinin tekelini kim ele geçirdi?"

"Disraeli'nin halkını ihbar eden bir *mouchard* olmadığına dikkatinizi çekerim. Tam tersine halkının erdemlerini yüceltmeye uğraşır. Rusya'nın maliye bakanı olan Kont Cancrin'in Litvanyalı bir Yahudi'nin, Mendizábal adındaki İspanyol bakanın Aragonlu bir dönmenin oğlu olduğunu utanç duymadan kaleme alır. Paris'te imparatorluk mareşallerinden biri Soult adındaki bir Fransız Yahudisinin evladıdır, İbranice adı Manasseh olan Massena da Yahudi'ydi... Öte yandan, Almanya'da düzenlenen devrim kimin himayesinde gelişiyor? Yahudilerin himayesinde, bakınız Karl Marx ve onun komünistleri."

Toussenel söylediklerinde haklı mıydı emin değildim ama bu sert suçlamaların devrimci ortamlarda dolaşan sözler olduğunu hissetmemle birlikte aklıma bazı fikirler geldi... Ciz-

vit karşıtı belgelerin kime satılabileceği konusu belirsizdi. Belki masonlara olabilirdi ama henüz o dünyayla ilişki kurmamıştım. Mason karşıtı belgeler belki Cizvitleri ilgilendirebilirdi ama henüz bu tür belgeler üretmeye hazır hissetmiyordum kendimi. Napolyon karşıtı? Bunlar tabii ki hükümete ve aslında iyi bir pazar potansiyeline sahip olan Cumhuriyetçilere satılamazlardı; Sue ve Joly'den sonra söyleyecek pek bir söz kalmamıştı. Cumhuriyetçilere karşı? Orada da hükümet işine yarayan her şeye sahip görünüyordu; Lagrange'a Fourier yanlıları hakkında bilgi teklif etsem bana gülerdi, çünkü kim bilir muhbirlerinin kaç tanesi zaten Beaune Sokağı'ndaki kitapçının müdavimiydi.

Kim kalıyordu geriye? Yahudiler. Yahudileri saplantı haline getiren bir tek büyükbabamdır sanıyordum ama Toussenel'e kulak verdikten sonra sadece Rahip Barruel'in olası torunları tarafından değil (ki bunlar hiç de az değildiler) aynı zamanda devrimciler, Cumhuriyetçiler ve sosyalistler kanadında da bir Yahudi karşıtı pazar oluşturulduğunu fark ediyordum. Yahudiler kiliseye düşmandı, kilisenin kanını emdiği avam tabakası da öyle; bazı hükümetler de Yahudi düşmanıydı. Demek ki Yahudiler üzerine çalışmak gerekiyordu.

İşimin kolay olmadığının farkındaydım: belki kilise çevrelerinden biri hâlâ Barruel'in Yahudilerin masonlar ve Tapınak Şövalyeleri'yle işbirliği yaparak Fransız Devrimi'ne yol açtığı bilgisini içeren kitabından etkilenebilirdi ama bu örneğin, Toussenel gibi bir sosyalistin umurunda bile olmazdı; ona Yahudilerle sermayenin birikimi ve Britanya Suikastı ile ilgili daha kesin bir rapor vermek gerekirdi.

Hayatım boyunca tek bir Yahudi ile bile ilişki kurmamış olduğuma şimdi pişmanlık duyuyordum. Tiksintim ile ilgili büyük boşluklar olduğunu ve bu tiksintinin giderek güvenilirliğe dönüştüğünü hissediyordum.

Bu düşünceler yüzünden köpürüp dururken bizzat Lagrange

bana bir çıkış yolu açtı. Lagrange'ın randevularını hep alışılmadık yerlerde vermesine alışmıştım zaten; bu seferki buluşma yerimiz Père-Lachaise mezarlığıydı. Haklı da sayılırdı, oraya defnedilmiş sevdiğimiz bir yakınımızı arayan ya da geçmişi ziyaret eden iki romantik kişi –o gün sanatçıların, felsefecilerin ve âşık ruhların hedefi olan Abélard ile Héloïse'in mezarlarının civarında dolaşıyorduk– gibi görünebilirdik.

"Evet Simonini, sizi çevremizde tanındığı tek adıyla Albay Dimitri ile tanıştırmak istiyorum. Rusya İmparatorluğu Kançılarya'sının Üçüncü Departman'ı için çalışır. Tabii siz Sen Petersburg'a gider ve bu Üçüncü Departman'ı sorarsanız, herkes apışıp kalır, çünkü resmen böyle bir bölüm yoktur. Bunlar devrimci grupların oluşumunu gözetmekle görevli ajanlardır ve orada sorun bizdekinden çok daha ciddidir. Dekabristlerin varislerinden, anarşistlerden ve şimdi de özgür çiftçiler diye tanınanların huzursuzluklarından sakınmaları gerekir. Çar Aleksandr birkaç yıl önce toprak köleliğini yasakladı ama şimdi özgürlüğüne kavuşmuş yirmi milyon çiftçi karınlarını doyurmaya yetmeyen topraklardan yararlanma hakkı için eski efendilerine para ödemek zorundalar ve bu nedenle pek çoğu iş aramak için kentlere akın ediyor..."

"Peki, bu Albay Dimitri ne istiyor benden?"

"Birtakım belgeler topluyor... Yahudi sorunu üzerine tehlikeli belgeler. Rusya'da burada olduğundan çok daha fazla sayıda Yahudi var ve köylerde Rus çiftçiler için bir tehdit oluşturuyorlar, çünkü okuma ve daha önemlisi hesap biliyorlar. Tabii kentlerden hiç söz etmeyelim; orada pek çoğunun yıkıcı örgütlere katıldıkları varsayılıyor. Rus meslektaşlarının sorunları çift yönlü: Bir yandan şurada ya da burada gerçek tehlikeyi temsil eden Yahudilerden sakınmak, öte yandan yoksul çiftçinin mutsuzluğunu onlara doğru yönlendirmek. Ama bütün bunlar hakkında size bilgiyi Dimitri verecek. Olay bizi ilgilendirmiyor. Hükümetimiz Fransız Ya-

hudi finans çevreleriyle gayet iyi ilişkiler içinde ve bu çevrelerde huzursuzluk yaratmaya niyeti yok. Bizim tek arzumuz Ruslara hizmet vermek. Bizim meslekte komşu komşunun külüne muhtaçtır ve bu nedenle şimdi zarif bir şekilde bizle resmi hiçbir ilişkisi olmayan siz Bay Simonini'yi Albay Dimitri'ye ödünç veriyoruz. Az daha unutuyordum; Dimitri gelmeden önce Alliance Israélite Universelle hakkında iyice bilgilenmenizi tavsiye ediyorum; bu kurum altı yıl önce burada, Paris'te kuruldu. Buna hekimler, gazeteciler, işadamları üyedir: Paris Yahudi topluluğunun elit tabakası. Hepsi liberal görüşe sahip ve Bonapartçı olmaktansa Cumhuriyetçi olan kişiler. Görünürde topluluk insan hakları adına bütün ülkelerin ve dinlerin kovuşturma açtığı insanlara yardım etmeyi amaçlıyor. Tersi kanıtlanana dek söz konusu kişiler dürüst vatandaşlardır ama aralarına muhbir sokmamız son derece zor, çünkü Yahudiler koklayarak hemcinsini bulan köpekler gibi birbirlerini çok iyi tanıyorlar. Ama ben sizi Alliance üyelerinin güvenini kazanabilmiş biriyle tanıştıracağım. Jacob Brafmann adındaki bu Yahudi din değiştirerek Ortodoks oldu ve sonra Minsk Ruhban Okulu'nda İbranice hocalığına atandı. Albay Dimitri'nin ve onun Üçüncü Departman'ının görevlendirmesi nedeniyle kısa bir süre için Paris'te bulunuyor; aralarından bazılarını eski dindaşları olarak tanıdığı için Alliance Israélite'e girmesi kolay oldu. Bu organizasyon hakkında size bilgi verebilecektir."

"Beni bağışlayın Bay Lagrange. Ama bu Brafmann Albay Dimitri'nin muhbiriyse, bana söyleyeceği her şey zaten Dimitri'nin bildiği şeyler olacaktır ve benim gidip ona bunları bir kez daha anlatmam bir anlam taşımayacaktır."

"Saf olmayın Simonini. Gayet anlamlıdır. Eğer Brafmann'dan aldığı haberleri bir de siz gidip ona anlatırsanız, onun gözünde bilgilere ulaşabilen, onun zaten bildiklerini teyit eden kişi sıfatı kazanırsınız."

Brafmann. Dedemin anlattıklarının etkisiyle, profili akbabayı andıran, dudakları etli ve alt dudağı zencilerinki gibi sarkık, çukur ve yaşlı gözlü, göz kapak çukuru öteki ırklara göre daha az açık olan, saçları dalgalı ya da kıvırcık, kulakları yelken biriyle karşılaşmayı bekliyordum. Oysa karşıma çıkan bey, bir papaz görünümü taşıyan, güzel ve kıvırcık bir sakalı, gür ve çalı gibi kaşları olan ve kaşlarının uçları pek çok Rus ya da Leh'te gördüğüm şekilde şeytani bir püsküllle sona eren biriydi.

Demek ki din değiştirince insanın yüz ve hatta ruh çizgileri de değişim geçiriyormuş.

Oburca her şeyi tatmak ve bir mönüyü layıkıyla düzenlemeyi bilmemek gibi bir taşralılık sergilese bile adamın iyi yemeğe özel bir düşkünlüğü vardı. Montorgueil Sokağı'nda bulunan ve bir zamanlar Paris'in en iyi istiridyelerini tatmak için gidilen Rocher de Cancale'de öğle yemeği yemiştik. Mekân yirmi yıl kadar önce kapanmış, sonra başka bir kişi tarafından yeniden açılmıştı; eskisi gibi değildi ama istiridye gene vardı ve bir Rus Yahudisini tatmin edecek nitelikteydi. Brafmann sadece birkaç düzine *belons*'un tadına bakmakla yetindi ve sonra bir *bisque d'écrevisses* ısmarladı.

"Böylesine canlı bir halk kırk asır ayakta kalabilmek için yaşamayı seçtiği her ülkede devlet içinde devlet oluşturacak bir hükümet kurmak zorundaydı. Ve bu oluşum, binlerce yıl boyunca savruldukları her yerde ve her zaman varlığını korumalıydı. İşte ben bu devletin varlığını kanıtlayan belgeleri buldum; Kahal adındaki yasa elimde şimdi."

"Neymiş bu?"

"Bu kurum Musa Peygamber zamanına kadar uzanıyor; Yahudilerin dört bir yana dağılmasından sonra gün ışığında işlemediyse de sinagogların gölgesinde sürgün hayatını sürdürdü. Ben Kahal belgelerini buldum; bunlar 1794 ve 1830

... karşıma çıkan bey, bir papaz görünümü taşıyan, güzel ve kıvırcık bir sakalı, gür ve çalı gibi kaşları olan ve kaşlarının uçları pek çok Rus ya da Leh'te gördüğüm şekilde şeytani bir püsküllle sona eren biriydi. (s. 228)

yılları arasında Minsk şehrinde kaydedilmiş. Her şey yazılı, en ufak ayrıntı bile kayıtlı."

Anlamadığım işaretlerle dolu birtakım ruloları açıp duruyordu.

"Her Yahudi topluluğu bir Kahal tarafından yönetiliyor ve Bet-Din adı verilen özerk bir mahkemeye bağlı. Bunlar bir Kahal'in belgeleri ama olasılıkla herhangi başka bir Kahal de bundan farklı değildir. Burada bir topluluğa bağlı kişilerin nasıl sadece onları konuk eden devletin mahkemesine değil, dahili mahkemenin kararlarına da uyması gerektiği, bayramların nasıl kutlanacağı, özel yemekleri için hayvanların nasıl kesileceği, helal olmayan etlerin Hıristiyanlara nasıl satılacağı, her Yahudi'nin sonunda bütün mülküne el koymak üzere tefecilikle sömüreceği bir Hıristiyan'ı Kahal'den nasıl alabileceği ve başka hiçbir Yahudi'nin o Hıristiyan üzerinde hak iddia edemeyeceği yazılı. Alt sınıftaki insanlara merhametsizlik, yoksulun varlıklı tarafından sömürülmesi, Kahal'e göre bir İsrailoğlu için suç değil, tam tersine bir erdem. Bazıları Yahudilerin özellikle Rusya'da yoksul olduklarını söylüyor: Doğrudur; pek çok Yahudi varlıklı Yahudiler tarafından yönetilen gizli bir hükümetin kurbanı olmuştur. Yahudi olarak doğmuş olan ben Yahudilerle dövüşmüyorum; ben Hıristiyanlık'ın yerini almak isteyen *Yahudi Düşüncesi*'ne karşıyım. Onların öldürmüş olduğu İsa şahidimdir, Yahudileri severim..."

Brafmann soluklanırken *aspic de filets mignons de perdreaux* ısmarladı. Ama sonra hemen onları tarayan parlak bakışlarıyla kâğıtlarına döndü. "Ve her şey özgün, görüyorsunuz değil mi? Kâğıdın eskiliği, belgeleri düzenleyen noterin yazısının birörnekliği, farklı tarihlerde de atılmış olsa, imzaların aynılığı bunu kanıtlıyor."

Belgeleri Fransızca ve Almancaya tercüme ettirmiş olan Brafmann, Lagrange'dan özgün gibi görünen belgeler hazır-

layabilme becerimi öğrendiğinden, benden elindeki metinlerle aynı döneme aitmiş gibi görünecek gerçek ve orijinal belgeler düzenlememi istiyordu. Kahal'e ait modelin farklı Avrupa ülkelerinde ciddiye alındığını ve Paris Alliance Israélite'i tarafından özellikle beğenildiğini Rus gizli servislerine kanıtlayabilmek için bu belgelerin farklı dillerdeki örneklerine de sahip olmak çok önemliydi.

Doğu Avrupa'nın gözden uzak bir topluluğunca üretilmiş bu belgeler, dünya çapında etkin bir Kahal'in varlığını nasıl kanıtlıyor diye sormuştum. Brafmann bana merak etmememi, bunların sadece dayanak noktaları oluşturacağını, anlattığı şeyin uydurma olmadığının kanıtı olduğunu söyledi – ve zaten yazacağı kitabın gerçek Kahal'i ihbar etmek konusunda yeterince ikna edici olacağını, dokunaçlarını uygar dünyaya uzatan büyük ahtapotu gözler önüne sereceğini.

Konuşurken yüz hatları sertleşiyor ve her şeye karşın hâlâ aslı olan Yahudi'yi ele veren kartalımsı görünüme bürünüyordu.

"Ölçüsüzce dünyaya egemen olma hırsı, Yahudilere ait olmayan bütün zenginliklere sahip olabilme konusunda doymak bilmez bir açgözlülük, Hıristiyanlara ve İsa Peygamber'e karşı hınç, Talmud ruhunu canlandıran temel duygulardır. İsrail İsa'ya iman edene kadar bu halkı konuk eden Hıristiyan ülkeler, Talmud'un dediği gibi her Yahudi'nin serbestçe balık avlayabileceği açık bir göl olarak kabul edilecektir."

Suçlayıcılığın verdiği coşku yüzünden bitkin düşen Brafmann *escalopes de poularde au velouté* ısmarlamıştı ama gelen yemek ağız tadına uygun olmadığından bunu *filets de poularde piqués aux truffes* ile değiştirtmişti. Sonra yelek cebinden gümüş bir saat çıkartmış ve şöyle demişti: "Aman aman, çok geç olmuş. Fransız mutfağı eşsiz ama servis pek yavaş. Acil bir işim var ve gitmek zorundayım. Yüzbaşı Simonini, bu tür kâğıdı ve mürekkebi elde edebilecek misiniz, bana haber verirsiniz."

Brafmann, yemeği sonlandırmak için vanilyalı suflenin sadece tadına bakmıştı. Dönme bile olsa bir Yahudi'nin hesabı bana ödeteceğini bekliyordum. Tam tersine, gayet efendice bir davranışla Brafmann önemsemezce atıştırmalıklar diye nitelediği yemeği kendi ısmarlamak istediğini söyledi. Rus gizli servisleri onun prensler gibi para harcamasına olanak sağlıyor olmalıydı.

Oldukça şaşkın ve kararsız bir haldeydim. Elli yıl önce Minsk şehrinde hazırlanmış ve böylesine ayrıntılı buyruklarla, bir eğlentiye kimin davet edilip kimin edilmeyeceğini düzenleyen bir belge, bu kuralların Paris ya da Berlin bankerlerinin davranışlarını da belirlediğini kanıtlamaz diye düşünüyordum. Hem ayrıca şu vardı: Asla, asla ve asla özgün ya da yarı özgün belgeler üzerinde çalışmamalıydım! Eğer bir yerlerde bu belgeler varsa, daima onların peşine düşecek ve bazı şeylerin dürüst olmayan yollarla çoğaltıldığını kanıtlayabilecek bir kişi de olur... İnandırıcı olması için belge sıfırdan oluşturulmalıdır ve mümkünse özgünü asla gösterilmemeli, adından söz edildiği duyulmuş ama kaynağa ulaşılamamış olmalıdır. Matta'nın sadece iki ayette söz ettiği Kâhin Krallar bunun bir örneğidir; Matta bunların ne adlarını vermiş, ne kaç kişi olduklarını, ne de kral olup olmadıklarını söylemiştir ve gerisi geleneksel söylentilere kalmıştır. Oysa insanlar için bu tiplemeler Yusuf ve Meryem kadar gerçektirler ve bazı yerlerde bedenlerinin kutsandığını bile duydum. Açıklamaların olağanüstü, sarsıcı ve romansı olması gerekir. Ancak böyle inanılır olur ve öfke uyandırır. Yahudilerin, kızlarının düğünlerini şu ya da bu şekilde kutlamalarını söyleyen belge, Champagne bölgesindeki bir bağcıyı ne kadar ilgilendirir ki? Ellerini onun ceplerine sokmak istemelerinin bir kanıtı mıdır bu?

İşte o anda kanıt belgeye sahip olduğumu fark ettim, daha doğrusu ikna edici çerçeve vardı elimde –Parislilerin birkaç yıl-

dır deli oldukları Gounod'nun *Faust*'undan daha iyiydi üstelik– ve şimdi iş buna uygun içeriği bulmaktı. Tabii ki masonların Tuono Dağı'nda buluşmalarını, Joseph Balsamo'nun planını ve Yahudilerin Prag Mezarlığı'ndaki gecesini düşünüyordum.

Yahudilerin dünyanın fethi projesi nereden başlıyordu? Toussenel'in bana fısıldadığı gibi altına el koymaktan elbette. Hükümdarları ve hükümetleri alarm durumuna sokmak için: dünyanın fethi; sosyalistleri, anarşistleri ve devrimcileri memnun etmek için: altını sahiplenme; Papa'yı, piskoposları ve din adamlarını huzursuz etmek için: Hıristiyan dünyasının sağlıklı prenslerini yok etme. Joly'nin pek güzel ifade ettiği Bonapart yanlılarının umursamazlığı ile hem Joly'nin hem benim Sue'den öğrendiğimiz o Cizvit ikiyüzlülüğü de bunlara dahildi.

Kütüphaneye dönmüştüm ama bu sefer Torino'dakinden çok daha zengin olan Paris kütüphanesindeydim ve Prag Mezarlığı'nın başka resimlerini bulmuştum. Ortaçağdan beri var olan bir yerdi bu ve yüzyıllar içinde izin verilen sınırların dışına yayılamadığı için mezarlar üst üste binmişti; belki yüz bin kadar olan cesedin taşları da birbirine girmiş durumdaydı; mürver yaprakları, Yahudiler resimden korktuğu için bir portreyle olsun yumuşama fırsatı bulamayan mezar taşlarını iyice karartıyordu. Belki de mezar taşı yontucuları mezarlığın büyüsüne kapılmışlar ve bütün rüzgârlarla eğilmiş fundalık çalılarını andıran taşlar konusunu abartmışlardı; mekân şimdi dişsiz bir cadının kocaman açtığı ağzını andırıyordu. Ay ışığı altında görüntülenmiş, hayal gücü zengin bazı mezar taşı yontuları sayesinde bu mahşer atmosferinden elde edebileceğim çözüm, hemen zihnimde belirivermişti; bir yer sarsıntısı yüzünden her yöne kalkmış mezar taşları arasına iki büklüm duran, bir pelerine bürünmüş ve kapüşonunu örtmüş, keçisakalı kır renkte hahamlar konsaydı ve bunlar da dayandıkları taşlar misali öne eğilmiş halleriy-

le bir komployа hazırlanıyor olsaydılar gecenin karanlığında uyuşmuş hayaletler ormanı oluştururlardı diye düşündüm. Ve tam ortada, on yedinci yüzyılda bütün Yahudilerin intikamını almak üzere canavar görünümlü Golem'i yaratan Haham Löw'ün mezarı bulunuyordu.

Dumas'dan daha iyisini, Cizvitler'den çok daha iyisini yapardım.

Tabii ki benim belgem, o korkunç geceye tanıklık etmiş birinin sözlü ifadesi gibi görünmeliydi; bu tanık bildiğini gizli tutmak zorundaydı, yoksa cezası ölümdü. Bildirilmiş törenden önce, haham kılığına girmiş olarak gece vakti mezarlığa girecek ve Haham Löw'ün mezarını oluşturan taş kümesinin yanına gizlenecekti. Tam gece yarısı –uzaktan bir Hıristiyan kilisesinin çanları Yahudi toplantısının kutsal değerlerine küfredercesine çalarken– koyu renkli pelerinlere bürünmüş on iki kişi gelecekti; sanki mezarın derinliklerinden yükselen bir ses onları İsrail'in on iki soyunun başı Rosche-Bathe-Abboth olarak selamlayacak ve onların her biri de şu yanıtı verecekti: "Seni selamlıyoruz ey lanetlinin oğlu!"

İşte sahne şöyleydi: Tuono Dağı'nda olduğu gibi, onları toplantıya çağıran ses şöyle sorar: "Son toplantımızdan bu yana yüz yıl geçti. Nereden geliyorsunuz ve kimi temsil ediyorsunuz?" Ve sesler sırayla yanıtlarlar: "Amsterdam'dan Haham Juda, Toledo'dan Haham Benjamin, Worms'dan Haham Levi, Peşte'den Haham Manasse, Krakow'dan Haham Gad, Roma'dan Haham Simeon, Lizbon'dan Haham Sebulon, Paris'ten Haham Ruben, Konstantinopolis'ten Haham Dan, Londra'dan Haham Asser, Berlin'den Haham Isascher, Prag'dan Haham Naphtali." Bunun üzerine ses, daha doğrusu on üçüncü katılımcı, her birine kendi cemaatinin zenginliğini söyletir ve Rotschild ailesiyle dünyada başarı kazanmış başka bankerlerin servetini hesaplar. Böylece Avrupa'da yaşayan üç buçuk milyon Yahudi için adam başına altı yüz frank düşer;

bu da iki milyar frank demektir. On üçüncü ses, iki yüz altmış beş milyon Hıristiyan'ı yok etmek için bu meblağın yeterli olmadığını ama gene de başlamaya yeteceğini bildirir.

Daha neler söyleyeceklerini düşünmem gerekiyordu ama sonucu çoktan tasarlamıştım. On üçüncü ses Hahham Löw'ün ruhunu çağırmıştı; hahamın mezarından mavi bir ışık yükselmiş, giderek daha şiddetli ve parlak bir hal almıştı, on iki katılımcının her biri tümseğe bir taş atmış, ışık yavaş yavaş sönmüştü. On iki kişi farklı yönlerde uzaklaşarak gözden yitmişler, karanlık tarafından yutulmuşlardı; mezarlık gene öte dünyayı yansıtan hüzünlü ve solgun havasına bürünmüştü.

Demek ki Dumas, Sue, Joly, Toussenel. Bütün bu oluşumda bana yol gösterecek ruhsal rehberim Peder Barruel'in öğretisi dışında şimdi eksik kalan sadece ateşli bir Katolik'in bakış açısıydı. Tam o günlerde Alliance Israélite raporlarım konusunda elimi çabuk tutmam için beni teşvik eden Lagrange bana Gougenot des Mousseaux'dan söz etmişti. Adını duymuştum, bu kral yanlısı Katolik bir gazeteciydi ve o güne dek büyüyle, şeytani uygulamalarla, gizli örgütlerle ve masonlukla ilgilenmişti.

"Öğrendiğimize göre" diyordu Lagrange, "Yahudiler ve Hıristiyan halkların Yahudileştirilmesi konusunda yazdığı kitabı bitirmek üzereymiş, bilmem anlatabiliyor muyum? Rus dostlarımızı memnun etmeye yetecek bilgiyi toplayabilmek için onunla tanışmak işinize gelebilir. Biz de hazırlamakta olduğu kitapla ilgili daha kesin ayrıntılar elde edebilirsek memnun oluruz, çünkü hükümetimizle, kiliseyle ve Yahudi finans çevreleriyle aramızdaki ilişkilerin bulanıklaşmasını istemeyiz. Eserlerine hayran olan ve Yahudilikle ilgili konularda araştırma yapan biri olarak ona yaklaşabilirsiniz. Şimdiye dek bize pek çok hizmette bulunmuş rahip Dalla Piccola sizi onunla tanıştırabilir."

"İyi ama ben İbranice bilmiyorum."

"Gougenot'nun bildiğini nereden çıkardınız? Birinden nefret etmek için onun gibi konuşmaya gerek yoktur."

Şimdi (birdenbire!) Rahip Dalla Piccola ile o ilk tanışmamı hatırlayıverdim. Sanki şu anda karşımdaymış gibi görüyorum onu. Ve görünce onun benim eşim ya da benzerim olmadığını anlıyorum, çünkü en azından altmış yaşlarında gösteriyor, neredeyse kambur, şaşı ve dişlek. Onu ilk gördüğümde Rahip Quasimodo diye düşünmüştüm. Üstüne üstlük Alman aksanıyla konuşuyordu. Dalla Piccola'nın bana sadece Yahudileri değil aynı zamanda masonları da gözlem altında tuttuklarını, çünkü hepsinin aynı komplo peşinde olduklarını söylediğini anımsıyorum. Bir kerede birden fazla cephe açmamam gerektiğini düşünerek konuyu değiştirmiştim ama rahibin bazı sözlerinden Cizvitlerin gizli mason toplantılarıyla ilgilendiğini, çünkü kilisenin masonluk illetine karşı şiddetli bir saldırıya hazırlandığını hissetmiştim.

"Her neyse" demişti Dalla Piccola, "o çevrelerle temas kurmanız gerektiğinde bana haber verin. Ben Paris'te bulunan bir locada biraderim ve çevrede iyi dostlarım vardır."

"Siz, bir rahip olarak mı?" diye sormuştum ve Dalla Piccola gülümsemişti: "Ne çok rahibin mason olduğunu bir bilseniz..."

Bu arada Cavalier Gougenot de Mousseaux ile bir görüşme ayarlamıştım. Ruhen çökmüş bir yetmişlikti, zaten pek az olan düşüncelerine imanı tamdı ve kafasını şeytanın, büyünün, cadıların, medyumların, manyetizmacıların, Yahudilerin, putperest rahiplerin ve hatta hayati bir ilkenin varlığını savunan "elektrikçiler"in varlığını kanıtlamaya takmıştı.

Akıcı bir konuşması vardı ve konuya kökenlerden başlamıştı. İhtiyarın Musa Peygamber, Ferisiler, Sanhedrin Konseyi, Talmud hakkındaki düşüncelerini halime rıza göstere-

rek dinliyordum; Gougenot bu arada bana şahane bir konyak sunmuştu, şişeyi dalgınlıkla kendi önündeki bir sehpaya koymuştu ve ben de buna katlanıyordum.

Bana Yahudilik'te kötü yola düşmüş kadınların yüzdesinin Hıristiyanlık'a oranla çok daha yüksek olduğunu söyledi (bu İncillerde yazılı değildir diye düşündüm; İsa her adım attığında bir günahkâr ile mi karşılaşıyordu?); sonra konuyu Talmud ahlakında gelecek diye bir kavram olmadığına getirdi; buna bağlı olarak bu konudaki görevlerimiz de belirtilmemişti: İşte Yahudilerin ailelerini yıkmak konusundaki acımasızlığını, küçük kızların onurunu lekelemelerini, dul kadınları ve ihtiyarları kanlarını emdikten sonra kaldırıma atmalarını açıklayan ve mazeret oluşturan gerekçe buydu. Aynen fahişelerde olduğu üzere, kötü niyetli insanlar konusunda da yüzde, Yahudilerde Hıristiyanlara oranla daha yüksekti. "Biliyor musunuz, Leipzig mahkemesine düşen on iki hırsızlık suçunun on birini Yahudiler işlemiş" diye haykırıyordu Gougenot ve sonra fesat bir gülümsemeyle ekliyordu: "Golgotha'da iki hırsıza karşılık bir dürüst insan vardı. Ve genellikle, Yahudiler tarafından işlenmiş suçlar en aşağılık suçlardır: Dolandırıcılık, sahtekârlık, tefecilik, hileyle iflas, kaçakçılık, kalpazanlık, rüşvet alma, ticari hile; daha da fazla saydırmayın bana."

Tefecilik konusunda neredeyse bir saate yakın süren ayrıntılı bilgi sunumundan sonra sıra çocuk cinayeti ve yamyamlık gibi en acı konulara gelmişti; sonunda bu karanlık işlere neredeyse karşıt bir çehre oluşturmak, gün ışığında sergilenebilir, aydınlık işlerden söz etmek için Yahudi maliyesinin aleni kusurları ile Fransız hükümetinin buna karşı koymak ve cezalandırmak konusundaki aczinden söz etti.

Mousseaux sanki kendi de Yahudi imiş gibi Yahudilerin Hıristiyanlara oranla zekâca üstünlüklerini hatırladığında, çok ilginç ama pek işe yaramaz olan bilgiler ortaya çıkıyordu;

ama bunlar benim Toussenel'den dinlediğim Disraeli açıklamalarından başka bir şey değildi –buradan da Fourier yanlısı sosyalistlerle monarşi yanlısı Katoliklerin en azından Yahudilik konusunda aynı görüşte olduklarını öğreniyordum– ve metinlerde sözü edilen raşitik ve hastalıklı Yahudi tiplemesine karşı çıkar gibiydi: Hiç beden eğitimi yapmadıkları, savaş sanatlarıyla uğraşmadıkları için (Yunanlıların fiziksel yarışmalara verdikleri önem düşünülmeli) Yahudiler yapı olarak cılız ve güçsüzdüler ama daha uzun ömürlüydüler, dölleme konusunda şaşılacak bir üstünlükleri vardı ve bu onların doymak bilmeyen cinsel iştahlarına da bağlıydı –ayrıca insanlığın geri kalanını kıran pek çok hastalığa karşı bağışıklıkları vardı– işte bütün bu nedenlerle de dünyayı işgal etme konusunda ciddi bir tehlike oluşturuyorlardı.

"Açıklasanıza bana" diyordu Gougenot, "Yahudiler şehrin en sağlıksız ve niteliksiz mahallelerinde yaşamalarına karşın nasıl olup da bütün kolera salgınlarından sıyrılmışlardır? 1346 salgınından söz ederken, dönemin bir tarihçisi gizemli nedenlerle Yahudilerin hiçbir ülkede bu hastalığa yakalanmadıklarını söylüyor; Frascator bize 1505 tifüs salgınından sadece Yahudilerin kurtulduğunu anlatıyor; Daguer 1736 Nimega dizanteri salgınında ayakta kalanların sadece Yahudiler olduğunu kanıtlıyor; Wawruch tenya ve şeritlerin Almanya'daki Yahudilerde hiç görülmediğini ortaya koyuyor. Ne diyorsunuz buna? Bunlar dünyanın en pis milletidir, üstelik daima kendi kanlarından olan kişilerle evlenirler; peki bu nasıl mümkün olabilir? Bu bütün doğa yasalarına karşı bir durum. Ya bilmediğimiz kurallara bağlı olan beslenme tarzları ya da sünnet mi neden acaba? Bizden daha güçsüz görünürlerken, onları bizden daha güçlü kılan sır nedir? Böylesine güvenilmez ve güçlü bir düşman, hangi araçla olursa olsun, yok edilmelidir derim size. Farkında mısınız; vaat edilmiş topraklara girdiklerinde sadece altı yüz bin erkek var-

Belli ki derdi depreşmişti; bana konyağından bir kadeh daha ikram etmeye niyetlendi. (s. 240)

dı ve her yetişkin erkeğe dört nüfus düştüğünü hesaplarsak, toplamda iki buçuk milyon kişilik bir topluluk elde ederiz. Ama Kral Süleyman zamanında savaşçı sayısı bir milyon üç yüz bin kişi olduğuna göre beş bin can söz konusuydu ve demek ki nüfus iki katına ulaşmıştı bile. Ya bugün? Bütün anakaralara dağılmış olduklarından kesin sayıya ulaşmak mümkün değil ama en temkinli hesaplar on milyondan söz ediyorlar. Arttıkça artıyorlar, durmadan artıyorlar..."

Belli ki derdi depreşmişti; bana konyağından bir kadeh daha ikram etmeye niyetlendi. Ama sonra hemen toparlandı ve konu beklenen Mesihçilik ve Kabala'ya geldiğinde (anlaşılan büyü ve satanizm konusundaki kitapları da özetlemeye meyilliydi) ben artık mutlu bir esrikliğe gömülmüştüm; bir mucize eseri kalktım, teşekkür ettim ve onunla vedalaştım.

Bütün bu haberleri Lagrange gibi insanlara yönelik bir belgeye yedirmem büyük lütuf olur diye düşünüyordum; gizli servislerin beni bir Dumas hayranına yakışacak şekilde İf Şatosu'nun zindanlarına atmaları tehlikesiyle karşı karşıya kalırdım. Belki de des Mousseaux'nun kitabını fazla hafife almıştım, çünkü şu anda yazarken *Le juif, le judaïsme et la judaïsation des peuples chrétiens* adlı kitabı hatırlıyorum; 1869 yılında yayımlanan ve altı yüz sayfayı oldukça küçük bir cilde sığdırmış olan bu eser IX. Pius'un kutsamasına mazhar olmuş ve halk tarafından büyük bir beğeni kazanmıştı. İşte şimdi deneyimlediğim tam da bu duyguydu; dört bir yanda pek çok karalama ve Yahudi karşıtı kitap yayımlanıyordu.

Benim Prag Mezarlığı'mda hahamlar kolay anlaşılabilir, halk mertebesinde sözler söylemeliydiler; üstelik bu yeni bir şekilde olmalıydı; yüzyıllardan beri sözü edilen ve insanların cadılar misali inandığı o çocuk öldürme ayinleri artık anılmamalıydı, çünkü bu yüzden çocukların gettoların civarında dolaşmaları bile yasaklanıyordu.

Bu yüzden raporumu o kaçınılmaz gecenin uğursuz olayları üzerine kurmalıydım. On üçüncü ses ilk kez konuşmuştu: "Babalarımız, İsrail'in seçilmiş kişilerine yüzyılda bir Mübarek Haham Simeon ben Yahuda'nın mezarı başında toplanmamız gerektiğini bildirmişlerdi. İbrahim Peygamber'e vaat edilmiş olan gücün haç tarafından çalınmasından bu yana on sekiz yüzyıl geçti. Düşmanlarınca ezilen, hor görülen, daimi olarak ölüm ve tecavüz tehdidi altında yaşayan İsrail halkı direndi: Eğer bütün yeryüzüne dağılmış durumdaysa, bunun anlamı bütün yeryüzünün ona ait olması gerektiğindendir. Altın buzağı, Harun döneminden beri bize aittir."

"Evet" demişti bunun üzerine Halham Isascher, "bütün yeryüzünün altınlarının sahibi olduğumuzda gerçek güç bizim elimize geçecek."

"Ve düşmanlarımızla sürdürdüğümüz bin yıllık zalim ve sonsuz savaştan sonra" diye sözünü sürdürmüştü on üçüncü ses, "İsrail halkının her kuşağının seçilmiş kişileri onuncu kez Halham Simeon ben Yahuda'nın mezarında toplanıyorlar. Ama önceki yüzyılların hiçbirinde atalarımız ellerimize bunca altın ve buna bağlı olarak da bunca güç vermemişlerdi. Paris'te, Londra'da, Viyana'da, Berlin'de, Amsterdam'da, Hamburg'da, Roma'da, Napoli'de ve bütün Rotschild'lerin olduğu yerlerde İsrailoğulları finans dünyasının efendisidirler. Paris'in durumunu bilen sen Haham Ruben, söz sende."

"Bütün imparatorlar, krallar ve prensler" diyordu şimdi Ruben, "ordularını korumak, sallanan tahtlarını ayakta tutmak adına imzaladıkları borç sözleşmelerini yüklenmiş durumdalar. Bu nedenle, ülkelere sağladığımız sermayeyi, demiryollarını, madenleri, ormanları, demir ocaklarını, imalathaneleri ve sair emlaki ve buna ek olarak vergi idaresini garanti olarak elimizde tutabilmek için borçlanmalarını kolaylaştırmalıyız."

"Her ülkenin daima en büyük serveti olarak kalacak olan tarımı unutmayalım" diye araya girmişti Romalı Simeone.

"Toprak mülkiyeti görünürde dokunulmazlığını koruyor ama eğer hükümetleri bu büyük mülkiyetleri küçültme konusunda ikna etmeyi başarırsak, satın alması daha kolaylaşacaktır."

Sonra Amsterdamlı Haham Juda şunu söylemişti: "Ama İsrail'deki kardeşlerimizin büyük çoğunluğu din değiştiriyorlar ve Hıristiyanlık'ı seçerek vaftiz oluyorlar..."

"Ne önemi var ki!" Bu yanıtı veren on üçüncü sesti. "Vaftiz olanlar da bize mükemmel olarak hizmet edebilirler. Bedenleri vaftiz edilmiş olsa bile ruhları ve canları daima İsrail'e sadakatini koruyacaktır. Bundan bir yüzyıl sonra İsrailoğulları Hıristiyan olmak istemeyecek ama pek çok Hıristiyan bizim mübarek dinimize dönecek. İşte o zaman İsrail onları küçümseyerek reddedecek."

"Ama her şeyden önce" demişti Haham Levi, "Hıristiyan Kilisesi'nin bizim en tehlikeli düşmanımız olduğunu göz önünde bulundurmalıyız. Hıristiyanlar arasında özgür düşünce, septisizm gibi fikirleri yaymalı ve bu dinin papazlarını ürkütmeliyiz."

"İlericilik düşüncesini yayalım, çünkü bunun sonucunda bütün dinlerin eşitliğine ulaşılır" diye araya girmişti Haham Manasse, "okulların ders programlarından Hıristiyanlık dersinin kaldırılması için mücadele edelim. İsrailliler hünerle ve çalışmayla Hıristiyan okullarındaki öğretmenlerin yerlerini ve kürsülerini güçlük çekmeden elde edeceklerdir. Böyle olunca dini eğitim aileyle sınırlandırılacaktır ve ailelerin büyük bölümünün bu öğreti dalına ayıracak zamanları olmadığından maneviyat ruhu yavaş yavaş solacaktır."

Sıra Konstantinopolis Hahamı Dan'a gelmişti: "Özellikle ticaret ve spekülasyon asla elimizden çıkmamalıdır. Alkol, tereyağı, ekmek ve şarap ticaretini tekelimize almalıyız ki bu sayede bütün tarımın ve hatta genel olarak kırsal ekonominin mutlak efendisi haline gelebilelim."

Ve Praglı Naphtali şöyle demişti: "Yargıya ve avukatlı-

ğa da göz dikelim. Yahudiler maliye bakanlıklarını kimselere kaptırmazken kamu eğitimi bakanlığını neden yapmasınlar ki?"

En son Toledo Hahamı Benjamin söz almıştı: "Toplumda önemi olan hiçbir meslekten uzak kalmamalıyız: Felsefe, tıp, hukuk, müzik, ekonomi, yani sözün özü bilimin, sanatın, edebiyatın her dalında, dehamızı ortaya koyacak her alanda söz sahibi olmalıyız. Her şeyden önce de tıp konusunda. Hekim, ailenin en gizli sırlarına vâkıf olabilen kişidir; Hıristiyanların sağlığını ve hayatını elinde tutar. Öte yandan Yahudilerle Hıristiyanlar arasında evliliği teşvik etmeliyiz; saf olmayan kanın birazcık karışmasıyla Tanrı'nın seçilmiş ırkının soyu bozulmaz ama oğullarımız ve kızlarımız bazı yetkilere sahip Hıristiyan ailelerle akrabalık kurmuş olurlar."

"Toplantımızı sonuçlandıralım" demişti on üçüncü ses. "Dünyanın birinci gücü altınsa, ikincisi de basındır. Bütün ülkelerde yayımlanan bütün gazetelerin yönetimine bizimkilerin gelmesi şarttır. Basının mutlak hâkimi olduğumuzda onur, erdem, namus konusunda kamu görüşünü değiştirebilir, aile içindeki eğitimi ele geçirebiliriz. Çabamızı günün gereksinimlerine göre ayarlamalı, emekçi sınıfını denetim altında tutmalı, kışkırtıcılarımızı toplumsal hareketlere sokmalı ve işaret verdiğimizde eyleme dahil etmeli, işçiyi barikatlara, devrimlere doğru itmeliyiz; işte bütün bu felaketler bizi yegâne hedefimize yaklaştıracaktır: ilk atamız İbrahim'e vaat edildiği üzere yeryüzüne egemen olmak. İşte kudretimiz o zaman devasa bir ağaç gibi gelişecek, dalları zenginlik, keyif, mutluluk, güç meyveleriyle yüklenecek, İsrail halkının yüzyıllar boyunca tek kaderi olmuş olan korkunç koşulların karşılığını almış olacağız."

Yanlış hatırlamıyorsam, Prag Mezarlığı'ndan rapor böyle sona eriyordu.

Metnin oluşturulması bittiğinde ben de kendimi pek bitkin hissediyorum; belki de harıl harıl yazarak geçirdiğim saatlerde bana fiziksel güç ve ruhsal coşku versin diye içtiğim içki yüzündendir bu halim. Öte yandan dünden beri pek iştahsızım ve yemek midemi bulandırıyor. Uyanıyorum ve kusuyorum. Belki de fazla çalışıyorum. Ya da içimi kemiren nefret beni sıkboğaz ediyor. Üzerinden zaman geçince, Prag Mezarlığı üzerine yazdığım sayfaları gözden geçirince bu deneyimin, Yahudi komplosunun böylesine ikna edici seriminin, çocukluk ve gençlik dönemlerimde hissettiğim o tiksintinin tümüyle (nasıl desem?) düşünsel, tamamen zihinsel olduğunu, dedemin içime zerk ettiği öğretinin şimdi kana ve cana dönüştüğünü hissetmemle ve o mahşer gecesini yeniden canlandırmayı başarmamla, kin duygum, Yahudi kalleşliğine karşı duyduğum garezim, soyut bir düşünceden önüne geçilemez ve derin bir hırsa dönüştü.

Bu belgeyi birkaç kez üst üste okuduktan sonra benimkinin nasıl bir görev olduğunu anlayabiliyordum. Her ne pahasına olursa olsun raporumu birine satmalıydım. Yüklü bir ödeme yapmaları durumunda belgeye inanırlar ve inanılır kılma konusunda benimle işbirliği yaparlardı...

Ama bu akşamlık yazmayı bıraksam iyi olacak. Nefret (ya da sadece anısı bile) zihni altüst ediyor. Ellerim titriyor. Uyumalıyım, uyumalıyım, uyumalıyım.

13

Dalla Piccola, Dalla Piccola olmadığını söylüyor

5 Nisan 1897

Bu sabah yatağımda uyandım, giyindim, kişiliğimi yansıtan en az makyajla yetindim. Sonra güncenizi okumaya geldim, Dalla Piccola adında bir rahiple karşılaştığınızı söylüyorsunuz ve onu benden daha yaşlı olarak tanımlıyor, üstüne üstlük kambur olduğunu söylüyorsunuz. Odanızda bulunan aynaya gidip baktım –bir din adamına uygun olarak benim odamda ayna yoktur– kendimi övmekten ne kadar kaçınsam da düzgün hatlarım olduğunu, şaşı ve dişlek olmadığımı dile getirmek isterim. Üstelik hafif bir İtalyan etkisi hissedilse de güzel bir Fransız aksanım vardır.

Peki, o halde sizin karşılaştığınız ve benim adımı taşıyan o rahip kimdi? Ve bu noktada, ben kimim?

14

Biarritz

5 Nisan 1897, sabahın ilerleyen saatleri

Geç uyandım ve güncemde kısa notunuzu buldum. Erkencisiniz. Rahip Bey, Tanrı aşkına! – bu günlerin (ya da gecelerin) birinde bu satırlarımı da okuyacak mısınız bakalım. Kimsiniz siz gerçekten? Neden tam da şu anda sizi savaştan bile önce öldürdüğümü hatırlıyorum? Bir gölgeyle nasıl konuşurum ki?

Sizi öldürdüm mü? Neden eminim şimdi bundan? En baştan düşünmeye çalışalım. Ama bu arada yemeğimi de yemeliyim. İlginçtir, dün tiksinmeden yemek düşünemiyordum, şimdi ise bulduğum her şeyi yutmak istiyorum. Evden özgürce çıkabilsem bir hekime gitmeliyim.

Prag Mezarlığı'ndaki toplantıya ilişkin raporumu bitirdikten sonra Albay Dimitri ile buluşmaya hazırdım. Brafmann'ın Fransız mutfağına gösterdiği ilgiyi hatırlayarak, onu da Rocher de Cancale'a davet etmiştim ama Dimitri yemeği pek umursamaz göründü ve ısmarladıklarımı şöyle bir didiklemekle yetindi. Gözleri aşağıya eğikti, gözbebekleri minik ama bakışları deliciydi; bana nedense ağaç sansarı gözlerini düşündürdü oysa hayatımda hiç ağaç sansarı görmemiştim (ağaç sansarlarından da Yahudilerden olduğu kadar nefret ederim). Bana öyle gelmişti ki, Dimitri karşısındakinin rahatça konuşmasını engelleyen bir tavır sergiliyordu.

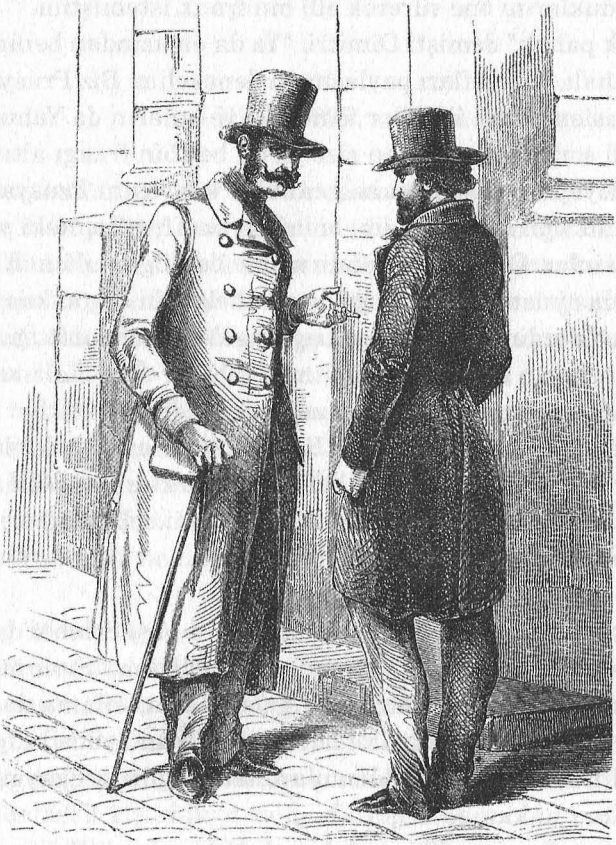
Raporumu dikkatle okumuş ve şöyle demişti: "Çok ilginç. Kaç para?"

Böyle insanlarla görüşmek bir zevkti ve abartılı bir meblağ atmıştım ortaya; muhbirlerimin bana ne kadar pahalıya mal olduklarını öne sürerek elli bin frank istemiştim.

"Çok pahalı" demişti Dimitri. "Ya da en azından benim için çok pahalı. Masrafları paylaşmayı deneyelim. Biz Prusya gizli servisleriyle iyi ilişkiler içindeyiz ve onların da Yahudilerle ilgili sorunları var. Ben size yirmi beş bin frangı altın olarak ödeyeyim ve size bu belgenin bir kopyasını Prusyalılara satmanız için izin vereyim; onlar da size fiyatın öteki yarısını ödesinler. Onları bilgilendirmekle ben ilgilenirim. Elbette onlar da aynen bana verdiğiniz gibi belgenin özgün kopyasını isteyeceklerdir ama dostum Lagrange'ın bana anlattığına göre sizin özgün kopyaları çoğaltmak gibi bir erdeminiz varmış. Sizinle ilişki kuracak kişinin adı Stieber'dir."

Daha fazlasını söylemedi. Konyak önerimi nezaketle reddetti, resmi bir şekilde eğildi; sonra Rus'tan çok Alman gibi başını birden dikaçıyla öne eğerek beni selamladı ve gitti. Hesabı ben ödedim.

Bana daha önce Prusya casuslarının başı Stieber'den söz etmiş olan Lagrange'la bir randevu ayarladım. "Sınır ötesi istihbarat toplamak konusunda uzmanlaşmıştı ama devletin huzurunu bozacak örgüt ve hareketlere sızınayı da biliyordu. On yıl kadar önce hem Almanları hem İngilizleri kaygılandıran Marx hakkında değerli bilgiler toplamıştı. Görünüşe göre ya o ya da ajanı Fleury takma adıyla çalışan Krause, doktor kılığında Marx'ın Londra'daki evine girmeyi başarmış ve Komünist Birlik'e bağlı olanların listesini ele geçirmişti. Bu başarılı hareket sonucunda pek çok tehlikeli kişi tutuklanmıştı" diye bitirdi sözlerini Lagrange. "Gereksiz bir önlem," demiştim: "böyle aldatıldıklarına göre bu komünistlerin hem

...Lagrange'la bir randevu ayarladım. (s. 247)

akılları bir karış havada hem de pek deneyimsizler herhalde." Ama Lagrange, "Hiç belli olmaz" dedi. "Suçlar işlenmeden ceza verilmeli, önlem alınmalıdır."

"İyi bir istihbarat ajanı bile olup bitmiş bir olaya müdahale ettiğinde bitmiş sayılır. Bizim mesleğimiz, bunu önceden yapabilmeyi amaçlar. Bulvarlarda yaşanan kargaşalar için hiç de az para harcamıyoruz. Hapishaneden çıkmış birkaç düzine eski mahkûm ile sivil giyinmiş birkaç polis *Marseillaise* söyleyerek üç lokantayla iki genelevi yağmalarlar, iki kulübeyi ateşe verirler, sonra bizim üniformalılar gelir, yalandan boğuşma sonunda hepsini tutuklarlar."

"Neye yarar bu peki?"

"İyi kentsoyluları kaygı havasında tutmaya ve herkesi sağlam durmaya ikna etmeye yarar. Bastırmamız gerekenler gerçek ve kim bilir kim tarafından düzenlenen kargaşalar olsaydı işin içinden böyle kolay sıyrılamazdık. Ama biz gene Stieber'e dönelim. Prusya gizli polisinin başına geçtiğinden beri cambaz kılığında Doğu Avrupa köylerini dolaştı ve her şeyi gözlemleyerek not aldı; sonra Prusya ordusunun günün birinde Berlin'den Prag'a yürürken geçeceği yol boyunca bir istihbarat ağı oluşturdu. Sonra aynı hizmeti kaçınılmaz olarak günün birinde patlayacak savaş nedeniyle Fransa için vermeye başladı."

"Peki, bu şahısla görüşmesem daha iyi olmaz mı?"

"Hayır. Onu gözlem altında tutmalıyız. Bu nedenle onun adına çalışanların bizim ajanlarımız olması daha iyi. Öte yandan siz onu bizi hiç ilgilendirmeyen Yahudilerle ilgili öyküyle bilgilendirmelisiniz. Yani onunla işbirliği yaparak bizim hükümetimize zarar vermeyeceksiniz."

Bir hafta sonra Stieber'in imzasını taşıyan bir mektup geldi. Bana, Münih'e geçip güvendiği bir kişi olan Goedsche ile buluşmamın ve raporu teslim etmemin sıkıntı yaratıp yaratmayacağını soruyordu. Tabii ki yaratırdı ama ücretimin öteki yarısı beni daha fazla ilgilendiriyordu.

Lagrange'a Goedsche denen bu adamı tanıyıp tanımadığını sormuştum. Bana onun eski bir posta memuru olduğunu ve aslında Prusya gizli polisi için kışkırtıcı ajan olarak çalıştığını söylemişti. 1848 ayaklanmalarından sonra demokratların yöneticisini suçlamak amacıyla onun kralı öldürmek istediğini ifade eden sahte mektuplar üretmişti. Demek ki Berlin'de birkaç yargıç vardı, çünkü birileri bu mektupların sahte olduğunu kanıtlamıştı. Goedsche bu rezaletle altüst olmuş, posta memurluğu işini bırakmak zorunda kalmıştı. Bu da yetmezmiş gibi olay yüzünden gizli servisler nezdindeki güvenilirliğini yitirmişti: Bu camiada sahte belge düzenlersen seni bağışlarlar ama suçüstü yakalanırsan asla bağışlanamazsın. Sir John Retcliffe takma adıyla berbat tarihi romanlar yazarak, antisemitizm propagandası yapan *Kreuzzeitung* gazetesi ile işbirliği yaparak toparlanmıştı. Gizli servisler Yahudi cemaati konusunda doğru ya da yalan haberler yaymak için onu hâlâ kullanıyorlardı.

Tam bana göre bir adam diye düşünmüştüm ama Lagrange başka türlü düşünüyordu: Bu konuda karşıma çıkartılan görevli buysa demek ki Prusyalılar benim raporumla pek ilgilenmiyorlardı; pek de matah biri olmayan bu adam vicdanı rahatlatmak için notlarıma göz atacak, sonra beni aradan çıkartacaktı.

"Doğru olamaz bu, Almanlar raporumla ilgilendiler" şeklinde bir tepki vermiştim. "Öyle ki bana oldukça iyi bir meblağ vaat ettiler."

"Kim vaat etti bunu size?" diye sordu Lagrange. Dimitri olduğunu söyleyince gülümsedi: "Onlar Rus, Simonini, ne varsa söylenecek söyledim işte. Bir Rus'un Almanlar adına size vaatte bulunması neye yarar ki? Ama siz gene de Münih'e gidin, neler yaptıklarını öğrenmek bizim de işimize gelir. Ve Goedsche'nin güvenilmez bir hergele olduğunu aklınızdan hiç çıkarmayın. Zaten öyle olmasa bu mesleği yapmazdı."

Lagrange'ın bana karşı pek nazik davrandığını söyleyemem ama sefil insanlar dediğinde belki yüksek dereceli olanları da dahil ediyordu; kendi de bunlardan biriydi. Zaten paramı güzelce ödedikleri sürece alınganlık yapacak değildim.

Sanırım güncemde Bavyeralıların uzun *table d'hôte*'ların çevresinde dirsek dirseğe oturduğu o büyük Münih birahanesini anlatmıştım; yağlı sucuklarla kendilerini rezil ediyorlar, fıçı gibi bardaklarla biraları deviriyorlar, kadın, erkek bir arada içiyorlar, kadınlar daha neşeli, daha gürültülü ve basitler demiştim. Bunlar kesinlikle düşük ırka aitler, son derece yorucu olan yolculuktan sonra Alman topraklarında sadece iki gün geçirmek bile beni bayağı yordu.

Goedsche bana birahanede randevu verdi ve Alman casusunun bu gibi ortamlarda eşelenmek için yaratılmış olduğunu kabul etmek zorunda kaldım: Görgüsüz bir şıklık sergileyen giysileri, hayatını dalaverelerle kazanan birinin kurnaz görüntüsünü saklamıyordu.

Kötü bir Fransızcayla hemen kaynaklarım hakkında sorular sordu; lâfı çevirdim, Garibaldi anılarıma değinerek başka şeylerden söz edince keyifli bir şaşkınlık sergiledi ve 1860 İtalya olayları üzerine bir roman yazmakta olduğunu söyledi. Adını *Biarritz* koymaya karar verdiği yapıtı neredeyse bitmişti; birkaç cilt olacaktı ama olayların hepsi İtalya'da geçmiyordu ve Sibirya, Varşova ve hatta Biarritz'te yaşananlar dile getiriliyordu. Kitabından büyük bir iştah ve hoşnutlukla söz ederken tarihsel romanın Cappella Sistina bölümünü bitirmek üzere olduğunu söyledi. İlgilendiği farklı alanlar arasındaki bağı anlamakta zorluk çekiyordum ama görünüşe göre tarihin özü üç lanetli gücün yani masonların, Katoliklerin –özellikle Cizvitlerin– ve Yahudilerin dünyayı sinsice tehdit etmesine dayanıyordu; Yahudiler ise Alman Protestan ırkının saflığını temelden sarsmak için ilk iki tehlikenin arasına sızmaktaydı.

Mazzini yanlısı masonların İtalya'daki olayları zincirinden söz ederken tarih birdenbire masonların Rusya'ya karşı komplolar kurduğu Varşova'ya kayıyordu; masonlar burada Slav ırklarının her dönem çokça ürettiği lanetli ırk Nihilistlerle işbirliği yapıyordu; masonların da, Nihilistlerin de büyük bölümü Yahudi'ydi: bunların üye edinme sistemleri özellikle önemliydi, çünkü Bavyera İlluminatolarını ve Carbonari örgütünün Alta Vendita kuralını hatırlatıyordu: Her üye birbirini tanımayan başka dokuz kişiyi örgüte katıyordu. Sonunda Piemontelilerin İki Sicilya Krallığı'na ilerleyişleri izlenerek İtalya'ya dönülüyordu. Bu yolda yaralanmalardan doğan karışıklıklar, ihanetler, soylu kadınlara tecavüzler, farklı serüvenler yaşanıyor; cesur yürekli, kılıç kalkan kuşanmış kral yanlısı İrlandalılar, atların kuyrukları altına gizlenmiş gizli mesajlar, İrlandalı ve kral yanlısı genç bir kızı taciz eden ödlek ve Carbonari üyesi Caracciolo Prensi, birbirine dolanmış yılanlarla ve tam ortada kırmızı mercanla süslü yeşil okside altın yüzükler, III. Napolyon'un oğlunun kaçırılması girişimi, Papa yanlısı Alman birliklerinin kanıyla sulanmış Castelfidardo dramı gözler önüne seriliyor ve *welsche Feigheit*'a karşı atılım yapılıyordu – Goedsche bunu belki de beni gücendirmemek için Almanca söylemişti ama biraz Almanca okumuştum ve Latin ırklarının tipik ödlekliğinden söz edildiğini anlıyordum. Bu noktada durum gittikçe daha karışık bir hal almıştı ama henüz birinci cildin sonuna bile varmamıştık.

Anlattıkça Goedsche'nin domuzu andıran gözleri canlanıyor, ağzından tükürükler saçıyor, şahane olduğunu düşündüğü buluşlarına kendi kendine gülüyordu; bu arada Cialdini, Lamarmora ve öteki Piemonteli generaller ve tabii ki Garibaldi ortamı hakkında ilk elden dedikodular duymak istiyordu. Ama onun bulunduğu ortamlarda bilgilere para ödendiğinden İtalyan işleriyle ilgili ilginç bilgileri bedava aktarma-

yı uygun bulmadım. Hem zaten bildiklerimi kendime saklamam daha iyi olurdu.

Bu adamın yanlış bir yol izlediğini düşünüyordum: Asla bin bir yüzlü bir tehlike yaratılmamalıydı; tehlike dediğinin bir yüzü olmalıydı yoksa insanların dikkati dağılırdı. Eğer Yahudileri ihbar etmek istiyorsan Yahudilerden söz et, ama İrlandalılara, Napoli Prenslerine, Piemonteli generallere, Leh yurtseverlere ve Rus Nihilistlere dokunma. Konu nasıl bu kadar dağıtılır? Zaten roman bir yana, Yahudiler Goedsche'nin sabit fikri durumundaydı ve bu da benim işime geliyordu, çünkü ben de ona Yahudilere ilişkin değerli bir belge sunmak üzereydim.

Bu romanı aslında para ya da dünyevi şöhret kazanmak için değil Alman soyunu Yahudi tuzaklarından korumak amacıyla yazdığını söylemişti.

"Yahudilerin iliklerine kadar kötü, zehirli ve şeytani olduklarını, yüzyıllardan beri veba salgını gibi toplumun başına bela olduklarını ve böyle olmayı sürdürdüklerini söyleyen Luther'e bir kez daha kulak vermek gerekiyor. Sözlerine göre onlar zehirli yılanlar gibiydiler; kötülük yüklüydüler, hırçındılar, intikam ateşiyle yanıyorlardı, katildiler, iblisin evlatlarıydılar, bunu açıktan açığa yapamadıklarından gizli gizli sokar ve zarar verirlerdi. Onların karşısında tek mümkün tedavi bir *schärfe Barmherzigkeit* idi – bunu tercüme edemiyordu; *çetin bir merhamet* anlamına gelmesi gerektiğini anlıyordum ama aslında Luther merhamet yoksunluğundan söz ediyordu. Havraları ateşe vermek gerekiyordu; tutuşmayanlar kimsenin tek bir taşını göremeyeceği şekilde toprağa gömülmeliydi; evleri yıkılmalı, halk Çingeneler gibi ahıra kapatılmalı, yalanların, lanetlemelerin ve küfürlerin öğretildiği Talmud metinleri ellerinden alınmalı, tefecilik yapmaları yasaklanmalı, para ve mücevher olarak bütün altınlarına el konmalı, delikanlılarının ellerine balta ve kürek, genç kızla-

rının ellerine de mekik ve iğ verilmeliydi ki –diyordu Goedsche alaylı gülerek– *Arbeit macht frei,* çalışmak özgürleştirir. Luther'e göre son çözüm onların Almanya'dan kızgın köpekler gibi kovulmalarıydı."

"Luther'e kulak verilmedi" diye bitirdi sözlerini Goedsche, "en azından şimdiye dek. Ve antik dönemlerden bu yana Avrupalı olmayan halklar çirkin bulundularsa –bugün hâlâ haklı olarak hayvan kabul edilen zencilere bir bakın– üstün ırkları tanımlamak için kesin bir ölçüt henüz tanımlanmamıştı. Günümüzde insanlığın en gelişmiş düzeyinde beyaz ırkın bulunduğunu biliyoruz ve beyaz ırkın en evrimleşmiş modeli de Alman ırkıdır. Ama Yahudilerin varlığı ırkların karışması konusunda daimi bir tehdit oluşturur. Bir Yunan heykeline bakın, çizgilerdeki duruluğu, bedendeki zarafeti göreceksiniz ve bu güzelliğin erdemle özdeşleştirilmesi boşuna değildir; güzel olan aynı zamanda değerli sayılırdı aynen bizim Alman efsanelerimizin büyük kahramanları gibi. Şimdi Apollonların semitik çizgileri, esmer tenleri, karanlık bakışları, kargaburunları, çelimsiz bedenleri olduğunu düşünün. Bunlar, Homeros'un ödleklik ve çirkinliği kişileştirdiği Thersites'in özellikleriydi. Hâlâ İbrani ruhtan sıyrılamamış olan Hıristiyan efsanesi (nihayetinde Asyalı, günümüz ifadesiyle Türk bir Yahudi olan Pavlus tarafından başlatılmıştır) bizleri bütün ırkların kökünün Âdem'e dayandığı konusunda ikna etmiştir. Hayır, başlangıçtaki hayvandan ayrılırken insanlar farklı yollar seçmişlerdir. Yolların çatallandığı noktaya dönmeliyiz; halkımızın gerçek ulusal kökenlerini bulmalıyız; Fransız *lumières*'in kozmopolitanlık ve *égalité* ve evrensel kardeşlik martavallarına kulak asmamalıyız. Bunlar yeni zamanların ruhudur. Artık Avrupa'da Risorgimento adı verilen birlik hareketi, halkın özgün ırkının saflığına yaptığı çağrıdan başka bir şey değildir. Sadece bu terim –ve amaç– sadece Alman ırkı için geçerlidir ve İtalya'da bir zamanların

güzelliğine dönüşün, şu yay bacaklı Garibaldi'nizle, şu kısa bacaklı kralınızla ve şu cüce Cavour ile temsil edilmesi insanı güldürüyor. Çünkü Romalılar da semitik ırktandı."

"Romalılar mı?"

"Vergilus'u okumadınız mı? Romalılar bir Troyalıdan yani Asyalı bir ırktan türemişlerdir ve bu semitik göç kadim İtalyan halkını mahvetti; Keltlere ne olduğunu da görüyorsunuz: Romalılaştırıldılar, Fransız oldular, sonuç olarak onlar da Latin oldu. Yalnızca Almanlar saflıklarını ve bozulmamışlıklarını korumayı ve Roma'nın gücünü yıkmayı başardılar. Ana fikir olarak, Ari ırkın üstünlüğü, Yahudi ve kaçınılmaz olarak Latin ırkının düşüklüğü farklı sanat dallarındaki mükemmellikten de anlaşılır. Ne İtalya'da ne Fransa'da bir Bach, bir Mozart, bir Beethoven, bir Wagner yetişmiştir."

Goedsche yücelttiği Ari ırkının bir kahramanı gibi görünmüyordu, hatta gerçeği söylemem gerekirse (iyi ama neden hep gerçeği söylemek gerekir?) obur ve şehvet düşkünü bir Yahudi'ye benziyordu. Ama nihayetinde buna inanmak zorundaydı, çünkü geri kalan yirmi beş bin frangı bana ödemek için çalıştırıyorlardı onu.

Gene de ufak bir fesatlık etmeden duramadım. Kendini üstün ırkın iyi bir temsilcisi, kusursuz bir insan olarak hissedip hissetmediğini sordum. Bana şöyle bir yan baktı ve bir ırka ait olmanın yalnızca fiziksel değil ruhsal bir olay da olduğunu söyledi. "Bir Yahudi, bebeklerin altı parmakla doğması, kadınların çarpma işlemi yapabilmesi gibi doğal bir hata sonucu sarışın ve mavi gözlü doğsa bile her zaman Yahudi'dir. Ve bir Ari, saçları kara bile olsa, halkının ruhunu paylaşırsa Aridir."

Ne var ki sorum şevkini kırmıştı. Şöyle bir toparlanmış, kırmızı kareli bir mendille alnındaki teri silmiş, buluşma nedenimiz olan belgeyi sormuştu. Verdim ve bütün bu konuşmalarından sonra heyecanlanacağını sandım. Eğer hüküme-

ti Luther'in emriyle Yahudilerden kurtulmaya karar verdiyse, Prag Mezarlığı öyküm bütün Prusya'yı Yahudi komplosunun doğası konusunda alarma geçirmek için yazılmış gibiydi. Oysa o, belgeyi yavaş yavaş, birasını yudumlaya yudumlaya, alnını kırıştıra kırıştıra, gözlerini bir Moğol gibi kısa kısa okudu ve sonunda şöyle dedi: "Bu haberler bizi cidden ilgilendirir mi bilmem. Yahudi konusunda hep bildiğimiz şeylerden söz ediliyor burada. Tamam, iyi diyorlar, uydurulduysa da iyi uydurulmuş."

"Rica ederim Herr Goedsche, buraya kadar size uydurma bir belge satmaya gelmedim!"

"Elbette böyle bir şeyden kuşkulanmıyorum ama benim de bana para ödeyenlere karşı sorumluluklarım var. Belgenin özgünlüğünü bir kez daha denetlemek gerekiyor. Bu kâğıtları Herr Stieber ve onun ofisine sunacağım. Bana bırakın ve isterseniz Paris'e dönün; birkaç hafta sonra yanıt alacaksınız."

"Ama Albay Dimitri bana her şeyin tamam olduğunu söylemişti..."

"Hayır, öyle değil. Henüz değil. Söyledim size, bana belgeyi bırakın."

"Size karşı dürüst olacağım Herr Goedsche. Elinizde tuttuğunuz, özgün bir belgedir: Özgün, anladınız mı? Değeri elbette verdiği haberden ama daha da fazlası bu haberlerin özgün bir metinde, söz edilen toplantıdan sonra Prag'da yazılmış olmasından kaynaklanır. Bu belgenin en azından bana vaat edilen parasını almadan başka ellerde dolaşmasına izin veremem."

"Fazlasıyla kuşkucusunuz. Peki o halde, bir ya da iki bira daha ısmarlayın ve bana bu metni kopya etmem için bir saatlik süre tanıyın. İçindeki haberlerin değer taşıdığını kendiniz söylediniz ve sizi kandırmak istesem, ben bunları ezberleyebilirim de, çünkü okuduğum her şeyi kelime kelime hatırlayabildiğim konusunda sizi temin ederim. Ama metni Herr

Stieber'e sunmak istiyorum. Bu nedenle bırakın, kopya edeyim. Özgün metin bu mekâna sizinle girdi, sizinle çıkacaktır."

Karşı çıkmak için mazeretim yoktu. İğrenç Alman sosisleriyle damağıma eziyet ettim, bol bol bira içtim; Alman birasının arada sırada Fransız birası kadar leziz olduğunu söylemeliyim. Goedsche'nin dikkatle bütün metni kopyalamasını bekledim.

Soğuk bir havayla ayrıldık. Goedsche hesabı bölüşmemiz gerektiğini belirtti, hatta benim ondan birkaç bira daha fazla içtiğimi hesap etti. Önümüzdeki haftalarda haber alacağını vaat ederek, beni boşu boşuna ve masrafları cebimden ödeyerek yaptığım bu uzun yolculuk yüzünden öfkeden köpürmüş durumda bırakıp gitti: Dimitri ile anlaştığımız paranın beş kuruşunu bile görmemiştim.

Ne aptalım, diye düşündüm, Dimitri, Stieber'in asla para ödemeyeceğini biliyordu ve beni kandırarak yarı paraya belgeme el koymuştu. Lagrange haklıydı, bir Rus'a asla güvenmemeliydim. Belki fazla para istemiştim ve yarısını bile olsa kazanmış olmaktan memnun olmalıydım.

Almanların bir daha piyasaya çıkmayacaklarını kesin olarak anlamıştım ve nitekim hiçbir haber almadan birkaç ay geçti. Öfkemi dile getirdiğim Lagrange hoşgörüyle gülümsedi: "Mesleğimiz konusunda kuşkulular; biz de ermişlerle çalışmıyoruz elbette."

Olay hoşuma gitmiyordu. Prag Mezarlığı öyküm Sibirya topraklarında heba edilmeyecek kadar iyi kurgulanmıştı. Bunu Cizvitlere satabilirdim. Nitekim Yahudiler konusundaki ilk gerçek suçlamalar ve onların uluslararası komplolarına ilişkin ilk imalar Barruel gibi bir Cizvit'ten gelmişti ve dedemin mektubu tarikatın başka isimlerinin dikkatini çekmiş olmalıydı.

Cizvitlere ulaşmam için bana aracılık yapabilecek tek kişi Rahip Dalla Piccola olabilirdi. Onunla beni temasa sokan Lagrange olmuştu; ben de ona başvurdum. Lagrange ona

"Simonini" dedi bana, "siz beni kesinlikle aptal yerine koydunuz..." (s. 259)

ulaşmak istediğimi kendisine bildireceğini söyledi. Ve gerçekten de kısa bir süre sonra Dalla Piccola dükkânıma geldi. Ticaret dünyasının terimiyle ona malımı gösterdim ve ilgilenmiş gibi göründü.

"Dernek'ten birilerine söz etmeden önce belgenizi inceleyeceğim; onlar kapalı kutuda mal almazlar. Umarım bana güvenir ve belgenin birkaç gün bende kalmasına izin verirsiniz. Merak etmeyin, benim elimden çıkmayacaktır."

Böyle bir din adamına itimat ettim.

Aradan bir hafta geçtikten sonra Dalla Piccola yeniden dükkânıma geldi. Onu bu kez çalışma odama çıkarttım, içecek bir şeyler sunmaya çalıştıysam da pek dostane bir havası yoktu.

"Simonini" dedi bana, "siz beni kesinlikle aptal yerine koydunuz ve İsa Derneği üyeleri karşısında kalpazan durumuna düşürecek, yıllar içersinde dokuduğum güzel ilişkiler ağını mahvedecektiniz."

"Rahip Bey, neden söz ettiğinizi anlamıyorum..."

"Benimle alay etmeyi kesin lütfen. Bu belgeyi verdiniz, gizli kalmasını istediniz (bunu söylerken Prag Mezarlığı raporumu masanın üzerine fırlattı) ve ben son derece yüksek bir fiyat istemek üzereyken Cizvitler bana budala gözüyle bakarak, nazik bir dille bu sözde çok gizli belgenin metninin John Retcliffe adında birinin *Biarritz* adlı romanında kurgu olarak yer aldığını bildirdiler. Kelimesi kelimesine tıpatıp iki metin (şimdi de masaya bir kitap attı). Herhalde Almanca biliyorsunuz ve henüz çıkmış bu romanı okudunuz. Prag Mezarlığı'ndaki o gece toplantısının öyküsünü buldunuz, hoşunuza gitti, böyle bir kurguyu gerçekmiş gibi kaleme alıp satmak hevesine kapıldınız. Ve aşırmacılara özgü o yüzsüzlükle Ren Nehri'nin bu yakasında kimsenin Almanca okumayacağına güvendiniz..."

"Dinleyin, sanırım anlıyorum..."

"Anlayacak bir şey yok. Bu kâğıt parçalarını çöpe atabilir, sizi de cehennemin dibine gönderebilirdim ama inatçıyımdır ve intikam almaktan gocunmam. Gizli servisteki dostlarınıza hamurunuzun hangi mayadan yoğrulduğunu bildireceğim ve aktardığınız bilgilere ne kadar güvenmeleri gerektiği konusunda uyaracağım onları. Peki, neden gelip bunları söyledim size? Dürüstlüğümden değil –sizin gibi bir düzenbaza böyle bir dürüstlük borçlu değilim–, çünkü eğer gizli servisler sırtınıza bir hançer saplanmasını uygun göreceklerse bunun neden gerektiğini bilin istedim. Maktul onu katledenin kim olduğunu bilmeyecekse birini katletmenin manası yoktur, öyle değil mi?"

Her şey ayan beyan ortadaydı; Goedsche denen o haydut (Lagrange onun Retcliffe takma adıyla *feuilletons* yayımladığını söylemişti zaten) benim belgemi Stieber'e hiç göstermemişti: Metnimin, bitirmek üzere olduğu ve Yahudilere öfkesini kustuğu son romanına mükemmel biçimde uyacağını kestirmiş, bu gerçek öyküyü sahiplenmiş (en azından gerçek olduğunu sanmıştı) ve bunu –ona ait– bir romanın parçası haline getirmişti. Lagrange bu hergelenin sahte belge hazırladığı konusunda beni uyarmıştı ve şimdi benim gibi bir kalpazanın onun tuzağına düşüyor olması beni çıldırtmıştı.

Öfke duyguma bir de korku ekleniyordu. Dalla Piccola sırta saplanacak hançerden söz ederken belki teşbih yaptığını sanıyordu ama Lagrange açık açık konuşmuştu: Gizli servis dünyasında mimlenen kişi ortadan kaldırılırdı. Gizli ihbarda bulunuyorum diye roman artığını satmaya kalkışan ve kesinlikle güvenilmez yaftası takılan bir kişi buna ek olarak bir de İsa Derneği'ne de hizmet vermeye kalkışmak gibi bir gülünç duruma düşerse kim onu hâlâ el altında tutardı? Bir bıçak saplandığı gibi Sen Nehri'ne atılır, olur biterdi.

Rahip Dalla Piccola'nın bana vaat ettiği buydu; ona gerçeği anlatmaya çalışmam hiçbir işe yaramadı, çünkü inanması için bir neden yoktu; bu belgeyi Goedsche'ye romanını yazmayı bitirmesinden önce verdiğimi bilmiyordu; ona (yani Dalla Piccola'ya) Goedsche'nin kitabı piyasaya çıktıktan *sonra* verdiğimi sanıyordu.

Çıkmaz bir sokağa düşmüştüm.

Tek çarem Dalla Piccola'nın konuşmasını engellemekti.

Neredeyse içgüdüsel bir davranış oldu. Masamın üzerinde son derece ağır, dövme demirden bir şamdan vardır; bunu elime aldığım gibi Dalla Piccola'yı duvara doğru ittim. Gözlerini fal taşı gibi açtı ve tek solukta şöyle dedi: "Beni öldürmeyeceksiniz değil mi..."

"Üzgünüm ama evet" dedim.

Ve gerçekten de üzgündüm ama buna mecburdum. Darbeyi indirdim. Dişlek ağzından kan gelen rahip yere yığıldı. Cesede baktım ve en ufak bir suçluluk duygusu bile duymadım. Kendi istemişti.

Tek sorun bu can sıkıcı cesedi ortadan kaldırmaktı.

Dükkânını ve üst kattaki bu daireyi satın aldığımda, mülk sahibi bana mahzene açılan bir kapak göstermişti.

"Birkaç basamak göreceksiniz, iğrenç kokudan bayılacağınızı sanarak inmeye cesaret edemeyeceksiniz başlangıçta. Ama gün gelir gerekebilir. Yabancısınız ve belki de bütün hikâyeyi bilmiyor olabilirsiniz. Eskiden atıklar sokağa atılırdı, hatta gelip geçeni kişisel pisliğimiz konusunda uyarmak için 'Suya dikkat!' diye bağırılması gerektiği konusunda bir yasa bile çıkartılmıştı ama bu çok zahmetli bir işti; bu nedenle oturaklar pencereden olduğu gibi dökülüyor, kaldırımda yürüyen rezil oluyordu. Sonra oturakların boşaltılması için sokaklara açık kanallar yapıldı; gün gelip üzerleri örtülünce lağım sistemi doğmuş oldu. Şimdi Baron Haussmann niha-

yet Paris'e ciddi bir kanalizasyon sistemi kurdu ama bu daha çok kirli suyun akması için kullanılıyor ve sandalyenizin altındaki kanal tıkanmazsa insani dışkılar büyük çöplüklere atılmak üzere geceleri toplanacakları bir çukura atılıyorlar. Şimdi *tout-à-l'égout* sistemini kesinlikle benimsemenin önemi tartışılıyor; böyle olunca büyük lağımlara sadece pis sular değil, bütün atıklar atılabilecek. İşte bu nedenle on yıldan bu yana, yasalar ev sahiplerine evlerini en az bir metre otuz santim genişliğinde bir boruyla genel lağıma bağlama zorunluluğu getirdi. İşte aşağıda olan budur ama benim döşediğim boru yasanın buyurduğu genişlikte ve yükseklikte değildir; bu biraz zor olacaktı. Bunlar büyük bulvarlarda yapılan işler; bizimki gibi bir çıkmaz sokak kimsenin umurunda değildir. Pisliğinizi gereken yere indiriyor musunuz diye kontrol etmeye kimse gelmeyecektir, merak etmeyin. Bezdiğiniz zaman yağmurlu günlerde suyun buralara kadar gelip sizinkini de önüne katıp sürüklemesini umarak pisliğinizi bu merdivenlerden aşağı atarsınız. Öte yandan lağıma bağlantının iyi tarafları da vardır. Öyle bir devirde yaşıyoruz ki, Paris'te her on ya da yirmi yılda bir ya devrim yapılıyor, ya bir ayaklanma yaşanıyor; bu nedenle yeraltında bir kaçış yolu olması işe yarayabilir. Her Parisli gibi siz de yakınlarda yayımlanan *Sefiller* romanını okumuşsunuzdur; kahraman orada yaralı arkadaşını sırtına alarak kanalizasyondan kaçtığında ne demek istediğimi anlamışsınızdır."

İyi bir *feuilletons* okuru olarak Hugo'nun bu romanını iyi biliyordum. Elbette böyle bir deneyim yaşamak istemezdim; öte yandan onun kahramanının yeraltında onca yolu nasıl aştığını da anlamış değildim. Belki Paris'in başka bölgelerinde yeraltı kanalları yeterince yüksek ve geniş olabilirdi ama Maubert Çıkınazı'nın altından geçen kanal bir önceki yüzyıldan kalmış olmalıydı. Dalla Piccola'nın cesedini önce dükkâna, sonra mahzene indirmek kolay görünmüyordu

ama cücemsi adam yeterince iki büklüm durduğundan ve sıska olduğundan taşımak sandığım kadar zor olmadı. Mahzene indirmek için basamaklardan aşağı yuvarlamak zorunda kaldım. Sonra ben de indim ve iki büklüm durarak tam evimin altında çürümesin diye birkaç metre sürükledim. Tek elimle ayak bileğinden çekiyor, öteki elimle kandili taşıyordum – ne yazık ki burnumu tıkamak için üçüncü bir elim yoktu.

İlk kez, öldürdüğüm bir kişinin cesedini ortadan kaldırmak zorunda kalıyordum, çünkü Nievo ve Ninuzzo olaylarında benim zahmet etmeme gerek kalmadan durum çözümlenmişti (ama Ninuzzo olayında, en azından Sicilya'daki ilk sefer iş başa düşmüştü). Şimdi anlıyordum ki cinayet işlemenin en rahatsız edici tarafı cesedin yok edilmesiymiş; rahiplerin insan öldürmeyi men etmelerinin nedeni bu olsa gerek; tabii savaşta böyle bir sorun yok, çünkü orada cesetler akbabalara bırakılıyor.

Maktulüm rahibi on metre kadar sürükledim; bir din adamını sadece bana değil, benden önce kim bilir kime ait olan dışkılar arasında çekmek berbat bir işti; hele ki bunu bizzat kurbanıma anlatmak zorunda kalmam daha da kötüydü – Tanrım, neler yazıyorum ben? Ama sonunda fazla sayıda insan pisliğini ezdikten sonra uzaktan bir ışık huzmesi görür gibi olunca Maubert Çıkınazı'nın sonunda bir rögar kapağı olduğunu anladım.

Her ne kadar başlangıçta cesedi gür suyun merhametine bırakmak için daha büyük bir kolektöre kadar taşımayı tasarlamış olsam da sonradan, bedeni Sen Nehri dahil nereye atarsam atayım bulan birinin cesedi teşhis edebileceğini idrak ettim. Doğru düşünmüşüm, çünkü şimdi yazarken Clichy Vadisi'nin büyük çöplüğünde son altı ayda dört bin köpek, beş dana, yirmi koyun, yedi keçi, yedi koyun, seksen kümes hayvanı, altmış dokuz kedi, dokuz yüz elli tavşan, bir may-

mun ve bir boa yılanı bulunduğunu öğrenmiş bulunuyorum. İstatistik rahiplerden söz etmiyor ama durumu daha da olağanüstü kılmak konusunda katkıda bulunabilirmişim. Oysa ben maktulümü oraya bırakırken kımıldamaması konusunda umutların vardı. Duvarla gerçek ve ciddi kanal arasında –ki kesinlikle Baron Haussmann'dan çok daha eskiydi– daracık bir kaldırım vardı ve ben cesedi oraya bıraktım. O mikroplu hava ve nem yüzünden olabildiğince hızlı çürüyeceğini umuyordum; geriye kalan kemiklerden kimse kimliğini saptayamazdı. Sonra çıkmaz sokağın gerçeğini bildiğim için onarım için buraya görevlilerin asla uğramayacağını tahmin ediyordum. Hatta orada insan kalıntıları bulunsa bile nereden geldiğinin kanıtlanması gerekirdi: rögar kapağından inen herkes bırakmış olabilirdi onları.

Çalışma odama döndüm ve Goedsche'nin kitabını aldım elime; Dalla Piccola malum bölüme bir ayraç koymuştu. Almancam biraz paslanmıştı ama ayrıntıları değilse bile olayları anlayabiliyordum. Evet, bu kesinlikle benim Prag Mezarlığı'ndaki hahamın konuşmasıydı; biraz daha teatral bir kalemi olan Goedsche mezarlığın gece görüntüsüne ilişkin daha zengin bir tanımlama yapmıştı: Rosenberg adında bir banker yanında tepesine siyah bir şapka kondurmuş, lüle saçları şakaklarından dökülen bir haham ile mezarlığa geliyordu ve içeriye girmek için bekçiye yedi heceden oluşan Kabalistik bir sözcük fısıldıyordu.

Sonra, benim metnimde Lasali diye biri tarafından içeri alınmış olan muhbirim geliyor; ona yüz yılda bir gerçekleşebilecek bir buluşmaya tanık olmayı vaat ediyordu. İkisi de takma sakal ve saçla, geniş kenarlı şapkalar takıyorlardı; olaylar aşağı yukarı benim anlattığım şekilde gelişiyordu ve mezardan yükselen mavi ışık ve gecenin yuttuğu hahamların uzaklaşması tasvirleriyle final aynen benim yazdığım gibiydi.

Utanmaz yazar benim özlü raporumu kullanarak melodramatik sahneler yaratmıştı. Birkaç kuruş kazanmak için her şeye hazırdı. Artık din diye bir şey kalmamış.

Yahudilerin istediği de buydu işte.

Şimdi yatmaya gidiyorum, ılımlı gastronom alışkanlığımı bıraktım, şarap içmedim ama ölçüyü kaçırarak Calvados tükettim (ve ölçüyü kaçırmış biçimde başım dönüyor – sanırım tekrarlamış oluyorum bunu). Yalnızca rüyasız ve derin bir uykuya daldığımda Rahip Dalla Piccola olarak uyandığıma göre, şimdi katlinin kuşkusuz nedeni ve tanığı olduğum bir maktulün kimliğinde nasıl uyanacağını merak ettiğim için böyle içtim.

15

Dalla Piccola canlanıyor

6 Nisan 1897, şafak vakti

Yüzbaşı Simonini, (derin mi, hafif mi) uykunuz sırasında mı oldu bilmem ama uyandım ve son sayfalarınızı okuyabildim. Şafağın ilk ışıkları yükseliyordu.

Okuduktan sonra, olasılıkla ve gizemli bir neden yüzünden yalan söylediğinizi düşündüm (böylesine içtenlikle ortaya döktüğünüz hayatınız arada sırada yalan söylediğinize inanmamı engelliyor). Beni öldürmediğinizi kesinlikle bilecek biri varsa, o da benim. Gözden geçirmek istedim, rahip giysilerimi üzerimden çıkardım ve yarı çıplak durumda alt kata indim, kapağı açtım ama pek güzel tasvir ettiğiniz o pis kanalın ağzında, ağır koku yüzünden bayılayazdım. Neyi kanıtlamaya çalıştığımı sordum kendi kendime: Yirmi beş yıl önce oraya terk ettiğinizi söylediğiniz cesetten geriye birkaç kemik kalmış mıdır diye mi bakacaktım? Ve o kemiklerin bana ait olmadıklarına karar vermek için mi inecektim o iğrenç yere? İzninizle, yanıtı zaten biliyorum. Bu nedenle size inanıyorum; siz bir Rahip Dalla Piccola öldürdünüz.

Peki, o halde ben kimim? Sizin öldürdüğünüz Dalla Piccola (zaten bana hiç benzemiyor o) değilim ama nasıl olur da iki adet Dalla Piccola olur?

Gerçek şu ki belki de ben delirdim. Evden çıkmaya cesaret edemiyorum. Oysa bir şeyler almak için çıkmam gerekiyor; üzerimdeki kostüm meyhanelere gitmemi engelliyor. Sizinki gibi güzel bir mutfağım da yok – gerçeği söylemem gerekirse sizden daha az obur sayılmam.

Kendimi öldürmek için bastırılamaz bir arzuya kapıldım ama bunun şeytani bir meyil olduğunu biliyorum.

Hem siz beni zaten öldürdüyseniz, ben neden öldüreyim ki kendimi? Zaman kaybından başka bir şey olmaz.

7 Nisan

Aziz Rahip, yeter artık.

Dün ne yaptım bilmiyorum, bu sabah sizin notunuzu buldum. Kendinize eziyet etmekten vazgeçin artık. Siz de mi hatırlamıyorsunuz? O halde benim gibi yapın, uzun uzun göbeğinizi seyredin, sonra yazmaya başlayın, bırakın kalem sizin yerinize düşünsün. Neden ben her şeyi hatırlamak zorundayım da siz sadece unutmaya çalıştığım ufak tefek anıları hatırlıyorsunuz?

Şu anda bambaşka anılar saldırmakta üzerime. (Bizzat sizin aşağıda bulduğunuz) Dalla Piccola'yı henüz öldürmüştüm ki Lagrange'dan bir pusula aldım; benimle bu kez Fürstenberg Meydanı'nda ve mekânın iyice ürkütücü bir hal aldığı zaman, gece yarısı buluşmak istiyordu. Vicdanlı kişilerin deyimiyle vicdanım o anda son derece kirliydi, çünkü henüz bir cinayet işlemiştim ve –anlamsızca– Lagrange'ın bunu biliyor olmasından korkuyordum. Oysa tabii ki benimle bambaşka bir konuda görüşmek istiyordu.

"Yüzbaşı Simonini" dedi bana, "ilginç bir tipten, bir din adamından gözünüzü ayırmamanızı istiyoruz... Nasıl desem... Bir satanist bu kişi."

"Nerede bulacağım onu, cehennemde mi?"

"Şakanın sırası değil. Söz konusu şahıs Boullan adında bir rahiptir ve yıllar önce Soissons'da bulunan Saint-Thomas-de-Villeneuve manastırından rahibe Adèle Chevalier ile tanışmıştır. Bu kadın hakkında kör olan gözlerinin açıldığı, kehanetlerde bulunduğu şeklinde gizemli söylentiler dolaşırdı; ona inananlar manastırı doldurmaya başlayınca başra-

hibe bu durumdan utanç duymaya başladı ve piskopos onu Soissons'dan uzaklaştırdı; bilindiği üzere bizim Adèle ruhsal peder olarak Boullan'ı seçti: Tanrı'nın ikisini yarattığına ve sonra eşleştirdiğine inanıyorlardı. Böylece ruhları arındırmak için bir cemiyet kurdular; günahkârların günahlarından temizlenmeleri için İsa Efendimize edilecek dualaların yetmeyeceğini onun için fiziksel cezaların uygulanması gerektiğini düşünüyorlardı."

"Bunda kötü bir şey yok sanırım."

"Vaazlarında günahtan arınmak için günah işlemek gerektiğini söylemeseler öyle olabilirdi: insanlığın düşüşünün nedeni olarak Âdem'in Lilith'le, Havva'nın da Samael ile çifte zina işlemelerini gösteriyorlardı (bu kişilerin kim olduklarını bana sormayın, çünkü ben din dersimde sadece Âdem ile Havva'yı öğrendim) ve pek alenen bilinmeyen bazı şeyler yapılmasını öğütlüyorlardı. Görünüşe göre rahip, söz konusu genç hanım ve onların pek çok mümini birbirleriyle buluşuyorlardı, nasıl desem, biraz karışık bir işler dönüyordu, her biri ötekini 'kötüye kullanıyordu'. Bazı söylentilere göre de bizim rahip Adèle ile ilişkisinin gayrimeşru meyvelerini usulca ortadan kaldırıyordu. Bütün bu olayların bizi değil Emniyet'i ilgilendireceğini söyleyebilirsiniz ama bu güruh içine son zamanlarda iyi ailelere mensup hanımlar, yüksek rütbeli memurların ve hatta bir bakanın hanımı da katıldı ve Boullan bu mümin hanımlardan ciddi biçimde para sağmaya başladı. Bu noktada olay bir devlet işi halini aldı ve biz el koymak zorunda kaldık. İkili tutuklandı ve dolandırıcılık ve namusu aşağılama suçlarından üç yıl hapis yattılar ve '64 sonunda çıktılar. Sonra biz rahibi gözden yitirdik, aklını başına toplamış olduğunu düşünüyorduk. Son zamanlarda Kilise Yargı Kurulu'nca aklanmış ve pek çok pişmanlık eyleminde bulunmuştu; ne var ki ansızın Paris'e döndü ve başkalarının günahlarını kendi günahlarıyla temizleme çalışmalarına ye-

niden başladı ve herkes böyle düşünürse iş dini olmaktan çıkar ve siyasi bir hal alır; bilmem anlayabiliyor musunuz beni? Öte yandan kilise de kaygılanmaya başladı ve Paris Başpiskoposu bu yakınlarda Boullan'ın kilise bürolarına girişini yasakladı – bence tam zamanıydı. Boullan ise buna yanıt olarak Vintras adında başka bir sapkın din adamıyla ilişki kurdu. İşte bu küçük dosyada onun hakkında bilmeniz gereken her şey yazılı; en azından bizim bildiğimiz her şey kayıtlı. Onu göz hapsinde tutmak ve ne işler karıştırdığını bize haber vermek sizin işiniz."

"Ben günah çıkartırken beni taciz edecek rahip arayan mümin bir kadın değilim ki; ona nasıl yaklaşayım?"

"Ne bileyim, belki rahip kılığına girmeniz işe yarayabilir. Sanırım Garibaldi'nin generali kılığına girmeye bile alışıksınız, ya da onun gibi bir şey."

İşte az önce aklıma geliveren buydu. Ama sizin, sevgili rahip dostum, bununla bir ilginiz yok.

16

Boullan

8 Nisan

Yüzbaşı Simonini, bu gece, tedirgin notunuzu okuduktan sonra, sizi örnek almaya karar vererek yazmaya koyuldum; her ne kadar göbeğimi süzmediysem de, neredeyse kendiliğinden gelişen bir halle, işleyen elim aracılığıyla bedenim ruhumun unuttuğu her şeyi hatırlamaya koyuldu. Sizin o Doktor Froïde pek de aptal sayılmazmış.

Boullan... Paris'in dışındaki bir kilisenin önünde onunla gezinişimiz gözümün önünde. Yoksa Sèvres'de miydik? Bana şöyle dediğini anımsıyorum: "Efendimize karşı işlenen günahları arındırmak aynı zamanda bunları yüklenmek anlamına geliyor. Günah işlemek, mistik bir yüktür ve iblisin insanlardan beklediği haksızlık yükünü mümkün olduğunca yoğun bir biçimde yok etmek, en güçsüz kardeşlerimizin sırtından bu ağırlığı alabilmek, bizi esir eden şer güçlerden şeytanı söküp atabilmek için buna mecburuz. Almanya'da henüz icat edilmiş *papier tue-mouches* denen kâğıdı gördünüz mü? Bunu pastacılar kullanıyor; melas denen şuruba batırdıkları bir şeridi vitrindeki pastaların üzerine asıyorlar. Sinekler melasa yöneliyorlar, yapışkan şerit tarafından yakalanıyorlar ve kımıldayamadan ölüyorlar ya da üzeri sinek dolu şerit kanala atılınca boğuluyorlar. İşte ruhu onarmayı üzerine alan mümin bu sinek kâğıdı gibi olmalıdır: Her türlü ahlaksızlığı üzerine çekmek ve sonra bunun arındırıcı potası olmak durumundadır."

Bir kilisede, sunak masasının önünde görüyorum şimdi onu: Günah işlemiş sofu bir kadını "arındırmak" üzeredir; kadının içine şeytan girmiştir, iğrenç küfürler savurarak yerde kıvranırken bir yandan da iblis

"Bildiğiniz gibi bazı localarda bir yemini geçerli kılmak için kutsanmış ekmeğe hançer saplıyorlar." (s. 272)

adlarını sıralamaktadır: Abigor, Abraksas, Adramelek, Haborim, Melkom, Stolas, Zaebos...

Boullan'ın üzerinde mor bir ayin giysisi, onun üzerinde de kırmızı önlüğü var; kadının üzerine eğiliyor ve şeytan çıkarma formülüne benzeyen sözleri (doğru duyduysam) tersine söylüyor: *"Crux sacra non sit mihi lux, sed draco sit mihi dux, veni Satana, veni!"* Sonra pişmanlık içindeki kurbanın ağzına üç kez tükürüyor, giysisini kaldırıyor, bir ayin kupasına işiyor ve bunu ona ikram ediyor. Şimdi elleriyle bir vazonun içinden dışkı olduğu belli olan bir madde çıkartıyor, içine şeytan kaçmış kadının göğsünü açıyor ve memelerine sürüyor.

Kadın yerde biraz daha kıvranıyor, inliyor, hızla soluyor, derken bunlar yavaşlıyor ve sonunda neredeyse hipnotik bir uykuya dalıyor.

Boullan papaz odasına geçiyor, ellerini şöyle bir yıkıyor. Sonra benimle avluya çıkıyor, ağır bir görevin altından kalkmış bir kişi gibi nefes alıyor. *"Consummatum est"* diyor.

Adının gizli kalmasını isteyen ve dini bir ayin düzenlemek için kutsal mayasız ekmeğe ihtiyacı olan biri tarafından gönderildiğimi söylediğimi anımsıyorum.

Boullan kıkırdamıştı: "Kara ayin mi? İyi ama ayini düzenleyen bir rahipse mayasız ekmeği kutsayacak olan da odur zaten; kilise onu papazlıktan çıkarmış olsa da kutsaması geçerli sayılacaktır."

Düzeltmiştim: "Söz konusu kişinin bir rahibe kara ayin yaptıracağını sanmıyorum. Bildiğiniz gibi bazı localarda bir yemini geçerli kılmak için kutsanmış ekmeğe hançer saplıyorlar."

"Anladım. Maubert yakınlarında küçük bir eskici dükkânı işleten bir adamın kutsal ekmek ticaretiyle de uğraştığını duymuştum. Şansınızı onunla deneyin derim."

Biz ikimiz o vesileyle mi tanışmıştık?

17

Komün günleri

9 Nisan 1897

Lagrange yolladığı bir pusula ile beni çağırdığında, Dalla Piccola'yı yeni öldürmüştüm.

İşte belleğin oynadığı oyunlardan biri daha. Belki ciddi önem taşıyan olayları unutuyorumdur ama o akşamki heyecanımı gayet iyi anımsıyorum: Pont Royal kıyısında beklenmedik bir parlaklığın etkisiyle duruverdim. Akşam vakti, işleri hızlandırmak için elektrik ışığıyla aydınlatılmış olan *Journal Officiel de L'Empire Français*'in yeni merkezinin şantiyesinin tam karşısındaydım. Kirişler ve iskeleler ormanı ortasında son derece ışıklı bir kaynak bütün ışığını çalışan duvarcılara yöneltmişti. Çevrenin karanlığını yırtan o göz kamaştırıcı aydınlığın büyüsünü anlatmaya hiçbir sözcük yetmez.

Elektrik ışığı... O yıllarda aptallar gelecek tarafından kuşatıldıklarını sanıyorlardı. Mısır'da açılan bir kanal Akdeniz'i Kızıldeniz'e bağlamıştı ve artık Asya'ya ulaşmak için Afrika'nın güneyinden dolaşmaya gerek kalmamıştı (bu yüzden pek çok dürüst gemi şirketi zarar görecekti); açılışı yapılan evrensel fuarda mimarlar Haussmann'ın Paris'i mahvetmek için yaptıklarının henüz bir başlangıç olduğunu ima ediyorlardı. Amerikalıların bitirmek üzere olduğu demiryolu, kıtanın doğusundan batısına uzanıyordu; özgürlük verdikleri zenci köleler şimdi bütün ülkeye yayılacaklar ve Yahudilerden daha beter bir biçimde memleketi melez bataklığına döndürecekler. Amerika'nın Kuzey-Güney Savaşı sırasında de-

nizaltında giden gemiler çıktı piyasaya; bu gemilerin denizcileri suda boğularak değil, havasızlıktan öldüler; babalarımızın güzel purolarının yerini, bir anda yanarak kullanıcının bütün zevkini öldüren incecik sigaralar aldı; askerlerimiz bir süredir teneke kutulara konserve edilmiş bozuk et yemeye başladı. Amerika'daki söylentilere göre sımsıkı kapanan bir kabin icat etmişlerdi; bunun içine giren kişi su pistonu sayesinde apartmanın çok yüksek katlarına çıkabiliyormuş – su pistonu cumartesi akşamı bozulduğu için insanların iki gece boyunca o kutuda kapalı kaldıkları, değil yemek hava bile bulamadıkları için pazartesi ölülerinin bulunduğu haberi de gelmişti.

Hayat daha kolaylaşıyor diye herkes pek memnundu; uzaktan konuşmaya yarayacak makineler üzerinde çalışılıyordu; bazı makineler de kalem kullanmadan mekanik biçimde yazı yazmaya yarayacaktı. Sahtesi yapılacak özgün metinler olacak mıydı gene?

İnsanlar parfümeri vitrinlerinin tadını çıkartıyorlardı; marul sütünün cildi beslemek konusunda yarattığı mucize, kınalı saç besleyici, muz suyu ile yapılan Pompadour kremi, kakao sütü, pirinç tozu, Parma menekşeleri, hepsi de şehvetli hanımları daha da çekici kılmak için yaratılmış ürünlerdi; şimdi terzi kızlar da *mantenuta* olma yoluna girmişlerdi, çünkü terzihanelerde onların yerini dikiş diken makineler almıştı.

Yeni zamanların tek ilginç icadı, oturarak dışkılamak için yapılmış porselen bir oturaktı.

Ama ben bile görünürdeki bu heyecanın imparatorluğun sonuna işaret ettiğini fark etmiyordum. Evrensel sergide Alfred Krupp elli tonluk, hiç görülmemiş büyüklükte bir top sermişti gözler önüne ve bu topun mermi barutu yüz libre ağırlığındaydı. İmparator, Krupp'a Légion d'honneur ödülü verecek kadar büyülenmişti ama Krupp ona bütün Avrupa ülkelerine satmaya hazır olduğu silah listesini gönderince Fransız ge-

nel komutanlığı kendi tercihleri olan silah yapımcılarını göz önünde bulundurarak imparatoru vazgeçmeye ikna etmişlerdi. Ne var ki ve elbette Prusya kralı satın almıştı bu toptan.

Napolyon eskisi gibi düşünemez olmuştu: Böbrek taşları yemek yemesini, uyumasını engelliyordu; at binmesi söz konusu bile değildi; muhafazakârlara ve karısına inanıyor, Fransız ordusunun dünyanın hâlâ en iyi ordusu olduğunu sanıyordu; oysa –bunu sonra öğrenecekti– kendi yüz bin adamına karşı Prusya'nın dört yüz bin askeri vardı; Stieber Berlin'e *chassepots* konusunda raporunu çoktan yollamıştı; Fransızların son moda sandığı bu tüfekler aslında müzelik olmak üzereydi. Üstüne üstlük Stieber'i sevindiren bir şey daha vardı: Fransızlar onlarınkine denk düşecek bir istihbarat servisi kuramamışlardı.

Ama biz sadede gelelim. Lagrange ile sözleştiğimiz noktada buluşmuştuk.

"Yüzbaşı Simonini" demişti her türlü alışılmış esenlemeyi bir kenara bırakarak, "Dalla Piccola hakkında ne biliyorsunuz?"

"Hiç. Neden?"

"Ortadan kayboldu ve üstelik bizim için küçük bir iş üstlenmişken oldu bu. Bence onu son gören kişi siz olmalısınız: Rahiple konuşmak istemiştiniz ve onu size yollamıştım. Sonra ne oldu?"

"Ben de daha önce Ruslara verdiğim raporu kilise çevresinden birilerine göstermesi için ona teslim ettim."

"Simonini, bir ay önce rahipten aşağı yukarı şunları yazdığı bir pusula aldım: 'Sizi mümkün olduğunca çabuk görmeliyim; şu Simonini'ye ilişkin çok ilginç şeyler anlatacağım.' İletinin havasından hakkınızda söyleyeceklerinin övgü dolu olmayacağı seziliyordu. O halde şimdi söyleyin: Rahiple aranızda ne geçti?"

"Ne demek istediğinizi anlamıyorum. Belki de –onun inancına göre– sizin için ürettiğim bir belgeyi ona teklif etmemi doğru bulmamıştı. Olasılıkla sizinle aramızdaki anlaşmalardan haberi yoktu. Bana hiçbir şey söylemedi. Onu bir daha görmedim ve ben de teklifimin sonucunu merak ediyordum."

Lagrange bana dik dik baktıktan sonra şöyle dedi: "Bunu yeniden konuşacağız." Sonra da çekip gitti.

Yeniden konuşacak pek fazla bir şey yoktu. Lagrange o andan itibaren peşimi bırakmayacaktı ve daha ciddi bir kuşkuya kapılacak olursa, rahibin sesini kesmiş olsam da o meşhur hançer sırtıma saplanacaktı.

Kendimce bazı önlemler aldım. Eski Lappe Sokağı'nda bulunan ve silah satan dükkâna uğradım; canlı baston var mı diye sordum. Vardı ama pek kötü yapılmıştı. Bunun üzerine pek sevdiğim Jouffroy Pasajı'ndaki bastoncunun vitrini aklıma geldi ve orada fildişi sapı yılan biçiminde, kendi de abanozdan son derece şık –ve sağlam– bir baston buldum. Sapı özellikle bacağın ağrıyorsa dayanmak için pek uygun değildi, çünkü hafifçe eğimliydi ve yatay olmaktan çok dikey gibiydi ama bastonun kılıç olarak kullanılması için son derece uygundu.

Canlı baston, tabancalı biriyle karşılaşman durumunda bile mucizevi bir silahtır: Korkmuş gibi yaparsın, geri adım atarsın ve bastonunu –hatta– titreyen elinle havaya kaldırırsın. Karşındaki gülmeye başlar ve çekip almak için elini uzatır; bu da onun son derece sivri ve keskin "can"ını ortaya çıkarmaya yardım eder. Karşındaki elinde kalanın ne olduğunu anlamaya çalışırken sen kılıcını hızla sallarsın ve şakağından çenesine hasmının yüzünü yarıverirsin; ister burun kanadını uçurursun, ister gözünü oyarsın; zaten alnından fışkıran kan yüzünden önünü göremez olur. Burada asıl olay karşındakinin yaşadığı beklenmedik sürprizdir ve bu noktada zaten varlığı söz konusu bile değildir.

Hasmın mesela bir hırsız parçası gibi önemsiz biriyse, bas-

tonunu alır ve onu ömrü boyunca çirkinliğe mahkûm ederek çeker gidersin. Ama daha tehlikeli bir düşmansa, ilk kılıç darbesinden sonra, sanki kolunun dinamiğini izlercesine geri dönersin ve boğazını kesersin; böylece yüzündeki yara izi için kaygılanmasına gerek bile kalmaz.

Tabii bir de elimde böyle bir bastonla gezmenin bana kazandırdığı saygın ve dürüst hava vardı – bu pahalıya mal oluyordu ama önemi yoktu, çünkü bazı durumlarda masraflara göz yummak gerekir.

Bir akşam eve dönerken, dükkânın önünde Lagrange'a rastladım.

Bastonumu şöyle bir salladım ama sonra gizli servisin benim gibi birini ortadan kaldırmak için onun tarzında bir adamı görevlendirmeyeceğini düşünerek ona kulak verdim.

"Güzel bir nesne" dedi.

"Ne?"

"Canlı baston. Topuzu bu biçimdeyse, canlı bastondan başka bir şey olamaz. Korktuğunuz biri mi var?"

"Korkmam gerekiyor mu, siz söyleyin Bay Lagrange."

"Bizden korktuğunuzu biliyorum, çünkü sizden kuşkulandığımızın farkındasınız. Şimdi izin verin, sözün özüne geleyim. Fransa-Prusya savaşı çok yakınımızda ve dostum Stieber Paris'i ajanlarıyla doldurdu."

"Tanıyor musunuz onları?"

"Hepsini değil. Burada devreye siz giriyorsunuz. Stieber'e Yahudilere ilişkin raporunuzu verdiğinize göre o sizin, nasıl desem, satın alınabilecek bir kişi olduğunuzu düşünüyor... İşte şimdi Paris'e onun adamlarından biri olan ve sanırım sizi tanıştığınız Goedsche diye biri geldi. Sizi arayacağınızı tahmin ediyoruz. Paris'te Prusyalıların casusu olacaksınız."

"Kendi ülkeme karşı mı?"

"Numara yapmayın, burası sizin ülkeniz değil ki. Ve eğer

bu sizi rahatsız edecekse bunu bizzat Fransa için yapacaksınız. Prusyalılara düzmece bilgiler aktaracaksınız, biz de icabına bakacağız."

"Zor görünmüyor."

"Tam tersine, çok tehlikeli bir durum. Paris'te yakalanırsanız, sizi tanımıyor gibi davranmak zorundayız. Siz de bu arada kurşuna dizilirsiniz. Prusyalılar iki taraflı çalıştığınızı anlarlarsa, pek yasal olmayan bir biçimde alırlar canınızı. Ana fikir, bu olayda hayatta kalma oranınız yüzde elli diyelim."

"Kabul etmezsem?"

"Oran yüzde doksan dokuza çıkar."

"Neden yüz değil?"

"Canlı baston yüzünden. Ama gene de çok güvenmeyin ona."

"Gizli serviste samimi dostlarım olduğunu biliyordum. Bu özeniniz için size teşekkür ederim. Anlaştık. Özgür irademle ve vatan aşkıyla teklifi kabul ediyorum."

Bir hafta sonra, her zamankinden daha terli ve bakımsız Goedsche dükkânımda boy gösterdi. Boğazını sıkmamak için kendimi zor tuttum.

"Sizi intihalci ve sahtekâr olarak gördüğümü biliyor olmalısınız" dedim.

"Sizin kadar değil" diye sırıttı iğrenç bir ifadeyle ve Almanca olarak. "Prag Mezarlığı öykünüzü hapse düşen Joly'nin metninden esinlenerek yazdığınızı keşfetmedim sanmayın. Siz olmasanız ben bu sonuca zaten varırdım ama siz sadece yolu kısalttınız."

"Farkına varmışsınızdır Herr Goedsche, Fransız topraklarında bir yabancı olarak hareket ederken adınızı malum kişilere verirsem hayatınız üç kuruş bile etmeyecektir."

"Farkına varmışsınızdır ki tutuklandığımda sizin adınızı verirsem, sizinki de daha fazla etmeyecektir. Onun için barış yapalım. Kitabının o bölümünü gerçek bir şey gibi emin alı-

cılara satmaya çalışıyorum. Mademki bundan sonra birlikte çalışacağız, parayı da yarı yarıya kırışacağız."

Savaş başlamadan birkaç gün önce Goedsche beni Notre Dame'ın bitişiğindeki bir evin çatısına çıkardı; orada yaşayan ihtiyarın pek çok güvercinliği vardı.

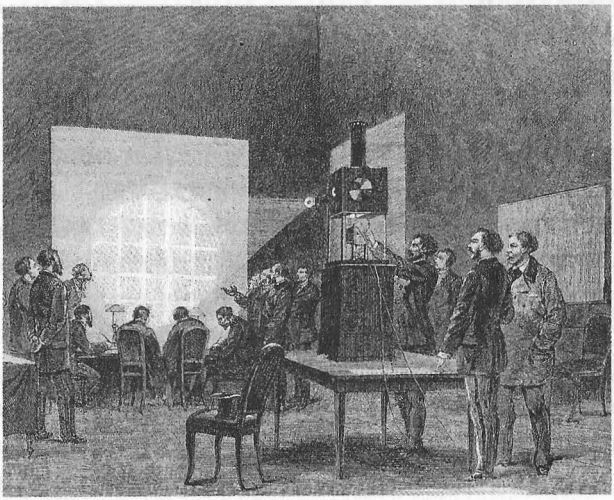
"Burası güvercin uçurmak için ideal bir yer, çünkü katedral civarında yüzlerce güvercin olur ve bizimkiler kimsenin dikkatini çekmez. İşe yarar bir bilgi ele geçirdiğinizde bir mesaj yazın; ihtiyar onu kuşların biriyle uçuracaktır. Ayrıca her sabah buraya uğrayın ve size bir haber gelip gelmediğini kontrol edin. Basit değil mi?"

"Sizi ilgilendiren haberler hangileri?"

"Paris hakkında bizi neyin ilgilendireceğini şimdilik bilmiyoruz. Şu anda sınır bölgelerini kontrol ediyoruz. Ama eninde sonunda, savaşı kazanırsak Paris ile ilgileneceğiz. O zaman birliklerin hareketleri, imparator ailesinin burada bulunup bulunmaması, vatandaşın hali gibi pek çok şey ya da hiçbir şey işe yarayacaktır; neyin ilginç olduğunu kestirmek size düşüyor. Haritalara gereksinme duyabiliriz; şimdi bir haritanın güvercin boynunda nasıl taşınabildiğini merak ediyor olabilirsiniz. Gelin benimle alt kata."

Alt kattaki fotoğraf laboratuvarında bir başka şahıs daha gördüm; bir duvarı beyaza boyanmış salonda, fuarlarda sihirli lamba dedikleri ve duvara ya da beyaz çarşafa görüntü yansıtan projektörlerden vardı.

"Bu bey, büyüklüğü ne olursa olsun sizin mesajınızı alacak ve kaç sayfa olursa olsun, onu fotoğraflayacak, bir kolodyum kâğıt üzerine basacak ve güvercinle gönderecek. Mesaj, vardığı yerde bir duvara yansıtılarak büyütülecek. Aynı şey çok uzun mesajlar almanız durumunda burada da gerçekleştirilecek. Ama buranın havası bir Prusyalıya uygun olmadığından ben bu akşam Paris'ten ayrılıyorum. İki sevgili gibi güvercin kanadıyla taşınacak pusulalarla haberleşeceğiz."

"Mesaj, vardığı yerde bir duvara yansıtılarak büyütülecek." (s. 279)

Bu düşünceden nefret etmiştim ama, maalesef söz vermiştim bir kere ve bunun nedeni de bir rahip öldürmüş olmamdı. Binlerce insan öldüren generallere ne demeliydi peki?

İşte böyle böyle savaş çıktı. Lagrange arada sırada düşmana aktarılacak haberler geçiyordu bana ama Goedsche'nin dediği gibi Prusyalılar Paris ile pek ilgilenmiyorlardı ve şimdilik sadece Fransa'nın Alzas'ta, Saint-Privat'da, Beaumont'da, Sedan'da ne kadar askeri olduğunu öğrenmeye çalışıyorlardı.

Kuşatma günlerine kadar Paris hâlâ neşeli bir hayat sürüyordu. Eylül ayında bütün gösteri salonlarının kapatılmasına karar verildi; bunun nedeni hem cephedeki askerlerin dramını paylaşmak hem de itfaiyecileri cepheye yollamaktı ama bir ay geçmeden Comédie-Française evlerini ısıtmayan, gaz lambası yerine mum yakan şehit ailelerini ekonomik olarak destekleme adına gösteri yapma iznini yeniden alabildi; sonra Ambigu; Porte Saint-Martin, Châtelet ve Athénée'de de gösteriler devam ettirildi.

Zor günler eylül ayında Sedan trajedisiyle başladı. Napolyon düşmana esir düşünce imparatorluk çökmeye başladı ve Fransa'nın tamamı, neredeyse (şimdilik neredeyse) bir devrim heyecanına kapıldı. Cumhuriyet ilan ediliyordu ama Cumhuriyetçilerin sıralarında anladığım kadarıyla iki ayrı ruh vardı: Biri yaşanan yenilgiden sosyalist bir devrim çıkarmak isterken, öteki de sonunda ciddi bir komünizme dönüşecek olan reformlara boyun eğmemek için Prusyalılarla barış anlaşması imzalamak arzusundaydı.

Eylül ortasında Prusyalılar Paris kapılarına dayanmışlardı ve savunmaları gereken kaleleri zapt etmiş, kenti bombalamaya başlamışlardı. Beş aylık kuşatma öyle ağır geçti ki, açlık en büyük düşman haline geldi.

Siyasi entrikalardan, şehrin farklı yerlerinde düzenlenen yürüyüşlerden pek bir şey anlamıyordum ve zaten pek de ilgi-

lenmiyordum; bu gibi süreçlerde fazla ortalıkta görünmemek en iyisiydi. Ama yiyecek beni ciddi olarak ilgilendiren bir konuydu ve bizi nelerin beklediğini anlayabilmek için mahallemdeki satıcılarla her gün haberleşiyordum. Lüksemburg Bahçeleri gibi parklarda gezinirken başlarda şehrin çiftlik haline geldiğini düşünmüştüm, çünkü küçük ve büyükbaş hayvanlar ortalıkta geziniyordu. Ama daha ekim ayında yirmi beş bin öküz ve yüz bin koyun kaldığı lafı dolaşmaya başlamıştı ki, bu büyük bir şehri doyurmaya yetmeyebilirdi.

Gerçekten de bazı evlerde akvaryum balıkları kızartılmaya başlanmıştı; orduya katılmamış bütün atlar etleri için kesiliyordu; patatesin fiyatı otuz frank olmuştu; pastacı Boissier bir kutu mercimeği yirmi beşe satıyordu. Tavşanların gölgesi bile kalmamıştı ve kasaplar önce tombul kedileri, sonra besili köpekleri vitrinlerinde sergilemekten çekinmez olmuşlardı. Jardin d'acclimatation'daki bütün egzotik hayvanlar kesilmiş, Noel gecesi, Voisin'de harcayacak parası olanlara fil eti konsomesi, İngiliz usulü kızartılmış deve eti, kanguru eti sotesi, *souce poivrade* ile pişirilmiş ayı pirzolası, trüf mantarlı antilop güveci, süt faresi eşliğinde kedi eti sunulmuştu –, çünkü artık çatılarda serçeler görülmüyor ama lağımlardan fareler ve sıçanlar çıkıyordu.

Deveye diyeceğim yoktu ama asla sıçan yiyemezdim. Kuşatma zamanında bile kaçakçılar ve karaborsacılar vardı; son derece pahalı ama unutulmaz bir akşam yemeğinde büyük lokantaların birinde değil neredeyse sayfiyede bulunan bir *gargote*'ta, seçkin kişilerle (hepsi Paris'in en iyi sosyetesine ait değillerdi ama bu gibi durumlarda sınıf farkları unutuluyordu) sülün ve taze kaz ciğeri tadabilmiştim.

Ocak ayında Almanlarla ateşkes imzalanmıştı ve Almanlar mart ayında başkenti sembolik biçimde işgal etmişlerdi – çivili miğferleriyle Champs-Élysées'de geçit töreni yaptık-

larını görmek benim bile içimi burkmuştu. Sonra Almanlar güneybatı bölgesinin kontrolünü Fransız hükümetine bırakarak kentin kuzeydoğusuna yani Ivry, Montrouge, Vanves, Issy ve güçlendirilmiş Mont-Valérien kalelerine yerleştiler (bunu Prusyalılar da denemişti), çünkü buradan kentin batısı kolayca bombalanabilirdi.

Prusyalılar Paris'i terk ediyor, Thiers başkanlığındaki Fransız hükümeti işbaşı yapıyordu ama artık denetlenmesi çok zor olan Ulusal Muhafızlar daha önce halkın yardımıyla satın aldıkları ve Montmartre'a sakladıkları topları ortaya çıkardılar. Thiers, General Lecomte'u önce Ulusal Muhafızlar'a ve kalabalığa ateş etmekle görevlendirdi ama sonunda onun askerleri de isyancılara katıldı ve Lecomte kendi adamlarınca tutuklandı. Bu arada birileri, bilmem nerede Thomas adındaki generali tanımıştı; o da 1848 yılında isyanın bastırılmasında iyi anılar bırakmamış bir kişiydi. Şimdi sivil giysilerle, belki de özel nedenlerle kaçmaktaydı ama herkes onun isyancılara casusluk yaptığını söylüyordu. O da yakalanarak Lecomte'un yanına götürüldü ve ikisi birlikte kurşuna dizildiler.

Thiers, hükümetiyle Versay'a çekiliyordu ve mart sonunda Paris'te komün ilan ediliyordu. Şimdi Mont-Valérien'den Paris'i bombalayan ve kuşatan Versay hükümeti idi; Prusyalılar ise buna göz yumuyorlardı, daha doğrusu onların sınırını geçen herkese son derece hoşgörülü davranıyorlardı; böylece Paris ikinci kuşatılmasında birincisinden daha fazla yiyecek bulabiliyordu: Kendi vatandaşlarınca aç bırakılanlar düşman tarafından doyuruluyordu. Ve birileri Almanları Thiers hükümetiyle karşılaştırınca bu lahanacıların aslında iyi Hıristiyanlar olduğunu fısıldamaya başlamıştı.

Fransız hükümetinin Versay'a çekildiği ilan edilirken, Goedsche'den aldığım bir pusula bana Prusyalıların artık

Paris'te olup bitenle ilgilenmediklerini ve bu nedenle güvercinliğin ve fotoğraf laboratuvarının iptal edileceğini bildiriyordu. Ama aynı gün beni ziyaret eden Lagrange sanki Goedsche'nin yazdıklarından haberdar bir hava içindeydi.

"Sevgili Simonini" demişti bana, "Prusyalılar için yaptığınızı şimdi bizim için yapacak ve bizi durumdan haberdar edeceksiniz. Sizinle işbirliği yapan o iki sefili tutuklattım. Güvercinler alışık oldukları yere uçtular ama laboratuvar malzemelerini biz kullanacağız. Biz hızlı askeri bilgi için Issy kalesi ve Notre Dame yakınlarında bize ait bir çatı arasında hızlı bir hat kurmuştuk. Bize oradan istihbarat ileteceksiniz."

"'Bize' mi? Siz imparatorluk emniyetinin adamıydınız, imparatorunuzla birlikte ortadan kaybolmanız gerekirdi. Sanırım şimdi Thiers hükümeti adına konuşur gibisiniz..."

"Yüzbaşı Simonini, ben hükümetler gelip geçtiğinde de yerinde kalan kişilerdenimdir. Şimdi hükümetimi Versay'da izliyorum, çünkü burada kalırsam Lecomte ve Thomas'ın başına gelenler benim de başıma gelebilir. Bu zavallılar kolayca dizildiler kurşuna. Biz kaz gelecek yerden tavuk esirgemeyeceğiz. Kesin bir istihbarat istediğimizde size daha ayrıntılı emirler iletilecektir."

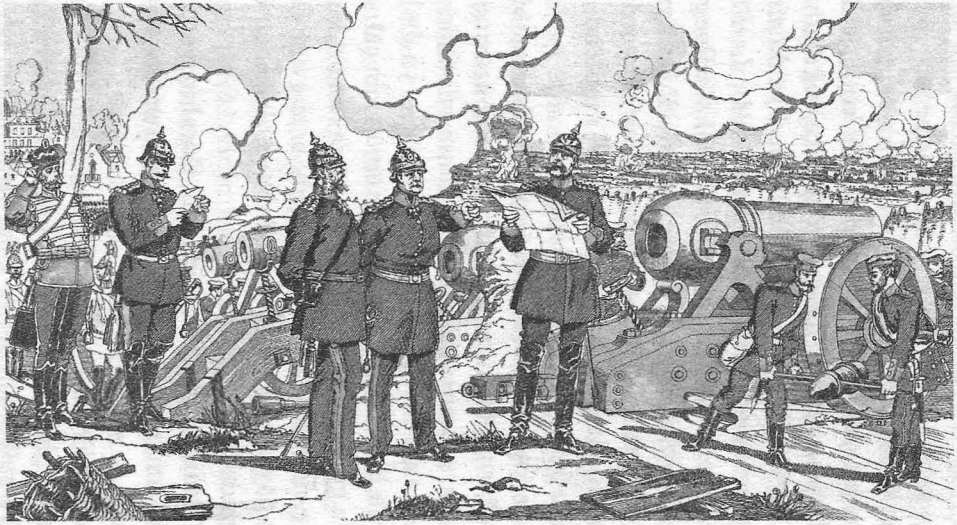
Kesin bir istihbarat... Söylemesi kolaydı, çünkü kentin dört bir yanında farklı olaylar yaşanıyordu; Ulusal Muhafız birlikleri tüfeklerinin namlularına çiçek takarak, ellerinde kırmızı bayrakla geçitler yapıyorlar; aynı mahallelerde kentsoylular evlerine kapanmışlar, yasal hükümetin dönmesini bekliyorlardı. Komüne seçilen kişilerin kim oldukları anlaşılamıyordu, ne gazetelerden ne pazarlardaki fısıltılardan öğrenmek mümkün olmuyordu; kimin hangi taraftan olduğu meçhuldü: İşçiler, hekimler, gazeteciler, ılımlı Cumhuriyetçiler, öfkeli sosyalistler ve hatta Seksen Dokuz Komünü'nü değil o korkunç Doksan Üç Komünü'nün dönüşünü bekleyen gerçek Jakobenler bile komünde yer alıyorlardı. Ama sokak-

larda hissedilen sevinç ve mutluluktu. Erkeklerin üzerinde üniforma olmasa büyük bir halk şenliğinde olduğumuz sanılabilirdi. Askerler Torino'da *sussi* dediğimiz ve burada *au bouchon* diye bilinen oyunu oynuyorlardı; subaylar kızların önünde gerine gerine yürüyerek hava atıyorlardı.

Bu sabah eski eşyalarım arasında bulunması gereken ve içinde döneme ait gazete kupürleri olan bir kutu geldi; belleğimin tek başına oluşturmakta güçlük çektiği sahneleri bu gazeteler sayesinde zenginleştirebilirim diye düşündüm. Bulduklarım farklı eğilimlere ait başlıklardı: *Le Rappel*, *Le Réveil du Peuple*, *La Marseillaise*, *Le Bonnet Rouge*, *Paris Libre*, *Le Moniteur du Peuple* ve benzerleri. Bunları kim okurdu bilmiyorum; belki de sadece yazanlar okuyordu. Benim hepsini satın alınamın nedeni Lagrange'ı ilgilendirebilecek olay ve görüşleri toparlamak istememdi.

Durumun ne kadar karışık olduğunu, günlerden bir gün aynen karışık bir gösterinin karışık kalabalığı arasında Maurice Joly ile karşılaşınca anladım. Sakalım yüzünden tanımakta zorlandı ama sonra beni Carbonaro üyesi ya da benzeri bir şey olarak hatırlayarak şimdi de Komün için çalıştığını sandı. Talihsiz günlerinde ona karşı kibar ve cömert bir dostluk sergilemiş olduğumdan, koluma girdi, beni evine (Voltaire rıhtımında gayet basit bir ev) götürdü ve bir kadeh Grand Marnier eşliğinde içini döktü.

"Simonini" dedi, "Sedan'dan sonra ilk Cumhuriyetçi hareketlerde yer aldım, savaşın devamı için gösterilere katıldım ama sonra bunların arzularında abarttıklarını fark ettim. Devrim Komünü Fransa'yı işgalden kurtardı ama tarihte bazı mucizeler iki kez yinelenmezler. Devrim buyrukla ilan edilmez, halkın kalbinden doğar. Ülke yirmi yıldan beri ahlaki bir kangren yaşamakta; yeniden canlanması iki gün içinde olamaz. Ben Bonapart yanlısı olduğum için iki yıl hapishanede acı çektim ve çıktığım zaman yeni kitaplarımı yayım-

Eylül ortasında Prusyalılar Paris kapılarına dayanmışlardı ve savunmaları gereken kaleleri zapt etmiş, kenti bombalamaya başlamışlardı. (s. 281)

layacak bir yayıncı buldum. Şimdi diyeceksiniz ki: o zaman imparatorluk sürüyordu. Ama imparatorluğun çökmesiyle bu Cumhuriyetçi hükümet, ekim sonunda Hotel de Ville'in barışçıl işgaline katıldığım gerekçesiyle beni yargıladı. Tamam, şiddetle suçlanmam mümkün olamadığı için aklandım ama imparatorluğa ve onursuz ateşkese karşı çarpışanlar böyle ödüllendiriliyorlardı işte. Şimdi öyle görünüyor ki, bütün Paris komün ütopyasını yüceltiyor ama askerlik yapmamak için kenti terk edenlerin sayısını bilseniz şaşarsınız. On sekiz ve kırk yaş arası bütün erkeklerin zorunlu olarak askere alınacağı hakkında bir söylenti dolaşırken bakın ne çok yüzsüz genç sokaklarda ve Ulusal Muhafızlar'ın girmeye cesaret edemedikleri mahallelerde avare dolaşıyor. Devrim için can vermeye gönüllü sayısı pek de fazla değil. Ne hazin!"

Joly bana hiçbir şeyden tatmin olmayan ama gerçekten de yolunda gidecek bir şey bulamayan, deva bulmaz bir idealist gibi göründü. Ama onun zorunlu askerlik söylemi beni de huzursuz etti ve saçlarımla sakallarımı beyaza boyadım. Şimdi tam bir altmışlık gibi duruyordum.

Joly'nin tersine meydanlardaki ve pazarlardaki insanların, kuşatma sırasında ev sahiplerinin yükselttiği kiraların düşürülmesi, gene aynı dönemde rehine verilen her türlü aletin işçi sahiplerine geri verilmesi, şehit düşmüş Ulusal Muhafızlar'ın eşlerine ve çocuklarına maaş bağlanması, senetlerin ödenme tarihlerinin ertelenmesi gibi yeni yasalardan hoşnut olduğunu görüyordum. Bunlar komünlerin kasalarını yoksullaştıran ama ayaktakımının işine gelen güzel şeylerdi.

Gene aynı ayaktakımı (Maubert Meydanı'nda ve mahallelerin birahanelerinde konuşulanlara kulak vermek yeterliydi) giyotinin kaldırılmasını alkışlarken (elbette) mahalledeki pek çok işçinin hayatını karartan fahişeliği yasaklayan yasaya karşı çıkıyordu. Paris'in bütün yosmaları Versay'a göç et-

mişlerdi; Ulusal Muhafızlar'ın yiğitleri gençlik ateşlerini nerede dindiriyorlardı bilmem.

Kentsoyluları kendine düşman etmek için işte şimdi kilise karşıtı yasalar çıkıyordu; kilise ve devletin birbirinden ayrılması, kilisenin mallarına el konması –papazların ve rahiplerin tutuklanması gibi söylentileri hiç saymıyorum– bu yasalardan bazılarıydı.

Nisan ortasında Versay ordusunun bir öncüsü kuzeybatı bölgesine, Neuilly'ye girmiş ve yakaladığı herkese ateş etmeye başlamıştı. Mont-Valérien'den açılan ateşle Zafer Takı bombalanıyordu. Birkaç gün sonra kuşatmanın en inanılmaz olayına tanık oldum: Masonların geçit resmi. Masonların Komün yanlısı olduğunu sanmıyordum ama işte amblem ve tören önlükleriyle yürüyorlardı: Bombalanan köylerdeki yaralıları taşımak için Versay hükümetinin kısa bir ateşkes yapmasını istiyorlardı. Zafer Takı'na kadar geldiler, o sırada büyük bir rastlantı sonucu top atışı durmuştu, çünkü belli ki biraderlerinin büyük bölümü kral yanlılarıyla şehir dışındaydı. Ama işte Versay masonları bir günlük ateşkes için kullanılmışlardı; anlaşma orada kalmıştı ve Paris masonları Komün'le aynı safta yer almıştı.

Komün günlerinde yüzeyde olup bitenler hakkında pek fazla bir şey hatırlamamamın nedeni o günlerde Paris'i yeraltından kat etmekte olduğumdur. Lagrange'ın bir mesajı yüksek askeri kumandanların öğrenmek istedikleriyle ilgiliydi. Paris'in altının kanalizasyon sistemiyle delik deşik edildiğine inanılır ve bu romancıların da pek hoşuna giden bir konudur ama lağım ağının altında da şehrin sınırlarına hatta daha ötesine kadar uzanan kireçtaşı ocakları ve antik yeraltı mezarları vardır. Bazıları hakkında az bazıları hakkında da çok bilgi vardır. Askerler şehrin dış dairelerinde bulunan kalelerin yeraltından kent merkezine bağlandığını biliyorlardı ve Prusyalılar geldiğinde düşmanın kötü bir sürpriz yapma-

sını engellemek için bazı geçişleri aceleyle kapamışlardı; oysa Prusyalılar bu olasılığı hiç düşünmedikleri gibi bu dolambaçlı dehlizlere girmek bir daha çıkamamak ve mayınlı bir arazide ölmek anlamına geldiği için hiç cesaret edememişlerdi.

Aslında yeraltı mağaraları ve mezarları çok fazla bilinmezdi; bunlara ilişkin en çok bilgi sahibi olanlar yeraltı dünyasının kopuklarıydı ve bu dehlizleri karaborsa malları gizlemek ve polis baskınından kaçmak için kullanıyorlardı. Benim görevim kanallarda yolumu bulabilmek için mümkün olan bütün çapulcuları sorgulamaktı.

Emir pusulasını suçlamak için kendimi tutamamış ve şunu iletmiştim: "İyi ama ordunun ayrıntılı haritaları yok mu?" Lagrange bana şöyle yanıt vermişti: "Aptalca sorular sormayın. Savaşın başında Genelkurmay kazanacağından o kadar emindi ki Fransa değil sadece Almanya haritası dağıtmıştı."

İyi yemek ve şarabın bulunmaz olduğu dönemlerde *tapis franc*'larda eski ahbapları yakalayıp onları güzel bir kümes hayvanı ve birinci kalite şarap ikram edebileceğim şık lokantalara götürmek kolay bir çözümdü. Bu kişiler sadece konuşmakla kalmıyorlar, şahane yeraltı gezintilerinde rehberlik ediyorlardı. Önemli olan iyi bir fenere sahip olmak, sağa ya da sola ne zaman dönüleceğini akılda tutabilmek için yol boyunca bulunan giyotin resmi, eski bir tabela, kömürle çizilmiş şeytan eskizi ya da buradan hiç çıkamamış birinin adı gibi farklı işaretleri zihne kaydetmekti. Bu savaş anıtı yol boyunca ilerlemekten çekinmemek gerekiyordu, çünkü doğru kurukafalar izlendiğinde, birkaç basamakla zevkli bir lokalin bodrum katına ulaşılıyor ve sonra yeniden yıldızları seyretmeye dönülebiliyordu.

Bu yerlerin bazıları sonraki yıllarda ziyaret edilebildi ama bazıları sadece benim muhbirlerimin bildikleri yerler olarak kaldı.

Sözün kısası, mart sonuyla mayıs sonu arası bayağı para hak ettim; Lagrange'a olası yolları işaret eden çizimler gönderiyordum. Sonra iletilerimin pek bir işe yaramadığını fark ettim, çünkü hükümet artık Paris'e girmek için yeraltını kullanmıyordu. Versay'ın şimdi beş kolordusu vardı; askerleri eğitimli ve bilinçliydi ve kısa sürede çözeceğimiz üzere, akıllarında tek bir düşünce vardı: Asla tutuklanmayı kabul etmiyorlardı; yakalanan her asker ölü bir adam olmalıydı. Evet, alınan karar buydu ve hatta hükmün uygulanışını gözlerimle görecektim. Tutuklular, on kişiyi aşarsa idam mangasına bir mitralyöz verilecek denmişti. Düzenli ordunun erlerinin yanına *brassardier*'ler de katılmaya başlanmıştı; kollarına üç renkli bir şerit sarılan bu kürek mahkûmu ve benzeri tipler düzenli birliklerden çok daha acımasız oluyordu.

21 Mayıs Pazar günü, öğleden sonra saat ikide sekiz bin kişi Ulusal Muhafızlar'ın dul eşleri ve yetim çocukları yararına verilen konseri dinlemek için Tuileries Parkı'nda toplanmıştı ve henüz kimse yardım edilmesi gereken garibanların o andan itibaren hızla çoğalacağını bilmiyordu. Gerçekten de (ama bu sonra öğrenildi) konser sürerken, saat dört buçukta hükümet üyeleri Saint-Cloud kapısından Paris'e giriyorlar, Auteuil ile Passy'yi işgal ediyorlar, yakalanan bütün Ulusal Muhafızlar'ı öldürüyorlardı. Sonradan söylenenlere göre akşamın yedisinde en az yirmi bin Versaylı şehre girmişti ve Komün yetkilileri bu arada kim bilir ne yapıyorlardı. Devrim yapmak için iyi bir askeri eğitim gerekiyordu ama iyi bir eğitimin varsa devrim yapmıyor, iktidar tarafında duruyordun; işte bu nedenle devrim yapmak için bir neden göremiyordum (mantıklı bir nedenden söz ediyorum).

Pazartesi sabahı Versaylılar toplarını Zafer Takı'nın altına yerleştiriyorlardı; birileri Komüncülere düzenli savunma yapmaktan vazgeçmelerini ve herkesin kendi mahallesinde

barikat kurmasını emretmişti. Eğer bu doğru idiyse Versay askerlerinin daha da işine gelirdi.

Şimdi dört bir yanda barikatlar kuruluyor, Opéra ya da Saint-Germain'in *faubourg*'u yani uzak semtleri gibi Komün düşmanı mahallelerde bile görünürde halk buna yardım ediyordu; Ulusal Muhafızlar şık hanımları evlerinden çıkartıyorlar ve en değerli mobilyalarını sokağa yığmaları için teşvik ediyorlardı. Bir sonraki barikatın yerini belirlemek için yola bir ip çekiliyordu ve herkes gidip oraya sökülmüş bir kaldırım taşı ya da kum torbası bırakıyordu; pencerelerden iskemleler, komodinler, sedirler, şilteler atılıyordu; bu kimi zaman ev sahibinin rızasıyla kimi zaman da artık boş kalmış evin en arka odasına kapatılan ev sahibinin gözyaşlarına rağmen yapılıyordu.

Bir subay işbaşındakileri bana gösterdi ve şöyle dedi: "Siz de bir el verin vatandaş; sizin de özgürlüğünüz için ölmeye gidiyoruz!"

Ben de bir şeyler yapar gibi yapmak için yolun sonuna düşmüş bir tabureyi almaya gittim ve köşeyi dönüp sıvıştım.

Parisliler bir yüzyıldan beri barikat yapmayı severler; pek ciddi olmasa da ilk top atışıyla da dağılırlar: Barikatlar kendilerini kahraman gibi hissetmelerine yarar ama önemli an geldiğinde barikat kuranların kaçının ortada kaldığını merak ederim. Benim gibi yapacaklardır, savunmada en aptallar kalacak, onlar da oldukları yerde vurulacaklardır.

Paris'te işlerin nasıl geliştiğini görmek sadece uçan balona binmekle mümkün olacaktı. Kimi Ulusal Muhafızlar'ın toplarının bulunduğu École Militaire'in işgal edildiğini, kimi Clichy Meydanı'nda savaşıldığını, kimi de Almanların hükümete kuzeyde giriş yapma hakkını tanıdığını söylüyordu. Salı günü Montmartre ele geçiriliyor, kırk erkek, üç kadın ve dört çocuk Komüncülerin Lecomte ve Thomas'yı kurşunladıkları yere götürülüyor ve orada kurşuna diziliyorlardı.

Çarşamba günü Tuileries dahil pek çok kamusal yapının alev aldığını gördüm; kimi hükümetin ilerlemesini durdurmak için Komün yanlılarının, kimi de gözünü şeytan bürümüş bazı Jakobenlerin, *petroleuse*'lerin, ellerinde petrol tenekesiyle dolaşıp, yangın çıkarttıklarını söylüyordu; yangınları hükümetin attığı havan toplarının çıkardığına yemin eden de vardı, eski Bonapart yanlılarının tehlikeli arşivleri yok etmek için bu bahaneden yararlandıklarını söyleyen de – ilk anda ben de Lagrange'ın yerinde olsaydım böyle yapardım diye düşündüm ama sonra iyi bir gizli ajanın istihbaratı sakladığını ama yok etmediğini fark ettim, çünkü birilerine şantaj yapmak için bilgiler her zaman işe yarardı.

Aşırı kuruntulu davranarak ve bir çarpışmanın ortasında kalma korkusuyla, son kez olmak üzere güvercinliğe gittim ve orada Lagrange'dan gelen bir ileti buldum. Bana artık güvercinlerle haberleşmemize gerek kalmadığını söylüyor ve Louvre yakınlarında bir adres veriyordu; şimdi işgal altında olan bu yere giderek hükümet yanlılarının kapattığı kapılardan parolayla geçebilecektim.

Tam o anda hükümet yanlılarının Montparnasse'a vardıklarını öğrendim; Montparnasse'taki bir şaraphanenin mahzenini ziyaret etmiştim; buraya Assas Sokağı'nın altından uzanan ve Cherche Midi Sokağı'na varan bir kanaldan gitmiştim; bu yol kavşaktaki terk edilmiş bir yapının deposuna çıkıyordu; Croix-Rouge ağırlıklı olarak Komün'ün elindeydi. O ana dek yeraltı araştırmalarım bir işe yaramamış olduğundan ve kendimi çabamın karşılığını kazanmak zorunda hissettiğimden Lagrange'a gittim.

Île de la Cité'den Louvre yakınlarına varmam zor olmadı ama Saint Germain l'Auxerrois'nın arkasında beni biraz etkilediğini itiraf etmek zorunda kaldığım bir sahneyle karşılaştım. Bir erkek, bir kadın ve bir çocuk geçiyordu ve zorla ele geçirilmiş bir barikattan kaçar gibi bir havaları yok-

Orta yaşlarda son derece sıradan suratlı [...] bir bey döndü ve elimi sıkmadan beni medeni bir şekilde selamladı. "Yüzbaşı Simonini, tahmin ediyorum. Adım Hébuterne..." (s. 294)

tu; derken olasılıkla Louvre'un ele geçirilişini kutlayan sarhoş *brassardier* çetesi adamı kadının kolundan çekiştirdiler, kadın ağlayarak kocasına sarılınca üçünü de duvara doğru ittiler ve oracıkta delik deşik ettiler.

Parolamı verebilmek için gerçek askerlerin olduğu sıralardan geçmeye çalıştım ve bazı kişilerin büyük kent haritasına renkli raptiyeler sapladıkları bir salona alındım. Göremeyince, Lagrange'ı sordum. Orta yaşlarda son derece sıradan suratlı (yani tanımlamaya kalksam hiçbir özelliğini sayamayacağım) bir bey döndü ve elimi sıkmadan beni medeni bir şekilde selamladı.

"Yüzbaşı Simonini, tahmin ediyorum. Adım Hébuterne. Bu andan sonra Bay Lagrange ile yapmış olduğunuz her işi benimle yapacaksınız. Biliyorsunuz, devletin gizli servisleri de, özellikle savaş sonunda yenilenmek zorundadır. Bay Lagrange onurlu bir emekliliği hak ediyordu, belki de şimdi bu sevimsiz kalabalıktan uzakta, bir yerlerde *à la ligne* balık avlıyordur."

Soru sormanın sırası değildi. Ona Assas Sokağı'ndan Croix-Rouge'a uzanan yeraltı kanalından söz ettim; Hébuterne Croix-Rouge'da bir operasyon yapmanın çok yararlı olacağını, çünkü Komün yanlılarının güneyden geleceğini tahmin ettikleri hükümet yanlılarına karşı oraya asker yığdıklarının haberini aldığını söyledi. Bu nedenle bana gidip adresini ona verdiğim şaraphanede *brassardier* çetesini beklememi söyledi.

Acele etmeden, Hébuterne'in benden önce oraya varması için Sen kenarından yürüyerek Montparnasse'a ulaşmayı düşünürken sağ kıyının bir kaldırımında kurşuna dizilmiş yirmi cesedin yattığını gördüm. Belli ki yeni öldürülmüşlerdi ve hepsi farklı sosyal sınıflardan, farklı yaşlardan kişilerdi. Proleter giyimli ağzı bir karış açık gencin yanında kıvırcık saçlı, bıyıkları bakımlı, ellerini henüz kırışmış redingotunun üzerinde kavuşturmuş orta yaşlarda bir kentsoylu yatıyordu; onun yanındaki tipin sanatçı bir havası vardı; bir tanesi de

sol gözünden kurşun yediği için tanınmaz bir haldeydi, kim bilir kaç kurşunla dağılmış beynini bir arada tutmak isteyen merhametli biri başının etrafına bir havlu sarmıştı. Ve bir de kadın vardı; belki de bir zamanlar güzeldi.

Oracıkta, mayıs güneşi altında yatıyorlardı, mevsimin ilk sinekleri şölene koşmuş, üzerlerinde uçuşuyordu. Sanki rastgele seçilmişler ve birilerine ders olsun diye vurulmuşlar, sonra da o sırada geçmekte olan ve top arabasını çeken hükümet yanlısı mangaya yol açmak için kaldırıma dizilmişler gibiydiler. Bu yüzlerde beni en çok etkileyen, yazarken bile rahatsız olduğum unsur *umursamazlıktı:* Sanki onları bir araya getirmiş olan kadere razı olarak uyuyakalmışa benziyorlardı.

Sıranın sonuna geldiğimde, ötekilerden biraz ayrı yatan, sanki buraya sonradan taşınmış gibi duran son ölünün görüntüsü beni altüst etti. Yüzünün bir bölümü kurumuş kanla kaplı olsa da Lagrange'ı hemen ve gayet net tanıdım. Gizli servis yenileniyordu.

Ruhum kadın gibi hassas değildir ve bir rahibin cesedini lağım kanalına sürüklemişliğim bile vardır ama işte bu görüntü beni çok rahatsız etti. Merhametten değil, bunun benim başıma da gelebileceğini düşündüğümden tedirgin olmuştum. Buradan Montparnasse'a giderken Lagrange'ın adamı olduğumu bilen birine rastlamam yeterliydi; bu bir Versaylı ya da bir Komüncü olabilirdi; her ikisinin de bana güvensizlik duymaya hakkı vardı ve o günlerde güvensizlik demek öldürmek demekti.

Hâlâ yanmakta olan yapıların orada Komün yanlılarına rastlamamın zor olacağını ve hükümet yanlılarının henüz bölgeyi gözaltına almamış olduklarını hesaplayarak Sen Nehri'ni geçmeyi, Bac Sokağı'nı boydan boya yürümeyi ve Croix-Rouge kavşağına varmayı göze aldım. Oradan hemen terk edilmiş depoya girebilir ve yolun gerisini yeraltından tamamlayabilirdim.

Croix-Rouge dörtyol ağzında savunma sisteminin benim binaya ulaşınamı engelleyeceğini sandıysam da böyle olmadı. Silahlı gruplar bazı evlerin eşiklerinde emir bekliyorlardı; ağızdan ağza çelişkili haberler dolaşıyordu; hükümet yanlılarının ne taraftan gelecekleri bilinmiyordu; birileri söylentilere göre küçük barikatları şu yolun ağzından alıp, bu yolun ağzına taşıyordu. Ulusal Muhafızlar'ın oluşturduğu daha ciddi bir grup yaklaşmaktaydı ve bu kentsoylu mahallenin halkının çoğu askerleri boş yere kahramanlık yapmamaları için uyarmaya çalışıyorlardı; Versay'ın adamlarının da Cumhuriyetçilerin de yurtsever olduklarını, Thiers'in tutuklansalar bile bütün Komün yanlılarına genel af vaat ettiğini anlatmaya çalışıyorlardı...

Gireceğim yapının kapısı aralıktı, girmemle iyice kapamam bir oldu; önce depoya, sonra bodruma inerek ve yönümü gayet iyi tayin ederek Montparnasse'a vardım. Orada dönüş yolunda beni izleyen otuz kadar *brassardier* ile burun buruna geldim; adamlar depodan üst katlardaki dairelere yöneldiklerinde ev sahiplerini korkutacaklarını sandılar ama iyi giyimli kişiler onları memnuniyetle karşıladılar ve kavşağın en iyi görülebildiği pencereleri gösterdiler. O anda Dragon Sokağı'ndan gelmekte olan süvari subayının uyarı mesajı getirdiği belliydi. Olasılıkla Sèvres ya da Cherche-Midi Sokağı'ndan gelebilecek saldırılara karşı bir uyarıda bulunacaktı; iki sokağın köşesindeki Komüncüler yeni bir barikat kurmak için kaldırım taşlarını sökmeye başlamışlardı.

Brassardiers işgal edilmiş dairelerin pencerelerine yerleşirlerken, eninde sonunda Komüncülerin top atışına uğrayacak bir yerde kalmanın uygun olmayacağına karar vererek aşağıya indim ve daha büyük bir kargaşayla karşılaştım. Binanın pencerelerinden açılacak ateşin yörüngesini de bildiğimden tehlike anında emekleyerek sıvışmak için Vieux Colombier Sokağı'na bakan köşeye sığındım.

Komüncülerin büyük bölümü çalışmak için silahlarını kenara yığdıkları için, pencerelerden başlayan ateş onları hazırlıksız yakaladı. Sonra silahlarını alsalar bile ateşin nereden geldiğini anlayamadılar ve Grenelle Sokağı'yla Four Sokağı yönüne insan hizasında ateş açmaya başladılar; öyle ki kurşunların Vieux Colombier'ye de ulaşacağından korkarak gerilemeye başladım. Sonra birileri düşmanın yüksekten ateş ettiğini fark etti ve evlerden sokağa, sokaktan evlere karşılıklı kurşunlar uçuştu; bir tek hükümet askerleri kime ateş ettiklerini iyi görüyorlardı ve isabet ettiriyorlardı; oysa Komüncüler henüz hangi pencereleri hedef alacaklarını kestirememişlerdi. Sözün kısası kolay bir kıyım oldu; dörtyol ağzından "İhanet!" çığlıkları duyuluyordu. Hep böyledir, başarısız olduğunda beceriksizliğin konusunda suçlayacak birilerini bulursun. Ne ihaneti, diyordum kendi kendime; siz değil devrim yapmak, nasıl savaşılacağını bile bilmiyorsunuz.

Sonunda birisi hükümet askerlerinin işgal ettiği evin hangisi olduğunu anladı ve sağ kalanlar büyük kapıyı kırma girişiminde bulundular. Tahminime göre *brassardiers* çoktan yeraltına inmişlerdi ve içeri giren Komüncüler evleri boş buldular ama ben orada durup beklemekten vazgeçtim. Sonradan öğrendiğim üzere, hükümetin çok sayıdaki askeri gerçekten de Cherche-Midi Sokağı'ndan geliyorlardı; demek ki Croix-Rouge köşesinde kalan son savunmacılar hezimete uğradılar.

En dar sokakları seçerek ve tüfek sesi gelen yönlerden uzak kalmaya çalışarak çıkmaz sokağıma vardım. Duvarlara henüz yapıştırılmış afişlerde Halk Sağlığı Komitesi yurttaşları son savunmaya çağırıyordu ("Aux barricades! L'ennemi est dans nos murs. Pas d'hesitations!").

Maubert Meydanı'ndaki bir birahanede son haberleri öğrendim: Saint Jacques Sokağı'nda yedi yüz Komüncü öldürülmüştü, Lüksemburg cephaneliği havaya uçurulmuştu, Komüncüler intikam için Roquette Hapishanesi'nde yatan ve

aralarında Paris Başpiskoposu da bulunan bazı rehineleri çıkartıp duvara dizmişlerdi. Başpiskoposu kurşuna dizmek geri dönüşü olmayan bir noktaya işaret ediyordu. İşlerin normale dönmesi için kan banyosunun durması gerekliydi.

Ama işte bana bunlar anlatılırken, içeriye giren birkaç kadın müşterilerin sevinç naralarıyla karşılandı. Bunlar kendi *brasserie*'lerine dönen *les femmes* idi! Hükümet yanlıları Komüncülerin yasakladığı fahişeleri yanlarında Versay'a götürmüşlerdi ve şimdi hayatın normale döndüğünü ifade etmek için onları yeniden şehirde dolaşmaya teşvik ediyorlardı.

Bu it sürüsü arasında daha fazla oyalanamazdım. Komün'ün tek olumlu işi boşa çıkmıştı.

Sonraki günlerde Komün söndü gitti; süngülerle son göğüs göğse çarpışma Père-Lachaise Mezarlığı'nda yaşandı. Hayatta kalabilen yüz kırk yedi kişinin yakalanıp, oracıkta öldürüldüğü anlatılıyordu.

Böylece kendilerini ilgilendirmeyen işlere burunlarını sokmamayı öğrendiler.

18

Protokoller

10 ve 11 Nisan 1897 güncelerinden

Savaşın bitimiyle Simonini her zamanki işine dönmüştü. Neyse ki, can veren onca kişi yüzünden miras hakları gündemdeydi –cephede ya da barikatlarda şehit düşen pek çok genç ise henüz vasiyet hazırlamaya vakit bulamamıştı– ve bu nedenle Simonini'nin işi başından aşkındı – arpalığı boldu. Öncesinde yoğun bir fedakârlık yaşanınca barış ne güzel bir şeydi.

Günce, sonraki yılların rutin noterlik çalışmalarını ele alıyor ve o dönemde asla aklından çıkartamadığı bir arzuyu vurguluyordu: Prag Mezarlığı belgesinin satışıyla ilgili ilişkileri yeniden kurabilmek istiyordu. Goedsche'nin bu arada ne iş yaptığını bilmiyordu ama onun önüne geçmeliydi. İlginç olan, Komün günleri boyunca Yahudilerin ortadan kaybolmuş olmalıydı. Köklü komplocular gizlice Komün'ün sonunu getirmeye çalışıyorlar ya da tam tersine sermaye zenginleri savaş sonrasına hazırlık yapmak için Versay'da mı gizleniyorlardı? Ama onlar masonların arkasında dururlardı, Paris masonları Komüncülerle birlikte saf tutmuşlardı; Komüncüler bir başpiskoposu vurmuşlardı ve Yahudilerin de bir şekilde bunda parmağı olmalıydı. Çocuklar bile öldürülüyordu, nerede kalmış piskoposlar.

O böyle düşünürken, 1876 yılının bir günü alt kattaki kapının çaldığını işitti ve açtığında karşısında rahip giysili yaşlı bir bey buldu. Simonini önce onun kutsal ekmek ticareti ya-

pan satanist rahip olduğunu sandıysa da daha dikkatli bakınca artık kırlaşmış ama eskisi gibi dalgalı saç yığını altında, neredeyse otuz yıl aradan sonra Peder Bergamaschi'yi tanıdı.

Karşısında duran adamın, çocukluğunu bildiği Simonino olduğundan emin olmak Cizvit rahip için daha zor oldu; –savaştan sonra gene siyah olsa da kırklık biri için artık kırlaşmaya başlayan– sakal da durumu güçleştirmişti. Sonra gözleri ışıldadı ve gülümseyerek şöyle dedi: "Ah, evet; sen Simonino'sun, sensin değil mi oğlum benim! Neden kapıda tutuyorsun beni?"

Gülümsüyordu ama, söylemeye cüret edebilirsek, bir kaplan, en azından bir kedi gibi gülümsüyordu. Simonini onu üst kata almış ve hemen sormuştu: "Nasıl bulabildiniz beni?"

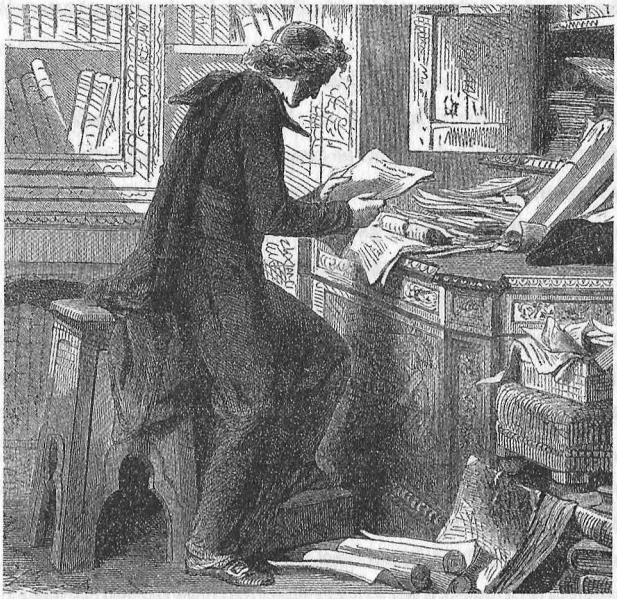
"Eh oğlum" demişti Bergamaschi, "biz Cizvitlerin şeytandan bile daha çok şey bildiğimizi unuttun mu? Piemonte halkı bizi Torino'dan kovduysa da pek çok kişiyle iyi ilişkilerimi sürdürdüğümden önceleri bir noterin yanında çalışarak sahte vasiyetler yazdığını öğrendim ve biraz buruldum; sonra Piemonte gizli servislerine teslim ettiğin bir raporda III. Napolyon'un danışmanı olarak adımı zikrettiğin ve beni Prag Mezarlığı'nda Fransa ve Sardinya Krallığı'na karşı entrika düzenlemekle suçladığını öğrendim. İyi bir buluş diyebilirdim ama sonradan bütün bunları o rahip düşmanı Sue'den kopya ettiğini fark ettim. Seni aradım ama Garibaldi ile birlikte Sicilya'ya gittiğini, sonra da İtalya'dan ayrıldığını söylediler. Dernek'le nazik ilişkiler içinde olan General Negri di Saint Front bana Paris'i işaret etti; biraderlerimin de İmparatorluğun gizli servislerinde tanıdıkları var. Sonuç olarak Ruslarla ilişki kurduğunu ve Prag Mezarlığı'nda geçen hakkımızdaki şu raporun Yahudiler hakkında bir rapora dönüştüğünü öğrendim. Ama aynı zamanda Joly adındaki kişiden bilgi aldığını öğrenince, gizli yollardan Carbonari ile çarpışma sırasında kahramanca can veren Lacroix diye birinin ofisinde kalmış bu kitabın bir kopyasını

ele geçirebildim; Joly, Sue'den kopya çekmişti, sen de Joly'den kopya çekmiştin. Nihayet Alman Cizvit kardeşlerim bana Goedsche diye birinin gene Prag Mezarlığı'nda geçen bir törenden söz ettiğini bildirdiler; burada da Yahudiler aşağı yukarı senin Ruslara teslim ettiğin raporda kaleme aldığın şeyleri söylüyorlardı. Ne var ki ben, Cizvitlerin göründüğü ilk şeklin sana ait olduğunu ve Goedsche'nin berbat romanından önce yazıldığını biliyordum."

"Nihayet hakkımı veren biri çıktı!"

"Bırak da sözümü bitireyim. Sonra, savaş, kuşatma ve Komün günleri yüzünden Paris benim gibi rahip giysili biri için sağlıksız bir yer haline gelmişti. Seni bulmak için buraya dönmeye karar verdim, çünkü Prag Mezarlığı'ndaki Yahudi öyküsünün aynısı, birkaç yıl önce Sen Petersburg'da yayımlanan bir fasikülde boy gösterdi. Gerçek olaylara dayanan bir romandan alıntı olarak sunuluyordu; yani kaynak Goedsche idi. Şimdi, tam da bu yıl aşağı yukarı aynı metin Moskova'da yayımlanan bir kitapçıkta çıktı. Sözün özü, ister öyle ister böyle, Yahudiler çevresinde toplumsal bir durum yaratılmaya çalışılıyor ve onların bir tehdit oluşturduğu gözlere sokulmak isteniyor. Ama bu bizim için de bir tehdit anlamına geliyor, çünkü Alliance Israélite aracılığıyla masonların arkasına gizleniyorlar ve Papa Hazretleri bütün bu kilise düşmanlarına karşı bir mücadele başlatmaya karar verdi. Ve işte sevgili Simonino, Piemontelilerle oynadığın oyun yüzünden bana kendini bağışlatmalısın. Adını bu kadar kötüye çıkardıktan sonra İsa Derneği'ne bir şeyler borçlusun."

Bu Cizvitler Hébuterne'den, Lagrange'dan, Saint Front'dan daha becerikliydiler, her zaman herkes hakkındaki her şeyi biliyorlardı, gizli servislere gereksinme duymuyorlardı, çünkü bizzat kendileri bir gizli servisti; dünyanın dört bir yanında biraderleri vardı ve Babil Kulesi'nin yıkılmasından bu yana konuşulan her dilde söylenen her sözü takip ediyorlardı.

Bergamaschi, hahamın konuşmasını daha inanılır kılmak için Rahip Barruel'in anlattığı her şeyi ve özellikle de dedesinin ona gönderdiği mektubu yeniden gündeme getirmesi gerektiğini sözlerine ekledi. (s. 303)

Komün'ün bütün Fransa'da çökmesinden sonra din adamlarına karşı çıkanlar bile son derece dindar olmuşlardı. Hatta Tanrı'sız geçen günleri unutturmak için Montmartre'a bir tapınak yapılmasından bile söz edilir olmuştu. Restorasyon dönemine girildiyse, iyi bir restoratör olarak çalışmak gerekiyordu. "Anlaştık peder" dedi Simonini, "benden ne istediğinizi söyleyin."

"Senin çizginde ilerleyelim. İlk önce, hahamın konuşmasını Goedsche denen o adam kendi adına satıyorsa, bir yandan bundan daha zengin ve şaşırtıcı bir yorum yaratmalı; öte yandan da Goedsche'yi kendi yorumunu yaymaktan men edecek hale sokmalı."

"O sahtekârı nasıl kontrol altına alabilirim ki?"

"Alman biraderlerime onu gözden kaçırmamalarını ve gerekirse sesini kesmelerini söyleyeceğim. Hayatı hakkında bildiklerimize bakılacak olursa, dört bir yandan yakalanabilecek bir şahıs. Şimdi sen hahamın konuşmasını daha ayrıntılı biçimde ve günümüzün siyasi olaylarına daha fazla gönderme yapan bir belge olarak yeniden kaleme almalısın. Joly'nin hakaretlerinden de koru kendini. Diyeceğim, Yahudi Makyavelizmini ve devletin yozlaşması için yaptıkları planları ortaya dökmelisin."

Bergamaschi, hahamın konuşmasını daha inanılır kılmak için Rahip Barruel'in anlattığı her şeyi ve özellikle de dedesinin ona gönderdiği mektubu yeniden gündeme getirmesi gerektiğini sözlerine ekledi. Acaba Simonini bunun bir kopyasını hâlâ saklıyor muydu? Barruel'e gönderilmiş özgün metin olarak ortaya çıkartılabilirdi.

Simonini kopyayı dolabın dibinde, bir zamanlar kullandığı küçük mücevher kutusunun içinde bulmuştu. Böyle değerli bir buluntu karşılığında Peder Bergamaschi'den alacağını istemişti. Cizvitler cimri olurdu ama şimdi işbirliği yapmak zorundaydı. Ve işte 1878 Temmuzu'nda çıkan *Contemporain*

dergisinde Barruel'e sırdaşlık etmiş olan Peder Grivel'in anıları, –Simonini'nin başka kaynaklardan ve dedesinin mektubundan edinmiş olduğu haberlere dayanarak– yayımlanmıştı. "Prag Mezarlığı arkadan gelecek" demişti Peder Bergamaschi. "Bazı patlayıcı haberleri bir kerede verirsen ilk izlenimden sonra unutulur. Aksine yudum yudum vermeli; her yeni haber bir öncekinin anısını canlandıracaktır."

Simonini, yazdıkça dedesinin mektubunun yarattığı *repêchage* yüzünden açık bir mutluluk duymaya başlamıştı; erdemli bir duyguyla yaptığı bu işin, belli bir mirası akladığını hissediyordu. İyi niyetle ve gayretle hahamın konuşmasını zenginleştirmeye girişmişti. Joly'yi yeni baştan okumuş ve bu okuyuşunda tartışma meraklısı bu şahsın Sue'nün etkisi altında o kadar da fazla kalmamış olduğunu düşünmüştü; onun Machiavelli-Napolyon'una bambaşka haksızlıklar yüklemişti ve bunlar bizzat Yahudiler için düşünülmüş gibiydi.

Simonini toparladığı malzemenin ne kadar zengin ve geniş olduğunu fark ediyordu: Hahamın, Katolikleri etkilemesi beklenen vaazında geleneklerin saptırılması planına sık sık vurgu yapılmalıydı ve belki Gougenot des Mousseaux'dan Yahudilerin fiziksel üstünlüğü veya Brafmann'dan Hıristiyanları tefecilikle sömürme fikri ödünç alınmalıydı. Cumhuriyetçiler giderek daha fazla denetlenen basına vurgu yapılmasından rahatsız olacaklardı; esnaf ve küçük tasarruf sahipleri bankalara güvenmediğinden (halk bankaların sadece Yahudilerin elinde olduğunu düşünürdü) Yahudilerin uluslararası ekonomik planlarından söz edildiğinde kulaklarını dikeceklerdi.

Zihninde yavaş yavaş gelişen düşüncenin fazla Yahudi ve Kabala koktuğunu bilmiyordu. Hazırlaması gereken sadece Prag Mezarlığı'nda tek bir sahne ve hahamın tek bir vaazı olmamalıydı; kilise, sosyalistler, Ruslar, Fransızlar için farklı farklı konuşmalar yazmalıydı. Bütün vaazları önceden yaz-

mak zorunda da değildi. Ayrı ayrı kâğıtlar farklı biçimde karıştırıldığında şu ya da bu vaazı ortaya çıkarmalıydı – böyle olunca farklı alıcılara ve her birinin gereksinmesine uygun vaazı satabilirdi. Kısacası, iyi bir noter gibi değişik davalarda savunmaları için avukatlara vereceği farklı tanıklıkları, itirafları tutanağa geçirir gibiydi –nitekim bu notlarına Protokoller başlığını atmıştı– Peder Bergamaschi'ye her şeyi göstermiyordu; onun için sadece en dinsel özelliklere sahip olanları seçiyordu.

Simonini, güncesinde o yıllara ilişkin çalışmasını ilginç bir notla bitiriyor: 1878 yılının sonuna doğru aldığı ve onu çok rahatlatan bir habere göre hem Goedsche (muhtemelen onu her geçen gün daha şişiren bira yüzünden) hem de zavallı Joly –her zamanki umutsuzluğuyla başına sıktığı tek kurşun yüzünden– bu dünyadan ayrılmışlardı. O kötü bir insan değildi, ruhu huzur bulsun.

Olasılıkla o sevgili merhumu anmak için günce yazarı bu konuyu fazla uzatmıştı. Yazarken yazısı giderek dolaşık bir hal almış ve yarıda kesilmişti. Belli ki yazarken uyuyakalmıştı.

Ama ertesi gün, neredeyse akşamüstüne doğru uyanan Simonini, güncesinde Dalla Piccola'nın yazısını görüyordu; Rahip, sabah bir şekilde onun çalışma odasına girmiş, alter ego'sunun yazdıklarını okumuş ve ahlaki olarak bazı vurgulamalar yapmayı uygun bulmuştu.

Neyi vurgulamıştı? Goedsche ve Joly'nin ölümlerinin bizim yüzbaşıyı şaşırtmaması gerektiğini, –bilerek unutmaya çalışmıyorsa– aslında onları pek hatırlamadığını belirtmişti.

Dedenin mektubu *Contemporain* dergisinde yayımlandıktan sonra Simonini, Goedsche'den bir mektup almıştı; dilbilgisel olarak kuşku götürse de oldukça açık bir dille yazılmıştı: "Sevgili Yüzbaşı, –diyordu mektup– tahminime göre *Con-*

temporain dergisinde yayımlananlar, daha sonra yayımlamayı planladıklarınızın mezesi olarak düşünülmelidir; bu belgenin bir kısmının bana ait olduğunu çok iyi biliyoruz; öyle ki (elde *Biarritz)* bütün metnin yazarı olduğumu da kanıtlayabilirim; oysa virgülleri sizin eklediğinize ilişkin bile olsa sizin elinizde hiçbir şey yok. Bu nedenle, her şeyden önce benimle buluşma konusunu düşünmenizi öneriyorum; belki –sizin tarzınızda olmayan– bir noter huzurunda bir araya gelebilir ve Prag Mezarlığı raporunun kime ait olduğu konusunu görüşebiliriz. Bunu kabul etmezseniz, sahtekârlığınızı kamuya açıklayacağım. Hemen ardından da gidip onun eliyle yazdığı bir mektubu yağmaladığınızı henüz bilmeyen Joly adındaki beyefendiyi haberdar edeceğim. Joly'nin avukat olduğunu unutmadıysanız, bu durumun sizin için ciddi bir sıkıntı yaratacağını anlayabilirsiniz."

Telaşlanan Simonini hemen Peder Bergamaschi ile bağlantı kurdu; rahip şöyle dedi: "Sen Joly ile ilgilen, biz Goedsche ile ilgilenelim."

Simonini, Joly ile nasıl ilgileneceğini bilemeyerek tereddüt ederken, Peder Bergamaschi'nin ona yazdığı bir pusuladan zavallı Herr Goedsche'nin yatağında huzur içinde can verdiğini öğreniyordu; rahip ona lanet olası bir Protestan bile olsa merhumun ruhunun huzur bulması için dua etmesini öğütlüyordu.

Simonini şimdi Joly ile ilgilenmenin ne anlama geldiğini anlıyordu. Bazı şeyleri yapmaktan hoşlanmıyordu ve eninde sonunda Joly'ye borçlu olan kendisiydi ama bazı vicdani kuruntular yüzünden Bergamaschi ile yaptığı planın suya düşmesini göze alamazdı. Az önce gördüğümüz üzere Simonini, şikâyetçi protestolarıyla rahatsız olmadan Joly'nin metnini yoğun bir biçimde kullanmayı düşünüyordu.

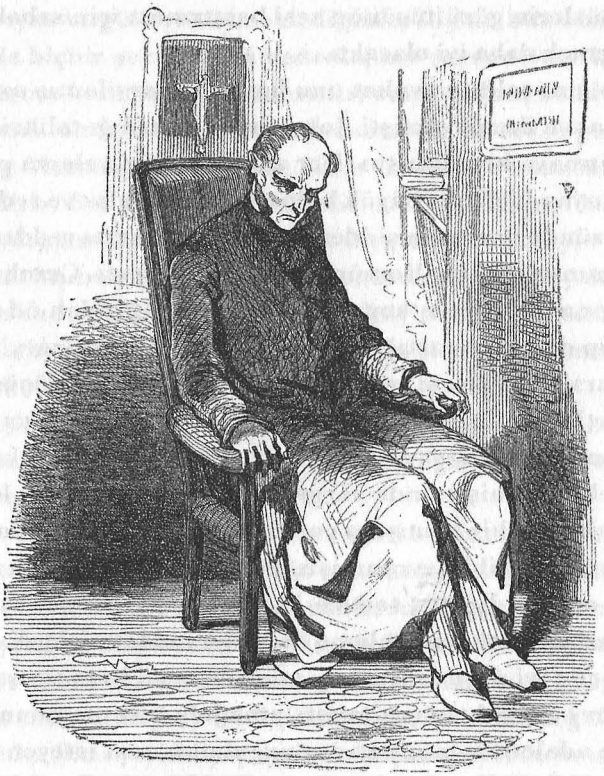
Bu arada bir kez daha eski Lappe Sokağı'na gitmiş ve evde tutabilecek küçüklükte bir tabanca almıştı: Çok güçlü olmasa da gürültüsüz bir silahtı bu. Joly'nin adresini anımsıyordu,

ufak da olsa apartman dairesinin güzel halılarla ve duvarda güzel işlemelerle süslü olduğunu biliyordu; bunlar da sesi iyice emecekti. Her ne olursa olsun Pont Royal'den ve Bac Sokağı'ndan geçen ya da Sen Nehri boyunca işleyen araba ve omnibüslerin gürültüsünün sesi bastırması için sabah eyleme geçmek daha iyi olacaktı.

Kapısını çaldığı avukat onu hayretle karşılamış ama hemen kahve ikram etmişti. Joly hemen yaşadığı talihsizlikleri anlatmaya koyulmuştu. Her zamanki gibi yalancı gazeteleri okuyan kişilerin büyük bölümünün (okurlar ve redaktörler) gözünde devrimin şiddetini ve önyargılarını reddetmesine karşın o hâlâ bir Komüncü olarak kalmıştı. Cumhurbaşkanlığına adaylığını koyan ve parasını cebinden ödeyerek bastırıp duvarlara astığı afişlerle onu suçlayan Grévy'nin siyasi hırslarına karşı çıkmanın doğru olacağını düşünmüştü. İşte bunun üzerine Cumhuriyet'e karşı komplolar yapan bir Bonapart yanlısı olmakla suçlanmış; Gambetta küçümseyerek "geçmişlerinde yargı sicili bulunan satılık kalemler" şeklinde bir konuşma yapmış; Raymond About ona bir sahtekârmış gibi davranmıştı. Sözün özü, Fransa basınının yarısı ona saldırmış, sadece *Figaro* bildirisini yayımlamış, ötekiler savunma mektubunu basmayı reddetmişlerdi.

Aslında iyi düşününce, Joly mücadelesini kazanmıştı, çünkü Grévy adaylıktan çekilmişti, ama Joly asla memnun olmayan ve adaletin sonuna kadar uygulanmasını isteyen insanlardan biriydi. Kendisini suçlayan iki kişiyi düelloya davet ettikten sonra ilanını reddettikleri için on gazeteye kara çalma ve kamusal hakaret davası açmıştı.

"Kendi savunmamı üstlendim ve Simonini sizi temin ederim ki basının görmezden geldiği ve konuşulmuş bütün skandalları ifşa ettim. Bütün o edepsizlere (yargıçları da dahil ediyorum) ne dedim, biliyor musunuz? Baylar, ben iktidar sahibiyken sizi susturan İmparatorluk'tan korkmadım ve şim-

"Öyle bir an geliyor ki, insanın içinde bir şeyler kırılıyor; ne enerji ne istek kalıyor. Yaşamak gerekir diyorlar ama yaşamak son vadede intihara sürükleyen bir sorun." (s. 309)

di onun en kötü taraflarına öykünen halinize gülüyorum. Sözümü kesmeye çalıştıklarında şöyle söyledim: Baylar, İmparatorluk beni nefrete teşvik etmek, hükümeti aşağılamak ve imparatora hakaret etmek suçuyla yargıladı – ama Sezar'ın yargıçları konuşmama izin verdiler. Şimdi Cumhuriyet'in yargıçlarından İmparatorluk zamanında sahip olduğum özgürlüğe sahip olabilmeyi talep ediyorum!"

"Ne oldu peki sonunda?"

"Ben kazandım; ikisi dışında bütün gazeteler hüküm giydi."

"Peki, o halde sizi hâlâ üzen nedir?"

"Her şey. Karşı tarafın avukatı eserimi övüyor ama gene de ölçüsüz tutkularım yüzünden geleceğimi mahvettiğimi, inatçı başarısızlığın gururumun cezası gibi beni adım adım izlediğini söylüyor. Üstelik şuna buna saldırmama karşın ne milletvekili ne bakan olmuşum. Belki siyasetçi olarak değil, edip olarak daha başarılı olabilirmişim. Ama bu da doğru değil, çünkü yazdığım çoktan unutuldu ve davalarımı kazandıktan sonra önemli olan bütün salonlardan uzaklaştırıldım. Pek çok savaşı kazandım ama gene de başarısız biriyim. Öyle bir an geliyor ki, insanın içinde bir şeyler kırılıyor; ne enerji ne istek kalıyor. Yaşamak gerekir diyorlar ama yaşamak son vadede intihara sürükleyen bir sorun."

Simonini, az sonra yapacağı eylemin pek yerinde olacağını düşünmeye başlamıştı. Bu bahtsızın, ciddi ve küçük düşürücü bir harekette bulunmasını, son bir başarısızlık yaşamasını engellemiş olacaktı. Bir hayır işlemek üzereydi. Üstelik tehlikeli bir tanıktan da kurtulmuş olacaktı.

Joly'den görüşünü almak istediği bir belgeye şöyle bir göz atmasını rica etmişti. Eline son derece kalın bir paket vermişti: bunlar eski gazetelerdi ve konunun ne olduğunu anlamak zaman alacaktı; Joly elinden kayan kâğıtları toparlayabilmek için bir koltuğa oturmuştu.

Sakince okumaya başlayan zavallının arkasına geçen Si-

monini tabancanın namlusunu onun başına dayamış ve ateş etmişti.

Şakağında açılan delikten ince bir kan sızarken Joly kaykılmış, kolları aşağı düşmüştü. Tabancayı eline vermek zor olmamıştı. Neyse ki bu, parmak izlerini ortaya çıkartan mucizevi bir tozun bulunmasından altı yedi yıl önce olmuştu. Simonini'nin Joly ile hesabını kapattığı dönemde henüz Bertillon kuramları geçerliydi ve bunlar kuşkulunun iskeletinin ve öteki kemiklerinin ölçümüne dayanıyordu. Joly'ninkinin intihar olmadığından kimse kuşkulanmazdı.

Simonini gazete paketini toparlamış, birlikte kahve içtikleri iki fincanı yıkamış ve evi derli toplu bir biçimde bırakmıştı. Sonradan öğrendiğine göre, apartmanın kapıcısı, komşusunu göremeyince Saint-Thomas-d'Aquin Mahallesi karakoluna haber vermişti. Kapı kırılmış, ceset bulunmuştu. Gazetedeki kısacık habere göre tabanca yere düşmüştü. Belli ki Simonini eline iyice sıkıştıramamıştı ama önemi yoktu. Şans eseri masada annesine, kız kardeşine, erkek kardeşine yazdığı mektuplar vardı... Açıkça intihardan söz etmese de tümü ağır ve soylu bir kötümserlik yüklüydü. Zavallının intihara gerçekten niyeti olmasaydı Simonini bu kadar rahatlamazdı.

Dalla Piccola, ev ortağına belki sadece günah çıkartma sırasında öğrendiği ve hatırlamak istemediği şeyleri ilk kez hatırlatmıyordu. Simonini biraz kızmıştı ve Dalla Piccola'nın güncesinde sayfanın altına onu huzursuz edecek bir iki söz yazmıştı.

Elbette Anlatıcı'nızın göz attığı belge sürprizlerle dolu ve günün birinde bundan bir roman bile çıkarılabilir.

19

Osman Bey

11 Nisan 1897, akşam

Sevgili Rahip; ben geçmişimi yeniden inşa edebilmek için olağanüstü çaba gösterirken siz sürekli müdahale ediyor ve adım adım yazı hatalarımı düzelten ve kılı kırk yaran bir mürebbiye gibi sözümü kesiyorsunuz. Dikkatimi dağıtıyorsunuz. Rahatsız ediyorsunuz. Tamam, Joly'yi öldürmüş olabilirim ama kullanmak zorunda olduğum küçük araçları mazur gösterecek bir hedefe kilitlenmiştim. Peder Bergamaschi'nin siyasi öngörülerini ve soğukkanlılığını örnek alın ve kendi marazi yüzsüzlüğünüzü denetleyin biraz...

Artık Joly ya da Goedsche'nin tehdidi söz konusu olmadığından yeni Prag Protokolleri (şimdilik bu adı vermiştim) üzerinde çalışabilirdim. Eski Prag Mezarlığı sahnem artık neredeyse romansı bir hal aldığından bambaşka bir şey yaratmalıydım. Dedemin mektubundan birkaç yıl sonra, *Contemporain* dergisi, hahamın vaazını Sir John Readcliff adında bir İngiliz diplomatın gerçeğe uygun raporu olarak yayımlıyordu. Goedsche yazdığı romanı uydurma Sir John Retcliffe adıyla imzaladığı için metnin nereden geldiği aşikârdı. Sonra mezarlık sahnesinin kaç farklı yazar tarafından ele alındığını hesaplamaktan vazgeçtim: şimdi yazarken, Bournand adında birinin yayımladığı *Les Juifs nos contemporains* geldi aklıma; bu metinde de hahamın konuşması yer alıyor ama John Readclif adı burada bizzat hahamın adı olarak zikrediliyor. Tanrım, böyle bir sahtekârlar dünyasında insan nasıl yaşar?

Bu nedenle tutanağa geçirecek yeni haberler arıyordum; basılı eserlerden yararlanmaktan da çekinmiyordum, çünkü –şanssız Dalla Piccola olayı dışında– gelecekteki müşterilerimin günlerini kütüphanede geçiren tipler olmayacaklarını düşünüyordum.

Peder Bergamaschi günlerden bir gün bana şöyle demişti: "Lutostanski diye bir yazarın Talmud ve Yahudiler hakkında yazdığı Rusça bir kitap çıktı. Bunu edinmeye ve kardeşlerime tercüme ettirmeye çalışacağım. Ama daha önce yaklaşmamız gereken önemli bir kişi var. Osman Bey'den söz edildiğini duydun mu hiç?"

"Türk mü?"

"Belki Sırp'tır ama Almanca yazıyor. Dünyanın Yahudiler tarafından işgaline ilişkin kitapçığı farklı dillere çevrildi ama sanırım daha çok istihbarat hoşuna gider, çünkü Yahudi karşıtı kampanyalarla geçiniyor. Rus siyasi polisinin ona Paris'e gelmesi ve Alliance Israélite Universelle'i derinlemesine incelemesi için dört yüz ruble verdiği söyleniyor; sen de arkadaşın Brafmann sayesinde onun hakkında biraz bilgi edinmiştin yanılmıyorsam."

"Pek az ne yazık ki."

"O halde sen uydur, bir şeyler ver bu Bey'e; o da sana versin."

"Nereden bulacağım onu?"

"O seni bulacak."

Artık Hébuterne için çalışmıyor sayılırdım ama onunla arada sırada temas kuruyordum. Notre Dame'ın ana kapısının önünde buluştuk ve ona Osman Bey hakkında ne bildiğini sordum. Belli ki dünyanın yarısının emniyeti ondan haberdardı.

"Belki Brafmann ve ırklarına öfkeli başkaları gibi o da Yahudi kökenlidir. Uzun bir öyküsü var; önce Millinger ya da Millingen diye tanınırdı; sonra Kıbrıslı-Zade dendi ve bir zamanlar Arnavut olduğu söylendi. Açık seçik olmayan, çoğun-

lukla dolandırıcılıkla ilgili işleri yüzünden pek çok memleketten kovuldu; bazı ülkelerde de birkaç ay hapishanelerde kaldı. Aklını Yahudilere taktı, çünkü bu işin para kazandırdığını anladı. Milano'da yaydığı her söylentiyi geri aldığını ilan etti, sonra İsviçre'de yeni Yahudi karşıtı karalamalar yayımladı ve Mısır'a gidip kapı kapı sattı bunları. Ama asıl başarısını Hıristiyan çocuk cinayetlerine ilişkin öyküler yazdığı Rusya'da kazandı. Şimdi ise kendini Alliance Israélite'e adadı ve işte bu nedenle de onu Fransa'dan uzak tutmak istiyoruz. Size defalarca söyledim, bu tip insanlarla polemik yaratmak istemiyoruz, en azından şimdilik hiç işimize gelmiyor bu."

"Ama Paris'e geliyormuş ya da belki de çoktan geldi bile."

"Artık benden daha bilgili olduğunuzu görüyorum. Eğer onu takip etmek istiyorsanız, her zamanki gibi size müteşekkir oluruz."

İşte Osman Bey ile buluşmak için iki geçerli nedenim olmuştu; hem Yahudilere ilişkin ne becerebilirsem satabilirdim ona hem de Hébuterne'i onun adımları hakkında bilgilendirebilirdim. Ve bir hafta sonra Osman Bey dükkânının kapısının altından bir not atarak ve bana Marais'deki bir pansiyonun adresini bırakarak piyasaya çıktı.

Boğazına düşkün biri olduğunu düşünerek onu Grand Vefour'a davet etmek ve *fricassée de poulet Marengo* ve *les mayonnaises de volaille* tattırmak istiyordum. Birkaç kez karşılıklı pusulalar bıraktıktan sonra o akşam için bana Maubert ve Maître Albert sokaklarının kesiştiği noktada randevu verdi. Yaklaşan bir kupa arabası görecektim ve gidip kendimi tanıtacaktım.

Araba geldiğinde meydanın köşesinde durdu, pencereden uzanan yüzü mahallemde gece vakti görmeyi hiç istemezdim: Uzun ve dağınık saçlar, kartal gagası burun, atmaca gözler, esmer ten, cambaz gibi sıska bir beden ve sol gözde sinir edici bir tik vardı karşımda.

"İyi akşamlar Yüzbaşı Simonini" dedi hemen bana ve ekledi: "Paris'te duvarların da kulağı vardır derler. Sakince konuşabilmek için tek yol şehirde dolaşmak. Arabacımız bizi buradan işitemez ve işitebilecek olsa bile zaten taş gibi sağırdır."

Ve böylece şehre akşam inerken, kaldırım taşlarını bile kaplayacak şekilde ilerleyen sisten ince ince süzülen yağmur yağarken ilk konuşmamızı yaptık. Anlaşılan arabacı en ıssız ve karanlık mahallelerde dolaşma emri almıştı. Boulevard des Capucines'de de rahatça çene çalabilirdik ama belli ki Osman Bey mizansenlerden hoşlanıyordu.

"Paris terk edilmiş gibi, şu gelip geçenlere bir bakın" diyordu Osman Bey ve yüzü bir mum tarafından aydınlatılmış kurukafa gibi aydınlanıyordu (bu çirkin yüzde son derece güzel dişler vardı). Hayalet gibi dolaşıyorlar. Belki de günün ilk ışıklarıyla mezarlarına döneceklerdir."

Sıkılmıştım. "Tarzınızı beğeniyorum, bana Ponson du Terrail'ı hatırlatıyor, ama belki daha somut şeylerden konuşabiliriz. Örneğin, Hippolyte Lutostanski hakkında neler söyleyeceksiniz bana?"

"Dolandırıcı ve casustur. Katolik rahipti ama, nasıl desem, oğlanlarla pek temiz olmayan şeyler yaptığı için din adamlığından atıldı. Bu başlı başına berbat bir referans, çünkü rahipsen öz saygını korumayı bilmelisin. O da gitti Ortodoks keşişi oldu. Kutsal Rusya'yı artık öyle iyi tanıdım ki, dünyadan uzak o manastırlarda, çömezlerin ve öğrencilerin birbirleriyle nasıl karşılıklı duygusal bağlar kurduklarını öğrendim. Nasıl desem... Kardeşçe bir sevgi. Ama ben entrika peşinde değilim ve başkalarının işleriyle ilgilenmem. Tek bildiğim sizin bu Lutostanski'nin Yahudilerin Hıristiyan çocuklarla insan kurban etme törenleri düzenlediklerini anlatarak Ruslardan kürekle para aldığıdır. Sanki kendisi çocuklara daha iyi davranırmış gibi. Yayılan söylentiye göre, sonradan Yahudilere yanaşmış ve belli bir para karşılığında söyle-

diği her şeyi inkâr edebileceğini dile getirmiş. Sanki Yahudilerden bir kuruş çıkarmış gibi. Hayır, hayır, o kesinlikle güvenilir bir adam değil."

Sonra da ekledi: "Ah, unutuyordum. Frengi hastasıdır."

Bildiğime göre iyi öykücüler kahramanlarının kişiliğinde daima kendilerini anlatırlar.

Osman Bey ona anlatmaya çalıştığım konuyu sabırla dinledikten sonra etkileyici Prag Mezarlığı tanımlamama anlayışla gülümsedi ve sözümü kesti: "Yüzbaşı Simonini, aynen beni suçladığınız konuda olduğu üzere, anlattıklarınız edebiyatı andırıyor. Ben sadece Alliance Israélite ve masonluk ilişkisi hakkında kesin kanıtlar arıyorum ve eğer mümkünse geçmişi deşmek değil geleceğe, Fransız ve Prusya Yahudileri arasındaki ilişkiye bakmayı yeğliyorum. Alliance herkese ve her şeye sahip olabilmek için dünyanın üzerine altından ağ atan bir güç; kanıtlanması ve ihbar edilmesi gereken budur. Belki Alliance üyeleri gibi insanlar yüzyıllardan beri, hatta Roma İmparatorluğu'ndan önce bile vardı. Bu nedenle ayakta kaldılar, üç bin yıllık bir ömürleri vardı. Düşünsenize, Thiers gibi bir Yahudi sayesinde Fransa'ya bile egemen oldular."

"Thiers Yahudi miydi?"

"Kim değil ki? Dört bir yanımızdalar, arkamızdalar, birikimimizi kontrol ediyorlar, ordumuzu yönetiyorlar, kiliseye ve hükümete etki ediyorlar. Alliance'ta çalışan birine rüşvet verdim (Fransızların hepsi rüşvet alır) ve Rusya ile sınırı olan ülkelerin farklı Yahudi komitelerine gönderilmiş mektupların kopyalarını ele geçirdim. Komiteler sınır boyunca uzanırlar ve polis ana yolları denetlerken ulaklar tarlaları, bataklıkları, suyollarını kullanırlar. Tek bir örümcek ağıdır. Çar'ı bu durumdan haberdar ettim ve Kutsal Rusya'yı kurtardım. Tek başıma. Ben barıştan yanayım, uysalca yönetilen ve kimsenin *şiddet* sözcüğünün anlamını bilmediği bir dünya istiyorum. Top tacirlerini finansal olarak destekleyen Yahudilerin

topu yeryüzünden silinirse yüz yıllık bir mutluluk tadacağız."

"O halde?"

"O halde günün birinde tek mantıklı çözüm, nihai çözüm denenmeli: bütün Yahudilerin imhası. Çocuklar da mı? Çocuklar da. Evet, biliyorum bu Herodes'e yakışır bir düşünce gibi görünüyor ama söz konusu olan kötü tohumsa bitkiyi kesmek yetmez, kökünü kazımak gerekir. Sivrisinek istemiyorsan, larvasını yok etmelisin. Alliance Israélite'i hedef almak geçici bir andan başka bir şey değildir. Bütün ırk yok olmadıkça Alliance da yok olmayacaktır."

Issız Paris sokaklarında yaptığımız gezinti sonucunda Osman Bey bana bir öneride bulunmuştu.

"Yüzbaşı, bana önerdiğiniz çok az. Pek yakında hakkında her şeyi öğreneceğim Alliance hakkında ilginç bilgileri size vermemi isteyemezsiniz. Ama size bir anlaşma öneriyorum: ben Alliance'ın Yahudilerini gözlem altında tutabilirim ama masonlar için söz konusu değil bu. Rusya'dan gelen mistik ve Ortodoks biri olarak, üstelik bu kentin varlıklı ve entelektüel çevresinden tanıdıklarım olmadığından masonların arasına giremem. Onlar göbek cebinde saat taşıyan sizin gibi kişileri alırlar aralarına. Sizin o camiaya sızmanız zor olmaz sanırım. Bana Garibaldi ile bir sefere katıldığınız söylendi; orada da masonlar vardı mutlaka. O halde siz bana masonları anlatın, ben de size Alliance'ı anlatayım."

"Sözlü anlaşma yetiyor mu?"

"Saygın beyefendiler arasında yazıya gerek yoktur."

20

Ruslar mı?

12 Nisan 1897, sabah 9

Aziz Rahip, kesinlikle iki ayrı kişiyiz. Elimde kanıtım var.

Bu sabah –sekiz civarında– uyanmıştım (kendi yatağımda) ve henüz geceliğim üstümdeyken çalışma odasına gitmiştim ve orada aşağıya doğru sıvışmaya çalışan kara bir siluet gördüm. Bir bakışta birinin kâğıtlarımı dağıttığını fark ettim ve neyse ki elimin altında bulunan canlı bastonumu kaptığım gibi dükkâna indim. Kara gölgenin uğursuz karga misali sokağa çıktığını gördüm, peşine düştüm –ya talihsizliğimden ya da münasebetsiz konuk kaçışını ayarladığı için– orada olmaması gereken bir tabureye takıldım.

Kınını çıkardığım bastonumla topallayarak çıkmaz sokakta koşmaya başladım: Ah ne sağda ne solda görünür biri vardı. Ziyaretçim kaçmıştı. Ama yemin ederim sizdiniz o. Öyle ki evinize baktığımda yatağınız boştu.

12 Nisan, öğle

Yüzbaşı Simonini,

(yatağımda) uyanır uyanmaz iletinize yanıt veriyorum. Yemin ederim ki bu sabah sizin evinizde olmam mümkün değildi, çünkü uyuyordum. Ama on bir sularında kalkar kalkmaz siz olduğunuzdan emin olduğum bir şahsın görüntüsüyle dehşete kapıldım; giysilerin asılı olduğu koridor boyunca kaçıyordu. Üzerimde geceliğimle sizi, kendi daire-

nize kadar izledim, hayalet gibi alttaki pis dükkânınıza inip kapıdan sıvıştınız. Ben de bir tabureye takıldım ve Maubert Çıkmazı'na çıktığımda şahıstan geriye iz kalmamıştı. Ama yemin edebilirim ki o sizdiniz, doğru düşünüp düşünmediğimi söyleyin yalvarırım...

12 Nisan, ikindinin erken saatleri

Aziz Rahip,

neler oluyor bana? Olasılıkla hastayım ve sanki arada bir bayılıp yeniden ayılırmışım gibi olduğunda güncemde sizin bir müdahalenizle karşılaşıyorum. Aynı kişi miyiz? Mantıkla değilse bile iyi niyetle bir an düşünün: Eğer ikimizin karşılaşması aynı saatte yaşansaydı, bir yanda benim, öteki yanda sizin var olmanız mümkündü. Ama ikimiz de kendi deneyimlerimizi farklı saatlerde yaşamışız. Elbette eve girdiğimde kaçan birini görürsem o birinin ben olmadığından emin olurum ama ötekinin siz olduğuna ikna olmam için fazla bir dayanağım yok; sabah ikimiz de evde miydik?

Eğer evde sadece ikimiz var idiysek buradan bir çelişki doğuyor. Siz sabahın sekizinde benim eşyamı karıştırdınız ve ben sizin peşinize düştüm. Sonra saat on bir gibi ben gidip sizin eşyanızı karıştırdım ve siz benim peşime düştünüz. İyi ama neden her birimiz kendi evine *ötekinin* girdiği saati hatırlıyor da, *kendinin* ötekinin evine girdiği saati hatırlamıyor?

Elbette unutmuş, unutmak istemiş olabilirdik ya da herhangi bir nedenle bundan söz etmemiştik. Ama söz gelişi ben mutlak bir içtenlikle hiçbir şeyi saklamadığımdan eminim. Öte yandan iki kişinin eşzamanlı ve simetrik olarak öteki hakkında bir konuyu saklama arzusu sadece romanlarda olur diye düşünüyorum; Montépin bile böyle bir konu işleyemezdi.

Daha akla bir yakın varsayım olarak oyunda üç kişi olabileceğini düşünüyorum. Son derece gizemli bir Bay Gizem sa-

bahın en erken saatlerinde benim evime giriyor, ben de siz olduğunuzu sanıyorum. Aynı Bay Gizem saat on birde sizin eve sızıyor ve siz de ben olduğumu düşünüyorsunuz. Çevrede bu kadar çok casus varken bu size olanaksız görünüyor mu?

Ama bu gene de bizim iki ayrı kişi olduğumuzu onaylayan bir gerçek değil. Kişi, Simonini olarak Bay Gizem'in saat sekizdeki ziyaretini hatırlar, sonra unutur ve sonra Dalla Piccola olarak Bay Gizem'in saat on birdeki ziyaretini yeniden hatırlayabilir.

Bütün bu öykü gene de bizim kimliğimizle ilgili sorunu çözemez. Sadece rahatça evlerimizde dolaşan üçüncü bir kişi yaratarak, her ikimizin (ya da aynı kişiysek birimizin) hayatını daha karmaşık bir hale getirir.

Ya bir de dört kişiysek? Gizem 1 saat sekizde bana geliyor, Gizem 2 on birde size uğruyor. Peki, Gizem 1 ve Gizem 2 arasında ne ilişki var?

Ama nihayetinde, size gelen Bay Gizem'i izleyenin ben değil de siz olduğundan iyice emin misiniz? İtiraf edin, güzel bir soruydu bu.

Her ne olursa olsun, sizi uyarıyorum. Canlı bastonum var. Evde bir başka siluet gördüğüm anda kim olduğuna bakmam, kılıcımı çekerim. Onun ben olması ve benim kendimi öldürmem zor. 1 ya da 2 numaralı Bay Gizem'i öldürebilirim. Ama sizi de öldürebilirim. Onun için ayağınızı denk alın.

12 Nisan, akşam

Sözleriniz, derin bir uyuşukluktan uyanırmışım gibi sarstı beni. Ve rüyalarda olduğu üzere, zihnimde Doktor Bataille'ın görüntüsü belirdi (iyi ama kimdi o?); Auteuil'de gayet çakırkeyif bir halde bana küçük bir tabanca uzatıyor ve şöyle diyordu: "Korkuyorum, fazla ileri gittik, masonlar bizim ölümüzü istiyorlar, silahlı dolaşmamız daha iyi olur." Kork-

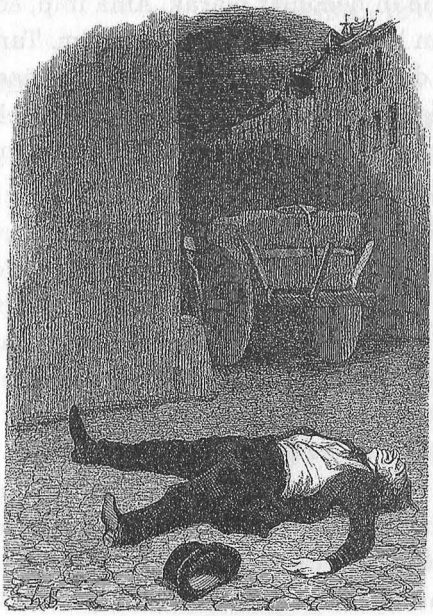
muştum, tabancadan çok tehditti beni korkutan, çünkü masonlarla pazarlık edebileceğimi *biliyordum (neden?)* ve ertesi gün tabancayı burada, Maître Albert Sokağı'ndaki evin çekmecelerinin birinin dibine tıkmıştım.

Bugün öğleden sonra beni korkuttunuz ve gidip açtım o çekmeceyi. Tuhaf bir duygu doğdu içime, sanki bu hareketi ikinci kez yapar gibiydim ama sonra toparlandım. Rüyalar uzak dursun. Akşam altıya doğru dikkatli bir şekilde cins cins giysilerin asılı durduğu koridordan sizin eve yöneldim. Karanlık bir siluetin bana yaklaştığını gördüm; öne doğru eğilerek yürüyen şahsın elinde sadece mum vardı; siz olabilirdiniz o Tanrım, ama ben artık takmıştım kafaya; ateş ettim ve o ayaklarımın dibine devrildi ve bir daha kımıldamadı.

Ölmüştü, yüreğine saplanan tek bir kurşunla. Hayatında ilk ve umarım son kez ateş eden ben birini öldürmüştüm. Ne korkunç.

Ceplerini karıştırdım: Sadece Rusça yazılmış mektuplar vardı. Sonra yüzüne baktım: Çıkık şakak kemikleriyle, Kalmuklar gibi biraz aşağı çekik gözleriyle beyaza yakın sarı saçlarıyla kesinlikle Slav ırkına ait biriydi. Ne istiyordu peki benden?

Bu cesedi evde tutamazdım, onu sizin mahzene taşıdım, lağıma açılan kapağı açtım, bu kez aşağıya inme cesaretini bulabildim ve büyük zorlukla cansız bedeni basamaklardan aşağı sürükledim; iğrenç kokulu hava yüzünden birkaç kez soluksuz kalarak onu sadece öteki Dalla Piccola'nın kemiklerinin olacağını sandığım yere taşıdım. Oysa iki sürprizle birden karşılaştım. Birincisi şuydu: Yeraltının onca buharı ve küfü, –çağımızın ecesi bilim dalı– kimyanın bazı mucizeleri sonucu benim cansız bedenimi, evet, iskelete döndürmüştü ama deriye benzer birtakım parçaların kalmasıyla da mumyayı andıran insani bir forma sokmuştu. İkincisi ise sözde Dalla Piccola'nın yanı sıra burada iki ceset daha olmasıydı; ikisi de çürüme aşamasında olan, bir tanesi rahip giysili bir erkek, öteki de yarı çıplak bir kadındı ve tuhaf bir biçimde her ikisi de bana son derece tanıdık göründüler. Yüreğimde fırtınalar, zihnimde yakışıksız görüntüler yaratan bu cesetler kime aitti? Bilmiyorum, bilmek istemiyorum. Ama ikimizin öyküleri sandığımızdan da karmaşık.

Ölmüştü, yüreğine saplanan tek bir kurşunla. (s. 320)

322

Şimdi gelip bana sizin de başınıza benzer bir şey geldiğini anlatmayın sakın. Bu kesişen rastlantılar oyununa daha fazla katlanamayabilirim.

12 Nisan, gece

Aziz Rahip, ben sağda solda dolaşıp da adam öldürmüyorum – en azından nedensiz olarak. Ama inip, senelerden beri bakmadığım kanalizasyonu kontrol ettim. Tanrım, cesetler gerçekten de dört tane olmuş. Birini asırlar önce ben atmıştım, ötekini de bu akşam siz indirdiniz; peki öteki ikisi?

Kim benim lağımıma gelip de ceset dolduruyor?

Ruslar mı? Ne istiyor Ruslar benden – sizden – bizden?

Oh quelle histoire!

21

Taxil

13 Nisan 1897 güncesinden

Simonini öfkeden kudurmuş durumda evine –ve Dalla Piccola'nınkine– kimin girdiğini anlamaya çalışıyordu. Seksenli yılların başından bu yana –Madame Lamessine gibi Beaune Sokağı'ndaki kitapçıda karşılaşmış olduğu– Juliette Adam'ın salonuna devam etmeye başladığını; burada Juliana Dimitriyevna Glinka ile tanıştığını ve onun aracılığıyla da Raçkovsi ile bağlantı kurduğunu hatırladı. Eğer evine –ya da Dalla Piccola'nınkine– burnunu sokan biri olduysa, mutlaka bu ikisinden birinin hesabına çalışıyor olmalıydı; hatırladığına göre bu ikisi define avında çekişen iki isim gibiydiler. Ama o zamandan beri son derece olaylı on beş yıl geçmişti. Ne zamandan beri peşindeydi Ruslar?

Yoksa masonlar mıydı? Onları huzursuz edecek bir şey yapmış olmalıydı; belki de evinde onlara ilişkin tehlikeli bir belge arıyorlardı. O yıllarda masonik çevreyle temas kurmaya çalışıyordu; bunu hem Osman Bey'i memnun etmek hem de ensesinden ayrılmayan ve Roma'da masonlara (ve onların esin perisi Yahudilere) karşı bir cephe saldırısının başlamak üzere olduğunu ve bu nedenle taze malzemeye gerek duyduklarını bildiren Peder Bergamaschi için yapıyordu. Malzeme olmadığı belliydi, çünkü Cizvitlerin dergisi *Civiltà Cattolica* dede Simonini'nin Barruel'e yazdığı ve üç yıl önce *Contemporain* dergisinde yayımlanan mektubu bir kez daha yayımlamak zorunda kalmıştı.

Simonini her şeyi yeni baştan gözden geçiriyordu: O dönemde bir locaya dahil olmanın onun için gerçekten uygun olup olmayacağını düşünüyordu. Birtakım kurallara uymak, toplantılara katılmak, biraderlerinin ricalarını yerine getirmek zorunda kalacaktı. Bütün bunlar hareket özgürlüğünü kısıtlayacaktı. Öte yandan bir locanın onu kabul etmek için güncel yaşantısı ve geçmişi hakkında araştırma yapması gerekeceği belliydi ve buna izin vermemesi gerekirdi. Belki de bir iki masona şantaj yaparak onları muhbir olarak kullanmak daha iyi olurdu. Şans eseri son derece önemli sayısız düzmece vasiyet yazmış bir noter olarak yolunun yüksek dereceli masonlarla kesişmiş olması gerekirdi.

Hem sonra açıkça şantaj yapmak şart değildi. Simonini birkaç yıldan bu yana *mouchard*'lıktan uluslararası casus konumuna geçmenin ona kesinlikle bir şeyler kazandırdığına ama gene de ihtirasları için yeterli olmadığına kanaat getirmişti. Casusluk yapmak onu handiyse gizli bir yaşantı tarzına zorunlu kılarken o ilerleyen yaşıyla daha varlıklı ve onurlu bir sosyal hayatın özlemini çekiyordu. Bu nedenle gerçek arzusunu belirlemişti: Casus olmak değil, çevresinin onun casus olduğunu düşünmesini sağlamak istiyordu; üstelik bu casus farklı kapılar için çalışıyor görünmeli; kimse onun kim için bilgi topladığını, elinde ne çok istihbarat olduğunu bilmemeliydi.

Casus sanılmak çok kârlıydı, çünkü herkes değer biçilemez sandığı sırlarını ondan gizlemeye çalışırken ağzından itiraf alabilmek için bol keseden harcamaya hazır oluyordu. Ama insanlar sırlarının ortaya çıkmasını istemedikleri için onun noterlik işini bahane ediyorlar, gösterişli bir yazısı için göz kırpmadan kesenin ağzını açıyorlar ve dikkatinizi çekerim, sıradan bir noterlik işlemi için bol para ödemekle kalmıyorlar, karşılığında da hiçbir bilgi edinemiyorlardı. Onu satın aldıklarını sanıyorlar ama ufak tefek haberler sızdıracağız diye sabırla bekliyorlardı.

Anlatıcı, Simonini'nin yeni dönemin de önünde hareket ettiğini düşünüyor: Özgür basının, telgraf ve artık pek yakın olan radyo benzeri pek çok haberleşme sisteminin yaygınlaşmasıyla haberlerin gizli kalması ender görülen bir durum oluyordu ve bu da ajanlık mesleğinde bir kriz yaratabilirdi. En iyisi hiçbir sırra sahip olmamak ama varmış gibi davranmaktı. Sanki rantiye yaşıyor ya da bir patentin gelirinin tadını çıkartıyordu: Yan gelip yatıyorsun, ötekiler senden sarsıcı açıklamalar aldıkları palavrasını sıkıyorlar, şöhretin katlanıyor, paralar dökülüyor.

Bağlantı kurmak için, doğrudan şantaj yapılmasa da şantajdan korkacak birini bulmalıydı; kim olabilirdi bu? Aklına gelen ilk ad Taxil oldu. Kime ve kimden olduğunu hatırlamadığı bazı mektupları kaleme aldığında tanışmışlardı ve Taxil *Le Temple des amis de l'honneur français* locasına kabul edildiği için kibirleniyordu. Acaba o doğru kişi miydi? Yanlış adım atmak istemediği için bilgi almak amacıyla Hébuterne'e gitti. Yeni danışmanı Lagrange'ın tersine randevu yerini hiç değiştirmiyordu: Daima Notre Dame Kilisesi'nin ana sahanlığının dibinde oluyordu.

Simonini ona gizli servislerin Taxil hakkındaki görüşlerini sordu. Hébuterne gülmeye başladı: "Genellikle biz sizden bilgi isteriz, tersi olmaz. Bu kez şaşırdım. Bu ad bana bir şeyler çağrıştırıyor ama gizli servisi değil, jandarmayı ilgilendiren konular bunlar. Birkaç gün sonra ararım sizi."

Rapor hafta sonuna doğru geldi ve kesinlikle çok ilginçti. Léo Taxil diye tanınan Marie Joseph Gabriel Antoine Jogand-Pagès, 1854 yılında Marsilya'da doğmuştu, Cizvit okulunda eğitim görmüş ve bunun doğal bir sonucu olarak on sekiz yaşlarında kilise karşıtı gazetelerle işbirliği yapmaya başlamıştı. Marsilya'da kötü kadınlarla ilişki kuruyordu; bunlardan biri olan fahişe sonradan ev sahibesini öldürdüğü için on

LES NOCES DE CANA

ésus, qui avait le gosier altéré comme les autres, éprouva alors le besoin de faire jouer les fioelles de sa toute-puissance. (Chap. XIX.)

...bu kitaplarından biri olan İsa'nın Hayatı*'nda son derece saygısız çizimler kullanmıştı (söz gelişi Meryem Ana ile Kutsal Ruh'un güvercini arasında ilişki olduğunu ima etmişti). (s. 325)*

iki yıllık ağır hapse mahkûm olmuş, bir başkası da sevgilisini öldürme suçundan tutuklanmıştı. Polisin onu bu gelip geçici tanışıklıklarla suçlaması da tuhaftı, çünkü Taxil ilişki kurduğu Cumhuriyetçi ortamlarla ilgili bilgiler sağlamak suretiyle adalete de hizmet vermişti. Öte yandan polisin ondan utanıyor olma olasılığı da vardı, çünkü bir keresinde aslında afrodizyak hap olan Caramelle del Serraglio (Saray şekerlemesi) reklamını yaptığı için ihbar edilmişti. Daha Marsilya'dayken, 1873 yılında yerel gazetelere bir dizi mektup yollamıştı; hepsinde sahte balıkçı imzaları vardı ve limanı köpekbalıklarının sardığı, alarma geçilmesi gerektiği bildiriliyordu. Sonradan din karşıtı makaleler yüzünden mahkûm edilince Cenevre'ye kaçmıştı. Burada, Leman Gölü'nün dibinde bir Roma şehri kalıntısı olduğuna ilişkin haberler yaymış, turist akınına yol açmıştı. Düzmece ve kötü amaçlı haber yayma suçuyla İsviçre'den kovulunca önce Montpellier'e, sonra da Paris'e yerleşerek Écoles Sokağı'nda Librairie Anticléricale'i (Kilise Karşıtı Kitaplık) açmıştı. Yakın geçmişte bir mason locasına girdiyse de uygunsuzluğu yüzünden kovulmuştu. Görünüşe göre kilise karşıtı çalışmalar artık pek para getirmiyordu ve şimdi borç batağındaydı.

Simonini şimdi Taxil hakkında her şeyi hatırlamaya başlamıştı. Katolik Kilisesi karşıtı olmanın yanı sıra ciddi olarak din karşıtı olan bir dizi kitap yazan Taxil, bu kitaplarından biri olan *İsa'nın Hayatı*'nda son derece saygısız çizimler kullanmıştı (söz gelişi Meryem Ana ile Kutsal Ruh'un güvercini arasında ilişki olduğunu ima etmişti). Yazdığı son derece kötümser roman *Cizvitin Oğlu* ise yazarın nasıl bir şarlatan olduğunun kanıtıydı; ilk sayfada ("babam gibi sevdiğim") Giuseppe Garibaldi'ye bir ithaf vardı ve buraya kadar söylenecek bir şey yoktu ama ilk sayfada Giuseppe Garibaldi'nin kaleme aldığı bir "Sunuş" yazısı bulunuyordu. Sunuşun başlı-

ğı "Kilise karşıtı düşünceler", içeriği ise öfkeli bir sövgüden başka bir şey değildi ("karşıma bir rahip geldiğinde, bu hele de bir Cizvit ise rahibin özü, doğasının bütün iğrençliği beni altüst edecek kadar ürpertir, mide bulantıları yaratır") ve ayrıca sözde sunuşunu yaptığı yapıta ilişkin tek söz etmiyordu – belli ki Taxil bu metni herhangi bir yerden yürütmüş ve sanki kendi kitabı için yazılmışçasına alıntılamıştı.

Simonini bu tarz bir insan yüzünden kendini tehlikeye atmak istememişti. Kendini Noter Fournier olarak takdim etmeye karar vererek başına rengi kestaneyi andıran güzel bir peruk oturtmuş, yandan ayırarak güzelce taramıştı. Eklediği aynı renk iki favoriyle incelttiği yüzüne uygun bir kremle solgun bir renk vermişti. Ayna karşısında çalışarak yüzüne şaşkın bir ifade oturtmuş, iki altın köpek dişini ortaya çıkartacak bir gülümseme uydurmuştu – dişçilerin şaheser çalışması sonucunda gerçek dişlerine altın kılıf takıyordu. Ayrıca dişlerine eklediği bir protezle telaffuzu bozuluyor ve hatta sesi değişiyordu.

Bu arada havalı posta aracılığıyla adamına bir *petit bleu* göndermiş ve onu ertesi gün Café Riche'e davet etmişti. Tanışmak için iyi bir yöntemdi bu, çünkü o kafeden pek çok önemli kişi gelip geçmişti ve aşçısının dil balığının ya da çulluk etinin karşısında kibre meyilli bir *parvenu* asla dayanamazdı.

Léo Taxil'in tombul ve yağlı bir yüzü, gür bir bıyığı vardı; geniş alnının üzerinde uzanan kel başı sürekli terliyordu; şıklığı biraz abartılıydı, yüksek sesle ve dayanılmaz bir Marsilya aksanıyla konuşuyordu.

Noter Fournier'nin kendisiyle konuşmak istemesindeki nedeni pek anlayamıyordu ama yavaş yavaş umutlanarak karşısındakinin, romancıların o zamanlar "filozof" diye nitelendirdiği ve insan doğasını çözümlemeye meraklı, kendisinin kilise karşıtı polemiklerine ve kişisel deneyimlerine ilgi duyan bir kişi olduğunu düşünmeye başlamış-

tı. Dolu ağzıyla gençlik serüvenlerini anlatırken pek coşmuştu: "Marsilya'da köpekbalığı masalını yaydığım zaman Katalanya'dan Prado kıyılarına kadar bütün plaj işletmecileri birkaç hafta işsiz kaldılar; belediye başkanı köpekbalıklarının füme et artıklarını denize bırakan bir geminin peşinden Korsika'dan gelmiş olabileceklerini bildirdi; Belediye Encümeni kılavuz tekne ile bir *chassepots* şirketini davet edince, gerçekten de General Espivent idaresinde yüz kişi çıkageldi! Ya Cenevre Gölü öyküsü? Avrupa'nın dört bir yanından muhabirler koştular. Batık kentin *De bello gallico* döneminde inşa edilmiş olduğu, çünkü o zamanlar Rhône Nehri'nin gölün sularını dalgalandırmadan karşıdan karşıya geçebildiği söylentileri yayıldı. Yerel sandalcılar turistleri gölün ortasına götürerek, dibi görmek için suyun üzerine zeytinyağı atarak paralar kazandılar... Ünlü bir Leh arkeolog dipte kesişen yollar ve bir at heykeli gördüğünü iddia etti! İnsanların en belli başlı niteliği her şeye inanmaya hazır oluşudur. Öyle olmasa kilise iki bin yıldır inanılırlığını koruyabilir ve ayakta kalabilir miydi?"

Simonini ona *Le Temple des amis de l'honneur français*'yi danışmıştı.

"Bir locaya girmek zor mudur?" diye sormuştu.

"Ekonomik koşulların iyi olması ve pek tuzlu olan aidatların ödenebilmesi yeterlidir. Ayrıca biraderlerin karşılıklı birbirlerini kollama anlaşmasına uymak gerekli. Ahlaka gelince, bundan çok söz edilir ama daha geçen sene Ritler Büyük Koleji hatibinin Chaussée-d'Antin Sokağı'ndaki bir genelevin sahibi olduğu, Paris'te Otuz Üçler'in en etkinlerinden biri olan Hébuterne adındaki şahsın, casusluk yaptığı daha doğrusu bir casusluk ofisinin şefi olduğu ortaya çıktı."

"Peki, kabul nasıl oluyor?"

"Ritüeller var! Bir bilseniz! Sürekli sözünü ettikleri bu Evrenin Ulu Mimarı'na inanıyorlar mı bilmem ama liturjilerini

pek ciddiye alıyorlar. Çıraklığa kabul edilmek için ne yaptığımı bir bilseniz!"

Ve Taxil, sözün burasında insanın saçlarını dimdik eden öyküler anlatmaya başladı.

Simonini, tescilli yalancı Taxil'in palavralar atıp atmadığından emin değildi. Bir üyenin son derece gizli tutması gereken bilgileri böyle açığa vurmasının, bütün ritüeli alaycı bir dille anlatmasının doğru olup olmadığını sordu. Taxil umursamazlıkla yanıt verdi: "Ah biliyor musunuz, artık kimseye karşı sorumluluğum yok. Beni ihraç etti o sersemler."

Anlaşıldığı üzere elini şimdi de Montpellier'de yayımlanan yeni bir gazetenin hamuruna sokmuştu; *Le Midi Républicain* ilk sayısında aralarında Victor Hugo ve Louis Blanc gibi önemli kişilerin de bulunduğu pek çok kişinin dayanışma ve yüreklendirme mesajını yayımlamıştı. Sonra birdenbire, imza sahibi olduğu iddia edilen bütün bu kişiler masonik esinler taşıyan başka gazetelere mektuplar yollayarak asla böyle bir destek vermediklerini ve adlarının böyle yakışıksızca kullanılmasından rahatsız olduklarını dile getirdiler. Bunu, locadaki pek çok yargılama izlemişti; Taxil kendini iki şekilde savunmuştu. İlk olarak bu mektupların özgün hallerini göstermiş, ikinci olarak da bu şöhretli ama artık ihtiyarlamış kişinin yaşlılık çöküşüyle böyle davrandığını söylemişti – böylece ilk konuşmayı onura, vatana ve Farmasonluğa kabul edilemez bir leke atarak tamamlamıştı.

İşte Simonini şimdi Simonini kişiliğiyle Hugo ve Blanc adına iki mektup yazdığını anımsıyordu. Belli ki Taxil bu olayı unutmuştu: kendine dahi yalan söylemeye o kadar alışmıştı ki, bu mektuplardan söz ederken gerçekmişler gibi bakışları inançla parlıyordu. Ve Simonini diye bir noteri hayal meyal hatırlasa bile Noter Fournier ile onun arasında bir bağlantı kuramamıştı.

Önemli olan Taxil'in eski loca biraderlerine derin bir nefret duyuyor olmasıydı.

Simonini, Taxil'in anlatıcılık yeteneğini dürtüklerse Osman Bey için iğneleyici malzeme toparlayabileceğini hemen anlamıştı. Ama o pek coşkun zihninde yepyeni bir düşünce daha oluşuvermişti; başlangıçta bir izlenim, bir sezginin tomurcuğu gibi görünen bu fikir sonunda bütün ayrıntılarıyla tam bir plana dönüşmüştü.

Taxil'in boğazına düşkünlüğünü aşikâr ettiği ilk buluşmadan sonra sahte noter onu Clichy yakınlarında bulunan, *poulet saute* ve Caen usulü işkembe yahnisiyle –elbette mahzeniyle de– ile ün salmış popüler Père Lathuile lokantasına davet etmişti. Karşısındaki ağzını şapırdatırken, saygın bir ödeme karşılığında geçmişte kalan masonluğuyla ilgili anılarını kaleme almayı düşünüp düşünmediğini sordu. Ücret sözcüğünü duyan Taxil bu fikre hemen sıcak baktı. Simonini ona yeni bir randevu daha verdi ve hemen Peder Bergamaschi'ye koştu.

"İyi dinleyin beni Peder" demişti ona. "Elimizde nasır tutmuş bir kilise düşmanı var; kilise karşıtı kitaplarından artık para kazanamaz olmuş. Ayrıca mason dünyasını da tanıyor ve o dünyaya diş biliyor. Taxil'in Katolikliğe dönmesi, din karşıtı eylemlerini itiraf etmesi, mason dünyasının sırlarını ortaya dökmesi yeter; işte siz Cizvitler o zaman emrinizde inatçı bir propaganda uzmanı bulmuş olacaksınız."

"Ama insanlar sadece birisi söyledi diye din ve mezhep değiştirmezler."

"Bana kalırsa, Taxil için önemli olan tek şey para. Düzmece haber yayma konusundaki zevkini şöyle bir gıdıklamak onun döneklik etmesi için yeterli; gazetenin ilk sayfasını araladık mı tamam. Milletin diline düşmek için Efes'teki Diana tapınağını yakan şu Yunanlının adı neydi?"

"Erostratos. Evet, tabii" demişti Bergamaschi pek düşünceli bir şekilde. Ve eklemişti: "Hem Tanrı'nın yolları sonsuzdur..."

"Açıkça din değiştirmesi için ne kadar verebiliriz?"

"Samimi din değişimlerinin bedava olması gerektiği bir kez söylendiği için *ad majorem Dei gloriam* müşkülpesentlik etmemeliyiz. Ama ona elli bin franktan fazlasını önerme. Az olduğunu söyleyecektir ama bir yandan ruhunun da kazandığını söyle ve bunun bedeli olamayacağını belirt; öte yandan masonluk karşıtı kitaplar yazdığında bizim dağıtımımızdan yararlanacak ve kitaplarının yüz binlerce baskı yapması mümkün olacak."

Simonini işin sonuçlanabileceğinden emin değildi ve bu nedenle önlem olarak Hébuterne'e gitmiş ve Taxil'i mason düşmanı yapmak konusunda Cizvitlerin bir komplo hazırladığını duyurmuştu.

"Bu doğru olsa bile" demişti Hébuterne, "benim görüşlerim arada sırada Cizvitlerinkiyle uyuşur. Görüyorsunuz Simonini, size tek ve gerçek mason derneği olan, laik ve Cumhuriyetçi Büyük Doğu'nun üstatlarından biri olarak konuşuyorum; derneğimiz kilise karşıtı olsa bile din karşıtı değildir, çünkü Evrenin Ulu Mimarı'na inanır – her birey ona Hıristiyan tanrısı ya da belirsiz bir kozmik güç olarak bakmakta özgürdür. Taxil denen o namussuz ihraç edilmiş bile olsa ortamımızda bulunmuş olması bizi hâlâ utandırıyor. Öte yandan bir döneğin masonluk hakkında kimsenin inanamayacağı şeyler söylemesi bizi rahatsız etmez. Zaten Vatikan'dan bir saldırı bekliyoruz ve Papa'nın pek nazik davranmayacağını düşünüyoruz. Mason dünyası farklı itiraflarla lekelendi, Ragon gibi bir yazar daha çok yıllar önce 75 farklı masonluk uygulaması, 52 rit, 26 tanesi kadın erkek karışık olan 34 nizam ve 1400 rit derecesi olduğunu yazmıştı. Ayrıca tapınak ve İskoç masonluğu, Heredom riti, Swedenborg riti, dolandırıcı ve namussuz Cagliostro'nun kurduğu Memphis ve Mizraim ritleri, sonra Weishaupt'un 'Bilinmeyen Üstler'i, satanistler, Lusiferciler, Paladistler gibi sayarken benim bile başımı döndüren pek çok farklı adres var. Bunlar adımızı çok kötü-

ye çıkartan farklı satanik ritler ve saygın biraderler de, ya estetik nedenlerle ye da bize verdikleri zararı bilmediklerinden onlara katıldılar. O da kısa süreliğine mason olmuş olabilir ama kırk yıl önce Proudhon, Lusifer'e şöyle bir dua kaleme almıştı: 'Gel ey rahipler ve krallarca iftiraya uğrayan Lusifer, bırak sarılayım sana ve sen kucakla beni'; Rapisardi adındaki o İtalyan, Prometheus efsanesinden yola çıkarak *Lucifero* kitabını yazdı; üstelik Rapisardi mason bile değildir ama Garibaldi gibi bir mason onu göklere çıkartmıştır ve masonlar şimdi *Lucifero*'ya kutsal kitap gözüyle bakmaya başlamışlardır. IX. Pius masonluğun her adımının arkasında şeytanın ayak izlerini bulmaktan vazgeçmemiştir; biraz Cumhuriyetçi, biraz monarşik, büyük lafebesi ve büyük mason İtalyan şairi Carducci demiryolunun bulunuşunu bile ondan bilerek İblis'e bir güzelleme kaleme almıştır. Carducci sonradan İblis'in bir metafor olduğunu dile getirmişse de İblis kültü bir kez daha herkese masonların baş eğlencesi gibi görünmüştür. Camiamızda, zamanın zaten gözden düşürdüğü bir kişinin, resmen masonluktan ihraç edildiğinde, dönekliği ortaya döküldüğünde, bizi şiddetle kötüleyen kitaplar yazmaya başlamasını pek önemsemeyiz. Vatikan'ın silahlarını köreltmek için de bir yol olabilir bu; onu pornografi yazarlarıyla aynı köşeye koyarız. Bir adamı cinayetle suçlayın, inanılabilirsiniz, Gilles de Rais gibi öğle ve akşam yemeklerinde bebekleri yemekle suçlayın, sizi ciddiye alan olmaz. Mason düşmanlığını *feuilleton* düzeyine düşürün; *colportage* konusu etmiş olursunuz. Evet işte, bizi çamura gömecek kişilere gereksinme duyuyoruz."

Hébuterne, üstün zekâlı olmanın yanı sıra kurnazlıkta da selefi Lagrange'dan üstündü. O anda Büyük Doğu'nun bu girişime ne kadar para yatırabileceğini söylemediyse de birkaç gün sonra ortaya çıktı: "Yüz bin frank. Ama yazacakları gerçekten süprüntü olsun."

Simonini böylece süprüntü satın alabilmek için yüz elli bin frangı cebine atmıştı. Taxil'e sonraki baskıları vaat ederek yetmiş beş bin verse, açlıktan ağzı kokan adam bunu havada kapardı. Yetmiş beş bin de Simonini'nin cebine kalırdı. Yüzde elli komisyon da fena sayılmazdı.

Taxil'e kimin adına öneride bulunacaktı? Vatikan adına mı? Noter Fournier'de Papa'nın tam yetkili elçisi havası yoktu. Olsa olsa, ona Peder Bergamaschi adında birinin ziyaretini haber verebilirdi; nihayetinde papazlar birilerinin din değiştirmesi ve bulanık geçmişiyle ilişkin itiraflarda bulunmasına yarardı.

Bulanık geçmiş demişken, Simonini, Peder Bergamaschi'ye güvenebilir miydi? Taxil'i Cizvitlerin eline bırakmamalıydı. Öyle ateist yazarlar görülmüştü ki her bir kitaptan yüzer kopya satarken, sunak masasının önünde diz çöküp nasıl imana geldiklerini anlattıklarında, her bir kitaptan iki bin, üç bin satmaya başlamışlardı. Zaten kilise karşıtı olanlar kent Cumhuriyetçileri arasında saygı görürlerdi ama köyler, kralı ve papazları özleyerek geçmişin anılarıyla yaşayan gericilerle doluydu ve okuma yazması olmayanlar (ama rahip onlar adına okuyabilirdi) bir kenara ayrılsa bile sayıları şeytanlar kadar çoktu. Peder Bergamaschi'yi işe karıştırmadan Taxil'e yeni kitapları için işbirliği önerilebilir, ona özel bir sözleşme imzalattırılarak onunla işbirliği yapanın gelecekteki yapıtlarından yüzde on ya da yirmi alacağı kabul ettirilebilirdi.

1884 yılında Taxil artık rahmete kavuşmuş bir Papa'nın adını lekeleyerek kaleme aldığı *Gli Amor di Pio IX (IX. Pius'un Aşkları)* ile iyi Katoliklere son darbeyi indirmişti. Aynı yıl tahtta oturan Papa XIII. Leone papalık genelgesi olarak "felsefi göreceliğin ve masonluk ahlakının kınanması" içerikli *Humanum Genus*'u yayımlamıştı. *Quod Apostolici Mu-*

neris başlıklı papalık genelgesiyle sosyalistlerin ve komünistlerin korkunç hatalarını gözler önüne sermiş olan aynı Papa, şimdi doğrudan öğretilerinin bütünü içersinde mason toplumunu hedef almıştı ve üyelerin her birine suçla nasıl boyun eğdirdikleriyle ilgili sırları açıklamıştı, çünkü "bu sürekli gizli kalma arzusu, bu insanları kendilerinin bilmedikleri bir amacı bahane ederek zorla köle etmek, kötü niyetli girişimlerinde bu üyeleri körlemesine sömürmek, öldürücü sağı silahlandırmak, cezasız kalanı suça teşvik etmek gibi doğaya kesinlikle ters düşen abartılı davranışlar içindedirler". Tabii, insanın muhakeme gücüne her konuda yegâne yargılayıcı öğe olma görevini yükleyen doktrinlerin natüralist ve rölativist özelliklerine hiç değinmeyelim. Ve bu iddialar meyvesini verdi: Kudretini siyaset gibi dünyevi konulardan uzak tutan bir Papa, kiliseyi iptal etme, evliliği sıradan bir medeni sözleşmeye dönüştürme, gençliğin eğitimini din adamlarının elinden alıp laik öğretmenlere verme ve "insanların hepsinin eşit haklara sahip olduğunu ve eşit koşullarda bulunduklarını; her insanın doğası gereği bağımsız olduğunu; kimsenin bir başkasına hükmetmeye hakkı olmadığını, insanların kendi arzularının dışında başka yetkelerin altına girmelerini istemenin zorbalık olduğunu" öğretme bu projelerden bazılarıydı. Öyle ki masonlar için "bütün hakların ve medeni görevlerin kaynağı halkta, daha doğrusu devlettedir" geçerli oldu ve devlet ancak ve ancak ateist olabilirdi.

Ve tabii ki "Tanrıdan korkmak ve ilahi yasalara saygı duymak söz konusu olmayınca, Prenslerin yetkisi ayaklar altına alınınca, ayaklanmaların kösnüllüğü yasallaştırılınca, halkın tutkularının dizginleri bırakılınca, cezalar ortadan kalkınca evrensel bir ayaklanma ve devrimin yaşanmaması olanaksızdı... Sayısız komünist ve sosyalist örgütün saptanmış amacı ve açıkça işi buydu: Mason tarikatını bunların niyetlerinden uzak tutmanın manası yoktu."

Taxil'in ihtida öyküsünü bir an önce "patlatmak" gerekiyordu.

Simonini'nin güncesi bu noktada sulanmaya başlıyordu. Sanki bizimki Taxil'i yolundan kimin ve nasıl çıkardığını hatırlamaz gibiydi. Belleği adeta sıçrıyor ve sadece Taxil'in birkaç yıl içinde mason karşıtı düşüncenin Katolik ulağı haline geldiğini hatırlamasına izin veriyordu. Marsilyalı, kilisenin kolları arasına dönüşünü *Urbi et orbi* ilan ettikten sonra önce *Les frères trois-points* (üç nokta dediği, masonluğun otuz üçüncü derecesi idi); ardından (satanist çağrışımları tüyler ürperten ayinlerin dramatik çizimlerinin bulunduğu) *Les Mystères de la Franc-Maçonnerie* ve hemen sonra da *Les soeurs maçonnes* kitaplarını yazdı; bu sonuncusunda –o zamana kadar bilinmeyen– kadın locaları anlatılıyordu. Ertesi yıl yayımlanan kitapların adları ise *La Franc-Maçonnerie dévoilé* ve *La France Maçonnique* idi.

Bu ilk kitaplardan itibaren tekris töreninin tanımı okuyucuyu ürpertmeye yetiyordu. Taxil, akşam sekizde mason mahfiline çağrılmış ve kapıcılık görevini üstlenen bir birader tarafından karşılanmıştı. Saat sekiz buçukta Tefekkür Hücresi'ne kapatılmıştı; siyaha boyanmış duvarlarda üzerine çapraz biçimde iki kemik yerleştirilmiş kurukafalar asılıydı ve şöyle yazılar vardı: Seni buraya merak getirdiyse, çekil git! Gaz lambasının alevi ansızın küçülmüş, gizli yivlerin içinden sahte bir duvar kayarak açılmış ve harici diye nitelenen Taxil, mezar lambalarının aydınlattığı yeraltını fark etmişti. Kanlı bezlerin üzerine konmuş, henüz kesilmiş insan başını fark eden Taxil dehşet içinde gerilerken sanki duvardan çıkan ses ona şöyle bağırmıştı: "Titre ey Harici! Bu gördüğün, sırrımızı açığa vuran bir yalancının başıdır!"

Tabii ki Taxil buradaki kandırmacayı fark etmiş ve bu başın dehlize gizlenmiş birine ait olduğunu düşünmüştü; lam-

Marsilyalı, [...] önce **Les frères trois-points** *(üç nokta dediği, Masonluğun otuz üçüncü derecesi idi); ardından (satanist çağrışımları tüyler ürperten ayinlerin dramatik çizimlerinin bulunduğu)* **Les Mystères de la Franc-Maçonnerie** *ve hemen sonra da* **Les soeurs maçonnes** *kitaplarını yazdı... (s. 336)*

baların fitilleri kâfurulu alkole batırılmıştı ve ham ve iri mutfak tuzuyla yanıyordu; panayır hokkabazlarının "cehennem salatası" adını verdiği bu karışım yüzünden yeşilimsi harelerle yanan ışık sahte kelleye ceset görüntüsü ve rengi veriyordu. Başka tekris törenlerine ilişkin bilgilerinde, lambanın ışığı söndüğünde bir projektör, duvarda beliren buğulu aynada hareket eden hayaletleri, zincire vurulmuş bir adamı çevreleyen ve onu hançer darbeleriyle delik deşik eden maskeli adamları aydınlatıyordu. Locanın kolay etkilenebilecek heveslileri caydırmak için kullandığı yöntemler bunlardı.

Bundan sonra Korkunç Birader, Harici'yi hazırlamak üzere şapkasını, ceketini ve sağ ayakkabısını çıkartıyor, pantolonunun sağ paçasını diz üzerine kadar sıvıyor, kalp tarafındaki yenini ve göğsünü açıyor, gözlerini bağlıyor, birkaç kez kendi çevresinde döndürüyor ve onu farklı merdivenlerden indirip çıkardıktan sonra Yitik Adımlar Salonu'na götürüyordu. Kapı açılırken bir üstat kulakları tırmalayan koca yaylardan oluşan aletle devasa zincir şakırtıları çıkartıyordu. Harici, üstadın çıplak göğsüne kılıcın ucunu dayadığı salona giriyor ve Üstadı Muhterem'in şu sorusuyla karşılaşıyordu: "Harici, göğsünüzde ne hissediyorsunuz? Gözlerinizin üzerinde ne var?" Harici şöyle yanıt vermeliydi: "Kalın bir bant gözlerimi örtüyor ve göğsümde bir silalın ucunu hissediyorum." Üstadı Muhterem: "Bayım, yalancıyı cezalandırmak için daima çekili olan bu kılıç, girmek istediğiniz topluma –maalesef– ihanet etmeniz durumunda yüreğinizi paralayacak olan pişmanlığın; gözlerini örten bant ise tutkularına esir düşmüş; bilgisizliğe ve batıl inançlara gömülmüş insanın gözlerindeki körlüğün simgesidir."

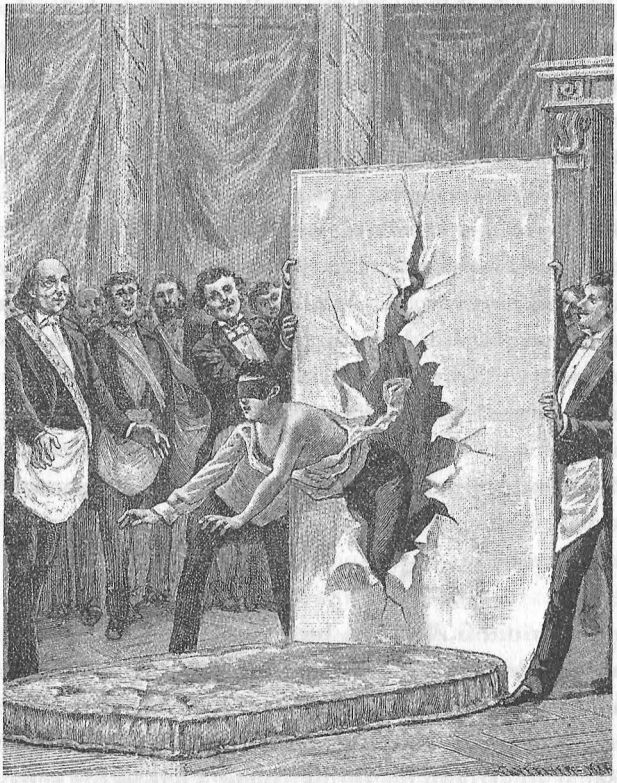
Sonra bir başkası Harici'yi sahipleniyor, onu birkaç kez daha döndürüyor, başı dönmeye başlayınca sirklerde atların içinden atladığı çember misali, birkaç kat kalın kâğıtla kaplı büyük bir paravana doğru itiyordu. Mağaraya atılması emri

gelince zavallı adam şiddetle paravana doğru itiliyor, kâğıtlar yırtılıyor ve o da kendini öteki tarafa konmuş şiltenin üzerinde buluyordu.

Aslında bostan dolabı olan ve gözleri bağlı olarak üzerine çıkan kişinin sürekli yeni bir merdiven tırmandığını sanmasına yol açan *Sonsuz Merdiven* sürekli aşağı dönen bir merdivendi ve gözleri bağlı Harici aslında daima aynı yükseklikte duruyordu.

Hatta Harici, kanının alındığını ve tenine kızgın damga vurulduğunu bile sanıyordu. Kan almak için Cerrah Birader kolunu yakalıyor, bir kürdanın ucunu sertçe batırıyor, bir başka birader de Harici aday kanıyor sansın diye koluna incecikten ılık su akıtıyordu. Kızgın demirle dağlandığını sanması için de Uzmanlardan biri kuru bir bezle bedeninin bir yerini ovuşturuyor, oraya bir parça buz koyuyor, henüz sönmüş bir mumun sıcak kısmını ya da altında kâğıt yakarak ısıtılmış bir kadeh dibini bastırıyordu. En sonunda Üstadı Muhterem Harici adayı gizli sırlar hakkında bilgilendiriyor ve biraderlerin birbirlerini tanımalarına yardım eden özel işaretleri belletiyordu.

Şimdi Simonini, Taxil'in bu deneyimlerini esinleyen kişi olarak değil de okuru olarak anımsıyordu. Yine de, yayımlanmasından önce (demek ki önceden biliyordu) Taxil'in her yeni yapıtının içeriğini, sanki olağanüstü açıklamalarmış gibi Osman Bey'e anlattığını da anımsıyordu. Öyle ki bir sonraki sefer Osman Bey, onun geçen sefer anlattığı her şeyin Taxil'in kitabında yazdığını söylüyordu ama Simonini gene de bozmuyor ve Taxil'in kendi muhbiri olduğunu, masonik sırları kendisine aktardıktan sonra para kazanmak için bunları bir kitap olarak yazmasında kendinin bir suçu olmadığını söylüyordu. Bu deneyimlerini yayımlamaması için acaba ona para ödense mi? diye sorarken, Simonini Osman Bey'e manidar gözlerle

Mağaraya atılması emri gelince zavallı adam şiddetle paravana doğru itiliyor, kâğıtlar yırtılıyor ve o da kendini öteki tarafa konmuş şiltenin üzerinde buluyordu. (s. 339)

bakıyordu. Ama Osman Bey'e göre bir gevezeyi susmaya ikna etmek için para ödemek savurganlıktı. Taxil henüz açıkladığı bu sırlar konusunda neden suskun kalmalıydı? Ayrıca Osman Bey ona kesinlikle güvenmediğinden, Alliance Israélite'ten öğrendikleri konusunda Simonini'ye asla bilgi vermiyordu.

Sonunda Simonini de onu bilgilendirmekten vazgeçti. Ama Simonini şimdi yazarken şöyle bir sorunun farkına varıyordu: Taxil'den öğrendiklerimi Osman Bey'e anlattığımı hatırlıyorum da Taxil ile temaslarım konusunda neden hiçbir şey hatırlamıyorum?

İyi soruydu. Her şeyi hatırlıyor olsaydı zaten oturmuş şu satırları yazıyor olmazdı. *Quelle histoire!*

Simonini kendine bu bilgece soruyu sorduktan sonra gidip uyumuş, ertesi sabah olduğunu sanarak uyandığında da karabasanlar ve mide sancılarıyla geçirmiş olduğu gece yüzünden ter içinde kalkmıştı yataktan. Ama gidip yazı masasının başına oturduğunda ertesi sabah değil, iki gün sonra uyandığını anlamıştı. O huzursuzluklarla dolu bir değil iki gece geçirirken, malum Rahip Dalla Piccola kişisel lağımını cesetlerle doldurmaktan memnun olmadığından günceye müdahale ederek muhtemelen kendisinin bilmediği olayları kaleme almıştı.

22

XIX. yüzyılda şeytan

14 Nisan 1897

Sevgili Yüzbaşı Simonini,

bir kez daha: Sizin düşüncelerinizin bulanıklaştığı yerde benim en canlı anılarım su yüzüne çıkıyor.

Efendim, bana bugün öyle geliyor ki, ben önce Bay Hébuterne, sonra da Peder Bergamaschi ile buluşuyorum. Sizin adınıza gidiyor ve Léo Taxil'e vereceğim parayı tahsil ediyorum. Léo Taxil'e de Noter Fournier adına gidiyorum.

"Bayım" diyorum ona, "sizi, alay konusu ettiğiniz İsa Peygamber'i kabul etmeye davet etmek için üzerimdeki rahip giysisini kalkan olarak kullandığımı düşünmenizi istemem; sizin cehenneme gitmeniz umurumda değildir. Buraya size ebedi hayatı vaat etmek için gelmedim, burada bulunmamın nedeni, masonluğun ağır suçlarını ifşa eden bir dizi yayının, çok geniş bir kitle olarak tanımlamakta tereddüt etmeyeceğim iyi niyetli okur bulacağını düşünmemdir. Sadece Fransa'nın değil, bütün dünyanın manastırlarının, kiliselerinin, piskoposluklarının destek vermesinin bir kitaba ne büyük bir katkı sağlayabileceğini bilemiyor olabilirsiniz. Sizi inançlarınızdan saptırmak değil para kazanmanızı sağlamak amacıyla burada bulunduğumu kanıtlamak için basit iddialarımı dile getireceğim. Gelecekteki kazancınızın yüzde yirmisini bana (ya da temsil ettiğim mümin tarikata) bırakan bir belge imzalamanız halinde sizi masonik sırlar konusunda sizden daha bilgili biriyle tanıştırabilirim."

Yüzbaşı Simonini, Taxil'den alacağımız yüzde yirmiyi aramızda paylaşacağımız konusunda anlaştığımızı tahmin ediyorum. Bu olmayınca ona bir başka daha teklif yaptım: "Sizin için yetmiş beş bin frank daha

var, kimden geldiğini sormayın; belki giysim size ipucu verebilir. Yarın dinsel inançlarınız konusunda değişiklik yaptığınızı kamuoyuna açıklayacağınıza söz verirseniz, biz sözünüze itimat ederek size bugün yetmiş beş bin frank ödeyeceğiz. Bu yetmiş beş bin frank üzerinden, bakın yetmiş beş bin diyorum, hiç komisyon ödemeyeceksiniz, çünkü benim ve bana vekâlet veren kişiler için, para şeytanın pisliğinden başka bir şey değildir. Düşünün bakın: yetmiş beş bin frank."

Sanki bir dagerotipten bakıyormuşum gibi, sahne gözlerimin önünde.

O anda kapıldığım izlenime göre (her ne kadar masanın üstündeki para gözlerini parlatmış olsa da) Taxil'i etkileyen yetmiş beş bin frank ve sonraki baskıların haklarından çok, onun gibi nasırlaşmış bir kilise düşmanının üç yüz altmış derecelik dönüşle ateşli bir Katolik oluşu fikriydi. Başkalarının şaşkınlığının, gazetelerde hakkında çıkan yazıların tadını çıkartıyordu. Bu Leman Gölü'nün dibinde Roma şehri kalıntısı uydurmaktan çok daha iyiydi.

Keyifle gülüyordu ve şimdiden gelecekteki kitaplar ve hatta içlerine konacak resimlerin hayalini kuruyordu.

"Ah" diyordu, "bunun kurmaca bir romandan çok masonluğun gizemleri üzerine tam bir inceleme yazısı olacağını düşünüyorum. Kapağa Tapınak Şövalyeleri'nin satanik ayinlerini hatırlatmak için kanatlı bir Baphomet koyarız... Tanrı aşkına (bu ifademi bağışlayın rahip bey), günün haberi olacaktır bu. Zaten benim o berbat kitaplarımın söylediklerinden sonra, Katolik ve inançlı olmam ve din adamlarıyla iyi ilişkiler içinde bulunmam, yüzüme İsa Peygamber'i çarmıha geren benmişim gibi bakan ailem ve komşularım için de onurlu bir durum yaratacaktır. Peki, sizce kim yardım edebilir bana?"

"Sizi bir kâhinle tanıştıracağım, hipnoza girdiğinde Paladist ayinler konusunda inanılmaz şeyler anlatan bir varlıktır."

* * *

Kâhin Diana Vaughan olacaktı. Sanki onun hakkında her şeyi bilir gibiydim. Bir sabah Vincennes'e gittiğimi hatırlıyorum; sanki Doktor Du Maurier'nin kliniğinin adresini ezelden biliyordum. Klinik büyük boyut-

larda olmayan bir evdi, minik ama sevimli bir bahçesi vardı; huzurlu görünüşlü hastalar, birbirlerini kesinlikle görmezden gelerek ama güneşin tadını çıkartarak burada oturup sıralarını bekliyorlardı.

Sizin benden söz ettiğinizi söyleyerek Du Maurier'ye kendimi tanıttım. Zihinsel rahatsızlığı olan gençlerle ilgilenen mümine hanımların kurduğu bir derneğe şöyle bir değindim ve onun bir yükten kurtulduğunu hissettim.

"Sizi uyarmalıyım" dedi, "Diana bugün normal diye tanımladığım halde. Yüzbaşı Simonini size anlatmış olmalı; bu durumdayken çizgisinin dışında, kendini gizemli bir masonik tarikatın müridi sanıyor. Onu telaşlandırmamak için, sizi mason birader olarak tanıştıracağım... Umarım bir din adamı olarak bundan rahatsız olmazsınız."

Beni sadece bir dolap ve yatakla, son derece sade biçimde döşenmiş bir odaya aldı, beyaz kumaşla kaplanmış koltukta ince hatlı, başının tepesinde topladığı bakır yansımalı sarı saçlı, küçük ve biçimli dudaklı ve de gururlu bakışlı bir kadın oturuyordu. Dudakları hemen alaycı bir gülümsemeyle aralandı: "Doktor Du Maurier beni kilisenin anaç kollarına mı atmak istiyor?" diye sordu.

"Hayır, Diana" dedi Du Maurier, "giysisine rağmen bu bay bir biraderdir."

"Hangi obediyanstansınız?" diye sordu hemen Diana.

Marifetli bir şekilde açık vermedim: "Söylememe izin yok" diye fısıldadım temkinli bir şekilde, "neden olduğunu bilirsiniz..."

Tepkimi hemen sahiplendi: "Anlıyorum" dedi Diana. "Sizi Charleston Üstadı Muhteremi gönderiyor. Olaylara ilişkin yorumumu ona iletebileceğiniz için memnunum. Toplantı Croix Nivert Sokağı'nda, Les Coeurs Unis Indivisibles locasındaydı; orayı bilirsiniz. Kadın Tapınak Üstadı olarak inisiye edilmem gerekiyordu ve biricik iyi tanrı Lusifer'e tapınmak ve Katoliklerin baba tanrısı kötü tanrı Adonay'ı yermek için sonsuz bağlılığımla ortaya çıkıyordum. İnanın bana, hevesle Baphomet sunağına yaklaştım, orada beni bekleyen Sophia Sapho beni Paladist ilkeler konusunda sorguya çekmeye başladı ve ben bütün alçakgönüllülüğümle ve sadakatimle yanıtladım onu: 'Bir Kadın Tapınak Üstadı'nın görevleri

nelerdir? İsa'dan tiksindirmek, Adonay'a lanet okumak, Lusifer'i kutsamak. Üstadı Muhterem'in arzusu bu değil mi?'" Ve bu soruları sıralarken, Diana ellerimi yakalayıverdi.

"Elbette öyle" dedim çekingence.

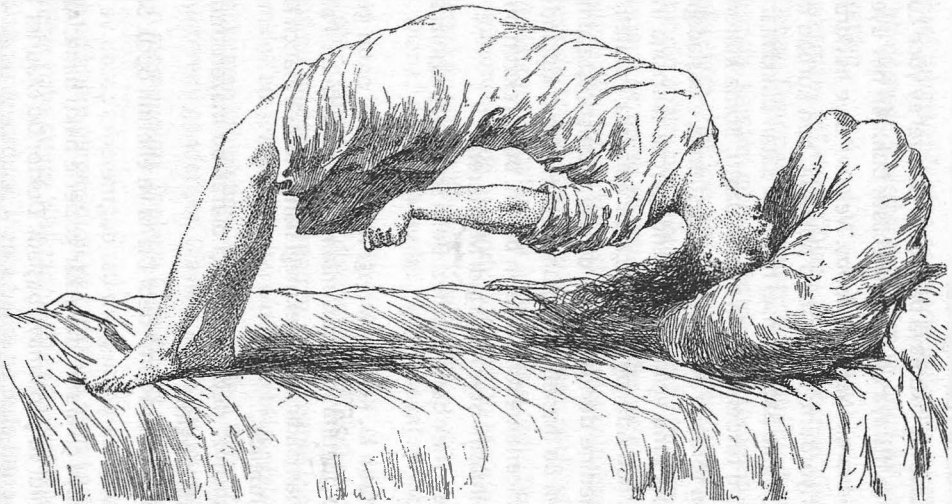
"Ve ayinsel yakarımı okumaya başladım: Gel, gel ey yüce Lusifer, rahipler ve krallarca iftiraya uğrayan! Mecliste bulunan her üye yumruğunu havaya kaldırarak *'Nekam Adonay, Nekam!'* diye haykırdıkça ben heyecandan titriyordum. Ama tam o noktada, ben kurban masasına doğru çıkarken Sophia Sapho dinsel nesneler satan dükkânların vitrinlerinde gördüğüm türden bir ayin tepsisi uzattı; Roma kültüne ait bu korkunç şeyin bu törende ne işi var diye düşünmeye başladığımda Kadın Üstadım bana şunu açıkladı: İsa kendi gerçek tanrısına ihanet etmiş, Tabor Dağı'nda Adonay ile alçakça bir anlaşma imzalamış ve ekmeği kendi bedenine dönüştürerek düzeni yıkmıştı; işte şimdi bizim görevimiz, İsa'nın bu ihanetini her gün yinelemek için kullandıkları küfürlü ekmeği hançerlemektir. Söyleyin bayım, bu hareketin bir inisyasyonun parçası olmasını ister mi Üstadı Muhterem?"

"Bunu dile getirmek bana düşmez. Belki siz ne yaptığınızı söylerseniz daha iyi olur."

"Reddettim tabii ki. Kutsal ekmeği hançerlemek onun gerçekten İsa'nın bedeni olduğuna inanmak anlamına gelir, oysa bir Paladist bu palavraya inanmamalıdır. Kutsal ekmeği hançerlemek inançlı Katolikler için bir Katolik ritüelidir."

"Sanırım haklısınız" dedim. "Bir elçi olarak bu mazeretinizi Üstadı Muhterem'e bildireceğim."

"Teşekkür ederim kardeşim" dedi Diana ve ellerimi öptü. Sonra neredeyse umursamazca gömleğinin üst düğmelerini çözdü ve bembeyaz omzunu ortaya çıkararak davetkâr gözlerle baktı bana. Ama ansızın koltuğa devrildi ve çırpınmaya başladı. Doktor Du Maurier bir hemşire çağırdı ve kızı birlikte yatağa taşıdılar. Doktor şöyle dedi: "Genellikle böyle bir kriz yaşadığında bir halden ötekine geçiyor. Henüz bilincini yitirmedi, sadece çene kemiği ve dili kasıldı. Hafif bir yumurtalık masajı yeter..."

...hasta sanki bir cambaza dönmüş gibiydi, bedeni yay gibi kıvrılıyor, düz yatamıyordu. (s. 347)

Bir süre sonra Diana'nın alt çene kemiği sola doğru açıldı, ağzı çarpıldı, açık ağzında yarım daire halinde kıvrıldığı için ucu görünmeyen dili ortadaydı; hasta sanki dilini yutmak üzereydi. Sonra açılan dili ansızın ağzından dışarı sarktı ve yılan misali defalarca hızla içeri dışarı girip çıktı. En nihayetinde dili ve çene kemiği normal haline döndü ve hasta birkaç sözcük söyleyebildi: "Dilim... damağımı yaraladı... Kulağımda örümcek var..."

Kısa bir dinlenme süresinden sonra hastanın dili ve çene kemiği bir kez daha kasıldı, sonra yumurtalığına yapılan masajla sakinleşti ama bir süre sonra yeniden solunumda zorlandı, ağzından kopuk kelimeler döküldü, bakışı sabitlendi; kolları kendine sarılarak kasıldı, bilekleri sırtına değiyordu, bacakları uzamış gibiydi...

"Ayakları içe döndü" dedi Doktor Du Maurier. "Bu epileptik aşama. Normaldir. Bundan sonra da soytarı aşaması gelecek..."

Diana'nın yüzüne yavaş yavaş kan geldi, ağzı yavaş yavaş açılıp kapanmaya başladı ve dudaklarının arasından beyaz köpükler çıktı. Hasta şimdi "uh! uh!" şeklinde inliyor, çığlıklar atıyordu; yüz kasları kasılıyor, göz kapakları açılıp kapanıyordu; hasta sanki bir cambaza dönmüş gibiydi, bedeni yay gibi kıvrılıyor, düz yatamıyordu.

Birkaç dakika boyunca sanki ağırlığını yitirmiş, dağılmış bir sirk kuklasının korkunç gösterisini izledik, sonra hasta yeniden yatağa devrildi ve Du Maurier'nin "ateşli" diye nitelediği hale geçti; önce sanki bir saldırganı itmek istercesine tehdit dolu bir hal aldı, sonra da sanki birine göz kırpan bir yosmaya benzedi. Sonra müşterisini diliyle davet eden bir fahişenin açık saçık hallerini yansıtmaya başladı; daha sonra sevda yalvarışlarına başladı; ıslak bakışlar, uzanan kollar, bitişen eller, öpücük istercesine öne uzanan dudaklar derken gözbebekleri arkaya kaçtı ve gözünün sadece akı görünür oldu ve ansızın erotik bir baygınlık içersinde patladı: "Ah güzel efendim" diyordu çatlak bir sesle, "ah sevgili yılan, kutsal engerek yılanı... Ben senin Kleopatra'nım... Burada mememde... süt vereceğim sana... ah aşkım, gir olduğun gibi içime...."

"Diana şimdi kutsal yılanlarından birinin içine girdiğini görüyor, başkaları kendileriyle birleşen Kutsal Yürek görürler. Fallik bir form, egemen

bir erkek imgesi ile onu çocukken taciz etmiş olan erkeği görmek" diyordu Du Maurier, "bazen bir isterik için aynı şeydir. Bernini'nin Santa Teresa oymalarını görmüşsünüzdür: Bu zavallıdan hiçbir farkı yoktur. Mistik insan, aslında günah çıkarıcıya hekimden önce rastlamış olan bir isteriktir."

Diana bu arada haç şeklini almış ve yeni bir aşamaya girmişti: Birilerine dehşetli tehditler savuruyor, korkunç açıklamalar yapacağını söylüyordu; bir yandan da yatakta kıvranıyordu.

"Bırakalım dinlensin" dedi Du Maurier, "uyandığında ikincil aşamaya girmiş olacak ve size anlattığını hatırlayacağı şeyler yüzünden çok acı çekecek. Sizin müminelere böyle krizler yaşadığı zaman korkmamaları gerektiğini söyleyin. Onu sabit tutmak ve dilini ısırmaması için ağzını tıkamak yeterlidir; ayrıca vereceğim sıvıdan birkaç damlayı boğazına damlatmak iyi gelecektir."

Sonra ekledi: "Önemli olan bu varlığı başkalarından ayrı tutmaktır. Ve bunu artık burada tutamam, çünkü burası hapishane değil bakımevidir, insanlar serbestçe dolaşırlar, aralarında konuşmaları tedavisel olarak da yararlı ve şarttır; burada normal ve huzurlu bir hayat sürdürdüklerini hissetmelidirler. Konuklarım deli değil, sinir rahatsızlığı geçiren kişilerdir. Diana'nın krizleri öteki hastaları etkileyebilir ve 'kötü' aşamasında açıkladığı sırlar, ister doğru ister yalan olsun, herkesi sarsar. Sizin mümine hanımların onu ayrı tutabilme olanağı vardır umarım."

Bu buluşmadan edindiğim izlenim doktorun Diana'dan kesin olarak kurtulma arzusuydu, aslında onun bir yere kapatılmasını istiyordu, çünkü başkalarıyla kuracağı temastan korkuyordu. Buna ek olarak hastanın anlattıklarının ciddiye alınmasından çekiniyor ve bir delinin saçmalamasından başka bir şey olmadığının bilinmesini istiyordu.

* * *

Birkaç gün önce Auteuil'deki evi kiralamıştım. Özel bir ev değildi ama oldukça sevimliydi. Girişte tipik kentsoylu ailelerine özgü minik bir salon vardı: Eski Utrecht kadifesiyle kaplanmış maun rengi bir divan, kırmızı kendinden desenli perdeler, şöminenin üzerinde duran

sarkaçlı saat ve iki yanındaki cam fanus içindeki çiçekler, aynaya dayanmış bir konsol odanın dekorunu oluşturuyordu ve yerler güzel parlayan taşla kaplanmıştı. Onun yanında Diana'ya ayırdığım yatak odası bulunuyordu: Duvarlar ebruli, inci grisi bir kumaşla kaplanmış, zemin iri kırmızı güllerle süslü kalın bir halıyla örtülmüştü. Yatağın ve pencerenin perdeleri aynı kumaştandı; geniş menekşe rengi çizgileri odanın tekdüzeliğini kırıyordu. Yatağın üzerine asılı tek renkli baskıda iki âşık çoban tasvir edilmişti; konsolun üzerindeki sarkaçlı saat yapay taşlarla süslenmişti; bunun iki yanındaki kanatlı çocuk melekler, şamdan formunda zambaklar taşıyorlardı.

Üst katta iki yatak odası daha vardı. Birini yarı sağır, içkiye meyilli, buralardan olmayan ve para uğruna her şeye katlanmaya hazır bir ihtiyar kadına ayırmıştım. Onu bana kimin önerdiğini hatırlamıyorum ama evde kimse yokken Diana'ya bakması, kriz geçirdiğinde sakinleştirebilmesi için uygun biri olduğunu düşünmüştüm.

Öte yandan şimdi yazarken, ihtiyar kadının bir aydır benden haber almamış olduğunu fark ediyorum. Belki ona yetecek kadar para bırakmıştım ama ne zamana kadar? Şimdi hemen Auteuil'e koşmalıyım ama adresi hatırlamadığımı anlıyorum: Auteuil'de nerede? Bütün mahalleyi dolaşıp, orada çift kişilikli Paladist bir isteriğin yaşayıp yaşamadığını sorabilir miyim acaba?

* * *

Taxil, nisan ayında ihtida edeceğini resmen açıklamış, kasım ayında masonluk konusunda tehlikeli açıklamalarla dolu ilk kitabı *Les frères trois-points* çıkmıştı. Aynı dönemde onu Diana'yı görmeye götürdüm. İkili durumunu saklamadığım gibi, kızın bize ürkek kız çocuğu halinde değil pişmanlık nedir bilmeyen Paladist halinde yararlı olacağını bildirdim.

Son aylarda kızı derinlemesine incelemiştim ve Doktor Du Maurier'nin verdiği damlayla, hal değişimlerini denetim altında tutabilmiştim. Ama bir anda baş gösteren krizleri beklemenin sinir bozucu olduğunu anlamıştım ve Diana'ya bu hal değişimlerini yaşatabilmenin

yolunu bulmak gerektiğini düşünmüştüm: Zaten sanırım Doktor Charcot da isterik hastalarıyla böyle yapıyordu.

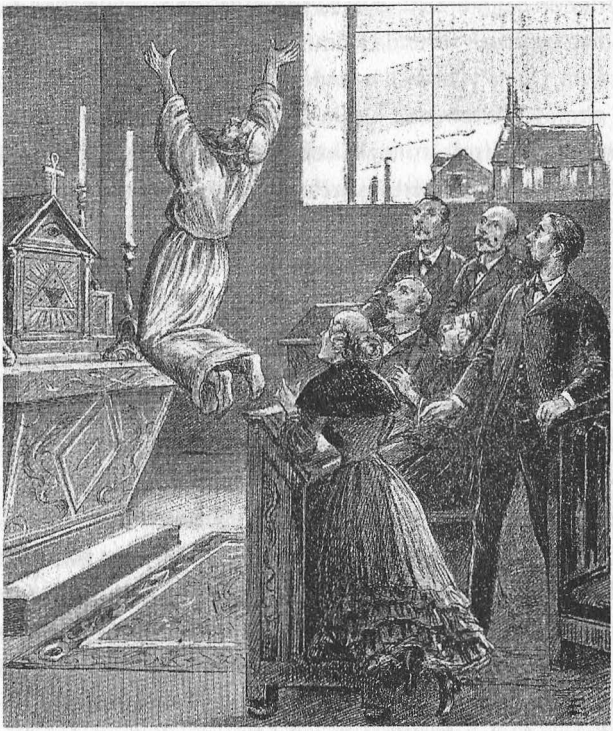
Charcot'nun manyetik yeteneğine sahip olmadığımdan kütüphaneye gitmiş ve eski (ve gerçek) rahip Faria'nın yazdığı *De la cause du sommeil lucide* gibi daha geleneksel metinleri taramıştım. Bu kitaptan ve okuduğum başka satırlardan esinlenerek kızın dizlerini kendi dizlerim arasına sıkıştırmaya, başparmaklarını iki parmağımla sıkıcı tutmaya ve gözlerinin ta içine bakmaya, böyle beş dakika durduktan sonra ellerimi çekmeye, omuzlarına koymaya, beş altı kez parmak uçlarına kadar kollarını sıvazlamaya, sonra ellerimi başına dayamaya, ardından beş altı santim uzaklıktan karnına kadar indirmeye, kaburgalarının altına gelmeye ve nihayet ellerimi dizlerine ve hatta ayak parmaklarına kadar indirmeye karar vermiştim.

İffet söz konusu olunca, "iyi" Diana için bu fazla tacizkâr olabilirdi ve başlangıçta sanki (Tanrım beni bağışlasın) bekâretine göz dikmişim gibi çığlıklar atıyordu ama, etkisi o kadar kesindi ki, kız bir anda sakinleşiyor, birkaç dakika uyukluyor, bir önceki halinde uyanıyordu. Onu ikincil hale döndürmek daha kolay oluyordu, çünkü "kötü" Diana bu dokunuşlardan hoşlanır gibiydi ve ellerimin dolaşmasını uzatmak istercesine bedenine kösnül hareketler yaptırıyor, inliyordu; neyse ki hipnotik etkiden kolay çıkmıyordu ve bu halde de uyukluyordu; yoksa hem beni rahatsız eden bu teması uzatmak hem de onun iğrenç azgınlığını denetim altına almakta sorun yaşayabilirdim.

* * *

Giysim ve inancım gereği cinselliğin sefilliğinden uzak durmaya alışmış biri olarak bile, her erkeğin Diana'yı çekici bir varlık olarak değerlendireceğine inanıyorum; Taxil de besbelli pek iştahlı bir erkekti.

Doktor Du Maurier hastasını bana teslim ederken Diana'nın tedaviye gelirken yanında getirdiği ve son derece şık giysilerle dolu bavulunu da yanıma vermişti – belli ki kız iyi bir aileye mensuptu. Taxil'in onu ziyarete geleceğini haber verdiğim gün belirgin bir şuhlukla süslenmişti.

Vintras dua ederken yerden yükselir, bütün müritlerini vecde sürüklerdi. (s. 352)

Her iki halinde de, kendinde olmasa bile bu gibi kadınsı ayrıntılara son derece özen gösteriyordu.

Taxil onu görür görmez büyülenmişti (dudaklarını şapırdatarak "güzel kadın" diye fısıldamıştı bana) ve daha sonra benim hipnotik çalışmamı yinelemeye çalıştığında hasta derin uykuya daldığında bile ellerini üzerinden çekmemişti; öyle ki sonunda utana sıkıla "Sanırım artık yeter" diye uyarmak zorunda kalmıştım.

Korkarım, Diana'yı birincil halindeyken onunla yalnız bıraksaydım daha ileri gitmeye yeltenecek, kız da o durumunda ona izin verecekti. Bu nedenle kızla konuşmalarımızın hep üçümüz arasında geçmesine özen gösteriyordum. Hatta dört kişi arasında: Satanist ve Lusifer sevdalısı Diana'nın anılarını ve enerjisini (ve Lusifer'e uygun halini) canlandırmak için onun Rahip Boullan ile de temas kurmasını uygun bulmuştum.

* * *

Boullan. Paris başpiskoposu onu görevden alınca Lyon'a gitmiş ve üzerine baş aşağı duran haçın ve Hint fallus sembolüyle süslü bir tacın işlenmiş olduğu cüppesiyle ayin yapan bir vizyoner olan Vintras'ın kurduğu Carmelo cemaatine katılmıştı. Vintras dua ederken yerden yükselir, bütün müritlerini vecde sürüklerdi. Ayinlerin sonunda dağıttığı kutsal ekmeklerden kan damlardı ama pek çok kişi eşcinsel ilişkilerden, aşk rahibeleri ısmarlamaktan, duyularla oynamaktan yani Boullan'ın pek meyilli olduğu yöntemlerden de söz ediyordu. Öyle ki Vintras öldüğünde, Boullan kendini onun halefi ilan etmişti.

Ayda en az bir kez Paris'e geliyordu. Demonolojik açıdan Diana gibi bir varlığı incelemek ona doğru gelmemişti (ondaki şeytanı daha iyi çıkartabilmek için – diyordu kendisi ama artık onun nasıl şeytan çıkarttığını öğrenmiştim). Altmış yaşını geçmişti ama hâlâ manyetik diye tanımlamaktan çekinmeyeceğim bakışlara sahip dinç bir insandı.

Boullan, Diana'nın anlattıklarını –ve Taxil'in dinsel bir ciddiyetle not aldıklarını– dinliyordu ama sanki başka hedeflere yönelikti ve arada sırada kızın kulağına anlamadığımız öğütler, yönlendirmeler fısıldıyordu.

Gene de bu bizim için yararlı oluyordu, çünkü masonluğun açıklanması gereken gizemleri arasında kesinlikle kutsal ekmeklerin hançerlenmesi ve farklı kara ayin şekilleri vardı ve Boullan bu konuda bir otorite sayılıyordu. Taxil değişik şeytani ayinler hakkında notlar alıyordu ve onun yergi yazıları yayımlandıkça onun masonlarının sürekli uyguladığı ayinler konusu piyasaya gittikçe yayılıyordu.

* * *

Birbiri ardına kitaplar yayımladıktan sonra, Taxil'in masonluk hakkındaki bilgisi tükenmek üzereydi. Taze fikirler sadece hipnoz altındaki "kötü" Diana'dan geliyordu: Fal taşı gibi açtığı gözleriyle belki izlediği, belki Amerika'da duyduğu ya da sadece hayalinde canlandırdığı sahneler anlatıyordu. Bizi soluksuz bırakan sahnelerdi bunlar ve (tahminime göre) deneyimli bir kişi olan ben bile altüst oluyordum. Örneğin günün birinde düşmanı Sophie Walder'in ya da öteki adıyla Sophia Sapho'nun inisyasyon törenini anlatmaya giriştiğinde sahnenin ensest tadının farkına varıyor muydu anlamıyorduk ama onu kesinlikle kınayarak değil, yaşamış birinin ayrıcalıklı keyfiyle dillendiriyordu.

"Kendi babası" diyordu Diana yavaşça, "onu uyuttu ve dudakları üzerinden kızgın bir demir geçirdi... Bedenin dışarıdan gelebilecek her türlü tuzağa karşı yalıtıldığından emin olmalıydı. Kızın boynunda kıvrılmış yılan biçiminde bir gerdanlık vardı... İşte şimdi babası onu çıkartıyor, bir sepet açıyor, içinden canlı bir yılan çıkarıyor, onu kızın karnına koyuyor... Şahane, sürünürken sanki dans ediyor, Sophie'nin boynuna tırmanıyor, gerdanlığın yerini almak üzere... Şimdi yüzüne doğru süzülüyor, titreşen dilini çıkartıyor, dudaklarına yaklaşıyor ve tıslayarak kızı öpüyor. Nasıl da... olağanüstü... kaygan... Sophie şimdi yeniden uyanıyor, ağzı köpük içinde, kalkıyor, bir heykel gibi dimdik ayağa dikiliyor, babası korsesini çözüyor, göğüslerini ortaya çıkartıyor! Ve şimdi bir çubukla göğsüne bir soru yazarmış gibi yapıyor ve kızıl harfler kızın tenine kazınıyor ve uyumuş gibi duran yılan tıslayarak uyanıyor, kuyruğuyla Sophie'nin çıplak tenine yanıtı yazar gibi yapıyor."

"Nasıl oluyor da sen bunları biliyorsun Diana?" diye sormuştum ona.

"Amerika'daki zamanlarımdan beri biliyorum... Bana Paladizm'i babam öğretti. Sonra Paris'e geldim, belki de beni uzaklaştırmak istemişlerdi... Paris'te Sophia Sapho ile karşılaştım. Her zaman düşmanım oldu benim. Onun istediklerini yapmayınca beni Doktor Du Maurier'ye götürdü. Deli olduğumu söyledi."

* * *

Diana'nın izlerini yeniden bulabilmek için Doktor Du Maurier'ye geldim. "Beni anlamalısınız doktor, ait olduğum tarikat, nereden geldiğini, ana babasının kim olduğunu bilmediği sürece bu kıza yardım edemez."

Du Maurier sanki duvarmışım gibi bakıyor bana. "Hiçbir şey bilmiyorum, söylemiştim size. Şimdi ölmüş olan bir akrabası getirdi onu bana. Akrabanın adresi mi? Tuhaf bulabilirsiniz ama artık elimde değil, çünkü bir yıl önce çalışma odam yandı ve pek çok belgem yok oldu. Geçmişine ilişkin hiçbir şey bilmiyorum."

"Peki, Amerika'dan mı geliyordu?"

"Olabilir ama aksansız Fransızca konuşuyor. Sizin tarikatın rahibelerine fazla sorun yaratmamalarını söyleyin, çünkü kızın içinde bulunduğu durumdan geriye dönmesi ve dünyaya uyum sağlaması mümkün değil. Ona yumuşak davransınlar, günlerini huzur içinde tamamlamasını sağlasınlar, çünkü size söylediğim üzere histerinin bu derece ilerlemesi ona yaşayacak fazla bir ömür bırakmaz. Günün birinde rahminde şiddetli bir yangı olacak ve tıp biliminin elinden bir şey gelmeyecek."

Yalan söylediğini düşünüyorum; belki kendi de bir Paladist'tir (Büyük Doğu üyesi olmanın yanı sıra) ve cemaatin bir üyesini canlı canlı dört duvar arasına kapamayı kabul etmiştir. Ama bunlar hep benim hayal gücümün ürünleri. Du Maurier ile konuşmayı sürdürmek zaman yitirmekten başka bir şey olmayacak.

Diana'yı hem birincil hem ikinci halindeyken sorguluyorum. Hiçbir şey hatırlamaz gibi. Boynundaki altın zincirin ucunda bir madal-

yon var: Ona çok benzeyen bir kadının resmi var üzerinde. Madalyonun açılabildiğini fark edince içinde ne olduğunu göstermesi için çok yalvardım ama kesin bir ısrar, korku ve yabanilikle reddetti: "Onu bana annem verdi" dedi durdu.

* * *

Taxil masonluk karşıtı kampanyasını başlatalı neredeyse dört yıl oldu. Katolik dünyasının tepkisi beklentimizin de ötesinde oldu: 1887 yılında Kardinal Rampolla, Taxil'i Papa XIII. Leon ile özel görüşmeye çağırdı. Mücadelesinin resmi şekilde kral tarafından tanınması anlamına gelen bu görüşme ona yazınsal olarak da büyük bir başarı getirdi. Ve elbette ekonomik olarak da.

Aldığım kısa ama açık not o döneme aittir: "Aziz Rahip, sanırım olay niyetimizi aştı: Gereğini yapmayı düşünür müsünüz? Hébuterne."

Geri adım atılamazdı. Bunu heyecan verici biçimde akmayı sürdüren yazar hakları kazancı için değil, Katolik dünyasıyla kurulmuş bağlantılar ve baskılar bütünü için söylüyordum. Taxil artık anti-satanizm kahramanı haline gelmişti ve elbette bu unvanı reddetmek istemiyordu.

Bu arada Peder Bergamaschi de bana veciz notlar yollamaktan geri kalmıyordu: "Sanırım her şey yolunda. Ya Yahudiler?"

Tabii ya, Peder Bergamaschi Taxil'in kaleminden sadece masonluğa değil aynı zamanda Yahudilik'e karşı da sivri ve acı damlalar bekliyordu. Oysa hem Diana hem Taxil bu noktada suskundular. Diana açısından şaşırtıcı bir durum değildi bu, çünkü geldiği Amerika'da belki burada olduğu kadar çok Yahudi yoktu ve bu soruna yabancıydı. Ama masonluk camiası Yahudi doluydu ve ben de bunu Taxil'e hatırlatıyordum.

"Ne bileyim ben?" diye yanıtlıyordu beni. "Ben masonlar arasında Yahudilerle hiç karşılaşmadım, ya da varlıklarından habersizdim. Hiçbir locada haham görmedim."

"Tabii ki oraya haham giysisiyle gelecek değillerdi. Ama son derece bilgili bir Cizvit'ten öğrendiğime göre, başpiskopos Monsenyör Meurin bir sonraki kitabında bütün masonik ayinlerin Kabalistik kökenlere da-

yandığını, Yahudi Kabalasının masonları şeytana tapmaya sürüklediğini kanıtlayacakmış..."

"Eh, o zaman bırakalım Monsenyör Meurin konuşsun; biz yeterince olay yarattık."

Taxil'in bu imalı ifadesi zihnimi uzun süre işgal etti (acaba Yahudi mi? diye düşünüyordum) ama sonunda dergi ve kitaplarda dile getirdiği ifadelerine iftira ve müstehcenlik davalarının açılmış olduğunu ve çok tuzlu bedeller ödemek zorunda kaldığını öğrendim. Bu nedenle bazı Yahudi tefecilere borçlanmıştı ve onlara yeniden mecbur kalabilirdi – çünkü yeni masonluk karşıtı etkinliklerinden kazandıklarını neşeyle saçıp savurmaya devam ediyordu. Şimdilik uslu duran Yahudileri kızdırmaktan korktuğu belliydi; kızdıkları anda onu borçları yüzünden hapse yollayabilirlerdi.

Ama tek neden para mıydı? Taxil şarlatanın tekiydi ama bazı duyguları da yok değildi; örneğin ailesine çok düşkündü. Bazı nedenler yüzünden pek çok zulmün kurbanı olmuş Yahudilere merhamet duyuyordu. Papaların ikinci sınıf vatandaş olarak bile olsa getto Yahudilerini koruduklarını söylüyordu.

O yıllarda aklını başka bir konuya takmıştı: Artık kendini kral yanlısı ve mason karşıtı Katolik düşüncenin sözcüsü saydığından politikaya atılmaya karar vermişti. Çevirdiği dolapları izleyemiyordum ama Paris'te belediye encümen üyeliklerinden birine aday olmuş ve Drumont gibi önemli bir gazeteciyle hem yarışa hem söz dalaşına girmişti; Yahudi ve mason karşıtı bu gazeteci, kilise mensuplarınca sözü dinlenen bir kişiydi ve kilise mensupları artık Taxil'in bir hilekâr olduğunu ima etmeye başlamışlardı – ve "ima etmek" burada hafif kalan bir deyimdi...

Taxil '89 yılında Drumont karşıtı bir yergi yazısı kaleme almıştı ve ona nasıl saldıracağını bilemediği için (çünkü her ikisi de mason düşmanıydı) onun Yahudi fobisini zihinsel bir hastalık olarak nitelemişti. Buna ek olarak bir de Rusların kıyımlarını dile getirmişti.

Drumont doğuştan polemikçi biri olduğundan bir başka yergi yazısıyla yanıt vermiş ve kilise bekçiliğine soyununca piskopos ve kardinallerce kutlanıp, kucaklanmış olmasına karşın birkaç yıl önce Papa, rahip-

ler, papazlar ve hatta İsa ve Meryem Ana hakkında bayağı ve yakışıksız yazılar yazmış olan bu beyle alay etmişti. Ama beterin beteri vardı.

Konuşmak için Taxil'in, zemin katında eskiden Kilise Karşıtı Kitaplık'ın bulunduğu evine giderdim ve sohbetimiz, gelip gidip kocasının kulağına bir şeyler fısıldayan karısı yüzünden sık sık bölünürdü. Sonradan anladım ki, artık gayet koyu bir Katolik olmayı seçse bile Taxil deposunu dolduran ve imha etmekten kaçındığı kitapları dükkânı aşındıran ve onun gibi ihtida etmemiş kişilere karısı aracılığıyla satmayı sürdürüyordu; kendisi ortalarda görünmüyordu ama altın yumurtlayan kazı kesmeye de kıyamamıştı. Bu durum, onun inançlarında değişiklik yapmış olması konusunda bende asla kuşku uyandırmamıştı, çünkü onun tek felsefi ilkesi "para asla pis kokmaz" sözüydü.

Ne var ki bu durumu Drumont da fark etmişti; Marsilyalıya sadece Yahudilere bir şekilde bağlı olduğu değil aynı zamanda hâlâ kararlı bir kilise düşmanı olduğu gerekçesiyle de saldırıyordu. Bu da bizimkinin ödlek okurları arasında derin kuşkular yaratmaya yetiyordu.

Karşı saldırıya geçmek gerekiyordu.

"Taxil" demiştim bir gün, "Yahudilerle neden bizzat uğraşmadığınızı öğrenmek istemiyorum ama durumla ilgilenecek bir başkası çıkartılamaz mı sahneye?"

"Doğrudan işin içinde olmadığım sürece olur" yanıtını vermişti Taxil ve sonra eklemişti: "Aslında benim açıklamalarım artık yetersiz kalıyor; bizim Diana'nın anlattığı palavralar da aynen öyle. Daha fazlasını isteyen bir kitle yarattık, belki de beni Haç düşmanlarının dalaverelerini öğrenmek için değil, okuyucusunu suça ortak etmek isteyen entrika romanlarında olduğu gibi anlatımımı sevdikleri için okuyorlardır."

* * *

Ve işte Doktor Bataille böyle doğmuştu.

Taxil, gemi doktorluğu yaparak egzotik ülkeleri dolaşmış, farklı dinsel ayinlerin yapıldığı tapınaklara burnunu sokmuş olan ama daha önemlisi serüven romanları konusunda, örneğin Boussenard'ın kitap-

...bu monstre *eserin adı* Le diable au XIXe siècle *olacaktı ve kapağında alaycı bir ifadeyle sırıtan, yarasa kanatlı, ejder kuyruklu Lusifer görünecekti... (s. 359)*

ları ya da Jacolliot'un *Le Spiritisme dans le monde* veya *Voyage aux pays mysterieux* gibi hayali raporları konusunda engin kültür sahibi eski bir dostunu bulmuş ya da keşfetmişti. Kurmaca dünyasından yeni konular bulup çıkartma fikrine bütünüyle katılıyordum (zaten sizin güncelerinizden Dumas ve Sue'den esinlenmekten başka bir şey yapmadığınızı da öğrenmiştim): İnsanlar karada, denizde yaşanan maceraları ya da cinayet öykülerini sırf keyiflenmek için okuyorlar, sonra öğrendiklerini kolayca unutuyorlar ve bir romanda okudukları onlara gerçekmiş gibi anlatıldığında bunları daha önce de duymuş olduklarını şöyle bir akıllarından geçiriyor ve böylece inançlarının onaylandığını hissediyorlardı.

Taxil'in yeni keşfi olan şahıs, Charles Hacks adında bir hekimdi: Sezaryen doğum konusunda diploma almış, deniz ticaret filosu hakkında bir şeyler yayımlamış ama anlatı yeteneğini henüz ortaya dökmemişti. Akut alkolizme yenik düşmek üzere görünüyordu ve beş parasız olduğu aşikârdı. Konuşmalarından anladığıma göre dinler ve "haç histerisi" diye nitelendirdiği Hıristiyanlık karşıtı temel bir yapıt yayımlamak üzereydi ama Taxil'in önerisi üzerine şeytana tapanlar aleyhine ve kiliseyi savunarak onu yüceltmek adına binlerce sayfa yazmaya hazırdı.

1892'de, otuz ay süresince yayımlanacak 240 fasiküllük bir yayına giriştiğimizi hatırlıyorum; bu *monstre* eserin adı *Le diable au XIXe siècle* olacaktı ve kapağında alaycı bir ifadeyle sırıtan, yarasa kanatlı, ejder kuyruklu Lusifer görünecekti; alt başlıkta ise "spiritüalizmin gizemleri, Lusifer masonluğu, Paladist açıklamalar, kutsal büyü, melek ya da şeytan çağırma ayinleri ve bütün modern satanizm, okült manyetizma, Lusifer medyumları, yüzyıl sonu Kabala'sı, Gül-Haç büyüsü, latan durumdaki obsede varlık, Deccal'in habercileri" yazıyordu. Bütün bunları kaleme alacak kişi de gizemli bir Doktor Bataille idi.

Programa göre yapıtta daha önce başka bir yerde yayımlanmamış hiçbir şey olmayacaktı: Taxil ya da Bataille daha önce yayımlanmış ne var ne yoksa yağmalamışlar ve yeraltı kültleri, şeytan görüntüleri, kan donduran ayinler, malum Baphomet ile tapınak ayinleri gibi malzemeyi arapsaçına döndürmüşlerdi. Çizimler de başka okült bilim kitapların-

dan kopyaydı; zaten onlar da hep birbirlerinden kopya etmişlerdi. Bir tek büyük mason üstatlarının resimleri daha önce yayımlanmamıştı ve bunlar da Amerikan kasabalarında "diri ya da ölü aranan" kanun kaçaklarını gösteren ilanları andırıyordu.

* * *

Dur durak bilmeden çalışılıyordu: Hacks-Bataille bol miktarda absent tükettikten sonra Taxil'e buluşlarını anlatıyor ve Taxil bunları süsleyerek kaleme alıyordu ya da Bataille tıp bilimiyle veya zehirlerle ilgili ayrıntılarla uğraşıyor, gerçekten görmüş olduğu kentleri ve egzotik ayinleri yazarken, Taxil Diana'nın son sayıklamalarını satırlara nakşediyordu.

Söz gelişi Bataille, kanallar, çukurlar, yeraltı mağaralarınca delik deşik edilmiş süngersi bir kütle olarak Cebelitarık kayasını hatırlarken burada yaşanan dinsiz tarikatların ayinlerini, Hint tarikatlarının masonik alçaklıklarını ya da Asmodeus'un insanlara görünüşünü anlatmaya başlıyordu. Taxil de, Sophia Sapho'nun kişiliğini ana hatlarıyla çiziyordu. Collin de Plancy'nin yazdığı *Dictionnaire infernal*'i okumuş olduğundan Sophia'nın cehennem tümenlerinin sayısını altı bin altı yüz altmış altı olarak vermesi ve her bir tümenin altı bin altı yüz altmış altı şeytandan oluştuğunu açıklaması gerektiğini öneriyordu. Artık iyice kafayı bulmuş olsa da Bataille da hesaplıyor; eril ve dişil şeytan sayısının toplamda kırk dört milyon dört yüz otuz beş bin beş yüz elli altı şeytana varması gerektiğini buluyordu. Biz de hesaplıyor, şaşkınlıkla haklı olduğunu dile getiriyorduk ve o elini heyecanla masaya vurarak şöyle diyordu: "Gördünüz mü işte, hiç de sarhoş değilim!" Ve masanın altına yuvarlanacak derecede ödüllendiriyordu kendini.

Napoli masonik toksikoloji laboratuvarını hayal etmek pek heyecan vericiydi; localardaki düşmanları yok etmek için kullanılacak zehirler burada hazırlanıyordu. Bataille'ın başyapıtı, kimyanın nedensiz olarak *menn* yani *kudret helvası* adını verdiği zehri yaratmak oldu: Bir karakurbağası, engerek yılanlarıyla dolu bir kavanoza konur, onlara sadece zehirli mantarlar ve yüksük otu ile baldıran verilir; hayvanlar açlık-

tan ölünce cansız bedenlerine toz haline getirilmiş kristal köpüğü ve sütleğen püskürtülür; sonra hepsi bir imbiğe konur, kısık ateşte nemi uçurulur, nihayetinde cesetlerin külü yanmaz tozlardan ayrılır: bu şekilde biri sıvı öteki kül halinde ama ölümcül etkileri eşit iki ayrı zehir elde edilir.

Taxil, derin haz anlarında yaptığı gibi kasığını kaşıyarak "Bu sayfaların coşturacağı piskoposları şimdiden görür gibi oluyorum" diye kıkırdıyordu. Aslında bunu söylerken haklıydı, çünkü her yeni *Diable* fasikülünden sonra, bu cesur açıklamalarıyla pek çok müminin gözünü açtığı için ona teşekkür eden birkaç piskopostan mektup alıyordu.

Arada sırada Diana'ya başvuruluyordu. Charleston Üstadı Muhteremi'ne ait *Arcula Mystica*'yı yani dünyada yalnızca yedi örneği bulunan o küçük kutuyu ondan başkası yaratamazdı: Kapağı kaldırıldığında av borusu kampanasını andıran ama daha küçük olan gümüşten yapılma bir megafon görülüyordu; soldaki gümüş ipliklerden oluşmuş kablonun bir ucu aygıta, öteki ucu da kulağa takılacak zımbırtının ucuna takılıydı; kulağa takılan aygıt sayesinde öteki altı örnekten birinden konuşacak kişinin söylediklerini duymak mümkün oluyordu. Sağdaki parlak kırmızı kurbağa boğazından küçük alevler saçarak bağlantının etkinleştirildiğini bildiriyordu; yedi küçük altın heykelcik Paladist skalanın yedi ana erdemini ve masonluktaki Yediler'i temsil ediyordu. Üstadı Muhterem kaideye heykelciklerden birini itiyor, Berlin veya Napoli'deki üyesini uyarıyor; üye o anda Arcula'nın karşısında değilse yüzüne sıcak bir rüzgâr esiyor ve örneğin şöyle fısıldıyordu: "Hazır olacağım, bir saat sonra" ve Üstadı Muhterem'in masasının üstündeki kurbağa yüksek sesle "bir saat sonra" diyordu.

Başlangıçta öykünün biraz tuhaf olup olmadığını düşündük, çünkü Meucci adındaki bir şahıs *telektrofon* ya da şimdiki adıyla telefon denen aygıtı icat edeli birkaç yıl olmuştu. Ama bu tip dalavereler zenginler içindi; bizim okurlar henüz tanımamış olabilirlerdi ve Arcula kesinlikle şeytan işi bir icattı.

Bazen Taxil'in evinde buluşuyorduk, bazen de Auteuil'de; Bataille'ın sıçan yuvasında çalışmaya niyetlendiğimiz de oluyordu ama kötü kalite

alkolün, asla yıkanmayan çamaşırların ve haftalardan beri ortada duran yiyeceklerin yaydığı iğrenç kokuya dayanamadığımız için bu oturumlardan kesinlikle vazgeçmiştik.

* * *

Zihnimize takılan sorunlardan biri Charleston'dan dünyanın kaderini yöneten Evrensel masonluğun Büyük Üstadı General Pike'ı nasıl sunacağımızdı. Ama daha önce yayımlanmış bir şeyden daha "hiç yayımlanmamış" bir şey yoktur.

Le Diable'ın yayınına başladığımız sırada Port-Louis (hangi cehennemdeyse?) başpiskoposu Monsenyör Meurin'in merakla beklenen yapıtı *Le Franc-Maçonnerie Synagogue de Satan* kitabı çıkmıştı; şöyle böyle İngilizce geveleyen Doktor Bataille yolculukları sırasında General John Phelps'in 1873 yılında Chicago'da yayımladığı ve bu nedenle mason localarının düşmanı ilan edildiği *The Secret Societies* adlı kitabını bulmuştu. Bu kitapları kaynak alarak, dünya Paladizmi yüce rahibi, belki Klu Klux Klan'ın kurucusu ve Lincoln'ün öldürülmesine uzanan komplonun suç ortaklarından olan Ulu İhtiyar'ı kusursuz işleyebilirdik. Charleston Yüksek Şûrası Üstadı Muhteremi'nin, adını General Birader, Hâkim Büyük Amir, Sembolik Büyük Loca'nın Olgun Üstadı, Ketum Üstat, Mükemmel Üstat, Sır Kâtibi, Papaz ve Hâkim, Dokuzların Seçilmiş Üstadı, On Beşlerin Seçilmiş Üstadı, Yüce Seçilmiş Şövalye, On İki Kabilenin Reisi, Üstat Mimar, Kutsal Kubbe Büyük Seçilmişi, Mükemmel ve Yüce mason, Doğu ya da Kılıç Şövalyesi, Kudüs Prensi, Doğu ve Batı Şövalyesi, Salipverdi (Gül Haç) Şövalyesi, Büyük Pontif, Düzenli Locaların *ad vitam* Büyük Saygıdeğer Üstadı, Prusya Şövalyesi, Anahtar Büyük Üstadı, Lübnan ve Sır Sandığı Prensi, Tunç Yılan Şövalyesi, Tapınak Hâkim Amiri, Güneş Şövalyesi, Çırak Prens, Saint Andre Büyük İskoçyalısı, Seçilmiş Büyük Kadoş Şövalyesi, Mükemmel İnisiye, Hâkim Büyük Genel Müfettiş, Kutsal Sır Yüce Prensi, Otuz Üç, Kutsal Paladist Konservatuarı Kudretli ve Çok Kudretli Hâkim Amiri General Yüce Üstadı, Evrensel Farmasonluk Amir Papası gibi sıfatlarla süslediğine karar vermiştik.

Onun, İtalya ve İspanya'daki bazı biraderlerin aşırılıklarını mahkûm ettiği bir mektubundan söz ediyorduk: "Tanrı ve rahiplere duydukları meşru nefretin yarattığı hareketle" rakibini İblis adı altında yüceltiyorlardı – adı localarda asla ağza alınmaması gereken bu varlık, papazların düzmecesiyle yaratılmıştı. Böylece ellerinde "Yaşasın İblis" bayraklarıyla halk gösterisi yapan bir Cenova locasının uygulaması da mahkûm ediliyordu ama sonra aslında yargılananın satanizmin kendisi olduğu anlaşılıyordu – Hıristiyanlık'ın batıl inancı. Masonik din, Lusifer doktrini safiyetinde korunmalıydı. Ona inandıkları için Şeytan'ı, Satanizmi, cadıları, büyücüleri, kara büyüyü yaratanlar rahiplerdi; Lusiferciler ise kadim ustaları Templier Şövalyeleri gibi aydınlık büyünün müritleriydiler. Kara büyü Hıristiyanların taptığı ve ikiyüzlülüğü ermişliğe, kusuru erdeme, yalanı gerçeğe, mantıksızlığa imanı ilahiyat bilimine çeviren Karanlıklar Tanrısı Adonay'ın müritlerine aitti; Adonay'ın bütün eylemleri, zalimliği, hainliği, insana nefreti, vahşiliği, bilimin reddini yansıtır. Lusifer ise karanlığın zıddı olan ışık misali Adonay'a karşı çıkan iyi Tanrı'dır.

Boullan, bizim basitçe şeytan diye nitelediğimiz çeşitli kültler arasındaki farkı açıklamaya uğraşıyordu: "Bazıları için Lusifer artık pişman olmuş, düşmüş bir melektir ve gelecekteki Mesih olabilir. Kadınlardan oluşan bazı tarikatlar Lusifer'i dişil ve pozitif bir varlık olarak kabul ederler; o eril ve karanlık Tanrı'nın zıddıdır. Kimisine göre de Tanrı'nın lanetlediği Şeytan gibidir ama İsa'nın insanlık için yeterince iyilik yapmadığına inandıkları için Tanrı'nın düşmanına tapmaya vardırırlar işi – ve bunlar kara ayinler düzenleyen gerçek satanistlerdir. Satanistlerin bir kısmı sadece o kara büyücülüğün –*envoutement*– keyfi peşindedirler; bir de satanizme gerçek ve tam bir din gözüyle bakanlar vardır. Bunlar arasında Josephin Péladan gibi kültürel yemek davetleri düzenleyenler ve daha da beteri Stanislas de Guaita gibi zehir sanatı uygulayanlar vardı. Ve sonra bir de Paladistler vardı. Az sayıda inisiyenin katıldığı bu rite Mazzini gibi bir Carbonaro da katılıyordu ve söylentilere göre Sicilya'nın Garibaldi tarafından fethi Tanrı ve monarşi düşmanı Paladistler sayesinde gerçekleşmişti."

Paris dedikodularına dayanarak edindiğim izlenime göre kendisi on-

lar tarafından satanist olarak suçlanırken onun nasıl olup da Guaita ve Péladan gibi hasımlarını satanizm ve kara büyüyle suçladığını sordum kendisine.

"Eh" dedi bana, "bu okült ilimler dünyasında İyi ile Kötü arasındaki çizgi son derece incedir; birileri için İyi olan başkaları için Kötü sayılabilir. Kadim öykülerde de bir peri ile bir cadı arasındaki fark sadece yaş ve güzellikten ibarettir."

"Peki nasıl çalışıyor bu büyücüler?"

"Söylentilere göre Charleston Üstadı Muhteremi muhalif bir Skoç riti olan Baltimore'un Üstadı Gorgas ile uyuşmazlığa düşmüş. Bunun üzerine çamaşırcıya rüşvet vererek onun bir mendilini ele geçirmiş. Çürümesi için mendili tuzlu suya koymuş ve tuz eklediği her sefer şöyle mırıldanmış: "Sagrapim melanchtebo rostromouk elias phitg". Sonra kumaş parçasını manolya dallarıyla tutuşturulmuş ateşte kurutmuş ve üç hafta boyunca her cumartesi sabah kollarını uzatarak Molek'e yakarırken şeytana bir armağan sunarcasına mendili eline sermiş. Üçüncü cumartesi gününün akşamına doğru mendili alkol alevinde yakmış, külünü bronz bir tabağa koymuş, bütün gece dinlenmeye bırakmış ve ertesi sabah külü balmumuyla yoğurarak bir bebek, bir kukla yapmış. Bu gibi şeytani işlemlere *dagyde* adı verilir. Bu *dagyde*'i pnömatik pompası olan billur bir kürenin içine koyarak kürede mutlak boşluk yaratmış. İşte bu noktada hasmı nedenini anlayamadığı şiddetli bir krize girmiş."

"Ölmüş mü?"

"Bunlar ince ayrıntılardır, belki de o noktaya varmak istenmemiştir. Önemli olan büyünün uzaktan da etki edebilmesidir ve işte Guaita ve arkadaşlarının bana karşı uyguladıkları da budur."

Daha fazlasını söylemekten kaçındı ama Diana onu tapınan bakışlarla dinliyordu.

* * *

Uygun bir anda ve benim zorlamamla, Bataille mason örgütlerindeki Yahudi varlığı konusunda bir bölüm yazdı; on sekizinci yüzyıl okül-

tistlerine kadar uzanan incelemesinde resmi locaların yanı sıra beş yüz bin Yahudi masonun gizli bir oluşumla buluştuklarını, localarının ad değil numara taşıdığını ifşa etti.

Zamanlamamız harikaydı. Sanırım tam o yıllarda bazı gazeteler *antisemitizm* şeklinde güzel bir ifade kullanmaya başlamışlardı. "Resmi" bir damara giriyorduk, doğal anti-Yahudi güvensizlik Hıristiyanlık ya da idealizm gibi bir doktrin haline geliyordu.

Bu oturumlara dahil olan Diana, Yahudi localarından söz ettiğimizde birkaç kez şöyle dedi: "Melkisedek, Melkisedek." Ne anımsıyordu acaba? Sonra şöyle devam etmişti: "Patriyarkal kurulda, Yahudi masonların seçilmişi... boynundaki gümüş zincirin ucunda altın bir plaka... Yasanın yazıldığı tableti temsil ediyor... Musa'nın Yasası..."

Fikir iyiydi, Melkisedek tapınağında toplanmış bizim Yahudi masonlar, birbirlerini tanımak için özel işaretlerini yapıyorlar, parolalar söylüyorlar, *Grazzin Gaizim, Javan Abbadon, Bamachec Bamearach, Adonai bego Galchol* gibi Yahudilik izleri taşıyan selamlamalar ve yeminler değiş tokuş ediyorlardı. Elbette locada Kutsal Roma Kilisesi'ne ve malum Adonay'a tehditler savurmaktan başka bir şey yapılmıyordu.

Böylece (Bataille adı altına saklanan) Taxil bir yandan ona vekâlet vermiş kilise görevlilerini memnun ediyor, öte yandan da Yahudi tefecilerini kızdırmamış oluyordu. Aslında artık onlara ödeyecek parası vardı: İlk beş yılın sonunda Taxil net üç yüz bin frank kazanmıştı; bunun altmış bini bana düşüyordu.

* * *

Sanırım 1894 yılına doğru gazeteler Dreyfus adındaki bir yüzbaşıdan söz etmekten başka bir şey yapmaz olmuşlardı; bu kişi askeri bilgileri Prusya elçiliğine satmakla suçlanıyordu. Özellikle vurgulamaya gerek yoktu; hain Yahudi'ydi. Drumont, Dreyfus olayının üzerine atladı ve bence de *Le Diable* fasikülleri de konuya şaşırtıcı açıklamalarla katkıda bulunmalıydı. Ama Taxil askeri casusluk işlerine burun sokmamak gerektiğinde ısrar ediyordu.

Onun neyi sezinlemiş olduğunu sonra anlayabildim: Yahudilik'in masonluğa katkısından söz etmek mümkündü ama Dreyfus'u işin içine sokmak, onun Yahudi olmasının yanı sıra aynı zamanda mason da olması konusunda kuşku uyandırmak (açıklama yapmak) anlamına gelecekti ve bu temkinli bir hareket sayılmazdı, çünkü (masonluk orduda özel bir biçimde gelişiyordu) Dreyfus'u yargılayacak olan yüksek rütbeli subayların çoğu da büyük olasılıkla masondu.

* * *

Öte yandan ele alabileceğimiz kaynak bakımından sıkıntımız yoktu – oluşturduğumuz kamuoyu açısından da elimizdeki kartlar Drumont'un elindekilerden daha iyiydi.

Le Diable dergisinin çıkmaya başlamasından bir yıl kadar sonra Taxil bize şöyle demişti: "Aslına bakılacak olursa, *Le Diable*'da yayımlanan her şey Doktor Bataille'ın eseri; ona nasıl inansınlar ki? Bize örgütün en gizli sırlarını açıklayacak mühtedi bir Paladist gerekiyor şimdi. Hem içinde kadın olmayan güzel bir roman görülmüş müdür? Sophia Sapho'yu nahoş bir ışık altında yansıttık, yolunu değiştirdiğini söylesek bile Katolik okurların hoşuna gitmez. Hâlâ satanist bile olsa bize sevimli biri gerekiyor; yakın geçmişte inançlarında yaptığı değişikliğin nuru yüzüne vurmuş, Farmason örgütünce tuzağa düşürülmüş bu saf kadın yavaş yavaş bu boyunduruktan kurtulur ve atalarının dininin açtığı kollara döner."

"Diana" dedim bunun üzerine. "Diana ihtida etmiş bir günahkârın canlı örneği sayılır."

Ve işte *Le Diable*'ın 89. fasikülünde Diana sahneye giriyordu.

Diana konuya Bataille tarafından dahil edilmişti ama ortaya çıkışını daha inanılır kılmak için ona hemen bir mektup yazmış, sunuluş şeklinden memnun olmadığını söylemiş ve hatta *Le Diable*'ın tarzına uygun olarak yayımlanmış görüntüsünü de eleştirmişti. Portresinin oldukça erkeksi olduğunu söylemeliyim; hemen Diana'ya daha feminen bir imge bulduk ve bunu Paris'te kaldığı otele giderek Diana'yı bulan bir ressamın çizdiğini belirttik.

...hemen Diana'ya daha feminen bir imge bulduk... (s. 366)

Diana'nın kamuoyuna sunulduğu dergi *Le Palladium régéneré et libre,* ayrılıkçı Paladistlerin ifadesi olarak çıkıyordu; bunlar Lusifer kültünü ve bu ayinler sırasında kullanılan küfürleri en ince ayrıntılarına kadar tanımlama yürekliliğini gösterecek kişilerdi. Paladizm korkusu hâlâ öylesine canlıydı ki Mustel adındaki rahip yayımladığı *Revue Catholique* dergisinde Diana'nın Paladist düşünceden ayrılışını sanki bir din değiştirme olayı gibi anlatıyordu. Diana, yoksullarına vermesi için iki adet yüz franklık banknotu Mustel'e yollayıverdi. Mustel, okurlarını Diana'nın inançlarında değişiklik yapması için dua etmeye davet ediyordu.

Yemin ederim ki Mustel'i ne biz icat etmiş ne ona para ödemiştik ama sanki bizim yazdığımız bir senaryoya göre hareket eder gibiydi. Onun dergisinin yanında bir de Grenoble piskoposu Monsenyör Fava'nın duyurduğu *La Semaine Réligieuse* dergisi boy göstermişti.

Sanırım '95 Haziranı'nda Diana ihtida ediyor ve altı ay içersinde fasikül fasikül *Mémoires d'une ex-palladiste* başlığıyla anılarını yayımlıyordu. *Palladium régéneré* dergisine abone olmuş olanlar (dergi artık yayın hayatını sona erdirmişti elbette) abonmanını *Mémoires* dergisine geçirebiliyor ya da parasını geri alabiliyordu. İzlenimlerime göre birkaç fanatik dışında okurlar dergi değişimini yeğlemişlerdi. Nihayetinde mühtedi Diana, günahkâr Diana hakkında müthiş öyküler anlatıyordu – ve halkın buna ihtiyacı vardı. Zaten Taxil'in temel düşüncesine göre IX. Pius'un hizmetçi kızlara düşkünlüğünü anlatmakla birkaç satanist masonun eşcinsel ayinlerini anlatmak arasında fark yoktu. İnsanlar yasak olanı okumak istiyorlardı, o kadar.

Ve Diana yasak şeyleri vaat ediyordu: "Üçgenler'de olup biteni, gücüm yettiğince engellemeye çalıştığımı, her zaman hakir gördüğümü ama iyi olduğunu sandığım her şeyi sizlerin önüne sermek için yazacağım. Kamuoyu yargısını verecek..."

Aferin Diana. Bir efsane yaratmıştık. Kendisi bilmiyordu, onu sakin tutmak için yutturduğumuz uyuşturucu ilaçların esiriydi ve sadece bizim okşayışlarımıza (Tanrım, hayır, *onların* okşayışlarına) boyun eğiyordu.

* * *

O büyük coşku anlarını yeniden yaşar gibiyim. Doğru yolu nihayet bulmuş olan meleksi Diana'ya din adamlarından ve piskoposlardan, annelerden, pişman günahkârlardan bir sevgi seli akmaktaydı. *Pèlerin* ağır hasta Louise'in, Diana'nın koruyuculuğu altında Lourdes'e hacca kabul edildiğini ve mucizevi bir şekilde şifa bulduğunu yazıyordu. Katolik gazetelerin en büyüğü olan *Croix* ise şu satırları yayınlıyordu: "Bayan Vaughan'ın yayınına başladığı 'Eski Paladist'in Anıları'nın ilk bölümünün taslağını az önce okuduk ve hâlâ açıklaması zor bir heyecanın etkisi altındayız. Tanrı'nın ona dönen yüzlere yansıttığı lütfa şükürler olsun..." Vatikan'ın Anti-Masonik Birlik Merkez Komitesi'nde görevli Monsenyör Lazzareschi, Diana'nın ihtidası nedeniyle, Roma'daki Sacre Cuore Kilisesi'nde üç gün üst üste şükür duası okutmuştu. Aslında Jeanne D'Arc için söylenen –işin gerçeği, Taxil'in bir arkadaşınca bilmem hangi sultan ya da halife için bestelenmiş olan– bir arya bu kez Roma Komitesi'nin masonluk karşıtı şenliklerinde ve hatta bazı bazilikalarda Diana için seslendirilmişti.

Lisieux Karmelitlerinden sonradan azize ilan edilen genç mistik rahibe, adeta biz istemişçesine Diana lehine duruma el koymuştu. Suor Teresa del Bambino Gesu e del Santo Volto, mühtedi Diana'nın anılarının bir kopyasına rastlayınca bu varlıktan öylesine etkilenmişti ki, rahibe kardeşleri için yazdığı teatral operada ona da bir yer vermişti: Jeanne d'Arc'ın da yer aldığı *Tevazunun Zaferi* adlı yapıtta Jeanne D'Arc kostümlerine bizzat bürünerek çektirdiği resmi Diana'ya göndermişti.

Diana'nın anıları pek çok dile çevrilirken, Kardinal Vekili Parocchi "Lütfun şahane zaferi" olarak nitelediği bu ihtida olayı nedeniyle onu kutluyor; Papalık sekreteri Monsenyör Vincenzo Sardi, Kader'in sonradan ezebilmesi için onu önce bu tarikata özellikle soktuğunu yazıyordu; *Civiltà Cattolica* dergisi ise 'Karanlıktan ilahi nura çağrılan" Miss Diana Vaughan'ın "bu deneyimini doğruluk ve yarar açısından eşi benzeri görülmemiş yayınlarla kilisenin hizmetine sunduğunu" bildiriyordu.

* * *

Boullan ile Auteuil'de buluşmalarımız giderek sıklaşmıştı. Diana ile ilişkisi ne boyuttaydı? Kimi zaman habersiz biçimde Auteuil'e gelmiş ve onları kucaklaşmış olarak bulmuştum; Diana vecd halinde tavana bakıyor olurdu. Ama belki de ikincil hale girmiş, az önce itiraflarda bulunmuş ve şimdi de arınmasının keyfini çıkarıyordu. Aslında kadının Taxil'e davranışlarıydı kuşku uyandıran. Gene böyle bir beklenmedik ziyaretimde onları divanda bulduğumda Diana yarı çıplaktı, Taxil'in ise yüzü mosmordu. İyi, diye düşündüm, "kötü" Diana'nın kösnül arzularını birinin tatmin etmesi gerekiyor; bu da zaten ben olamam. Bir kadınla tensel ilişki kurmak beni zaten rahatsız ediyor, nerede kalmış bunu bir deliyle yapmak.

"İyi" Diana ile yalnız kaldığımda başını masumane tavırla omzuma dayıyor, ağlayarak onu bağışlamam için yalvarıyor. Yanağıma değen bu başın sıcaklığı ve pişmanlık kokan soluk bende ürpermeler yaratıyor – bu nedenle hemen toparlanıyorum ve Diana'ya gidip kutsal bir imge önünde diz çökmesini ve bağışlanmak için dua etmesini söylüyorum.

* * *

Paladist ortamlarda (gerçekten var mıydı böyle yerler? İmzasız pek çok mektup var olduğunu kanıtlıyordu; zaten bir şeyin varlığını kanıtlamak için ondan söz etmek yetiyordu) hain Diana için korkunç tehditler savruluyordu. Bu arada bir şey anlatmayı unuttuğumu sanıyorum: acaba Rahip Boullan'ın ölümü mü? Gene de sanki daha sonraki yıllarda onu Diana'nın yanında hayal meyal hatırlar gibiyim.

Belleğimi fazla yordum. Gidip dinlensem iyi olacak.

23

İyi harcanmış on iki yıl

15 ve 16 Nisan güncelerinden

Bu noktada, sadece Dalla Piccola güncesinin sayfaları handiyse öfkeyle Simonini'ninkilerle kesişmekle kalmıyor, ara sıra karşıt bakış açılarıyla da olsa aynı olaydan söz etmelerine karşın, Simonini'nin kaleme aldığı sayfalar, sanki o yılları yaşarken temas kurmuş olduğu kişileri, ortamları, olayları hatırlarken zorlandığı için daha bir sarsıcı görünüyor. Simonini'nin oluşturduğu zaman dilimi (sonradan gerçekleştiği kesin olan olayları sık sık önce olmuş gibi yansıtsa da) Taxil'in '96 ya da '97 tarihindeki ihtida iddiasından ötesine ait. Neredeyse stenografik gibi duran bir yazıyla ve aklına geleni unutmaktan korkarcasına hızla çırpıştırılmış notlarında gündeme gelen sohbetler, düşünceler, dramatik olaylar on iki yıllık bir zaman sürecine yayılıyor.

Anlatıcı, günceyi tutan kişinin bile kafasını karıştıran bu çift yazarlı *vis narrandi*'den yoksun olduğundan, olayları –büyük olasılıkla hepsi aynı dönemde gerçekleşmiş olsa da– birbiri ardına ya da birbirinden ayrı olarak yaşanmışçasına farklı bölümlere ayırarak aktarmayı deneyecektir; örneğin Simonini, Raçkovski ile yaptığı bir söyleşiden ayrılır ve aynı öğleden sonra Gaviali ile buluşacaktır. Ama öyle midir acaba?

Adam ailesi salonu

Simonini, Taxil'i ihtida yoluna ittikten sonra (Dalla Pic-

cola'nın onu sonra neden elinden aldığı bilinmiyor) –mason olmasa bile– Cumhuriyetçi ortamlara girip çıkmasını, oralarda pek çok masonla tanışabileceğini söylediğini hatırlıyor. Beaune Sokağı'ndaki kitapçıda kurduğu iyi ilişkiler ve özellikle de Toussenel'in yardımıyla, Juliette Lamessine'nin, yani Crédit Foncier'nin kurucusu ve ömür boyu senatör, Cumhuriyetçilerin sol kanadından milletvekilinin eşinin, yeni soyadıyla Madame Adam'ın salonuna kabul edilmişti. Önce Boulevard Poissonnière'de bulunan, sonra Malesherbes Bulvarı'na taşınan bu ev zenginlik, yüksek siyaset ve kültür kokuyordu; ev sahibesi de yazar olarak belli bir şöhret kazanmıştı (üstelik Garibaldi'nin hayatı hakkında bir kitap yazmıştı) ve bu ortamda Gambetta, Thiers veya Clemenceau gibi devlet adamları, Prudhomme, Flaubert, Maupassant, Turgenyev gibi yazarlar ile karşılaşmak mümkündü. Simonini ölümünden bir süre önce, artık kendi kendisinin anıtına dönüşmüşken, yaş, unvan ve beyne kan akımı nedeniyle yaşadığı sersemlik yüzünden adeta taşlaşmışken bu salonda Victor Hugo ile bile tanışmıştı.

Simonini, bu tür ortamlara devam etmeye alışkın değildi. Magny'deki Doktor Froïde'a (güncesinin 25 Mart tarihli sayfasında söz ediyordu ondan) o günlerde rastladı ve o doktor Charcot'ya yemeğe gidebilmek için bir frak ve siyah kravat alması gerektiğini anlattığında gülümsedi. Şimdi Simonini de bir frak ve kravat satın almak zorunda kalmıştı, üstelik bu yetmemiş, Paris'in en iyi (ve en orta yollu) peruka üreticisinden son moda ve güzel bir sakal da edinmişti. Bununla birlikte, gençliğinde aldığı eğitim ona belli bir kültür edindirmiş olsa, Paris yıllarında da okumaktan geri kalmamış olsa da çevresindeki *à la page* konuşmacıların göz kamaştırıcı, içerikli hatta derin sözleri ortasında kendini oldukça tedirgin hissediyordu. Bu nedenle çoğunlukla sessizliğini koruyor, her şeyi dikkatle dinliyor, arada sırada Sicilya seferi sırasında ya-

şadığı savaş anılarına değiniyordu; Fransa'da Garibaldi'den söz etmek her zaman ilgi uyandırıyordu.

Şaşırıp kalmıştı. Dönem gereği kaçınılmaz Cumhuriyetçi söyleşilerin yanı sıra kesinlikle devrimci muhabbetler de dinlemeye hazırlanmıştı ama Juliette Adam Çar yanlısı Ruslarla çevrili olmaya bayılıyordu; arkadaşı Toussenel gibi İngiliz düşmanıydı. Babası Alphonse nasıl içten bir demokrasi yanlısı olarak tanındıysa, *Nouvelle Revue* adlı dergisinde yer verdiği Léon Daudet ise gerici bir monarşi yanlısı olarak ün salmıştı – ama vurgulamakta yarar var, Madame Adam salonunun kapılarını ikisine de açıyordu.

Salondaki söyleşileri sık sık hararetlendiren Yahudi karşıtı tartışmaların nereden kaynaklandığı pek belli değildi. Toussenel'in temsil ettiği Yahudi kapitalizmine karşı sosyalist nefretten mi yoksa Rus okültist çevrelerine son derece bağlı, babasının orada diplomat olduğu dönemde inisiye edildiği Brezilya *candomblé* ayinlerini minnetle anan ve son günlerde Paris okültizminin müthiş kâhini Madame Blavatsky'nin (fısıltılara göre) mahremi Juliana Glinka'nın mistik antisemitizminden mi, bu bilinmiyor.

Juliette Adam'ın Yahudi dünyasına karşı duyduğu güvensizlik gizli saklı değildi ve Simonini'nin orada bulunduğu bir akşam, ortamda Rus yazar Dostoyevski'nin bazı yazıları yüksek sesle okunmuştu; belli ki Büyük Kahal yasası konusunda Simonini'nin de tanışmış olduğu Brafmann'a borçluydu.

"Dostoyevski bize der ki, defalarca topraklarını, siyasi bağımsızlıklarını, yasalarını ve hatta neredeyse inançlarını yitirdikleri ve her zaman birbirlerine eskisinden daha sıkı sıkı bağlanarak ayakta kalmayı başardıkları için böylesine hayata bağlı, böylesine olağanüstü güçlü ve canlı olan bu Yahudiler var olan devletlerin üzerinde olan bir devlet olmadan –*status in statu*– direnemezlerdi; onlar bu devletlerini en dehşetli zulüm dönemlerinde bile muhafaza ettiler ve bunu yamacın-

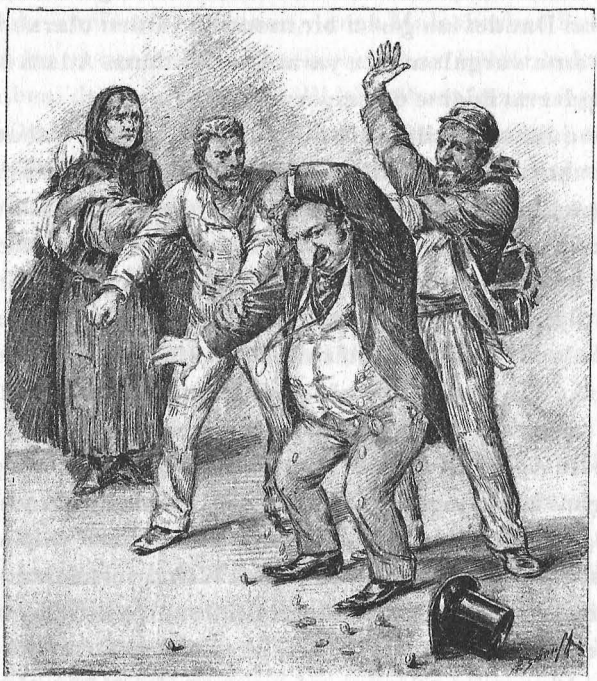
1re Année. — N° 25 Paris et Départements, le Numéro : 10 Centimes. Samedi 30 Décembre 1893

LA LIBRE PAROLE

ILLUSTRÉE

La France aux Français!

RÉDACTION 14 Boulevard Montmartre | Directeur : EDOUARD DRUMONT | ADMINISTRATION 14, boulevard Montmartre

"...ve şimdi onlar borsanın, kredinin efendisi olmuş durumdalar. Bu nedenle sosyalizmin antisemitik olmaktan başka çaresi yoktur..." (s. 376)

da yaşadıkları halklardan kendilerini yalıtarak ve yabancılaştırarak ve de temel bir ilkeye dayanarak başardılar: 'Yeryüzünün dört bir yanına dağılmış bile olsan önemi yoktur, sana vaat edilmiş her şeyin gerçekleşeceğine imanın tam olsun, bu arada yaşa, küçümse, birlik ol, sömür ve bekle, bekle...' "

"Bu Dostoyevski büyük bir belagat ustasıdır, yorumunu yapıyordu Toussenel. Bakın, sözlerine Yahudiler için açıkça anlayış, yakınlık– ve sözümü mazur görün– saygı ifadeleriyle başlıyor: 'Yoksa ben de bir Yahudi düşmanı mıyım? Bu mutsuz ırkın bir düşmanı olması mümkün müdür? Tam tersine şurada söylüyor ve yazıyorum ki, insanlık ve adalet duygusunun gereği olan, insanlığın ve Hıristiyan yasasının buyurduğu her şey Yahudiler için yapılması gerekenlerdir...' Güzel bir girizgâh. Ama sonra bu mutsuz ırkın Hıristiyan dünyasını nasıl yok etmeye göz diktiğini anlatıyor. Müthiş bir hareket ama yeni değil: Marx'ın Komünist Manifesto'sunu okumamış olabilirsiniz. Manifesto, müthiş vurucu bir sahneyle başlar: 'Avrupa'da bir hayalet dolaşıyor.' Sonra hızlı bir şekilde Antik Roma'dan günümüze, sosyal mücadele tarihini bize sunar; bunu yaparken *devrimci* sınıf olarak burjuvaya ithaf edilen sayfalar gerçekten nefes kesicidir. Marx bütün gezegeni saran, engellenmesi olanaksız bu yeni gücü bize Tekvin'in başlangıcındaki Tanrı'nın yaratıcı nefesi olarak gösterir. Bu övgünün (yemin ederim gerçekten herkes bayılmıştı) sonunda sahneye burjuva başarısının canlandırdığı yeraltı güçleri çıkar: Kapitalizm iliklerinden kendi ölü gömücülerini, kendi emekçi sınıfını filizlendiriyor. Onlar da açık açık ilan ediyorlar: 'Biz şimdi sizi yok etmek ve bir zamanlar sizin olan her şeyi sahiplenmek istiyoruz.' Şahane. İşte Dostoyevski de Yahudilere böyle yapıyor; onların tarih boyunca hayatta kalmalarını sağlayan komployu aklıyor ve onları yok edilmesi gereken bir düşman olarak ihbar ediyor. Dostoyevski gerçek bir sosyalisttir."

"Sosyalist değil" diye araya giriyordu Juliana Glinka gülümseyerek. "O öngörü sahibi ve bu nedenle gerçeği söylüyor. Görüyorsunuz, en mantıklı olan karşı çıkışı, –yani yüzyıllardır devlet içinde devlet var olduysa da onu yaratan zulümlerdir ve bu ancak Yahudilerin yerli halklarla eşit haklara sahip olabilmesiyle giderilecek bir durumdur şeklindeki– itirazı nasıl tahmin ediyor. Yanlış! diye uyarıyor bizi Dostoyevski! Yahudiler öteki yurttaşlarla aynı haklara sahip olsalar bile günün birinde gelecek olan Mesih'in, kılıcıyla bütün halklara boyun eğdireceği şeklindeki o inatçı ve küstah düşüncelerini asla terk etmezler. Yahudiler bu nedenle tek bir işi, altın ve mücevher ticaretini yeğlerler: Böylece Mesih geldiğinde kendilerini, onları konuk etmiş olan toprağa bağlı hissetmeyecekler ve mal varlıklarını yanlarında rahatça götürebileceklerdir; Dostoyevski'nin şairane bir dille söylediği gibi: Şafağın ışıkları parlayacak ve seçilmiş halk çembalosunu ve davulunu ve gaydasını ve gümüşünü ve kutsal nesnelerini eski evine götürecek."

"Fransa onlara karşı son derece hoşgörülü davrandı" diye sonlandırıyordu konuyu Toussenel, "ve şimdi onlar borsanın, kredinin efendisi olmuş durumdalar. Bu nedenle sosyalizmin antisemitik olmaktan başka çaresi yoktur... Yahudilerin Manş ötesinden gelerek başarıya ulaşan kapitalizmin yeni prensleri ile aynı dönemde başarılı olmaları rastlantı değildir."

"Olayları fazla basitleştiriyorsunuz Bay Toussenel" diyordu Glinka. "Rusya'da sizin övgüye değer bulduğunuz ve Marx'ın şu devrimci düşünceleriyle zehirlenmiş olanların büyük çoğunluğu Yahudi. Onlar dört bir yandalar."

Ve sonra sanki *onlar* ellerinde hançer sokağın köşesinde bekliyorlarmış gibi salonun penceresine dönüyordu. Çocukluk korkularından biri zihnini istila eden Simonini geceleri merdivenleri tırmanan Mordechai'ı düşünüyordu.

Ohrana için çalışmak

Simonini, Glinka'da olası müşterisini görmüştü. Onun yanına oturmaya –kendini zorlayarak da olsa– ona şöyle böyle kur yapmaya başlamıştı. Bizimki kadınların çekiciliği konusunda iyi bir yargıç sayılmazdı ama gene de onun sansar suratına, burun köküne yakın gözlerine bakarken, yirmi yıl önce tanıdığı gibi olmasa bile Juliette Adam'ın hâlâ ne kadar gösterişli ve çekici bir kadın olduğunu görebiliyordu.

Yine de Simonini, Glinka karşısında sınırı fazla aşmıyordu; onun hayallerini dinlerken, kadının Würzburg'da onu kim bilir hangi *yol*'a inisiye eden Himalaya gurusunu rüyette görüşüyle ilgilenirmiş gibi yapıyordu. Ezoterik eğilimlerine uyumlanabilecek Yahudi karşıtı malzemeyi sunabileceği bir özneydi besbelli. Üstelik Juliana Glinka'nın Rus gizli polisinde önemli bir figür olan General Orjeyevski'nin torunu olduğu ve onun sayesinde bir biçimde çarlık gizli servisi Ohrana'da çalıştığı ve bu kimlikle (çalışan mı, katkıda bulunan mı yoksa doğrudan rakip mi olduğu anlaşılamıyordu) bütün yurtdışı araştırmalarından sorumlu yeni görevli Pyotr Raçkovski'ye bağlı olduğu anlaşılıyordu. Solcu gazete *Le Radical* kuşkuculukta daha da ileri giderek Glinka'nın hayatını sistematik bir şekilde sürgündeki Rus teröristlerini ihbar ederek kazandığını iddia ediyordu; bu da onun sadece Adam ailesinin salonuna değil Simonini'nin bilemediği başka ortamlara da devam ettiği anlamına geliyordu.

Prag Mezarlığı sahnesini, Glinka'nın zevklerine göre yeniden düzenlemek, ekonomik projelerle ilgili gevezelikleri azaltmak, haham söylevlerinin Mesihçi hatlarını vurgulamak gerekecekti.

Gougeneot ve dönemin başka yazarlarının metinlerini biraz eşeleyen Simonini, hahamlara Tanrı'nın İsrail Kralı seçtiği ve Yahudi olmayanların bütün adaletsizliğini silip süpü-

recek hükümdarın dönüşü konusunda hayaller kurdurmuştu. Ve bu satırların arasında, mezarlık öyküsüne en az iki sayfalık bir Mesih kurgusu eklemişti: "İsrail'in Muzaffer Kralı'nın krallığı, Şeytan'ın bütün kudreti ve dehşetiyle, bozulmuş dünyamıza yaklaşıyor: Siyon kanından doğmuş Kral, Deccal, evrensel iktidarın tahtına yaklaşıyor." Ama Çarlık ortamında her türlü Cumhuriyetçi düşüncenin korku salacağını dikkate alarak, halkoyuna dayanan ve çoğunluğa kulak veren tek bir Cumhuriyetçi sistemin, Yahudilerin amaçlarına yarayacak yasaları yürürlüğe koyabileceğini ekledi. Sadece Yahudi olmayan o aptallar, diyordu hahamlar mezarlıkta, cumhuriyet yönetimi altında, mutlak yönetimde olmayan bir özgürlüğe sahip olabileceklerini zannederler; oysa tam tersine otokraside yönetenler bilgeler iken, liberal rejimde yönetime gelen avam sınıftır ve bunlar da Yahudi ajanlarca kolayca kışkırtılabilirler. Cumhuriyetin bir dünya Kralı ile birlikte yaşayabilmesi kaygı verici görünmüyordu: III. Napolyon olayı cumhuriyetlerin imparatorlarıyla gelişebileceklerinin göz önündeki kanıtıydı.

Ama dedesinin öykülerini anımsayan Simonini, halıamların söylevlerini, dünyadaki okült hükümetin nasıl işlemiş olduğunu ve nasıl işlemesi gerektiğini, uzun bir derlemeyle zenginleştirmeye karar vermişti. Glinka'nın bu konuların Dostoyevski'nin ele aldığı konularla aynı olduğunu fark etmemiş olması ilginçti – ya da farkına varmıştı ve tam da bu nedenle kadim bir metin Dostoyevski'yi onaylayarak onun da ne kadar özgün olduğunu ortaya koyduğu için etekleri zil çalıyordu.

Sözün özü, Prag Mezarlığı'nda, Yahudi kabalistlerin Kudüs'e dünyanın merkezi olma onurunu yeniden vermek için yola düşen Haçlılara esin kaynağı olduğu belirtiliyordu ve bunda (Simonini burada çok zengin bir repertuardan yararlanmayı biliyordu) elbette Tapınak Şövalyeleri'nin de yardı-

mí vardı. Arapların Haçlıları denize dökmüş olmaları pek yazık olmuştu, Tapınak Şövalyeleri de o malum ve bedbaht sona uğramışlardı; böyle olmasaydı plan birkaç yüzyıl önce başarıya ulaşabilecekti.

Prag hahamları bu bakış açısıyla, hümanizmanın, Fransız Devrimi'nin, Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın hükümdarlara saygıyı ve Hıristiyanlık ilkelerini çökertmeyi nasıl başardığını, dünyanın Yahudilerce fethine zemin hazırladığını hatırlatıyorlardı. Tabii ki bu planı gerçekleştirmek için Yahudiler saygın bir cephe kurmak zorunda kalmışlardı ve bu da Farmasonluktu.

Simonini, ne Glinka'nın ne de onun Rus işverenlerinin tanıdığı yaşlı Barruel'in sözlerini beceriyle evirip çevirmişti; nitekim Glinka'nın raporunu yolladığı General Orjeyevski bundan iki metin çıkartmayı uygun bulmuştu: Daha kısa olan ilki aşağı yukarı özgün Prag Mezarlığı sahnesiydi ve (halkın bunu unutmuş ya da hiç öğrenmemiş olduğunu varsayarak) aslen Goedsche'nin kitabından alınmış olan hahamın söylevlerinden birinin on yıl kadar önce Petersburg'da dolaşmış olduğunu ve sonraki yıllarda Theodor Fritsch'in yayımladığı *Antisemiten-Katechismus* kitabında yer aldığını unutarak oranın birkaç dergisinde yayımlanmasını sağlamıştı. İkinci metin ise *Tajna Evrejstva (Yahudilerin Sırları)* adıyla bir risale şeklinde yayımlanmıştı; önsöz yazma onurunu bahşeden Orjeyevski nihayet gün ışığına çıkmış olan bu metnin her ikisi de (o günlerde Rusya'nın en korkunç suçlaması) nihilizmin ulağı olan masonluk ile Yahudilik arasındaki ilişkiyi kanıtladığını bildiriyordu.

Orjeyevski'den Simonini'ye uygun bir ödeme gelmişti; Glinka da –korkulan ve korkunç– anı geciktirmeyerek harika başarısı karşılığında ödül olarak bedenini sunma noktasına gelmişti ama Simonini titreyen elleriyle, bâkir ve sık solumalarıyla, bütün Stendhal okurlarının onlarca yıldır konuştukla-

rı Octave de Malivert ile aynı dertten mustarip olduğunu belli etti.

O günden sonra Glinka ve Simonini birbirleriyle ilgilenmez olmuşlardı. Ama günün birinde, Simonini basit bir *déjeuner à la fourchette* (ızgara pirzola ve böbrek) için Café de la Paix'ye girdiğinde ona rastlamıştı; Glinka'nın yanında iriyarı ve oldukça avam görünüşlü, orta halli bir adam vardı ve hararetli bir tartışmaya dalmışlardı. Selamlamak için yanlarına geldiğinde Glinka onu kendisini pek ilgiyle süzen Bay Raçkovski ile tanıştırmak zorunda kalmıştı.

Simonini o anda bu ilginin nedenini anlayamamıştı ama çok sonra bir gün dükkânının kapısı çaldığında ve Raçkovski'nin bizzat karşısında belirmesiyle durumu çözmüştü. Geniş bir gülümseme ve kendinden son derece emin bir tavırla dükkânı geçen Raçkovski, üst kata çıkan merdiveni fark ederek, çalışma odasına girmiş ve yazı masasının önündeki sandalyeye oturmuştu.

"Rica ederim" demişti, "işten söz edelim."

Ruslar gibi sarışın olmasına karşın artık otuzlu yaşlarını geçmiş bir erkek olarak saçlarına ak düşmüş olan Raçkosvki'nin etli ve gösterişli dudakları, çıkık burnu, Slav şeytanı gibi kaşları, yırtıcı bir içtenlik sergileyen gülümsemesi ve sokulgan bir hali vardı. Simonini onun bir aslandan çok leopara benzediğini düşünüyordu – ve gece vakti Osman Bey tarafından Sen Nehri kıyısına mı yoksa Raçkovski tarafından Grenelle Sokağı'nda bulunan Rus Elçiliği'ndeki odasına çağrılmanın mı daha az kaygı verici olabileceğini. Kararını Osman Bey'den yana kullanmıştı.

"Evet Yüzbaşı Simonini" diye başlamıştı söze Raçkovski, "siz Batılıların yanlış bir deyişle Ohrana şeklinde ifade ettiğiniz ama Rus göçmenlerin küçümseyerek Ohranka dedikleri şeyin ne olduğunu bilmiyor olabilirsiniz."

"Bu adın fısıldandığını işittim."

"Fısıldanacak bir şey yok; her şey gün ışığındaki gibi açık ve seçik. *Ohrannye otdelenija* Kamu Güvenliğinin ve Düzeninin Korunması Departmanı anlamına gelir ve İçişleri Bakanlığı'mıza bağlıdır. Çar II. Aleksandr'a yapılan suikasttan sonra çar ailesini korumak amacıyla kurulmuştur. Ama yavaş yavaş nihilist terörizm tehditleriyle de ilgilenmek zorunda kalmış ve bu nedenle yurtdışında, göçmen ve sürgünlerin bulunduğu ülkelerde de gözetim amaçlı şubeler açmıştır. İşte benim ülkemin yararına olarak burada bulunma nedenim budur. Her şey açık ve seçiktir. Saklananlar teröristlerdir. Anladınız mı?"

"Anladım. Peki ya ben?"

"Sırasıyla gidelim. Rastlantıyla terörist gruplar hakkında haberler duyarsanız, benimle paylaşmaktan çekinmeyin. Öğrendiğime göre, zamanında tehlikeli Bonapart karşıtlarını Fransız gizli servislerine ihbar etmişsiniz; insan zaten ancak arkadaşlarını, en azından tanıdıklarını ihbar edebilir. Ben de süt kuzusu sayılmam. Zamanında Rus teröristlerle ilişkim oldu; artık o sular duruldu ama işte bu nedenle de yıkıcı gruplar arasına karışmış kişilerin işe yarayacaklarını düşünen anti terörist serviste görevlendirildim. Yasaya layıkıyla hizmet edebilmek için önce onu delmiş olman gerekiyor. Fransa'da Vidocq örneğinde olduğu gibi; o da cezaevinde yattıktan sonra polis şefi olmuştu. Temiz denebilecek polise fazla güvenmemek gerekir. Onlar züppenin tekidirler. Ama biz kendi işimize bakalım. Son olarak fark ettik ki, militan teröristler arasında Yahudi entelektüeller var. Rus Çarı'nın sarayındaki bazı kişilerden aldığım emirle, Rus halkının güçlü moralini çökerten ve ayakta kalmasını tehdit edenlerin Yahudiler olduğunu kanıtlamaya çalışıyordum. Liberal olarak tanınan ve bu konularda bana asla kulak asmayan Bakan Witte tarafından korunduğumu duyabilirsiniz. Ama şunu iyi bilin ki, insan o andaki patronuna değil, bir sonrakine hizmet etmek için hazırlanmalıdır. Anlayacağınız, zaman yitirmek is-

temiyorum. Bayan Glinka'ya verdiğiniz metni gördüm ve büyük bir bölümünün süprüntü olduğunu düşünüyorum. Siz eski eşyaları yenisinden daha pahalıya sattığınızdan, eskiciliği bir kılıf olarak yaptığınız belli. Ama yıllar önce *Contemporain* dergisinde dedenizden kalan belgeleri yayımlayarak müthiş bir iş yaptınız ve başka türlüsünü yapsanız zaten şaşırırdım. Ortalıkta dolaşan söylentilere göre pek çok konuda pek çok şey biliyorsunuz. (Simonini bu sırada bu projeyi, bir casustan fazlası gibi görünmenin avantajlarını zihninde tartıyordu.) Bu nedenle sizden güvenilir belge istiyorum. İyiyi kötüden ayırmayı bilirim. Karşılığını öderim. Ama malzeme iyi çıkmazsa tepem atar. Anlaşıldı mı?"

"İyi de tam olarak istediğiniz nedir?"

"Bunu bilsem zaten size para ödemezdim. Emrimde iyi belgeler oluşturan insanlar var ama onlara içeriği ben sağlıyorum. Ve masum Rus tebaasına Yahudilerin Mesih'i beklediğini anlatamam; bu zaten ne mujikleri ne toprak sahiplerini ilgilendirir. Onlar ancak ceplerine girecek para söz konusu ise Mesih beklentisiyle ilgilenirler."

"Peki ama neden özellikle Yahudileri hedef alıyorsunuz?"

"Çünkü Rusya Yahudi dolu. Türkiye'de olsaydım, Ermenileri hedef alırdım."

"Yani siz Yahudilerin yok edilmelerini istiyorsunuz aynen –belki tanırsınız– Osman Bey gibi."

"Osman Bey fanatiktir, üstelik kendi de Yahudi'dir. Ondan uzak durmak iyi olur. Ben Yahudileri yok etmek istemiyorum, cüretimi mazur görün ama Yahudilerin en iyi müttefiklerim olduğunu söyleyebilirim. Ben Rus halkının moralinin güçlü olmasını arzu ediyorum ve halkın mutsuzluğunu Çar'a yöneltmesini istemiyorum – ya da yaranmaya çalıştığım kişiler istemiyorlar. Bu nedenle bir düşman gerekiyor. Bir zamanların hükümdarlarının yaptığı gibi gidip düşmanı Moğollar ya da Tatarlar arasında aramanın gereği yok. Düşmanın tanınır

ve korkulur olması için onun evde ya da evin eşiğinde olması gerekir. İşte Yahudi dememin nedeni budur. Kader onları karşımıza çıkardığına göre kullanmalıyız; her zaman korkacak ve nefret edecek birkaç Yahudi'nin olması için dua etmeliyiz. Halka umut vermek için bir düşman gereklidir. Birileri yurtseverliğin, ayaktakımının son sığınağı olduğunu söyledi: Ahlaksal ilkeleri olmayanlar genellikle bir bayrağa sarınırlar, soysuzlar da daima ırklarının saflığıyla övünürler. Ulusal kimlik, mirastan yoksun kalanların son pınarıdır. Şimdi kimliğin anlamı, nefret üzerinde temelleniyor, aynı olmayana duyulan nefret üzerine. Nefreti uygar bir tutku olarak beslemek gerekir. Düşmanı, halkların dostudur. İnsanın kendi sefilliğine mazeret bulabilmesi için nefret edecek birine gereksinmesi vardır. Nefret insanın en kadim tutkusudur. Anormal olan durum sevgidir. İsa bu nedenle öldürüldü: Doğaya karşı olan bir şeyden söz ediyordu. İnsan birini, bütün bir ömrü boyunca sevemez, bu olanaksız umuttan zina, ana katli, dosta ihanet doğar... Oysa insan ömür boyu birinden nefret edebilir. Yeter ki nefretimizi körüklesin. Nefret yüreği ısıtır."

Drumont

Bu sözler Simonini'yi tedirgin etmişti. Raçkovski sözlerinde ciddi görünüyordu, eğer ona yayımlanmamış malzeme vermezse "huzursuz olacak" gibiydi. Kaynakları kurumuş değildi, hatta farklı tutanaklar için pek çok evrak biriktirmişti ama sanki karşısındaki daha fazlasını talep edeceğe benziyordu; Glinka gibi tiplere yeten Deccal işleri, ona yetmeyecekti; günceli daha yakından izleyen malzeme bulmalıydı. Sözün özü, şimdi aklında olan, güncelleştirilmiş Prag Mezarlığı'nı zararına satmak değil, tam tersine ederini yükseltmekti. Bu nedenle de bekliyordu.

Mason karşıtı malzeme edinmek için peşini bırakmayan Peder Bergamaschi'ye dökmüştü içini.

"Şu kitaba bir bak" demişti Cizvit rahip. "Édouard Drumont'un yazdığı *La France juive*. Yüzlerce sayfa. İşte kesinlikle senden daha fazlasını bilen biri bu."

Simonini kitabı şöyle bir karıştırmıştı: "İyi ama bunlar bizim ihtiyar Gougenot'nun on beş yıl önce yazdığı şeyler!"

"Ne olmuş yani? Bu kitap kapış kapış satılıyor; belli ki onun okurları Gougenot'yu hiç duymamışlar. Senin Rus müşteri okumuş mudur Drumont'u? Sen bir dönüştürme ustası değil misin? Git ve o ortamlarda söylenenleri, yapılanları kokla biraz."

Drumont ile temas kurmak kolay olmuştu. Simonini, Adam ailesinin salonuna Alphonse Daudet sayesinde girebilmişti; Adam salonunda davet olmadığında, yazar onu Champrosay'daki evine davet ediyordu; Julia Daudet'nin zarif evsahibeliğinde Goncourt, Pierre Loti, Émile Zola, Frédéric Mistral ve *La France juive* kitabını yazdıktan sonra ün kazanan Drumont gibi adlar ağırlanıyorlardı. Sonraki yıllarda Simonini yazarı önce kurmuş olduğu La Ligue Antisémitique'te, sonra da gazetesi *La Libre Parole*'ün yazı işlerinde ziyaret etmeyi sürdürdü.

Drumont'un aslan yelesini andıran saçı, kara bir sakalı vardı; kemerli burnu, ateşli bakışları dikkat çekiciydi; bu görünümüyle –dönemin ikonografisine dayanarak– onda bir Yahudi peygamberi havası vardı; gerçekten de o Yahudi karşıtlığında Mesihçe bir tavır vardı; sanki Kadiri Mutlak ona seçilmiş halkı yok etme görevini vermiş gibiydi. Simonini, Drumont'un Yahudi karşıtlığı konusundaki kin duygusuna hayrandı. Kendisi Yahudilerden aşkla, seçilmişlikle, bağlılıkla nefret ediyordu – adeta cinselliğin yerini tutan bir dürtüydü bu. Drumont, Toussenel gibi felsefi ve siyasi, Gougenot gibi teolojik anlamda antisemitist değildi; o erotik bir antisemitistti.

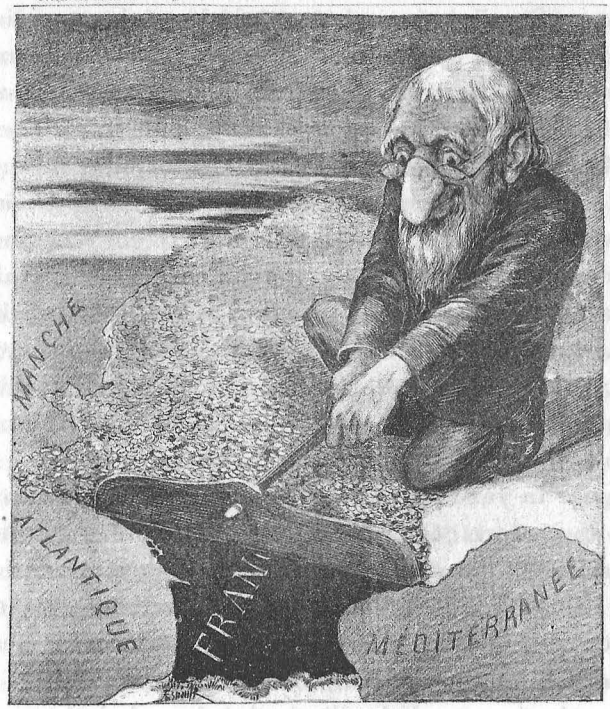
1re Année. — N° 23 Paris et Départements, le Numéro : 10 Centimes Samedi 16 Décembre 1893

LA LIBRE PAROLE

ILLUSTRÉE

La France aux Français!

RÉDACTION 14 Boulevard Montmartre | Directeur : EDOUARD DRUMONT | ADMINISTRATION 14, boulevard Montmartre

SI NOUS LES LAISSONS FAIRE ....

...Simonini yazarı önce kurmuş olduğu La Ligue Anti-sémitique'te, sonra da gazetesi La Libre Parole*'ün yazı işlerinde ziyaret etmeyi sürdürdü. (s. 384)*

Bunu anlamak için, gazetenin uzun ve tembel toplantılarında yaptığı konuşmaları dinlemek yeterliydi.

"Rahip Desportes'un Yahudilerin kan konusundaki sırlarını anlatan kitabına önsöz yazmayı gönüllü olarak üstlendim. Bu Ortaçağ'da kalmış bir uygulama değil. Bugün hâlâ kutsal Yahudi baronesler verdikleri davetlerde konuklarına sundukları tatlılara Hıristiyan çocukların kanından katıyorlar."

Ayrıca: "Samiler tüccardır, açgözlüdür, dalaverecidir, kurnazdır, hilecidir; oysa biz Ariler heyecanlıyız, kahramanız, şövalyeyiz, çıkar gütmeyiz, dürüstüz, saflık derecesinde içteniz. Sami dünyevidir, yaşanan hayatın ötesinde bir şey görmez; Tevrat'ta öteki dünyaya ilişkin hiçbir bilgi yoktur. Ari, daima aşkın olanın peşindedir, ülkünün oğludur. Hıristiyan Tanrısı arşı âlâdadır, Yahudi tanrısı ya dağın tepesinde, ya çalıların arkasındadır, daha yükseklerde değil. Sami ticaret adamıdır; Ari tarımcı, şair, rahip ve özellikle de askerdir, çünkü ölüme meydan okur. Sami'nin yaratıcı gücü yoktur; siz hiç Yahudi müzisyen, ressam, şair ya da bilimsel buluşlar yapmış bir Yahudi gördünüz mü? Ari mucittir, Sami icatlardan yararlanır."

Wagner'in yazdıklarını aktarıyordu: "Kadim zamanların ya da modern çağların *yiğit* ya da *sevdalı* bir kahramanını sahnede bir Yahudi canlandırdığında, seyirci gösterinin ne kadar gülünç olduğunu hissetmeden seyredemez. Bizi en çok tiksindiren Yahudilerin konuşmasını karakterize eden özel aksandır. Kulaklarımız bu şivenin tiz, keskin, ıslıksı seslerinden rahatsız olur. Yahudilerin doğalarında bulunan ve bize en sevimsiz gelen yoksunluk, azami ifadesini bireysel duyguların en özgün ve neşeli sergileme tarzı olan şarkıda bulur. Yahudilerin belki başka sanatlara yetenekleri olduğu kabul edilse bile şarkının doğanın onlardan kesinlikle esirgediği bir beceri olduğu kabul edilmelidir."

"Peki o halde" diye sormuştu birisi, "müzik sahnelerini is-

tila etmeleri nasıl açıklanır? Rossini, Meyerbeer, Mendelssohn ya da Giuditta Pasta, hepsi Yahudi..."

"Belki de müziğin üstün bir sanat dalı olduğu doğru değildir" diyordu bir başkası. "O Alman filozof, müziğin dinlemek istemeyeni de rahatsız ettiği için resim ve edebiyattan daha değersiz olduğunu söylemiyor muydu? Yanında birisi hoşlanmadığın bir melodi çalsa onu dinlemek zorundasındır; cebinden kokulu mendil çıkarsa ve o kokuyla seni rahatsız etse de aynı şeydir. Ari ırkının övüncü şu dönemde krizde olan edebiyattır. Oysa düşkünler ve hastalar için duygulu bir sanat olan müzik baş tacı durumunda. Timsahtan sonra hayvanların en müzik düşkünü olan Yahudi'dir, bütün Yahudiler müzisyendir. Piyanistlerin, kemancıların, viyolonselcilerin hepsi Yahudi'dir."

"Evet ama yalnızca yorumcudurlar; büyük bestecilerin asalakları gibidirler" diye yanıtlıyordu Drumont. "Meyerbeer ve Mendelssohn gibi ikinci sınıf müzisyenlerin adını andınız ama Delibes ve Offenbach Yahudi değildirler."

Yahudiler müziğe yabancı mıdır, yoksa müzik Yahudilere özgü bir sanat dalı mıdır tartışması çıkmıştı ve görüşler kesinlikle birbirini tutmuyordu.

Eiffel Kulesi tasarlandığında ve özellikle de yapımı sona erdiğinde antisemitist cemiyette öfke doruğa çıkmıştı: Kule bir Alman Yahudisi tarafından yapılmıştı ve de Sacré-Coeur Kilisesi'ne Yahudi yanıtı manasını taşıyordu. Grubun en ateşli Yahudi düşmanı olan Biez, İbranilerin yazılarını bile normal insanların ters yönünde yazmalarından hareketle onların aşağı sınıfa ait olduklarını ileri sürüyor ve şöyle diyordu: "Bu Babil işi tasarımın formu bile beyinlerinin bizimki gibi işlemediğinin kanıtıdır..."

Bunun üzerine söz Fransa'da dönemin derdi halini alan alkolizme geldi. Paris'te alkol tüketiminin yılda 141.000 hektolitre olduğu söyleniyordu.

"Alkol" diyordu birileri, "geleneksel zehirleri olan Tofana Suyu'nu mükemmelleştiren Yahudiler ve masonlar tarafından yayılıyor." (s. 389)

"Alkol" diyordu birileri, "geleneksel zehirleri olan Tofana Suyu'nu mükemmelleştiren Yahudiler ve masonlar tarafından yayılıyor. Suya benzeyen ama içinde afyon ve kuduzböceği bulunan bir zehir üretiyorlar. Önce bitkinlik ve budalalık yaratıyor, sonra da ölüme sürüklüyor. Alkollü içkilere katılıyor ve intihara yol açıyor."

"Ya pornografiye ne demeli? Toussenel (bazen sosyalistler de doğru söyleyebilirler) domuzun adilik ve onursuzluk içinde yuvarlanmaktan utanmayan Yahudi'nin simgesi olduğunu yazmıştı. Öte yandan Talmud rüyada dışkı görmenin hayra alamet olduğunu söyler. Bütün açık saçık kitaplar Yahudiler tarafından yayımlanır. Croissant Sokağı'na gidin, şu pornografik dergiler pazarına bir göz atın. Yan yana dizilen Yahudi tezgâhlarında uçarı yaşama, kızlarla çiftleşen keşişlere, sadece saçlarıyla örtülü çıplak kadınları kırbaçlayan rahiplere, aleti dikilmiş adamlara, sarhoş ve obur papazlara ilişkin sahnelerle dolu dergiler göreceksiniz. Oradan insanlar hatta çocuklu aileler geçer ve gülüşürler. İfademi mazur görün ama zafer götündür. Oğlancı din adamları, utanmaz din adamlarına çıplak popolarını kırbaçlatan rahibeler..."

Olağan konulardan bir başkası da Yahudi göçmenliğiydi.

"Yahudi göçmendir ama bunu yeni topraklar keşfetmek değil, kaçmak için yapar" diye vurguluyordu Drumont. "Ari seyahat eder, Amerika'yı, bilinmeyen toprakları keşfeder; Sami, Ari'nin yeni topraklar keşfetmesini bekler ve bulununca da sömürmek için oraya göçer. Masallara da dikkat edin. Yahudilerin güzel bir masal yazmak için yeterli hayal güçleri yoktur ve onların Sami kardeşleri olan Arapların yazdığı *Binbir Gece Masalları*'nda birileri altın dolu bir tulum, Haramilerin mücevher dolu mağarasını, içinde iyi yürekli bir cin olan lamba bulur ve bütün bunlar ona Yaradan tarafından armağan edilmiştir. Oysa Arilerin yazdığı masallarda –Kutsal

Kâse Graal'ın ele geçirilişini düşünün– her şey mücadele ve fedakârlıkla kazanılmak zorundadır."

"Bütün bunlar sayesinde" diyordu Drumont'un arkadaşlarından biri, "Yahudiler her türlü olumsuzluğa karşın ayakta kalmayı başardılar."

"Elbette" diyordu bu duruma pek içerlediği belli olan Drumont, "onları yok etmek olanaksızdır. Bütün öteki halklar, bir başka ortama göç ettiğinde iklim değişikliğine, yeni besinlere uyum sağlayamaz ve zayıflar. Oysa onlar böcekler gibi yer değiştirdikçe güçleniyorlar."

"Çingeneler gibi, asla hastalanmazlar. Leşle beslenseler bile böyledir. Belki yamyamlık yardım ediyordur onlara, bu nedenle çocuk kaçırıyorlardır..."

"Ama yamyamlık hayatı uzatır diye bir şey yoktur; Afrika'nın zencilerine bakın: Onlar da yamyamdır ama köylerinde sinekler gibi can verirler."

"Peki o halde Yahudilerin bağışıklık gücü nasıl açıklanır? Hıristiyanlarda yaş ortalaması otuz yediyken, onlarınki elli üç! Ortaçağdan beri gözlemlenen bir olguya göre salgın hastalıklar konusunda Hıristiyanlardan daha dayanıklıdırlar. Sanki içlerinde daimi bulunan veba sayesinde sıradan vebadan korunurlar."

Simonini bu konuların zaten Gougenot tarafından ele alındığını biliyordu ama Drumont'un sofrasında düşüncelerin ne özgünlüğü ne de gerçekliği önemseniyordu.

"Tamam" diyordu Drumont, "fiziksel hastalıklar konusunda bizden daha dayanıklılar ama zihinsel hastalıklara daha çok maruz kalıyorlar. Uzlaşmalar, vurgunlar, komplolar içinde yaşamak sinir sistemlerini bozuyor. İtalya'da üç yüz kırk sekiz Yahudi'den biri deliyken, Katoliklerde bu oran yedi yüz yetmiş sekizde bir şeklindedir. Charcot, Rus Yahudileri konusunda ilginç bir araştırma yaptı ve bunu yapabilmesinin nedeni onların son derece yoksul olmasıydı; Fransa'da ise Ya-

hudiler zengin olduklarından akıl hastalarını yüksek ücretler karşılığında Doktor Blanche'ın kliniğine saklıyorlar. Sarah Bernhardt'ın odasında beyaz bir tabut bulundurduğunu biliyor muydunuz?"

"Üstelik bizim iki katımız hızla ürüyorlar. Yeryüzünde sayıları dört milyonu geçmiş durumda."

"*Çıkış* da böyle söylüyordu zaten; İsrailoğulları ekin gibi çoğaldılar, bereketle geliştiler ve büyük kudret kazanarak yeryüzünü doldurdular."

"İşte şimdi de buradalar. Kim olduklarından kuşkulanmadığımız zamanlarda bile buradaydılar. Marat kimdi? Gerçek adı Mara idi. İspanya'dan kovulmuş Sefarad bir ailedendi, İbrani soyunu gizlemek için Protestanlığı seçti. Marat: Cüzamın kemirdiği, pislik içinde ölen bu akıl hastası sürekli izlendiği ve öldürüleceği vehmi ile yaşayan tipik bir Yahudi idi ve pek çok Hıristiyan'ı giyotine yollayarak onlardan intikam almaya çalıştı. Carnavalet müzesindeki portresine bakarsanız, sapık, sinir hastası birini görürsünüz; Robespierre ve öteki Jakobenler gibi yüzünün iki tarafı asimetriktir ve bu da onun dengesizliğini açıklar."

"Devrimin olağanüstü biçimde Yahudiler tarafından yapıldığını biliyoruz. Peki, Papa düşmanlığı yüklü nefreti ve mason müttefikleriyle, Napolyon bir Sami miydi?"

"Olabilir, bunu Disraeli de söylemişti. İspanya'dan kovulan Yahudiler, Balear ve Korsika adalarına sığınmışlardı: Sonra ihtida ederek, Orsini ve Bonapart gibi hizmet ettikleri efendilerinin adlarını aldılar."

Her toplulukta yanlış zamanda yanlış soru soran bir *gaffeur* vardır. O tuzak soru gelmekte gecikmedi: "Peki ya İsa? Yahudi idi ama gencecik yaşında öldü, parayla hiç ilgisi olmadı, sadece göklerdeki krallığı düşündü..."

Yanıt Jacques de Biez'den geldi: "Beyler, İsa'nın ve Aziz Pav-

lus ile dört İncil yazarının Yahudi olduğu söylentisi bizzat Yahudiler tarafından yayılmıştır. İsa aslında biz Fransızlar gibi Kelt ırkındandı; bizler çok sonra Latinler tarafından fethedildik. Ve Latinler tarafından hadım edilmeden önce, Keltler fatih bir milletti; Yunanistan'a kadar inmiş olan Galatları duydunuz mu? Celile'nin adı da orayı sömürgeleştiren Gallilerden gelir. Kaldı ki oğlan doğuran bakire bir Kelt ve Druid efsanesidir. Elimizdeki resimlerine bakmak yeterlidir: İsa hepsinde sarışın ve mavi gözlü resmedilmiştir. Yahudilerin törelerine, batıl inançlarına, noksanlıklarına karşı çıkıyordu; Yahudilerin Mesih'ten beklediklerinin tersine krallığının bu dünyada olmadığını söylüyordu. Yahudiler tek tanrılı iken, İsa Keltlerin çoktanrılılığından esinlenerek Üçleme düşüncesini ortaya attı. İşte bu nedenle öldürdüler onu. Onu mahkûm eden Kayafa, Yahudi idi, Ona ihanet eden Yahuda Yahudi idi, onu inkâr eden Petrus Yahudi idi..."

Drumont, *La Libre Parole* gazetesini kurduğu sene, şans ya da sezgi sonucu Panama skandalına el attı.

"Çok basit" diyordu Simonini'ye kampanyasına başlamadan önce. "Süveyş Kanalı'nı açan Ferdinand de Lesseps, Panama kıstağını açmakla görevlendirildi. Altı yüz milyon franklık bir bütçe vardı ve Lesseps bir anonim şirket kurdu. Çalışmalar 1881 yılında bin bir güçlükle başladı; Lesseps, daha fazla paraya gereksinmesi olduğundan imza toplamaya başladı. Ama toplanan paranın bir kısmını gazetecilere rüşvet vermek ve yavaş yavaş ortaya çıkan zorlukları gizlemek için kullandı; '87 yılında kıstağın henüz yarısı kazılmışken bin dört yüz milyon frank harcanmıştı bile. Lesseps o korkunç kuleyi yapmış olan Yahudi Eiffel'den yardım istedi; sonra fonları toplamaya ve parayı hem basına hem farklı milletvekillerine rüşvet olarak vermeye harcadı. Böylece dört yıl önce Kanal Şirketi battı ve katkıda bulunan seksen beş cesur Fransız bütün parasını yitirdi."

"Bu meşhur bir hikâyedir zaten."

"Evet ama artık, Lesseps'e destek olanlar arasında (Prusya sıfatı taşıyan) Baron Jacques de Reinach'ın da bulunduğu Yahudi finansörler olduğunu kanıtlayabilirim. Yarın çıkacak olan *La Libre Parole* olay yaratacak."

Evet, skandala, gazetecileri, hükümet görevlilerini, eski bakanları da katarak haberin gerçek bir gürültü koparmasını sağlamıştı; Reinach intihar etmiş, bazı önemli kişiler hapse girmiş, Lesseps zamanaşımı sayesinde, Eiffel de kıl payı kurtulmuştu. Drumont yolsuzluğu ortaya çıkaran kişi olarak zaferini kutluyor ama aslında Yahudi karşıtı kampanyasını somut olaylarla besliyordu.

Birkaç bomba

Görünen o ki, Simonini, Drumont'a yaklaşamadan Hébuterne tarafından bir kez daha Notre Dame Kilisesi'nin sahanlığına çağrılmıştı.

"Yüzbaşı Simonini" demişti Hébuterne, "yıllar önce sizden Taxil'i masonluk karşıtı bir kampanya başlatması için görevlendirmiştim ama adamın hokkabazlığı yüzünden oklar en sıradan mason karşıtlarına yöneldi. Sizin adınıza garanti vererek, bu işin Rahip Dalla Piccola'nın denetimi altında yürüyeceğini söylemişti ve ben de ona azımsanmayacak miktarda para vermiştim. Ama artık Taxil denen bu adamın abarttığını düşünüyorum. Rahibi bana siz gönderdiğinize göre ona ve Taxil'e baskı yapmanızı istiyorum."

Simonini bu noktada zihninde bir boşluk olduğunu kendi kendine itiraf ediyor: Rahip Dalla Piccola'nın Taxil ile ilgilenmesi gerektiğini bilir gibi, ama onu herhangi bir işle görevlendirdiğini hiç anımsamıyor. Bir tek Hébuterne'e durumla ilgileneceğini söylediği var aklında. Sonra ona o anda Ya-

hudilerle ilgilendiğini ve Drumont'un çevresindekilerle bağlantı kurmak üzere olduğunu söylüyor. Hébuterne'in o grubu nasıl onayladığını fark edince şaşırıyor. Simonini, hükümetin Yahudi karşıtı kampanyalara karışmak istemediği söylenmemiş miydi ona diye düşünüyor.

"İşler değişiyor, yüzbaşı" demişti Hébuterne. "Bakın, kısa bir süre öncesine kadar, Yahudiler ya bugün Roma ve Rusya'da devam ettiği üzere bir gettoda yaşayan yoksul insanlardı ya da bizde olduğu üzere büyük bankerlerdi. Yoksul Yahudiler tefecilik yapıyor ya da tıpla uğraşıyorlardı ama zengin olanlar sarayın finansmanını üstleniyor, kralın borçlarıyla semiriyor, savaşları için krala kredi veriyordu. Bu anlamda hep iktidardan yana oluyor ve siyasete karışmıyorlardı. Ve finansla ilgilendikleri için sanayiyle ilgilenmiyorlardı. Sonra bizim de farkına geç vardığımız bir şeyler oldu. Devrim'den sonra devletler Yahudilerin sağlayabileceğinden çok daha büyük bir finansal açıkla yüz yüze geldiler ve Yahudi yavaş yavaş kredi konusunda tekel olma pozisyonunu yitirdi. Bu arada adım adım cisimlenen ve bizim şimdi şimdi anladığımız bir gerçeklik ortaya çıktı: Devrim en azından bizim buralarda, bütün yurttaşlara eşitlik getirdi. Her zaman olduğu üzere, gettolardaki garibanlar dışındaki Yahudiler burjuva oldular ve sadece kapitalistlerin yüksek burjuvasına değil, aynı zamanda meslek sahiplerinin, devlet düzenini sağlayanların ve ordunun burjuvasına da dahil oldular. Bugün orduda ne çok Yahudi subay olduğunu biliyor musunuz? Sizin tahmininizden çok daha fazla! Sadece ordu da değil: Yahudiler aşama aşama anarşik ve komünist yıkım dünyasına da sızdılar. Önceleri züppe devrimciler, antikapitalist oldukları kadar Yahudi karşıtı idiyseler ve Yahudiler daima hükümetin müttefiki olmayı başardıysalar da bugün moda *muhalif* Yahudi olmak. Zaten bizim devrimcilerin dillerinden düşürmedikleri o Marx kimdi ki? Aristokrat karı-

sının sırtından geçinen beş parasız bir burjuva. Ayrıca unutmamamız gereken, Collège'den École des Hautes Études'e kadar bütün orta ve yüksek eğitimin onların elinde olduğudur; Paris'in bütün tiyatroları, bankanın resmi organı olan *Journal des débats* dahil basının büyük bölümü de onların elindedir."

Simonini, Yahudi burjuvazisinin böylesine yaygın ve saldırgan olması konusunda Hébuterne'in kendisinden ne istediğini hâlâ anlamış değildi. Bunu sorduğunda Hébuterne müphem bir el işareti yaparak yanıt vermişti.

"Bilmiyorum. Sadece dikkatli olmalıyız. Sorun bu yeni Yahudi sınıfına güvenip güvenmemek gerektiği. Dikkat edin, sözünü ettiğim Yahudilerin dünyayı ele geçirme komplosuyla ilgili söylentiler değil. Bu Yahudi burjuvalar artık asıl cemaatleriyle yüzleşmiyorlar, çoğunlukla kökenlerinden utanıyorlar ama bir yandan da güvenilmez yurttaşlar sınıfındalar, çünkü tam bir Fransız olmaları şunun şurasında çok yeni ve yarın Prusyalıların burjuva Yahudileriyle işbirliği yaparak ihanet etmeleri mümkündür. Prusya işgali döneminde casusların çoğu Alzaslı Yahudi idi."

Vedalaşacakları sırada Hébuterne eklemişti: "Tesadüf. Lagrange zamanında Gaviali diye biriyle ilgilenmiştiniz. Onu siz tutuklatmıştınız."

"Evet, Huchette Sokağı suikastını yapanların başıydı. Sanırım şimdi hepsi Cayenne'de ya da benzeri yerlerdedirler."

"Gaviali dışında hepsi; o kısa süre önce kaçtı ve Paris'te görüldü."

"Şeytan Adası'ndan kaçmak mümkün mü?"

"Cesaretiniz olduktan sonra her yerden kaçılır."

"Neden tutuklatmıyorsunuz peki?"

"Çünkü şu ara iyi bir bomba imalatçısı işimize yarayabilir. Kimliğini belirledik: Clignancourt'da eskicilik yapıyor. Neden gidip bulmuyorsunuz onu?"

Paris'te eskiciden bol bir şey yoktu. Kentin her tarafına dağılmış olsalar bile bir zamanlar krallıklarını Mouffetard ve Saint-Médard sokakları arasına kurmuşlardı. Şimdi en azından Hébuterne'in belirledikleri Clignancourt Kapısı'na yakın bir yerlerdeydiler ve çatısı çalı çırpıyla örtülü barakalarda yaşıyorlardı; kim bilir neden, sıcak mevsimlerde bu iğrenç ortamın çevresini toprakta boy veren ayçiçekleri süslüyordu.

Yakınlarda bir zamanlar Islak Ayaklıların Lokantası diye tanınan bir yer vardı; müşteriler sıralarının gelmesini sokakta beklerler, içeriye girince verdikleri tek kuruş karşılığında büyük bir çatalı koca kazana daldırmaya hak kazanırlardı; çatalın ucuna kimi zaman bir et parçası takılırdı, kimi zaman bir havuç! Kısmetini alan çekip gitmek zorundaydı.

Eskicilerin kendi *hôtel garni*'leri vardı. Fazla bir şeyleri yoktu: bir yatak, bir masa ve birbirine benzemeyen iki iskemle. Duvarlarda çöplükten bulunmuş dinsel resimler ya da eski romanlara ait gravürler asılı olurdu. Pazar günleri yapılan tuvalet bakımı için kırık bir ayna parçası da eksik olmazdı. Eskiciler burada oturur, buldukları şeyleri birbirinden ayırırlardı: kemikler, porselenler, camlar, eski kurdeleler, ipekli parçaları. Gün sabah altıda başlar, akşamın yedisinden sonra şehir çavuşları (ya da herkesçe bilinen adlarıyla *flic*'ler) hâlâ işbaşında olan birini bulursa ceza keserdi.

Simonini, Gaviali'yi nerede bulacağını biliyordu. Araştırmasının sonunda, yalnızca şarap değil zehirli diye bilinen (sanki normali yeterince zehirli değilmiş gibi) absent de satan bir *bibine*'e girdiğinde ona bir tipi gösterdiler. Simonini, Gaviali'yi tanıdığında sakalsız olduğunu hatırlayarak o gün takma sakalını takmamıştı. Aradan yirmi yıl geçmişti ama hâlâ tanınabileceğini umuyordu. Tanınmayacak halde olan biri varsa, o da Gaviali idi.

Derin çizgilerle belirlenmiş yüzü bembeyazdı ve uzun bir

sakalı vardı. Yağlı yakasından daha çok ipi andıran sarımsı bir kravat sarkıyordu; yakanın üzerindeki boyun ipinceydi. Başına paçavra misali bir şapka kondurmuştu; buruşuk yeleği üzerine yeşilimsi redingot giymişti; ayakkabıları ve onlara uyum sağlayan bağcıkları yıllardan beri silinmemişçesine çamurluydu. Ama eskicilerin hiçbiri Gaviali'ye dikkat etmiyordu, çünkü hiçbirinin giyimi kuşamı ondan daha iyi değildi.

Simonini kendini tanıtmış ve nazik bir tanıma ifadesi beklemişti karşı taraftan. Oysa Gaviali ona sert bakışlarla yanıt vermişti.

"Karşıma çıkma cesaretini nereden buldunuz Yüzbaşı?" demişti. Simonini'nin şaşırması üzerine de eklemişti: "Beni aptal mı sanıyorsunuz? Jandarmaların geldiği ve üzerimize ateş açtıkları o gün, ajanınız olarak aramıza yolladığınız zavallıyı bizzat sizin kurşunladığınızı gözlerimle gördüm. Üstelik orada canını kurtaran herkes Cayenne Adası'na giden yelkenlide buluştu ama siz aramızda değildiniz. İkiyle ikiyi toplayıp dördü bulmak gayet kolay. İnsan Cayenne Adası'nda on beş yılı bomboş geçirince akıllanıyor: Sonradan ihbar etmek için oluşturdunuz bizim komplomuzu. Kârlı bir iş olsa gerek."

"Ne olmuş yani? İntikam almak mı istiyorsunuz? Şu anda bir insan kalıntısı halindesiniz; varsayımınız doğruysa polisin bana kulak vermesi gerekir ve sorumluluk sahibi biri olarak onları uyarırsam Cayenne'e yeniden dönersiniz."

"Tanrı aşkına Yüzbaşı. Cayenne'de geçirdiğim yıllar beni bilgeleştirdi. Komplo kurmaya soyunan kişi, bir *mouchard* ile yüz yüze geleceğini hesaba katmalıdır. Hırsız-polis oynamak gibidir. Hem bakın, birileri bütün devrimcilerin yıllar geçtikçe tahtın ve kilisenin savunucusu olduğunu söylemiş. Taht ve kilise benim umurumda değil ama büyük ülküler mevsiminin sona erdiğini düşünüyorum. Üçüncü Cumhuriyet denen bu dönemde kellesi alınacak tiranın kim olduğu bile belli değil. Hâlâ yapmayı bildiğim tek şey bomba. Beni bul-

mak için buralara gelmenizden belli; gene bomba yaptırmak istiyorsunuz. Parasını ödeyecekseniz, neden olmasın? Nerede oturduğumu görüyorsunuz. Evimi ve lokantamı değiştirebilmek yeter bana. Ölüme göndereceğim kimdir acaba? Bütün eski devrimciler gibi ben de satılmışın tekiyim. Sizin de iyi bildiğiniz bir meslektir bu."

"Sizden bomba alacağım Gaviali ama ne tip olacağını ve nerede kullanacağımı henüz bilmiyorum. Zamanı gelince konuşuruz. Size para ödemeyi, geçmişin üzerine sünger çekmeyi ve yeni belgeler vermeyi taahhüt ediyorum."

Gaviali kim para öderse ona hizmet etmeye hazır olduğunu bildirmiş, Simonini de ona en azından bir ayı çöp toplamadan geçirmesine yetecek kadar para ödemişti. Emredeni itaat eden haline getirecek en mükemmel çare, ufukta görünen cezaevidir.

Hébuterne, Gaviali'nin ne yapacağını ileriki günlerde Simonini'ye söyledi. 1893'ün Aralık ayında Auguste Vaillant adında bir anarşist, içi çivi dolu patlayıcı maddeyi meclise atmış ve şöyle haykırmıştı: "Burjuvaziye ölüm! Yaşasın anarşizm!" Sembolik bir hareketti bu: "Can almak isteseydim bombayı kurşunla doldururdum" demişti Vaillant duruşmada, "size boynumu vurma zevki verme uğruna yalan söyleyecek değilim." Gene de ibret olsun diye kellesini almışlardı. Ama sorun bu değildi: Gizli servisler, böyle davranışların kahramanlık olarak yorumlanmasından ve öykünmeye yol açmasından korkuyorlardı.

"Terörü ve toplumsal huzursuzluğu yüreklendiren ve mazur gösteren fesat öğretmenler vardır" diye açıklamıştı Hébuterne Simonini'ye, "bunu yaparlarken kendileri kulüplerinde, restoranlarında keyifle oturur, şiirden söz eder ve şampanya içerler. Laurent Tailhade adındaki şu üç kuruşluk berbat gazeteciyi (milletvekili de olduğu için kamuoyu

üzerinde iki kat etkisi var) görüyorsunuz. Vaillant konusunda şöyle yazdı: 'Hareket güzelse, kurbanların ne önemi var?' Devlet için Tailhade gibileri Vaillant gibilerinden daha tehlikelidir, çünkü onların kafasını kesmek zordur. Asla vergi ödemeyen bu entelektüellere kamusal bir ders vermek gerekir."

Ders, Simonini ve Gaviali tarafından hazırlanacaktı. Birkaç hafta sonra Foyot'da, tam Tailhade'ın pahalı yemeklerini yediği yerin köşesinde bir bomba patlamıştı ve Tailhade tek gözünü yitirmişti (Gaviali gerçekten bir dâhiydi; bomba, kurbanı öldürmek değil de yaralamak için yapılıyordu). Hükümet yanlısı gazeteler alaycı yorumlar yapmakta gecikmemişlerdi: "Nasıldı Monsieur Tailhade, hareket güzel miydi?" Bu hem hükümet hem de Simonini ve Gaviali için müthiş bir başarıydı. Tailhade gözünün yanı sıra saygınlığını da yitirmişti.

En mutlu olan Gaviali idi; Simonini talihsiz rastlantılar yüzünden hayatını ve itibarını talihsizce yitirenlere yeniden hayat ve itibar vermenin güzel olduğunu düşünüyordu.

Hébuterne gene o yıllarda Simonini'ye başka görevler de vermişti. Panama skandalı artık kamuoyunu etkilemez olmuş, çünkü hep aynı haberler bezginlik yaratmaya başlamıştı. Drumont bu konudan elini eteğini çekmişti ama ateşe üflemeyi sürdürenler vardı ve büyük olasılıkla hükümet bu yeniden alevlenmeler yüzünden kaygılıydı. Halkın dikkatini artık eskimiş bu öykünün tortusundan uzaklaştırmak gerekiyordu ve Hébuterne, Simonini'ye gazetelerin ilk sayfasında yer alabilecek güzel bir ayaklanma yaratmasını söyledi.

Bir ayaklanma organize etmek kolay değildir, demişti Simonini ve Hébuterne ona kargaşa yaratmaya en hevesli tiplerin öğrenciler olduğunu hatırlatmıştı. Öğrencilerin başlatacağı bir olaya sonradan halk hareketleri konusunda uzman birinin parmağını sokmak en iyisi olacaktı.

Simonini öğrenci dünyasına hiç yakın değildi ama devrimci ve mümkünse anarşist görüşlere sahip öğrenciler bulması gerektiğini düşündü. Anarşistlerin dünyasını en iyi tanıyan kimdi? Mesleki nedenlerle aralarına sızan ve onları ihbar eden Raçkovski! Bunun üzerine onunla iletişim kurunca, Raçkovski ona dostane bir ifadeyle bütün dişlerini göstererek gülümsedi ve neden ve nasıl sorularını yöneltti.

"Sadece emir üzerine gürültü koparacak öğrenciler istiyorum."

"Kolay" dedi Rus, "Château-Rouge'a gidin."

Château-Rouge, Galande Sokağı'nda görünüşte Latin Mahallesi sefillerinin buluştuğu bir mekândı. Bir avlunun dibinde, kırmızı bir giyotin resmedilmiş cephesiyle insanı karşılayan meyhane, içeriye girenleri ekşi yağ, küf ve yıllar içinde defalarca pişmiş çorbaların duvarlara yapışmış ağır ve pis kokusuyla karşılıyordu. Koksa da, burada yemek değil sadece şarap ve tabak sunulduğundan, gelenlerin yemeklerini yanlarında getirmeleri gerekiyordu. Sigara dumanı ve gaz yüzünden havaya asılı pis dumanın altında oturan onlarca *clochard* masaların etrafına üçer dörder oturuyor ve birbirlerinin omuzlarına dayanarak uyuyorlardı.

Ama iç bölümdeki iki odada berduşlar değil, berbat takılar takmış eski fahişeler, şimdiden küstah havalara bürünmüş, gözlerinin çevresi morarmış, veremli ifadeleriyle on dörtlük yosmalar, gösterişli ama sahte taşlarla bezeli yüzükler takan, birinci odadakilerin eski püskü giysilerinden daha iyi durumda *redingote*'lar giymiş mahalle hergeleleri bulunuyordu. Bu kokuşmuş kargaşanın ortasında ayrıca son derece şık hanımefendiler ve beyefendiler dolaşıyordu, çünkü Château-Rouge'u ziyaret etmek kaçırılmaması gereken bir eğlenceydi: akşamları tiyatrolar bitince lüks arabalar kapıya yanaşıyor; *tout Paris* sefil hayatın esrikliğini seyrediyordu – burjuvaların ilgisini canlı tutabilmek için, sokak garibanlarını bedava ab-

Ama iç bölümdeki iki odada berduşlar değil, berbat takılar takmış eski fahişeler, şimdiden küstah havalara bürünmüş, gözlerinin çevresi morarmış, veremli ifadeleriyle on dörtlük yosmalar, gösterişli ama sahte taşlarla bezeli yüzükler takan, birinci odadakilerin eski püskü giysilerinden daha iyi durumda **redingote***'lar giymiş mahalle hergeleleri bulunuyordu. (s. 400)*

sent karşılığında mekâna bağlayan meyhaneci, varlıklı kişilerden ise aynı içki için iki katı para alıyordu.

Simonini, Château-Rouge'da Raçkovski'nin yardımıyla, fetüs ticareti yapan Fayolle adında biriyle tanışmıştı. Fayolle, akşamlarını seksen derece alkollü sert bir içki içerek Château-Rouge'da geçiren, içkinin parasını da hastaneleri dolaşarak topladığı fetüs ve embriyoları École de Médecine öğrencilerine satarak kazanan yaşlı bir adamdı. Alkolden başka bir de çürük et kokuyordu, yaydığı koku yüzünden Château'nun öteki berduşları bile onun yanına yanaşamıyorlardı; gene de öğrenci çevresinin gayet geniş olduğu söyleniyordu; hele hele yıllardan beri öğrencilik yapan, fetüslere değil farklı belgelere ilgi duyan, fırsat çıktı mı kargaşa yaratmaktan uzak durmayan öğrenciler tam ona göreydi.

O günlerde Latin Mahallesi öğrencileri geri kafalı bir ihtiyar yüzünden sıkıntı içindeydiler; Père la Pudeur adını taktıkları Senatör Bérenger ilk kurbanların öğrenciler olduğu ahlaksızlığı bastırmak için bir yasa önerisi vermişti. Gerekçe ise Sarah Brown'un Bal des Quat'z Arts'ta yarı çıplak (ve muhtemelen terli, diyen Simonini bundan tiksiniyordu) bedenini sergilemesiydi.

Öğrencilerin dikizleme hazzını elinden alanın vay haline idi! Fayolle'un kontrolünde olan gençler bir gece senatörün penceresi altına gidip gürültü yapmayı planlıyorlardı. Ne zaman gitmeye niyetli olduklarını öğrenmek ve onlara hadlerini bildirecek başka gençleri de oraya toplamak gerekiyordu. Uygun bir fiyat karşılığında Fayolle her şeyi halledecekti. Simonini'nin tek yapması gereken gün ve saat konusunda Hébuterne'i bilgilendirmekti.

Böyle olunca öğrenciler patırtı koparır koparmaz asker ya da jandarma görünümlü bir grup orada beliriverdi. Öğrencilerde savaşma ruhu yaratmak için güvenlik güçlerinden daha iyi bir sistem düşünülemeyeceğinden havada haykırışla-

rın yanı sıra taşlar uçuşmaya başladı. Askerlerden birinin duman çıkarmak için attığı bomba oradan geçen bir zavallının gözüne geldi. İşte, şartları oluşturmak için gerekli ölü de vardı artık. Gözümüzün önüne getirelim, hemen barikatlar oluşturuldu, gerçek ve tam bir ayaklanma başlatıldı. O noktada, oyuna Fayolle'un ayarladığı dayakçılar girdi. Öğrenciler bir omnibüsü durdurdular, kibarca içindekilerden inmelerini rica ettiler, atları arabadan ayırdılar ve barikat yapmak için arabayı devirdiler ama öteki haydutlar hemen müdahale ettiler ve arabayı ateşe verdiler. Sözün kısası, gürültülü protesto yerini ayaklanmaya, ayaklanma da bir devrim kıvılcımına bırakmış oldu. Şimdi gazetelerin ilk sayfalarını meşgul edecek yeni bir haber vardı ve Panama konusu kapanmıştı.

Bordereau

Simonini'nin en çok para kazandığı yıl 1894 oldu. Olay handiyse rastlantısaldı ama rastlantıların bile biraz yardıma gereksinmeleri olur.

O dönemde Drumont'un orduda çok fazla Yahudi bulunması konusundaki takıntısı depreşmişti.

"Bunu kimse dile getirmiyor" diye söylenip duruyordu, "çünkü en şanlı kurumumuzun sinesine girmiş olan bu olası vatan hainlerinden söz etmek ve ortalıkta ordumuzun, bu Yahudiler (İsrail'in bütün şerefsizleriyle vahşi ve beklenmedik bir şekilde ateşli bir temas sağlayacakmış gibi dudaklarını öne uzatarak "ces Juëfs, ces Juëfs" deyip duruyordu) tarafından zehirlenmiş olduğunu söylemekle insanlar ordudan soğuyabilir. Yahudiler şimdi saygın olabilmek için ne yapıyorlar, biliyor musunuz? Ya subay oluyorlar ya da sanatçı veya kulampara olarak aristokrasinin salonlarında boy gösteriyorlar. Demode beylerle zina etmekten bıkan ama tuhaf, eg-

zotik, gudubet olana asla doymayan düşesler, kadın gibi boyanmış, paçuli kokan bu tiplere ilgi duyuyorlar. Sosyetenin yoldan çıkması umurumda değil, çeşit çeşit Louis'lerle zina yapan markizler de farklı değillerdi ama ordu yoldan çıkarsa işte o zaman Fransız uygarlığının sonu gelir. Ben Yahudi subayların büyük bölümünün Prusyalı casuslar ağı oluşturduğunu düşünüyorum ama elimde kanıt yok, kanıt."

"Bulun bu kanıtları!" diye haykırıyordu gazetesinin muhabirlerine.

Libre Parole gazetesinin yazıişleri bürosunda Simonini, komutan Esterhazy ile tanışmıştı: pek süslü giyinen bu kişi sürekli soylu kökleriyle, Viyana'da aldığı eğitimle övünüyor, geçmişteki ve gelecekteki düellolarını anlatıyordu ama herkes onu aldığı borçlarla anıyor, yazıişlerinde çalışanlar onun ürkekçe yaklaştığını görünce toz oluyorlar ve iğneli sözler söylüyorlardı, çünkü herkes Esterhazy'ye verilen borcun bir daha geri gelmediğini çok iyi öğrenmişti. Hafif efemine tavırlarla ağzını daima işlemeli bir mendille örtüyordu; bazıları veremli olduğunu söylüyordu. Askeri kariyeri de bir acayipti: Önce 1866 İtalya Seferi'ne süvari olarak katılmıştı, sonra Papa'nın ordusuna girmiş, nihayetinde de 1870 savaşında Yabancılar Lejyonu adına çarpışmıştı. Askeri karşı casusluk işine bulaştığı da fısıldanıyordu; bunlar elbette bir askerin üniformasına iğneleyebileceği bilgiler türünden değildi. Drumont belki de askeri çevrelerle bağlantı kurabilmeyi garantilemek için onu pek ciddiye alıyordu.

Günlerden bir gün Esterhazy, Simonini'yi Boeuf à la Mode lokantasında akşam yemeğine davet etmişti. Esterhazy *mignon d'agneau aux laitues* ısmarladıktan ve şarap listesini inceledikten sonra sadede gelmişti: "Yüzbaşı Simonini, dostumuz Drumont asla bulamayacağı kanıtların peşinde. Sorun, orduda Yahudi kökenli Prusyalı casus olduğunu keşfetmek değil. Tanrı aşkına, bu dünyanın dört bir yanı casus dolu

ve bir eksik bir fazla olması bizi heyecana sürüklemez. Siyasi sorun var olduklarını *kanıtlamaktır*. Siz de bilirsiniz ki bir casus ya da komplocuyu ortadan kaldırmak için kanıt bulmak şart değildir; daha kolay ve ucuz olan yol bundan bir tane yaratmaktır. Yani, ulusun çıkarı için biz bazı zaaflarıyla dikkat çeken Yahudi bir subay bulacağız ve Paris'te bulunan Prusya Büyükelçiliği'ne önemli bilgiler aktardığını kanıtlayacağız."

"*Biz* derken kimden söz ediyorsunuz?"

"Yarbay Sandherr tarafından yönetilen Services des Renseignements Français'nin İstatistik Bölümü adına konuşuyorum. Belki bilirsiniz, adı gayet sıradan olan bu bölüm aslen Almanlarla ilgilenir: Başlangıçta onların memleketlerinde yaptıklarıyla, her türlü bilgiyle, gazetelerle, yolculuk yapan subayların raporlarıyla, jandarmalarla, sınırın iki yakasındaki bizim ajanlarımızla ilgilenir; ordularının yapısı hakkında olabildiğince istihbarat toplamaya çalışır, kaç süvari birlikleri var, ekonomik güçleri nedir öğrenmeye uğraşırdı. Ama son zamanlarda Servis Almanların bizim memlekette yaptıklarıyla da ilgilenmeye başladı. Bazıları bu casusluk ve karşı casusluğun aynı potaya girmesinden yakınıyor ama aslında her iki etkinlik birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Alman Büyükelçiliği'nde olup biteni bilmeliyiz, çünkü orası yabancı toprak sayılır ve bu casusluğa girer ama orası aynı zamanda bizim hakkımızda bilginin toplandığı yerdir ve bunu bilmek de karşı casusluktur. Şimdi Büyükelçilik'te bizim için çalışan bir Madame Bastian var; temizlik işleri yapıyor ve okuma yazma bilmezmiş gibi davranıyor; oysa hem okuma hem de Almanca biliyor. Görevi her gün kâğıt çöplerin atıldığı sepetleri boşaltmak; bu sayede de Prusyalıların yok ettiklerini sandıkları (ne kadar kalın kafalı olduklarını bilirsiniz) bilgi ve belgeleri aktarıyor. Şimdi biz sözde kendi subayımızın Fransız ordusunun silahları hakkında hazırladığı ve çok gizli bilgileri içeren bir belge hazırlayacağız. O noktada yazarın

"Sonra Drumont gibilere bir kamu skandalı yaratmak, Yahudi tehlikesini ihbar etmek ve buna bağlı olarak silahlı kuvvetlerin bu şahsı tespit ve nötralize etmek konusundaki başarısını yüceltmek kalıyor." (s. 407)

çok gizli bilgilere ulaşma olanağı olan biri olduğu varsayılacak ve maskesi düşecek. Yani şimdi bize bir not, küçük bir liste gerekli; bir *bordereau* diyelim. İşte bu nedenle bu konuda gerçek bir sanatçı sayılan size başvuruyoruz."

Simonini Servis'tekilerin onun bu yeteneğini nereden bildiklerini merak etmemişti. Hébuterne'den öğrenmiş olabilirlerdi. Övgü için teşekkür ettikten sonra şöyle demişti: "Anladığım kadarıyla belirli bir kişinin imzasını taklit etmem gerekiyor."

"İdeal adayı belirledik bile. Alzaslı Yüzbaşı Dreyfus, İstatistik Bölümü'nde stajyer olarak çalışıyor. Zengin bir kadınla evlendi ve *tombeur de femmes* havaları atması yüzünden iş arkadaşları ona katlanamıyorlar; Hıristiyan olsa bile katlanılacak bir tip değil. Dayanışma yapacağı kimsesi yok. Tam kurbanlık koyun. Belgeyi alınca birkaç kontrolden sonra Dreyfus'un imzasını tanırsınız. Sonra Drumont gibilere bir kamu skandalı yaratmak, Yahudi tehlikesini ihbar etmek ve buna bağlı olarak silahlı kuvvetlerin bu şahsı tespit ve nötralize etmek konusundaki başarısını yüceltmek kalıyor. Anladınız mı?"

Simonini çok iyi anlamıştı. Ekimin ilk günlerinde kendini Yarbay Sandherr'in huzurunda buldu. Adamın solgun ve ifadesiz bir yüzü vardı. Casusluk ve karşı casusluk işinde çalışan bir şef için ideal bir fizyonomiydi bu.

"İşte burada Dreyfus'un el yazısından bir örnek ve işte yazacağınız metin" diyen Sandherr ona iki kâğıt uzatmıştı. "Gördüğünüz üzere, not büyükelçiliğin askeri ataşesi olan von Schwartzkoppen'e hitaben yazılacak ve 120'lik topun hidrolik freniyle ilgili askeri belgelerin gelişini ve benzeri ayrıntıları bildirecek. Almanlar pek meraklıdır bu konulara."

"Teknik birkaç ayrıntı eklemek iyi olmaz mı?" diye sormuştu Simonini. "Daha da inandırıcı olabilir."

"Umarım farkındasınızdır" demişti Sandherr, "skandal patlayınca bu *bordereau* kamuoyuna açılacak. Gazetelere teknik bilgi veremeyiz. Fazla uzatmayın Yüzbaşı Simonini. Ra-

hat etmeniz için emrinize bir oda verdim, size bu ofiste kullanılan mürekkep ve kalemlerden hazırlattım. İyi bir iş bekliyorum sizden, bu nedenle yavaş çalışın, çok prova yapın, yeter ki kaligrafi kusursuz olsun."

Simonini de öyle yapmıştı. *Bordereau* ince kâğıt üstüne bir yanda on sekiz, öte yanda on iki satırdan oluşan otuz satırlık bir belgeydi. Simonini, ilk sayfadaki satırların, ikinci sayfadakilerden daha geniş aralıklı olmasına, kaligrafinin daha hızlandırılmış görünmesine özen göstermişti, çünkü heyecanlı ruh halleriyle yazılan mektuplar böyle olurdu; önce huzurlu başlayıp sonra hızlanılırdı. Bu tip bir belge çöp sepetine atılacaksa önceden yırtılacaktır ve İstatistik Servisi'ne parçalar halinde gelecektir diye düşündüğü için, parçalar birleştirilip bir kolaj haline getirildiğinde kolayca okunabilsin diye de harflerin arasını geniş tutmuştu; tabii bunu yaparken eline verilmiş olan örnek yazıdan kesinlikle uzaklaşmamıştı.

Sözün özü, iyi bir iş çıkarmıştı.

Sandherr, *bordereau*'yu Savaş Bakanı General Mercier'ye göndermiş ve eşzamanlı olarak, Bölüm'de dolaşan bütün subayların belgelerinin kontrol edilmesini buyurmuştu. Sonunda en güvendiği çalışma arkadaşları ona yazının 15 Ekim'de tutuklanan Dreyfus'a ait olduğunu bildirmişlerdi. Haber kalleşçe iki hafta saklanmış ama gazetecilerin merakını gıdıklamak için de hep bir bilgi kırıntısı sızdırılmıştı; sonraki günlerde önce gizlilik koşuluyla bir isim fısıldanmış, en sonunda da suçlunun Yüzbaşı Dreyfus olduğu kabul edilmişti.

Esterhazy, Sandherr'den yetkiyi alır almaz yazışları odalarını arşınlayan ve elinde tuttuğu kumandanın mesajını sallayarak "Kanıtlar, kanıtlar, işte kanıtlar!" diye bağıran Drumont'u bilgilendirmişti.

1 Kasım günü *La Libre Parole* gazetesinin manşetinde büyük harflerle şöyle yazıyordu: "Büyük ihanet. Yahudi subay

Dreyfus tutuklandı." Kampanya başlatılmıştı, Fransa öfke ateşiyle kavruluyordu.

Ama aynı sabah Simonini yazışleri odasında bu mutlu olayı kutlarken gözü Esterhazy'nin Dreyfus'un tutuklanmasını haber verdiği mektubuna ilişti. Drumont'un masasında kalmıştı, bardağının yaptığı lekeye rağmen okunabiliyordu. Ve Dreyfus'un yazısını kopya etmek için tam bir saat harcamış olan Simonini, üzerinde çok çalıştığı bu kaligrafinin bütünüyle ve aynıyla Esterhazy'nin el yazısına benzediğini gördü. Sahte belgeler yapan birinin gözü böyle ayrıntılar konusunda çok duyarlı olurdu.

Ne olmuştu? Sandherr ona Dreyfus'un yazdığı bir belge yerine Esterhazy'nin el yazısını mı vermişti? Bu mümkün müydü? Tuhaftı, açıklanması zordu ama çürütülemezdi. Yoksa yanlışlıkla mı böyle yapmıştı? Ya da bilerek mi? Neden öyleyse? Yoksa Sandherr ona yanlış örnek veren kendi astı tarafından aldatılmış mıydı? Sandherr'in iyi niyeti suistimal edildiyse onu uyarmak gerekirdi. Ama Sandherr bunu bizzat kötü niyetle yaptıysa, onun oyununu su yüzüne çıkarmak tehlikeli olurdu. Esterhazy'yi mi uyarsaydı acaba? Ama eğer Sandherr Esterhazy'ye zarar vermek için kaligrafileri özellikle karıştırdıysa, Simonini onu uyarırsa bütün servisleri kendine düşman etmiş olurdu. Susmalı mıydı? Ya günün birinde servisler bu değişiklik yüzünden onu suçlarlarsa?

Hatadan Simonini sorumlu değildi, bunu aydınlatmak istiyordu ve özellikle kendi sahtekârlığının özgünlüğünü kanıtlamaya karar vermişti. Olayı aydınlığa kavuşturmaya niyet ederek Sandherr'e gitti: Adam onu kabul etmekte nazlanmıştı, belki de şantajdan korkuyordu.

Sonra Simonini ona gerçeği bildirince (bunca yalan ortasında tek gerçek oydu) Sandherr'in yüzü daha da solgunlaştı; inanmak istemez gibi bir havası vardı.

"Yarbayım" demişti Simonini, "eminim *bordereau*'nun bir

foto-kopyasını saklamışsınızdır. Dreyfus'un ve Esterhazy'nin el yazılarının örneğini bulun ve üç metni karşılaştıralım."

Sandherr emir vermiş ve kısa süre sonra yazı masasına üç yazı örneği gelivermişti. Simonini ona kanıtlarını işaret etmişti: "Örneğin şuraya bakın. Esterhazy, *Adresse* veya *intéressant* gibi çift S kullanılan bütün sözcüklerde S'lerin birincisini ikincisinden daha küçük yazmış ve asla ikisini bitiştirmemiş. *Bordereau*'yu kopyalarken beni özellikle uğraştıran ayrıntı bu olduğu için, sabah gözüme ilişen yazı beni bu nedenle kuşkulandırmıştı. Şimdi de benim ilk kez görüyor olduğum Dreyfus'un yazısına bir bakın, ne kadar şaşırtıcı: S'lerin ilki büyük, ikincisi daima küçük ve daima bitişik yazılmışlar. Devam etmemi ister misiniz?"

"Hayır, bu kadarı yeter. Bu hatanın nasıl yapıldığını araştıracağım. Şimdi sorun şu ki, belge General Mercier'nin eline ulaştı ve o da bunu Dreyfus'un bir yazısıyla karşılaştırmak isteyebilir. Elbette o kaligrafi uzmanı değildir ve bu iki yazı arasında gene de benzerlikler bulunabilir. Yapmamız gereken onun Esterhazy'nin yazısını araştırmamasını sağlamak. Zaten –siz konuşmazsanız– neden Esterhazy gelsin ki aklına? Şimdi bütün olup biteni unutun ve rica ediyorum bir daha bu ofise gelmeyin. Ücretiniz gereğince düzeltilecektir."

Simonini bundan sonra neler olduğunu öğrenmek için gizli kaynaklara başvurmak zorunda kalmamıştı, çünkü Dreyfus olayı bütün gazeteleri işgal etmiş durumdaydı. Sandherr ünlü kaligrafi uzmanı Bertillon'a başvurmuştu, o da *Bordereau*'daki yazının Dreyfus'un yazısıyla aynı olmadığını bildirmiş ama bunun sık rastlanan bir –kasıtlı– saptırma olduğunu söylemişti: Dreyfus mektubu bir başkasının yazdığı sanılsın diye bilerek yazısını değiştirmeye çalışmıştı ve bunu kısmen başarmıştı... Bu bağışlanabilir ayrıntılara karşın belge kesinlikle Dreyfus'un elinden çıkmıştı.

La Libre Parole her gün bu konuyu işlediğinden artık kim-

se kuşku duymaya cesaret edemezdi; hatta işi ilerleterek Dreyfus'un Yahudi olduğunu ve Yahudiler tarafından korunacağı için bu *affaire*'in balon gibi söneceğini bile iddia etmeye başlamıştı. Orduda kırk bin subay var, diye yazıyordu Drumont, nasıl oldu da Mercier ulusal savunma sırlarını Alzaslı bir kozmopolit Yahudi'ye verdi? Mercier bir liberaldi, uzun zamandan beri onu Yahudiseverlikle suçlayan Drumont ve ulusalcı basının baskısını üzerinde hissediyordu. Hain bir Yahudi'nin savunucusu olarak damgalanmamalıydı. Bu yüzden, araştırmayı örtbas etmek gibi bir niyeti yoktu, hatta konuya ilişkin olarak pek etkin davranıyordu.

Drumont ısrarla vurguluyordu: "Yahudiler uzun süre Fransız saflığını koruyan ordudan uzak durdular. Şimdi ulusal silahlı kuvvetlere de girdikten sonra Fransa'nın efendisi olacaklar ve Rothschild seferberlik planlarını onlara açıklatacak... Seferberliğin hedefini anlamış olmalısınız."

Gerilim had safhadaydı. Süvari yüzbaşısı Crémieu-Foa, Drumont'a bir mektup yazarak, bu satırlarıyla ordunun bütün Yahudi subaylarını karaladığını ve bunu onarması gerektiğini bildiriyordu. İkisi bir düelloda karşı karşıya geldiler ve karışıklığı daha da artıran bir durum ortaya çıktı: Crémieu-Foa düello tanığı olarak kimi seçmişti? Esterhazy'yi... *Libre Parole* yazılışlerinden Morès Markisi de Crémieu-Foa'ya düello teklif ediyordu ama subayın üstleri onu yeni bir düelloya girmekten men ediyor ve bir kışlaya kapatıyorlardı; sonunda alanda onun yerini Mayer adında bir yüzbaşı alıyor ama o da yırtılan akciğeri yüzünden can veriyordu. Ateşli tartışmalar, din savaşlarının yarattığı ateşe karşı protestolar sürüp gidiyordu... Simonini yazı masası başında geçirdiği tek bir saatin böylesine gürültülü sonuçlar çıkarmasının keyfini sürüyordu.

Aralık ayında savaş kurulu toplanıyordu; aynı dönemde bir başka belge daha üretilmişti: İtalyan Askeri Ataşesi Panizzardi Almanlara yazdığı mektupta kendine bazı istihkâm

planlarını satacak olan "şu D. iti" diye birinden söz ediyordu. *D.* Dreyfus muydu? Kimse bunu açık açık söylemeye cesaret edemiyordu ama sonradan bu kişinin tanesi on franga belge satan bir bakanlık görevlisi olan Dubois olduğu ortaya çıktı. Çok sonraları, 22 Aralık'ta Dreyfus suçlu bulunuyordu ve Ocak başında Askeri Okul'un bahçesinde apoletleri sökülüyordu. Şubat'ta da Şeytan Adası'na sürgüne gönderiliyordu.

Simonini, apoletlerin sökülmesi törenini seyretmeye gitmişti ve güncesinde bunu müthiş etkileyici bir olay olarak kaydetmişti: Birlikler, avlunun dört yanına dizilmişti, Dreyfus itibarlı askerler arasından neredeyse bir kilometre yürümek zorundaydı; askerler kayıtsız görünmeye çalışsalar bile onu hor görür bir ifade içindeydiler; General Darras kılıcını kınından çekiyor, borazanlar ötüyor, Dreyfus üstünde üniformasıyla, bir çavuşun kumandasındaki dört topçu erinin eşliğinde duran generale doğru ilerliyordu. Darras ona apoletlerinin sökülecegi kararını bildiriyor, iriyarı bir jandarma subayı, başında tüylü miğferiyle yüzbaşıya yaklaşıyor, sırma şeritlerini, düğmelerini, alayının numarasını söküyor; kılıcını alıyor, dizine vurarak kırıyor ve iki parçayı hainin ayaklarının dibine atıyordu.

Dreyfus'un umursamaz tavrı basının büyük bölümü tarafından onun hainliğine delalet olarak yorumlandı. Simonini ise onun apoletleri söküldüğü sırada "Masumum" diye haykırdığını işittiğini sanmıştı, ama Dreyfus bunu hazırol duruşunu bozmadan yapmıştı. Simonini'nin alaycı ifadeyle yorumuna göre, küçük Yahudi –gasp ettiği– Fransız subayı onuruyla öylesine özdeşleşmişti ki üstlerinin kararını tartışmıyordu bile; komutanları onun bir hain olduğuna karar verdiyseler, kendisi bunu bir an kuşku bile duymadan kabul etmeliydi. Belki de o anda gerçekten ihanet etmiş olduğunu hissediyordu ve masumiyetini vurgulaması sadece ritüelin zorunlu bir parçasıydı.

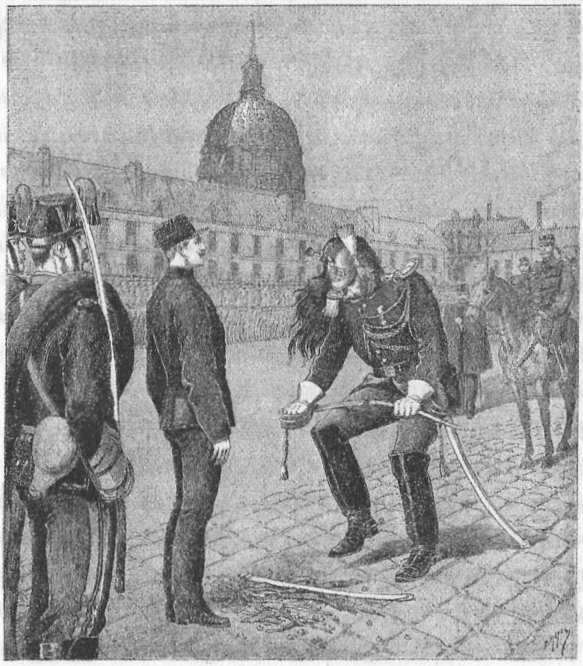
Le Petit Journal

Le Petit Journal
cinq cents francs
Le Supplément illustré
cinq cents francs

SUPPLÉMENT ILLUSTRÉ
Huit pages : CINQ centimes

ABONNEMENTS

Sixième année — DIMANCHE 13 JANVIER 1895 — Numéro 217

LE TRAITRE
Dégradation d'Alfred Dreyfus

...iriyarı bir jandarma subayı, başında tüylü miğferiyle yüzbaşıya yaklaşıyor, sırma şeritlerini, düğmelerini, alayının numarasını söküyor; kılıcını alıyor, dizine vurarak kırıyor ve iki parçayı hainin ayaklarının dibine atıyordu. (s. 412)

Simonini böyle hatırlar gibiydi ama sandıklarının birinde bulduğu ve olayın ertesi günü yayımlanan *République Française*'de, Brisson adında birinin bunun tam tersini yazdığını gördü:

"General onur kırıcı biçimde söktüğü rütbesini yüzüne fırlattığında, Dreyfus kolunu kaldırdı ve haykırdı: 'Yaşasın Fransa, ben masumum!'

Astsubay ödevini tamamladı. Üniformasını örten altın yerde yatıyor. Ordunun ayrıcalığı olan kırmızı şeridi bile bırakmadılar. Kısa ceketi simsiyah kalmıştı, kepi ansızın kararmıştı, Dreyfus kürek mahkûmu üniformasına bürünmüş gibiydi... Bağırmayı sürdürdü: 'Masumum!' Onun sadece siluetini görebilen demir parmaklıkların dışındaki kalabalık hakaret ve ıslık yağmuruna tutuyor onu. Dreyfus bu lanetlemeleri işitiyor ve öfkesi daha da alevleniyor.

Bir grup subayın önünden geçerken şu sözleri seçebiliyor: 'Defol Yahudi!' Dreyfus hiddetle dönüyor ve bir kez daha yineliyor: 'Ben masumum, masumum!'

Şimdi hatlarını bile seçebiliyoruz. Birkaç saniye boyunca yüce bir ifade, şu ana dek sadece yargıçların yaklaşabildikleri o ruhun bir yansımasını yakalayabiliriz diye yüzünün çizgilerini inceliyoruz. Ama fizyonomisine egemen olan öfke; feveran derecesinde bir öfke! Dudakları korku saçan bir kıvrımla gerilmiş, gözleri kan çanağı. Ve bizler mahkûmun böylesine kararlı görünmesinin, bu askeri adımlarla yürümesinin ardındaki duygunun, kopacak kadar gergin sinirlerinden kaynaklandığını anlıyoruz.

Neler barındırıyor şu adamın ruhu? Masumiyetini umutsuz bir enerjiyle bu şekilde dile getirirken ne gibi gerekçelere boyun eğiyor? Yoksa halkın görüşlerini değiştirmeyi, bizde kuşkular yaratmayı, hüküm giydirmiş hâkimlerin dürüstlüğü konusunda şüphe oluşturmayı mı umuyor? Ansızın şimşek çakarcasına bir fikir beliriyor zihnimizde: Suçlu değilse bu ne korkunç bir işkencedir onun için!"

Simonini pişmanlık hissettiğini göstermiyordu, çünkü Dreyfus'un suçlu olduğundan emindi, çünkü buna kendisi karar vermişti. Ama anılarıyla o makale arasındaki fark bu *affaire*'in bütün ülkeyi nasıl sarstığını gösteriyordu; herkes olayların akışında kendi görmek istediğini görmüştü.

Şeytan görsün Dreyfus'un yüzünü diye düşünüyordu; zaten Şeytan Adası'nı boylamıştı adam. Artık onunla bir işi kalmamıştı.

Zamanında aldığı ücret şöyle böyleydi ama şimdi kazancı beklentisinin çok çok üstüne çıkmıştı.

Gözler Taxil'in üzerinde

Bu olaylar olup biterken, Simonini, Taxil'in ne işler çevirdiğinden haberdar olduğunu anımsıyor. Drumont'un çevresinde, ondan önceleri komik bir şüphecilikle, sonra da rezalet yüklü bir öfkeyle söz ediliyordu. Drumont kendini Yahudi karşıtı, mason karşıtı ve ciddi bir Katolik olarak kabul ediyordu –kendince öyleydi de– ve davasının bir şarlatan tarafından desteklenmesine dayanamıyordu. Taxil'in şarlatan olduğunu uzun zamandan beri söyler olmuştu ve onun kilise karşıtı bütün kitaplarının Yahudi yayıncılar tarafından yayımlandığı konusunu *France juive* gazetesinde kaleme alarak ona saldırmıştı. Ama o yıllarda ilişkileri siyasi nedenlerle bozulmuştu.

Biz bunu zaten Rahip Dalla Piccola'dan öğrenmiştik, çünkü her ikisi de Paris belediyesinin encümen üyeliğine aday olmuşlardı ve aynı tip seçmeni hedef almışlardı. Bu nedenle mücadele açıktan açığa yaşanmıştı.

Taxil kaleme aldığı *Monsieur Drumont, étude psychologique* yazısında alaycı bir dille rakibinin abartılı Yahudi düşmanlığını eleştiriyor ve antisemitizmin Katoliklerden çok sosyalist ve devrimci basının bir özelliği olduğunu söylüyor-

du. Drumont ona yanıt verdiği *Testament d'un antisémite* metninde, Taxil'in ihtidasına kuşkuyla yaklaşıyor, kutsal şeylere attığı çamuru hatırlatıyor ve Yahudi dünyasıyla savaşa girmemesini huzursuz edici sorularla sorguluyordu.

Gene 1892 yılında Panama Kanalı skandalını ihbar etmeyi başaran siyasi mücadele gazetesi *La Libre Parole*'ün ve güvenilir bir yayın olduğunu söylemenin zor olacağı *Le Diable au XIXe siècle*'ın yayımlanmaya başladığını göz önüne alırsak, Drumont'un gazetesinin yazılışlerinde Taxil konusundaki iğnelemelerin neden gündemde olduğunu ve birbiri ardına yaşadığı talihsizliklerin neden fesat gülümsemelerle karşılandığını daha iyi anlayabiliriz.

Drumont'un gözlemine göre, Taxil'e, eleştirilerden çok arzulanmayan onaylamalar zarar veriyordu. Şu gizemli Diana olayıyla güvenilmez de olsa onlarca maceraperest uğraşıyordu; belki de hiç görmedikleri bir kadınla aşinalıkları konusunda övünüp duruyorlardı.

Domenico Margiotta adında biri *Souvenirs d'un trente-troisième: Adriano Lemmi, Chef Suprème des Franc-Maçons* kitabını yazmış ve bunu isyanını desteklediğini bildirerek Diana'ya göndermişti. Margiotta, mektubunda, Floransa-Savonarola Locası Sekreteri; Palmi-Giordano Bruno Locası Pek Muhteremi; Hâkim Büyük Umumi Müfettiş, 33. Derece Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti, Memphis Mısrayim Riti (95. Derece) Hâkim Prensi; Calabria ve Sicilya'da Mısrayim Locaları Müfettişi, Haiti Ulusal Büyük Doğu Onur Üyesi, Napoli Federal Süprem Konsey Aktif Üyesi, Üç Calabria Bölgesinin Mason Locaları Genel Müfettişi, Mısrayim Doğu Masonik Örgütü ya da Paris Mısır *ad vitam* Büyük Üstadı (90. Derece), Evrensel Masonluk Muhafız Şövalyeleri Cemiyeti Kumandanı, Palermo İtalyan Federasyonu Süprem ve Genel Konseyi *ad vitam* Onur Üyesi, Napoli Merkez Büyük Yönetim Kurulu Hâkim Delegesi ve Daimi Müfettişi, Re-

forme Yeni Paladist Cemiyeti Üyesi olduğunu iddia ediyordu. Yüksek dereceli bir mason olmuş olması gerekirdi ama masonluktan henüz ayrıldığını söylüyordu. Drumont tarikatın üst ve gizli yönetimi umduğu gibi ona değil Adriano Lemmi adında birine verildiği için Katolik mezhebine ihtida ettiğini söylüyordu.

Adriano Lemmi adındaki bu karanlık kişiyi anlatan Margiotta onun mesleğe hırsızlıkla başladığını yazıyordu: Napoli Falconet ve Ortakları'nın akreditif mektubunun sahte kopyasını hazırlamış, dostu olan bir doktorun hanımının, kendisine mutfakta çay hazırladığı sırada, incilerle ve 300 altın frankla dolu çantasını çalmıştı. Hapishanede geçirdiği süreden sonra Kostantinopolis'e gitmiş, vaftizini inkâr etmeye ve sünnet olmaya hazır olduğunu söyleyerek Yahudi bir aktarın yanında işe girmişti. Yahudilerin yardımıyla masonluğun içinde bildiğimiz kariyeri yapmıştı.

İşte, Margiotta sözlerini şöyle sonlandırıyordu: "İnsanlığın bütün kötülüklerinin kaynaklandığı Yahuda'nın lanetli ırkı; mason örgütünün evrensel ve yüce hükümetine kendi içlerinden birini ve hepsinin de en fenasını oturtmak için bütün etkisini kullandı."

Kilise dünyası bu tür suçlamaları pek severdi ve Margiotta'nın '95 yılında yayımladığı *Le Palladisme, Culte de Satan-Lucifer dans les triangles maçonniques,* Grenoble, Montauban, Aix, Limoges, Mende, Tarentaise, Pamiers, Orano, Annecy piskoposlarının ve Kudüs Patriği Ludovico Piavi'nin övgü yazılarıyla açılıyordu.

İşin kötüsü, Margiotta'nın verdiği bilgiler İtalyan siyaset dünyasının yarısını ilgilendiriyordu; özellikle de daha önce Garibaldi'nin vekilliğini, o yıllarda da Kraliyet'in başbakanlığını üstlenmiş olan Crispi figürü başroldeydi. Mason ayinleri hakkında hayali bilgiler yayımlandığı sürece kimse ses etmiyordu ama, masonluk ile siyasi iktidar arasındaki canlı ilişki-

ler konusuna girildiğinde intikamcı birkaç kişiyi huzursuz etme tehlikesi vardı.

Taxil bunu biliyor olmalıydı ama olasılıkla Margiotta'nın elinden kapmaya çalıştığı sahayı yeniden ele geçirmeyi amaçlıyordu ve hemen Diana'nın adıyla, neredeyse 400 sayfalık *Le 33ème Crispi* adında bir kitap yayımlamıştı: Crispi'nin de karışmış olduğu Banca Romana skandalı, İblis Haborym ile yapılan anlaşmanın haberi ve Haborym'in katılmış olduğu Paladist toplantıda malum Sophie Walder'ın Deccal'i doğurmak üzere hamile olduğunu açıklaması gibi herkesin bildiği olaylar birbirine karışmıştı.

"Operet konusu bunlar!" diye söyleniyordu Drumont hayretler içinde. "Siyasi bir mücadele böyle mi yürütülürmüş?"

Her şeye karşın yapıt Vatikan tarafından beğeniyle karşılanmıştı ve bu Drumont'u daha da öfkelendirmişti. Vatikan'ın, Crispi ile henüz kapatmadığı bir hesabı daha vardı: Crispi, bir Roma meydanında, dinsel bağnazlığın kurbanı olan Giordano Bruno adına bir anıt diktirmişti ve o gün Papa XIII. Leo bütün gününü San Pietro heykelinin dibinde kefaret duası ederek geçirmişti. Crispi karşıtı bu belgeleri okuyan Papa'nın mutluluğunu hayal etmeye çalışalım: Sekreteri Monsenyör Sardi'ye, Diana'ya hem "Papalık takdisi" hem de yürekten teşekkürleriyle "kötü tarikat"ın maskesini düşürecek haklı çalışmasını sürdürmesi için yüreklendirme mesajını iletme görevi vermişti. Tarikatın ne kadar "kötü" olduğunun kanıtı, Diana'nın kitabında Haborym'in, biri alev saçlı insan, biri kedi ve biri yılan olmak üzere üç başlı temsil edilmesiydi. Oysa Diana bilimsel bir kararlılıkla onu hiçbir zaman bu formda görmediğini belirtiyordu (onun yakarmasıyla kendisine sadece gümüşi ve düz bir sakalı olan yaşlı olarak görünmüştü).

"Gerçeğe uygunluğuna saygı göstermiyorlar! Fransa'ya yeni gelmiş bir Amerikalı" diye söyleniyordu öfkeyle Drumont,

"İtalyan siyasetinin bütün sırlarını nasıl bilebilir? Tabii ya, insanlar bu gibi şeylere dikkat etmedikleri için Diana iyi satıyor ama Papa, Papa Hazretleri, her palavraya inanmakla suçlanacak. Kiliseyi, zaaflarından korumak gerekiyor!"

Diana'nın varlığına ilişkin ilk kuşkuları açıktan açığa dile getiren doğrudan *Libre Parole* oldu. Ve *Avenir* ve *Univers* gibi kesinlikle dinsel eğilimleri olan yayınlar hemen polemiğe dahil oldular. Başka Katolik çevrelerde ise Diana'nın varlığı kanıtlanmaya çalışılıyordu: *Le Rosier de Marie* adlı yayında Saint-Pierre Avukatlar Loncası Başkanı Lautier'nin tanıklığına yer veriliyordu; bu şahıs Diana'yı Taxil, Bataille ve portresini yapan ressamla birlikte gördüğünü, ama bunun bir süre önce, Diana'nın henüz Paladist olduğu dönemde yaşandığını söylüyordu. Belli ki ihtidasının ışığı yüzünde hâlâ parlamaktaydı, çünkü yazar onu şöyle tasvir ediyordu: "29 yaşında; sevimli, seçkin, ortalamadan uzun boylu, açık, dürüst ve içten havalı, azmine ve buyurganlığına tanıklık eden zekâsının ışıklı parıltısı gözlerinde okunan genç bir kadın. Şık ve zevkli, gösterişsiz, varlıklı yabancı kadınları gülünç kılan o mücevher takıntısından uzak bir giyim tarzı var. Gözleri pek sıra dışı; bir an deniz mavisi, bir an canlı altın rengi." Kendisine bir *chartreuse* sunulduğunda kilise kokan her şeyden nefret ettiği için onu da reddetmişti. Sadece konyak içmişti.

Taxil, 1896 yılının Eylül ayında Trento şehrinde yapılacak büyük mason karşıtı kongrenin organizasyonunda *magna pars* roldeydi. Alman Katoliklerin kuşkuları ve eleştirileri burada iyice yoğunlaşmıştı. Peder Baumgarten Diana'nın doğum belgesini ve ihtida törenini yapan rahibin tanıklığını görmek istemişti. Taxil, kanıtların cebinde olduğunu söylemiş ama göstermeye yanaşmamıştı.

Garnier adında bir rahip, Trento kongresinin ertesi ayında yayımlanan *Le Peuple Français* dergisinde Diana'nın masonik

bir aldatmaca olduğu şüphesini ileri götürüyordu; Peder Bailly ise ciddi *La Croix* dergisinde mesafeli davranmaya özen gösteriyordu. *Kölnische Volkszeitung* gazetesi *Le Diable* dergisi çıktığında Bataille-Hacks'ın Tanrı'ya ve bütün azizlerine küfür ettiğini hatırlatıyordu. Diana'yı savunmak adına sahaya inenler ise malum mümin Mustel, *Civiltà Cattolica* dergisi ve Kardinal Parocchi'nin "varlığı konusunda kuşku uyandırmaktan bile korkmayan iftiralar fırtınasına karşı onu korumak adına" yazılar yazan bir sekreteriydi.

Drumont'un çok farklı çevrelerden farklı tanıdıkları vardı ve Simonini'nin katiyen akıl sır erdiremediği bir şekilde, gazeteci burnuyla Hacks-Bataille'ı ortaya çıkarmıştı; olasılıkla onu hüzne ve pişmanlığa gömüldüğü alkol krizlerinden birinde ele geçirmişti ve işte bombayı patlatmıştı: Hacks, önce *Kölnische Volkszeitung*'da, sonra da *Libre Parole*'de, sahtekârlığını itiraf ediyordu. Açık açık şöyle yazıyordu: "Papalık genelgesi *Humanum Genus* yayımlandığında Katoliklerin anlaşılmaz saflığı ve kabalığı sayesinde vurgun vurabileceğimi düşünmüştüm. Bu haydut hikâyelerine dehşetli bir görünüm sağlayabilmek için bir Jules Verne bulmak yetecekti. İşte ben –Bataille imzası altında– bu Verne oldum, hepsi o kadar... Egzotik bağlamlarla Abrakadabra olaylar anlatıyordum ve tabii kimse gidip doğru mu diye kontrol etmiyordu... Katolikler her şeyi yuttular. Bu insanların bönlüğü şurada ki, bugün onlarla alay ettiğimi söylesem, bana gene inanmazlar."

Lautier, *Le Rosier de Marie*'de belki de kandırıldığını ve görmüş olduğu o kişinin Diana Vaughan olmadığını yazıyordu; Portalié adındaki bir pederin attığı adımla ilk Cizvit saldırısı *Études* adlı son derece ciddi bir dergide boy gösteriyordu. Bu da yetmezmiş gibi, bazı gazeteler –Üstadı Muhteremlerin Üstadı Muhteremi Pike'ın yaşaması gereken yer olan– Charleston'un piskoposu Monsenyör Northrop'un, kendi ce-

maatindeki masonların namuslu insanlar olduklarını ve tapınaklarında Şeytan heykeli bulunmadığını bizzat ifade etmek için Roma'ya, XIII. Leo'ya gittiğini yazdılar.

Drumont zaferini kutluyordu, Taxil düzene girmişti; masonluk ve Yahudilik karşıtı mücadele ciddi ellere geri dönmüştü.

24

Bir gece ayinde

17 Nisan 1897

Sevgili Yüzbaşı,

son sayfalarınız inanılmaz miktarda olayı bir araya getiriyor; aşikâr olan şu ki, siz o olayları yaşarken ben başkalarını yaşıyordum. Gene apaçık belli olan bir şey daha var ki, siz (tabii Taxil ve Bataille'ın koparttıkları gürültü yüzünden) benim çevremde olup biten her şeyden haberdardınız ve belki de benim bir araya toparlayabildiğimden daha fazlasını hatırlıyorsunuzdur.

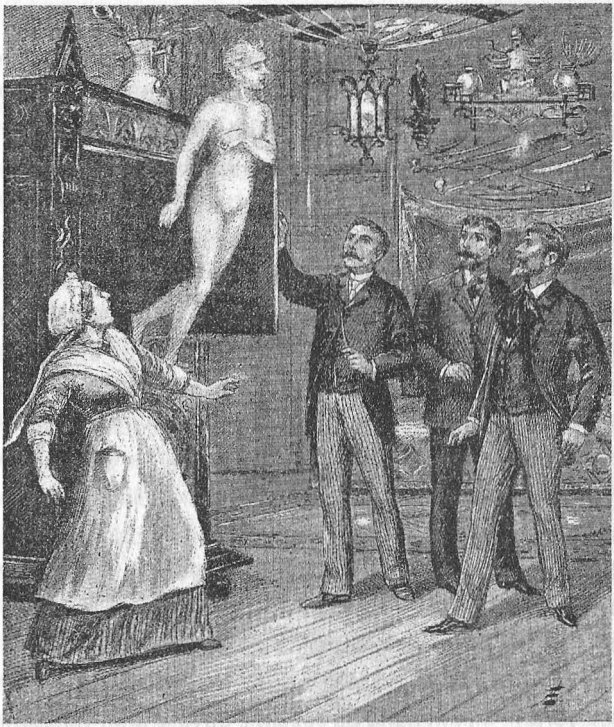
Şimdi 1897 Nisanı'ndaysak, benim Taxil ve Diana ile öyküm on iki yıl kadar sürdü ve bu yıllar içersinde çok şey yaşandı demektir. Söz gelişi, Boullan'ı ne zaman yok ettik?

Le Diable'ın yayınına başlamamızdan bir yıl kadar sonra olsa gerek. Boullan bir akşam altüst olmuş durumda Auteuil'e geldi, elindeki mendille hiç durmadan beyaz bir köpüğün oluştuğu dudaklarını kuruluyordu.

"Ölüyorum ben" dedi, "beni öldürüyorlar."

Doktor Bataille sert bir kadeh içkinin onu toparlayacağını düşündü; Boullan bunu kabul etti, sonra kırık dökük sözlerle bize büyü ve büyücülük dolu bir öykü anlatmaya başladı.

Stanislas de Guaita ve onun kabalistik Gül Haç cemiyetini ve sonradan Katolik Gül Haç cemiyetini kurmuş olan aykırı ruh Josephin Péladan ile berbat ilişkilerinden –*Le Diable* dergisi bu ikisiyle ilgilenmişti tabii ki– daha önce söz etmişti. Bence Péladan'ın Gül Haç'çılarıyla Boullan'ın başpapazı olduğu Vintras tarikatı arasında pek az fark vardı; üzerinde kabalistik işaretler olan uzun giysilerle dolaşan insanların Kadiri Mutlak Tanrı'dan mı yoksa Şeytan'dan mı yana oldukları pek anla-

...bir dolaba kapattığı, alkol ve morfine doyurduğu bir hayaletle mücadele ediyor, sinir krizlerinin yarattığı gölgelere can veriyordu. (s. 424)

şılmıyordu ama belki de bu nedenle Boullan'ın, Péladan'ın çevresiyle arası yoktu. Aynı topraklarda eşeleniyorlar, aynı yitik ruhları baştan çıkarmaya uğraşıyorlardı.

Guaita'nın sadık dostları onu, Lullo ve Paracelsus'a, ak ve kara büyüde üstadı Eliphas Levi'ye ait beş köşeli yıldızlarla süslü el yazması *grimoire*'lar ve ender bulunan başka hermetik yapıtlar toplayan seçkin bir beyefendi olarak (bir marki idi) tanıtıyorlardı. Söylentilere göre, günlerini Trudaine Caddesi'ndeki minik zemin kat dairesinde geçiriyor, burada yalnızca okült ilimlerle ilgilenen kişileri kabul ediyor ve bazen haftalarca evden çıkmadığı oluyordu. Ama bazı başka kişilere göre de o odalarda bir dolaba kapattığı, alkol ve morfine doyurduğu bir hayaletle mücadele ediyor, sinir krizlerinin yarattığı gölgelere can veriyordu.

Şom konularla uğraştığını kendi yazdığı ve Boullan'ın Lusiferin ya da Lusiferyan, Satanik ya da Satanesk, Şeytani ya da Şeytansı izlerini ifşa ettiği *Lanetli bilimler üzerine denemeler* kitabında dile getiriyor ve Boullan'ı "zinayı dinsel ayin haline getiren" bir sapık olarak tanımlıyordu.

Öykü eskiydi; 1887'den beri Guaita ve çevresindekiler bir "inisyatik mahkeme" toplayarak Boullan'ı mahkûm ettiler. Bu ahlaki bir hüküm müydü? Boullan uzun süredir bunun fiziksel bir mahkûmiyet olduğunu ve sürekli Guaita ve ötekilerin, çok uzaklardan da olsa ona attıkları elle tutulup gözle görülmeyen kargılarca saldırıya uğradığını, sarsıldığını, okült sıvılarca yaralandığını iddia ediyordu.

Ve Boullan son günlerini yaşadığına inanıyordu.

"Her akşam uykuya daldığımda darbeler, yumruklar, tokatlar yediğimi hissediyorum; inanın bana bu sağlıksız duyularımın yanılsaması değil, inanın bana, çünkü aynı anda kedimi de elektrik çarpmış gibi bir titreme alıyor. Biliyorum, Guaita balmumundan bir bebek yapmış, buna iğneler batırdığında ben son derece keskin acılar hissediyorum. Büyüsünü köreltmek için ben de bir karşı-büyü yapmayı denedim ama Guaita pusuyu fark etti ve bu sanatta benden iyi olduğu için daha etkili bir büyüyle çıktı karşıma. Gözlerim kararıyor, soluğum ağırlaşıyor, daha kaç saat yaşayabilirim, bilmiyorum."

Bize gerçeği anlatıp anlatmadığından emin değildik ama önem-

li olan bu değildi zaten. Zavallının durumu gerçekten iyi değildi. Taxil her zamanki dâhiyane fikirlerinden birini atmıştı ortaya: "Ölmüş gibi yapın" demişti, "güvendiğiniz kişiler tarafından Paris yolculuğu sırasında öldüğünüz haberini duyurun; Lyon'a bir daha dönmeyin. Şehirde sığınacağınız bir yer bulun, sakalınızı ve bıyığınızı kesin ve tipinizi değiştirin. Diana gibi yeni bir kimlikle uyanın ama Diana'dan farklı olarak burada kalın. Guaita ve arkadaşları öldüğünüzü düşünecekler ve size ıstırap vermekten vazgeçeceklerdir."

"Peki ama Lyon'a dönmezsem, nasıl yaşarım?"

"En azından ortalık yatışana ve hasımlarınızın maskesi düşene kadar Auteil'de bizimle yaşarsınız. Diana yardıma muhtaç ve siz gelip geçen bir ziyaretçiden çok daimi olarak burada kalırsanız, ona çok yardımınız dokunacaktır."

"Ama" diye eklemişti Taxil, "güvendiğiniz dostlarınız varsa, ölüm haberinizi yaymadan önce onlara böyle bir olasılıktan söz eden mektup yazın ve Guaita ile Péladan'ı açıkça suçlayın. Böyle olunca avunmak bilmeyen izdeşleriniz katillerinize karşı bir kampanya başlatabilirler."

Öyle de olmuştu. Bu numaradan haberi olan tek kişi, Boullan'ın asistanı, rahibesi, sırdaşı –ve belki daha fazlası– olan Madame Thibault idi; Parisli arkadaşlarına dostunun nasıl can çekiştiğini dokunaklı bir dille anlatmıştı; Lyonlu dostlarına nasıl duyurduğunu bilmiyorum, belki de boş bir tabutun gömülmesini bile sağlamış olabilir. Kadın kısa bir süre sonra Boullan'ın haklarını savunmayı sürdüren bir arkadaşının –Huysmans adındaki bu kişi revaçta bir yazardı– yanında kâhya olarak işe girdi; Auteil'de olmadığım bazı akşamlar, gelip eski suç ortağını ziyaret ediyordu herhalde.

Ölüm haberi üzerine, gazeteci Jules Bois *Gil Blas* dergisinde Guaita'ya saldırmış, onu büyücülükle, Boullan'ı öldürmekle suçlamıştı; Huysmans, *Figaro*'ya verdiği röportajında Guaita'nın büyülerini ve nasıl etki ettiğini inceden inceye anlatmıştı. Gene *Gil Blas*'da Bois suçlamalarını sürdürüyor, karaciğer ile kalbin Guaita'nın akışkan kargılarına maruz kalıp kalmadığını anlamak için cesede otopsi yapılmasını istiyor, yargısal bir soruşturma başlatılmasını öneriyordu.

Guaita ise *Gil Blas* dergisinde cinai kudretini ironi konusu yaparak ("evet, ben en ince zehirleri cehennem sanatıyla işliyorum, onları uçucu hale getirerek toksik buharı çok uzaklardan sevmediğim kişilerin burun deliklerine dolduruyorum; ben önümüzdeki yüzyılın Gilles de Rais'iyim") hem Huysmans'ı hem Bois'yı düelloya davet ediyordu.

Bataille, onca büyü gücüyle her iki tarafın da birbirini yok edemediğini gözlemleyerek içten içe gülüyordu ama bir Tolosa gazetesinin haberine göre büyüyü tutturan biri olmuştu: Bois'yı düelloya taşıyan arabanın atlarından biri hiç nedensiz yere yıkılmıştı, at değiştirilmiş, ikincisi de yere serilmişti; araba devrilmiş ve Bois onurunu koruyacağı düello alanına yara bere içinde varmıştı. Üstelik sonradan tabancasının kurşunlarından birinin doğaüstü bir güç nedeniyle silahın içine sıkıştığını da söylemişti.

Boullan'ın arkadaşları gazetelere uçurdukları haberlerde Péladan'ın Gül Haç üyelerinin Notre Dame'da bir ayin düzenlediklerini ama yücelme anında hançerlerini sunak masasına doğru salladıklarını anlatmışlardı. İster inanın, ister inanmayın. *Le Diable*'a göre bunlar palavra haberlerdi ve okurların alışmış oldukları öteki haberlerden daha da inanılmazdı. Ama işi fazla uzatmadan Boullan'ı mezardan çıkarmak gerekiyordu.

"Siz öldünüz" demişti Bataille ona, "ve bu ölüme ilişkin söylenenler artık sizi ilgilendirmemeli. Öte yandan günün birinde yeniden ortaya çıkmanız gerekirse biz, sizin çevrenizde işinize çok yarayacak bir gizem havası yaratırız."

Boullan bunu kabul etmişti ve belki de narsistik duygularıyla Bataille'ın onun okült işleri konusunda uydurduklarını okumaktan hoşlanıyordu. Aslında kendini tamamen Diana'ya kaptırmış durumdaydı. Hastalıklı bir takıntıyla yapışmıştı ona; sanki yeterince gerçekliğin dışında yaşamıyormuş gibi şimdi de kendini fena halde onun anlattığı hayallere kaptırmıştı.

* * *

Sonradan olanları çok güzel anlatmışsınız. Katolik dünyası ikiye bölünmüştü ve taraflardan biri Diana Vaughan'ın varlığına kuşkuyla yak-

...sürekli Guaita ve ötekilerin, çok uzaklardan da olsa ona attıkları elle tutulup gözle görülmeyen kargılarca saldırıya uğradığını, sarsıldığını, okült sıvılarca yaralandığını iddia ediyordu. (s. 424)

laşmaya başlamıştı. Hacks ihanet etmişti, Taxil'in kurduğu kale yıkılmak üzereydi. Artık hasımlarımızın ve aynı zamanda sizin anımsadığınız pek çok Diana taklitçisinin yarattığı patırtının altında eziliyorduk. Fazla zorladığımızı hissediyorduk, İtalyan hükümetinin başındaki adamla kutlama yapan üç başlı bir şeytan düşüncesini sindirmek kolay değildi.

Peder Bergamaschi ile yaptığım birkaç buluşma sonunda her ne kadar *Civiltà Cattolica*'nın Romalı Cizvitleri Diana davasını bir kez daha desteklemeye karar vermiş olsalar da Fransız Cizvitlerin (adını andığınız Peder Portalié'nin makalesine bakın) bu olayı tarihe gömmeye karar verdiklerine ikna olmuştum. Hébuterne ile yaptığım bir başka kısa görüşme sonucunda masonların bu komedinin bitmesi için can attıklarını anladım. Katoliklere göre hiyerarşinin saygınlığını bir kez daha lekelememek için olay sessizce sona erdirilmeli; masonlara göre ise bu yadsıma daha gürültülü patırtılı gerçekleştirilmeliydi ve Taxil'in bunca yıldır yürüttüğü masonluk karşıtı propagandanın ciddi bir alçaklık olduğu zihinlere kazınmalıydı.

Bir gün aynı anda iki ileti birden aldım. Birini yollayan Peder Bergamaschi şöyle diyordu: "Taxil'e olayı tamamen kapatması için elli bin frank önermeniz konusunda size yetki veriyorum. Kardeşlik duygularımla, Xto, Bergamaschi." Öteki ileti ise Hébuterne'den geliyordu: "Bitirelim artık. Kamuoyuna her şeyi kendi uydurduğunu açıklaması karşısında ona yüz bin frank önerin."

İki taraftan sıkıştırılmıştım, para elime geçer geçmez işe koyulmaktan başka çarem yoktu.

Hacks'ın yok olması işimi kolaylaştırmıştı. Tek yapmam gereken Taxil'i itirafa, ihtidaya yöneltmekti. Olayın başında olduğu üzere, elimde gene yüz elli bin frank vardı ve yetmiş beş bini yeterdi ona, çünkü elimde paradan daha ikna edici konular vardı.

"Taxil, Hacks'ı ortadan kaldırdık ve Diana'yı kamuoyunun karşısına çıkarmak kolay olmayacak. Ben onu da nasıl yok edeceğimizi düşüneceğim. Ama beni asıl kaygılandıran kişi sizsiniz: İşittiğim söylentilere

göre masonlar sizinle hesabı kapamaya karar vermişler ve onların intikamlarını nasıl kanlı aldıklarını siz bizzat yazmıştınız. Önceleri Katolik kamuoyu sizi koruyabilirdi ama şimdi Cizvitlerin bile saklanmaya başladıklarını görüyorsunuz. Ama şimdi olağanüstü bir fırsat çıktı karşınıza: Bir loca –hangisi olduğunu sormayın, çünkü son derece gizli bir durum söz konusu– her şeyin bir oyun olduğunu kaleme almanız karşılığında size yetmiş beş bin frank verecek. Masonluğun bundan nasıl bir yarar elde edeceğini anlıyorsunuz herhalde: Üzerlerine attığınız pislikten temizlenecekler ve bunu yutmuş olan Katolikler pislenecekler bu sefer. Size gelince, bu müthiş açıklamayla yaratacağınız reklam sayesinde Katolikler arasında gittikçe daha az satmaya başlayan yapıtlarınız, öncekilerden daha çok satacak. Kilise karşıtı ve mason okuru yeniden fethedeceksiniz. İşinize geleceğini düşünüyorum."

Fazla ısrar etmeme gerek kalmamıştı: Taxil soytarının tekidir ve yeni bir soytarılıkla ortaya çıkmak şimdiden gözlerini parlatmıştı...

"Bakın sevgili peder, ben bir salon kiralarım ve basına Diana Vaughan'ın şu gün orada ortaya çıkacağını bildiririm; o gelir ve kamuoyuna Lusifer'in izniyle çektiği iblis Asmodeus'un fotoğrafını gösterir! Bir afişle, seyirciler arasında çekilecek kurayla, 400 frank değerinde bir yazı makinesi verileceğini duyuralım; bu çekilişi yapmaya gerek kalmayacak, çünkü ben ortaya çıkacağım ve Diana diye birinin olmadığını söyleyeceğim – tabii o yoksa, yazı makinesi de yok anlamına gelir bu. Sahneyi şimdiden görür gibi oluyorum: Bütün gazetelerin birinci sayfasında boy göstereceğim. Şahane olacak. Olayı iyi hazırlamam için bana zaman ve mümkünse masraflar için şu yetmiş beş bin franktan biraz da avans verin..."

Taxil ertesi gün amaca uygun bir salon bulmuştu; Societé de Geographié'ye ait salon sadece Paskalya haftasının pazartesi günü boş olabilecekti. Şöyle söylediğimi anımsıyorum: "Demek ki önümüzde bir ay daha var. Bu arada lütfen ortalıkta görünmeyin ve başka söylentilere yol açmayın. Ben de bu arada Diana ile ne yapacağıma kafa yorayım."

Taxil bir an tereddütte kalmıştı; dudaklarıyla birlikte bıyıkları da titrerken şöyle demişti: "Umarım... Diana'yı ortadan kaldırmazsınız."

"Saçmalamayın" demiştim ona, "benim bir din adamı olduğumu unutmayın. Onu aldığım yere geri götüreceğim."

Diana'dan ayrılma düşüncesi onu sarsmış gibi geldi ama masonların alacağı intikamın korkusu, Diana'ya duyduğu ya da duymuş olduğu arzuyu bastırdı. Şarlatan olmanın yanı sıra ödleğin de tekidir. Evet, Diana'yı ortadan kaldırmaya niyetliyim, deseydim nasıl bir tepki verirdi acaba? Belki de masonların korkusundan bunu da kabul edebilirdi. Yeter ki cinayeti o işlemesin.

Paskalya pazartesisi ayın 19'una geliyor. Taxil ile vedalaşırken bir aylık bir bekleme söz konusu idiyse, demek ki biz 19 ya da 20 Mart'ta görüşmüş olmalıyız. Bugün 17 Nisan. Son on yılın olaylarını birer birer gözden geçirerek bir ay öncesine kadar gelmişim. Bu günce şu andaki şaşkınlığımın nedenini çözme konusunda sizin olduğu kadar benim de işime yarayacak desek de, ben henüz hiçbir şeyi çözebilmiş değilim. Ya da belki bu en can alıcı olay şu son otuz günde gerçekleşti.

Şimdi sanki daha fazlasını anımsamaktan korkar gibiyim.

18 Nisan, şafak vakti

Taxil evin içinde kudurmuş gibi dört dönerken, Diana neler olup bittiğinin farkında değildi. İki durum arasındaki dönüşümü, gizli toplantılarımızı fal taşı gibi açtığı gözlerle izliyorsa da bir insan ya da mekân adı zihninde soluk bir lamba yaktığında kendine gelir gibi oluyordu.

Giderek daha çok bir bitkiye dönüşüyordu, tek hayvansal belirtisi, Taxil'e, aramızda olduğu zamanlarda Bataille'a, Boullan'a ve buna yol açmamaya çalışsam da bana yönelttiği ve giderek daha heyecanlı bir hal alan duyarlılığıydı.

Diana bizim aramıza girdiğinde yirmili yaşlarının başındaydı; şimdi ise otuz beşini geçmişti. Şehvetli gülümsemesi yüzünden silinmeyen Taxil'e göre, otuz yaşını geçmiş bir kadın hâlâ arzu edilir haldeyse bu onun olgunlaştıkça daha çekici olduğunu gösteriyordu. Belki de bitki-

sellik düzeyindeki canlılığının bakışlarına yansıttığı boşluk, ona gizemli gibi görünüyordu.

Ama bunlar benim uzmanlık alanıma girmeyen sapıklıklardır. Tanrım, bizim için zavallı bir inceleme nesnesi olması gereken bu kadının tenselliği üzerinde neden bu kadar çok duruyorum?

* * *

Diana neler olup bittiğinin farkında değildi dedim. Yanılıyor olabilirim: Mart ayında belki de artık Taxil'i de Bataille'ı görmediğinden coşkunlaşmıştı. Bir histeri krizi içindeydi; şeytan (öyle söylüyordu) onu vahşice rahatsız ediyor, yaralıyor, ısırıyor, bacaklarını büküyor, yüzünü tokatlıyordu – ve bana gözlerinin çevresindeki morluğu gösteriyordu. Ayalarında, İsa Peygamber'in ayalarında çarmıha çivilenmesi sonucu belirenleri andıran yaralardan çıkıyordu. Cehennem güçlerinin onun gibi bir Lusifer müridi Paladist'e neden böyle acımasız davrandığını merak ediyordu ve yardım istercesine cüppeme yapışıp duruyordu.

Büyü işlerinden benden daha iyi anlayan Boullan'ı düşündüm. Gerçekten de onu çağırır çağırmaz Diana koluna yapıştı ve titremeye başladı. Boullan elini onun ensesine koydu, tatlı tatlı konuşarak onu yatıştırdı ve sonra ağzının içine tükürdü.

"Kızım" dedi ona, "sana bu zulmü yapanın Efendi Lusifer olduğunu kim söylüyor? Senin Paladist inancını küçümsemek ve cezalandırmak için düşmanın, düşmanların en büyüğü yani Hıristiyanların İsa adını verdikleri insan görünümündeki varlık ya da onun sözde azizlerinden biri olmasın?"

"Ama Rahip Efendi" dedi perişan haldeki Diana, "Paladist olmamın nedeni görevini kötüye kullanan İsa'nın hiçbir gücü olmadığına inandığım içindir; bir gün kutsal ekmeği hançerlemeyi bile reddetmiştim, çünkü bir avuç undan yapılmış yiyeceğe böyle kutsallık atfedilmesini bile delilik olarak görüyordum."

"İşte burada yanılıyorsun kızım. Bak, İsa'nın hükümdarlığını kabul eden Hıristiyanlar bu nedenle şeytanın varlığını sadece yadsımıyorlar ki;

tam aksine onun tuzaklarından, düşmanlığından, kandırmasından korkuyorlar. İşte biz de böyle yapmalıyız: Eğer efendimiz Lusifer'in kudretine inanıyorsak, düşmanı Adonay'ın belki de İsa görünümünde manevi olarak var olduğuna ve haksızlıkları aracılığıyla kendini gösterdiğine de inanmalıyız. Bu nedenle sen de inançlı bir Lusifer müridine yakışır şekilde düşmanının imgesini ayaklar altında ezmeye gönül indirmelisin."

"Nasıl?"

"Kara ayin ile. Hıristiyan tanrıyı reddedişini kara ayin ile kutlamazsan efendimiz Lusifer'in merhametini asla kazanamazsın."

Diana ikna olmuş gibiydi ve Boullan satanizm ve Lusiferizm veya Paladizmin aynı amaca ve aynı arındırıcı işleve sahip olduğunu kabullenmesi için onu satanistlerin bir toplantısına götürmemi istedi.

Diana'nın evden çıkmasını pek istemiyordum ama onun da bir nefes almaya hakkı vardı.

* * *

Rahip Boullan'ı Diana ile sıkı fıkı bir sohbette yakalıyorum. Ona şöyle diyor: "Dün hoşuna gitti mi?"

Ne olmuştu bir önceki gün?

Rahip devam ediyor: "Yarın akşam Passy'de kutsallığı geri alınmış bir kilisede görkemli bir ayin yönetmek durumundayım. 21 Mart ilkbahar dönencesi şahane bir gecedir; gizil anlamlar bakımından son derece önemlidir. Eğer gelmeyi kabul edersen seni ruhsal olarak hazırlamalıyım şimdi ve tek başımıza olmalıyız."

Çıktım, Boullan onunla odada bir saat kadar kaldı. Sonunda beni çağırdığında, Diana'nın ertesi akşam Passy'deki kiliseye gidebileceğini ama benim ona eşlik etmemi arzuladığını söyledi.

"Evet Rahip Efendi" diyen Diana'nın bakışlarında alışılmadık bir parıltı vardı ve yanakları al al olmuştu.

Reddetmem gerekirdi ama meraklanmıştım ve Boullan'a pek sofu biri gibi görünmek istemiyordum.

* * *

Yazıyorum ve titriyorum, elim sanki kendiliğinden kayıyor kâğıdın üzerinde, artık hatırlamıyorum, adeta yeniden yaşıyorum; sanki anda gerçekleşmekte olan bir şeyi anlatır gibiyim.

21 Mart akşamıydı. Yüzbaşı, siz güncenize 24 Mart akşamı başlamıştınız ve benim 22 sabahı belleğimi yitirdiğimi anlatmıştınız. Eğer korkunç bir şey yaşandıysa, bu 21'i akşamı olmuş olmalı.

Yeniden canlandırmaya çalışıyorum zihnimde ama zorlanıyorum; sanırım ateşim çıktı, alnım alev alev yanıyor.

Diana'yı Auteil'den alıyor ve arabacıya adresi veriyorum. Adam dinsel kisveme rağmen bana güvenmeyen gözlerle ters ters bakıyor ama vaat ettiğim bahşişin bolluğu karşısında tek söz etmeden yola koyuluyor. Merkezden iyice uzaklaşıyor ve dış semtlerin gittikçe karanlıklaşan sokaklarına giriyor; sonra terk edilmiş yoksul evlerin sıralandığı dar bir sokağa sapıyor; çıkmaz sokağın dibinde yıkılmak üzere olan eski bir şapelin önünde duruyor.

İniyoruz, arabacı çekip gitmek için acele ediyor; öyle ki ceplerimde birkaç frank daha ararken o "Önemi yok Rahip Efendi, teşekkür ederim" diye bağırıyor ve bir an önce oradan uzaklaşabilmek için bahşişi bile gözü görmüyor.

"Üşüyorum, hem de korkuyorum" diyen Diana bana sokuluyor. Geri çekiliyorum ama aynı zamanda üzerindeki pelerinin altına acayip bir şeyler giydiğini hissediyorum. Üzerinde onu tepeden tırnağa örten kapüşonlu bir pelerin var; öyle ki bu karanlıkta, yüzyılın başında pek moda olan gotik romanlarda anlatılan yeraltı manastırlarında yaşayan bir keşişi andırıyor. Hiç görmedim ama Doktor Du Maurier'nin evinden gelirken yanında olan valizini karıştırmayı hiç aklımdan bile geçirmemiştim.

Şapelin kapısı aralık. Sunak masasında ve absidi bir taç gibi süsleyen üçayaklı şamdanlarda yanan mumların aydınlattığı sahanlığa giriyoruz. Sunak masasına cenazelerde kullanılanlar gibi siyah bir örtü örtülmüş. Yukarıda, haçın ya da başka bir ikonanın asılı olması gereken yerde, orantısız, neredeyse otuz santimlik fallusu kalkmış olan keçi biçimindeki şeytan heykeli asılı. Mumlar beyaz ya da fildişi renginde değil siyah. Tam ortada kudas kabının içinde üç kurukafa duruyor.

"Boullan bana anlatmıştı" diye fısıldıyor Diana. "Bunlar Theobens, Mense ve Saïr adındaki üç gerçek kâhin kralın kafatasları. Kayan yıldızın sönmesiyle uyarılıyorlar ve İsa'nın doğumuna şahit olmamak için Filistin'den uzaklaştırılıyorlar."

Sunak masasının karşısında ve yarım daire biçiminde gençler dizilmişler: Erkekler sağda, kızlar solda duruyorlar. Her iki grubun yaşları öyle küçük ki, ufak tefek farklar olmasa hep aynı cinsiyetten sayılabilir; o hafif amfitiyatroda androjenler dizilmiş sanılabilir; her birinin başında solgun güllerden bir taç var. Çıplak erkeklerin birbirlerine gösteriş yaptıkları cinsel organları ortada; kızlar ise kısa ve saydam tunikler giymişler ve minik memelerini, hiç gizlemedikleri kalçalarını okşayıp duruyorlar. Masumiyetten çok fesatlık yansıtsalar da hepsi çok güzeller ama bu onların çekiciliğini arttırıyor – ve itiraf etmeliyim ki (ilginç bir durum, ben size günah çıkartıyorum yüzbaşım) olgun bir kadın karşısında korku değilse de ürküntü duyan ben taze bir yaratığın çekiciliğine kapılıyorum.

Bu farklı papaz adayları davetlilere dağıttıkları buhurdanlıklarla sunak masasının arkasına geçiyorlar sonra aralarından bazıları reçineli dalları üçayaklara yaklaştırarak yakıyorlar, buhurdanları tutuşturuyorlar, bunlardan egzotik uyuşturucuların sinirleri uyaran yoğun bir koku yayılıyor. Çıplak oğlanlardan bazıları minik kupalar dağıtıyor; bana da bir tane veriliyor. "İçin Rahip Efendi" diyor utanmaz bakışlı bir genç, "ayinin ruhuna girebilmenize yardım eder."

İçtim ve şimdi her şey sanki bir sisin içinde yaşanıyormuş gibi görüyor ve hissediyorum.

Ve işte Boullan giriyor içeriye. Üzerindeki beyaz pelerine işlenmiş kırmızı gezegenin üstünde ters duran bir haç vardı. Haçın iki kolunun kesiştiği noktada arka ayakları üzerinde dikilmiş, boynuzlarını uzatan bir keçi imgesi görünüyordu. Ama tören yöneticisinin rastlantısal ya da ihmal hareketi sonucunda ama belli ki özel bir fesatlıkla pelerinin önü açılıyor ve Boullan gibi ölgün bir tipten asla beklemeyeceğim oranda kocaman cinsel organı ortaya çıkıyor; organın ereksiyon halinde olması belki de rahibin önceden içtiği bazı uyarıcıların sonucu. Bacakları-

nı saran saydam ama koyu renkli çoraplar (rahiplerin ve papazların da gördüğü *Charivari* ve benzeri haftalık dergilerde de yayımlandığı gibi) Celeste Mogador'un Bal Mabille'de kankan dansı yaparken giydiklerinden farklı değil.

Ayini yöneten Boullan müminlere arkasını dönüp Latince ayinine başlıyor; androjenler de ona yanıt veriyorlar.

"In nomine Astaroth et Asmodei et Beelzebuth. Introibo ad altare Satanae."

"Qui laetificat cupiditaten nostram."

"Lucifer omnipotens, emitte tenebram tuam et afflige inimicos nostros."

"Ostende nobis, Domine Satanas, potentiam tuam, et exaudi luxuriam meam."

"Et blasphemia mea ad te veniat."

Boullan bundan sonra giysisinin cebinden bir haç çıkartıyor ve bunu ayaklarının altına koyup defalarca çiğniyor: "Ey Haç, seni kadim Tapınak Üstatlarının anısı ve intikamı için eziyorum. Seni eziyorum, çünkü sahte tanrı İsa'nın sahte kutsama aracı oldun."

Tam bu anda Diana bana haber vermeden ve sanki ansızın aydınlanmışçasına (belli ki Boullan'ın bir önceki gün öğrettiği gibi) iki yanda oturan müminler arasından sahanlığı geçiyor ve doğrudan sunak masasının önüne gidiyor. Sonra müminlere (ya da kâfirlere) dönerek, bir din adamı edasıyla ansızın pelerinini ve kapüşonunu çıkartıyor ve çıplaklığını ortaya koyuyor. Dilim tutuluyor Yüzbaşı Simonini, onu İsis çıplaklığında gördüğümde yüzünü sadece ince bir kara maske örtüyordu.

Bir kadını üryanlığın dayanılmaz şiddetiyle ilk kez görmenin verdiği sarsıntı yüzünden beni hıçkırık tuttu. Her zaman sıkı bir topuzla topladığı bakır sarısı saçları yuvarlacık kalçalarını serbestçe okşamakta. Bu pagan heykelin incecik boynu mermer beyazı omuzların üzerinde bir sütun gibi yükselmekte; (hayatımda ilk kez bir kadının memelerini görüyordum) göğüsleri kararlı ihtişamla ve şeytani bir gururla dimdik durmakta. İkisinin arasında, o anda bedenine ait olmayan tek nesne, boynundan hiç çıkarmadığı madalyon sarkmakta.

Diana dönüyor, narin bir çıtkırıldımlıkla sunak masasına uzanan üç basamağı rahibin yardımıyla çıkıyor, başını gümüşi püsküllleri olan siyah kadife bir yastığa dayayarak masanın üstüne uzanıyor. Saçları masanın ucundan yere dökülüyor, göbeği hafif bir tümsek oluşturuyor, bacaklarını o dişi mağaraya giren bakırsı tüyleri gösterecek şekilde aralıyor; bedeni mumların kırmızımsı ışığıyla şom bir parlaklık sergiliyor. Tanrım, görmekte olduğumu hangi sözcüklerle tanımlayabileceğimi bilmiyorum, dişi tene karşı duyduğum dehşet ve korku sanki eridi ve yerini sadece yeni bir duyguya bıraktı; şimdi damarlarımda sanki tadını hiç bilmediğim bir likör dolaşmakta...

Boullan, Diana'nın göğsüne fildişinden yapılmış küçük bir fallus, karnına işlemeli bir örtü ve bunun da üstüne koyu renkli taştan oyulmuş bir kadeh koyuyor.

Kadehten bir kutsal ekmek çıkartıyor; bu sizin ticaretini yaptığınız önceden kutsanmış ekmeklere benzemiyor Yüzbaşı Simonini; –muhtemelen artık aforoz edilmiştir ama– halen kutsal Roma Kilisesi'nin rahibi olan Boullan'ın Diana'nın göbeği üzerinde kutsamakta olduğu bir kutsal ekmekti.

Ve şöyle diyor: "*Suscipe, Domine Satanas, hanc hostiam, quan ego indignus famulus tuus offero tibi. Amen.*"

Sonra ekmeği alıyor, iki kez yere doğru indirdikten, iki kez göğe doğru kaldırdıktan, bir kez sağa bir kez sola döndürdükten sonra müminlere gösteriyor ve şöyle diyor: "Güneyden İblis'in şefaatini, doğudan Lusifer'in şefaatini, kuzeyden Belial'in şefaatini, batıdan Leviathan'ın şefaatini diliyorum; cehennemin kapıları açılsın, adlarıyla çağırdıklarım, Cehennem Çukurunun Bekçileri gelsinler. Efendimiz, sen ki cehennemdesin, lanet olsun adına, yok olsun krallığın, hor görülsün iraden, hem yeryüzünde hem cehennemde! İblisin adına övgüler olsun!"

Ve gençlerden oluşan koro bir ağızdan: "Altı altı altı!"

İblis'in sayısı!

Şimdi Boullan haykırıyor: "Adı Şom Lusifer yüceltilsin. Ey günahın, gayritabii sevgilerin, hayırlı ensestlerin, ilahi sodomilerin efendisi Şeytan, sana tapıyoruz! Ve sen ey İsa, seni bu kutsal ekmekte bedenlen-

meye davet ediyorum, acılarını yeniden yaşatalım, seni çarmıha geren çivilerle işkence edelim, sana son darbeyi vuran Longino'nun mızrağıyla vuralım!"

"Altı, altı, altı" diye yineliyor çocuklar.

Boullan kutsal ekmeği havaya kaldırıyor ve şöyle diyor: "Önce ten vardı ve ten Lusifer'dendi ve ten Lusifer idi. O Lusifer ile başlangıçtı: Her şey ondan yaratıldı ve o olmadan var olan hiçbir şey olmadı. Ve ten söz oldu ve gelip aramıza, karanlığa yerleşti ve biz Lusifer'in tek kızının haykırış, öfke ve arzu dolu donuk parıltısını gördük."

Kutsal ekmeği Diana'nın karnı üzerinde kaydırıyor ve sonra vajinasına sokuyor. Sonra hemen çıkartıyor ve havaya kaldırarak yüksek sesle bağırıyor: "Alın ve yiyin!"

Androjenlerden ikisi papazın önünde diz çöküyor, onun pelerinini kaldırıyor ve dikilmiş organını öpüyorlar. Sonra bütün gençler onun ayakları dibine çöküyorlar; oğlanlar mastürbasyon yaparken kızlar birbirlerinin peçelerini açıyorlar ve isterik çığlıklarla birbirlerinin üstüne atıyorlar. Hava dayanılmaz şiddet yansıtan başka kokularla doluyor, şapelde hazır bulunanlar önce arzu iniltileri sonra kösnül çığlıklarla soyunuyorlar ve yaş veya cinsiyet ayırt etmeden birbirleriyle sevişmeye başlıyorlar; buharlar arasında yetmişini aşmış bir kocakarı görüyorum: Derisi bumburuşuk, memeleri iki salata yaprağına dönmüş, bacaklarının iskeleti çıkmış ama yerlerde yuvarlanıyor ve oğlanlardan biri, bir zamanlar vulvası olan yeri öpüyor.

Ben titremekten başka bir şey yapamıyorum, bu batakhaneden nasıl çıkabilirim diye çevreme bakınıyorum, iki büklüm olup sığındığım nokta zehirli soluklarla kirlendiğinden sanki kalın bir bulut içindeymişim gibi hissediyorum. Başlangıçta içtiğim beni kesinlikle uyuşturmuş olmalı ve bu nedenle hiçbir şeyi ayırt edemeyip her şeyi pembemsi bir sisin arasından seyrediyorum. Ve işte gene bu sis arasından Diana'nın çıplak ve maskesiz olarak sunak masasından indiğini, tensel sapıklıklarını sürdürseler bile, sahanlık boyunca ona yol veren sapıkların arasından bana doğru yürüdüğünü görüyorum. Bana geliyor.

Bu manyak kalabalıktan biri gibi görünme korkusuyla geriliyorum

ama bir sütuna çarpıyorum; Diana soluk soluğa üzerime doğru geliyor, ah Tanrım, kalemim titriyor, zihnim bocalıyor, tiksintiyle gözyaşı döküyorum (şimdi o an olduğu gibi), bağırmayı bile beceremiyorum, çünkü ağzımı bana ait olmayan bir şeyle kapıyor, yerde yuvarlandığımı hissediyorum, kokular beni sersemletiyor, benimkine karışmaya çalışan o beden can çekişmeden önceki coşkuyu yaratıyor, Salpêtrière'in isterik hastalarından biri gibi –sanki istermişim gibi ellerimle– o yabancı tene dokunuyorum, bir cerrahın çılgınca merakıyla yarasından içeriye giriyorum, büyücüye beni bırakması için yalvarıyorum, kendimi savunmak için onu ısırıyorum, ve o bana tekrar etmem için bağırıyor, başımı geri atarken Doktor Tissot'yu düşünüyorum, bu hataların sonunda bütün bedenimin zayıflayacağını, ölmekte olan yüzümün toprak rengini alacağını, görüşümün bulanıklaşacağını, uykularımın bozulacağını, sesimin boğuklaşacağını, gözbebeklerimin acıyacağını, yüzümü kırmızı lekelerin basacağını, kireçli maddeler kusacağımı, kalbimde çarpıntı olacağını – ve nihayetinde belsoğukluğu ve körlükle tanışacağımı biliyorum.

Ve artık görmez olduğumda ansızın hayatımın en sarsıcı, en ağza alınmaz, en dayanılmaz hissini yaşıyorum, sanki damarlarımdaki kanın tümü, burnumdan, kulaklarımdan, parmaklarımın ucundan, hatta anüsümden yani kasılı ve gergin uzuvlarımın her yanındaki yaralardan fışkırıyor; imdat, imdat, her canlının içgüdüsel olarak dölünü çoğaltmak için aradığı ama korktuğu ölümün ne olduğunu anlar gibiyim.

Daha fazla yazamayacağım, artık hatırlayamıyorum, yeniden yaşar gibiyim, dayanılmaz bir deneyimdi, bütün anılarımı yeniden silmek istiyorum...

* * *

Sanki bir baygınlık geçirmişim gibi, ayılırken Boullan'ı yanımda buluveriyorum, yeniden pelerinine sarınmış olan Diana'yı elinden tutuyor. Boullan bana kapıda bir arabanın beklediğini söylüyor: Bitkin görünen Diana'yı eve götürmemin iyi olacağını ekliyor. Kadın titriyor, anlaşılmaz sözler sayıklıyor.

Boullan olağanüstü biçimde yardımsever, önce bir şeyleri bağışlatmak istediğini sanıyorum – nihayet beni bu iğrenç serüvene sürükleyen kendisiydi. Ama onun gidebileceğini, Diana ile benim ilgileneceğimi söylediğimde kendisinin de Auteuil'de oturduğunu hatırlatarak bize eşlik etmek için ısrar ediyor. Sanki kıskanır gibi. Onu kışkırtmak için Auteuil'e gitmeyeceğimi, Diana'yı güvenilir bir arkadaşıma götüreceğimi söylüyorum.

Beti benzi atıyor, sanki ona ait bir avı elinden alır gibiyim.

"Önemi yok" diyor, "ben de gelirim, Diana'nın yardıma ihtiyacı var."

Arabaya biniyoruz ve hiç düşünmeden Maître Albert'deki adresini veriyorum; sanki o akşamdan itibaren Diana'nın Auteuil'den yok olmasına karar vermiş gibiyim. Boullan anlamadan bana bakıyor ama susuyor ve Diana'yı elinden tutarak biniyor arabaya.

Yol boyunca tek söz etmiyoruz, onları daireme alıyorum. Diana'yı yatağa yatırıyorum, bileğinden tutuyorum ve aramızda sessizce yaşanan onca şeyden sonra ilk kez konuşarak soruyorum: "Neden, neden?"

Boullan araya girmek istiyor ama onu sertçe duvara doğru itiyorum, yere kayıyor – ancak o zaman o şeytanın ne kadar kırılgan ve hastalıklı olduğunu, onun yanında benim Herkül sayılabileceğimi fark ediyorum.

Diana kıvrılıyor, pelerininin önü açılıyor, onun tenini yeniden görmeye tahammül edemiyor ve kapatmaya çalışıyorum ama elim madalyonunun zincirine takılıyor ve o kısacık boğuşmada madalyon elimde kalıyor, Diana onu almaya çalışıyor, elimde madalyonla odanın dibine çekiliyorum ve o minik kutucuğu açıyorum.

Besbelli On Emir levhası olan altın bir şekil ve ve İbranice bir yazıyla karşılaşıyorum.

Fal taşı gibi açtığı gözleriyle yatakta uzanan Diana'nın yanına gidiyor ve "Nedir bunun anlamı?" diye soruyorum. "Annenin resminin arkasındaki bu işaretlerin anlamı nedir?"

"Annem" diye fısıldıyor cansız bir sesle, "annem Yahudi idi... O Adonay'a inanırdı."

İşte bu kadar. Sadece şeytanın değil aynı zamanda bir Yahudi'nin so-

"Annem" diye fısıldıyor cansız bir sesle, "annem Yahudi idi... O Adonay'a inanırdı." (s. 439)

yundan gelen bir kadınla ilişkiye girmiştim – Yahudilerde soyun anneden geçtiğini bilirim. Ve bu cinsel birleşme esnasında benim tohumum o temiz olmayan rahmi döllediyse ben bir Yahudi'ye can vermiş olacağım.

"Bana bunu yapamazsın" diye haykırıyorum ve fahişenin üzerine atılıyor, boynunu sıkıyorum, o çırpındıkça ısırmaya başlıyorum, Boullan kendine geliyor ve üzerime atlıyor, onu kasığına attığım bir tekmeyle uzaklaştırıyorum ve bir köşede bayıldığını görüyorum, yeniden Diana'nın üzerine atılıyorum (ah, gerçekten aklım başımdan gitmiş) gözleri yavaş yavaş yuvalarından fırlıyor, dili şişerek ağzından çıkıyor, son bir soluğunu işitiyorum ve can veriyor.

Toparlanıyorum. Yaptığımın dehşetini kavrıyorum. Boullan iğdiş edilmişçesine bir köşede inliyor. Kendime gelmeye çalışıyor, gülüyorum: Ne olursa olsun, en azından asla bir Yahudi'nin babası olmayacağım.

Toparlanıyorum. Kadının cesedini yeraltındaki lağımda yok etmeliyim – burası giderek sizin Prag Mezarlığı'ndan daha konuksever bir yer halini alıyor Yüzbaşı. Ama karanlık, bir kandil yakmalı, sizin evinize uzanan koridoru aşmalı, dükkâna, oradan da lağıma inmeliyim. Yerden kalkmaya çalışan ve bana bir delinin gözleriyle bakan Boullan'ın yardımına gereksinmem var.

O anda, cinayetimin tanığının bu evden çıkmasına izin veremeyeceğimi idrak ediyorum. Birkaç gün önce gelen münasebetsiz konuğa ateş ettiğim tabancayı hatırlıyorum, sakladığım çekmeceyi açıyorum, hâlâ şaşkın gözlerle bana bakan Boullan'a doğrultuyorum.

"Üzgünüm Rahip" diyorum, "canınızı kurtarmak istiyorsanız, bu tatlı bedeni yok etmeye yardım edin."

"Evet, evet" diyor erotik bir esriklik içinde. O şaşkınlık halinde, cansız, dili ağzından sarkan, gözleri fal taşı gibi açık Diana ona, kendi hazzı için beni baştan çıkartan üryan Diana kadar şehvetli görünüyor olmalı.

Öte yandan ben de pek kendimde sayılmam. Bir rüyada hareket edercesine Diana'yı pelerinine sarıyorum, Boullan'ın eline yanık bir mum tutuşturuyorum, ölüyü ayaklarından tutuyor ve önce sizin eve kadar koridordan sonra merdivenlerden aşağı ve en son olarak da mahzene sürüklüyorum; bedenin başı her basamağa bir kez çarpıyor,

sonunda onu –öteki– Dalla Piccola'nın yanına yatırıyorum.

Boullan bana artık iyice delirmiş gibi geliyor. Gülüyor.

"Ne çok ölü" diyor. "Belki de burası Guaita'nın beni beklemekte olduğu dış dünyadan daha iyidir... Diana ile kalabilir miyim?"

"Neden olmasın Rahip Efendi" diyorum, daha ne isterdim ki?

Tabancayı çekiyorum, ateş ediyorum ve onu alnının ortasından vuruyorum.

Boullan çarpık bir biçimde, Diana'nın bacaklarının üstüne devriliyor. Eğilmeli, onu kaldırmalı ve yanına yatırmalıyım. İki sevgili gibi yan yana uzanıyorlar şimdi.

* * *

Ve işte şimdi, size bunları anlatırken, belleğimi yitirmeden bir an öncesini, onca merak ettiğim anı hatırlıyorum.

Çember kapandı. Şimdi biliyorum. Şimdi, 18 Nisan şafağında, Paskalya Pazarında, 21 Mart gecesinin çok geç saatlerinde neler yaşandığını yazdım, hem de Rahip Dalla Piccola sandığım kişiye...

25

Düşünceleri berraklaştırmak

18 ve 19 Nisan 1897 güncelerinden

Bu noktada, Simonini'nin omuzları üzerinden Dalla Piccola'nın yazısını okuyan, kalemi tutan elin takati kalmamışçasına metnin yarıda kesildiğini ve hatta uzun bir çizgiyle sonlandığını, yazan kişinin yere yuvarlandığını, anlamsız bir çizginin kâğıttan sonra yazı masasının derisini de lekelediğini fark edecektir. Sonra bir sonraki kâğıttan anlaşıldığına göre yazıyı Yüzbaşı Simonini sürdürmüştü.

Simonini o sabah rahip giysileriyle uyanmıştı, başında Dalla Piccola'nın peruğu vardı ama kuşkuya mahal vermeyecek kesinlikle Simonini olduğunu bilmekteydi. Masada duran, histerik ve giderek sarsılan bir kalemin yazdığı kâğıtları hemen görmüştü; sözde Dalla Piccola'nın yazdığı satırları okurken, terliyor, yüreği hızla çarpıyor, onunla hatırlıyordu; onun (rahip) ya da kendisinin (Simonini) yazdığı satırlara bakarken bayılmışlardı, hayır... *o* bayılmıştı.

Kendine geldiğinde zihni yavaş yavaş sislerden arındı ve her şey aydınlanmaya başladı. İyileşirken Dalla Piccola ile aynı kişi olduğunu anlıyordu; bir önceki akşam Dalla Piccola'nın hatırladığını şimdi o da hatırlıyordu; yani (o öldürdüğü dişlek olan değil, yıllar boyunca yeniden canlandırdığı ve yaşattığı) Rahip Dalla Piccola kisvesi içinde kara ayin dehşetini yaşamıştı.

Sonra ne olmuştu? Belki de boğuşma esnasında Diana onun peruğunu çıkarma fırsatı bulmuştu, belki zavallının cansız be-

denini lağıma sürüklerken rahip cüppesinden sıyrılmak zorunda kalmış, sonra aklı başında olmayarak içgüdüsel bir şekilde Maître Albert Sokağı'ndaki kendi odasına girmiş, 22 Mart sabahı orada uyanmış, giysilerinin nerede olduğunu bilememişti.

Diana ile tensel temas, onun rezil kökeni, gerekli ve neredeyse ayinsel cinayet ona çok fazla gelmişti; gene o gece belleğini yitirmişti ya da Dalla Piccola ve Simonini birlikte belleklerini yitirmişlerdi ve her iki kişilik o ay boyunca birbirlerinin yerini almışlardı. Büyük olasılıkla, aynen Diana'ya olduğu gibi bir kriz, bir sara krizi, bir baygınlık ile bir halden ötekine geçiyorlardı; bunun farkına varmıyorlar ve her seferinde uyurken olduğu kişiden farklı kişi olarak uyanıyorlardı.

Doktor Froïde'un tedavisi işe yaramıştı (kendisi işe yaradığını hiçbir zaman öğrenememiş olsa bile). Arada sırada öteki kendine, zihninin derinliklerinde uyumuş olan anılarını anlatan Simonini en can alıcı noktaya varmış; onu amneziye sürükleyen ve ruhunda iki ayrı kişilik doğmasına neden olan travmatik olaya ulaşmıştı; kişiliklerin her biri geçmişinin bir kısmını hatırlıyordu ama o ya da öteki –aynı kişi olsa da– bu silişin korkunç, dile gelmez nedenini ötekinden saklamaya çalışmasına rağmen, farklı anlatıları birine bağlayamıyordu.

Hatırlarken, Simonini haklı olarak kendini bitkin hissediyordu; yeni bir hayata yeniden doğduğuna emin olmak için günceyi kapatmış ve artık kim olduğunun bilinciyle dışarı çıkmaya ve herhangi bir karşılaşmaya hazır olduğunu hissetmişti. Güzel bir yemek yemeye gereksinme duyuyordu ama o günlük bir oburluk yapmayacaktı, çünkü duyuları ciddi bir sınavdan henüz çıkmıştı. Bir Thebai keşişi gibi kefaret ödemeliydi. Flicoteaux'ya gitmiş ve on üç kuruşa mantıklı ama kötü yemekler yemeyi başarmıştı.

Eve döndüğünde oluşturmayı sonlandırdığı konuda birkaç ayrıntıyı daha not etti. Şimdi artık bildiği şeyi öğrenebilmek

amacıyla tutmaya başladığı günceyi sürdürmesine gerek kalmamıştı ama yazmaya da alışmıştı. Kendisinden farklı bir Dalla Piccola'nın var olduğunu varsayarak bir ay kadar diyalog kurabileceği bir kişi olduğunu hayal etmişti ve bu diyaloğu kurdukça çocukluğundan beri ne kadar yalnız olduğunu fark etmişti. Belki de (Anlatıcı'nın düşüncesine göre) söyleşebileceği bir kişi bulabilmek için kişiliğini ikiye bölmüştü.

Artık Öteki'nin var olmadığını kabullenme zamanıydı ve günce bile bir yalnızlık işiydi. Ama bu tekseslilige alışmıştı ve böyle sürdürmeye karar vermişti. Kendine bayıldığından değil, başkalarına karşı duyduğu huzursuzluk onu kendine bile katlanmaya zorunlu kılıyordu.

Lagrange ona Boullan ile ilgilenmesini söylediği zaman –gerçeğini öldürdükten sonra– sahneye Dalla Piccola'yı çıkartmıştı. Bir din adamının, pek çok konuda laik ve sivil giyimli birinden daha az kuşku uyandıracağını düşünmüştü. Ve ortadan kaldırdığı birini yeniden ortaya çıkartmak işine gelmişti.

Maubert Çıkmazı'ndaki evi ve dükkânı pek ucuza satın aldığında, Maître Albert Sokağı'na bakan odayı ve çıkışı hemen kullanıma sokmamıştı ve dükkânı da kullanabilmek için çıkmaz sokağa açılan kapıyı yeğlemişti. Dalla Piccola sahneye girince odayı üç kuruşluk mobilyalarla döşemiş ve hayalet rahibine hayalet bir ev yaratmıştı.

Satanist ve okült çevrelere burnunu sokmanın dışında Dalla Piccola bir işe daha yarıyordu: Son nefesini veren hastaların –sonradan Simonini'nin ona yazacağı vasiyetle– ölümden yararlanacak yakın ya da uzak akrabaları son dua için onu çağırıyorlardı; öyle ki birisi bu beklenmedik belgeden kuşkulansa bile bir kilise görevlisinin tanıklığı vardı; o vasiyetin hastanın son nefesinde fısıldadıklarıyla örtüştüğüne yemin edebilirdi. Taxil olayı yüzünden Dalla Piccola mutlaka gerek-

li olunca ve bütün o misyonu üstleninceye kadar on yıl süresince bu işi yapmıştı.

Simonini, Dalla Piccola kisvesiyle Peder Bergamaschi ve Hébuterne'e de yaklaşabilmişti, çünkü son derece inanılır biçimde kimlik değişimi yaşıyordu. Dalla Piccola sakalsızdı, sarışındı, gür kaşları vardı, bakışlarını saklayan mavi bir gözlük takardı. Bu da yetmezmiş gibi kendine farklı bir kaligrafi geliştirmişti; daha ufak ve daha kadınsı harflerle yazıyordu ve hatta sesini bile değiştiriyordu. Gerçekten de Dalla Piccola olduğunda, Simonini sadece farklı biçimde konuşup yazmakla kalmıyor, kesinlikle bambaşka bir kimliğe bürünüyordu.

Ne yazık ki Dalla Piccola artık ortada görünemeyecekti –bu adı taşıyan bütün rahiplerin kaderi buydu– ama Simonini'nin, onu travmaya sürükleyen o utanç verici olayı unutması, Paskalya pazartesisinde Taxil'in –vaadi üzerine– oyunlarını açıklayacak olması ve son olarak da ortadan kalkan Diana'ya ilişkin meraklı sorulara mahal verilmemesi için bütün bu komplonun izleri silinmeliydi.

Önünde sadece bu pazar ve ertesi günün sabahı vardı. Taxil ile buluşmak için Dalla Piccola'nın giysilerini bir kez giymişti; Taxil son bir ay boyunca her iki ya da üç günde bir Auteuil'e uğramış, ne Diana'yı ne onu bulabilmiş, hiçbir şey bilmediğini söyleyen yaşlı kadından başkasına ulaşamadığı için masonların onları kaçırdığına ihtimal vermeye başlamıştı. Ona Du Maurier'nin nihayet Diana'nın Charleston'da yaşayan gerçek ailesinin adresini verdiğini, Diana'yı Amerika'ya giden bir gemiye bindirdiğini söylemişti. Taxil sahtekârlığını açıklamadan önce, tam zamanında yapmıştı bunu. Ona vaat edilmiş yetmiş beş bin franktan beş bin frank avans vermiş ve ertesi günün öğleden sonrasında Coğrafya Derneği'nde buluşmak üzere sözleşmişlerdi.

Sonra gene Dalla Piccola kisvesiyle Auteuil'e gitmişti. Ne onu ne Diana'yı bir aydır görmeyen ve durmadan uğrayan

Bay Taxil'e ne diyeceğini bilemeyen ihtiyar kadın pek sevinmişti. Ona da aynı hikâyeyi anlatmış, Diana'nın gerçek ailesini bularak Amerika'ya döndüğünü söylemişti. Cömert bir bahşişle susan kocakarı paçavralarını toplayıp öğleden sonra evi terk etmişti.

Akşam olunca, Simonini o yıllara ait ortaklığın bütün izlerini, bütün belgelerini yakmış ve gecenin ileri saatlerinde içine Diana'nın giysileri ve gereksiz süslerini doldurduğu bir sandığı armağan olarak Gaviali'ye götürmüştü. Eskici, eline düşen malın kaynağını asla soruşturmaz. Ertesi sabah ev sahibine gitmiş, beklenmedik bir biçimde, uzak topraklarda bir görev üstlendiğini uydurmuş, hiç tartışmadan altı aylık kirayı da ödemişti. Ev sahibi onunla eve gelip mobilyaların ve duvarların iyi durumda olup olmadığını kontrol etmiş, anahtarları geri almış ve kapıya çifte kilit vurmuştu.

Söz konusu olan Dalla Piccola'yı (ikinci kez) "öldürmek"ti. Pek fazla bir şey gerekmiyordu. Simonini rahip makyajını silmiş, cüppeyi yeniden koridora asmış ve Dalla Piccola yeryüzünden silinivermişti. Önlem olarak dinsel kitapları ve dua diz sehpasını daireden çıkarmış, beklenmedik meraklılara satmak için dükkâna indirmiş ve böylece bambaşka bir kişileştirme için kullanabileceği bir dairesi olmuştu.

Bütün o öyküden geriye kalan yalnızca Taxil ve Bataille'ın zihinlerinde kalanlardı. Ama Bataille ihanetinden sonra kesinlikle bir daha ortaya çıkamazdı ve Taxil olayı da o öğleden sonra kapanacaktı.

19 Nisan öğleden sonra, Simonini her zamanki giysileriyle Taxil'in sahneden çekilme gösterisini seyretmeye gitmişti. Taxil, Dalla Piccola'nın dışında bir de sakalsız, kumral, iki altın dişli sözde noter Fournier tiplemesiyle de tanışmıştı ve Simonini'yi bir kez sakallı görmüştü; Hugo ve Blanc'ın mektuplarının sahtelerini yazdırmak için gittiği o günün üzerinden on beş yıl geçmişti ve büyük olasılıkla o kalpazanın yü-

zünü unutmuştu. Simonini, her olasılığa karşı beyaz bir sakal ve yeşil gözlükler takmış ve dernek üyesi havasında yerine oturup gösterinin tadını çıkartmıştı.

Bu olay bütün gazetelere yansıdı. Salon meraklılar, Diana Vaughan müritleri, masonlar, gazeteciler hatta piskoposluk delegeleri ve papalık elçileriyle doluydu.

Taxil kendinden emin ve etkileyici bir tavırla konuştu. Diana'nın takdimini ve son on beş yılda yayımladığı her şeyi kabul etmesini bekleyen seyircisini şaşırtan Taxil Katolik gazetecilere çıkışarak, açıklamalarının çekirdeğini "Halk bilgeliği, ağlamaktansa gülmek evladır der" cümlesiyle ortaya koydu. Aldatmaktan duyduğu keyfe "Boşuna Marsilyalı değilim" diyerek değinmiş ve seyirciyi güldürmüştü. Seyirciyi hilekârlığı konusunda ikna etmek için zevkle Marsilya'daki köpekbalıklarını ve Leman Gölü'ndeki batık şehri anlatmıştı. Ama hiçbiri hayatının en büyük düzenbazlığıyla boy ölçüşemezdi. Açık açık ihtida edişini, onun pişmanlığının içtenliğinden emin olmak isteyen spiritüel idarecileri ve günah çıkaranları nasıl kandırdığını ballandıra ballandıra anlatmıştı.

Sadece bu başlangıç bile önce kahkahalarla sonra da giderek hayrete düşen rahiplerin şiddetli müdahaleleriyle kesildi. Kimisi kalkıp salondan çıkıyor, kimisi ona fırlatmak üzere iskemlelere yapışıyordu. Büyük kargaşaya rağmen sesini hâlâ duyurmayı başaran Taxil kiliseyi memnun etmek için *Humanum Genus*'tan sonra masonlar hakkında ileri geri konuşmaya başladı. Ama eninde sonunda diyordu, masonlar da bana müteşekkir olmalılar, çünkü ayinleri yayımlamamla, ilerici her masonun gülünç bulduğu antik uygulamaları kaldırmak gündeme geldi. Katoliklere gelince, ihtidamın ilk günlerinde fark ettim ki, onların pek çoğu Evrenin Ulu Mimarı'nın –masonların tanrısının– şeytan olduğunu sanıyorlardı. Tamam, ben de bu inancı işlemekten başka bir şey yapmadım işte.

Kargaşa sürüyordu. Taxil XIII. Leo ile konuşmasından söz

Diana, demişti, Protestan bir kadındı, bir sekreterdi, daktilo makineleri imal eden bir Amerikan firmasının temsilcisiydi, Protestanların genellikle olduğu gibi, zeki, şakacı, zarif bir yalınlık sergilerdi. (s. 450)

ettiğinde (Papa ona "Ne istiyorsunuz oğlum?" diye sormuş, Taxil de: "Aziz Papa, şu anda ayaklarınızın dibinde can vermek benim için en büyük mutluluk olurdu" demişti) haykırışlar koroya dönüşmüştü ve herkes şöyle haykırıyordu: "XIII. Leo'ya saygı gösterin! Onun adını anmaya hakkınız yok!", "Bütün bunları dinleyecek miyiz? Rezillik!", "Ah haydut! Ah iğrenç cümbüş!" Bu arada çoğunluk da hıçkırıyordu.

"Ve böylece" diye anlatıyordu Taxil, "çağdaş Lusifercilik ağacını yeşerttim, buna ilk harfinden son harfine dek benim eserim olan Paladist bir ayin ekledim."

Sonra yaşlı ve alkolik bir dostunun Doktor Bataille'ı oynadığını, Sophie Walder ya da Sapho'yu nasıl uydurduğunu, Diana Vaughan imzalı bütün yapıtları nasıl kendinin kaleme aldığını tek tek anlattı. Diana, demişti, Protestan bir kadındı, bir sekreterdi, daktilo makineleri imal eden bir Amerikan firmasının temsilcisiydi, Protestanların genellikle olduğu gibi, zeki, şakacı, zarif bir yalınlık sergilerdi. Bu şeytani işlere ilgi duymaya başlamış, bu konular onu eğlendirdiği için Taxil ile suç ortaklığı yapmıştı. Bu kandırmacalardan, piskopos ve kardinallerle mektuplaşmaktan, Papa'nın özel kâtibinden mektup almaktan, Vatikan'ı Lusiferci komplolar konusunda uyarmaktan hoşlanıyordu...

"Ama" diye sürdürüyordu Taxil sözlerini, "bizim düzenbazlıklarımıza inanan masonik çevreler de gördük. Diana, Adriano Lemmi'nin Charleston Üstadı Muhteremi tarafından Lusiferciliğin papalığına aday gösterildiğini açıkladığı zaman, aralarında bir milletvekilinin de bulunduğu bazı İtalyan masonlar bu haberi ciddiye aldılar, Lemmi'nin onları neden haberdar etmediği konusunda yakındılar ve Sicilya, Napoli ve Floransa'da bağımsız Paladist süprem konseyler oluşturdular ve Miss Vaughan'ı da onursal üye ilan ettiler. Adı kötüye çıkmış Bay Margiotta, Bayan Vaughan ile tanıştığını yazdı; oysa ona asla gerçekleşmemiş bir buluşmadan söz eden

bendim ve o bunu hatırlıyor gibi yapmış ya da gerçekten buna inanmıştı. Editörler de kandırıldılar ama bundan yakındıklarını söyleyemem, çünkü onlara *Binbir Gece* ile boy ölçüşebilecek yapıtların yayımlanması için izin verdim."

"Baylar" diye devam etmişti, "insan kandırıldığını anlayınca yapacağı en iyi şey, seyirciyle birlikte gülmektir. Bay Rahip Garnier (salonda olan en acımasız eleştirmenlerinden birine seslenmişti) öfkelenerek kendinize daha fazla güldüreceksiniz."

"Siz itin tekisiniz!" diye bağırmıştı Garnier; bastonunu sallarken arkadaşları onu tutmaya çalışıyorlardı.

"Öte yandan" diye devam etmişti mutlu Taxil, "inisyasyon törenlerinde görünen şeytanlarımıza inananları eleştiremeyiz. İyi Hıristiyanlar Hz. İsa'yı bütün krallıkları oradan gösterdiği bir dağın tepesine çıkartan Şeytan'ın olduğuna inanmıyorlar mı? Dünya yuvarlaksa, nasıl göstermişti hepsini?"

"Bravo!" diye bağırıyordu kimi.

"Bari küfür etmeyin" diye haykırıyordu ötekiler.

"Baylar" diye bitiriyordu sözlerini Taxil, "bir çocukluk yaptığımı itiraf ediyorum: Paladistlik artık öldü, çünkü babası onu öldürdü."

Karışıklık iyice artmıştı. Rahip Garnier bir iskemlenin üstüne çıkmış, orada olanlara karşı kendini savunmaya çalışıyordu ama sesi kiminin küfürleri, kiminin tehditleriyle bastırılıyordu. Taxil kargaşa içindeki kalabalığa bakarak konuştuğu sahnedeydi. Bu onun zafer anıydı. Eğer sahtekârlığın kralı olarak taç giymek istiyorduysa, amacına ulaşmıştı.

Karşısında olup biteni gururla seyrediyor, yumruğunu ve bastonunu sallayarak durumu anlamıyormuş gibi haykırıyordu: "Utanmıyor musunuz?" Neden utanılacaktı ki? Herkesin ondan söz etmesinden mi?

Herkesten çok eğlenen, gelecek günlerin Taxil'e neler getireceğini düşünen Simonini idi.

Marsilyalı parasını alabilmek için Dalla Piccola'yı araya-

caktı. Ama onu nerede bulacağını bilemeyecekti. Auteuil'e giderse orada boş ya da başkasının oturduğu bir evle karşılaşacaktı. Dalla Piccola'nın Maître Albert Sokağı'nda bir adresi olduğunu hiçbir zaman öğrenmemişti. Noter Fournier'yi de bulamazdı hatta onu yıllar önce Hugo'nun mektubunun sahtesini yazan kişiyle özdeşleştirmek aklına bile gelmezdi. Yüksek dereceli bir mason olarak şöyle böyle tanıdığı Hébuterne'in kendi olaylarıyla ilgisi olduğunu hiçbir zaman öğrenmemişti ve Peder Bergamaschi'den haberi bile yoktu. Yani Taxil alacağını mahsup etmek için kime başvuracağını bilemezken, Simonini paranın yarısını değil –avans verdiği beş bin frank dışında– hepsini iç edecekti.

Zavallı düzenbazın asla var olmamış bir papazı ve noteri, cesetleri meçhul bir lağımda yatan bir satanist ile Paladist'i, ayık bile olsa ona bir şey söyleyemeyecek olan Bataille'ı, olmadık bir saksının dibindeki frank paketini bulabilmek için Paris sokaklarını arşınlayacağını düşünmek eğlenceliydi. Katoliklerin hakaret ettiği, matbaacılara hâlâ çok borçları olduğu için yeni bir döneklikten korkmaya hakkı olan masonların kuşkuyla baktığı Taxil, zavallı terli başını nereye vuracağını bilemeyecekti.

Ama, diye düşünüyordu Simonini, Marsilyalı şarlatan bunların hepsini hak etmişti.

26

Nihai çözüm

10 Kasım 1898

Taxil'den, Diana'dan, hepsinden önemlisi Dalla Piccola'dan kurtulalı bir buçuk yıl oldu. Eğer hasta idiysem, artık iyileştim. Otohipnoz veya Doktor Froïde sayesinde oldu bu. Gene de bu ayları farklı kaygılarla yaşadım. İnançlı biri olsaydım pişmanlıklar, eziyetler çektim derdim. Ama neden pişmanlık duyacağım, kimden eziyet göreceğim ki?

Taxil'i kandırmaktan duyduğum hoşnutluğu, huzurlu bir keyifle kutladım. Tek üzüntüm zaferimi biriyle paylaşamamaktı ama kendimi tek başıma mutlu etmeye alışkınım. Magny diasporasından dağılanlar gibi Brébant-Vachette'e gittim. Taxil işinin başarısızlığından kazandığım parayla her şeyi yapabilirdim. Şef garson beni tanıdı ama önemli olan benim onu tanımam. Alexandre Dumas'nın –oğul olan, Tanrım, ne kadar yaşlanmışım– yazdığı piyesin kazandığı başarıdan sonra yaratılan *salade Francilion*'u uzun uzun anlattı bana. Patatesler et suyunda pişiriliyor, dilimleniyor, henüz ılıkken üzerine tuz, biber, zeytinyağı ve Orléans sirkesi, yarım bardak kadar beyaz şarap –mümkünse Château d'Yquem– ve ince kesilmiş aromatik otlar konuyor. Aynı anda *court-bouillon*'da büyük bir kereviz sapıyla midyeler pişiriliyor. Sonra hepsi karıştırılıyor ve Champagne'da pişmiş ve ince kesilmiş trüf mantarıyla süsleniyor. Sofraya geldiğinde uygun ısıda olması için, bütün bu işlemler, yemek müşteriye sunulmadan iki saat önce yapılıyor.

Gene de huzurlu değilim ve yeniden günce tutmaya başlayarak sanki hâlâ Doktor Froïde'un tedavisindeymişim gibi, ruh halimi açıklığa kavuşturmak istiyorum.

Çünkü hâlâ süren huzursuzluklar yüzünden daimi bir güvensizlik içinde yaşıyorum. Hatta lağımda yatan Rus'un kim olduğunu içten içe merak ediyorum. O ve belki yanındaki bir başkası 12 Nisan'da bu odalardaydılar. Acaba içlerinden biri döndü mü? Çoğu zaman bir şeylerimi bulamıyorum –bir kalem, kâğıt destesi gibi önemsiz şeyler– ve sonra onları asla koymayacağıma yemin edebileceğim bir yerde buluyorum. Birileri mi geldi evime, ortalığı karıştırdı, yerlerini değiştirdi, buldu mu? Neyi buldu mu?

Ruslar dediğim Raçkovski ama adam bir sfenksten farksız. İki kez beni ziyarete geldi, dedesinden miras kalan ve hâlâ yayımlanmamış malzeme olarak gördüğü şey konusunda beni dürtüklüyor ama ben onu reddediyorum, çünkü hem henüz tatmin edici bir dosya hazırlayamadım hem de onun arzusunu kamçılamak istiyorum.

Son seferinde bana daha fazla sabredemeyeceğini söyledi. Sorunun sadece para olup olmadığını öğrenmek için ısrar ettim. Ben cimri değilimdir, dedim ona, dedesi bana gerçekten Prag Mezarlığı'nda söylenenlerin belgelendiği evrak bırakmıştı ama yanımda değildi, gidip onları bulabilmek için Paris'ten ayrılmam gerekir. "Gidin o zaman" dedi Raçkovski. Sonra da belli belirsiz bir şekilde Dreyfus olayı yüzünden yaşamış olabileceğim sıkıntıya değindi. Ne biliyor olabilir ki?

Aslında, Dreyfus'un Şeytan Adası'na gönderilmesiyle olayla ilgili söylentiler kesilmedi. Hatta artık Dreyfusçular diye ifade edilen kişiler onun masumiyetinden söz etmeye başladılar ve Bertillon'un yeteneğini tartışmak için farklı grafologlara başvurdular.

Her şey '95 yılının sonlarında Sandherr'in –ilerleyen tür-

den felç yüzünden deniyor– işten ayrılmasıyla başladı. Sandherr'in yerini Picquart aldı. Picquart denen bu adam hemen her şeye burnunu sokmaya başladı; Dreyfus konusu aylar önce kapanmış olsa bile geçen yılın mart ayında elçiliğin malum çöp sepetlerinin birinde Alman askeri ataşenin Esterhazy'ye göndermeye niyetlendiği telgrafın müsveddesini buldu. Vaat edici bir keşif olmayabilirdi ama bu askeri ataşe Fransız bir subayla mı yazışıyordu? Picquart, Esterhazy'yi daha iyi kontrol etti, yazısından örnekler aradı, kumandanın kaligrafisinin Dreyfus'un *bordereau*'sundaki yazıya benzediği sonucuna vardı.

Libre Parole sayfalarında yayımlandığı için ben de durumdan haberdar oldum; Drumont memnuniyetle çözüme ulaştırılmış bir konuyu yeniden gündeme getirmek için her şeye burnunu sokan bu adamla uğraşıyordu.

"Olayı General Boisdeffre ve General Gonse'ye ihbar ettiğini biliyorum, ama neyse ki komutanlar ona kulak asmadılar. Bizim generallerimiz sinir hastası değildir."

Kasıma doğru yazıişlerinde Esterhazy'ye rastladım; son derece sinirliydi ve benimle özel olarak konuşmak istedi. Henry adında bir kumandanla evime geldi.

"Simonini, *bordereau*'daki yazının bana ait olduğu fısıldanıyor. Siz Dreyfus'un bir mektubundan ya da notundan kopya ettiniz değil mi?"

"Elbette. Örneği bana Sandherr verdi."

"Biliyorum ama o gün Sandherr beni de çağırmamış mıydı? Dreyfus'un yazısının örneğini incelememi istemişti."

"Ben benden isteneni yaptım."

"Biliyorum, biliyorum. Bu bilmeceyi çözmek konusunda bana yardımcı olun. Çünkü nedenlerini bilmediğimiz bir entrika için kullanıldıysa sizin gibi tehlikeli bir tanığı ortadan kaldırmak bazılarının işine gelebilir. Bu nedenle olay sizi yakından ilgilendiriyor."

Askerlere bulaşmamalıydım. Kendimi huzurlu hissetmiyordum. Sonra Esterhazy, benden beklentisini anlattı. İtalyan ataşe Panizzardi'nin bir yazı örneğini verdi; bu örnekten yararlanarak, Panizzardi'nin bir Alman askeri ataşesine Dreyfus ile işbirliğinden söz ettiği mektubun metnini kopyalayacaktım.

"Kumandan Henry" diye bitirdi sözlerini, "bu belgeyi bulmakla ilgilenecek ve General Gonse'ye iletecek."

İşimi yaptım, Esterhazy bana bin frank ödedi ve sonra ne olduysa '96 sonunda Picquart Tunus'taki dördüncü tüfekli erler birliğinin başına tayin edildi.

Ne var ki, ben Taxil'den kurtulmaya uğraşırken galiba Picquart arkadaşlarını harekete geçirdi ve işler karıştı. Tabii bunlar bir şekilde gazetelere yansıyan gayriresmi haberlerdi; Dreyfus yanlısı basın –pek fazla sayılmazdı– bunları kesin bilgi gibi yansıtırken Dreyfus karşıtı basın iftira olarak niteliyordu. Picquart'a yazılmış telgraflar çıktı ortaya ve bunlardan Almanların Esterhazy'ye yazdıkları uğursuz telgrafın yazarının o olduğu ortaya çıkıyordu. Anladığım kadarıyla bu Esterhazy ve Henry'nin işiydi. Suçlama uydurmaya gerek olmayan, çünkü sana geleni karşı tarafa fırlatmaktan ibaret olan güzel bir top oyunu gibiydi. Tanrım, casusluk –ve karşı casusluk– askerlere bırakılmayacak kadar ciddi işlerdir; Lagrange ve Hébuterne gibi profesyoneller hiç böyle yüzlerine gözlerine bulaştırmamışlardı ama bir gün Enformasyon Servisi'nde, ertesi gün Tunus'taki tüfekli askerlerin başında görev yapan ya da Papa'nın sömürge askerlerinden Yabancılar Lejyonu'na geçen bir adamdan ne beklenir ki?

Öte yandan son hareket pek işe yaramamış ve Esterhazy konusunda bir soruşturma başlatılmıştı. Ya her türlü kuşkudan sıyrılmak için *bordereau*'yu benim yazdığını anlatırsa?

* * *

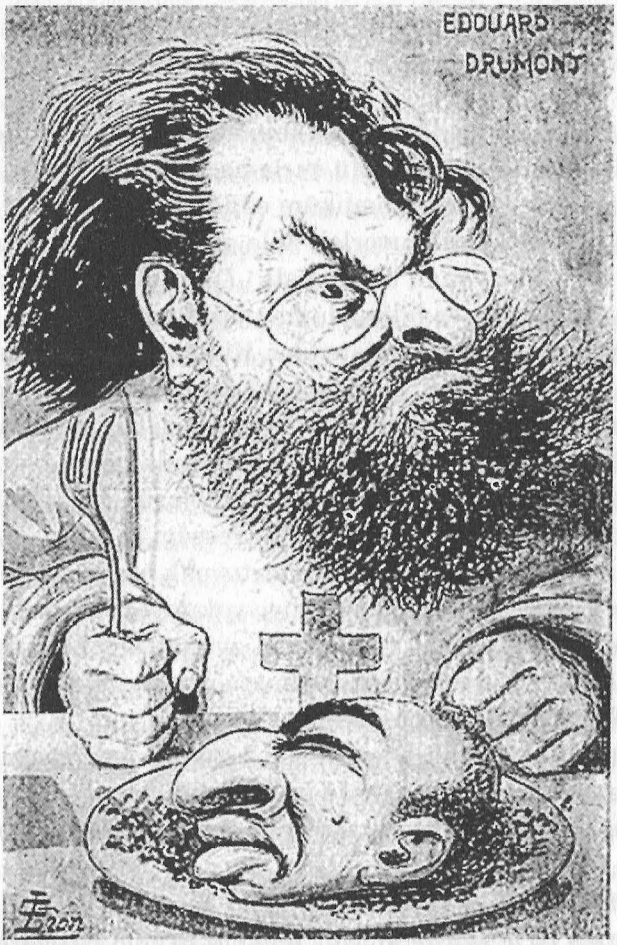
Bir yıl boyunca huzursuz uyudum. Her gece evde sesler duyuyordum, kalkıp dükkâna inmeye niyet ediyordum ama bir Rus'la karşılaşmaktan korkuyordum.

* * *

Bu yılın ocak ayında kapalı kapılar arkasında görülen bir davada Esterhazy her türlü suçlama ve kuşkudan aklandı. Picquart 60 gün hapse mahkûm edildi. Ama Dreyfus yanlıları işin ucunu bırakmıyorlar, Zola gibi oldukça sıradan bir yazar alev alev yanan bir makale (*J'accuse!*) yayımladı; bir grup sözde yazar ve bilimadamı meydanlara çıkarak davanın yeniden görülmesini istediler. Kimdi bu Proust, France, Sorel, Monet, Renard, Durkheim? Adam ailesinin evinde hiç rastlamamıştım bu tiplere. Proust'un yirmi beş yaşında, neyse ki basılmamış kitapların yazarı bir kulampara olduğunu söylüyorlar; Monet ise bir ya da iki tablosunu gördüğüm ve dünyaya çapaklı gözlerle bakan bir ressam bozuntusu. Askeri bir mahkemenin kararlarını tartışmak bir yazarla ressama mı kaldı? Zavallı Fransa, diye yakınıyor Drumont. Clemenceau adındaki yitik davaların avukatının deyimiyle bu sözde "entelektüeller" keşke yalnızca uzman oldukları konularla ilgilenmekle yetinselerdi...

Zola'ya dava açıldı ve neyse ki bir yıllık hapis cezası aldı. Mayıs ayında Cezayir'de milletvekili seçilen Drumont, Fransa'da hâlâ adalet var diyordu; onun seçimiyle mecliste çok sayıda antisemitik üye olacaktır ve bu da Dreyfus karşıtı tezleri savunmaya yarayacaktır.

Her şey iyiye gidiyor gibiydi, temmuz ayında Picquart sekiz ay için tutuklandı, Zola Londra'ya kaçtı, artık kimsenin bu davayı bir daha açmayacağını umarken Cuignet adında bir yüzbaşı ortaya çıktı ve Panizzardi'nin Dreyfus'u suçladığı mektubunun sahte olduğunu ileri sürdü. Mükemmel bir iş çıkarmış

"Genelkurmay'da hâlâ çok sayıda Yahudi var!" (s. 459)

olduğumdan, bunu nasıl söyleyebiliyordu bilmem. Her neyse, yüksek rütbeliler onu ciddiye aldılar, çünkü mektup Kumandan Henry tarafından bulunmuş ve yayılmıştı; "sahte Henry"den de söz edilmeye başlandı. Ağustos sonunda iyice sıkışan Henry itiraf etti, Mont-Valérien hapishanesine kondu, ertesi gün de usturasıyla boğazını kesti. Dediğim gibi bazı işler askerlerin eline bırakılmaya gelmez. Nasıl yani? Kuşkulu bir haini tutukluyorsun ve usturasını yanında mı bırakıyorsun?

"Henry intihar etmedi. İntihar *ettirildi!*" diye savunuyordu Drumont öfkeyle. "Genelkurmay'da hâlâ çok sayıda Yahudi var! Henry'nin aklanması talebiyle açacağımız davayı finanse edebilmek için bir imza kampanyası başlatacağız!"

Ama dört ya da beş gün sonra Esterhazy Belçika'ya, oradan da İngiltere'ye kaçıyordu. Adeta suçluluğunu kabulleniyordu. Sorun kendini, suçu benim üzerime atarak savunmamış olmasıydı.

* * *

Öfkeyle kendi kendimi yerken, geçen gece evin içinde yeniden sesler işittim. Ertesi sabah, sadece dükkânın değil mahzenin de altüst edildiğini fark ettim, üstelik lağıma inen merdivenin kapağı açık bırakılmıştı.

Acaba ben de Esterhazy gibi kaçsam mı diye düşünürken, Raçkovski dükkânın kapısını çalıverdi. Yukarı bile çıkmadan, olur da cesur bir müşteri almak isterse diye bekleyen satılık iskemlelerin birine oturdu ve hemen söze girişti: "Aşağıdaki mahzende dört ceset yattığını ve bunlardan birinin dört bir yanda aradığım benim adamım olduğunu Sûreté'ye bildirirsem ne yaparsınız? Beklemekten yorgun düştüm. Sözünü ettiğiniz belgeleri bulmanız için size iki gün süre tanıyorum; o zaman aşağıda gördüklerimi unutacağım. Sanırım dürüst bir anlaşma oldu bu."

Raçkovski lağımda bulunanlar hakkında her şeyi biliyordu ve bu beni şaşırtmıyordu. Mademki eninde sonunda ona bir şey verecektim, bana önerdiği anlaşmadan bir başka avantaj daha sağlamaya karar verdim. Utanıp sıkılmadan teklifimi sundum: "Silahlı Kuvvetler'le aramdaki bir sorunu çözmeme yardım edebilirsiniz belki."

Gülmeye başladı: "*Bordereau*'nun yazarının siz olduğunuzun anlaşılmasından mı korkuyorsunuz?"

Bu adam kesinlikle her şeyi biliyordu. Düşüncelerini toparlamak istercesine ellerini bitiştirdi ve açıklamaya çalıştı.

"Olasılıkla bu işten hiçbir şey anlamamışsınız ve birinin sizi ortaya çıkaracağından korkuyorsunuz. Sakin olun. Bütün Fransa'nın, ulusal güvenlik nedeniyle *bordereau*'nun özgün olduğuna inanmaya ihtiyacı var."

"Neden?"

"Çünkü Fransız topçusu en yenilikçi silahını, 75'lik topu hazırlamakta ve Almanların hâlâ 120'lik top üzerine çalıştıklarını sanmalarını istiyor. Alınanların, en hazin noktanın bu olduğuna inanmaları için bir casusun onlara 120'lik topun sırlarını sattığını öğrenmesi gerekiyordu. Sağduyulu bir insan olarak göreceksiniz ki Almanlar kendilerine şöyle demek zorunda kalacaklardı: 'Hay aksi, eğer bu *bordereau* özgün olsaydı çöp kutusuna atmadan önce bir şeyler öğrenirdik.' Bu nedenle kâğıdı yemeleri gerekirdi. Oysa tuzağa düştüler, çünkü gizli servisler çevresinde kimse bir diğerine her şeyi söylemez, yan masasında oturan kişinin iki taraflı casusluk yapıyor olmasından kuşkulanır ve muhtemelen bu durumda da karşılıklı birbirlerini suçladılar: 'Nasıl yani? Böyle önemli bir bildiri geldi de bunu gönderildiği kişi olan askeri ataşe bile bilmiyor muydu, ya da biliyordu da susuyor muydu?' Nasıl bir karşılıklı kuşkular silsilesi yaşandığını tahmin etmeye çalışın. *Bordereau*'ya herkesin inanması gerekiyor ve gerekiyordu. Ve işte Dreyfus'un Şeytan Adası'na bir an önce gönde-

rilmesi gerekiyordu ki, kendini savunmak için 120'lik top konusunda casusluk yapmış olmasının olanaksız olduğunu, isteseydi bunu 75'lik top için yapabileceğini söyleyemesin. Sanki birisi önüne bir tabanca koydu ve onu bekleyen onursuzluktan kurtulmak için intihar etmeye davet etti. Böylece halk önünde yargılanmaktan kurtulacaktı. Ama Dreyfus inatçıdır ve suçlu olmadığına inandığı için kendini savunmak istedi. Bir subay asla düşünmemelidir. Öte yandan, bana kalırsa 75'lik top hakkında o zavallı hiçbir şey bilmiyordu; böyle bilgiler bir stajyerin masasına gelir mi hiç? Ama gene de temkinli olmakta yarar vardı. Anlaşıldı mı? *Bordereau*'nun sizin işiniz olduğu bilinseydi bütün plan altüst olurdu ve Almanlar 120'lik topun şişirme haber olduğunu anlarlardı – evet, *alboches* biraz kalın kafalıdırlar ama o kadar da değil. Bana yalnızca Alman servislerinin değil, Fransızların da entrika çevireyim derken yüzlerine gözlerine bulaştırdıklarını söyleyeceksiniz. Öyledir, zaten öyle olmasa bu adamlar biraz daha iyi çalışan ve gördüğünüz gibi her iki taraftan da muhbirlere sahip olan Ohrana'ya hizmet verirlerdi."

"Ya Esterhazy?"

"Bizim züppe iki yönlü çalışan bir ajandır; elçiliğin Almanları için Sandherr'i izliyor gibi yapıyordu ama aynı zamanda elçiliğin Almanlarını Sandherr'e rapor ediyordu. Dreyfus olayını kurgulamaya niyet etti ama Sandherr onun kendini yakmaya başladığını, Almanların ondan kuşkulandıklarını fark etti. Sandherr, size Esterhazy'nin yazı örneğini verdiğini çok iyi biliyordu. Dreyfus'un suçlanması söz konusuydu ama işler istendiği gibi gitmezse *bordereau*'nun sorumluluğunu Esterhazy'ye atmak mümkün olacaktı. Tabii Esterhazy bunu anladığında çok geç olmuştu ve bu tuzağa düştü."

"Peki nasıl oldu da benim adımı vermedi?"

"Çünkü yalanı ortaya çıkarsa lağıma değilse bile zindana düşebilirdi. Oysa şimdi Londra'da yan gelip yatıyor, gizli ser-

vislerin cebinden iyi para alıyor. İster Dreyfus'a atfedilsin, ister hainin Esterhazy olduğuna karar verilsin, *bordereau* özgün kalmalıdır. Sizin gibi bir kalpazanı asla kimse suçlamayacaktır. Güvendesiniz. Ama ben aşağıdaki kanalda yatan cesetler yüzünden sıkacağım canınızı. Bu nedenle ihtiyacım olan bilgileri dökün ortaya bakalım. Yarından sonraki gün benim için çalışan bir genç gelecek buraya, adı Golovinski. Nihai özgün belgeleri düzenlemek bu sefer size düşmeyecek, çünkü Rusça olmaları gerekiyor ve iş ona düşecek. Siz artık *Lippis et tonsoribus* adıyla bilinen sizin şu Prag Mezarlığı dosyasını biraz daha semirtmek için ona yeni, özgün ve ikna edici malzeme sağlayacaksınız. Yani açıklamaların kaynağı olarak mezarlık toplantısının gösterilmesine bir diyeceğim yok ama toplantının ne zaman gerçekleştirildiği belirsiz kalmalı: Tabii gene güncel konular işlenmeli, Ortaçağ fantezileri değil."

İşe koyulmalıydım.

* * *

Drumont ile işbirliği yaptığım on yılı aşkın sürede toplamış olduğum kupürleri ve yüzlerce notu bir araya getirebilmek için tam iki gün iki gece çalışmak zorunda kaldım. Hepsi *Libre Parole* gazetesinde yayımlandığı için bir daha kullanamayacağımı düşünüyordum ama Ruslar için malzeme yeni sayılırdı. Biraz ayıklamam gerekecekti. Golovinski ve Raçkovski Yahudilerin müzik konusundaki ilgisizlikleriyle ya da keşifleriyle ilgilenmezlerdi. Namuslu insanları ekonomik çöküşe sürüklemek için hazırlık yapıyor olmaları kuşkusu daha ilginç gelebilirdi.

Hahamın önceki konuşmaları için neyi kullanmış olduğumu gözden geçiriyordum. Yahudiler demiryollarını, madenleri, ormanları, posta idaresini, büyük çiftlikleri ele geçirmeyi öneriyorlardı; adalete, avukatlığa, ulusal eğitime göz dikiyorlardı; felsefeye, siyasete, bilime, sanata, özellikle de tıb-

ba sızmaya niyetliydiler, çünkü doktorlar ailelerin içine girmek konusunda rahiplerden daha şanslıydı. Din kurumuna mayın döşenmeli, özgür düşünce yaygınlaştırılmalı, okullardan Hıristiyan dini dersleri kaldırılmalı, alkol ticareti ve basının denetlenmesi tekele alınmalıydı. Tanrım, daha isteyecek ne kalmıştı ki?

Bu malzemeyi de dönüştürebilirdim. Raçkovski haham konuşmalarından yalnızca Glinka'ya verdiğim ve özellikle din ve kıyamet bölümlerinin işlendiği bölümü tanıyabilirdi. Ama tabii ki eski metinlerime yeni bir şeyler eklemeliydim.

Ortalama okurun ilgisini çekebilecek bütün konuları özenle düşündüm. Yarım yüzyıl öncesine ait güzel bir yazıyla, özellikle sarartılmış kâğıda kopya ettim: işte Prag Mezarlığı toplantıları protokolleri, gençliğini Yahudilerle gettoda geçiren dedemin tercüme ettiği ve bana miras bıraktığı şekliyle masamda duruyordu.

Ertesi gün Golovinski dükkâna girdiğinde, Raçkovski'nin böylesine önemli bir görevi, bu miyop, kötü giyimli, karşımda sınıfın en tembeli gibi süklüm püklüm duran genç bir mujiğe vermiş olması beni şaşırttı. Sonra konuştukça gencin göründüğünden daha uyanık bir tip olduğunu anladım. Ağır Rus aksanıyla kötü Fransızca konuşuyordu ama hemen Torino gettosundaki hahamların nasıl olup da Fransızca yazmış olduklarını sordu. Ona o dönemde Piemonte bölgesinde okumuş yazmış bütün insanların Fransızca konuştuğunu söyleyince ikna oldu. Ben de sonradan kendime benim mezarlıktaki hahamlar acaba İbranice ya da Yiddiş mi konuşsalar diye sordum ama artık belgeler Fransızca hazırlanmış olduğundan bunun pek önemi yoktu.

"Bakın" diyordum ona, "örneğin bu kâğıtta Yahudi olmayanların yani Goyların morallerini bozmak için tanrıtanı-

maz felsefecilerin düşüncelerinin nasıl yayılabileceği tartışılıyor. Ve bir de şurasını dinleyin: 'Hıristiyanların zihinlerinden Tanrı kavramını silmeliyiz, bunun yerine aritmetik hesaplarını, maddi ihtiyaçları koymalıyız.' "

Matematiksel işlemlerden kimsenin hoşlanmadığını hesap etmiştim. Drumont'un açık saçık yayınlar yapan basından yakınmasını hatırlayarak en azından iyi niyetli insanlar için kolay ve yavan eğlencelerin büyük kitlelere yayılmasının komplo için harika olacağını düşünmüştüm. Şunu dinleyin, diyordum Golovinski'ye: "Halkın kendi başına yeni bir siyasi eylem çizgisi keşfetmesini engellemek için onu farklı eğlence formlarıyla meşgul edeceğiz: Jimnastik oyunları, farklı hobiler, lokantalar ve sonra onu sanatsal ve sportif alanlarda yarıştıracağız... Aşırı lükse düşkünlüğü körükleyeceğiz, maaşları artıracağız ama bu işçinin yararına olmayacak, çünkü aynı zamanda zorunlu gereksinim maddelerinin fiyatlarını da tarımsal çalışmaların kötü sonuç verdiği gerekçesiyle artıracağız. Üretim sahalarını mayınlayacağız, işçiler arasına anarşi tohumları ekecek, onları alkol kullanmaya teşvik edeceğiz. Kamuoyunu ilerici ya da liberal gibi görünebilecek her türlü hayali kurama yönlendirmeye çalışacağız."

"Tamam, tamam" diyordu Golovinski. "Ama matematiğin dışında öğrencilere uygun başka bir şey var mı? Rusya'da öğrenciler önemlidir; onlar denetim altında tutulması gereken fanatiklerdir."

"İşte: 'İktidarı elimize aldığımızda, eğitim programlarından gençlerin ruhunda sarsıntı yaratabilecek bütün konuları çıkartacağız ve onları yöneticilerini seven uysal çocuklar haline getireceğiz. İyiden çok kötü örnekler barındıran klasik eserleri, antik tarihi öğreteceğimize, geleceğin sorunlarını işleyeceğiz. İnsanların belleğinden geçmiş yüzyılların bizler için nahoş olabilecek anılarını sileceğiz. Metodik bir eğitimle, uzun zamandan beri amaçlarımız için yararlandığımız

o bağımsız düşüncenin kalıntılarını sileceğiz... Üç yüz sayfadan az kitaplara iki katı vergi koyacağız ki yazarlar çok uzun kitaplar yazsın ve bunlar da az okur bulsun. Oysa biz kamunun zihnini eğitecek ucuz yapıtlar yayımlayacağız. Vergilendirme yüzünden keyifli edebiyat azalacak, bize kalemiyle karşı çıkmaya heves edecek yayınevi bulamayacak.' Gazetelere gelince, Yahudi planına göre sözde basın özgürlüğüyle düşünceler daha fazla denetim altına alınacak. Hahamlarımız diyor ki, olabildiğince çok süreli yayını tekel altına almalıyız; görünürde çok farklı düşünceler özgürce dolaşabiliyormuş gibi görünürken aslında hepsi Yahudi egemenlerin ideolojisini yansıtmalı. Gazeteci satın almanın zor olmayacağını, çünkü bir masonluk oluşturduklarını düşünüyorlar ve hiçbir yayın yönetmeni onları aynı arabaya bağlayan bağı açıklamaya cesaret edemeyecektir, çünkü hiçbiri özel hayatında karanlık bir ilişki kurmadıysa basın dünyasına adım atamaz. 'Elbette bütün gazetelerin cinayet haberlerini yazmaları da yasaklanacak ki halk yeni düzeninin cinayetleri bile önlediğini sansın. Ama basına konmuş engeller konusunda fazla kaygı duyulmamalı; çünkü işinden ve yoksulluğundan başka bir şeyi gözü görmeyen halk, basının özgür olup olmadığını fark etmez bile. Gevezelerin palavra atma hakkı kazanmaları işçi sınıfının umurunda bile olmaz.' "

"Bu iyiydi" diye yorum yapıyordu Golovinski, "çünkü bizdeki fanatikler daima hükümetin sansür talebinden yakınırlar. Yahudi bir hükümetin iktidara gelmesi durumunda durumun daha vahim bir hal alacağını görsünler."

"Bunun için daha iyi bir örnek var: 'Kalabalığın bayağılığını, tutarsızlığını, ahlaki dengeden yoksunluğunu göz önünde bulundurmalıyız. Kalabalığın gücü kör ve sivridir. Kitlelerin devlet işlerini, kişisel çıkarlarıyla karıştırmadan yönetmeleri mümkün olabilir mi? Dış düşmanlara karşı savunmayı sağlayabilirler mi? Bu kesinlikle olanaksızdır, çünkü kitlenin her

bir zihni kadar bölünmüş olan plan değerini yitirir; anlaşılmaz ve izlenemez bir hal alır. Sadece bir otokrat geniş planlar yapabilir ve devlet mekanizmasının her bir parçasına görev tayin eder. Mutlak despotizm olmadan uygarlık var olamaz, çünkü uygarlık kitlenin değil her kim olursa olsun sadece hükümdarın koruması altında gelişebilir.' İşte böyle, bir de şu belgeye bakalım: 'Halk iradesiyle ortaya çıkmış hiçbir anayasa görülmemiş olduğundan yönetim planı tek bir zekâdan çıkmalıdır.' Ve şunu da okuyun: 'Çok kollu tanrı Vişnu gibi her şeyi denetleyeceğiz. Polise bile gereksinme duymayacağız: Tebaamızın üçte biri geri kalan üçte ikiyi kontrol edecek.'"

"Harika."

"Daha devamı var: 'Kalabalık barbardır, her fırsatta barbarlığını ortaya koyar. Özgürlüğün sınırsız kullanımının hoş gördüğü içkilerin ahmaklaştırdığı şu alkolik yaratıklara bir bakın. Biz kendimize ve benzerlerimize böyle bir şey yapmaları için izin verecek miyiz? Hıristiyan halklar alkol yüzünden sapıtmışlar; gençleri ajanlarımızın gösterdiği yolda ilerleyerek sapık ilişkiler ağına düşüp delirmişler. Siyasette sadece samimi güç yener; şiddet ilke, kurnazlık ve riyakârlık kural olmalıdır. Hayra ulaşmak için en iyi araç şerdir. Yolsuzluk, dolandırıcılık, ihanet karşısında duraksamamalıyız, çünkü amaç araçları haklı çıkarır.'"

"Bizde komünizm hakkında çok konuşuluyor; Prag hahamları ne düşünüyor bu konuda?"

"Şunu okuyun: 'Başkalarını buyruğumuz altına alabilmek, iktidarı sahiplenebilmek için, gerekiyorsa siyaseten, mülklere tereddüt etmeden el koymayı bilmeliyiz. Masonluğumuzun buyurduğu kardeşlik ilkelerine göre onu severmiş gibi yapıp işçinin kurtarıcısı görünümüne bürüneceğiz. Onu baskı altına alan her neyse ondan kurtulması için yüreklendirip bizim sosyalist, anarşik ve komünist ordularımıza katılmasını önereceğiz. Ama işçi sınıflarını sömüren aristokrasi gene de onların

iyi beslenmeleri, sağlıklı ve güçlü olmalarıyla ilgileniyordu. Bizim amacımız ise tam tersi; biz Yahudi olmayanların yani Goyların soysuzlaşmasını amaçlayacağız. Gücümüz işçiyi daimi olarak yoksunluk ve zayıflık halinde tutmaktan geçecek, çünkü böyle yaparak onu irademize bağımlı kılacağız ve kendi çevresinde bize karşı çıkma kuvvet ve enerjisini bulamayacak.' Ve şunu da ekleyin: 'Bütünüyle elimizde olan altının yardımıyla ve olası bütün gizli araçları kullanarak evrensel ekonomik kriz belirleyeceğiz. Avrupa'nın dört bir yanındaki büyük işçi kitlelerini mahvedeceğiz. Bu kitleler, cahillikleri yüzünden sevinçle çocukluklarından beri kıskandıkları insanların üzerine saldıracaklar ve onların mallarına el koyarak kanlarını dökecekler. Bize zarar vermeyecekler, çünkü saldırı anı bilinecek, çıkarlarımızı koruyacak ölçüde önlem alacağız.' "

"Yahudiler ve masonlar konusunda bir şey yok mu elinizde?"

"Olmaz mı? İşte burada gayet net bir metin var: 'İktidara ulaşana kadar dünyanın her tarafında mason localarının kurulması ve sayısının artırılması için elimizden geleni yapacağız. Bu locala istihbarat toplayacağımız ana kaynaklarımız ve propaganda merkezlerimiz olacak. Bu localarda toplumun sosyalist ve devrimci sınıflarını harmanlayacağız. Uluslararası gizli polisin neredeyse bütün ajanları localarımıza üye olacaklar. Gizli örgütlere giren bireylerin büyük kısmı maceraperesttir; şu ya da bu şekilde yol almak isterler ama ciddi bir niyetleri yoktur. Bu gibi insanlarla amacımıza ulaşmamız kolay olacaktır. Masonik girişimleri sadece bizim yönetecek olmamızdan daha doğal bir şey olamaz.'".

"Harika!"

"Unutmayın ki zengin Yahudiler de yoksul Yahudilere yönelik antisemitizmi kabul ediyorlar, çünkü yumuşak yürekli Hıristiyanlar bütün ırka merhamet besliyorlar."

Teknik olarak abartılı olsa da başka pek çok kâğıdı elden

geçirmiş ve dosyaya katmıştım; bunlarda Joly'nin kredi ve faiz yüzdeleri konusundaki mekanizması yazılıydı. Pek anladığım konular değildi ama kaynağıma güvendiğim için borçlanmış ya da tefeci eline düşmüş dikkatli bir ticaret ya da zanaat erbabının ilgisini çekeceğini düşünerek pek çok sayfayı Golovinski'ye vermiştim.

Paris'te yapılması planlanan yeraltı treni konusunda *Libre Parole* gazetesinde tartışmalar sürüyordu ama ben ilgilenmiyordum. Onlarca yıldan beri konuşulan bir konuydu bu ve ancak '97 Temmuzu'nda resmi bir proje onaylanabilmişti ve şu son günlerde Porte de Vincennes-Porte de Maillot hattının kazısı için ilk çalışmalar başlamıştı. Henüz küçük adımlar atılıyordu ama Metro şirketi kurulmuştu ve *Libre Parole* gazetesi şirkette hisse senedi sahibi olan Yahudilerin adlarını listeliyordu. Bu nedenle Yahudi komplosuyla yeraltı trenleri arasında bağlantı kurmanın yararlı olabileceğini düşünüyordum ve şöyle bir öneride bulunmuştum: "Zamanla bütün kentlerin yeraltı trenleri ve yeraltı geçitleri olacak: bunlar sayesinde bütün dünyanın kentlerini kurumları ve belgeleriyle havaya uçurabiliriz."

"Ama" demişti Golovinski, "Prag Mezarlığı toplantısı bunca yıl önce yapıldıysa hahamlar yeraltı trenlerini nereden biliyorlardı?"

"Bakın, on yıl önce *Contemporain* dergisinde yayımlanan hahamın konuşmasının son haline bakarsanız, Prag Mezarlığı toplantısının 1880 yılında yapıldığını görürsünüz; o tarihte yanılmıyorsam Londra'da yeraltı treni çalışmaya başlamıştı. Ve zaten projede kehanet tınıları bulunması yeterlidir."

Golovinski bu metni özellikle beğenmişti, çünkü vaatlerle dolu olduğunu düşünüyordu. Sonra şöyle bir yorum yapmıştı: "Bu belgelerde dile getirilen düşüncelerin pek çoğunun birbirleriyle çeliştiğinin farkında mısınız? Söz gelişi, bir yandan

lüks ve yüzeysel hazların yayımlanması, sarhoşluğun cezalandırılması gündeme getirilirken, öte yandan spor ve eğlenceyi yaygınlaştırmak, işçi sınıfını alkolik yapmak öneriliyor..."

"Yahudiler daima bir şeyi ve tersini bir arada dile getirirler, çünkü yaradılış olarak yalancıdırlar. Ama çok sayfadan oluşan bir belge ürettiğiniz zaman insanlar zaten onu bir solukta okuyamayacaktır. Tepkileri adım adım almak hedeflenmiştir ve birisi bugün okuduğu bir önerme yüzünden telaşlanıyorsa, dün onu telaşlandıran haberi unutmuş demektir. Ve iyi okursanız, Prag hahamlarının lüksü, eğlenceyi, alkolü pleb sınıfını şimdi köleliğe sürüklemek için kullanmak istediklerini ama iktidarı ele geçirdiklerinde onları itidal konusunda zorlayacaklarını anlayacaksınız."

"Doğru, haklısınız."

"Eh, ben onlarca, onlarca yıldan beri, çocukluğumdan bu yana bu belgeler üzerinde kafa yorduğum için her türlü ayrıntı zihnime nakşolunmuştur" şeklinde gururlu bir ifadeyle sonlandırdım konuşmamı.

"Haklısınız. Ama çok güçlü, akılda kalacak, Yahudi fesatlığının simgesi olan bir önermeyle kapatmak istiyorum konuyu. Örneğin: 'Sınırsız bir hırsımız, silip süpüren bir açgözlülüğümüz, amansız bir intikam arzumuz ve yoğun bir nefretimiz vardır.' "

"Bir tefrika roman için fena sayılmaz. Ama hiç de aptal olmayan Yahudiler sizce kendilerini mahkûm ettirecek böyle cümleler kurarlar mı?"

"Ben işin bu kısmı yüzünden fazla kaygılanmazdım. Hahamlar, mezarlığın ıssızlığında konuştuklarını ve laik kişilerin kendilerini duymadıklarını düşünüyorlar o anda. Utanıp sıkılmıyorlar. Kalabalığın öfkelendirilmesi gerekiyor."

Golovinski ile işbirliği yapmak iyiydi. Benim belgeleri özgün sanıyor ya da sanır gibi yapıyordu ama işine gelmeyen

"Ama çok güçlü, akılda kalacak, Yahudi fesatlığının simgesi olan bir önermeyle kapatmak istiyorum konuyu. Örneğin: 'Sınırsız bir hırsımız, silip süpüren bir açgözlülüğümüz, amansız bir intikam arzumuz ve yoğun bir nefretimiz vardır.'" (s. 469)

yerde değişiklik yapmaktan çekinmiyordu. Raçkovski doğru adam seçmişti.

"Sanırım" diye bitirmişti konuşmasını Golovinski, "Prag Mezarlığı'nda Haham Toplantısı Protokolleri diye adlandırmak üzere elimizde yeterince malzeme oldu."

Prag Mezarlığı elimden çıkmak üzereydi ama büyük olasılıkla onun zaferine katkıda bulunmaktaydım. Derin bir soluk alarak Golovinski'yi akşam Chaussée-d'Antin Sokağı ile Boulevard des Italiens'in köşesinde bulunan Paillard lokantasına yemeğe davet ettim. Pahalı ama harika bir yerdir. Golovinski *poulet archiduc* ve *canard a la presse* yemeklerini beğendiğini belli etti. Ama belki de steplerden gelen biri olarak *choucroute* ikram etsem bile aynı keyfi sergilerdi. Hem o zaman garsonların yemeğini böyle gürültüyle çiğneyen müşteriye fırlattıkları kuşkulu bakışlardan da kurtulmuş olurdum.

Ama keyifle yiyordu ve belki şaraplar belki de dinsel ya da siyasal tutkuları yüzünden gözleri mutlulukla parlıyordu.

"Örnek bir metin çıkacak ortaya" diyordu, "onların derin ırk ve din nefretlerini olduğu gibi yansıtacak. Bu sayfalardan nefret taşıyor, sanki hınç dolu bir sürahi taşıyor... Pek çok kişi nihai çözüm anına geldiğimizi anlayacaktır."

"Bu ifadeyi daha önce de Osman Bey'den duymuştum; tanıyor musunuz onu?"

"Adını biliyorum. Ama gayet açık; bu lanet olası ırkın kökü her ne pahasına olursa olsun kazınmalı."

"Raçkovski bu görüşte değil bence, o, iyi bir düşmana sahip olabilmek için Yahudilerin canlı kalmasını istediğini söyledi."

"Hikâye! İyi bir düşman her daim bulunur. Ayrıca Raçkovski için çalışıyorsam da onun bütün düşüncelerini paylaşıyorum anlamına gelmez bu. Bana, insanın bugünkü patronu için çalışırken ertesi günkü patronuna hizmet etmeye hazırlanması gerektiğini öğreten bizzat odur. Raçkovski ebedi değildir. Kutsal Rusya'da ondan daha radikal insanlar var-

dır. Batı Avrupa hükümetleri nihai bir çözüm konusunda karar veremeyecek kadar ödlekler. Rusya ise enerji ve hayali umutlarla dolu bir ülkedir ve her zaman aklında olan tam bir devrimdir. Bu nedenle, çözüm amaçlı bir hareketi *égalite, fraternité* diye vır vır etmeyi sürdüren Fransızlardan ya da ciddi başarılar göstermekten aciz o Alman hödüklerinden değil kuzeyden beklemeliyiz..."

Osman Bey'le gece vakti yaptığımız o söyleşide bunu zaten ben de sezinlemiştim. Dedemin mektubundan sonra Rahip Barruel genel bir kıyımdan korktuğu için suçlamalarını sürdürememişti ama dedemin istediği muhtemelen Osman Bey ve Golovinski'nin kehanette bulunur gibi söylediklerinde gizliydi. Belki de dedem beni kendi rüyasını gerçekleştirmeye mahkûm etmişti. Ah Tanrım, neyse ki bütün bir halkı yok etmek doğrudan bana düşmüyordu ama mütevazı da olsa ben de konuya katkıda bulunuyordum.

Üstelik bu kazançlı bir etkinlikti de. Yahudiler bütün Hıristiyanların soyunu kurutmam için bana asla para vermezlerdi diye düşünüyordum, çünkü hem onlar sayıca fazlalardı hem de gerek varsa, bunu kendileri halledeerlerdi. Oysa Yahudilerle bu mümkün görünüyordu.

Onları temize havale edecek olan ben değildim –zaten fiziksel şiddetten daima kaçarım– ama elbette bunun nasıl yapılabileceğini iyi biliyordum, çünkü Komün günlerini yaşamıştım. İyi eğitilmiş ve beyni yıkanmış haydutları al; kanca burunlu ve kıvırcık saçlıları da topla ve duvara daya. Arada birkaç Hıristiyan da gürültüye gidebilir bu hesapla ama sapkınların işgal ettiği Béziers'e saldıracak olanlara o rahibin dediği gibi garanti olsun diye hepsini öldürelim. Tanrı kendi evlatlarını tanıyacaktır nasılsa.

Onların Protokollerinde yazılı zaten: Amaç araçları haklı çıkarır.

27

Yarım kalan günce

20 Aralık 1898

Mezarlık Protokolleri adıyla evimde sakladığım bütün materyali Golovinski'ye teslim ettikten sonra, kendimi bomboş kalmış hissettim. Aynen gençliğimdeki mezuniyetimden sonra olduğu gibi kendi kendime soruyordum: "Ya şimdi ne olacak?" Bölünmüş bilincimi de iyileştirmiştim; artık kendimi anlatacak kimsem de kalmamıştı.

Torino'daki tavan arasında Dumas'nın *Balsamo*'sunu okuyarak başlayan bir ömürlük çalışmayı sonlandırdım. Dedemi, onun Mordechai'ın hayaletini yâd ederek boşluğa diktiği gözlerini düşünüyorum. Benim çalışmam sayesinde bütün dünyanın Mordechai'ları şimdi ihtişamlı ve korkunç bir ateşe doğru yürüyorlar. Ya ben? Görevin tamamlanmış olmasının verdiği bu hüzün, gemilerde tadılandan çok daha geniş ve soyuttu.

Sahte vasiyetler düzenlemeye, haftada birkaç kutsal ekmek satmaya devam ediyorum ama Hébuterne beni artık aramıyor; belki de çok yaşlı olduğumu düşünüyordur; ordudan ise hiç söz etmeyelim; beni hatırlayan birkaç kişi kaldıysa bile onların da zihninden adımı silmişlerdir. Sandherr hastanenin birinde felçli yatıyor, Esterhazy Londra'nın lüks bir batakhanesinde bakara oynuyordur.

Paraya gereksinimem olduğundan değil; yeterince biriktirmiştim ama canım sıkılıyor. Mide rahatsızlıklarım olduğundan artık güzel yemeklerle de avunamıyorum. Evde et suyuna çorba yapıyorum, lokantada yersem bütün gece uyku tut-

Peder Bergamaschi'ye gittim, onu yaşlanmış ve yorgun gördüm. (s. 475)

muyor. Bazen de kusuyorum. Her zamankinden daha çok idrara çıkıyorum.

Libre Parole'e gitmeyi sürdürüyorum ama Drumont'un antisemitik öfkesi artık beni heyecanlandırmıyor. Prag Mezarlığı'nda olup bitenler üzerinde şimdi Ruslar çalışıyor.

Dreyfus olayı yavaş yavaş kaynamayı sürdürüyor, bugün *La Croix* gibi ateşli bir Dreyfus karşıtı gazetede Dreyfus yanlısı bir Katolik'in beklenmedik müdahalesi gürültü kopardı (*La Croix*'nın Diana'yı savunduğu günler ne güzeldi, heyhat!). Dün ilk sayfalar Concorde meydanında yapılan Yahudi karşıtı gösterinin haberleriyle doluydu. Bir mizah dergisinde Caran d'Ache iki kareli bir vinyet yayımladı: Birincisinde kalabalık ve mutlu bir aile keyifle sofrada oturuyor ve aile reisi Dreyfus konusundan söz etmemelerini tembihliyor; ikinci karenin altında konuştukları belirtiliyor ve öfkeli bir dalaş içine girdikleri görülüyor.

Olay Fransızları ve şurada burada yazdığına göre bütün dünyayı ikiye bölmüş durumda. Dava yeniden görülecek mi? Bu arada Dreyfus hâlâ Cayenne Adası'nda. Otursun orada.

Peder Bergamaschi'ye gittim, onu yaşlanmış ve yorgun gördüm. Ne olacaktı ki; ben altmış sekiz yaşındaysam, o da seksen beş olmuştur.

"Ben de sana veda etmek istiyordum Simonino" dedi bana. "Günlerimi evlerimizin birinde sonlandırmak için İtalya'ya dönüyorum. Tanrı rızası için çok bile çalıştım. Sen hâlâ fazla entrikaya karışmıyor musun? Benim artık entrikalardan ödüm patlıyor. Dedenin zamanında her şey nasıl pırıl pırıldı; Carbonari üyeleri bir tarafta, biz bir taraftaydık; kimin kim olduğu, düşmanın nerede durduğu belliydi. Ben de artık eski ben değilim."

Zihni bulanmıştı. Onu kardeşçe duygularla kucakladım ve çekip gittim.

* * *

Dün akşam Saint-Julien le Pauvre Kilisesi'nin önünden geçiyordum. Giriş kapısının yanında bir insan kalıntısı oturuyordu; kör bir *cul-de-jatte,* mor yara izleriyle kaplı kel başının bir burun deliğine soktuğu flütten kesik ezgiler çıkartıyor, öteki burun deliğiyle boğuk bir ses yayıyor, ağzı da boğulmak üzere olan bir insan gibi açılıp kapanıyordu.

Neden bilmem ama korktum. Sanki hayat kötü bir şeymiş gibi.

* * *

Derin uyuyamıyorum, huzursuz rüyalarıma saçı başı dağınık, solgun yüzlü Diana giriyor.

Sabahın çok erken saatlerinde sık sık izmarit toplayıcılarının ne yaptığını görmek için çıkıyorum. Buna her zaman bayılmışımdır. Sabahın o ilk saatlerinde bir iple bellerine bağladıkları pis kokulu torba ve izmarit masa altında bile olsa zıpkınlayabilmek için kullandıkları ucu demirli bir sopa ile dolaşıyorlar. Açık hava kafelerinden garsonların tekmeleriyle nasıl kovalandıklarını, soda püskürtücüleriyle ıslatıldıklarını seyretmek eğlenceli oluyor.

Çoğu geceyi Sen kıyısında geçiriyor; sabah *quai*'lerine oturuyorlar, hâlâ tükürükten ıslak olan otu külden ayırıyor ya da tütün kirlisi gömleklerini yıkayıp güneşe seriyor ve bir yandan işlerini sürdürüyorlar. Bazıları da sadece puro değil sigara izmariti de topluyorlar ama bunların ıslak kâğıdını tütünden ayırmak iyice iğrenç bir iş oluyor.

Sonra mallarını satmak için sürü halinde Maubert Meydanı'na ve çevresine üşüşüyorlar; üç beş kuruş kazanınca da zehirli içkilerini içmek için bir meyhaneye giriyorlar.

Vakit geçirmek için başkalarının hayatlarını seyrediyorum. Emekli hayatı yaşıyorum ya da hayat artığı.

* * *

Tuhaf ama sanki Yahudileri özler gibiyim. Yokluklarını hissediyorum. Gençliğimden beri, adeta taş üstüne taş koyarak Prag Mezarlığı'nı kurdum ve sanki şimdi Golovinski onu benden çalmış gibi geliyor. Moskova'da kim bilir ne hale koyacaklar onu. Belki de protokollerimi o özgün çevresel anlatımından sıyırarak kuru ve bürokratik bir belgede toplayacaklardır. Hiç kimse okumak istemeyecek; o zaman hayatımı amaçsız bir tanıklık üretmek için harcamış olacağım. Ya da belki benim hahamlarım (onlar her zaman için *benim* hahamlarım) dünyaya dağılacaklar ve nihai çözüme eşlik edecekler.

* * *

Bir yerlerde okuduğuma göre Flandre Caddesi'nde, eski bir avlunun dibinde Portekiz Yahudilerinin mezarlığı varmış. On yedinci yüzyılın sonundan beri orada Camot adında birine ait bir otel yükseliyordu ve bu şahıs –ağırlıklı olarak Alman asıllı– Yahudilere ölülerini buraya gömmeleri için izin veriyor ve karşılığında yetişkinlerden elli, çocuklardan yirmi frank alıyordu. Otel daha sonra Matard adında birinin eline geçti; hayvan derilerini yüzerek hayatını kazanan bu adam Yahudilerin yanına soyduğu atları, öküzleri gömmeye başlayınca Yahudiler buna itiraz ettiler; Portekiz Yahudileri kendi ölülerini gömmek için yakınlarda ayrı toprak satın aldılar; kuzey ülkelerine ait Yahudiler ise cenazeleri için Montrouge'da bir arazi bulmuşlardı.

Mezarlık bu yüzyılın başında kapanmıştı ama hâlâ içine girilebiliyor. Kimi İbranice kimi Fransızca yazılı yirmi kadar mezar taşı kalmış. Gördüğüm ilginç bir taşta şöyle yazıyordu: "Yüce Tanrım beni hayatımın yirmi üçüncü yılında yanına çağırdı. Bu durumu esarete yeğliyorum. Burada mutlu Samuel Fernandez Patto yatıyor; tek ve bölünmez Fransız Cumhuriyeti'nin ikinci yılında, Cumhuriyet takviminin do-

kuzuncu ayının yirmi sekizinde öldü." İşte, Cumhuriyetçiler, ateistler ve Yahudiler hep birlikteydiler.

Mekân pek kasvetli ama sadece resimlerini gördüğüm Prag Mezarlığı'nı gözümde canlandırmaya yaradı. İyi bir anlatıcı olmuşum, iyi bir sanatçı olabilirmişim: Elimdeki pek az bilgiyle büyülü bir yer; ay ışığı altındaki evrensel komplonun karanlık merkezini iyi yaratmıştım. Neden yararlanmadım ki bu yaratıcılığımdan? Daha kim bilir neler yapabilirdim!

* * *

Raçkovski geri geldi. Bana hâlâ ihtiyacı olduğunu söyledi. Tedirgin oldum: "Anlaşmalara sadık kalmıyorsunuz. Konuyu kapattığımızı sanıyordum" dedim. "Ben size hiç görülmemiş malzeme verdim, siz de benim lağımı örtbas ettiniz. Aslında sizden hâlâ alacaklı olan benim. Böyle değerli bir malzemenin bedavaya gideceğini sanmıyorsunuz herhalde."

"Anlaşmaya sadık kalmayan sizsiniz. Belgeler benim sessizliğimi ödüyordu. Şimdi bir de para istiyorsunuz. Tamam, tartışmıyorum, o halde belgelerin karşılığında ödeme yaparım ama lağım konusundaki sessizliğimi korumam için siz bana hâlâ borçlu olursunuz. Hem sonra Simonini, pazarlık etmeyelim, benim tepemi attırmak işinize gelmeyebilir. *Bordereau*'nun özgünlüğünü kabul etmenin Fransa için önemli olduğunu söylemiştim size ama Rusya için böyle değil. Sizi basına yem etmek benim için çocuk oyuncağı. Hayatınızın geri kalanını mahkeme salonlarında geçirirsiniz. Ah, unutuyordum. Geçmişinizi araştırırken Bergamaschi adındaki şu rahiple ve Bay Hébuterne ile konuştum ve bana anlattıklarına göre siz onları Taxil olayını kurgulayan Dalla Piccola adında bir rahiple tanıştırmışsınız. Bu rahibi bulmaya çalıştım ama sanki Auteuil'deki bir evde Taxil konusunda ona yardım eden herkesle birlikte buhar olup havaya karışmış gi-

bi. Bir tek Taxil, bu rahibi bulabilmek için Paris'te fır dönüyor. Sizi onu öldürmüş olmakla da suçlayabilirim."

"Ortada ceset yok ki."

"Olsun, aşağıda dört tane var nasılsa. Kanalizasyon çukuruna dört ceset atan, beşinciyi de bir yere saklamış olabilir."

Bu berbat adamın eline düşmüştüm. "Tamam" diyerek duruma rıza gösterdim. "Daha ne istiyorsunuz?"

"Golovinski'ye verdiğiniz malzemenin içinde beni çok etkileyen bir süreç var: büyük kentleri bombalamak için yeraltı trenlerini kullanmak. İyi ama bombaların yeraltında patlatılması nereden çıktı şimdi?"

"Nerede, Londra'da mı? Burada daha metro sistemi kurulmadı ki."

"Ama kazılar başladı, Sen boyunca delikler açıldı. Paris'in havaya uçmasına ihtiyacım yok benim. İki üç dayanak kirişi devrilsin, zeminden birkaç taş kopsun yeter. Küçük bir patlama bile bir tehdit ve onay anlamına gelecektir."

"Anladım. İyi ama bunun benimle ne ilgisi var?"

"Patlayıcıları daha önce kullanmışlığınız var, elinizin altında uzmanlar da bulunur. Olayları kendi çizgisinde göz önünde bulundurun. Bence her şey kazasız gerçekleşmeli, çünkü geceleri bu ilk kazılara bekçi bırakmıyorlar. Ama olur da şanssızlık sonucu suikastçı yakalanırsa şöyle olur: Fransız ise birkaç yıl hapis yatar, Rus ise Fransa-Rusya savaşı patlar. Bu nedenle benim adamlarından birini kullanamayız."

Tepemi attırmak üzereydi ve ben buna karşı çıkmalıydım, çünkü benim gibi sakin ve yaşlı bir adamı böyle mantıksız bir işe sürüklememeliydi. Ama kendimi engelledim. Artık başkahraman olamadığım için haftalardan beri hissettiğim boşluk duygusu neden kaynaklanıyordu?

Bu görevi de kabul ederek gene cepheye dönüyordum. Prag Mezarlığı'ına inanılırlık katmak, onu daha gerçekçi kılmak, şimdiye dek hiç olmadığı kadar sahici oldurmak için iş-

birliği yapacaktım. Bir kez daha, tek başıma bir ırkı alt etmek üzereydim.

"Doğru insanla konuşmalıyım" yanıtını verdim. "Size birkaç gün içinde haber veririm."

* * *

Gaviali'yi arayıp buldum; hâlâ eskici olarak çalışıyor ama yardımlarım sayesinde artık temiz belgeleri ve kenarda birkaç kuruş parası var. Ne yazık ki beş yıl geçmeden korkunç derecede yaşlanmış – Cayenne izlerini bırakmış. Elleri titriyor ve cömertçe defalarca doldurduğum bardağını zor tutuyor. Zor hareket ediyor, neredeyse eğilemiyor bile; nasıl çöp topladığını merak ettim.

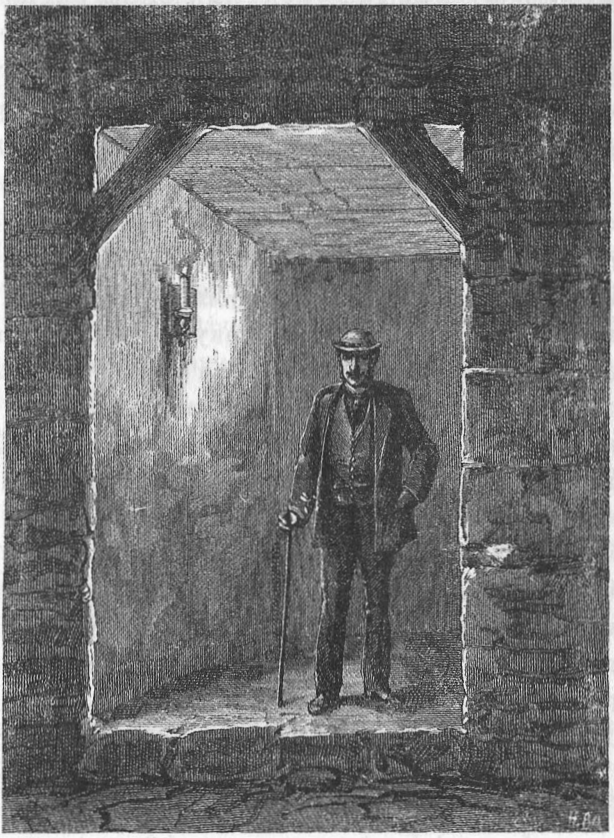
Önerime heyecanla karşılık veriyor: "Artık eskisi gibi değil, o zamanlar sana uzaklaşma fırsatı vermediği için bazı patlayıcıları kullanamazdık. Şimdi iyi bir saatli bombayla her şey yapılabiliyor."

"Nasıl işliyor?"

"Çok basit. Herhangi bir çalar saat alınıyor, istenen saate ayarlanıyor. Vakit gelince saatin yayı atıyor ve zili çaldıracağına –iyi bağlanmışsa– bir patlatıcıyı tetikliyor. Patlatıcı bombayı patlatıyor, oluyor bitiyor. Siz o sırada on mil uzakta oluyorsunuz."

Ertesi gün basit ama korkunç bir zımbırtı ile bana geldi: Bu karmakarışık kablolar ve papaz şapkasını andıran alet nasıl olur da patlama yaratırdı? Ama oluyor işte, diyordu Gaviali gururla.

İki gün sonra meraklı vatandaş pozunda, yürütülmekte olan kazılara bakmaya gittim; işçilere de birkaç soru sordum. Yol seviyesinden bir alt seviyeye inmenin en kolay olduğu noktanın, galerinin kirişlere dayanan çıkış kapısında olduğunu öğrendim. Bir yere ulaşıyorsa bile bu tünelin nereye gitti-

Bir yere ulaşıyorsa bile bu tünelin nereye gittiğini bilmek istemiyordum: Bombayı girişe koymak yetecekti.
(s. 480-2)

ğini bilmek istemiyordum: Bombayı girişe koymak yetecekti.

Gaviali'ye ciddi bir tavırla karşılık verdim: "Bilginizden asla kuşkum yok ama elleriniz titriyor, ayakta zor duruyorsunuz; nasıl ineceksiniz o yerin altına ve hazırlık yapacaksınız?"

Gözleri yaşardı: "Doğru, ben artık bitik bir adamım."

"Bu işi sizin yerinize yapabilecek kimse yok mu?"

"Artık kimseleri tanımıyorum, unutmayın ki en iyi dostlarım hâlâ Cayenne Adası'nda bulunuyorlar ve bizi oraya yollayan sizdiniz. Bu nedenle sorumluluğunuzun farkında olun. Bombayı patlatmak mı istiyorsunuz? Gidip siz yerleştirin onu oraya."

"Aptal aptal konuşmayın. Ben uzman değilim ki."

"Birisi size öğretirse, uzman olmaya gerek yok. Şu masaya dizdiklerime bakın: bunlar saatli bombayı patlatmaya yarayan gereçler. Herhangi bir çalar saatin iç mekanizması bombayı istenen anda patlatır. Sonra alarm çalınca patlatıcıyı harekete geçirecek bir pil. Ben eski zaman adamı olduğum için Daniell Cell denen bu pili kullanıyorum. Bu tip pilde, Volta pilinden farklı olarak sıvı elementler kullanılır. Küçük bir hücre yarı yarıya bakır sülfat ve çinko sülfat ile doldurulur. Bakır katınana bakır, çinko katınana çinko uç konur ve bunlar pilin iki ucunu temsil ederler. Anladınız mı?"

"Şimdilik evet."

"Tamam. Tek sorun şu ki, Daniell Cell pilini taşıma sırasında dikkatli olmak gerekir ama patlatıcıya ve yaya bağlı olmadığı sürece hiçbir şey olmaz; bağlantı kurulunca bir düz yüzeye konmalıdır; bunu yapmayı bilmeyen zaten aptalın teki demektir. Patlatıcı için en küçük bir elektrik yükü yeter. Nihayet gerçek yüke geliyoruz. Bir zamanlar, hatırlarsınız ben kara barutu severdim. On yıl önce, balistit barut geliştirildi; nitrogliserin, kâfuru ve kolodyum eşit miktarlarda yüzde onu oluştururdu. Başlangıçta kâfurunun kolay uçuculuğu yüzünden ürün stabil kalmıyordu ama İtal-

yanlar Avigliana'da üretmeye başladıklarından beri güvenilir bir hal aldı. Kullanıp kullanmamakta kararsızım, çünkü İngilizler kordit adında yeni bir patlayıcı buldular: kâfuru yerine yüzde elli vazelin kullanıp geri kalan yüzde elli sekizi nitrogliserin ve otuz yediyi de asetonda eritilmiş yanıcı pamukla tamamladılar; bütün bunlar sert spagettiler gibi haddeden geçiriliyor. Şimdi ne seçeceğime karar vereceğim ama zaten aralarında az fark var. Her şeyden önce akrep ve yelkovanı belirlenen saate ayarlamalıyız, sonra çalar saati pile, bunu patlatıcıya, bunu bombaya bağlayıp saati kurmalıyız. Aman ha, işlemin sırası asla değişmemeli, çünkü eğer önce biri bağlantıyı ters kurarsa, zamanından önce bum... Anladınız mı? Sonra ister eve, ister tiyatroya, ister lokantaya gidin: Bomba her şeyi tek başına yapacaktır. Anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı."

"Yüzbaşım, bunu bir çocuğun bile becerebileceğini söylemeye cesaret edemem ama eski bir Garibaldi komutanının becereceğinden kuşkum yok. Eliniz titremiyor, gözünüz iyi görüyor, sadece size söylediğim işlemleri yapmanız gerekiyor. Yeter ki doğru sıralamayla yapın."

* * *

Kabul ettim. Başarırsam, ansızın gençleşmiş olacağım, bu dünyanın bütün Mordechai'ları önümde diz çökecekler. Ve Torino gettosunun fahişesi de. *Gagnu,* ha? Göstereceğim ben sana.

Bir buçuk yıldan beri sıcak yaz gecelerinde peşimi bırakmayan ateşli Diana kokusunu üzerimden silmeye ihtiyacım var. Şimdi farkına varıyorum ki, var olma nedenim tamamen bu lanet olası ırkı alt etmek içinmiş. Raçkovski haklı, yüreği sadece nefret ısıtıyormuş.

Görevimi ona layık bir üniformayla yerine getirmeliyim.

484

Juliette Adam'ın evindeki partilere giderken giydiğim frakı giydim ve sakalı taktım. Neredeyse rastlantıyla dolaplarımın birinin dibinde Doktor Froïde'dan almış olduğum Parke & Davis marka kokain buldum. Kim bilir nasıl oldu da kaldı orada. Hiç denememiştim ama eğer haklıysa, bana itici güç sağlayacaktır. Üzerine üç bardak da konyak içtim. Şimdi kendimi aslan gibi hissediyorum.

Gaviali benimle gelmek istiyor ama ona izin vermeyeceğim, çünkü ağır aksak hareketleriyle bana ayak bağı olabilir.

Olayın nasıl işlediğini iyice anladım. Öyle bir noktaya koyacağım ki bombayı, bir dönemin sonu olacak.

Gaviali bana son uyarılarda bulunuyor: "Şuna dikkat edin, buna dikkat edin."

Yok artık; daha o kadar bunamadım.

Gereksiz bilgilendirme açıklamaları

** Tarihçi*

Bu öykünün kurgulanmış tek kahramanı Simone Simonini'dir; dedesi Yüzbaşı Simonini gerçektir ama Tarih onu sadece Rahip Barruel'e yazılmış bir mektubun gizemli yazarı olarak tanır.

Bütün öteki şahıslar (Noter Rebaudengo veya Ninuzzo gibi ayrıntılar dışında) gerçekten yaşamışlardır ve bu romanda söylediklerini söylemiş, yaptıklarını yapmışlardır. Bu sadece gerçek adlarıyla boy gösterenler için değil (pek çok kişiye kurgu gibi görünse de, Léo Taxil bile vardır) uydurma bir adla burada sahneye çıkanlar için de geçerlidir; ben anlatım gereği –tarihsel olarak gerçek olan– iki kişinin yaptıklarını ve söylediklerini tek bir kişiye yaptırdım ve söylettim.

Ama bir kez daha düşününce, Simone Simonini, başka pek çok kişinin eylemini üzerine yansıttığım bir kolaj ürünü bile olsa bile, bir şekilde bu dünyada var olmuştur. Hatta gerçeği söylemek gerekirse, hâlâ aramızda yaşamaktadır.

Tarih ve olaylar örgüsü

Anlatıcı, bir ileri bir geri (sinemacıların deyimiyle *flashback*) şeklinde ilerleyen güncelerin karışık örgüsü yüzünden okurun Simonino'nun doğumundan güncelerin sonuna dek süren olayları çok net biçimde izleyemeyeceğinin farkında-

dır. Bu, Anglosaksonların deyimiyle *story* ile *plot* arasındaki doku uyuşmazlığıdır; tümü Yahudi olan Rus Formalistler ise buna *fabula* ve *sjužet* veya *örgü* adını verirler.

Doğruyu söylemek gerekirse, Anlatıcı olayları devşirmekte zorlanmıştır ama bir okurun bu inceliklere takılmadan öykünün tadını çıkarabileceğini düşünmektedir. Olağanüstü titiz okurlar ya da şimşek hızında seyretmeyenler için ise iki düzey arasındaki ilişkiyi gösteren bir tablo hazırlanmıştır (eskinin romanlarına özgü bir durum).

Örgü sütununda günce sayfalarının sırası, okurun okumuş olduğu bölümleriyle verilmiştir. *Tarih* sütununda ise Simonini ya da Dalla Piccola'nın farklı zaman dilimlerinde hatırlayıp kurguladıkları olayların gerçek tarihi gelişmesi gösterilmiştir.

Bölüm	Örgü	Tarih
1. O kurşuni sabah yoldan geçen biri	Anlatıcı Simonini'nin güncesini okumaya başlıyor	
2. Ben kimim?	Günce: 24 Mart 1897	
3. Chez Magny	Günce: 25 Mart 1897 (1885-1886 Chez Magny öğle yemeklerinin anımsanması)	
4. Dedemin zamanı	Günce: 26 Mart 1897	1830-1855 Dedenin ölümüne dek süren çocukluk ve ergenlik dönemi
5. Carbonaro Simonino	Günce: 27 Mart 1897	1855-1859 Noter Rebaudengo'nun yanında çalışma ve gizli servislerle ilk ilişkiler
6. Gizli Servis'in hizmetinde	Günce: 28 Mart 1897	1860 Piemonte Gizli Servisi şefleriyle görüşme

Bölüm	Örgü	Tarih
7. Binlerle birlikte	Günce: 29 Mart 1897	1860 Dumas ile birlikte *Emma* gemisinde. Palermo'ya varış. Nievo ile tanışma. Torino'ya ilk dönüş.
8. *Ercole*	Günce: 30 Mart-1 Nisan 1897	1861 Nievo'nun ortadan yok olması. Torino'ya ikinci dönüş ve Paris'te sürgün.
9. Paris	Günce: 2 Nisan 1897	1861... Paris'te ilk yıllar
10. Kafası karışık Dalla Piccola	Günce: 3 Nisan 1897	
11. Joly	Günce: 3 Nisan 1897, gece	1865 Joly konusunda casusluk yapmak için hapiste. Carbonari üyelerine tuzak.
12. Prag'da bir gece	Günce: 4 Nisan 1897	1865-1866 Prag Mezarlığı Sahnesi, ilk versiyon. Brafmann ve Gougenot ile buluşmalar.

Bölüm	Örgü	Tarih
13. Dalla Piccola, Dalla Piccola olmadığını söylüyor	Günce: 5 Nisan 1897	
14. Biarritz	Günce: 5 Nisan 1897, sabahın ilerleyen saatleri	1867-1868 Münih'te Goedsche ile buluşma. Dalla Piccola'nın öldürülmesi.
15. Dalla Piccola canlanıyor	Günce: 6 ve 7 Nisan 1897	1869 Lagrange Boullan'dan söz ediyor
16. Boullan	Günce: 8 Nisan 1897	1869 Dalla Piccola Boullan'a gidiyor
17. Komün günleri	Günce: 9 Nisan 1897	1870 Komün günleri
18. Protokoller	Günce: 10 ve 11 Nisan 1897	1871-1879 Peder Bergamaschi'nin dönüşü. Prag Mezarlığı sahnesinin zenginleştirilmesi. Joly'nin öldürülmesi.

Bölüm	Örgü	Tarih
19. Osman Bey	Günce: 11 Nisan 1897	1881 Osman Bey ile buluşma
20. Ruslar mı?	Günce: 12 Nisan 1897	
21. Taxil	Günce: 13 Nisan 1897	1884 Simonini, Taxil ile buluşuyor
22. XIX. yüzyılda şeytan	Günce: 14 Nisan 1897	1884-1896 Mason karşıtı Taxil olayı
23. İyi harcanmış on iki yıl	Günce: 15 ve 16 Nisan 1897	1884-1896 Simonini'nin gözüyle aynı yıllar (Simonini 3. bölümde anlatıldığı gibi Chez Magny'de psikiyatrlarla buluşuyor).
24. Bir gece ayinde	Günce: 17 Nisan 1897 (18 Nisan'da güneş doğarken bitiyor).	1896-1897 Taxil girişiminin çökmesi. 21 Mart 1897'deki Kara Ayin.
25. Düşünceleri berraklaştırmak	Günce: 18 ve 19 Nisan 1897	1897 Simonini anlıyor ve Dalla Piccola'yı ortadan kaldırıyor

Bölüm	Örgü	Tarih
26. Nihai çözüm	Günce: 10 Kasım 1898	1898 Nihai çözüm
27. Yarım kalan günce	Günce: 20 Aralık 1898	1898 Suikast hazırlığı

Сергѣй Нилусъ.

Великое

въ маломъ

и

АНТИХРИСТЪ,

какъ близкая политическая возможность.

ЗАПИСКИ ПРАВОСЛАВНАГО.

(ИЗДАНІЕ ВТОРОЕ. ИСПРАВЛЕННОЕ И ДОПОЛНЕННОЕ).

ЦАРСКОЕ СЕЛО.
Типографія Царскосельскаго Комитета Краснаго Креста.
1905.

Siyon Bilgelerinin Protokolleri'nin *ilk basımı.*

Tarih	Sonraki olaylar
1905	Sergey Nilus'un *Küçükteki Büyük* adlı eseri Rusya'da basıldı; sunuş yazısı şöyleydi: "Şimdi rahmetli olan bir arkadaşım tarafından bana elyazısı bir metin verildi; burada olağanüstü bir kesinlik ve netlikle dünyayı altüst edecek bir suikast anlatılıyordu... Bu belge elime dört yıl önce geçti ve masonluğun çok yüksek düzeyli ve kudretli üstatlarından birine aitken bir kadın tarafından çalınmış olan özgün metnin gerçek tercümesi olduğu garantisi verildi. Hırsızlık, 'inisiyelerin' Fransa'daki (Yahudi masonik komplonun yuvası olan ülke) bir gizli toplantısının sonunda gerçekleştirilmişti. Görmek ve duymak isteyenlere bu yazının başlığının *Siyon Bilgelerinin Protokolleri* olduğunu açıklamaya cüret ediyorum." *Protokoller* hızla pek çok dile çevrildi.
1921	*London Times* gazetesi Joly'nin kitabı ile raporu ele geçiriyor ve *Protokoller*'in sahte olduğunu açıklıyor. O günden sonra *Protokoller* daima özgün denerek, defalarca yeniden basılıyor.
1925	Hitler, *Mein Kampf* (I.11): "Bu halkın varlığının daimi bir yalana dayanıyor olmasını ünlü *Siyon Bilgelerinin Protokolleri* de gösteriyor. *Frankfurter Zeitung*, bunların sahtekârlık ürünü olduğu konusunda sürekli olarak sızlanıyor: *Protokoller*'in gerçek olduğunun en büyük kanıtı işte budur... Bu kitap bütün halkın ortak mal varlığı haline geldiğinde Yahudi tehlikesi ortadan kalkmış sayılabilir."
1939	Henri Rollin, *Apocalypse de Notre temps:* "*Protokoller*, *Kitabı Mukaddes*'ten sonra dünyada en fazla yayılmış yapıt olarak kabul edilebilir."

İkonografik referanslar

s. 151 *Vittoria a Calatafimi*, 1860 © Mary Evans Picture Library / Alinari Arşivleri

s. 192 Honoré Daumier, *Paranın ödenmediği bir gün...* (Il publico al Salon, 10, *La Charivari* için), 1852 © BnF

s. 388 Honoré Daumier: *Böyle iyi şarap üreten bir ülkede absent içenler var!* (*Le journal amusant* için *Croquis parisiens*), 1864 © BnF

s. 413 *Le Petit Journal*, 13 Ocak 1895 © Alinari Arşivleri

Bunların dışındaki bütün resimler Yazar'ın ikonografik arşivinden alınmıştır.

19. yüzyılda Paris: Komün Günleri; hançer darbeleri; absent dumanları arasında hazırlanan cinayetler; kanalizasyonda yatan cesetler; patlamalar; isyanlar; takma sakallar; sahte noterler; düzmece vasiyetler; satanist örgütler; kara ayinler; cinsellikle pek fazla ilgilenmeyen, hastalarının rüyalarına burnunu sokmamaya kararlı bir Doktor "Froïde"... Torino, Palermo, Paris şehirlerinde dolaşan histerik bir satanist; iki kez ölen bir rahip; masonlara karşı entrikalar kuran Cizvitler; rahipleri kendi bağırsaklarıyla boğan masonlar; çarpık bacaklı raşitik bir Garibaldi; bir sahte belgenin *Siyon Bilgelerinin Protokolleri*'ne dönüşmesi...

Umberto Eco, 2010 yılında İtalya'da yayımlanır yayımlanmaz çoksatarlar arasına giren romanı *Prag Mezarlığı*'nda, çok renkli, çok katmanlı, çok kişilikli bir dünya sunuyor bize. Hitler'in Yahudi soykırımının gerekçesini oluşturduğu iddia edilen *Siyon Bilgelerinin Protokolleri*'nin ortaya çıkışını ele alıyor bu eserde. Dönemin popüler macera romanlarından gazete yazılarına kadar çok sayıda kaynağın bir araya gelmesiyle oluşan protokollerin tarihçesini, o dönemin tefrika romanlarına uygun bir tarzda ve tabii ki her zamanki gibi engin tarih, edebiyat ve popüler kültür bilgisini konuşturarak romanlaştırıyor. Üstelik dönemin kaynaklarından seçilmiş uygun resimlerle. Okurları tam bir karnaval bekliyor!

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

ISBN 978-605-09-0367-6
9 786050 903676
sertifika no: 11940
DK DOĞAN KİTAP
dogankitap.com.tr